

PAULI VÄLIMÄKI
IRENE ROIVAINEN

Vihreät De Gr

VIRASTOTALON VALTAUS

VIHREITÄ MUISTEMIA TAMPEREEN KUNTAPOLITIIKASTA

TILLIKADUN TEOS

PAULI VÄLIMÄKI – IRENE ROIVAINEN

VIRASTOTALON VALTAUS

VIHREITÄ MUISTELMIA TAMPEREEN KUNTAPOLITIIKASTA

TILLIKADUN TEOS

Kustantaja: Tillikadun Teos Avoin yhtiö

Etukannen mustavalkoiset kuvat Kauppahallin virastotalon valtauksesta: Seppo Huiku ja Markku Ylenius

Etukannen värikuva Irene Roivaisesta valtuustosalissa: Pauli Välimäki

Etukannen värikuva Tampereen kaupungin virastotalosta: Pauli Välimäki

Takakannen kuva: Leena Vaahtera

Taitto: Graafisen viestinnän toimisto Vaahtera

Paino: ManMade Agentuur OÜ, Tallinna 2021

ISBN 978-952-94-4491-5

SISÄLLYS

ALKUSANAT	5
JOHDANTO: Mistä kaikki alkoi?	7
VALTUUSTOKAUSI 1984–1987 Sata ja yksi vihreää valtuutettua	14
VALTUUSTOKAUSI 1989–1992 Tampella-liike vauhdittaa vihreiden läpimurtoa	38
VALTUUSTOKAUSI 1993–1996 Tampere korjaa laman jälkiä	47
VALTUUSTOKAUSI 1997–2000 Suurten ympäristökiistojen aika	59
VALTUUSTOKAUSI 2001–2004:	77
2001 Pikaratikka nousee keskusteluun	77
2002 Nelosten yhteistyötä viritellään	89
2003 Viettelevää politiikkaa	94
2004 ”Yhteistyöhön ei voi vain ilmoittautua”	100
VALTUUSTOKAUSI 2005–2008:	109
2005 Pormestaripeli käynnistyy	109
2006 Aseveliakseli katkeaa	114
2007 Pormestarikauden lentävä lähtö	133
2008 XL johtaa kaupunkia	149
VALTUUSTOKAUSI 2009–2012:	171
2009 Vihreä nainen johtaa valtuustoa	171
2010 ECO2 – ilmasto-ohjelma alkaa	183
2011 Rantatunnelia ja ratikkaa valmistellaan	188
2012 Tunnelivaalit muuttavat valtakuvia	196
VALTUUSTOKAUSI 2013–2017:	211
2013 Ikosen pormestarikaus alkaa	211
2014 Talouden alamäki jatkuu	226
2015 Suuret hankkeet lähtevät liikkeelle	234
2016 Historiallinen ratikkapäätös	240
VALTUUSTOKAUSI 2017–2021 Vihreät nousevat suurten joukkoon	247
LOPPUSANAT: Mikä oli tarinan opetus?	258

ALKUSANAT

Kaikilla hyvillä tarinoilla on myyttinen alkupisteensä.

Jos Suomen vihreiden tarina alkaa Koijärveltä, Tampereen vihreä tarina alkaa Kauppahallin virastotalon valtauksesta kesällä 1981. Toki siellä oli monia muitakin mukana kuin tulevia vihreitä, mutta meille se oli alkupamaus Tampereen kuntapolitiikkaan. Se toinen valtaus on tietysti kaupungin virastotalon valtaus, kertomus siitä, miten vihreät ovat nousseet pienestä oppositioryhmästä osaksi kaupungin valtarehmiä.

Kirjamme ei kuitenkaan ole Tampereen vihreiden historiikki, vaan kerromme omia kokemuksiamme neljältä vuosikymmeneltä. Kirjan luvut etenevät valtuustokausittain. Pauli on ollut mukana vihreässä liikkeessä alusta lähtien, Irene 1990-luvun alkupuolelta saakka. Valtuustossa olemme vaikuttaneet eri rooleissa vuodesta 1993 lähtien.

Tuohon aikaan mahtuu paljon. Kaupunginjohtaja on vaihtunut pormestariksi, aseveliakseli XL-koalitioksi, XL nelosiksi, neloset vielä laajemmaksi valtarehmiä. Vihreät ovat kasvaneet neljän valtuutetun ryhmästä 14 valtuutetun ryhmäksi. Tampere on kasvanut 175 000 asukkaan savupiippukaupungista 240 000 asukkaan kansainväliseksi ratikkakaupungiksi, joka tavoittelee hiilineutraaliutta. Myös vihreät ja me olemme muuttuneet kotikaupunkimme mukana, siitäkin tämä kirja kertoo.

Kun näitä tarinoita kirjoitimme, emme voineet välttää ajatukselta, että vihreät ovat olleet monessa asiassa aikaansa edellä. Emme väitä, että aina oikeassa, mutta edellä esimerkiksi ympäristöarvoissa, naisnäkökuulmassa, kulttuurisessa moniarvoisuudessa, vammaispolitiikassa tai avoimuuden ja laajemman demokratian vaatimuksissa. Vihreät ovat usein joutuneet lyömään päätään seinään, mutta lopulta seinä on murtunut.

Politiikka on lattean sanonnan mukaan yhteisten asioiden hoitamista. Lisäisimme perään vielä sanan: yhdessä. Demokratiassa tarvitaan enemmistö päätösten taakse. Politiikka on siksi myös yhteistyötä. Tämä kirja kertoo myös siitä, miten yhteistyö ei onnistu, jos luottamusta ei ole, ja kuinka asiat alkavat luistaa, kun molemminpuolinen luottamus syntyy.

Koska aika kultaa muistot ja unohdus armahtaa pahimmista, olemme myös kilautelleet kavereille, kaivelleet arkistojamme ja lukeneet vanhoja muistiinpanoja, blogeja, lehtiä, pöytäkirjoja ja muiden tekstejä. Ne mainitaan asiayhteydessä, emme ole tehneet lähdeluetteloja, koska tämä ei ole tiedettä, vaan poliittista muistelua. Vastaan on tullut lukemattomia asioita, kiistoja, äänestyksiä ja päätöksiä, isoja ja pieniä. Olemme joutuneet karsimaan tähän vain mielestämme olennaisia tapahtumia ja teemoja. Ne ovat meille tärkeitä tarinoita, mutta myös sellaisia, jotka ovat toistuneet vuosien ja vuosikymmenten varrella. Siksi ne uskoaksemme kertovat jotain olennaista vihreistä ja Tampereen kuntapolitiikasta.

Omistamme nämä muistelmat kolmelle aikuiselle lapsellemme, Tuukalle, Viljalle ja Tuomakselle. He ovat saaneet läheltä seurata vanhempiansa poliittisia rientoja. Toivottavasti saamatta elinikäistä immuniteettia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Tampereen Tillikadulla helmikuussa 2021

Pauli Välimäki Irene Roivainen

JOHDANTO

MISTÄ KAIKKI ALKOI?

Koijärvi vallataan pääsiäisenä 1979. Hiihtoretki Pallaksella, ja mitä siitä seuraa. Kauppahallin virastotalo vallataan kesällä 1981. Vihreät yllättävät vuoden 1983 eduskuntavaaleissa. Vihreä liike vai puolue?

VIHREÄT KOHTAAVAT KOIJÄRVEN PADOLLA

Vihreän Tampereen tarina voisi alkaa 9. tammikuuta vuonna 1985. Silloin neljä vihreää valtuutettua istuivat ensimmäisen kerran Tampereen kaupunginvaltuuston saliin omiin pultteihinsa.

Tai sitten tarinan voisi aloittaa maaliskuusta 1983, jolloin vihreä liike debytoi eduskuntavaaleissa ja Tampereellakin oli kolme ehdokasta keräten lähes 3000 ääntä.

Me aloitamme tarinan vielä kauempaa, vihreän liikkeen ”esihistoriasta”.

Vihreiden juuret kurottuvat 1970-luvun lopulla käynnistyneeseen suoran toiminnan ympäristöliikkeeseen ja erilaisiin vaihtoehtoryhmiin, joita alkoi putkاهدella esiin varsinkin yliopistopaikkakunnilla.

Vuosi 1979 on vaihtoehtoliikkeiden läpimurron vuosi. Punk soi radiossa. Nuoret väsäävät omia pienlehtiä, joissa kääntävät maailmaa takaisin radalleen. Luonnonsuojelijat lähtevät lapiot olalla pelastamaan Koijärveä, Forssassa sijaitsevaa arvokasta lintujärveä.

Pohjois-Hämeen luonnonsuojelupiirin puheenjohtaja Terttu Laurila, tuolloin 50-vuotias perheenemäntä, muistelee tapahtumien alkusysäystä Paulin ja Anne Braxin vuonna 1990 toimittamassa ”Vihreä ABC” -kirjassa:

Oli pääsiäinen 1979, kun tuli tieto, että isännät oli menneet ja vetäneet laskuojan Koijärveen. Ville Komsi soitti ja kysyi, mitä tykkään asiasta. Vastasin, että kuule, nyt on mitta täynnä, mää menen huomenna ostamaan lapiot. Mennään pistämään tukkoon se oja.” Terttu Laurila kävelee seuraavana aamuna Nokian osuuskauppa Tuotantoon ja ostaa kymmenen lapiota. ”Ne olivat erikoistarjouksessa, 30 markkaa kappale. Myyjä kysyi, mihin tarvitsen niin monta. Sanoin, että aion mennä tukkimaan suo-ojia. Se katsoi minua kauhistuneena, luuli ilmeisesti seonneeksi.

Tampereelta kertyy bussilastillinen luonnonsuojelijoita Terttu Laurilan seuraksi, Helsingistä toinen bussillinen. Koijärvellä, leveän laskuojan äärelä aletaan töihin. Kivet ja juurakot lentävät ojaan ja uuden ympäristöliikkeen merkkiteos, Koijärven pato, valmistuu vauhdilla.

Koijärven laskuojan patoaminen nousee otsikoihin ja televisiuutisiin. Siitä muodostuu nuorten luonnonsuojelijoiden symbolinen teko, avainkokemus,

josta myöhemmin aletaan laskea suoran toiminnan ympäristöliikkeen alkaneen. Samalla se tuo yhteen uuden sukupolven aktivisteja, jotka myöhemmin ovat perustamassa vihreää liikettä: Ville Komi, Osmo Soininvaara, Pekka Haavisto, Harri Helin ja moni muu.

Pian alkaa tapahtua muuallakin. Lappajärvellä raavaat äijät patoavat laskuojan Kojjärven malliin, Ilomantsin Hattuvaarassa paikalliset asukkaat pysäyttävät vesakoruiskutuksia tehneen lentokoneen. Turun Vartiovuori vallataan, jotta sinne ei kaavoitettaisi kerrostaloja. Ja Tampereella vallataan Kauppahallin virastotalo kesällä 1981. Suora toiminta ja uudet yhteiskunnalliset liikkeet näyttävät, että vaikuttaa voi muutenkin kuin puolueiden kautta.

HIHTORETKI PALLAKSELLA – JA MITÄ SIITÄ SEURAA

Me emme ehdi Kojjärvelle.

Olemme samaan aikaan Suomen kristillisen ylioppilasliiton (SKY) hiihtoleirillä Kittilän Lompolossa. SKY oli yhteiskunnallisesti ajattelevien, edistyskristittyjen opiskelijoiden järjestö. Vaihtoehtoliikkeet herättivät innostusta SKY:ssä, ei ehkä niinkään ympäristönsuojelun kuin uuden, yhteisöllisen ja kulutuskriittisen elämäntavan takia.

Hiihdämme keväthankia pitkin 40 kilometriä Pallakselle – ja rakastumme toisiimme. Istumme erämaajärven rannalla autiotuvan rappusilla ja syömme eväitä. Pallastunturi siintää kymmenen kilometrin päässä. Irene vetää taskustaan punaisen jäsenkirjan. Siinä lukee ”SKDL:n Sotkamon yhdistys”. Se oli jäsenkirjarakkautta ensi silmäyksellä, muistelemme myöhemmin.

Pauli on aloittanut tiedostusopin opinnot Tampereen yliopistossa syksyllä 1977 ja toimii samaan aikaan sekä Tampereen opiskelevissa sosialisteissa että SKY:n Näky-yhdistyksessä ja on myös SKY:n Etsijä-lehden päätoimittaja. ”Punainen yliopisto” elää jo iltaruskoa, punaisen eri sävyt riitelevät keskenään. Ilmapiiri on ylipolitisoitunut eikä enää houkuttele opiskelijoita puoleensa. Pauli tajuaa sen, kun löytää syksyllä 1978 yliopiston aulasta Toveri- ja Terä -lehtien vierestä vaatimattoman lehdykän, jonka nimi on Komposti. Lehti julistaa: ”Ei takaisin puuhun vaan puut takaisin”. Pekka Saurin piirroksessa mies katsoo väärin päin olevaa televisiota, jossa lukee: ”Älkää säätäkö päätänne, vika on todellisuudessa.” Kompostin omaperäinen tyyli ja kotikutoisuus kiehtovat niin, että Pauli lähtee tapaamaan lehden päätoimittajaa Pekka Haavistoa ja tekee Kompostista jutun kirkolliseen Kotimaa-lehteen.

Irene opiskelee samaan aikaan Oulun Diakoniaopistossa. Hän on kursinsa priimus ja haaveilee lähdestä kehitysyhteistyöhön Chileen, käy vappumarssilla ja liittyy SKDL:n jäseneksi. SKY:n oululaisen jäsenyhdistyksen, PYY:n, puheenjohtajana Irene tutustuu opiskelijapappeihin, Heikki Palmuun ja Jukka Leinoon. Heikistä tulee vihkipappimme ja Jukkaan törmäämme uudestaan Tampereen kunnallispolitiikassa 1990-luvulla, kun hän on demarien kaupunginvaltuutettu.

Irene valmistuu sairaanhoitajaksi 1979 ja diakonissaksi vuonna 1980 ja muuttaa Vaasaan, jonne Pauli on lähtenyt vuodeksi toimittajan hommiin SKDL:n Kansan Ääni -lehteen. Pauli seuraa tarkoin Koijärven tapahtumia ja kirjoittaa lehteen kriittisiä kolumneja työväenliikkeen jähmettyneisyydestä ja vaihtoehtoliikkeiden elävyydestä.

Suora toiminta innostaa meitä ja lähemme helmikuussa 1980 mukaan Emmaus-liikkeen käynnistämään nälkälakkoon kehitysavun lisäämiseksi. ”Kaksi liittyi nälkälakkoon” kirjoittaa Vaasa-lehti. Pauli organisoi nälkälakkoja muillekin opiskelijapaikkakunnille SKY:n hallituksen jäsenenä. Irene on harjoittelijana Vaasan suomalaisessa seurakunnassa ja vetää vanhusten kerhoja. Kun hän menee seuraavaan kerhoiltaan, mummot säikäyttävät hänet: ”Mekin liityimme nälkälakkoon!” Sitten veikeä nauru paljastaa, että mummot vain juksaavat.

Syksyllä 1980 Pauli jatkaa tiedotusopin opintojaan, Irene aloittaa sosiaalityön opinnot Tampereen yliopistossa. Kevättalvella ylioppilaskunta järjestää ison vaatekeräyksen Namibian hyväksi. Irene odottaa esikoistamme, Tuukkaa. Käymme päivällä luennoilla ja lajittelemme illalla vaatteita vanhalla verkatehtaalla, joka on päätetty purkaa. Suojelutaistoon emme ehdi mukaan, mutta harmittelemme komean tiilirakennuksen kohtaloa.

Tutustumme vaatteita lajitellessamme Tampereen ympäristöryhmän jäseniin. He kertovat toisesta uhanalaisesta talosta, Kauppahallin virastotalosta.

KAUPPAHALLIN VIRASTOTALON VALTAUS ON ALKUSYSÄYS TAMPEREEN VIHREILLE

Kauppahallin virastotalon kohtalo nousi tapetille kevään ja kesän 1981 aikana.

1900-luvun alussa Hämeenkadun varrelle rakennetun komean kivitalon läpi kuljettiin Kauppahalliin. Talon omisti Osuuspankki. Se oli irtisanonut vuokralaiset kesällä 1981. Talossa pitivät yhteistä toimistoa myös Tampereen ympäristöryhmä, Amnesty, Sadankomitea ja Naisunioni.

Vaihtoehtoväki ei halunnut katsoa vierestä, kun taas yksi kaunis, vanha talo puretaan. Myös Verkatehtaan suojelijat, joukossa mm. runoilija Kirsi Kunnas, olivat liikkeellä. He olivat perustaneet Pirkanmaan perinnepoliittisen yhdistyksen, joka teki rakennussuojeluesityksen Kauppahallin virastotalon suojelemisesta. Päätöstä lääninhallituksesta odoteltiin, mutta ehtisivätkö Osuuspankin puskutraktorit sitä ennen?

Pelko on todellinen. Siksi Tampereen ympäristöryhmä kutsuu heinäkuun lopussa muiden vaihtoehtoryhmien väkeä ja opiskelijoita ja tutkijoita koolle valmistelemaan ”epätavanomaisia toimia”. Pauli lähtee mukaan, samoin luonnonsuojelupiiriin työntekijä, Koijärven veteraani Harri Helin. Palaveri pidetään professori Pekka Laurilan luona ja talon valtaus päätetään toteuttaa keskiviikkona elokuun 5. päivänä, sillä rakennuslautakunta on kokoontumassa seuraava päivänä päättämään purkuluvasta.

Suunnitelma on yksinkertainen, mutta toimiva. Ympäristöryhmän jäsenet Pekka Lylykorpi ja Jyrki Luukkanen ilmoittavat talon isännöitsijälle, että he

haluavat hakea ympäristöryhmän tavaroita jo suljetusta talosta. Isännöitsijä auksaisee heille takaoven. Pojat menevät sisälle keräämään tavaroita. Pekka lähtee viemään ensimmäistä laatikkoa ulos ja avaa oven päästään samalla Kauppahallin alakerran kahviossa odottaneen valtaajien iskuryhmän sisälle.

Kolme valtaajaa lukitsee itsensä ketteingeillä pattereihin kiinni. Munalukkojen avaimet piilotetaan. Ikkunasta ripustetaan kadunpuoleiselle ulkoseinälle lakana: TÄMÄ TALO SUOJELTAVA. Kadulle alkaa kerääntyä kaupunkilaisia.

Pauli ottaa megafonin ja julistaa ikkunasta: ”Olemme vallanneet tämän talon. Emme poistu täältä ennen kuin Osuuspankki ilmoittaa, että taloa ei pureta!”

Kadulla on myös ryhmä talon suojelijoita, muiden mukana Irene ja lastenvaunuissa nukkuva kahden kuukauden ikäinen Tuukka. Suojelijat jakavat ohikulkijoille lennäkkejä: MIKSI PANKKI KÄY VANHUUKSEN KIMPPUUN?

Pian tulevat poliisit. He yrittävät ensin puhumalla saada valtauksen päättymään. Kun kukaan ei poistu, he tarttuvat käsikynkkään ja raahaavat valtaajat mustaanmaiiaan. Pattereihin lukittujen nuorten kettingit katkaistaan leikkureilla. Valtaus on ohi kolmessa tunnissa. Kaikki, joilla ei ole henkilöpapereita, viedään Sorille, jossa henkilötiedot otetaan ylös.

Pauli ehtii vielä ennen työpäivän päättymistä kesätyöpaikkaansa Hämeen Yhteistyöhön kirjoittamaan seuraavan päivän lehden pääuutista: KAUPPAHALLIN VIRASTOTALO VALLATTIIN.

Lyhyeksi jäänyt valtaus tekee tehtävänsä. Asia nousee valtakunnalliseksi uutisaiheeksi. Pieni valtaajien joukko kasvaa parin sadan suojelijan liikkeeksi, joka kokoontuu päivittäin ylioppilastalolla, piirittää taloa ja vaatii päätöstä talon suojelusta. Adresseja kerätään, Osuuspankkia boikotoidaan, taloa vartioidaan öisinkin. Valtuustoa vaaditaan koolle ja osa valtuutetuista, mm. liberaali professori Olavi Borg, SKDL:n valtuutetut ja neljä SDP:n valtuutettua, liittyvät suojelijoiden riveihin.

Osmo Soininvaara ja Ville Komsu tuovat Helsingistä konkareiden vinkkejä talonvaltaajille. Komsu menee yöllä rikkinäisestä ikkunasta tutkimaan virastotalon sokkeloita mahdollista uutta valtausta varten.

Sitä ei tarvita. Vaikka kaupunginvaltuuston enemmistö ei halua suojella taloa, taipuu Osuuspankki lopulta ja ilmoittaa kunnostavansa kauppahallin virastotalon ja säilyttävän sen ainakin seuraavat kymmenen vuotta.

Kauppahallin virastotalon valtauksesta tulee elokuussa 2021 kuluneeksi 40 vuotta, ja yhä talo on pystyssä Hämeenkadun komistuksena, nykyisin jo rakensuojelulailla ja asemakaavalla suojeltuna.

VILLE JA KALLE NOUSEVAT VILLEILTÄ LISTOILTA EDUSKUNTAAN

Maaliskuun 1983 eduskuntavaalien lähestyessä luonnonsuojelijat ja vaihtoehtoliikkeiden aktiivit mieltivät niin Helsingissä kuin muillakin isoimmilla paikkakunnilla, kannattaisiko osallistua vaaleihin. Osa piti parempana jatkaa vain

ulkoparlamentaarista toimintaa, mutta osa halusi vaikuttaa myös eduskunnan kautta. Lopulta ne, jotka halusivat politiikkaan, päättivät lähteä vaaleihin, mutta ei puolueiden kautta, vaan omilla listoilla.

Tampereella keskusteluissa olivat mukana mm. Terttu Laurila, Anne Brax ja Harri Helin luonnonsuojelupiiristä sekä Tamyn ympäristöryhmän jäsenistä mm. Peter Sjölund, Anne Kauppi ja Pekka Lylykorpi. Peter pyysi kauppahallin virastotaloliikkeessä tutuksi tullutta Paulia mukaan ja ehdokkaaksi.

Lopulta Pohjois-Hämeessä ehdokkaita asetettiin kolme: luonnonsuojelija Terttu Laurila, Amnestyn aktiivi Anna Luntinen ja Kauppahallin virastotaloliikkeen aktiivi Pauli Välimäki. Jokaisen taakse piti kerätä sadan allekirjoittajan valitsijayhdistys, koska puoluetta ei ollut. Vaaliasiamiehenä toimi Erkki Aunola, Tampereen kehitysmaakaupan yksi perustajista.

Vaalikampanja oli ihanteellista ja amatööriäistä puuhaa. Vaalimainosten paperi kerättiin kaatopaikalta hylkypaperista. Vaaliohjelma tehtiin sarjakuvaksi, piirtäjänä Aviisin legendaarinen Heinari. Ehdokkaat julkistettiin vaihtoehtonuorten asuinkommuunissa Kissanmaalla, jossa asuivat mm. ympäristöryhmän aktiivit Anne Kauppi ja Peter Sjölund.

”Vihreät ovat asettaneet ehdokkaita näihin vaaleihin, koska politiikan, puolueiden ja valtioiden on muututtava”, sanoi Pauli lehdistöinfossa. ”Haluamme korostaa sitä, että vaalit eivät ratkaise ihmisten ongelmia, vaan meidän kaikkien on ratkaistava ne omakohtaisella toiminnalla tässä ja nyt.”

Maksettuja mainoksia oli vain yksi. Äänestyskopissa luki kohdallamme vain ”Yhteislista A”. Ääniä kertyi silti Pohjois-Hämeessä vajaat 3000 – jäimme kauaksi eduskuntapaikasta, mutta hauskaa oli.

Vihreät löivät kuitenkin valtakunnallisesti itsensä läpi uutena poliittisena liikkeenä. Kaikkien yllätykseksi villeiltä vihreiltä listoilta valittiin kaksi kansanedustajaa: Kynnys ry:n perustaja Kalle Könkkölä Uudenmaan vaalipiiristä ja Kojjärven suojelija, entinen liberaalinuori ja autoilun ylivaltaa vastustavan Enemmistö ry:n aktiivi Ville Komsu Helsingistä.

VIHREÄT EIVÄT HALUA PERUSTAA PUOLUETTA

Vaalien jälkeen Pauli innostui vihreän liikkeen toiminnasta niin että opinnot jäivät toissijaiseksi. Irene keskittyi sosiaalityön maisteriopintoihin, mutta osallistui myös Vaihtoehtoisen sosiaalipolitiikan ryhmän, Vespan, toimintaan.

Terttu Laurila, Seppo Lohtaja ja Eero Paloheimo olivat jo ennen vaaleja kutsuneet vihreitä koolle 7.5.1983 Varalan urheiluopistolle Tampereelle. Se oli ensimmäinen valtakunnallinen vihreiden ”väenkokous”, joita pidettiin sitten vuosittain siihen saakka, kunnes Vihreä liitto perustettiin. Heti vaalien jälkeen oli käynnistynyt keskustelu siitä, miten vihreiden kannattaisi järjestäytyä. Julkisuus odotti vihreää puoluetta, mutta suurin osa vihreistä vastusti sitä intohimoisesti. Puolue nähtiin liikkeen tuhona.

Varala-opistoon kokoontuu lähes 400 ihmistä. Kokouksen käytännön järjestelyistä vastaavat tamperelaiset vihreät, ilmoittautumisia ottavat vastaan Anne Brax, Pekka Lylykorpi ja Peter Sjölund. Pauli toimii kokouksen sihteerinä, Eero Paloheimo on puheenjohtaja. Mukana on paljon uteliaita ulkopuolisiakin, nähdäänpä joukossa muutama pukumieskin, joita epäillään Supon agenteiksi.

Pauli kirjoittaa lyijykynä sauhuten muistiinpanoja tutkija Matti Hyvärisen luennolta saamansa monisteen ”Kaikkietävä puolue vai muutoksen verkosto?” takasivulle.

Eero Paloheimo kannattaa avointa, epävirallista, joustavaa ja hajautettua mallia, mutta toteaa, että siinä on käytännöllinen ongelma: ”Jos olisi 20 000 ryhmää ja kaikki kontaktissa, syntyisi 40 miljoonaa kontaktia. Parempi jos olisi alueellisia yhdyshenkilöitä, jotka olisivat yhteydessä alueella oleviin ystäviin.”

Osmo Soininvaara kannustaa ensin tekemään ohjelman, ja vasta sitten miettimään organisaatiota. ”Tarvitaan keskustelufoorumi, jossa kaikki kukat voivat kukkia ja paras kanta keskustelussa voittaa. Ehdotan että eduskuntaryhmä alkaa julkaista tiedotetta Vihreä Lanka, jonka voi tilata.”

Erkki Pulliainen kannattaa valtuuskunnan perustamista, sillä ”puolueet ovat tehneet omasta elämästä keskeisen tavoitteen. Se on vältettävä. Valtuuskunta on perustettava puolessa vuodessa.”

Jyväskyläläiset vihreät jakavat oikein monistetta, jossa vastustavat puolueen perustamista ja puoluetuen nostamista: ”Sata kettua menestyy maailmassa paremmin kuin suuri sarvikuono.”

Kirpputorimies Aulis Junes epäilee, että vihreässä liikkeessä on alkanut professorikaappaus. ”Siitä tulee liberaalisen kansanpuolueen jälkeensäjääneiden omaisten liike.”

Vauhdikkaan keskustelun jälkeen Varalassa sovitaan, että syksyllä kokoonnutaan uudelleen Jyväskylässä. Valtakunnallista järjestöä ei perusteta, vaan vihreä eduskuntaryhmä koordinoi toimintaa ja Vihreä Lanka ja Suomi-lehti toimivat tiedotusfoorumeina.

Nykympolven vihreiden voi olla vaikea hahmottaa, miksi puoluemuoto koettiin niin vaikeana asiana, että se aiheutti vuosien kiistelyn vihreissä ja vasta vuonna 1988 vihreät rekisteröityivät puolueeksi.

Taustalla oli 1970-luvun ylipolitisoituminen, joka oli jättänyt ”elinikäisen immuniteetin puoluemuotoa kohtaan”, kuten entinen kokoomusnuori ja edesmennyt politiikan tutkija Jukka Kanerva Varalassa totesi. Nuoret vaihtoehtoihmiset taas pitivät väkivallatonta suoraa toimintaa puolueita tehokkaampana tapana vaikuttaa. Moni vihreä korosti yksilön oikeutta ja vapautta, jonka yli mikään edustuksellinen elin ei voi asettua.

Toisaalta varsinkin varttuneempien vihreiden keskuudessa normaalia järjestäytymistä ei vierastettu, koska siihen oli totuttu esimerkiksi Suomen luonnonsuojeluliitossa ja muissa perinteisissä kansalaisjärjestöissä.

Keskustelu jatkui, mutta paikallisyhdistyksiä alettiin kuitenkin perustaa eri puolille maata. Tampereelle ensimmäinen vihreä yhdistys, Vastedes ry., perustettiin vuoden 1985 lopulla.

Ennen puolueen perustamista vihreissä saattoi toimia eri puolueiden viertäviä jäseniä. Meilläkin oli vielä SKDL:n jäsenkirjat. Emme kuitenkaan olleet koskaan kommunisteja, vaan Ele Aleniusta ja Kalevi Kivistöä diggaavia sosialisteja.

Saimme vaikutteita myös vasemmistokristittyjen pienestä ryhmästä, joka yritti muuttaa kirkkoa sisältäpäin solidaarisemmaksi ja tasa-arvoisemmaksi. Olimme mukana myös kristillisessä ylioppilasliikkeessä, SKY:ssä. Siellä etsittiin uutta, kohtuuteen ja jakamiseen perustuvaa elämäntapaa. Yksi sen ilmentymä oli Ranskasta levinnyt Taizé-yhteisö, jonka tunnus oli ”rukoile ja taistele”.

Näissä piireissä tutustuimme moniin kirkon ”punapappeihin” ja uudistajiin, kuten Seppo Kjellbergiin, joka toimi pitkään Tampereen seurakuntien yhteiskunnallisen työn pappina, väitteli tohtoriksi ekoteologiasta ja kasto kaksi lastamme, runoilija Anna-Maija Raittilaan, jonka ”taizékirjeitä” seurasimme, kirkon yhteiskunnallisen työn johtaja Juhani Veikkolaan ja tulevaan piispa Irja Askolaan, kirjailija Martti Lindqvistiin ja kirkon ympäristötyön pioneeriin Ilkka Sipiläiseen.

Näistä piireistä ei ollut pitkä matka vihreisiin.

VALTUUSTOKAUSI 1984–1987

KOK+RKP	SDP	SKDL	VIHR	KESK	SMP	KD
22+1	21	13	4	3	2	1

SATA JA YKSI VIHREÄÄ VALTUUTETTUA

Tampereella kootaan ”vihreä vaihtoehtolista” vuoden 1984 kuntavaaleihin. Ehdokkaat leimataan kommunisteiksi ja katkeroituneiksi feministeiksi. Vihreät saavat koko maassa 101 valtuutettua, Tampereellakin neljä.

”VIHREÄ VAIHTOEHTOINEN TAMPERE” -LISTA KOKOAA 19 EHDOKASTA

Vihreiden ensimmäinen ehdokaslista vuoden 1984 kuntavaaleihin koottiin vaihtoehtoliikkeiden aktiiveista.

Pauli liftasi kesällä 1983 eri puolilla Suomea tutustumassa vaihtoehtoyhteisöihin ja haastatteleamalla kymmeniä aktivisteja. Retken tuloksena syntyi Kirjapajan kustantama kirja ”Vaihtoehtoinen elämäntapa – kokemuksia ja unelmia.” Se ilmestyi osana kirkon vastuuviikkoa, mutta sopivasti myös vuoden 1984 kunnallisvaalien alla. Kirja kertoi mm. Emmaus-yhteisöstä, Steiner-kouluista, Montessori-päiväkodeista, biodynaamisesta viljelystä, ruokaosuuskunnista, kierrätyskeskuksesta, jätteenpolttoa vastustavasta kansanliikkeestä, Omenapuukylästä, Taizé-liikkeestä ja perhekodista, joka hoiti kehitysvammaisia.

Kirjassa saivat äänen eri puolilla Suomea virinneet vaihtoehtoliikkeet, jotka olivat myös vihreän liikkeen ponnistuspohja.

Tampereella vaihtoehtoliikkeitä oli tuohon aikaan myös paljon: Kirjastotaloliike, Vaihtoehtoisen sosiaalipolitiikan ryhmä Vespa, Pirkanmaan perinnepoliittinen yhdistys, Ydinaseeton Pohjola NYT, Puu-Tammelaliike, Pispalan asukasyhdistys, Ahvenisjärviliike, Epilän hiilivoimalaa vastustava liike, Ruokaosuuskunta rehu ja rouske, Tampereen naisunioni, Kynnys, Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys, Tampereen sadankomitea, kehitysmaaryhmät.

Näille ryhmille lähetettiin tammikuussa 1984 kutsu tulla keskustelemaan mukaan lähdistä seuraavan syksyn kunnallisvaaleihin. Pauli oli mukana väsä-mässä kutsukirjettä ja keskustelutilaisuutta. Kutsua perusteltiin tähän tapaan:

”Edellä mainitut järjestöt eivät välttämättä järjestöinä ole lähdössä asettamaan ehdokkaita, vaan ideamme on, että kussakin ryhmässä puuhaavat halulliset sielut muodostaisivat oman valitsijayhdistyksen omine ehdokkaineen. Ja liittysimme yhdeksi vaaliliitoksi esimerkiksi tunnuksen ’Vaihtoehtoinen Tampere’ alle.”

Ensimmäinen tapaaminen pidettiin tammikuussa Sorin nuorisotalolla. Väkeä kutsuttiin myös Aamulehden ilmoituksella. Paikalle tuli yli 50 vaihtoehtoisista ja vanhoihin puolueisiin pettynyttä pohtimaan, miten vaaleihin osallistutaan. Osmo Soininvaara kertoi vihreiden eduskuntaryhmän terveisiä ja myös helsinkiläisten kokemuksia kunnallispolitiikasta, olihan Helsinki-liike saanut läpi Ville Komsin valtuustoon jo edellisissä kuntavaaleissa.

Listan nimeksi tuli lopulta ”Vihreä vaihtoehtoinen Tampere.” Jokaisen ehdokkaan taakse piti perustaa valitsijayhdistys ja kerätä kymmenen kannattajaa, koska vihreillä ei ollut puoluetta takanaan. Kannattajakortteja keräsi ahkerasti mm. listan vaaliasiamies Harri Helin. Kuulemma Tillikasta kertyi nimiä hyvin, ja tietysti yliopiston alakuppilasta.

”Vihreä vaihtoehtoinen Tampere” -listalla oli 19 ehdokasta, jotka oli ryhmitelty neljään porukkaan: Ympäristöasiat ja luonnonsuojelu, Akkaväki, Kohteet kunniaan -sosiaalipolitiikkaa ihmisen ehdoilla sekä Muut vihreät. Lehdistötiedotteessa ryhmä kutsui itseään ”vihreänkirjaviiksi”.

Sana ”vaihtoehto” oli siihen aikaan tärkeä slogan. Puhuttiin vaihtoehtoliikkeistä ja vaihtoehtoisesta elämäntavasta. Mille vihreänkirjajat olivat vaihtoehto?

Luonnonsuojelijoita, feministejä, vammais- ja rauhanaktiiveja ja vanhoihin puolueisiin pettäneitä ihmisiä yhdisti aluksi enemmän vaihtoehtoinen toimintatapa kuin politiikan sisällöt. Ihmiset olivat kohdanneet erilaisissa suoran toiminnan tempauksissa ja ruohonjuuriliikkeissä. Ne edustivat vaihtoehtoa ”systemille”, eli byrokratian ja vanhojen puolueiden vallalle. Edustuksellisuus oli kauhistus, jokainen edusti vain itseään eikä mitään ryhmäkuria tietenkään ollut.

”Henkilökohtainen on poliittista” ja ”Ajattele globaalisti, toimi paikallisesti” olivat eräitä vaihtoehtoväkeä yhdistäviä sloganeita.

Yhdistäviä asioita olivat luonnon- ja ympäristönsuojelu, ydinvoiman vastustaminen, taloudellisen kasvun kritiikki ja laajasti ymmärretty tasa-arvo sisältäen naisten ja vähemmistöjen, kuten ”vaivaisten” (vammaisliike Kynnyksen aktiivien itseironinen termi) oikeudet.

YHTEISET TAVOITTEET LÖYTYVÄT HELPOSTI

Ensimmäinen vaaliohjelma koottiin ehdokkaiden keskustelujen pohjalta. Erilaisista taustoista huolimatta ehdokkaat löysivät yllättävän helposti yhteisiä tavoitteita tulevalle valtuustotyölle. Ne näkyivät sittemmin vihreiden toiminnan painotuksina usean valtuustokauden aikana.

Joistakin ohjelman vaatimuksista vihreät joutuivat sittemmin tilille, kun kompromisseja oli tehtävä.

Päätöksentekoon haluttiin lisää avoimuutta ja kansalaiskeskustelua. ”Rakennusliikkeiden, pankkien ja kaupungin päättäjien väliset riippuvuussuhteet on purettava.” Naisia ja miehiä esitettiin valittavan tasapuolisesti kaikkiin lautakuntiin.

Luonnon- ja ympäristönsuojelu painottuivat vahvasti ensimmäisessä ohjelmassa. ”Olemassa olevia puistoalueita ei saa nakertaa neliometriäkään.” Pyyhkin- ja Epilänharjun säästämistä rakentamisesta vaadittiin – ja Pyyhkinharjasta tehtiinkin luonnonsuojelualue. Jätteiden hyötykäyttö oli lapsen kengissä ja ohjelmassa vaadittiin määräyksiä lasin, paperin, pahvin, metallin, lumpun, muovin ja ongelmajätteiden keräyksestä ja kompostoinnista. Maakaasu oli juuri valittu kaukolämmön polttoaineeksi, sitä ja uusiutuvaa energiaa vaadittiin lisää. Happamoituminen oli tuolloin iso ilmansuojeluongelma ja jätevedet saastuttivat Pyhäjärveä. Vihreät vaativat rikkipäästöjen puhdistamista ja jätevedenpuhdistamoiden toiminnan tehostamista.

Liikenteestä esitettiin vaatimuksia, jotka ovat yhä ajankohtaisia: toimiva kevyen liikenteen verkosto kaupungin eri osien välille, keskustaan kävelykatualue, paikallisjunaliikennettä ja mahdollisuus sähköautoliikenteeseen, ja tietysti lisää bussivuoroja ja -kaistoja.

Asumista haluttiin kehittää monimuotoisemmaksi ja ”laatikkolähiöitä” viihtyisämmiksi. Vihreät halusivat kaupungin vuokraavan tiloja asuinyhteisöille. ”On museoitava se ajatus, jonka mukaan omaan lokeroonsa sulkeutunut ydinperhe on ainoa hyväksyttävä asumisen ja elämisen tapa.” Ohjelmassa vaadittiin muraaleja: ”Muualla maailmassa maalataan taideteoksia suuriin betoniseiniin ja rakennetaan kerrostasojen tasakatoille kasvihuoneita ja oleskeluterasseja. Miksei Tampereellakin voisi käyttää mielikuvitusta?” Vanha rakennuskanta haluttiin säilyttää, myös se, mitä Puu-Tammelasta oli vielä jäljellä.

Pienet yksiköt ja lähipalvelut olivat yhdistävä vaatimus ohjelman päivähoidto-, koulu- ja terveydenhoito-osissa. Kannatettiin kaupungin tukea vanhempien järjestämälle päivähoidolle (joka toteutuikin mm. Hallilassa ja Olkahisissa asuinyhteisöjen päiväkodeissa), samoin lisää Steiner- ja Montessori-pedagogiikkaa. Vammaisten tulisi saada elää mahdollisimman normaalia elämää ja sen varmistamiseksi vaadittiin henkilökohtaisia avustajia, kotihoito- ja kuljetuspalveluja ja palveluasuntoja.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa vihreät korostivat kaupunkilaisten omaehtoisen toiminnan tukemista. Koulutiloja tulisi avata kaupunkilaisten harrastuskäyttöön, ”väline- ja laitosurheilun” sijaan lisätä kävely- ja lenkkeilypolkuja, hiihtolatuja ja pyöräteitä. Kulttuuriavustuksien piilopuoluetuet tulisi lopettaa, vanha kirjastotalo avata kulttuurikäyttöön ja Ahaa-teatterille antaa tasapuolista tukea. Nämä silloin ajankohtaiset vaatimukset toteutuivatkin aikanaan.

”VIHREIDEN LISTA TEHTIIN HÄMEEN YHTEISTYÖSSÄ”

Me emme asettuneet ehdokkaiksi, vaikka Pauli oli täysipäiväisesti mukana vaalityössä. Irene teki maisterin tutkintoa yliopistossa ja muistelee, ettei vuoden

1984 vaaleissa edes äänestänyt vihreitä, vaan SKDL:ää. Pauli oli innostuneempi vihreän liikkeen käynnistämisestä kuin Tampereen kaupungin asioista.

Jos Aamulehti ei vielä eduskuntavaaleissa juurikaan noteerannut vihreitä, nyt se oli pakko tehdä. Listalla oli muutama paikallinen ”julkkis”, kuten Nokian kondensaattoritehtaan myrkkyyvuodon paljastanut Markku Martin (joka sai tästä lempinimen ”Myrkkyy-Martin”). Oli Tampereen Nykytaiteen museon johtaja Pekka H. Paavola (jota ei pidä sekoittaa tuolloiseen kaupunginjohtaja Pekka Paavolaan eikä liikuntatoimenjohtaja Pekka P. Paavolaan!). Oli myös opiskelijapolitiikassa taistolaisten riveissä vaikuttanut Satu Hassi, jonka isä oli Tampereen teknillisen korkeakoulun rehtori. Ja oli seurakuntayhtymän talousjohtaja, rotareissa ja kokoomuksessakin vaikuttanut Martin Rantala.

Pauli osallistui aktiivisesti ehdokaslistojen kasaamiseen ja vaalityön organisointiin. Kansan Lehti sai siitä aiheen ”skuuppiin”: ”Vihreiden vaalilista tehtiin Hämeen Yhteistyön toimituksessa”. Pauli oli vaalien alla kesätöissä lehdessä ja vihreästä eduskuntaryhmästä oli annettu Hämeen Yhteistyön numero, kun Kansan Lehden toimittaja oli kysynyt Tampereen vihreiden yhteystietoja.

Vaalikampanjassa oli muitakin huvittavuuksia. Vihreiden ehdokkaat olivat joutuneet keräämään kannattajakortteja. Seurakuntien talouspäällikkö Martin Rantala oli saanut kannattajakorttiinsa ystävänsä piispa Paavo Kortekankaan allekirjoituksen. Aamulehti sai aiheen kirjoittaa: ”Nimekkään kirkonmiehen tuki vihreälle kunnallisvaaliehdokkaalle voi tuoda yllätyksen: jos tuettu valitaan valtuustoon suurella äänimäärällä, hän saattaa vetää mukaansa valtuustotoverikseen vaikkapa ateistin samalta vihreiden listalta”. (AL 26.9.1984)

Martin Rantala kertoo Vastedes-yhdistyksen 20-vuotishistoriikissa, miten piispan nimi päätyi hänen valitsijayhdistykseensä:

Kohtalo ilmeisesti innostui tulemaan mukaan ja lähetti piispa Kortekankaan ja tuomiorovasti Rannan tulemaan jonkin asian merkeissä minun toimistooni samana päivänä. Ja kun ne asiat oli käsitelty, kerroin, että minua on pyydetty kaupunginvaltuustoehdokkaaksi kahteenkin puolueeseen. Kerroin olleeni mukana kokoomuksen politiikassa. Oltuani Turussa ja asuttuani Raisiossa olin ollut yhden kauden kauppalanvaltuuston jäsenenä, mutta sen jälkeen menettänyt kiinnostukseni politiikkaan, enkä ollut luvannut mennä kokoomuksen listoille. Kerroin myöskin vihreitten kyselystä ja myös sen, että olin myös heille kieltäytynyt.

Keskustelimme sitten hiukan politiikasta ja Kortekangas kertoi todenneensa, että sillä uudella vihreällä joukolla on mielenkiintoisia uusia asioita ja mielipiteitä, joita he ovat mainoksissaan ja toiminnassaan tuoneet esille. Kun Rantakin hieman myönteli samaan suuntaan, niin heitin pöydältäni heidän eteensä Paulin antaman lomakkeen ja sanoin: Jos teillä todella on tällaisia myönteisiä mielipiteitä vihreistä, niin oletteko valmiit pistämään nimenne tähän kannattajapaperiin. Miehet vilkaisivat toisiinsa ja ainakaan kovin paljon lisää puhumatta molemmat kirjoittivat nimensä paperiin. Lopun kahdeksan nimen paperiin saaminen ei tuottanut vaikeuksia, vaikka kaikki kysymäni eivät sentään siihen nimeään kirjoittaneet.

Aamulehti ja Uusi Suomi tekivät asiasta isoja juttuja tyyliin: ”Piispa mukana valitsijayhdistyksessä” ja ”Tampere ihmettelee Kortekankaan valintaa”.

Kansan Lehti piti vihreitä ”piilokommunisteina” ja vihreyttä ”kertakäyttö-tuotteena”, joka on ”Lapuan liikkeeseen verrattavissa oleva puolueiden vastainen protesti” ja ”kunnan edun vastaista radikalismia”. Lehti varoitti kristittyjä äänestämästä vihreitä, ”koska ääni menee ateisteille”.

Näin äänestäjiä peloteltiin oudoilla vihreillä, aivan kuin ateisteja ja kristittyjä ei olisi myös kokoomuksen tai demareiden listoilla.

Martin Rantala kertoo, että ”näiden otsikoiden jälkeen olin itse nolona piispa Kortekankaan kannalta. Osuessamme samoihin tilaisuuksiin tämän jälkeen yritin pysyä mahdollisimman kaukana piispasta, ettei tästä vaan saataisi taas aihetta sanomalehtiin. Ymmärsin hänen käsittävän pakoilemiseni ja kuvittelin hänenkin kannattavan menettelyäni. Kohun mentyä ohi ei tästä kuitenkaan aiheutunut mitään vahinkoa myöhempään kanssakäymiseemme.”

Martin Rantalasta tuli varavaltuutettu ja kaupunginhallituksen ensimmäinen vihreä jäsen vuosiksi 1985–86. Hän herätti kokemuksellaan ja käytöksellään luottamusta yli puoluerajojen.

Virastotalon käytävillä kiersi myös nimetön moniste – joidenkin aikalaisarvioiden mukaan kokoomuksen piiritoimistossa nikkaroitu – jossa lyötiin leima lähes jokaiseen vihreään ehdokkaaseen tähän tyyliin:

Hassi Satu, diplomi-insinööri: Ent. Hassi-Hernberg. Skp:n jäsen, stalinisti ja kommunistiaktivisti. Ilmoittaa olevansa naisasialiikkeen merkeissä ehdokkaana. Skp:n stalinistisiipi ei halunnut asettaa Hassia puoluelistalle, koska olisi ilmeisesti pudottanut dipl. ins. Riitta Järvenpää-Kirkkolan.

Marjamäki, o.s. Mannila, Seija, kirjanpitäjä: Unionin edustajia, mukana myös ns. rauhanliikkeessä, vas., tarkempi puoluekanta ei tiedossa. Kaikki Unionin edustajat ovat ns. katkeroituneita eronneita henkilöitä.

Brax Anne, toimittaja, luonnonsuojeluliiton piirisihteeri: Ilmeisesti periaatteellinen ns. luonnonsuojelija.

Havu Jouko, diplomi-insinööri: Vesipiiristä, varmuudella periaatteellinen luonnonsuojelija.

Huhtinen Pirkko ja Kivinen Tiina: Muodollisesti Unionin edustajia, stalinisteja.

Ihalainen Liisa: Ilmeisesti vasemmistolainen.

Luoma Matti, dosentti: Idealisti, ilmoittanut itse olevansa ateisti.

Tuovinen Kauko, opettaja: Kommunisti, stalinisti. Mauri Sirnön mukaan vielä tästäkin vasemmalla edustaen ns. anarkistisiipeä.

Rantala Martin, seurakuntien hallintojohtaja: Pyrkii itse vihreitten ehdokkaaksi, mahdollisesti katkeroituneena siitä, ettei häntä tähän mennessä ollut pyydetty kokoomuksen taholta. Rantalalan Israelin-kauden aikana osoittama arabimyötämielisyys on herättänyt tyytymättömyyttä eräiden asian tuntevien kristillisten piirien keskuudessa.

Yhteenvetona todetaan vielä: ”Vaaliliiton todellisena taustavaikuttajana on äärivasemmisto. Kun vihreitten eduskuntaryhmästä Helsingistä tiedustellaan, kuka hoitaa vihreitten asioita Tampereella, ilmoitetaan asioitten hoitajaksi Pauli Välimäki. a.o. on Hämeen Yhteistyön toimittaja.”

Kynnyksen aktiiveista Rita Järvisestä ja Tuulikki Saarisesta leimakirves ei kehdannut sanoa mitään.

Vaalien jälkeen Aamulehti haastatteli mm. Osmo Soininvaaraa, joka aloitti vastauksensa toteamalla, että ”vihreiden mollaaminen sai Tampereella uskottomia muotoja”.

OVATKO VIHREÄT OIKEALLA VAI VASEMMALLA?

Tökeröt ja asiattomat luonnehdinnat kuvaavat sitä, miten vihreitä pelättiin ja haluttiin leimata koko lista äärivasemmiston operaatioksi. Toki vihreissä oli entisiä vasemmistolaisia, mutta niin oli myös entisiä porvareita, kuten kokoomuksessa toiminut Martin Rantala, keskustan valtuutettuna Juupajoella ollut Martti Lundén tai liberaaleissa vaikuttaneet Ville Komsu, Paavo Nikula ja Osmo Soininvaara. Uusi liike kokosi väkeä eri tahoilta, mutta suurin osa mukaan tulleista ei koskaan ollut toiminut puolueissa.

Pian kuitenkin niin vasemmalla kuin oikealla yritettiin omia vihreät juuri siihen vanhaan blokkijakoon, josta olimme pyristelleet irti.

”Vasemmisto saa enemmistön Tampereella, ja vihreät ovat osa sitä, ei kilpailija”, julisti Kansan Uutiset ennen vaaleja. Kokoomuksen Nykypäivä julisti, että oikeisto voittaa Tampereella, ja vihreä liike on ”periaatteiltaan enemmän oikealle kuin vasemmalle kallistuva”. Aamulehti uutisoi, että ”kokoomus on sisäistänyt vihreyden”.

Vanhat blokit pelkäsivät, että vihreistä tulee vaa’ankieli, ja melkein niin kävikin: vasemmisto sai Tampereella 34 paikkaa, porvaripuolueet 29 ja vihreät 4. Vasemmisto menetti yhteensä neljä paikkaa, joista yksi meni demareilta ja kolme SKDL:ltä.

Kaupunginhallituksen puheenjohtajana tuolloin toiminut Jarmo Rantanen (sd) korosti Aamulehdessä 24.10. vaalituloksen selvittyä, että ”sosiaalidemokraatit ovat valmiita avoimin mielin keskustelemaan vihreitten kanssa”. Hän meni jopa niin pitkälle, että piti puheita yhden paikan vasemmistoenemmistöstä harhaan johtavina, koska vihreät ja myös SMP ovat hänen mielestään lähempänä sosiaalidemokraatteja kuin porvareita.

Vihreiden nousu valtuustoon sattui kiinnostavaan taitekohtaan Tampereen kuntapolitiikassa. Kaupunginjohtaja Pekka Paavola (sd) oli saanut vuonna 1984 syytteen lahjusten ottamisesta Noppa-rakennusyhtiöltä. Valtakunnallisen kohun aiheutti Paavolan katoaminen kesällä 1984, vain vähän ennen kuin mahdollinen rikos vanheni. Kaupunginjohtajaa etsittiin kissojen ja koirien kanssa, jotta syyte voitaisiin lukea hänelle ajoissa. Paavola ilmaantui syytekynnyksen vanhettua muina miehinä virastotalolle ja julkisuuteen. Hän oli omien sanojensa mukaan ollut autoilemassa ja verenpainetautia hoitamassa Keski-Euroopassa eikä tiennyt kohusta mitään.

Pauli analysoi tapausta Hämeen Yhteistyössä kesällä 1984:

Pomon pako on vallan uusjako. Paavolan kriisi ilmentää koko aseveliakselin kriisiä. Kova, demokratiaa halveksiva hallitsemistapa on

hajoamassa sisältäpäin. Mutta mitä tulee tilalle? Siitä ovat jo käyneet taistoon niin aseveliakselin johtajat demareissa ja kokoomuksessa, kuin näiden puolueiden oppositiovoimat. Myös kansalaisliikkeet ja niiden rinnalla toimivat poliittiset ryhmät näkevät mahdollisuutensa tulleen.

Paavola-jupakka ei suuresti verottanut demareiden kannatusta, vain yhden paikan verran. Kansan Lehden päätoimittaja Paavo Luukkala saattoikin huokaista lehdessään: ”Harvoin on vaalitappio maistunut näin makealta. Tuskin koskaan.” (24.10.1984)

VALTUUSTOTYÖ ALKAA TAMPEREELLA

Vihreät saivat Tampereella 5630 ääntä, 5,9 % äänistä ja neljä paikkaa. Koko maassa vihreät saivat läpi 101 valtuutettua, paljon yliopistokaupungeissa ja niitä ympäröivissä kunnissa.

Tampereen ensimmäiset vihreät valtuutetut olivat Anne Brax, Satu Hassi, Liisa Ihalainen ja Markku ”Myrkky” Martin. Viime mainittu nousi Nokian kondensaattoritehtaan myrkkyjen paljastajana valtuustoon. Poliitikkona hän ei kuitenkaan sopeutunut vihreisiin, vaan jäi yhden kauden tähdenlennoksi.

Vihreät naisvaltuutetut sen sijaan tekivät pitkän ja vaikuttavan uran niin valtuustossa kuin vihreissä. Liisa Ihalainen oli valtuutettuna useamman kauden ja myös kaupunginhallituksen jäsenenä ja ansioitui erityisesti sosiaalialan tuntijana. Anne Brax oli ryhmän ensimmäinen puheenjohtaja, ympäristöasiantuntija, joka siirtyi valtuustokauden lopulla vihreään eduskuntaryhmään ja ympäristöministeriöön töihin. Hänen tilalleen varsinaiseksi valtuutetuksi nousi Martin Rantala. Satu Hassi on tehnyt huikean uran paitsi kuntapolitiikassa, myös Vihreän liiton puheenjohtajana, kansanedustajana, ympäristöministerinä ja europarlamentaarikkona. Hän on itse asiassa Heidi Hautalan ohella ainoa vuoden 1984 vaalien nostamista vihreistä, jotka yhä vaikuttavat valtakunnan politiikassa.

Ennen vaaleja Kansan Lehti (3.10.1984) oli ”tiennyt”, että kokoomuksessa valmistauduttiin vallan vaihdokseen. Lehti arveli, että ryhmässä on syntynyt ”veljessota” siitä, jatketaanko aseveliakselia vai haetaanko uusia yhteistyökuvioita pienten porvariryhmien ja vihreiden suunnalta, jos valtuuston vasemmostoenemmistö murtuu vaaleissa. Vanhat aseveliakselin takuumiehet rovasi Matti Koponen ja pankinjohtaja Alpo Korkeela kannattivat lehden mukaan siinäkin tapauksessa yhteistyötä demareiden kanssa, kun taas toimitusjohtaja Matti Hokkanen, kiinteistönvälittäjä Seppo Kovala ja toiminnanjohtaja Timo P. Nieminen ”rynkyttivät aseveliakselia” ja heidän johtama ryhmittyä ”kokeilisi mielellään vallan ja yhteistyökuvioiden vaihtamista”. Kansan Lehden mukaan ”erityisesti Niemisen osoittautuminen tuulenhaistelijaksi on jossain määrin yllättänyt Koposen – Korkeelan akselin”.

Arviossa saattoi olla jotain perää, sillä vaalien jälkeen kokoomuksen ja RKP:n valtuustoryhmä teki Timo P. Niemisen johdolla teknisen vaaliliiton vihreän valtuustoryhmän ja SMP:n kanssa. Se turvasi vihreille paikat kaupunginhallitukseen ja kaikkiin keskeisiin lautakuntakuntiin. Ilman sopimusta ne-lihenkinen ryhmä ei olisi saanut paikkoja lainkaan.

Kaupunginhallitukseen valittiin vihreiden edustajaksi ensimmäiseksi kaksivuotiskaudeksi Martin Rantala ja toiseksi kaksivuotiskaudeksi Jouko Havu.

Kokoomus sai sopimuksen avulla katkaistua demarien värisuoran: valtuuston puheenjohtajaksi nousi kokoomuksen rovasti Matti Koponen. Demareille jäi kaupunginhallituksen puheenjohtajuus ja kaupunginjohtajuus.

Vihreät olivat kilpailuttaneet molempia valtaryhmittymiä ja saivat sekä demareilta että kokoomuksen johtamalta porvariryhmältä hyvät tarjoukset, mutta demarit vaativat yhteistyön ehtona sitoutumista poliittiseen yhteistyöhön. Sen vihreät olivat jo ennakolta torjuneet. Siksi yhteistyösopimus syntyi porvarillisen valtuustoryhmän ja SMP:n kanssa.

Teknisen vaaliliiton sopimuksen allekirjoittivat vihreiden kaikki neljä valtuutettua, SMP:n kaksi valtuutettua sekä kokoomuksesta mm. valtuuston puheenjohtaja Matti Koponen ja ryhmän puheenjohtaja Timo P. Nieminen.

Vihreiden neuvottelijoina olivat Jouko Havu ja Tapio Marjamäki. Heillä oli salainen ase: uusi tietokoneohjelma, joka laski nopeasti, miten paikat jakautuvat eri koalitioissa! Jouko Havu ynnäsi, että 67-jäsenisessä valtuustossa pienin luku, jolla saa paikkoja 11-jäsenisiin luottamuselimiin, oli 7. Siksi vihreät tekivät myös ”pienryhmien yhteistyösopimuksen”. SMP:n kahden valtuutetun ja kristillisen liiton yhden valtuutetun kanssa tehty sopimus varmisti tuon 7 valtuutetun minimin.

Vaikka yhteistyö kokoomuksen kanssa ei tarkoittanut poliittista liittoutumista, voidaan siinä nähdä varhainen esikuva vuonna 2006 syntyneelle XL-yhteistyölle, joka nosti Timo P. Niemisen pormestariksi ja vihreät osaksi valtakoalitiota.

Sopimus oli antelias vihreille, mutta se herätti kritiikkiä sekä vasemmistolehdistössä että joidenkin omienkin piirissä.

”Pirulle pikkusormi”, irvaili Hämeen Yhteistyö, kun vihreät sopimuksen mukaisesti hyväksyivät rakennusliike TASA:n toimitusjohtajan valinnan talonrakennuslautakunnan puheenjohtajaksi. Valinnan ongelmallisuutta lisäsi se, että kyseinen herra oli tuomittu Helsingin raastuvanoikeudessa virkamiehen lahjonnasta. Hämeen Yhteistyö muistutti, että vihreiden vaaliohjelman mukaan ”rakennuslautakuntaan ei tulisi hyväksyä rakennusliikkeiden palveluksessa olevia ja pankkien johtokuntien yms. jäsenet eivät saisi olla päättämässä kaupungin kassavarojen sijoittamisesta”.

Täytynee todeta, että tämä Hämyrin juttu ei ollut Paulin kirjoittama!

Näin vihreät joutuivat heti kohtaamaan politiikan jalojen periaatteiden ja raadollisen käytännön ristiriidan. Kritiikki oli toki oikeutettua – tosin sen pääkohteena olisi pitänyt olla kokoomus.

Noppa-oikeudenkäynti oli valtakunnallinen rikosprosessi, jossa mm. kustapuolue oli vaatinut ja saanut rahoitusta rakennusliikkeeltä, ja vastineeksi Noppa-yhtiöt oli saanut ARA-rahoitusta. Kyse ei siis ollut vain Tamperetta koskeneesta rötöksestä.

Noppa-soppa nosti kuitenkin esille rakennusliikkeiden ja pankkien vahvat kytkökset Tampereen kuntapolitiikkaan. Vanhoilla puolueilla oli ”omat” pankinjohtajat ja rakennusliikkeiden miehet valtuustossa. He vaikuttivat vahvasti kaavoitukseen ja tontinluovutukseen. Vastalahjaksi pankit ja rakennusliikkeet turvasivat vanhojen puolueiden vaalirahoituksen.

Vihreät halusivat katkaista tämän kytköksen. Meni kuitenkin vielä vuosia, ennen kuin jääviyssäädöksiä tältä osin tiukennettiin.

Vihreät vaativat vaaliohjelmassaan myös sukupuolista tasa-arvoa lautakuntiin, ja toteuttivat sitä itse valitsemalla ensimmäisen naisjäsenen – Kirsti Krogeruksen – kunnallistekniseen lautakuntaan – ja vastaavasti ensimmäisen miehen – Harry Mäkisen – tasa-arvotoimikuntaan.

Meni kymmenen vuotta ennen kuin tasa-arvolakiin saatiin 40 prosentin sukupuolikiintiöt lauta- ja johtokuntiin.

VIHREITÄ ALOITTEITA JA HÄMMENTÄVIÄ TOIMINTATAPOJA

Ensimmäisessä valtuuston kokouksessa 9.1.1985 Satu Hassi sai valtuuston puheenjohtajalta Matti Koposelta luvan pitää uuden ryhmän esittelypuheenvuoron. Satu kuvasi vihreiden toimintatapoja näin:

Ne ihmiset, jotka viime kesänä lyöttäytyivät yhteen ’Vihreä vaihtoehtoinen Tampere’ -yhteislistaksi, olivat sitä ennen toimineet monenlaisissa kansalaisliikkeissä. Se, että meistä neljä valittiin valtuustoon, ei merkitse, että nyt olisimme jonkinlainen tamperelaisen vaihtoehtoliikkeen johto. – Me emme ole vapaapalokunta, joka lupaisi olla läsnä aina ja kaikkialla, vaan pyrimme siihen, että ihmiset toimisivat itse. – Kukaan meistä ei ole ylitse muiden. Kukin toimii vuorollaan ryhmäpuheenjohtajana vuoden ajan. Aakkosissa ensimmäinen eli Anne Brax aloittaa. Yritämme keskenämme löytää yhteisen linjan, mutta emme tee sitovia ryhmäpäätöksiä.

Esityslistan asioiden käsittelyn jälkeen ylimääräisenä asiana pidetty puhe yllätti vanhat valtuustoryhmät. Satu kuvasi myöhemmin Vihreässä Langassa valtuutettujen reaktioita:

Nousin ja aloin puhua. Hämmennys valtasi salin. Päät niin oikealla kuin vasemmallakin puolellani alkoivat pyöriä kuin väkkärät ja silmät näyttivät kysyvän: Mitä ihmettä tämä on? Sitten pareittain istuvien valtuutettujen päät kumartuivat yhteen ja alkoivat supattaa. Kokoomuksen, sosialidemokraattien ja kansandemokraattien ryhmäpuheenjohtajat ampaisivat pystyyn kuin yhteisestä käskystä ja säntäsivät Koposen luo. Lehtikuvaajat alkoivat räpsä kamerailleen ikuistaakseen heidän kiihkeästi viuhkovat kätensä. Minä yritin säilyttää pokerin ja jatkaa puheenvuoroa. Jossain vaiheessa Paavola nousi ja poistui salista. Lähellä

istuneet väittivät hänen mutisseen, että tuollaista hän ei kuuntele. (Vihreä Lanka 14/1985)

Pienikin poikkeama totutuista menettelytavoista aiheutti tuohon aikaan kuohuntaa valtuuston jäykissä toimintatavoissa.

Ja vihreät tarjosivat näitä poikkeamia lisää. Puheenjohtajien kierrätys, eli rotaatio ja ryhmäkurin puute olivat jotain aivan uutta valtuustosalissa. Samoin se, että vihreät valitsivat kaupunkisuunnittelulautakuntaan naisen (Satu Hassi), liikennelaitoksen johtokuntaan sen ainoan bussinkäyttäjän (Pirkko Huhtinen) ja sosiaalilautakuntaan vammaisliikkeen aktiivin (Rita Järvinen).

Vihreiden ensimmäiset aloitteet koskivat kierrätystä: ”orgaanisen kotitalousjätteen” keräilyä ja kompostointia, siirtymistä uusiopaperin käyttöön kaupungin virastoissa sekä lasinkeräyksen aloittamista. Virkamiehet kirjoittivat pitkiä ja perusteellisia vastauksia osoittaakseen, että aloitteet eivät anna aihetta toimenpiteisiin.

Vihreät eivät tyytyneet ympäripyöreisiin tai virheellisiin vastauksiin. Satu Hassi kuvailee kompostointialoitteen saamaa palautetta kirjassaan ”Seinä jota ei ole” (WSOY 1988), joka muuten on mainio kuvaus vihreiden alkutaipaleesta Tampereen kaupunginvaltuustossa:

Mutta en ollut uskoa silmiäni kun luin, että kodeissa kertyy henkeä kohden 20–30 litraa eloperäistä jätettä vuodessa. Siis pari kolme ämpärillistä. Ihminen, joka raapustaa tällaista paperille, ei tee omassa keittiössään yhtään mitään. Tai sitten hän ei ajattele mitään. Jo pelkkiä kahvinporoja kertyy vuodessa muutama ämpärillinen henkeä kohti. Omassa taloudessani kompostiämpäri täyttyy parissa päivässä.

Satu laati vastineen, jossa selvitti tarkoin laskelmin virkamiespaperin virheet. Asia palautettiin lautakuntaan – mutta meni vielä kymmenen vuotta, ennen kuin Tampereella alettiin kerätä biojätettä.

Vaikuttamisenhalu oli kova ja kaikki tilanteet käytettiin hyväksi. Ympäristöasioiden lisäksi monet sosiaaliset kysymykset olivat vihreille tärkeitä. Varsinkin Liisa Ihalainen piti esillä asunnottomien asiaa. Kun valtuusto käsitteli kaupungin järjestyssäännön uudistamista, hän esitti sääntöjen 2. luvun 5. pykälän 1. momenttia kuulumaan seuraavasti: ”Jos joku tavataan yöpymästä tai vasalla, veneen alla tai roskan, hiekan tai muun tavaran säilytykseen tarkoitussa laatikossa, poliisin tulee ottaa selville, onko hänellä asunto ja mikäli käy ilmi, että hänellä ei sitä ole, viranomaisten tulee se viipymättä hänelle järjestää.”

Satu Hassi teki aloitteen siitä, että virkamiesten tulisi ennen palkanmaksua raportoida, mitä töitä ovat kuluneen kuukauden aikana tehneet. Aloite oli reaktio siihen, että hänelle freelancer-kirjailijana ei suostuttu maksamaan ansionmenetykskorvausta kokouksista, koska hän ei voinut osoittaa, mikä työ oli kokouksen takia jäänyt tekemättä. Aloitetta ei hyväksytty, mutta ansionmenetykskorvauksia alettiin maksamaan myös freelancereille.

Vihreiden mukaantulo luottamuselimiin ei näkynyt aluksi niinkään päätösten muuttumisena kuin keskustelun ja aloitteiden lisääntymisenä.

”Kyllä ne miehet virkistyy, kun me avataan suumme. Aluksi ne oli vähän närkästyneitä, pyllynposket pyöri pallilla että tässä olis kello jo niin paljon että on ollut tapana lähteä kotiin mutta toi vihreä vaan puhuu ja puhuu”, kuvaili Kynnys-yhdistyksen aktiivi Tuulikki Saarinen ensimmäisen kevään kokemuksia kunnallisteknisestä lautakunnasta. ”Nyt muutkin on alkaneet ottaa osaa ja keskustella, ne ovat huomanneet että kokoukset on kiinnostavampia ja värikkäämpiä.” (Vihreä Lanka 14/1985)

Virkamiehet tosin eivät pelkästään iloisina kirjoittelleet vastauksia vihreiden aloitteisiin. Rahoitusjohtaja Reijo Hautala moitti vihreitä ja koko uutta valtuustoa vastuuntunnottomaksi, kun aloitteita työnnetään hallintokoneiston purtavaksi selvästi aiempaa enemmän. (Vihreä Lanka 14/1985).

Timo P. Niemisen haastattelu Markus Laineen ja Lasse Peltosen väitöskirjassa ”Ympäristökysymys ja aseveliakseli” (Tampere University Press 2003) on aika hauska ylimielisyydessään:

Mun mielestä, ne ensimmäiset vihreet, jotka tuli, eikä näin pitäis siis sanoa, mun mielestä niin ne oli kyllä niin hentosia, et tota ei oikein viitsiny niinku täydellä arsenaalilla ryhtyä niitten kanssa keskustelemaan. Tota kun sitä oli tässä taisteltu kovin Sirola-opiston läpikäyneitten kommunistien kanssa, niin sitä niinku ajo niinku semmosella puolella kapasiteetilla sillon alkuvaiheessa. Vähän niinku melkein neuvo niitä, et älkää nyt noin, vaan noin.

YMPÄRISTÖKIISTOJA RIITTÄÄ: KEKKOSENTIE, MAAKAASUPUTKI, PUU-TAMMELA

Vuonna 1985 Tampereella oli käynnissä useita isoja ympäristökiistoja, joihin vihreät ottivat aktiivisesti osaa.

Kekkosentietä rakennettiin ja se aiottiin vetää avoväylänä halki Petsamon asuntoalueen ja Litukan siirtolapuutarhan. Alueen asukkaat vaativat väylän kattamista ja vihreät tukivat ehdotusta. ”Katetun väylän lisäkustannuksia tarkasteltaessa niitä on verrattava Kekkosentien kokonaiskustannuksiin sekä otettava huomioon myös Petsamon asukkaille avoväyläratkaisusta aiheutuvat kulut”, perusteli väylän kattamista kaupunginhallituksen jäsen Martin Rantala Vihreässä Langassa (14/1985).

Maakaasuputkea vedettiin Tampereelle. Energiaratkaisu oli aikanaan nostattanut Epilässä kansanliikkeen hiilivoimaa vastaan ja tuonut mm. Seija ja Tapio Marjamäen vihreisiin. Hiilivoimala torjuttiin, mutta nyt maakaasuputki aiottiin vetää Pyynikin läpi Epilään. Sitä vihreät vastustivat yhdessä alueen asukkaiden kanssa. Lopulta putki kuitenkin vedettiin Pyynikin kautta, mutta ”mahdollisimman vähän” puita kaataen.

Puu-Tammelan kohtalosta kamppailtiin usean vuoden ajan. Edellinen valtuusto oli toukokuussa 1984 hyväksynyt alueelle asemakaavamuutoksen, joka

olisi purkanut vanhat puutalot ja tuonut tilalle ”ateljeehuoneistoja ja muuta korkealuokkaista rakentamista”, kuten tuolloin visioitiin. Reima Pietilä palkattiin maaliskuussa 1985 ideoimaan alueen kehittämistä.

Puu-Tammelan purkamista vastustivat ankarasti niin Puu-Tammelaliike äänitorvena vihreiden Eija Valve kuin Vaihtoehtoisen sosiaalipolitiikan ryhmä Vespa, joka auttoi kaupungin huonokuntoisiin taloihin asuttamia köyhiä ja syrjäytyneitä mm. ylläpitämällä vanhassa puutalossa Kyllikinkadulla vastaanotto- ja tukiasemaa. Irene ja monet yliopiston sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön opiskelijat ja tutkijat professori Jorma Sipilää myöten osallistuivat tähän toimintaan.

Puu-Tammelan naapuriksi oli 1970-luvulla rakennettu kerrostaloalue. Kaikki siellä asuvat eivät katsoneet hyvällä Puu-Tammelaliikkeen toimintaa. Kaupunginhallitukselle jätettiin useiden taloyhtiöiden vetoamus alueen purkamiseksi. Vetoamus päättyi näihin sanoihin: ”Jos tahtomme vastaisesti Tammelan puutaloalue kuitenkin päätetään säilyttää, emme voi hyväksyä sitä, että kyseisestä alueesta muodostettaisiin Eija Valveen johtaman kansanliikkeen haluama epäsosiaalisen, alkoholiongelmaisen aineksen tutkimus- ja kokeilualue.”

Vuoden 1985 viimeisenä päivänä ympäristöministeriö jätti vahvistamatta asemakaavan ja Puu-Tammela asetettiin toimenpidekieltoon. Puu-Tammelaliike oli saanut erävoiton, mutta taisto vanhojen talojen kohtalosta jatkui aina 2000-luvulle saakka.

JARMO RANTANEN VALITAAN KAUPUNGINJOHTAJAKSI

Pekka Paavola erosi keväällä 1985 kaupunginjohtajan tehtävästä, koska oli Nopasotkujen takia menettänyt valtuuston ja myös oman puolueensa luottamuksen.

Uuden kaupunginjohtajan valinta tapahtui vain muodollisesti valtuustossa. Tosiasiassa ratkaisu tehtiin SDP:n valtuustoryhmän sisällä. Demarit olivat aluksi pahasti hajalla, kuten olivat aikoinaan olleet Paavolankin valinnan aikaan. Jorma Reini ja Olavi Syrjänen olivat Jarmo Rantasen vastaehdokkaita ennakkokepeissä, mutta luopuivat lopulta ehdokkuudesta, kun enemmistö ryhmästä asettui Rantasen taakse.

Kokoomuksen tuki ostettiin virkapaketilla, ja ilmeisesti SKDL sai myös osansa. Tätä kabinettipoliittikkaa arvosteli vihreiden valtuustoryhmän puheenjohtaja Anne Brax valintakokouksessa. Anne oli valmistellut puhetta Paulin kanssa, joka toimi vihreän valtuustoryhmän tiedottajana:

Koemme olevamme toisen luokan näyttelijöitä kunnallisen demokration kulisseissa. Uutta kaupunginjohtajaa on valittu tavalla, joka panee kaikki poliittista satiiria etsivät huokaamaan: he tekevät sen itse! Murheellisinta tässä näytelmässä on, että pääosan esittäjät ja näytelmän ohjaajat näyttävät kuvittelevan, että tämä onkin todellisuutta – jopa ideaalista todellisuutta.

Missä muuten on se kunnallislain momentti, jossa annetaan menettelytapaohjeeksi valita kaupunginjohtaja sopimalla asiasta etukäteen

– jo ennen kuin asianomaista virkaa on edes auki julistettu – niiden puolueiden kesken, jotka voivat ostaa ja myydä kunnallisia virkoja mahdollisimman kovalla hinnalla?

Entä löytyykö kunnallista pykälää, jossa kerrotaan, että samalla kun päätetään kaupunginjohtajan valinnasta, on valtuuston kädet sidottava myös seuraavaksi avautuvien johtavien virkojen osalta?

Tiedämme, että tällaisten kysymysten esittämistä pidetään tässä salissa aika naivina. Hyvä on, me tunnemme olomme todellakin naiviksi. On aika kornia osallistua päätöksentekoon, jossa arviolta 80 % mahdollisista ratkaisuksista suljetaan jo etukäteen pois. Ja tosi asiassa enemmänkin. Vain sellaiset henkilöt viitsivät tosissaan hakea kaupunginjohtajan virkaa, jotka ovat jo sisäistäneet nykyisen hallitsemiskäytännön.

Lopuksi Anne vaati suljettua lippuäänestystä, vaikka suurten puolueiden kabinettisopimuksen jälkeen vaalissa oli vain yksi ehdokas, Jarmo Rantanen. Vihreiden kolme naisvaltuutettua äänesti tyhjää. Myrkkyy Martin sen sijaan äänesti Rantasta. Hän perusteli sitä taktisesti: vaikka ”koko valintatilanne oli sairastunut”, ei kannattanut vaarantaa yhteistyösuhteita.

Rantanen valittiin kaupunginjohtajaksi äänin 62 puolesta – 5 tyhjää. Vihreiden lisäksi tyhjiä äänestyslippuja tuli siis muualtakin, ilmeisesti SMP:n ryhmästä.

Jouko Havu kuvasi myöhemmin vaalin aiheuttamia reaktioita: ”Ja niinhän siinä kävi kuin etukäteen tietoomme oli ilmoitettu: vaalin jälkeen ’ison talon poijaat’ marssivat peräkanaa Annen luo ja kertoivat, että ’me ei enää leikitä teidän kanssa ja viedään lelutkin pois.’” (Tampereen vihreiden rakkauskirje 2/1985)

Myös Jouko Havu olisi halunnut vihreiden tukevan Rantasta ”pienimmän pahan metodilla”.

Ja todellakin, vihreä ryhmä jätettiin ensimmäisen valtuustokauden aikana ulos kaikista talousarviosopimuksista ja myös vihreiden aloitteet äänestettiin nurin.

Silti moni vihreiden ajama asia eteni, kun vihreät huomasivat, että niitä kannattaa ajaa muiden ryhmien valtuutettujen kautta. Tällaisia yhteistyökumppaneita olivat mm. kokoomuksen valtuutetut Irja Tulonen ja Sointu Kauranen, demarien Liisa Haapaniemi sekä SKDL:n Marja-Leena Kanerva. Satu Hassi muistelee kirjassaan ”Seinä jota ei ole”, miten valtuuston naiset alkoivat yli puoluerajojen keskustella keskenään ja mm. vierailla kaupungin eri laitoksissa tutustumassa palveluihin. Monissa aloitteissa vihreät ja muu ”oppositio”, eli SMP, kristillinen liitto ja SKDL tekivät yhteistyötä.

Pauli väsäsi vuonna 1985 valtuustoryhmän tiedotuslehteä ”Rakkauskirje Tampereen vihreiltä” yhdessä Anne Braxin, Harri Helinin ja Kauko Tuovisen kanssa ja toimi freelancerinä Tamyn perustamassa Radio 957 -paikallisradiossa vetäen siellä mm. Suuri Pamaus -nimistä vaihtoehtoryhmien radio-ohjelmaa.

Rakkauskirje oli vaatimatonta A5-kokoinen uusiopaperille painettu lehti, joka ilmestyi säännöllisen epäsäännöllisesti 4–6 kertaa vuodessa. Numerossa 1/1986 Pauli raportoi ensimmäisen vihreän valtuustovuoden saavutuksia:

Vaikka maakaasuputki vedettiin Pyynikille, se tehtiin taatusti kymmenen kertaa varovaisemmin ympäristöliikkeen ansiosta kuin olisi tehty

muuten. Ehkä ne 200 puuta olisi todella raunioitunut ilman kansalaismielipidettä.

Kirjastotaloliike sai kaksi kolmasosaa kirjastosta kulttuurille, mikä on hieno saavutus, kun Paavola olisi siirtänyt virastoja koko taloon.

Puu-Tammelaliike ja Vaihtoehtoisen sosiaalipoliittikan liike ovat saaneet lisää aikaa Puu-Tammelalle ja kaupungin tehokaavoittajat jo parikin arvovaltatappiota. Etiäiset sanovat, että Puu-Tammela tulee olemaan käännekohta: sen säilyminen tai tuho kertoo, onko tämän päivän hämmennyksestä noussut pehmeiden vai kovien arvojen hegemonia – tai edes ymmärättävä tasapaino.

Steiner-koulua ei saatu laajennettua, mutta vaihtoehdot niin koulupoliitikassa kuin kasvatuksessa (päivähoito) tai sosiaalipoliitikassa ja asumisessa purkautuvat lähivuosina kunnallispoliittiseksi todellisuudeksi. Tuoko Kaarina Suonio (uusi apulaiskaupunginjohtaja - PV) pedagogiset vaihtoehdot peruskoulun sisälle? Milloin Jarmo Rantanen (uusi kaupunginjohtaja - PV) näkee ympärillään yhteisöasumisen tarpeen? Mikä tulee olemaan kokoomuksen yksityistämislínjan ja vihreiden yhteisövaihtoehtojen suhde?

Kekkosentien linjaus Petsamon läpi avoväylänä oli asukasliikkeen tappio, josta voi oppia paljonkin: miten ei saisi päästää syntymään selaista vastakohtaa, mikä lehtikirjoittelussa syntyi petsamolaisten ja muiden kaupunkilaisten välille. Valtuuston enemmistö saattoi vetäytyä kateuden selän taakse. Oppia voi senkin, miten kansalaisliikkeen tulisi kyetä ajoissa hankkimaan vasta-asiantuntemus virkamiesten esityksiin – vaihtoehtolaskelmat nousivat esiin niin myöhään, että julkiseen keskusteluun ne eivät vaikuttaneet.

Tämä kuvaus kertoo, miten ajan ympäristö- ja kulttuurikiistat nähtiin toisiinsa liittyvinä. Niiden nähtiin ilmentävän kaupunkilaisten ja kaupungin johdon kulttuurista ja poliittista vastakkainasettelua. Uusi yhteiskunnallinen ajattelutapa murtautui esiin haastaen vanhan vallan. Sen ajan termeillä sitä voisi kutsua pehmeiden arvojen ja suoran demokratian nousuksi.

BUDJETTIKOKOUKSET TURHAUTTAVAT VIHREITÄ

Ensimmäisen valtuustokauden aikana vihreiden nelihenkinen ryhmä valmisteli huolellisesti yksityiskohtaisia muutosehdotuksia talousarvioneuvotteluihin. Ryhmä jätettiin kuitenkin kerta toisensa jälkeen oppositioon.

Ensimmäisissä budjettineuvotteluissaan syksyllä 1985 vihreät lähtivät tavoittelemaan kahta asiaa. Ensinnäkin haluttiin korjata eräitä keskeisiä sosiaalisia ongelmia (vammaisten kuljetustuki ja henkilökohtaiset avustajat, vanhusten ja vammaisten kotihoidon tuki sekä asunnottomuuden vähentäminen nostamalla pienasuntojen ostoon varattuja määrärahoja). Toiseksi haluttiin luopua niin sanotuista joululahjarahoista, eli namurahoista ja keskustella budjetin todellisista painopisteistä.

Nämä eivät olleet ihan pieniä tavoitteita. Ne eivät edenneet neuvotteluissa isojen puolueiden ryhmänjohtajien kanssa. Kävi jopa ilmi, että SDP:n ryhmänjohtaja Seppo Salminen ei edes vienyt oppositioon, eli SKDL:n ja vihreiden

neuvotteluesityksiä oman ryhmänsä tietoon. Vasta demarivaltuutettujen kirjallisen pyynnön jälkeen hän suostui kutsumaan oman ryhmänsä koolle.

Pauli kuvaa neuvotteluja Rakkauskirjeessä 4/1985:

Viime hetkillä vihreiden ryhmä olisi ollut valmis sopimukseen, jos olisimme saaneet miljoona markkaa lisää pienasuntojen ostoon. Tämä esitys sai kannatusta eri leireissä, mutta ilmeisesti demarijohdon vastustukseen sekin kaatui. Salminenhan arvosteli ankarasti koko pienasuntojen ostoa budjettipuheessaan (niin, saattaahan se heikentää Kotilinnasäätiön ja Vuokratalosäätiön kontrollivaltaa sosiaaliseen asumiseen!).

Seppo Salminen toimi tuolloin Kotilinnasäätiön toiminnanjohtajana – ja kokouksen ryhmänjohtaja Timo P. Nieminen Vuokratalosäätiön talousjohtajana.

Vihreän valtuustoryhmän puheenjohtaja Anne Brax arvosteli budjettipuheessaan 27.11.1985 joululahjarahakäytäntöä, jossa jokaiselle talousarviosopimuksessa mukana olevalle valtuutetulle annetaan pieni määräraha (tuolloin 40 000 markkaa), jonka saa osoittaa haluamaansa kohteeseen:

Tässäkin kokouksessa osa valtuutetuista siis saa käyttää oman joululahjarahansa haluamiinsa kohteisiin, mutta potien samalla huonoa omaatuntoa siitä, että jotkin paljon suuremmat ja myöskin heille tärkeät asiat jäävät vaille huomiota ja puolestapuhujaa. Osa valtuutetuista tekee lukuisia tärkeinä pitämiään muutosesityksiä budjettiin, tietäen että niillä ei ole pienintäkään mahdollisuutta mennä läpi. Onko tällainen tilanne eduksi kenellekään meistä?

Vuoden 1987 budjettiin vihreät esittivät noin 7 miljoonan markan lisäyksiä. Suurimmat lisäyksesitykset tehtiin vammaisten kuljetustukeen, vanhusten ja pitkäaikaissairaiden kotihoidontukeen ja sosiaali- ja terveystoimen sijaisen määrän lisäämiseen. Jälleen esitettiin myös lisämäärärahaa pienten asunto-osakkeiden ostoon asunnottomia varten. Nämä olivat asioita, joita virkamiesten punakynä oli karsinut lautakuntien esityksistä.

Vihreillä oli myös uusia avauksia: määräraha sosiaalitoimen kokeilu- ja kehittämistoimintaan, avustus kiertävillä ammattiteattereille (Ahaa-teatterille) ja palkkarahat jätteiden hyötykäyttöä suunnittelevalle henkilölle.

Vihreät keksivät myös säästökohteita siltä varalta, että esityksiä vastustetaisiin sanomalla, että ei ole varaa. Kaikki ehdotukset tyrmättiin.

Satu Hassi piti valtuuston budjettikokouksessa 3.12.1986 vihreiden ryhmäpuheenvuoron. Hän ihmetteli vanhojen puolueiden tapaa tyytyä kaupunginjohtajiston talousarviositykseen ja tehdä siihen vain kosmeettisia lisäyksiä, namurahoja, ”pikkusummia omien taustaryhmiensä päänsilittelyyn, torvisoitokunnille ja sen sellaisille”.

Satu kuvasi neuvottelujen kulkua:

Kun budjetista tänä syksynä käytiin neuvotteluja, näytti aluksi siltä, että eri ryhmät korostavat hyvin samantapaisia asioita. Maalaisjärjellä olisi

voinut päätellä, että nämä muutokset tullaan tekemään. Mutta ei. Jälleen on joutunut miettimään sitä, mitä se niin sanottu politiikka on. – Tampereella on monien vuosien ajan totuttu siihen, että valtuusto ei tee päätöksiä, se vain siunaa ne. On valitettavaa, että tämä jatkuu edelleen. Luottamusväki ei vielääkään ole halunnut ottaa sitä valtaa, joka sille lakien mukaan kuuluisi.

Vihreät olivat eri mieltä virkamiesten valmisteleman budjetin tärkeysjärjestyksestä. Kaupungin suuria kassavaroja otettiin käyttöön, mutta ei vanhusten, vammaisten, lasten tai asunnottomien palvelujen parantamiseksi, vaan konsertti- ja kongressitalon ja Teiskon ”päristelykeskuksen” (moottoriurheilukeskuksen) rakentamiseksi. Nuo kaksi vihreiden vastustamaa hanketta saivat vuoden 1987 budjetissa rahoituksen. Satu kritisoi:

Edelleen jatkuu linja, josta olemme kaupunkia ennenkin arvostelleet: julkisivua pidetään tärkeämpänä kuin ihmisten perustarpeiden tyydyttämistä. Jostakin kummallisesta syystä täällä on mielletty kaupungin kehittämiseksi se, että rakennetaan isoja, mahdollisimman silmiinpistäviä taloja, torneja ja sen sellaisia eikä sitä, että kaikilla on asunto ja kaikki hoitoa tarvitsevat sitä myös saavat.

Tässä on jotain kovin tuttua tämän päivän kunnallispoliittiseen väittelyyn ratikasta, tunnelista ja monitoimihallista. Erona on toki se, että nykyään vihreät eivät vaadi käyttömenojen kattamista investointivaroilla, vaan valtuustoon on ilmaantunut aivan uusia ryhmiä harrastamaan tätä populistista retoriikkaa.

Kun tänään katsellemme Tampere-taloa ja arvioimme sen merkitystä, olemme hiljaa mielessämme tyytyväisiä, että vihreiden kanta ei aikoinaan valtuustossa voittanut.

Vuoden 1988 budjettineuvotteluihin vihreät lähtivät uudella taktiikalla. Liisa Ihalainen ja Satu Hassi lähettivät kaikille valtuutetuille vihreiden muutosehdotukset saatekirjeen kera:

Kahtena aikaisempana vuonna olemme käyneet kaupungin seuraavan vuoden talousarviosta neuvotteluja muiden ryhmien johdon, lähinnä ryhmäpuheenjohtajien kanssa. Kuten kaikki tietävät, nämä neuvottelut eivät ole johtaneet mihinkään. Itse asiassa emme tiedä, onko suurimpien ryhmien jäsenille edes kerrottu ehdotuksistamme.

Niinpä olemme nyt tänä vuonna päättäneet lähettää kaikille kaupunginvaltuutetuille alustavan luettelon ryhmämme muutosehdotuksista kaupunginjohtajiston esitykseen. Nämä ehdotukset ovat myös vapaasti ’varastettavissa’, mikäli mieli tekee.

Lisäesitysten loppusumma oli jälleen noin 7 miljoonaa markkaa, mutta ryhmä esitti myös vähennyksiä 5 miljoonaa markkaa, mm. viheralueiden kunnossapitoon. ”Laitakaupungilla ei ole mitään syytä yrittää tehdä joka metsiköstä kuninkaallisten palatsipuistojen jäljitelmiä. Antakaamme heinän kasvaa, pörriäisten surrata, luonnonvaraisten pensaiden ja kukkien olla oloissaan.”

Liisa Ihalainen totesi budjettikokouksen ryhmäpuheenvuorossaan 30.11.1988, että vihreät ovat joka vuosi esittäneet korjauksia samoihin painopistealueisiin, koska ne ovat kuntalaisten kannalta elintärkeitä asioita. Hän esitti valtuutettujen lähetekeskustelua budjetin painopisteiden määrittämiseksi.

Liisa arvosteli myös ”liian prameita” hankkeita samalla kun kaupungissa on satoja asunnottomia, jotka oleskelevat asuntoloissa, rappukäytävissä, kaduilla ja roskalaatikoissa: ”Vai mitä on sanottava esitetystä 1,5 miljoonasta markasta Sorsapuiston kunnostukseen. Jos huonokuntoisten lintuhäkkiä poistaminen maksaa 1,5 miljoonaa markkaa, teen kaupungille heti kilpailevan tarjouksen, jossa lupaan tehdä saman työn vähän halvemmalla.”

Budjettikokoukset saattoivat kestää pahimmillaan 20 tuntia yhteen me-noon. Anne Brax piti päiväkirjaa vuoden 1986 kokouksessa:

Klo 8.45 Tossut hiertävät jo, ja hikinauha puristaa, ennen kuin ollaan edes lähde-ty liikkeelle. Voittoon ei ole mahdollisuuksia, kilpailun järjestäjät ovat sopineet voittajista etukäteen. Osanamme voi olla vain reilu kilpa.

Klo 12.00 Ryhmäpuheenvuorot ovat kaunopuheisia; puolustellaan omia ratkaisuja ja lausutaan runoja. Mietin, kuinka tarpeeksi taitava puhuja pystyy perustelemaan mitä tahansa uskottavasti, kuten Mauri Sirnö oman ryhmänsä menemisen budjettisopuun mukaan. Sadun Jevtusen-ko-lainaus on osuva, se vähän piristää.

Klo 13.45 Ryhmämme on kokoontunut keskustelemaan suhtautumisesta DEVA:n – Kommunistisen valtuustoryhmän – äänestysesityksiin. Esitykset ovat samantapaisia kuin meidän, summat vain moni- tai monikymmenkertaisia. Tulee kinaa siitä, voisiko joihinkin esityksiin mennä mukaan osoittaakseen periaatteellisen kantansa asiaan. Toisaalta emme kysyttäessä pystyisi keksimään rahoituslähteitä kovin suurille muutos-esityksille. Liisa päättää äänestää muutamassa sosiaalipuolen kohdasta muusta ryhmästä poiketen. Myrkky ja Jouko nurisevat.

Klo 22.00 Yritän kuunnella, mutta en koko ajan jaksa, vaan liityn salin ulkopuolella seurapiiriä pitävien suureen joukkoon. Liisa puhuu vihaiseen sävyyn sosiaalipuolen puutteista.

Klo 02.00 Varsinainen budjettikäsittely on päässyt käyntiin. Olemme kuuliaisesti vetäneet läpi osamme, äänestytäneet ja hävinneet. Sirnön ryhmä antaa namurahoistaan muutaman tuhat markkaa Vaihtoehtoiselle sosiaalipolitiikalle. Se on iloinen asia ja saattaa turvata Vespan toiminnan jatkossa. Poliittisesti se oli tietysti isku vyön alle. Tuntuu absurdilta leikkiä tätä ennaltamäärättyä leikkiä virastotalon lasiakvaariossa muun kaupungin nukkueissa alapuolella.

Klo 05.00 Ulkona on pilkkopimeää, kaupunkilaiset alkavat pikkuhiljaa heräillä töihinsä. Me menemme kotiin. Valtuusto käytti 20 tuntia vahvistaakseen sataprosenttisesti ennaltamäärätyn tuloksen. Kokouspalkkioni on yli 2000 markkaa.” (Rakkauskirje Tampereen vihreiltä 4/1986)

”EI OIKEALLA EIKÄ VASEMMALLA, VAAN EDELLÄ”

Ensimmäinen valtuustokausi oli vihreille kuntapolitiikan sisällön ja pelisääntöjen ja myös yhteistyökumppaneiden opiskelua.

Muut puolueet tarkkailivat vihreiden toimintaa, kun ei tiedetty, ovatko ne oikealla vai vasemmalla. Itse vihreät eivät halunneet asemoida itseään vanhaan blokkijakoon, vaan julistivat: ”Emme ole oikealla emmekä vasemmalla, vaan edellä.” Siinä oli annos besserwisserismiä, josta vihreitä usein syytettiin.

Oli siinä myös totuuden siemen. Vanhan luokkayhteiskunnan mukainen puoluekenttä ei vastannut jälkiteollisen yhteiskunnan arvomaailmaa ja toimintatapaa. Varsinkaan nuoret eivät sitä kokeneet omakseen. Tampereella muutos näkyi vahvana: isot teollisuusyritykset, kuten Finlayson ja Tampella, sulkivat oviaan 1980-luvulla, palveluammatit kasvoivat ja opiskelijoiden määrä lisääntyi vuosi vuodelta.

Ensimmäisistä vihreistä valtuutetuista tehtiin valtakunnallinen tutkimus. Valtio-opin tohtori Pertti Timonen esitteli sitä Aamulehdessä 17.9.1986:

Vihreiden valtuutettujen poliittinen tausta on moni-ilmeinen; lähes puolet ei ole aikaisemmin samaistunut mihinkään puolueeseen, SKDL:stä on lähtöisin vajaat 18 prosenttia, sosialidemokraateista ja liberaaleista noin 11 prosenttia. Suurin osa ei ole ollut aikaisemmin edes ehdokkaana minkäänlaisissa vaaleissa, edustajuudesta puhumattakaan.

Timo P. Nieminen arvioi pyydytyssä kirjoituksessaan vihreiden valtuustoryhmää vuoden 1987 lopulla (Rakkauskirje Tampereen vihreiltä 6/1987). Hän totesi, että valtuustokauden alussa hänellä oli uudesta ryhmästä ”etäinen ja kieltämättä vähän sekava mielikuva”, mutta luottamuspaikkaneuvotteluissa hän oppi tuntemaan vihreitä henkilökohtaisesti ja luottamus on kasvanut.

”Vihreitten valtuusto- ja kaupunginhallitustyöskentelyssä on ollut jossakin määrin sekavuutta, jota ei pelkästään alkuvaiheen kokemattomuudella voi selittää”, Timo P. Nieminen arvioi. ”Eniten tätä sekavaa kuvaa luonee se, että yksittäiset valtuutetut äänestävät välillä vähän miten sattuu, ja tätä eivät aina etukäteen edes vihreitten neuvottelijat tunnu tarkasti tietävän.”

Nieminen antaa tunnustusta vihreiden ennakkoluulottomuudelle uusia avauksia kohtaan. Tästä esimerkkinä hän mainitsee pienasuntojen ostamisen asuntomarkkinoilta vuokra-asuntopulaa helpottamaan. Hän arvelee, että yhteistyöpohjaa on eroista huolimatta ja päättää arvionsa: ”Mikä askel tällä tiellä otetaan seuraavaksi on meille kaikille tärkeä kysymys.”

Satu Hassi pohdiskeli ensimmäisen valtuustokauden kokemuksia Rakkauskirjeessä 5/1988 seuraavasti:

Tekemämme aloitteet on järjestään hylätty, mutta silti muutamat asiat ovat edenneet. Kaupungin autot ovat alkaneet käyttää lyijytöntä bensiiniä, virkaposti kulkee osittain uusiokuorissa. Kaupungin byrokratian tarkoituksenmukaisuus ainakin yritetään alistaa kriittiseen syyniin. Liikennelaitos palvelee karvan verran ystävällisemmin. Pyörateitä on tullut lisää, keskustaankin niitä on luvassa. Lasinkeräysastiat tulivat juuri kaupunkikuvaan. Pikkulintujen mukaan jätteiden kompostoinnissakin alkaa tapahtua. Kaupunki on alkanut ostaa erillisiä vuokra-asuntoja, kaikkia hyyryläisiä ei enää eristetä reservaatteihin.

Satu arveli, että vihreät ovat jo pelkällä olemassaolollaan häirinneet vanhaa valtaa: ”Näkyihän se siitäkin miten meitä vaalien alla pelättiin. Järkähtämätön pomovaltaisuus onkin alkanut murentua, kapinamielen versot puskevat maan alta esiin isoissakin valtuustoryhmissä.”

Kokemus ensimmäisestä vaalikaudesta oli Tampereen vihreälle valtuustoryhmälle kuitenkin niin positiivinen, että lähes kaikki valtuutetut ja varavaltuutetut lähtivät uudelleen ehdolle lokakuun 1988 vaaleihin. Vain Markku Martin jäi pois, hän loikkasi demareihin vuoden 1987 lopulla, mutta ei siellä menestynyt. Aamulehden toimittaja Markku Leppänen kommentoi loikkaa:

Viiime aikojen puheenaihe, Markku Myrkky Martin (vihr. ei kun sd) on antanut haastattelun lehteen. Hän sanoo arastelleensa vihreiden porukkaan menemistä, kun joukossa on homoja, lesboja ja intellektuelleja. Nyt vihreiden kolmihenkinen valtuustoryhmä ihmettelee, kuka on mitäkin. (AL 28.1.1988)

VASTEDES – POLITIIKAA, KULTTUURIA JA VÄHÄN MYÖS TALOUTTA

Tamperelaiset vihreät olivat aktiivisesti mukana vihreiden valtakunnallisessa toiminnassa edustaen ns. yhteiskunnallista siipeä, joka korosti vihreiden laaja-alaista luonnetta vaihtoehtoliikkeenä, ei vain ekologisena liikkeenä. Se näkyi siinäkin, että Tampereelle ei perustettu aluksi vihreiden paikallisyhdistystä, vaan Vastedes ry.

Se oli ensimmäinen ja ainut vihreä yhdistys Tampereella ja Pirkanmaalla vuosina 1985–88. Nimen keksi Martin Rantala. Idea nousi tulevaisuuden turvaamisesta ja siinä oli sukulaisuutta norjalaiseen ympäristö- ja vaihtoehtoliikkeen Framtiden i våra händer, Tulevaisuus käsissämme.

Vastedeksen perustamista edelsi pitkä ja harras keskustelu siitä, miten vihreiden kannattaisi organisoitua. Lokakuussa 1985 Pauli pohti asiaa Markku Järvisen ja Pertti Tötön kanssa. Pauli on piirtänyt noista pohdinnoista muistiinpanolehtiöön neliön, joka on jaettu neljään ”huoneeseen”: toimisto, kahvio, käsityöputiikki ja irtaimistovälitys.

Yhdistyksen valmisteleva kokous pidettiin 9.11.1985 Pekka Haaviston kesäpaikassa eli Haikan tilalla Teiskossa. Pekka oli tuolloin siviilipalveluksessa Tampereella ja aktiivisesti mukana vihreiden järjestäytymisessä. Olimme sopineet, että Markku hommaa kokoukseen ruoat, Pertti suunnittelee kulttuuriohjelmaa ja Pauli järjestää tanhut! Näistä toteutui – onneksi – vain ruokailu, mutta Pekka kertoi sukunsa historiasta Haikassa ja kokouksen jälkeen saunottiin.

Haikassa olivat mukana myös mm. yhdistyksen nimen keksinyt Martin Rantala, edustuksellista toimintaa ankarasti kritisoinut Kauko Tuovinen, perinteistä vihreiden yhdistystä kannattanut Jouko Havu ja vaihtoehtoyhdistysten kanssa päällekkäisestä toiminnasta varoittaneet luonnonsuojelijat Harri Helin ja Seija Marjamäki.

Yhdistyksen perustava kokous pidettiin sunnuntaina 15.12.1985 kirjakahvila Innossa. Yhdistyksen nimeksi ehdotettiin Vastedeksen ohella ainakin

Maailmaseuraa ja Pirkanmaan Walistus-Seuraa. Sen sijaan ”Tampereen vihreät” -nimeä ei kannatettu, koska ”yhdistyksen toivotaan muodostuvan laajemman vaihtoehtokentän sisäänsä kattavaksi”, kuten Rakkauskirjeessä myöhemmin todettiin.

Kokousraportissa Pauli kuvasi yhdistyksen luonnetta:

Yhdistyksen tarkoitus olisi edistää vihertävien ja vaihtoehtoisten aatteiden ja elämäntapojen leviämistä kansamme keskuuteen. Tarkoitus olisi myös olla eri tavoin toimivien – edustuksellisessa politiikassa pakertavien, kansalaisliikkeissä vaikuttavien, keskusteluseuroissa filosofoivien tai vaihtoehtoyrityksissä puurtavien – vihreiden ja vaihtoehtoismiesten kommunikaatio- ja tukiverkko. Tarkoitus olisi mahdollistaa niiden ihmisten toiminta, joita ei kiinnosta vihreä parlamentarismi, mutta haluat etsiä vaihtoehtoisia elämäntapoja.

Pauli oli yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja – tai ”koollekutsuja”. Martin Rantala valittiin puheenjohtajaksi vuonna 1987.

Vastedes oli sekä poliittinen että kulttuurinen yhdistys. Valtuustoryhmän kokoukset olivat kaikille vihreille avoimia. Vastedes järjesti keskustelutilaisuuksia ja työryhmiä eri aiheista. Markku Järvinen veti keskusteluseura ”Marinoitua Pohdosta”, jossa hyvän ruoan ohella keskusteltiin syvähenkisistä aiheista. Kun Pohdos hiipui, Martin Rantala alkoi vetää keskusteluseura V-Klubia.

Varsin pian kävi ilmi, että vihreää poliittista toimintaa ja vaihtoehtoista yritystoimintaa ei voi suoraan yhdistää. Niinpä Markku Järvinen perusti vuonna 1986 Kauppahuone Maailman Aaltosen kenkätehtaaseen. Siellä kaikki ”neljä huonetta” toteutuivatkin: käsityöläisten myyntikojut, Tampereen ensimmäinen vuokrakirpputori, kahvio – ja alakerrassa oleva ”Alamaailma”, joka oli vihreiden ensimmäinen toimisto.

Kun sitten 1990-luvun puolella perustettiin Tampereen Vihreät ry. Vihreän liiton jäsenjärjestöksi, keskittyi Vastedes vain kulttuuritoimintaan ja erosi Vihreästä liitosta.

PUOLUE VAI LIIKE – VAI KAKSI PUOLUETTA

Syksyllä 1985 Ville Komsa soitti ja kysyi, lähtisikö Pauli Vihreän Langan päätoimittajaksi. Kutsua ei tarvinnut miettiä kuin vuorokausi. Irenekin antoi luvan, jos puolipäivätyö hoidettaisiin pääosin Tampereelta käsin.

Vihreä Lanka ilmestyi tuolloin joka toinen viikko ja lehdessä oli pääosin vihreiden aktiivien kirjoituksia. Lehti oli kiinteä osa uuden liikkeen organisointiprosessia. Pauli juoksi kokouksissa ja valtakunnallisissa tapaamisissa ja osallistui aktiivisesti liikkeen värikkäisiin järjestäytymiskeskusteluihin.

Lankaa tehtiin vielä 1980-luvun lopulla ”leikkaa ja liimaa” -tekniikalla. Se ladottiin ja taitettiin samassa Perustan latomossa, jossa tehtiin aikanaan Kompostia ja sittemmin Suomi-lehteä. Pauli väsäsi pääkirjoituksen ja juoksutti valmiin lehden pääpostiin tiistai-iltana ennen kello kymmentä, että se ehti

Riihimäelle painoon. Yösija löytyi usein Kalle ja Maija Könkkölän luota Eirasta, missä istuttiin iltaa hyvän ruoan ja viinilasin ääressä, naurettiin paljon ja arvioitiin suorasukaisesti vihreiden tyyppejä ja touhuja.

Joskus oli jäätävä yöksi Papinkadun toimituksen sohvalle. Silloin seurana oli tietokoneen vihreä ruutu, josta Pauli löysi ihmeellisen uuden maailman: suorat yhteydet Euroopan vihreiden, rauhanliikkeiden ja ydinvoiman vastaisen liikkeen keskusteluihin. PeaceNet ja GreenNet olivat vaihtoehtoliikkeiden ensimmäisiä kansainvälisiä sähköpostifoorumeita. Ne edelsivät World Wide Webiä ja niiden avulla saattoi seurata esimerkiksi Euroopan vihreiden yleiskokouksia. Pauli lähetti ensimmäisen uutisen keskusteluryhmiin joskus vuoden 1988 alussa: Suomen vihreät järjestäytyvät puolueeksi.

Keskustelu vihreiden organisoitumisesta jatkui vuosina 1986–87 valtakunnallisena väittelynä siitä, kannattaako vihreiden järjestäytyä puolueeksi. Pauli osallistui niin intohimoisesti tähän väittelyyn, että tiedotusopin opinnot jäivät vuosiksi kesken. Kun Pauli lopulta ilmestyi luennoille takaisin, professori Pertti Hemánus kutsuikin häntä ”varttuneeksi graduntekijäksi”. Opinto-oikeuden loppumisen uhka pakotti tekemään gradun valmiiksi vuonna 1991 – varsin läheisestä aiheesta ”media ja vihreän liikkeen järjestäytymiskäsi”.

Tarve järjestäytyneeseen toimintaan kasvoi myös siksi, että paljon uusia ihmisiä halusi mukaan vihreiden toimintaan. Media nosti vihreät puolueiden rinnalle ja kysyi asiaan kuin asiaan vihreiden kantaa – valiten itse haastateltavat, kun valittuja johtajia ei ollut.

Vihreä Lanka antoi tilaa järjestäytymis- ja ohjelmakeskustelulle julkaisten jopa erikoisnumeron, jossa jokainen halukas sai esittää oman organisaatiomallinsa.

Niitä olikin lukuisia. Puolueen ja täysin järjestäytymättömän liikkeen lisäksi tarjolla oli valtakunnallista yhdistystä ja keskustelufoorumia, mutta myös ”kassakaappipuolue”, jonka ainoa tarkoitus olisi koota vaalien ehdokaslistat ja nostaa puoluetuki ja jakaa se sitten vihreille ja vaihtoehtoyhdistyksille. Tätä kompromissimallia olivat kehittäneet Pekka Haavisto, Pekka Sauri ja Pauli Välimäki.

Malli herätti kiinnostusta, mutta ei teoreettisena rakennelmana vakuuttanut porukkaa. Kassakaappimallin kehittäminen kertoo kuitenkin siitä, että tämä kolmikko edusti vihreissä pragmaattista suuntausta, joka yritti luovia ääripäiden välissä. Samaa pragmatismia edustivat Kalle Könkkölä, Heidi Hautala, Satu Hassi, Osmo Soininvaara ja Tuija Brax.

Pauli olikin yhtenä takapiruna nostamassa näitä henkilöitä vihreiden puheenjohtajaksi – kutakin vuorollaan, ja välillä myös toisiaan vastaan: Kalle Könkkölä (1987), Heidi Hautala (1987), Pekka Sauri (1991), Pekka Haavisto (1993), Tuija Brax (1995), Satu Hassi (1997), Osmo Soininvaara (2001).

On mielenkiintoista, että kaikki vihreiden ratkaisevat järjestäytymiskokoukset pidettiin Tampereella alkaen ensimmäisestä väenkokouksesta Varalassa vuonna 1983 – ja jostain syystä Pauli oli kaikissa sihteerinä. Toinen merkittävä kokous oli Kauppaoppilaitoksella 1986, jossa päätettiin, perustetaanko

puolue, yhdistys vai ns. kassakaappipuolue. Yhdistysmalli voitti äänestyksen, johon saivat osallistua kaikki paikallaolijat, vaikkapa toimittajatkin. Kolmas kokous oli UKK-instituutissa 7.2.88 missä Vihreä liitto päätettiin viedä puolue-rekisteriin. Tätä vauhditti ekovihreiden kilpaileva puoluehanke – ja myös tarve tehdä pesäero Pentti Linkolan ohjelmaan, totalitaariseen visioon ekovaltiosta.

Kesällä 1988 oli 5000 korttia kasassa ja Vihreä liitto pääsi – tai joutui – puolue-rekisteriin. Vähitellen myös ekovihreät palailivat Erkki Pulliaisen ja Eero Paloheimon johdolla Vihreään liittoon.

Villien vihreiden aika oli ohi.

VUODEN 1987 EDUSKUNTAVAALIT OVAT PETTYMYS TAMPEREELLA

Maaliskuussa 1987 oli eduskuntavaalit ja Vastedes-yhdistys organisoi Tampereella vaalityötä.

Eduskuntavaalityö aloitettiin jo vuosi ennen vaaleja 15.3.1986 Tampereella pidetyllä kokouksella. Kiinnostuneita ihmisiä kerättiin mm. Vihreän Langan postituslistalta. Ehdokasasettelua alkoi valmistella 6-henkinen työryhmä, jota veti Martin Rantala.

Vaalityöhön ei oikein saatu samaa draivia kuin edellisissä kuntavaaleissa oli ollut. Martin Rantala ja Jouko Havu etsivät ehdokkaita maakunnasta, Ihmiset eri kunnista eivät oikein hyvin vielä tunteneet toisiaan ja vihreiden aatteelliset erotkin aiheuttivat kyräilyä. Pauli kaipasi listalle vaihtoehtoliikkeiden aktiiveja. Aluksi suhtautuminen vaaleihin oli vihreissä kaksijakoista. Osa pyrki tosissaan läpi, osa näki vaalit vain yhtenä kampanjoinnin muotona ja asettui ehdolle nostaakseen taustaryhmiensä asioita julkisuuteen.

Vastedes järjesti sunnuntaina 16.11. yliopiston juhlasalissa Ekologia ja humanismi –keskustelutilaisuuden, jonka yhteydessä esiteltiin myös vihreiden kansanedustajaehdokkaat. Tampereelta ehdolla olivat Satu Hassi, Jouko Havu, Timo Lietonen, Esa Ristilä, Tuulikki Saarinen ja Eija Valve. Tilaisuudesta muodostui kaikkien aikojen suosituin Vastedeksen ja vihreiden järjestämä yleisötilaisuus. Yliopiston juhlasali oli täynnä väkeä, kun Pentti Linkola, Osmo Soininvaara, Matti Luoma ja Heikki Mäki-Kulmala ottivat yhteen.

Linkola kävi sittemmin useamman kerran eri tilaisuuksissa puhumassa Tampereella. Hän oli kassamagneetti, jonka avulla saatiin ihmisiä tilaisuuksiin. Tutustuimme häneen niin hyvin, että hän aina alkutalvesta, yleensä helmikuussa, kierrellessään myymässä kaloja Tampereella, tuli myös meidän ovellemme. Samalla kun hän punnitsi käsivaa'alla siit, hauet ja mateet gramman tarkkuudella ja kaivoi vaihtorahat taskustaan pakkasen kohmettamain sormin, ennätimme jutella Tampereen kunnallispolitiikan kuulumiset. Hän oli kiinnostunut tekemisistämme ja seurasi vihreiden saavutuksia myötäeläen, vaikka suhtautuikin vihreiden politiikkaan julkisuudessa kriittisesti.

Eduskuntavaalit olivat vihreille valtakunnallisesti menestys, sillä kahden kansanedustajan ryhmä tuplaantui neljään. Läpi meni neljä miestä, mistä

Vihreät feministit olivat järkyttyneitä. Miehet olivat Pekka Haavisto, Eero Palloheimo, Erkki Pulliainen ja Osmo Soininvaara. Kaksi ekovihreää, kaksi yhteiskunnallista vihreää. Tuo jako leimasi vihreiden toimintaa ja järjestäytymistä noihin aikoihin. Puoluetta ei vielä ollut ja vaalitkin hoidettiin valitsijayhdistyksillä ja keräämällä ehdokkaiden taakse nimiä.

Pohjois-Hämeestä ei mennyt ketään läpi, vaikka odotukset olivat korkealla. Vihreä lista sai 4,6 % äänistä. Satu Hassi keräsi eniten, 2717 ääntä. Tulos oli kuitenkin pettymys, sillä Tampereelta vihreät saivat vähemmän ääniä (5169) kuin vuoden 1984 kuntavaaleissa (5690). Syitä huonoon tulokseen pohdittiin vaalien jälkeen Tiiliholvissa. Ponneton vaalikampanja kostautui. Rahaa ei ollut mainontaan, olisi pitänyt tehdä enemmän asioita joukolla, mutta joukko ja into puuttuivat.

TAKAPAKKIA MYÖS VUODEN 1988 KUNTAVAALEISSA

Lokakuussa 1988 oli kunnallisvaalit ja niiden valmistelu aloitettiin jo keväällä.

Rakkauskirjeessä julkaistiin Satu Hassin tekemä ehdotus kunnallisvaaliohjelmaksi. Vaaleja valmisteli erillinen vaalityöryhmä ja lisäksi pidettiin maakunnallisia tapaamisia. Tampereen vaaliasiamies oli Ari Juutistenaho.

Satun tekemä vaaliohjelma oli seikkaperäinen ja siitä näki, miten vihreät olivat neljässä vuodessa ajaneet itsensä sisälle kaupungin asioihin. Visionäärisyys ei kuitenkaan ollut kadonnut. Ohjelmassa vaadittiin mm. ”raidebusseja” Hervannan ja keskustan välille, lähijunaliikenteen kehittämistä ja pyörätieverkoston laajentamista koko kaupungin kattavaksi. Ohjelmassa arvosteltiin suorasukaisesti valtuuston toimintakulttuuria:

Kuka sitten on todellinen päättäjät? Hänestä käytetään lempinimeä ’Herra On Sovittu’, lyhennettynä HEROS. Neljä vuotta sitten hän henkilöityi lähinnä kaupunginjohtajaan. Nykyisin HEROS koostuu hänen lisäkseen useimmiten myös apulaiskaupunginjohtajista ja kahden suurimman valtuustoryhmän puheenjohtajista. Kaveruus tämän sisäpiirin kanssa antaa enemmän vaikutusvaltaa kuin valtuuston (tai muun luottamuselimen) jäsenyys.

Ohjelmassa vaadittiinkin avoimempaa demokratiaa, mm. valtuuston lähe- tekeskusteluja isoista asioista ja lautakuntiin palvelujen käyttäjistä koostuvia aluejaostoja.

Kuntavaalit menivät vihreiltä huonosti. Valtakunnallinen kannatus putosi 2,9 prosentista 2,6 prosenttiin. Varsinkin suurissa kaupungeissa menetettiin paikkoja, toisaalta monilla pienillä paikkakunnilla meni läpi se ensimmäinen valtuutettu. Takapakkiiin vaikutti varmasti valtakunnallinen kiistely puolueen perustamisesta – vihreät näyttivät hajoavan kahteen tai kolmeen osaan jo ennen kuin puolue oli saatu kasaan. Television vaalikeskustelussakin oli kahden vihreän puolueen edustajat.

Tampereella vihreät menettivät yhden paikan ja saivat kolme valtuutettua. Läpi menivät Satu Hassi, Jouko Havu ja Liisa Ihalainen.

Huonosti menivät myös vaalien jälkeiset luottamuspaikkaneuvottelut. Vihreät katsoivat, että heille kuuluu vaalituloksen mukainen osuus paikoista, eli 4,5 %. Isot ryhmät eivät kuitenkaan halunneet ottaa vihreitä teknisiin vaaliliittoiin mukaan ja yksinään vihreät eivät olisi saaneet yhtään paikkaa lauta- ja johtokuntiin. Pienten ryhmien vaaliliittoakaan ei nyt syntynyt, sillä porvarilliset pienryhmät liittyivät kokoomuksen kokoamaan ”suureen porvarilliseen valtuustoryhmään”. Kokoomus vaati myös vihreitä liittymään siihen vaaliliiton ehtona. Se ei tietenkään vihreille sopinut.

Kun vihreät uhkasivat jäädä ilman ensimmäistäkään luottamuspaikkaa, isoille puolueille ilmoitettiin, että ryhmä tekee valituksen paikkajaosta ”kaikkiin mahdollisiin oikeusasteisiin”. Lopulta vihreät saivat muutaman paikan: liikennelaitoksen lautakuntaan, kiinteistölautakuntaan, tasa-arvotoimikuntaan ja asuntomessutoimikuntaan sekä muutamia varajäsenyyksiä.

Vihreät kuitenkin putosivat pois kaupunginhallituksesta ja isoimmista lautakunnista. Se turhautti vihreitä. Satu Hassi purki tuntojaan valtuustossa tammikuussa 1989:

Suhtautumisessa meihin on ollut paljon sellaisia piirteitä, joita on vaikea selittää millään poliittisella järkiperäisyydellä, vaan jotka ovat selvää psykologista torjuntaa. Erilaisten vaalien alla esimerkiksi kaikki puolueet kilvan todistavat olevansa vihreämpiä kuin vihreät. Mutta vaalien jälkeen suuret ryhmät yrittävät, jos se suinkin on mahdollista, nuijia nimenomaan vihreiden vaikutusmahdollisuudet olemattomiin. Meidän ja suurimpien ryhmien välillä vallitsee eräänlainen merkillinen viha-rakkaussuhde.

Osansa tuossa viha-rakkaussuhteessa oli varmasti niillä lukuisilla ympäristökiistoilla, joita Tampereella 1980-luvulla käytiin. Ne olivat kuitenkin pientä siihen nähden, mitä seuraava valtuustokausi toi mukanaan.

VALTUUSTOKAUSI 1989–1992

KOK+RKP	SDP	SKDL+DEVA	VIHR	KESK	SMP	LIB	KD
21+1	23	8+4	3	2	1	1	3

TAMPELLA-LIIKE VAUHDITTAA VIHREIDEN LÄPIMURTOA

Tampella-liike nousee puolustamaan vanhoja tehdasrakennuksia. Irene tutkii teollisuuskaupunkien murrosta ja Pauli tekee vihreille ohjelmia.

Kiperä kysymys: Saako valtuustossa näyttää dioja?

Läpimurto eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa.

TAMPELLA-LIIKE: VIHREIDEN OPINNÄYTE

Kesällä ja syksyllä 1989 vihreä valtuustoryhmä joutui todelliseen tulikokeeseen, kun paljastui, että kaupungin virkamiesjohto oli julkisuudelta piilossa sopinut Tampella Oy:n kanssa Tammerkosken rannan vanhan tehdasalueen kaavoittamisesta asunnoiksi. Aiesopimuksessa luvattiin Tampellalle 420 000 kerrosneliötä rakennusoikeutta. Tampella puolestaan lupasi investoida Tampereelle ja säilyttää työpaikat kaupungissa.

Tehdasalueen kohtalosta oli toki keskusteltu jo siitä alkaen, kun Tampella oli keväällä 1988 ilmoittanut etsivänsä uutta tonttia keskustan ulkopuolelta. Satu Hassi teki toukokuussa Kirsi Puustisen (skdl), Arja Ojalan (sd), Vieno Eklundin (smp), Laija Halmeen (kok) ja muutaman muun valtuutetun kanssa valtuustoaloitteen demokratian laajentamiskokeilusta keskustan vanhojen tehdasalueitten uudelleenkäytön suunnittelussa. Aloitteessa esitettiin suunnittelun toteuttamista ”kaupungin virkakoneiston, konsulttien, luottamushenkilöiden, elinkeinoelämän järjestöjen, ammattiyhdistysliikkeen ja muiden kansalaisjärjestöjen sekä kaupunkilaisten yhteistyönä seminaareissa opintokerhoissa, keskusteluissa ja neuvotteluissa”.

Tällöin neuvottelut kaupungin ja Tampellan välillä olivat jo käynnissä, mutta valtuutetuille sitä ei kerrottu.

Kesäkuussa ylioppilaskunnan käynnistämä Asuntojono-liike ja Vaihtoehtoisen sosiaalipolitiikan ryhmä Vespa kutsuivat koolle tulevaisuusverstaan Tampellan

alueen kehittämisestä. Kutsussa visioitiin: ”Autoton asuntoalue Tampereen keskustassa. Pieniä nyrkkipajoja, studioita, viheralueita. Uutta ja vanhaa arkkitehtuuria, asumiskokeiluja... Tehdasalueiden uuskäytöstä ei ole tehty suunnitelmia. Juuri nyt on tilaa luovalle mielikuvitukselle, mahdollisuus täyttää vanhat kuoret uudella sisällöllä.”

Kun alueen tulevaisuudesta oli viritelty avointa ja osallistavaa kansalaiskeskustelua, oli vihreille ja kansalaisliikkeissä toimiville ihmisille tyrmistys kuul-la, että alueen kaavoituksesta oli valmisteltu julkisuudelta salaa aiesopimus kaupungin ja Tampellan kesken.

Tampella-liike nousi puolustamaan Tampellan alueen vanhaa rakennuskantaa ja kaupunkimaisemaa. Kiistasta tuli nelisen vuotta valtuustotyötä opetelleille vihreille kunnallispolitiikan ”opinnäytetyö”. Kansalaisliikkeessä oli vihreiden lisäksi mukana SKDL:n / vasemmistoliiton valtuutettuja ja aktiiveja mm. Tampereen ympäristönsuojeluyhdistyksestä, yhdyskuntasuunnittelun seurasta, yliopistolta ja Tampereen teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosastolta. Vihreistä liikkeessä toimivat näkyvästi mm. Satu Hassi, Jouko Havu, Liisa Ihalainen, Harri Helin, Jukka Järvinen ja Tellervo Tuominen.

Tampella-liike teki alueelle vaihtoehtosuunnitelman, julkaisi lehtiä, järjesti seminaareja ja näyttelyitä, osoitti mieltä, väsäsi valituksia ja järjesti tukibileitä.

Vastapuolella oli Tampella Oy, sen pääomistaja SKOP ja rakennusyrhtiöitä, kuten YIT, Haka, Polar-Ahti ja tietysti kaupungin korkein virkamiesjohto ja suurimmat puolueet SDP ja kokoomus. Kyse oli satojen miljoonien markkojen kaavahankkeesta, mutta myös kansallismaisemasta. Paljon oli pelissä ja otteet puolin ja toisin sen mukaiset.

Aiesopimus käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 22.8.1989. Asian esitteli vs. kaupunginjohtaja Vesa Kauppinen, sillä kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen toimi tuolloin maan hallituksessa sisäministerinä. Kauppinen perusteli sopimusta laajasti. Se mahdollistaa kaupungin keskustan täydennysrakentamisen. Tampella vastaa kunnallistekniikan kuluista. Rakentaminen parantaa Tampereen työllisyystilannetta. Tammerkosken rannan ja Lapintien varren vanhat tehdasrakennukset tullaan säilyttämään. Tampella on luvannut tehdä suurinvestoinnin paperikonetehtaasta Tampereelle.

Vesa Kauppinen piti Tampella-liikkeen väitteitä asian salaisesta valmistelusta ja joidenkin virkamiesten esteellisyydestä harhaanjohtavina: ”Hankkeen vastustajat ovat ottaneet joiltakin osin käyttöön suorastaan göbbelsmäisen propagandan: kun valhe toistetaan riittävän useasti, sitä ruvetaan pitämään ainoana oikeana totuutena.”

Satu Hassi aloitti vihreiden ryhmäpuheenvuoron tyrmäysiskulla: ”Nyt käsiteltävänä oleva luonnos sopimukseksi kaupungin ja Tampellan välillä on kaheleinta mitä eteen on tullut niiden neljän ja puolen vuoden aikana jolloin vihreä valtuustoryhmä on ollut Tampereella olemassa.”

Vihreiden pääkritiikki kohdistui siihen, että sopimuksessa oli ennen kaavoituksen aloittamista lyöty lukkoon alueen rakennusoikeuden määrä. Kaupunkisuunnittelussa tulisi selvittää ensin rakentamisen vaikutukset kaupunkikuvaan,

alueen miljööseen, liikenteeseen, ilmanlaatuun ja selvitysten pohjalta tehdä erilaisia vaihtoehtoisia visioita esimerkiksi arkkitehtikilpailuna siitä, mitä alueelle voisi tehdä.

”No, kuten tiedämme, Tampella-sopimuksen valmistelu on lähtenyt täysin toiselta pohjalta”, jatkoi Satu. ”Lähtökohtana on ollut, että Oy Tampella Ab on ilmoittanut kaupungille paljonko se tarvitsee tontistaan rahaa. Sitten on laskettu millaisella rakennusoikeudella tuon rahan saisi. Se, että kaupungin vaikutusvaltaisimmat virka- ja luottamusmiehet ovat tuollaiseen suostuneet on jotakin sanoin kuvaamattoman typerää ja törkeää.”

Satu arvosteli myös arkkitehti Timo Penttilän visiota, ”Tamhattania”, jossa alueelle oli hahmoteltu 40-kerroksisia torneja ja Ilves-hotellin korkuinen ympyrätalo. ”On lähinnä säälittävää, jos tällaista, 60-lukulaista ja steriiliä suunnitelmaa joku pitää ’modernina’.”

Satu päätti puheensa vähintään yhtä pontevasti kuin Vesa Kauppinen oman: ”Tampella-sopimuksen valmistelu on sujunut Brezhnevin ja Ceausescun viitoittamaa tietä. Sen toteutuminen olisi narsismi-senilisin riemuvoitto.”

Kaavoitussopimus hyväksyttiin äänin 56–8. Vihreiden koko valtuustoryhmä, Satu Hassi, Jouko Havu ja Liisa Ihalainen sekä kokoukseen osittain osallistunut varavaltuutettu Juha Viista valittivat päätöksestä Hämeen lääninoikeudelle.

TAMPELLA-SOPIMUS KAAUU OIKEUDESSA

Päätöksestä valittivat myös mm. Harri Helin, Tellervo Tuominen ja Paavo Isaks-son, kaikki pitkälti samoilla perusteilla. Harri Helin valitti paitsi virkamiesten jääviydestä myös pienestä yksityiskohdasta kokouksen kulussa: valtuuston puheenjohtaja oli kutsunut varavaltuutettuja kokouksesta poistuneiden valtuutettujen tilalle väärässä järjestyksessä.

Vihreiden valtuutettujen valituksessa perusteena oli mm. se, että sopimus johtaisi rakennussuojelulain ja rakennuslain vastaiseen kaavoittamiseen ja loukkaisi yhdenvertaisuusperiaatetta. Lisäksi katsottiin, että apulaiskaupunginjohtaja Seppo Suuripää, kiinteistöpäällikkö Matti Perämaa, kaupunginhallituksen varajäsen Matti Luukinen, apulaiskaupunginjohtaja Erkki Heinonen ja kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Alpo Korkeela olivat esteellisiä osallistumaan päätöksentekoon, koska he olivat tuolloin tai olivat olleet aikaisemmin Tampellaan tai sen omistajaan SKOP:iin tai alueen rakennuttajiin kuuluvien yritysten päätöksentekolimissä.

Oikeuden päätöstä odotellessa Tampella-yhtiön asema vain heikkeni. Yhtiö oli rajusti tappiollinen ja myi Kanta-Tampellan tontin YIT:lle.

Hämeen lääninoikeus kumosi Tampella-sopimuksen syksyllä 1990. Varavaltuutettuja oli todellakin kutsuttu väärässä järjestyksessä kokoukseen, ja apulaiskaupunginjohtaja Erkki Heinonen ja kiinteistöpäällikkö Matti Perämaa todettiin esteellisiksi valmistelevaan sopimusta. Muut valituksessa mainitut henkilöt eivät olleet esteellisiä.

Valituksen sisällöllisiä vaatimuksia lääninoikeus ei tutkinut, koska päätös kaatui edellä mainittuihin menettelytapavirheisiin.

Myös Finlaysonin alueen kaava kaatui Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vuonna 1993. KHO:n mukaan kaavassa oli puutteellisesti tutkittu liikenteen kytkeytymistä keskustan katuverkkoon.

Marraskuussa 1990 Vastedes järjesti keskustelutilaisuuden Metson luentosalissa aiheesta ”Tampella-sopimus demokratian oppituntina?”. Sellainen se todellakin oli ollut, monessakin mielessä. Prosessin aikana toinen osapuoli, Tampella ajautui konkurssiin ja koko alueen kaavoitus lähti uudelta pohjalta. Junaradan Näsijärven puoleinen osuus jätettiin pois kaavasta, mikä olikin myöhempää tunneliratkaisua ajatellen merkittävää.

Kaavaprosessi kesti noin kahdeksan vuotta. Sinä aikana vihreiden politiikkaan tuli jo uusi sukupolvi. Kun Tampellan uusi kaava oli lausunnolla vuonna 1994, yhden lausunnon jätti yhdistys nimeltä Vihreä Elämä: ”Tampellan ranta-alueet tulisi kaavoittaa asuntorakentamisen sijasta virkistysalueiksi, jolla voi liikkua rajoituksetta.” Kaavoittajat suhtautuivat kannanottoon myönteisesti ja totesivat, että rakentamattomat rannat on kaavaehdotuksessa merkitty virkistysalueiksi.

Vihreä Elämä -yhdistyksen takana oli Steiner-lukion aloittanut opiskelija Oras Tynkkynen.

Kun Finlaysonin ja Tampellan asemakaavat lopulta hyväksyttiin vuonna 1995 kaupunginvaltuustossa yksimielisesti ja valtaosa alueen vanhasta rakennuskannasta suojeltiin, oli vihreillä aihetta juhlaan. Pöytäkirjaan on merkitty: ”Puheenjohtaja oli keskustelun aikana havainnut, että valtuutetut Havu ja Tuominen olivat avaamassa samppanjapulloa ja kehotti heitä poistumaan valtuustosalista käytävän puolelle avaamaan sen.”

Tampella-kiista näkyi pitkään julkisuudessa ja osaltaan nosti vuoden 1991 eduskuntavaaleissa Satu Hassin eduskuntaan ja vuoden 1992 kunnallisvaaleissa vihreiden paikkamäärän kolmesta seitsemään Tampereen valtuustossa.

TUTKIMUSTYÖTÄ JA PUOLUEPOLITIIKAA

Me emme ehtineet aktiivisesti mukaan Tampella-liikkeeseen, koska Irene teki linsensiaatin tutkimusta ja Pauli Vihreää Lankaa ja Vihreän liiton ohjelmia.

Irene valmistui sosiaalityö pääaineenaan yhteiskuntatieteiden maisteriksi vuonna 1987. Hänen gradunsa käsitteli hervantalaisia kotiaiteja. Sen seurauksena professori Briitta Koskiahon pyysi häntä projektitutkijaksi Manchester-projektiin, jossa tutkittiin vanhojen teollisuuskaupunkien rakennemuutosta ja sen vaikutuksia teollisuustyöntekijöiden elämään. Tässä roolissa Irene seurasi myös Tampella-liikettä ja osallistui liikkeen mielenosoitukseen syksyllä 1989 odottaessaan viimeisillään Vilja-tytärtämme.

Manchester-projektin päätyttyä Irene valmistui vuonna 1992 yhteiskuntatieteiden linsensiaatiksi ”Lähiö ja sen asukkaat teollisuuden murroksessa”

-tutkimuksellaan, jossa hän oli haastatellut Hervannassa asuvia entisiä Finlaysonin ja Tampellan työntekijöitä.

Paulilla piti kiirettä Vihreässä Langassa, sillä vihreät saivat vuonna 1988 puoluelehtituen ja Vihreä Lanka muuttui viikkolehdeksi. Lehdellä oli ensimmäisen kerran varaa palkata toimittajia ja maksaa avustajillekin palkkioita. Pauli jätti vuoden 1989 lopussa Vihreän Langan päätoimittajuuden ja ryhtyi freelancer-toimittajaksi. Helsingin reissut alkoivat olla liian rasittavia sen jälkeen, kun Vihreä Lanka ilmestyi joka viikko.

Hommia riitti myös puolueeksi muuttuneessa Vihreässä liitossa, joka majaili saman katon alla lehden kanssa Kallion kirkon jyrkävien muurien vierellä Läntisellä Papinkadulla. Pauli osallistui vihreiden periaateohjelman kirjoittamiseen yhdessä mm. Satu Hassin kanssa. Pitkällisten keskustelujen jälkeen ohjelma hyväksyttiin vuoden 1990 puoluekokouksessa Jyväskylässä ja se kelpasi puolueelle aina vuoteen 1994 saakka. Pauli valittiin Vihreän liiton varapuheenjohtajaksi Satu Hassin jälkeen vuonna 1991 ja hän istui Vihreän liiton hallituksessa osallistuen vielä seuraavankin periaateohjelman ja vuoden 1996 kuntavaaliohjelman kirjoittamiseen. Sitten hän uskoi Kalle Könkkölää, joka oli joskus lohkaissut, että eikö kymmenen vuotta jo riittäisi puolueen hommissa.

Syksyllä 1990 vihreät lähtivät ensimmäisen kerran omilla listoillaan seurakuntavaaleihin. Olimme molemmat ehdolla Messukylän seurakunnassa, Outi Aaltonen Viinikan seurakunnassa ja Liisa Ihalainen Tuomiokirkkoseurakunnassa. Läpi emme menneet, mutta Aamulehti teki Paulista puolen sivun haastattelun 21.10.: ”Vihreät vaativat kirkolta hengellisten rientojen yhdistämistä maallisiin arkipäivän askareisiin, ulkomaanavun korottamista kymmeneen prosenttiin ja metsäomaisuuden suojelemista.” Myös homojen ja lesbojen avoliiton hyväksyminen oli yksi vaatimus jo silloin. Kaksi edellistä tavoitetta ovatkin aika hyvin toteutuneet, kolmas odottaa yhä toteutumistaan.

Myöhemmin vihreät eivät enää asettaneet omalla listalla ehdokkaita, vaan olivat mukana ”Kaikkien kirkko” -sateenkaarilistalla.

BUDJETTISOPIMUS JA KIELLETYT DIAT

Jouko Havun luotsaama kolmihenkkinen vihreiden valtuustoryhmä pääsi syksyllä 1989 ensimmäisen kerran mukaan budjettisopimukseen. Se oli yllättävää siihen nähden, että samana syksynä oli käyty ankara kiista Tampella-sopimuksesta ja vihreä ryhmä vielä tehnyt valituksen valtuuston päätöksestä.

Jouko Havun tyyliin kuului kuitenkin pyrkimys pitää neuvotteluyhteydet kunnossa, vaikka välillä otettiin tiukastikin yhteen aseveliakselin kanssa. Vihreät olivat jo neljä kertaa olleet ulkona budjettisovusta, nyt yritettiin sovitteluvaa taktiikkaa.

Tätä helpotti se, että jo kaupunginjohtajan talousarvioehdotuksessa oli otettu huomioon vihreiden perinteisiä painotuksia: vuokra-asuntotuotannon määrärahoja oli nostettu huomattavasti, samoin vanhusten, vammaisten ja

pitkäaikaissairaiden kotihoidon tukea. Jopa vihreiden joka vuotinen vaatimus nostaa vammaisten henkilökohtaisten palvelujen ja liikkumisen määrärahoja oli nyt mennyt läpi.

Kun neuvotteluissa vielä saatiin lisärahaa kierrätyskeskuksen perustamiseen ja kiertävien ammattiteattereiden toiminnan tukemiseen, hyväksyi ryhmä sopimuksen.

"Sopimuksen mukaiset omat namurahatarkistuksensa vihreät suuntaavat ympäristönsuojelutoimiston tehtävien kahdelle osa-alueelle: jätteiden hyötykäytön edistämiseen sekä uhanalaisten luontokohteiden suojeluun", sanoi Jouko Havu budjettipuheessaan 29.11.1989.

Seuraavana vuonna palattiinkin taas "normaaliin". Vihreät jätettiin talousarviosopimuksen ulkopuolelle.

Samana syksynä käytiin jälkeensä huvittavalta tuntuva kiista siitä, saako valtuutettu näyttää dioja puheenvuorossaan. Satu Hassi halusi esittää dioja kuntasuunnitelmakeskustelussa 21.11.1990. Hän oli saanut siihen luvan kaupunginsihteeriltä. Satu valmisti diashown, mutta pari päivää ennen kokousta sai kuulla, että dioja ei saakaan esittää. Sen sijaan piirtoheitin käy, sillä kaupunginjohtajakin käyttää piirtoheitintä.

Satu kysyi asiaa vielä valtuuston puheenjohtaja Alpo Korkeelalta (kok). Tämä perusteli kieltoa sillä, että "diojen tuominen olisi muille ryhmille äkillistä ja yllättävää ja tällaista muutosta valtuuston työtapoihin ei voisi tehdä ilman valtuuston työjärjestyksen kokonaisremonttia". Päivää ennen kokousta Sadulle ilmoitettiin, että myöskään piirtoheitintä ei saa käyttää. Kuulemma myös kaupunginjohtaja oli luopunut piirtoheittimen käytöstä.

Hassi purnasi päätöstä valtuustossa:

Tämä sali on olevinaan valtuustosali. Täällä on audiovisuaaliset laitteet videotykkejä myöten. Niitä saavat käyttää kaikki muut paitsi me valtuutetut. – Meistä vihreistä yrittävät monet mielellään ylläpitää sellaista mielikuvaa, että me olisimme uutta tekniikkaa vastaan. Taitavat koneiden särkijät tässä salissa istua aivan muualla kuin vihreiden ryhmässä.

Kärpäsestä paisui härkänen, mutta dioja ei esitetty valtuustossa. Sen sijaan niistä tehtiin seuraavissa vaaleissa postikortteja, joita myytiin vihreiden vaalikampanjassa.

Myöhemmin myös Jouko Havu pyysi lupaa saada käyttää piirtoheitintä esitellessään vihreiden vastaehdotusta bussilippujen hinnankorotuksille. Siihen ei suostuttu, "sellainen ei ole täällä tapana", tuumi valtuuston puheenjohtaja Matti Hokkanen. Satu Hassikaan ei heti luovuttanut, vaan pyysi vuonna 1993 uudelleen lupaa esittää diakuvalla todisteen siitä, missä Iidesjärven rantaviiva kulkee – kaavassa kun se hänen mielestään oli piirretty väärään paikkaan. "Sellainen ei ole täällä tapana", vastasi valtuuston puheenjohtaja Seppo Salminen.

LÄPIMURTO VUODEN 1991 EDUSKUNTAVAALEISSA...

Kevättä 1991 värittivät eduskuntavaalit.

Vihreät kampanjoivat tosissaan ehdokkaan läpisaamiseksi – ja se onnistui. Satu Hassista tuli ensimmäinen vihreä kansanedustaja Pohjois-Hämeestä. Vihreät saivat 10 kansanedustajaa, eli kuusi lisäpaikkaa. SDP ja kokoomus hävisivät reippaasti ja Esko Ahon johtama keskusta sai 15 lisäpaikkaa nousten suurimmaksi puolueeksi. Vihreiden saalis Pohjois-Hämeessä oli 15 038 ja 7,5 % äänistä. Tampereella äänimäärä kasvoi edellisten vaalien noin 5000:sta yli 9000:een ja 9,6 %:iin. Satun jälkeen eniten ääniä keräsi Anne Brax, 2647. Paulin äänimäärä oli 519, mikä riitti vain vihreiden ehdokkaiden keskikastiin.

Satu Hassi kommentoi odotuksiaan eduskuntatyöstä Ilta-Sanomille 18.3.: ”Käsitykseni valtakunnanpolitiikasta ei ole ruusuinen, mutta ei se yhtä pimeätä ole kuin paikallispolitiikka.” Satusta tuli vihreän eduskuntaryhmän puheenjohtaja ensimmäiseksi kaksivuotiskaudeksi.

Vihreään eduskuntaryhmään nousi nyt tasapuolisesti miehiä ja naisia. Heidi Hautala keräsi yli 13 000 ääntä ja pääsi valtakunnan kymmenen kärjessä -listalle. Heidin ja Satun lisäksi eduskuntaan pääsivät Ulla Anttila Vantaalta, Hannele Luukkainen Helsingistä ja Tuija-Maaret Pykäläinen Kymestä. Vanhoina jatkoivat Pekka Haavisto, Eero Paloheimo ja Erkki Pulliainen. Entinen liberaali oikeusministeri Paavo Nikula nousi Espoosta eduskuntaan, ja yllätysnimenä näyttelijä Pekka Rätty Etelä-Hämeestä. Yllätys oli sekin, että Osmo Soininvaara putosi eduskunnasta.

...JA VUODEN 1992 KUNTAVAALEISSA

Lokakuun kuntavaaleihin 1992 vihreät saivat Tampereella kasaan 50 henkilön ehdokaslistan, mikä oli enemmän kuin kaksissa edellisissä vaaleissa. Mukana oli 15 opiskelijavihreää omalla ”Peloton perikunta” -listallaan. Siltä valtuustoon nousi Katariina Poskiparta, josta tulikin vihreiden tärkeä vaikuttaja ensin Tampereella ja sitten Vihreän liiton puoluesihteerinä ja lopulta vihreiden ministerien avustajana ja valtiosihteerinä.

Ehdokkaina oli monia uusia kasvoja, varsinkin nuoria naisia ja lapsiperheiden vanhempia. Mekin olimme ensimmäistä kertaa yhdessä ehdolla, Irene vielä sitoutumattomana. Irene innostui ehdokkuudesta, kun oli ollut mukana pienten lasten vanhempien ”vaunumarssilla”, jossa vaadittiin lasten kotihoidon tuen Tampere-lisän laajentamista kaikille kotona hoidettaville lapsille.

Meillä oli hyviä kokemuksia kunnallisesta kolmiperhehoidosta, jossa kolmen perheen yhteinen lastenhoitaja tulee vuorotellen kunkin perheen kotiin hoitamaan lapsia. Tämä oli kuitenkin harvinaista. Kaikille mahdollinen Tampere-lisä voisi laajentaa tällaisia hoitomalleja ja lisätä monimuotoisuutta päivähoitoon.

Tampere-lisä olikin tärkeä kohta vihreiden ohjelmassa, joka jälleen oli Satun muokkaama, vaikka sitä isommalla porukalla ideoitiin. Ohjelmassa oli

kolme teemaa: ekologisesti kestävä elämäntapa, inhimillisempi ja oikeudenmukaisempi yhteiskunta ja demokraattisempi päätöksenteko.

Tuon hetken puheenaiheita olivat muiden muassa Kanta-Tampellan vanhojen tehtaiden kohtalo, Kiikkistensalmen silta ja Aitolahden ja Nurmi-Sorilan rakentaminen, autotunneli Pyynikin ali, moottoritie Hämeenlinnasta Tampereelle ja eritasoristeys Mustaanlahteen ja Viinikan liikenneympyrään. Ohjelmassa vastustettiin näitä kaikkia.

Vaihtoehtoina esitettiin nopeaa junaliikennettä Helsingin ja Tampereen välille ja Tampereen joukkoliikenteen tukemista niin, että ”bussilla pääsee vähintään yhtä nopeasti kuin Mossella”. Ohjelmassa vaadittiin kevytraideliikenteen suunnittelun aloittamista viipymättä välille Hervanta – keskusta – Tesoma. Tämä vaatimus nousi Pelottoman perikunnan ohjelmasta. Voidaankin sanoa, että vihreät olivat ensimmäinen puolue, joka vaati vuonna 2021 liikenteen aloitettavan raitiotien rakentamista – vain linjan toinen pääte on muuttunut Tesomasta Lentävänniemeeseen.

Vihreiden kaupunkipoliittisen ajattelun kehittymisen kannalta on kiinnostavaa huomata, että vaihtoehtona Nurmi-Sorilaan suunnitellulle 14 000 asukkaan lähiölle esitettiin väestön lisäyksen suuntaamista ”pikemminkin Kangasalan, Lempäälän, Pirkkalan, Nokian ja Ylöjärven asutusten suuntaan kuin Teiskoon ja Aitolahteen”. Myös keskustaan haluttiin lisää asukkaita, mutta keskuskaupungin kasvu ei vuonna 1992 ollut vihreiden tavoitteena, vaan pikemminkin kasvun hajauttaminen tasaisesti seudun taajamiin.

Ohjelmassa oli idea viheralueiden ketjusta Näsijärveltä Pyhäjärvelle Tammerkosken rantoja pitkin – varhainen kansallisen kaupunkipuiston hahmotelma. Kävelykatualuetta haluttiin keskustaan Hämeenpuiston, Satakunnankadun, Hämeenkadun ja Aleksis Kivenkadun rajaamalle alueelle.

Palvelujen kehittämisen osalta ohjelman näkökulma oli kiinnostava: miten kaupunki voisi säästää rahaa lisäämällä tilojen yhteiskäyttöä ja yhteistyötä yksityisen ja julkisen kanssa. Se nousi tietenkin Tampereen kokemasta teollisuuden rakennemuutoksesta ja työttömyyden kasvusta ja sen vaikutuksista kaupungin talouteen.

”On rohkeasti kaadettava raja-aitoja kaupungin byrokratian eri osien sekä yksityisten ja julkisten palvelujen välillä”, julistettiin ohjelmassa ja lueteltiin monia esimerkkejä asioista, jotka voidaan tehdä joustavammin, kuten kaupungin tilojen käyttö, kotiin annettavat tukipalvelut, monipalvelupisteet ja turhan hallinnon karsiminen.

Vuoden 1992 kuntavaalit olivat vihreille läpimurto, sillä ryhmän koko kasvoi kolmesta seitsemään. Valtuutetuiksi valittiin Outi Aaltonen, Merja Eronen, Satu Hassi, Jouko Havu, Liisa Ihalainen, Katariina Poskiparta ja Tellervo Tuominen. Vihreän liikkeen ensimmäinen sukupolvi sai täydennystä opiskelija-aktiiveista (Outi ja Katariina) ja Tampella-liikkeestä (kirjailija Tellervo Tuominen). Lastentarhanopettaja Merja Eronen edusti perusvihreitä – 30 ja risat olevia koulutettuja naisia.

Koko maassa Vihreä liitto sai 6,9 % äänistä (+4,6 %) ja 343 valtuustopaikkaa (+254). Tampereen tulos, 9873 ääntä ja 10,2 % äänistä oli siis selvästi

valtakunnallista tulosta parempi. Vihreiden kannatus laajeni myös keskikokoi-
siin kuntiin, mutta painottui yhä vahvasti yliopistokaupunkeihin ja niiden ym-
pärrillä oleviin kasvukeskuksiin.

Me olimme kohtuullisen tyytyväisiä myös omaan vaalitulokseemme, Pau-
li oli toinen varavaltuutettu ja Irene kolmas. Käytännössä se tarkoitti sitä, että
pääsimme usein mukaan kokouksiin.

HAVUN JA PAAVOLAN PELISILMÄT KOHTAAVAT

Vielä vihreitäkin rajummin valtuustoon rynnisti sitoutumaton Tampereen puo-
lesta -ryhmä (Tapu) entisen kaupunginjohtaja Pekka Paavolan johdolla. Paavola
keräsi yli 8700 ääntä ja vei mukanaan valtuustoon seitsemän muuta ”tapulaista”,
joiden äänimäärät eivät muuten olisi yltäneet lähellekään valtuustopaikkaa.

Kun vihreistä oli tullut puolue, sitoutumattomuus kanavoitui uusia reittejä
pitkin politiikkaan.

Havun ja Pekka Paavolan pelisilmät löysivät nopeasti toisensa, vaikka vih-
reiden ja tapulaisten arvomaailmat eivät aina kohdanneetkaan. Syntyi pienryh-
mien tekninen vaaliliitto, eli Ryhmä 17, josta tuli tärkeä keino turvata valta-
akselin ulkopuolisten ryhmien vaikutusmahdollisuudet. Sen turvin ryhmä 17 sai
kolme paikkaa kaupunginhallitukseen ja lautakuntiin.

Myöhemmin Pauli noudatti ryhmyrinä Jouko Havulta oppimaansa pienen
ryhmän matematiikkaa. Teknisiä vaaliliittoja ei pidä pelätä, vaan niiden avul-
la voidaan saavuttaa lautakuntapaikkojen jaossa optimimäärä paikkoja. Koska
Tampereen valtuustossa on 67 valtuutettua ja kaupunginhallituksessa ja lau-
takunnissa 11 jäsentä, täytyy pyrkiä kokoamaan vähintään 7, 12 tai 17 valtuu-
tettua vaaliliittoon. Niillä saa yhden, kaksi tai kolme paikkaa näihin isoihin
luottamuselimiin.

Paikkaneuvottelut olivat menestys siltäkin kannalta, että vihreät ja Tapu
tekivät teknisen vaaliliiton myös porvarillisen valtuustoryhmän kanssa. Se se-
koitti hieman perinteisiä valtakuvioita ja vihreät onnistuivat sen ansiosta saa-
maan ensimmäisen kerran lautakunnan puheenjohtajuuden. Arkkitehti Jukka
Järvisestä tuli ympäristölautakunnan puheenjohtaja.

Porvarillisen ryhmän intressi tehdä tekninen vaaliliitto vihreiden ja si-
toutumattomien kanssa nousi siitä, että vaaleissa vasemmisto oli menettänyt
enemmistönsä. Punainen Tampere oli siirtynyt historiankirjoihin. Tapu ja vih-
reät olivat vaa’ankielenä oikeiston ja vasemmiston välissä. Kokoomus tarvitsi
näiden molempien tuen hyötyäkseen tästä voimasuhteiden keikkauksesta. Tek-
nisen vaaliliiton ansiosta kaupunginhallituksen puheenjohtajaksi nousi ensim-
mäisen kerran nainen - Irja Tulonen (kok).

Tätä voidaan pitää toisena XL-yhteistyön esihistoriana, jos se ensimmäinen
oli vuoden 1985 tekninen vaaliliitto porvarillisen valtuustoryhmän ja vihreän
valtuustoryhmän kesken.

VALTUUSTOKAUSI 1993–1996

KOK+RKP	SDP	VAS	VIHR	KESK	SIT	LIB	KD
16+1	21	10	7	1	8	2	1

TAMPERE KORJAA LAMAN JÄLKIÄ

Pyynikinharjusta tehdään luonnonsuojelualue. Suljettaisiinko Hämeensilta yksityisautoilulta? Laman jälkiä paikataan, mutta veroprosentista syntyy repeämä aseveliakseliin. Hervantajärven rannoista taistellaan.

VALTUUSTOTYÖ ALKAA SAFARISHORTSEISSA

Katariina Poskiparta valittiin vihreän ryhmän puheenjohtajaksi vuodeksi 1993, sen jälkeen tehtävään tuli Outi Aaltonen. Kaupunginhallituksen jäseneksi valittiin Liisa Ihalainen ja valtuuston toiseksi varapuheenjohtajaksi Jouko Havu.

Kaupunginhallituksen varajäsenen paikasta käytiin tiukka keskustelu ja äänestys vihreän ryhmän ensimmäisessä kokouksessa, joka pidettiin Satu Hassin luona Pispalassa. Satu oli tapansa mukaan leiponut herkullisia sämpylöitä ja tehnyt maukasta kasviskeittoa, jota söimme keskustelun lomassa. Lapset juoksivat ympäri taloa. Pauli kilpaili kaupunginhallituksen varajäsenen paikasta Outi Aaltosen kanssa. Outi oli saanut enemmän ääniä vaaleissa ja päässyt valtuustoon, Pauli vetosi kokemukseensa vihreissä - ja sai paikan.

Irenen valittiin sosiaali- ja terveyslautakunnan varajäseneksi. Hän oli Kynnyksen aktiivin Rita Järvisen varajäsen ja yhteistyö Ritän kanssa sujui hyvin, samoin lautakunnan muiden jäsenten ja virkahenkilöiden kanssa. Elettiin vielä lamasta toipumisen aikaa ja kaupungin säästöpäätökset olivat kurittaneet sote-palveluja. Siksi lautakunta alkoi yhdessä tuumin ajaa leikkauksien peruuttamista ja henkilöstön lisäämistä sote-palveluihin.

Näin alkoi luottamushenkilöuramme Tampereen politiikassa.

Kaupunginhallituksen puheenjohtajaksi valittiin ensimmäisen kerran Tampereen historiassa nainen, kokoomuksen Irja Tulonen. Jäseneksi valittiin mm. Kalervo Kummola ja Timo P. Nieminen kokoomuksesta ja Pekka Paavola

sitoutumattomista. Kalervo Kummola johti myös liiketoimintajaostoa, joka vastaa nykyistä kaupunginhallituksen konsernijaostoa, jonka johdossa on viime valtuustokaudella ollut – Kalervo Kummola.

Valtuuston puheenjohtajana toimi Seppo Salminen (sd). Ensimmäisestä valtuuston kokouksesta on Paulille jäänyt muistijälki, joka ei liity asioihin, vaan pukeutumiseen.

Pauli hälytettiin kokoukseen työhuoneeltaan, jota hän piti yhdessä Jukka Järvisen kanssa Kauppahallin virastotalossa. Ilma oli lämmin ja Pauli oli pukeutunut huolettomasti värikkäisiin afrikkalaisiin shortseihin, jotka oli ostettu Tampereen kehitysmaakaupasta. Kokous meni hyvin ja Pauli pääsi puhumaan lempiaiheestaan, muovijätteiden lajittelusta, josta Outi Aaltonen oli tehnyt valtuustoaloitteen.

Kokouksen lopuksi valtuuston puheenjohtaja Seppo Salminen kutsui Paulin luokseen: ”Meillä täällä valtuustossa on tapana pukeutua asiallisesti. Toivon, että seuraavalla kerralla herra Välimäkin pukeutuu pitkiin housuihin.”

Kaupunginhallituksen varajäsenyys toi mukanaan Paulille myös henkilöstöjaoston jäsenen paikan. Se oli varsin epäpoliittinen jaosto, mutta hyvä paikka tutustua kaupungin hallintoon ja henkilöstöön. Yhteistyö henkilöstöjohtaja Pekka Palolan kanssa sujui mutkattomasti, hän osoittautui demaritaustastaan huolimatta kovaluiseksi ammattivirkamieheksi, joka piti työehtasioissa tiukasti työnantajan puolta.

Vaikka vihreät olivat vielä pienryhmä ja aseveliakselin ulkopuolella, moniin asioihin onnistuttiin vaikuttamaan luomalla suhteita muiden valtuustoryhmien jäseniin. Demareissa yhteistyökumppaneita olivat esimerkiksi Liisa Haapaniemi, Jukka Gustafsson ja Matti Leinonen, kokoomuksessa Johan Tast, vasemmistoliliitossa Lea Minkinen ja liberaaleissa Olavi Borg.

VALSSIA PYYNIKIN LUONNONSUOJELUALUEELLA

Arkkitehti Jukka Järvinen aloitti ympäristölautakunnan puheenjohtajana. Se oli vihreiden ensimmäinen puheenjohtajuus missään luottamuselimessä Tampereella. Tehtävä alkoiikin mukavissa merkeissä.

Toukokuussa 1993 perustettiin Pyykin luonnonsuojelualue. Samalla harju valittiin valtakunnallisesti arvokkaaksi maisemanähtävyydeksi. Vaikka Pyykin oli ollut vihreäalueena jo 1800-luvulta, sitä oli vähitellen nakerrettu niin teollisuuden kuin asumisen käyttöön. Pyykin ali oli suunniteltu autotunnelia ja viimeksi 1980-luvulla oli kiisteltu maakaasuputken vetämisestä Pyykin läpi.

Siksi luonnonsuojelustatusten saaminen tälle maailman korkeimmalle soharharjulle oli tärkeä asia ja luonnonsuojelijoiden voitto. Suojelun avulla pyrittiin turvaamaan paitsi hieno harjumaisema, myös uhanalaisen harjukasvilajiston säilyminen.

Kun suojelupäätös oli varmistunut, järjestettiin Pyykinharjulla asiaankuuluva juhlatilaisuus, jossa lautakunnan puheenjohtaja Järvinen vei kaupunginhallituksen puheenjohtaja Irja Tulosen tanssimaan – Pyykikivallssia.

Irja Tulonen on ollut luonnonsuojeluasioissa muutenkin aktiivinen kokoomuslainen. Hän on vastustanut niin Hervantajärven rantojen rakentamista kuin Koskenniskansiltaa, ja tehnyt aloitteen kansallisesta kaupunkipuistosta Kauppiin. Yleensä hän on toiminut näissä asioissa omin päin, mutta hienosti kyllä samaan suuntaan vihreiden kanssa.

Ympäristölautakunnan puheenjohtajuus oli tärkeä paikka, sillä vuoden 1993 alusta tehtiin hallintouudistus, jossa ympäristölautakunnan alle yhdistettiin sekä kaavoitusasiat että ympäristönsuojeluasiat. Lautakunta teki ympäristöpoliittisen ohjelman vuonna 1994. Siinä asetettiin kunnianhimoinen kestävä kehityksen tavoite, että ympäristöpolitiikka nostettaisiin läpikäyväksi osaksi kaupungin johtamista ja kukin toimiala määritteli omat ympäristötaavoitteensa – ja että Tampereesta tehtäisiin ympäristönsuojelun kärkikaupunki.

Ohjelmassa asetetaan myös ensimmäisen kerran tavoite kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi – tämän päivän näkökulmasta vaatimaton, mutta tästä alkoi matka kohti hiilineutraalia Tamperetta: ”Tavoitteena on, että fossiilisista polttoaineista syntyvät hiilidioksidipäästöt eivät kasva vuoden 1990 tasosta. Suunnittelussa huomioidaan lisäksi se, että vuoden 2000 jälkeen hiilidioksidipäästöjä voidaan vähentää vuoden 1990 tasosta.”

Valtuusto hyväksyi ympäristöpoliittisen ohjelman joulukuussa 1994, mutta hylkäsi vihreiden Jouko Havun tekemän seuraavan lisäesityksen: ”Maankäytön suunnittelun tavoitteet ovat tällöin yksityisautoiluun perustuvan liikennetarpeen vähentäminen, olemassa olevien yhdyskuntaa palvelevien rakenteiden hyödyntäminen ja luonnonarvojen huomioon ottaminen. Nämä päämäärät voidaan saavuttaa täydennyskaavoituksen avulla sekä kehittämällä joukkoliikennettä ja kevyen liikenteen väylästä.”

Ryhmä 17 oli muutosesityksen takana, ja mm. tunnettu autoilija Pekka Paa-vola kannatti sitä.

Vuonna 1995 Satu Hassi esitti ympäristöohjelman periaatteiden viemistä käytäntöön tekemällä talousarviosta ympäristövaikutusten arvioinnin: ”Valtuusto edellyttää, että Tampereen kaupungin talousarvion ja tilinpäätöksen liitteiksi ryhdytään laatimaan ns. vihreä budjetti ja vihreä tilinpäätös, joista käy ilmi kaupungin toiminnan vaikutus luonnonympäristön tilaan.” Tätäkin esitystä kannattivat vain ryhmä 17 valtuutetut. Vasta 2000-luvulla Tampereella ryhdyttiin tekemään ympäristötilinpäätöstä ja viime vuosina myös ns. ilmastobudjettia.

VIHREÄT ESITTÄVÄT VISION AUTOTTOMASTA KESKUSTASTA

Vihreiden kestoteema Tampereen kuntapolitiikassa on ollut autoilun ylivallan rajoittaminen ja joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen. Välillä on yritetty ratkaista asia kertarysäyksellä, välillä pienillä askelilla. Edellistä edusti Satu Hassin ja muiden vihreiden aloite yksityisautoilun kielämisestä keskustassa kokonaan vuodesta 2007 alkaen ja sitä ennen autoilun

salliminen vain, jos kuljettajalla on näyttää liikennelaitoksen kuukausilippu. Satu perusteli aloitetaan vauhdikkaasti:

Tänä päivänä todelliset teiden ritarit istuvat junassa, bussissa ja polkupyörän satulassa. He eivät hurista yksityisautoilla viemässä tilaa, tapamassa ja rampauttamassa kanssaihmiisiä, antamassa nuorisolle huonoa esimerkkiä, haaskaamassa uusiutumattomia luonnonvaroja, ja myrkyttämässä meidän ja metsän puiden yhteistä hengitysilmaa.

Aloite ei antanut aihetta toimenpiteisiin.

Pienten askelten tie tuotti parempaa tulosta. Keskustan osayleiskaavaluonnos valmistui vuonna 1993. Siinä oli paljon hyviä tavoitteita, kuten keskustan vanhan rakennuskannan suojelu, autoliikenteen ohjaaminen kehäkaduille ja joukkoliikenteen aseman parantaminen, Viistokadun sulkeminen sekä kävely- ja pyörätieverkoston kehittäminen.

Tampereen Vihreät olisi osayleiskaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa kuitenkin mennyt henkilöautoliikenteen rauhoittamisessa vielä pidemmälle.

”Tavoite on hyvä, mutta miksi sitä ei toteuteta kunnolla?” kysyivät Kai Ovasainen, Harry Mäkinen ja Pauli Välimäki Aamulehdessä helmikuussa 1994 yhdistyksen kannanottoa esitellessään.

Kehätiet toimivat jo Tampereella hyvin, parkkitaloja on rakennettu keskustan ’kehälle’ ja bussit kulkevat joutuin omilla kaistoillaan. Nyt on olemassa edellytykset sille, että Keskustorin seutu ja Hämeenkatu rauhoitetaan yksityisautoilulta.

Keinoksi vihreät esittivät Hämeensillan ylityksen kieltämistä henkilöautoilta. Näin Hämeenkadun alkupää rauhoittuisi. ”Hämeensillan kevyelle liikenteelle muodostama pullonkaula saataisiin viimein puretuksi. Tämä tapahtuisi leventämällä nykyisiä jalkakäytäviä ja erottamalla niistä selkeästi omat kaistat polkupyörille. Samalla poistettaisiin vähentyneeltä autoliikenteeltä sillä nykyisin käytössä oleva viides kaista.”

Hämeenkadulle esitettiin myös pyöräkaistoja ja uutta pyöräreittiä Kaupakadulta keskustorille ja siitä Frenckellin läpi ja Tammerkosken yli sähkölaitoksen voimalan kohdalle rakennettavaa siltaa pitkin. Tellervo Tuominen teki seuraavana vuonna myös valtuustoaloitteen Hämeenkadun pyöräkaistoista ja Satu Hassi aloitteen pyöräilypoliittisen ohjelman tekemisestä.

Satun aloitteen perustelut tuntuvat pätevilä vielä 26 vuotta myöhemminkin:

Kansainväliset kokemukset, mm. Amsterdamista, osoittavat, että pyöräilyn lisääminen liikennepoliittisin toimin onnistuu, kunhan toimeen vain tartutaan. Myös kotimaiset kokemukset ovat samansuuntaisia. Pyöräilyn kausivaihtelu on pienintä pohjoisissa kaupungeissa, kuten Oulussa, koska pyöräilyolosuhteet niissä ovat hyvät.

Kumpikaan aloite ei silloin johtanut tulokseen.

Vihreät moittivat myös sitä, että osayleiskaavaluonnoksessa suhtaudutaan ”varsin kielteisesti Hervannan ja Tesoman välille ajateltuun pikaraitiotiehen.

Pääkaupunkiseudulla ja monissa ulkomaisissa kaupungeissa pikaraitiotietä pidetään tulevaisuuden liikennemuotona. Sen kannattavuus voi parantua nopeastikin, jos esim. öljyn hinnan nousu ja haittaverot nostavat bensiinin hintaa.”

Osayleiskaavaa varten oli tehty selvitys kevytraideliikenteestä välille Hervanta-keskusta-Lielähti-Tesoma. Se olisi lisännyt joukkoliikenteen matkustajia n. 20 % tällä välillä ja tuonut kustannussäästöjä 20–25 miljoonaa markkaa vuodessa. Silti investointia pidettiin liian kalliina ja osayleiskaavan johtopäätös oli: ”Kun investoinnin toteuttaminen kaupungin resurssein ei ole mahdollista, perustuu osayleiskaavan joukkoliikennejärjestelmä edelleen linja-autoon.”

Vihreiden kannanotossa muistutetaan, että hiilidioksidipäästöjen ennustetaan Tampereella kasvavan 20 % vuoteen 2000 mennessä, vaikka Suomi on Rion kokouksessa sitoutunut pysäyttämään päästöjen kasvun. ”Tämä tavoite velvoittaa myös Tampereen kaupunkia kehittämään ympäristöystävällisempiä liikennemuotoja, joista pikaraitiotie on yksi lupaavimpia muotoja.”

Meni vain pikkuisen vaille neljännesvuosisata, että kaikki nämä esitykset toteutuivat Tampereella. Tosin niillä pienillä muutoksilla, että Kauppakadulle esitetty pyöräilyn pääväylä tehtiin Puutarhakadulle ja ratikan toinen pää tehdään Lentävänniemeen eikä Tesomalle.

AMAN JÄLKIÄ ALETAAN KORJATA

Tampere sukelsi 1990-luvun alussa muun Suomen mukana syvälle taloudelliseen lamaan.

Laman seurauksena työttömyys kasvoi Tampereella niin, että lähes joka neljäs työikäisistä oli työttömänä, nuorista jopa 40 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömyys synnytti toimeentulovaikeuksia ja syrjäytymistä, mitä kaupungin säästötoimet lisäsivät. Vuonna 1991 oli tehty talouden tasapainotusohjelma, mikä vähensi neljässä vuodessa kaupungin henkilöstön määrää tuhannella. Erityisesti määräaikaisia ja sijaisia vähennettiin mm. sosiaalitoimesta, terveydenhoitopalveluista ja koulujen tukiopestuksesta. Koulujen kerhotoiminta oli lopetettu, oppikirjamäärärahat puolitettu ja tuntikehystä pienennetty.

Talous saatiin näillä toimin ylijäämäiseksi muutamassa vuodessa, mutta työttömyys ja sosiaaliset ongelmat eivät hellittäneet yhtä nopeasti. Talouden pelivaraa haluttiin taas käyttää palvelujen parantamiseen. Se näkyi budjettineuvotteluissa ja talousarviokokouksissa.

Ehkä tekninen vaaliliitto porvaripuolueiden kanssa vaikutti siihen, että vihreät olivat mukana budjettisopimuksessa syksyllä 1993 tehtäessä vuoden 1994 talousarviota. Sopimuksen tuloksena saatiin lisärahaa mm. peruskoulun tukiopeukseen, joka laman aikana oli ajettu alas. Myös lastensuojelun päivystystoimintaan ja vammaisten henkilökohtaisiin avustajiin saatiin lisäyksiä, molemmat vihreiden vakiotavoitteita budjettineuvotteluissa.

Sopimuksen yksi tärkeä anti oli lasten kotihoidon tuen Tampere-lisän jatkaminen. Virkamiehet esittivät siitä luopumista. Tampere-lisä oli ollut vihreiden

vaalikampanjan yksi keskeinen asia ja siksi siitä käytiin kova väentö budjettineuvotteluissa. Kokoomus oli tässä asiassa vihreiden kanssa samoilla linjoilla, varsinkin Elina Sirén ajoi asiaa kiivaasti, olihan hän ollut yksi ”vaunumarssien” pääjärjestäjä. Myös Irene puolusti tätä päivähoiton vaihtoehtoa lautakunnassa. Sosiaalidemokraatit vastustivat Tampere-lisää ja olisivat mieluummin lisänneet kunnallisia päivähoitopaikkoja.

Tulos oli tyhjää parempi: lisä jatkui vielä seuraavaan syksyyn. Tampere-lisä on aina ollut niin taloussuhdanteiden kuin ideologisten kiistojen armoilla, se on saatu käyttöön hyvinä vuosina ja poistettu kaupungin joutuessa talousvaikeuksiin tai vasemmiston päästessä niskan päälle.

Budjettisopimuksissa oli sekin lisäarvo, että kaikkia kiinnostavien sote- ja koulupuolen asioiden seassa oli aina mahdollista saada läpi pieniä, mutta konkreettisia erityisesti vihreille tärkeitä asioita. Tällä kertaa Tellervo Tuomisen ehdotus kaupunginosakohtaisten kierrätyskeskusten perustamisesta ja nuorten työllistämisestä niihin meni sukkana läpi.

Kuvaavaa oli sekin, että ajan tapana oli käydä budjettineuvottelut myös lisäbudjettien yhteydessä. Ryhmät tekivät kymmenien miljoonien markkojen lisäyksiä myös lisäbudjetteihin, joita tehtiin vuosittain useampia. Vuonna 1994 tehtiin oikein ”työllisyys- ja elvytysbudjetti” lisätalousarviona. Vihreät innostuivat tekemään siihen runsaasti lisäysesityksiä, mutta koska eivät olleet budjettisopimuksessa, kaikki hylättiin.

Vuoden 1995 talousarvio hyväksyttiin syksyllä 1994 harvinaisen yksimielisyyden vallitessa. Lisäyksiä tehtiin niihin kohteisiin, joista neljä vuotta aiemmin oli tehty kipeitä leikkauksia, kuten sijaisten palkkaamiseen, koulujen tuntikehykseen ja oppimateriaaleihin, kouluruokailuun.

1990-luvun kokemukset opettivat meille, että budjettisopimukseen kannattaa tosissaan pyrkiä ja hyväksyä kivuliaatkin kompromissit, koska budjettineuvottelut olivat ”kaikki tai ei mitään” -peliä. Sopimukseen sitoutuneet äänestivät ulos jääneiden kaikki – hyvät ja ilmaisetkin – esitykset nurin.

Tämä antoi mahdollisuuden myös kiusantekoon. Kun Tapu oli vuoden 1996 budjettia tehtäessä oppositiossa ja vihreät budjettisopimuksessa, Pekka Paavola esitti tekstilisäystä: ”Tampereen kaupunki pitää yhtenä lähtökohtanaan kaikessa toiminnassaan kestäväen kehityksen periaatteen noudattamista.” Vihreät äänestivät kiltisti ehdotusta vastaan ja se hylättiin.

Paavolan porukka oli oppositiossa, koska esitti veroäyrin laskemista 17 pennistä 16 penniin. Tätä ei kaupunginhallituksessa kukaan kannattanut, eikä valtuustossakaan kuin sitoutumattomat ja keskusta. Kokoomus esitti vastavetona kiinteistöveron pientä alentamista. Vihreät saivat budjettisovun ansiosta muutaman tärkeän avauksen läpi: opiskelija-alennuslippu otettiin käyttöön busseissa, lähiöiden perusparannusohjelmaa alettiin suunnitella, kaupungin metsien luonnonsuojelukohdeet päätettiin inventoida ja Tallipihan ja Puu-Tammelan peruskorjaus aloittaa.

VEROJEN ALENTAMINEN HAJOTTA AKSELIN BUDJETTISOVUN

Syksyllä 1996 käydyissä vuoden 1997 budjettineuvotteluissa päätettiin alentaa veroja.

Kaupungin taloudellinen tilanne oli vuonna 1995 kääntynyt ylijäämäiseksi ja Pekka Paavolan ryhmittymä oli vaatinut veroäyrin laskemista jo vuoden 1996 budjettiin. Se ei silloin mennyt läpi ja aiheutti sen, että Tampereen puolesta -ryhmä jäi budjettisovun ulkopuolelle keräämään porvarillisesti ajattelevien pisteitä sopivasti vaalivuonna. Valmisteltaessa vuoden 1997 talousarviota kokoomuksen ryhmä ei halunnut antaa Paavolalle uudelleen vaalitäkyä, vaan ryhmän puheenjohtajan Kalervo Kummolan johdolla kokoomus jo kaupunginhallituksessa esitti veroäyrin laskemista 17 pennistä 16,75 penniin.

Alennus vietiin läpi porvaripuolueiden, sitoutumattomien ja vihreiden enemmistöllä. Sosiaalidemokraatit ja vasemmistoliitto esittivät pitäytymistä 17 pennissä.

Valtuustossa uusi rintama kuitenkin hajosi, kun äänestettiin kiinteistövero-rostta. Paavolan ryhmä ja keskustan Gunnar Graeffe äänestivätkin vasemmiston mukana "maamiesseuran, nuorisoseuran ja työväenyhdistyksen omistaman yhdistys- ja seuraintalon" kiinteistöveroprosentiksi 0 prosenttia.

Vasemmiston ja tapulaisten voimin tyrmättiin sitten muitakin kokoomuksen ja vihreiden esityksiä, kuten vuoden alussa saatu lasten kotihoidon tuen Tampere-lisä. Se oli vasemmiston vastaisku kokoomuksen veronalennukselle. Vihreiden esitykset omaishoidon tuen lisäämiseksi ja vanhusten ja vammaisten kodinhoitopalvelujen parantamiseksi äänestettiin vasemmiston ja Tapun voimin nurin, samoin porvarillisen ryhmän esitykset hammashoito- ja koulutarvikemäärärahojen korottamisesta.

Pauli esitti myös Annalan uuden koulun, eli "Levonmäen koulun" rakentamisen aloittamista ja Tallipihan peruskorjaamista, mutta nekin kaatuivat uuden enemmistön voimin. Sen sijaan esitys Kaukajärven sosiaali- ja terveysseman suunnittelun aloittamisesta meni yksimielisesti läpi.

Akselin hajoaminen aiheutti hetkellisen turbulenssin kokoomuksen ja SDP:n suhteissa, mutta uuden valtuustokauden alkaessa suhteet jälleen lämpenivät.

HERVANTAJÄRVEN RANTOJA UHKAA RAKENTAMINEN

Vuonna 1994 nousi Hervantajärven rantojen rakentaminen ensimmäisen ker-
ran ison kiistan kohteeksi.

Vaikka alue oli suurelta osin yleiskaavassa määritelty viheralueeksi, valmis-
teli kaavoitusvirasto sinne sadan omakotitalon asemakaavan, joka olisi säilyttä-
nyt vain kapean rantakaistaleen rakentamatta. Kaavaesitys herätti tyrmistystä
hervantalaisissa ja luonnonsuojelijoissa. Sitä vastustettiin laajalla rintamalla
omakotiyhdistyksestä Koo-Veen suunnistajiin.

Vihreät saivat asiassa oivat kumppanit ympäristölautakunnan kokoomuslaisista jäsenistä Johan Tastista ja Hannu Salosesta. Johan Tast oli biologian opettaja ja tunnettu luonnonsuojelija, Salonen taas Hervannan kiinteistöhuollon toimitusjohtaja ja pitkäaikainen hervantalainen vaikuttaja. Jukka Järvinen yritti jo lautakunnassa Tastin ja Salosen kanssa palauttaa koko kaavan uudelleen valmisteluun sillä perusteella, että se tulisi valmistella osana laajempaa aluekokonaisuutta, jotta viheralueiden tarve ja yhtenäisyys voidaan arvioida. Esitys kuitenkin hävisi lautakunnassa ja myöhemmin kaupunginhallituksessa.

Ympäristölautakunnalle oli esitetty 2159 asukkaan allekirjoittama adressi Hervantajärven luonnon puolesta. Adressin nimistä asukasaktiivi ja luonnonsuojelija Eila Sihvonen oli henkilökohtaisesti kerännyt noin 800.

Eila Sihvonen kirjoitti palautteessaan kaavaesitykseen:

Tämä nyt kaavoitettu Hervantajärvi-alue ei ole mikä tahansa ”kyläteil-läniitämetsiäön”-alue, vaan se on v. 1988 määritelty virkistysalueeksi. Nyt se yritetään ilman muuta, väenväkin riistää omakotiasutukselle, aivan kuin se olisi vihonviimeinen läntti kaupungissa. 100 omakotiasunnon tarpeessa olevaa perhettä ei välttämättä tarvitse asuntoa järvimaisemaan. Useimmilla heistä on jo kesämökit rannoilla. Hervannassa on paljon kesämökittömiäkin asukkaita, joille tämä järviolue lähietäisyydessä on merkittävä ulkoilualueena.

Vastustus kaavaesitystä kohtaan kasvoi myös eri valtuustoryhmissä. Niinpä SDP:n valtuustoryhmän puheenjohtaja Lasse Eskonen pyysi kaavan pöydälle kuukaudeksi. Valtuutettujen taivuttelu ei sinä aikana kuitenkaan onnistunut, vaan seuraavassa kokouksessa kaavaesitys palautettiin kaupunginhallituksen puheenjohtaja Irja Tulosen (kok) esityksestä yksimielisesti uudelleen valmisteltavaksi.

Kaavaehdotus hautautui kaavoittajien pöytälaatikoon useiksi vuosiksi, kunnes se nostettiin jälleen esille kantakaupungin yleiskaavan yhteydessä 1990-luvun lopulla.

LASSE ESKONEN VALITAAN TOIMIALAJOHTAJAKSI

Kesällä 1994 tuli opetus-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan toimialajohtajan virka avoimeksi, kun Kaarina Suonio (sd) siirtyi Hämeen läänin maaherraksi. Hakijoiden joukossa oli monia kulttuuripuolen johtavia virkahenkilöitä, kuten koulutoimen johtaja Alpo Reinivaara, kirjastotoimen johtaja Tuula Martikainen ja museotoimen johtaja Toimi Jaatinen.

Varsinainen valintakokous pidettiin kuitenkin SDP:n ryhmähuoneessa. Siellä päätettiin nostaa paikalle demarien valtuustoryhmän puheenjohtaja Lasse Eskonen. Sen jälkeen muut paikkaa hakeneet demarivaltuutetut, kuten Sep-po Salminen, vetäytyivät.

Vihreät ja sitoutumattomat olivat jo kaupunginhallituksessa esittäneet, että virkaa ei laiteta auki, vaan kevennetään kaupungin hallintoa kerrankin myös

yläpäästä. Valtuustossa vihreiden ryhmäpuheenjohtaja Outi Aaltonen esitti, että virkaa ei täytetä, vaan toimialajohtajien tehtävät suunnitellaan uudelleen niin, että toimialajohtajien määrä vähenee neljästä kolmeen.

Esitys tietysti hävisi äänestyksessä, vain ryhmä 17 tuki sitä.

Vaalissa Lasse Eskonen sai 42 ääntä, Alpo Reinivaara 23 ja Tuula Martikainen yhden äänen. Eskosen valinnan jälkeen demariryhmän puheenjohtajaksi valittiin Pauli Ruoholahti.

Näin demarit saivat jälleen yhden kärkipoliittikkonsa kaupungin ylimpään johtoon.

Tällainen oli tuon valinnan jälkeen kaupungin johtoryhmän kokoonpano: Kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen (sd), opetus-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen toimialajohtaja Lasse Eskonen (sd), sosiaali- ja terveystoimen toimialajohtaja Vesa Kauppinen (sd), teknisen ja ympäristötoimen toimialajohtaja Esa Kotilahti (kok), liiketoimen toimialajohtaja Seppo Suuripää (kok), hallintojohtaja Mauri Eskonen (sd), suunnittelujohtaja Reijo Hautala (kok), viestintäpäällikkö Jari Seppälä (sit), sihteeri Raimo Huusari (sd).

Johtoryhmä koostui siis viestintäpäällikköä lukuunottamatta vain aseveliakselin edustajista. Ja oli Suonion lähdettyä taas miesten kerho.

Sama kuvio toistui seuraavana vuonna akselin toisessa päässä, kun Seppo Suuripää (kok) jäi eläkkeelle. Hänen virkansa laitettiin auki ja kokoomuksen ryhmähuoneessa valittiin tehtävää jatkamaan suunnittelujohtaja Reijo Hautala (kok). Vihreiden Jouko Havu esitti, että virkaa ei täytettäisi, vaan johtajien määrää vähennettäisiin yhdellä. Toisena vaihtoehtona hän esitti, että vakanssi muutettaisiin 7 vuoden määräaikaiseksi viraksi. Kumpikin ehdotus hävisi äänestyksessä.

Vuonna 1995 toimialajohtajien nimikkeet muutettiin takaisin apulaiskaupunginjohtajiksi.

Avoimen virkahaun ja puoluepoliittisten nimitysten lopettaminen on ollut yksi vihreiden keskeinen tavoite, minkä puolesta on vuosien varrella elämöity.

Aamulehti teki vuonna 2004 selvityksen sadan johtavan virkamiehen poliittisista kytkennöistä Tampereella. Tulos oli yllättävä. Vielä uudella vuosituhannella akselipuolueiden jäsenkirja löytyi enemmistön taskusta: 45 % oli kokoomuslaisia tai sitoutumattomia porvareita, 30 % demareita, 19 % sitoutumattomia, 1 % keskustalaisia ja 1 % vasemmistoliittolaisia. Vihreitä 0 %.

2000-luvun alussa alettiin valmistella pormestarimallia. Vihreät vaativat, että muutoksen tulisi johtaa siihen, että vain pormestari ja apulaispormestarit valitaan poliittisin perustein, kaikki muut virkamiehet ammatillisin perustein. Onneksi tähän suuntaan mentiinkin – toki välillä periaatteesta poiketen, kun demarit ja kokoomus halusivat pitää läänityksistään kiinni - ja oli mukava huomata, että Jarmo Rantanen alkoi loppukaudellaan ohjata valintoja siihen, että nuoria ammattilaisia palkattiin valkoiseen taloon jäsenkirjoja kyselemättä.

VALTUUSTOALOITTEITA SILTATANSSEISTA "SIILITUNNELEIHIN"

Vihreiden valtuustoaloitteet eivät useinkaan johtaneet konkreettisiin toimiin – heti. Kuitenkin vuosien varrella moni aloitteen idea on toteutunut. Aktiivisia aloitenikkareita olivat etenkin Satu Hassi ja Tellervo Tuominen, politiikan ohella myös kirjailijoita molemmat.

Satu Hassi esitti jo vuonna 1993 liikenteen taloudellisten ohjauskeinojen käyttöönottoa ja puhui katutullien kätevästä keräämisestä elektronisten tunnistimien avulla. Nyt lähes 30 vuoden kuluttua Tampere on menossa mukaan valtakunnalliseen selvitykseen tiemaksujen vaikutuksista.

Outi Aaltonen esitti muovijätteen keräystä vuonna 1993 – nyt 25 vuoden jälkeen sitä kerätään vapaaehtoisesti, mutta ei vielä kukaan pakollisena. Sen sijaan Outin 1994 esittämä aloite kompostointikokeilusta ja jätemaksun porrastuksesta kierrätettävyyden mukaan on toteutunut.

Tellervo Tuomisen aloite vuodelta 1994 kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Kino-Palatsin ostamisesta kaupungille ei koskaan toteutunut. Lopulta yksityinen sijoittaja osti kiinteistön ja kunnosti teatterin.

Satu Hassin aloite luistinradan auraamiseksi Näsijärven jälle ei toteutunut vuonna 1994 säästötavoitteiden takia, mutta yli kymmenen vuotta myöhemmin se toteutui yksityisenä hankkeena, jota kaupunki on hieman rahallisesti tukenut.

Hassin, Merja Erosen ja Tellervo Tuomisen 1996 jättämä aloite rakennusosapankin perustamiseksi ei toteutunut kaupungin toimesta, mutta yksityinen rakennustori aikanaan perustettiin Tampereelle ja se toimi useita vuosia Nekalassa.

Satu Hassin Vappuna 1996 jättämä aloite Hämeensillan siltatansseista Vappupäivänä keräsi 50 valtuutetun nimen, mutta jostain syystä siltatansseja ei alettu järjestää. Sen sijaan Tellervo Tuomisen aloite itäisen ohikulkutien alle rakennettavasta eläinkäytävästä, eli ”siilitunnelista”, kuten aloitteelle naureskeltiin, otti ja toteutui, kun tielaitos rakensi eläimille oman väylän uuden moottoritien alle.

VIHREILLE TAPPIO VUODEN 1996 KUNTAVAALEISSA

Vuoden 1995 eduskuntavaaleissa vihreät saivat 9 kansanedustajaa, eli yhden paikan tappion.

Pekka Haavisto putosi yllättäen eduskunnasta, Satu Hassi sen sijaan uusi paikkansa selvästi. Vaalien jälkeen muodostettiin Paavo Lipposen hallitus, johon myös Vihreä liitto päätti lähteä. Pekka Haavistosta tuli maailman lähes ensimmäinen vihreä ympäristöministeri. Kojjärven kahleista oli kulunut noin 15 vuotta ja ensimmäisistä eduskuntavaaleista 12 vuotta.

Vihreiden vaalimenestys on niin valtakunnallisesti kuin Tampereella ollut aaltoliikemäistä. Voittoisia vaaleja on seurannut pieni notkahdus, ja niin kävi myös lokakuun 1996 vaaleissa.

Kunnissa elettiin 1990-luvun puolivälissä säästöjen ja leikkausten aikaa, mikä saattoi heijastua myös eduskunta- ja kuntavaalituloksiin. Ympäristöasioilla profiloituneet vihreät eivät saaneet nostetta, kun vaalikeskusteluissa puhuttiin lähinnä työttömyydestä ja julkisen talouden säästöistä.

Pauli oli väsännyt Vihreän liiton kuntavaaliohjelman, jonka nimi oli ”Kunta jossa tahtoisin elää”. Päätöksenteon avoimuuden ja demokratian lisääminen oli ohjelman keskeinen tavoite. Palveluja koskevassa osiossa uutta oli vahva korostus kuntien roolista palvelujen laadun takaajana. ”Palvelun tuottajia voivat olla myös yritykset, yhdistykset tai osuuskunnat.” Palvelusetelit nähtiin hyvänä keinona lisätä valinnanvapautta.

Ohjelmassa nostettiin vihreiden agendalle pienyritysten ja kestävien elinkeinojen, kuten kierrätyksen, ympäristöhoidon, uusiutuvan energian, luonnonmukaisen maa- ja metsätalouden ja palvelujen vaihtoon perustuvien ”palvelupankkien” (jakamistalouden käsitettä ei vielä käytetty) merkitys.

Lama näkyi siinä, että ohjelmassa korostettiin kestäväää kuntataloutta. Tuoloja ehdotettiin hankittavan esimerkiksi katutulleilla ja eläkeläisten palvelumaksuilla sekä kiinteistöveron ulottamisella metsätalousmaahan. Kaikki mahdollisimman epämuodikkaita vaatimuksia tänäkin päivänä!

Vaaleihin lähdettiin ennätysmäärällä ehdokkaita, koko maassa yli 1400 vihreää asetui ehdolle. Gallupit lupasivat voittoa vihreille, mutta vaali-ilta oli pettymys.

Tampereen tulosta jännitettiin Tullikamarilla vihreiden vaalivalvojisissa. Vihreät menettivät yhden paikan ja saivat läpi kuusi valtuutettua: vanhoista jatkoivat Outi Aaltonen, Satu Hassi, Jouko Havu, Katariina Poskiparta ja Tellervo Tuominen, uutena läpi meni sitoutumattomalta ”Avoim kaupunki” -listalta Kai Ovaskainen, joka toi ryhmään kaupunkikulttuurin uusia tuulahduksia. Hän oli toimittaja ja Pirkanmaan elokuvakeskuksen toiminnanjohtaja.

Vihreiden vaalitulos oli koko maassa 6,2 % (-0,7 %), jolla puolue sai 292 valtuutettua (- 51). Tampereella tulos oli 9,6 % (-0,6 %), eli kannatuksen lasku oli samaa luokkaa kuin koko maassa.

Paavolan ryhmittymä kärsi vaalitappion ja pieneni neljään valtuutettuun. Se tarkoitti sitä, että ryhmä 17:n muodostaminen ei onnistunut millään matematiikalla. Yksi syy vihreiden vaalitappioon Tampereella saattoi olla uusi ryhmä nimeltä Nuorsuomalaiset. Se nousi valtuustoon yhden valtuutetun voimin. Tuolla yhdellä paikalla oli painoarvoa, sillä nuorsuomalaisen valtuutettu, yrittäjä Juha Törmä liittyi muiden pienryhmien kanssa ja sai paikan kaupunginhallitukseen kahdeksi vuodeksi. Vihreät saivat yhden paikan sekä kaupunginhallitukseen että lautakuntiin.

MUKAAN KAUKAJÄRVEN ASUKASTOIMINTAAN

Meidän oma vaalimenestyksemme oli parempi kuin edellisissä vaaleissa, mutta silti Pauli jäi ensimmäiseksi varavaltuutetuksi ja Irene toiseksi. Se harmitti

meitä ja varsinkin Pauli pähkäili sitä, miksi hänen pitkään jatkunut toimintansa vihreissä ei muutu vaalikannatukseksi. Ehkäpä äänestäjät eivät ole kiinnostuneita siitä, kuinka hyvä olet ”puoluepolitiikoinnissa”, vaan he äänestävät ehdokasta, jonka tuntevat ja tietävät tekevän jotain heidän puolestaan.

Päätimme muuttaa taktiikkaa ja mennä mukaan paikalliseen asukastoimintaan.

Pauli jätti Vihreän liiton hallituksen ja liityimme Kaukajärviseuran jäseniksi. Puuhaa riitti myös Annalan koulun vanhempainyhdistyksessä. Virkamiesten punakynä oli pyyhkinyt vuoden 1997 budjetista Annalan koulun laajennuksen, Levonmäen päiväkodin ja Kaukajärven sosiaali- ja terveysaseman. Kaukajärviseuran aktiivit olivat koko syksyn ajan keränneet nimiä adressiin alueen palvelujen puolesta.

Nimiä kertyi lopulta 5000 ja ne oli luovutettu valtuustoryhmille ennen budjettikokousta. Sillä oli varmasti vaikutusta siihen, että esityksemme Kaukajärven sosiaali- ja terveysaseman suunnittelurahasta hyväksyttiin yksimielisesti. Rahan turvin avattiin väliaikainen sosiaali- ja terveysasema Kaukajärvelle seuraavana vuonna. Vuoden 1998 budjetissa oli varat Annalan koulun laajennukseen.

Pauli kiitteli vuoden 1998 budjettikokouksessa niin virkamiehiä kuin kaukajärveläisiä valtuutettuja:

Vihreät vaativat budjettineuvotteluissa Kaukajärven sosiaali- ja terveysaseman toiminnan jatkamista ensi vuonnakin vuokratiloissa ja uuden terveysaseman rakentamisen aloittamista vuonna 2000. Kun nämä vaatimukset menivät neuvotteluissa läpi, täytyy sanoa, että asukkaiden aktiivisuus ja lähiöuudistus on ainakin Kaukajärvellä mennyt komeasti eteenpäin. Kiitokset jo etukäteen kaikille asioihin vaikuttaneille siitä, että meidän kaukajärveläisten ei tarvitse olla tuolla räntäkelissä keräämässä nimiä asuinalueemme palvelujen puolesta.

Kaukajärveläiset valtuutetut puoluekantaan katsomatta pitivät yhtä köytätä alueen palvelujen puolesta. Olavi Borg (lib), Riitta Ollila (sd), Matti Asseri Nyberg (kok), Taavi Lintunen (skdl, deva, skp) ja myöhemmin Leena Kostiainen (kok) ovat olleet vuosien varrella hyviä yhteistyökumppaneitamme, kun Kaukajärven asioista on ollut kyse.

Vihreän liiton valtakunnallisesta toiminnasta vetäytymiseen oli toki myös arkisempia ja tärkeämpiä syitä: perheessämme oli jo kolme lasta, kun Tuomas oli syntynyt vuonna 1994. Irene teki väitöskirjaa aluksi apurahatutkijana ja vuodesta 1997 viranhoidoissa yliopistolla ja oli vakaasti sitä mieltä, että Paulin olisi hyvä vaihteeksi olla kotona ja tehdä jotain hyödyllistä.

Olimme myös jo pitkään haaveilleet omasta ”ekotalosta”. Haave alkoi toteutua vuonna 1996, kun saimme kaupungilta tontin Levonmäestä. Laman jäljiltä olimme sen tontin ainoat hakijat. Se tiesi kahden vuoden urakkaa, sillä päätimme tehdä ekotalon pitkästä (puu)tavarasta. Jälkikäteen ajatellen se oli rohkea loikka määräaikaissa työsuhteissa elävältä pariskunnalta laman olosuhteissa, mutta optimismi ja luottamus elämään kantoivat.

VALTUUSTOKAUSI 1997–2000

KOK+RKP	SDP	VAS	VIHR	KESK	SIT	LIB	KD	NUORS
20+1	18	12	6	2	4	2	1	1

SUURTEN YMPÄRISTÖKIISTOJEN AIKA

Kantakaupungin yleiskaava nostattaa kuumia kiistoja viheralueiden rakentamisesta. Satu Hassista tulee ympäristöministeri. Annala saa uuden koulun.

Vuoden 2000 vaalit tuovat vihreille lisäpaikkoja.

Yöllinen neuvottelu ja aamulypsy – kolmoset ja ryhmä 20 syntyvät.

VARAPAKOILTA VALTUUSTON JÄSENIKSI

Kai Ovaskainen nousi uutena valtuutettuna suoraan kaupunginhallitukseen, mutta hänen uransa Tampereen kuntapolitiikassa jäi harmillisen lyhytaikaiseksi, sillä hän siirtyi jo puolentoista vuoden kuluttua Vantaan kaupungin tiedotusjohtajaksi.

Se oli Tampereen vihreille tappio, mutta meidän perheellemme voitto, sillä Pauli nousi elokuussa 1998 Kain tilalle valtuustoon ja saman tien kaupunginhallituksen jäseneksi.

Pauli valittiin vihreän valtuustoryhmän puheenjohtajaksi tammikuussa 2000, kun Jouko Havu jätti valtuuston tultuaan valituksi Pirkanmaan ympäristökeskuksen luonnonsuojeluosaston johtajaksi. Hänen vastuullaan oli mm. kaavoitusneuvottelujen käyminen kaupungin kanssa ja siksi hän jäävyysistä pyysi eroa valtuustosta.

Irene nousi samassa rytkäessä Joukon tilalle kaupunginvaltuustoon. Hän oli myös sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsen siten, että ensimmäiset kaksi vuotta hänen varajäsenensä oli yliopistokollega Irmeli Salomaa ja toiset kaksi vuotta Irene oli Irmelin varajäsen. Tällä vaalikaudella sotelassa olivat jäseninä myös esimerkiksi Liisa Löyttyniemi (kok), Riitta Koskinen (kok), Antti Hervonen (kok), Kalevi Ahonen (kok), Sami Ikonen (sd) ja Lasse Oksanen (tapu), joiden kanssa Irene teki hyvää yhteistyötä.

Kun Pauli nousi vihreän valtuustoryhmän puheenjohtajaksi Jouko Havun jälkeen, Pekka Paavola kommentoi pilke silmäkulmassa: ”Kyllä edustavampi tuohon tehtävään olisi ollut hänen puolisonsa.” Pekka on aina osannut lohkaista.

Jouko piti vielä useamman vuoden ajan yhteyttä vihreään ryhmään ja antoi ”harmaana eminessinä” vinkkejä ja ohjeita varsinkin kaavoituskiistojen juridisista kommergeista.

Tampereen vihreillä oli vuosituhatvuoden taitteessa muutaman vuoden ajan melkoinen ympäristöpolitiikan ”värisuora”: Satu Hassi valittiin vuonna 1999 ympäristöministeriksi ja hänen erityisavustajansa oli entinen Tampereen vihreä kaupunginvaltuutettu Katariina Poskiparta. Ja nyt vielä Jouko Havu lähti ympäristökeskuksen luonnonsuojeluosaston johtajaksi mm. valvomaan Tampereen kaupungin kaavoituksen lainmukaisuutta.

KANTAKAUPUNGIN YLEISKAAVASTA NOUSEE USEITA YMPÄRISTÖKIISTOJA

Vuosituhatvuoden vaihteessa Tampereella käytiin isoja kaavoituskiistoja. Vuoreksen osayleiskaava ja siihen liittyvä Särkijärven silta, kantakaupungin yleiskaava ja siihen liittyvät kiistanalaiset rakentamiskohteet, kuten Hervantajärven pohjoisranta ja Tahmelan ”ryytimaat” nostattivat ympäristökiistoja. Myös Koskenniskan sillan rakentamisesta kansallismaisemaan ja Puu-Tammelasta kiisteltiin ankarasti, samoin Lahdesjärven ”Retail Park” -kauppakeskustaavasta ja Ojalan osayleiskaavasta.

Vihreät ja luonnonsuojelijat saivat tärkeitä voittoja tai osavoittoja monessa kiistassa. Iidesjärven luonnonsuojelualueen viereen ei rakennettu Steiner-koulua eikä asuintaloja, Hervantajärven pohjoisranta säilyi rakentamattomana, Koskenniskan autosiltaa ei rakennettu, Tahmelan ryytimaille ei rakennettu asuntoja, vaikka kaava sen olisi sallinut eikä Puu-Tammelassakaan ihan kaikkea vanhaa rakennuskantaa purettu.

Voittojen poliittinen hinta oli kova. Vihreät pidettiin Tampereella oppositiolla, koska ”ne vastustavat kaikkea rakentamista”.

Kantakaupungin yleiskaavaa valmisteltiin pitkään ja hartaasti vuosina 1992–1998.

Paulin muistikuva kaupunginhallituksen bussikiertueelta, jossa tutustuttiin yleiskaavaehdotuksen uusiin rakentamiskohteisiin joskus vuoden 1995 paikkeilla. Bussi ylittää Hervannan valtavyhlän ja lähestyy Iidesjärven itäpäättä.

”Eikös tuossa ole komea paikka julkiselle rakennukselle, vaikka koululle?”, kysyy apulaiskaupunginjohtaja Esa Kotilahti Paulilta.

Pauli katsoo hienoa näkymää pellon yli järvelle ja aina kaupungin keskustaan saakka.

”Se on komea just tuommoisena”, vastaa Pauli.

Esalla oli tapana tunnustella poliitikkojen mielialoja uusista ehdotuksista. Tällä kertaa kaupunginhallituksen varajäsenenä toimivan Paulin mielipide

ei paina, vaan kaavoittajat piirtävät yleiskaavaehdotukseen julkisten rakennusten tontin luonnonsuojelualueen viereen ja pientalokorttelin Nekalantien pohjoispuolelle lähelle Iidesjärven rantaa.

Iidesjärvi oli liitetty valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan jo vuonna 1982. Suojelun perusteena oli järven monipuolinen linnusto ja järven merkitys lintujen muuton aikaisena kerääntymispaikkana. Alueella oli myös monipuolinen ja runsas kasvillisuus, joukossa monia harvinaisia lajeja.

Iidesjärven merkitys varsinkin muuttolintujen levähdysalueena heikkeni, kun Hervannan valtavyöly ja Palvaanniemen asuntoalue rakennettiin järven itäpuolelle 1970- ja -80 -luvulla. Siksi kaikki uudet rakentamishankkeet olivat todellinen uhka järven arvolle lintujärvenä ja luonnonsuojelijat nousivat vastustamaan yleiskaavaehdotusta. Myös Viinikka-Nekalan omakotiyhdistys, Pirkanmaan ympäristökeskus ja Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluyksikkö vastustivat rakentamissuunnitelmia.

Kyse ei siis ollut vain vihreiden vastarinnasta.

Myös Hervantajärven metsien suojelussa ja Tahmelan kasvimaapalstojen säilyttämisessä olivat takana niin luonnonsuojelijat kuin paikalliset asukas yhdistykset.

Hervantajärven pohjoisrantaan oli alun perin suunniteltu omakotialuetta, mutta prosessin aikana luonnonsuojelijat ja alueen asukkaat luonnonsuojelija Eila Sihvosen johdolla nousivat niin pontevasti sitä vastustamaan, että lopulta ranta merkittiin yleiskaavassa selvitysalueeksi, eli sille oli otettu aikalisä eikä sen kohtaloa ratkaistu vielä. Sen sijaan järven koillispuolelle oli merkitty asuinalue lähelle rantaa alueelle, jolla myös oli vanhaa metsää ja liito-oravan elinpiiriä.

Liito-oravaa emme muuten ole koskaan nähneet, mutta sen papanoita kylä. Koska laji on EU:n tiukasti suojeltava, siitä on tullut tärkeä osapuoli myös Tampereen kaavoituskisloissa. Apulaiskaupunginjohtaja Lasse Eskonen kantoi pitkään liito-oravan merkkiä rintapielessään ja todisteli nähneensä, miten liituri hyppii Taysin rakennusten räystäillä eikä tarvitse suuria metsäalueita reviirikseen.

Me uskoimme enemmän luonnonsuojeluliiton biologeja ja aktiiveja, jotka vaativat Hervantajärvenkin rantametsiin leveämpiä suojavyöhykkeitä kuin muutama kymmenen metriä.

Olimme 1990-luvun lopulla vielä hyvää pataa Hervanta-seuran Esko Vuoriston kanssa. Hän esitteli meille Hervantajärven metsiä, kiertelimme luontopoluilla ja patikoimme aina Makkarajärvelle asti.

”Näistä metsistä pitäisi tehdä luonnonsuojelualue eikä kerrostaloalue”, hän sanoi kun istuimme kahvilla Viitastenperän kallioilla ja katselimme alhaalla ki-maltavaa järveä.

Olimme samaa mieltä.

Tahmelan kasvimaita puolustivat tietysti Pispalan asukas yhdistys ja ryyti-maiden ylläpitäjistä koostunut Kurpitsaliike. Asia oli myös Satu Hassille tärkeä, asuihan hän Pispalassa.

Kaava käsitti valtaosan keskustan ulkopuolisista kaupunkimaisista alueista. Vain Teiskon suunta, Vuores ja Kauppi-Niihama jäivät sen ulkopuolelle. Yleiskaavassa määriteltiin erityisesti uusia asuntorakentamisen alueita seuraavaksi noin 15 vuodeksi, sillä kaupunki kasvoi 2000 asukkaan vuositahtia.

Tuo kasvuvauhti oli yksi kiistanaihe sinänsä. Vihreät eivät 1990-luvulla pitäneet kaupungin kasvua välttämättömyytenä tai edes järkevänä tavoitteena, koska se oli johtanut rakentamisen ja liikenteen kasvuun ja jatkuvaan viheralueiden ja viihtyisien vanhojen puutaloalueiden nakertamiseen.

Pauli väitteli valtuustossa ja kaupunginhallituksessa erityisesti apulaiskaupunginjohtaja Lasse Eskosen (sd) kanssa siitä, voiko kasvu jatkaa tulevaisuudessa entiseen tahtiin ja pitääkö kaupungin varautua siihen kaavoittamalla uusia asuinalueita. Eskonen oli siirtynyt vuosikymmenen vaihteessa muutamaksi vuodeksi ympäristötoimen apulaiskaupunginjohtajaksi. Paulin teesi oli, että 1990-luvun puolivälin kasvussa oli näköharhaa, koska opiskelijat olivat saaneet vuonna 1994 kotipaikkaoikeuden ja monet olivat siirtäneet kirjansa Tampereelle.

Näin oli, mutta silti Eskonen voitti tämän kiistan – kaupungin kasvu on jatkunut katkeamatta tähän päivään saakka ja jopa kiihtynyt välillä yli 3000 asukkaan vuosivauhtiin.

Valtaosa kantakaupungin yleiskaavassa esitetyistä uusista asuntorakentamisen alueista ei aiheuttanut kiistoja. Kaava oli tärkeä linjanveto kaupungin tiivistysrakentamisen suuntaan. Muutama uusi asuinaluevaraus aiheutti kuitenkin kiistaa koko valmistelun ajan, ja lopulta äänestyksiä valtuustossa ja valituksia valmiista kaavasta.

OSAVOITTOJA JA VALITUKSIA YMPÄRISTÖMINISTERIÖÖN

Yleiskaavaesitys siirtyi lopulta keväällä 1998 päättäjien pöydälle.

Vihreiden Kai Ovaskainen esitti jo kaupunginhallituksessa yleiskaavan palauttamista uudelleen valmisteluun ja seuraavien täydennysalueiden poistamista, koska asukkaiden kannanottoja ei ole otettu riittävästi huomioon ja rakentaminen tuhoaisi arvokkaita virkistys- ja viheralueita: Kaukajärven Iso-lammen ympäristö, Hervantajärven pohjoisranta, Tohloppijärven länsipuolen peltoalue ja Tahmelan ranta-alueen viljelypalstat.

Nämä eivät olleet ainoat kiistakohteet, mutta vihreiden ryhmä yritti neuvotella kompromissia ja saada edes osan viheralueista pelastettua.

Ovaskainen perusteli näiden viheralueiden säilyttämistä eriävässä mielipiteessään: ”Kyseisten alueiden poistaminen yleiskaavasta ei merkitsisi kaupunkirakenteen tiivistämisajatuksen hylkäämistä, koska niiden myötä poistuisi vain noin 300 asunnon potentiaali. Sen sijaan ratkaisu säilyttäisi kullakin alueella riittävät viheralueet, joiden merkitys tiivistämisen myötä korostuu entisestään.”

Vihreät eivät olleet kritiikissään yksin, vaan alueiden asukkaat ja myös eräät kokoomuksen ja SDP:n valtuutetut kritisoivat viheralueiden ottamista täydennysrakentamiseen. Kritiikki meni osittain perille, sillä valtuuston kokouksessa

27.5.1998 kokoomuksen ja SDP:n ryhmänjohtajat Seppo Rantanen ja Pauli Ruoholahti esittivät, että Hervantajärven pohjoisranta ja Kaukajärveltä Isolammen kohteet merkitään SE-merkinnällä varustettaviksi eli selvitysalueiksi. Niiden kohtalo jäisi myöhemmin ratkaistavaksi.

Se oli tärkeä osavoitto, vaikka Hervantajärven itäpuoli jäikin vielä rakentamisalueeksi. Me olimme puhuneet erityisesti näiden kahden viheralueen säilyttämisestä, koska tunsimme ne parhaiten. Isolammen puisto oli lastemme talvinen pulkkamäki ja viikonloppuisin kävelyretkiemme vakituinen kohde. Rakentaminen olisi tuhonnut puiston pohjoisreunan kauniin rinteeseen. Se sapetti alueen asukkaita ja myös eri puolueiden valtuutettuja myös sen takia, että olimme esittäneet paljon laajemman täydennysrakentamisen alueen Kaukajärven keskusta ja kaavoittajat olivat ilomielin sisällyttäneet sen yleiskaavaan – kuitenkin poistamatta Isolammen rannan rakentamista.

Vihreiden Jouko Havu esitti myös Tohloppijärven, Tahmelan ryytimäiden ja Lahdesjärven itäpuolen merkitsemistä selvitysalueiksi SE-merkinnällä. Viime mainittu kohde haluttiin säästää rakentamiselta, koska siellä oli havaittu liito-oravan esiintymisalue, ja sekä EU:n luontodirektiivi että Suomen luonnonsuojelulaki edellyttivät liito-oravan reviirien suojelua. Yleiskaavaa tehtäessä ei liito-oravan reviirien säilyttämisen turvaamista oltu otettu huomioon ja Havu piti esitystä tältä osin lainvastaisena.

Kiistakohteista useimpiin esitettiin rivi- ja omakotitaloja. Ne eivät olleet olennaisia kaupungin kasvun ja asuntotuotannon kannalta, mutta varsinkin kokoomus vaati lisää pientalotuotantoa. Ristiriitatilanteissa vihreät puolustivat viheralueita, suurin osa kokoomuslaisista rakentamista.

Hervantajärven pohjoisranta ja Isolammen rinne päätettiin poistaa kaavasta Seppo Rantasen esityksestä, mutta Jouko Havun esitykset hylättiin ja kanta-kaupungin yleiskaava lähti ympäristöministeriöön vahvistettavaksi.

Taistelu siirtyi seuraavaan vaiheeseen: valituskierrokselle. Luonnonsuojelijat ja asukasjärjestöt vaativat yleiskaavan vahvistamatta jättämistä kiistanalaisten kohteiden osalta.

Satu Hassista tuli ympäristöministeri keväällä 1999, kun ministeriössä valmisteltiin vastausta yleiskaavasta tehtyihin valituksiin. Hassi tietenkin jääväsi itsensä kaavan vahvistuskäsittelyssä. Ministeriö vahvisti kaavan vuonna 2000 ylijohtaja Pekka Kankaan päätöksellä lukuun ottamatta Iidesjärven, Särkijärven (Lahdesjärven) ja Hervantajärven itäpuolen asuntoalueita ja Tahmelan kasvi-maalle esitettyä asuntoaluetta.

Päätös oli iso voitto ympäristö- ja asukasliikkeille – ja vihreille. Hervantajärveä suojelevalle Eila Sihvosen 80-vuotispäivän vastaanotosta muodostuikin järven suojelijoiden juhlapäivä. Pauli vei vihreän valtuustoryhmän puolesta kukka- ja hedelmäkorin – sekä Irenen äidin poimimia sotkamolaisia lakkoja – Eilalle kiittäen tätä vuosien työstä Hervannan luonnon hyväksi. Eilalta tuli myöhemmin kaunis tervehdys:

Kiitos ihastuttavasta, vihreästä korista, jota ihmiset kateellisina katselevat ja ah, niin maailman parhaista pohjoisen lakoista! Johtamasi

Vihreitten ryhmä on harvinaisen yksimielinen ja varsinkin hervantalaisten kannalta ainoa, luotettava ryhmä, joka ei kääntelee takkiansa joka tuulessa! Välitä kiitokseni koko Vihreitten ryhmälle!

Kaupunki kuitenkin valitti ministeriön yleiskaavapäätöksestä ja asia meni Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Se piti vuonna 2002 antamassaan päätöksessä ministeriön vahvistuspäätöksen voimassa muilta osin, mutta Tahmelan kasvimaiden kaavoittaminen asunnoiksi oli KHO:n mielestä mahdollista. Tältä osin ministeriö joutui vahvistamaan yleiskaavan uudelleen – nyt Tahmelan ryytimaiden tappioksi.

Vuosien varrella asenteet ovat kuitenkin muuttuneet myönteisemmiksi Pispalan kasvimaalle, ja siellä asukkaat edelleen viljelevät kurpitsojaan.

VALTUUSTO BUSSIMATKALLA KAUNASISSA

Keväällä 1997 koko kaupunginvaltuusto reissasi laivalla Tallinnaan ja sieltä bussilla Kaunasiin. Tämä Liettuan vanha pääkaupunki oli edellisenä vuonna valittu Tampereen uudeksi ystävyyskaupungiksi ja siksi valtuusto reissasi sinne allekirjoittamaan ystävyyskaupunkisopimusta ja tutustumaan kaunasilaisiin kollegoihin.

Pääsimme mekin varavaltuutettuina ensimmäisen kerran valtuuston matkalle. Matka sujui rattoisasti kahdella bussilla, joista päädyimme siihen, jonka peräpenkeillä istui perinteinen sökörinki Lasse Eskosen (sd) ja Matti Kuuselan (vas) johdolla. Perillä olimme iltamyöhään ja painuimme suoraan nukkumaan hotellihuoneeseen.

Aamulla menimme aamiaishuoneeseen ja ihmettelimme, miksi päät kääntyivät ja meitä tuijotettiin. Syy selvisi pian. Vanhat valtuutetut supsuttivat, että ”ovat nuo vihreät vain aika liberaaleja, huomasitteko, että Välimäki ja Roivainen ovat nukkuneet samassa hotellihuoneessa”. Ilpo G. Niemi onneksi kertoi supsuttajille, että pariskunta on ollut jo 15 vuotta naimisissa, vaikka heillä onkin eri sukunimi.

Valtuuston perinteisiin kuului opintomatka kotimaassa tai naapurimaihin aina uuden valtuustokauden alussa. Se oli hyvä tapa uusien ja vanhojen valtuutettujen ja virkamiesten tutustua toinen toisiinsa. Kansainvälisten asioiden päällikkö Pertti Paltila toimi matkanjohtajana Kaunasissa ja monilla muillakin matkoilla, ja hienosti vetikin lähes sadan henkilön revohkaa, joskin perinteisiin kuului, että hänet ”erotettiin” paluumatkalla, ainakin mikäli bussin juomavarasto pääsi hupenemaan.

Tämäkin vanha perinne päättyi 2010-luvulla, kun toisaalta säästöjen takia matkoja alettiin karsia ja toisaalta havahduttiin huomaamaan, että on melkoinen turvallisuusriski lähettää koko valtuusto ja johtava virkamiehistö maailmalle samassa lentokoneessa tai kahdessa bussissa. Irenen puheenjohtajakaudella päätettiinkin, että koko valtuuston yhteisistä matkoista luovutaan. Tilaajamallin myötä lautakuntiin valittiin valtuutettuja tai varavaltuutettuja, ja

lautakuntien opintomatkoilla valtuutetut pääsivät tutustumaan muiden kaupunkien toimintatapoihin.

KANSANÄÄNESTYSALOITE KOSKENNISKANSILLASTA HYLÄTÄÄN

Tampellan ja Finlaysonin asemakaavoihin oli vuonna 1995 jäänyt pari ikävää vikaa: varaus Koskenniskan (Mältinrannan) sillalle ja vanhan värjäämön purkumahdollisuus. Molempiin törmättiin aikanaan, ensin Koskenniskan siltaan. Mältinrantaliike ei ollut unohtanut asiaa, vaan keräsi nimiä adressiin, jossa vaadittiin joko asemakaavojen muuttamista niin, että siltavaraus poistetaan tai sitten kansanäänestystä asiasta.

Adressin allekirjoitti 9646 äänioikeutettua tamperelaista, eli valtuuston oli pakko ottaa se päätösasiaksi.

Allekirjoittajat perustelivat ajoneuvosillan turmiollisuutta:

Mältinranta on Tampereen teollisuushistorian synnyn ydinaluetta. Pääosin 1800-luvun ilmeensä säilyttäneenä se on ainutlaatuinen ja arvokas osa Tampereen kaupungin kulttuurihistoriallista perintöä. Alue sisältyy myös kosken rannan kansallismaisemaan. Suunnitellun Koskenniskan ajoneuvosillan kielteiset vaikutukset kohdistuisivat kohtuuttomina Mältinrannan maisemaan ja kulttuurihistoriaan. Moottoriliikenteen tuominen Mältinrannan puistomaiseen miljööseen tuhoaisi alueen nykyisen virkistys- ja matkailuarvon vaikuttaen erittäin haitallisesti mm. Tallipihan tulevaan käyttöön perhematkailukeskuksena.

Asia oli valtuustossa toukokuussa 1999. Hallintojohtaja Mauri Eskonen ja kaupunginlakimies Timo Sivula perustelivat sitä, miksi siltavarausta ei pidä poistaa asemakaavoista:

Asemakaavojen muutosvaatimukseen suostuminen merkitsee valtuuston kaavoituspäätösten ja sopimusten hyväksymispäätösten jo aloitetun ja osittain jo pitkällekin viedyn täytäntöönpanon ainakin osittaista keskeyttämistä ja alueen liikennejärjestelyjen ottamista uudelleen harkittaviksi ja selvitettäväksi. On syytä vielä korostaa, että tehdyt sopimuksen sitovat kaupunkia kuten muitakin yksityisiä ja oikeushenkilöitä. Päätös- ja sopimuskokonaisuus edellyttää kaupungilta siltamahdollisuuden säilyttämistä asemakaavassa ja sillan rakentamista. Muunlainen menettely ilman ylivoimaisia tai siihen verrattavia esteitä, joita nyt ei ole käsillä, heikentäisi kaupungin uskottavuutta sopijaosapuolena ja mahdollisesti aiheuttaa sopimuksen rikkomisesta johtuvia vaatimuksia ja seuraamuksia.

Kansanäänestyksen järjestämiseen Eskonen ja Sivula eivät nähneet oikeudellista estettä. Sen sijaan kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen katsoi, että olosuhteissa ei ole tapahtunut asemakaavojen hyväksymisen jälkeen mitään olennaisia muutoksia ja siksi kaavoja ei ole tarpeen muuttaa eikä kansanäänestystä järjestää.

Pauli esitti Minna Sirnön kannattamana jo kaupunginhallituksessa, ”että kansanäänestys asiassa järjestetään ja, että äänestysvaihtoehdot ovat: 1) kaupunki

ryhtyy toimiin asemakaavan muuttamiseksi siten, että moottoriajoneuvosiltava-raus poistetaan kaavoista, 2) kaavamuutokseen ei ryhdytä, 3) ei kantaa, että vaalipäiväksi määrätään elokuun neljäs sunnuntai”.

Kaupunginhallituksessa esitys kaatui äänin 9–2. Valtuustossa sama esitys kaatui äänin 48–19. Vihreiden mukana kansanäänestystä kannattivat suurin osa vasemmistoliiton valtuutetuista sekä kokoomuksen Irja Tulonen, Tapun Pekka Paa-vola, kristillisten Leena Rauhala sekä liberaalien Anne Sällylä-Piipponen.

Asia ei ollut tällä kuitattu, vaan seuraavien kuntavaalien alla silta nousi jälleen vaalikeskustelujen aiheeksi – ja lopulta yksimielisesti autosilta muutettiin kävelysil-laksi. On kuitenkin kiinnostavaa verrata siltakeskustelun argumentteja 2000-luvun rantatunnelidebattiin. Myös Rantatunnelissa oli asemakaava tehty ja sopimukset tunnelista, kun kansanäänestystä vaadittiin. Silloin vihreät olivat kansanäänestys-tä vastaan juuri niillä perusteilla, joita Eskonen ja Sivula silta-asiassakin esittivät.

Olemmeko kääntäneet takkimme? Sikäli niin voi sanoa, että vihreä valtuusto-ryhmä hyväksyi vuonna 1995 Finlaysonin ja Tampellan asemakaavat, joissa siltava-raus oli mukana. Toisaalta tunneli oli vaikutuksiltaan paljon suurempi kysymys ja sen toteutus oli pidemmällä kuin Koskenniskan sillan – sen peruuttamisella olisi ollut paljon suuremmat kielteiset vaikutukset. Kun Koskenniskansilta aikanaan päätettiin toteuttaa jalankulku- ja pyöräsiltana, olivat kaikki osapuolet tyytyväisiä, eikä kaupungille koitunut korvausvaatimuksia tai edes mainehaittaa, ehkä pikem-minkin päinvastoin.

”DELFINAARIO ON MORAALISTA IDIOTISMA”

Särkänniemen delfinaario ei ollut koskaan vihreiden suosiossa.

Vihreiden ryhmä vastusti aikanaan kaupungin lainan myöntämistä delfinaa-rion rakentamiseen, ja Harri Helin järjesti ensimmäisen mielenosoituksen delfi-naariota vastaan, kun se avattiin toukokuussa vuonna 1985. Huvittavaa kyllä, Sär-känniemen johtaja Olavi Joenpolvi ei ollut asiasta pahoillaan, vaan tarjoutui jopa antamaan plakaattitarpeet mielenosoittajille, kun arveli asian edistävän delfinaa-rion saamaa julkisuutta. Tarinan mukaan Joenpolvi ehdotti myös, että Harri olisi tyrkännyt kaupunginjohtajan altaaseen kesken avauspuheen, mutta siihen Harri ei sentään lähtenyt.

Satu Hassi teki vuonna 1992 valtuustoaloitteen delfinaarion sulkemisesta ja delfiniin vapauttamisesta. Puheenvuorossaan hän kuvaili eräitä onnistuneita del-finiin vapautusprojekteja ja arveli, että Tampere voisi hyötyä vapautusoperaatios-ta: ”Heittäisin nyt mietittäväksi sellaisen ajatuksen, että kun kiinnostus eläinsuoje-luasioihin maailmalla on selvästi kasvamassa, niin tämän delfinaarion sulkeminen ja delfiniin palauttaminen mereen voisi olla itse asiassa tapa saada huomattavaa kansainvälistä pr:ää Tampereelle.”

Aloite tyrmättiin äänin 49–3 (15 poissa!).

Tellervo Tuominen uusi aloitteen vuonna 1993. Aloitteessa perusteltiin delfii-nien vapauttamista tähän tapaan:

Näiden älykkäiden, herkkien ja ystävällisten eläinten pitäminen vankeina on rikos sekä eläintä että ihmistä vastaan - ihmistä siinä mielessä, että se opettaa ihmistä raakuuteen ja piittaamattomuuteen sekä moraaliseen idiotismiin. Moraaliseksi idiotismiksi nimitetään tilaa, jossa potilas mieltää kaiken sellaisen sallituksi, joka tuottaa itselle mielihyvää, vaikka se merkitsisi millaisia kärsimyksiä toisille olennoille. Särkänniemen delfiniinien pitämistä edelleen vangittuina on puolusteltu delfinaarioon tehdyillä suurilla rahallisilla investoinneilla. Tämä on moraalista idiotismia. Lisäksi se on johtamassa suuriin taloudellisiin menetyksiin. Yhä useammat valveutuneet ihmiset ja ryhmät boikotoivat Särkänniemeä, koska eivät halua osallistua eläinraakkäykseen. Tulevaisuudessa boikotti laajenee. Ei ole hyväksi Tampereen maineelle, että siellä jatkuvasti pidetään delfinaariota, jonka eläimet toinen toisensa jälkeen kuolevat vankeuden aiheuttamiin oireisiin.

Aloitteeseen valmisteltiin vastausta vaatimattomat kuusi vuotta.

Elokuussa 1999 valtuusto pääsi käsittelemään aloitetta. Vastauksen mukaan Tuomisen aloitteessa esitetyt tiedot eläinsuojelulain vastaisesta toiminnasta eivät pitäneet paikkaansa. Myös tiedot delfiniinien vapautusoperaatioista olivat yksipuolisia. Vastauksessa esiteltiin tutkimuksia, joiden mukaan vapautetut delfinit ovat palanneet rannoille kerjäämään ruokaa tai sairastuneet.

Aiheesta sukeutui kunnan keskustelu, vaikka nytkin oli selvää, että aloitetta ei hyväksytä.

Tellervo Tuominen esitti, ”että kaupunginvaltuusto velvoittaa kaupunginhallituksen liiketoimintajaostoa kehottamaan Särkänniemi Oy:n hallituksessa olevia kaupungin edustajia ryhtymään toimenpiteisiin Särkänniemen delfinaarion sulkemiseksi ja delfiniinien vapauttamiseksi.”

Pauli myönsi omassa puheenvuorossaan, että Tuomisen väitteet eläinsuojelulain rikkomisesta eivät pitäneet paikkaansa:

Nykyinen eläinsuojelulaki ei kiellä delfinaarioiden pitämistä. Ei ole osoitettu, että Särkänniemi Oy rikkoisi eläinsuojelulakia tai syyllistyisi eläinraakkäykseen delfinaariossa tai lasten eläinpuistossa. Tässä mielessä Tuomisen kuusi vuotta vanhat väitteet eivät pidä paikkaansa. Mutta voidaan aiheellisesti kysyä, onko delfinaarion ylläpito eläinsuojelulain hengen mukaista. Eläinsuojelulakiin lähtee siitä, että villieläimille ei saa aiheuttaa turhaa kärsimystä ja tarhaeläimillekin tulee suoda lajinmukaiset elinolot.

Pauli pohti, että asenteet ovat muuttuneet viime vuosina. Maa- ja metsätalousministeriö ei myönnä enää uusia lupia delfiniinien tuontiin. Isoja nisäkkäitä ei saa kuljettaa kiertävissä sirkuksissa. ”Eläinten oikeudet ovat nousseet ihmisten huvittelun oikeuden yläpuolelle. Ei ole vaikea päätyä ajatukseen, että seuraavassa vaiheessa villien nisäkkäiden pitäminen kielletään kaikkialla muualla paitsi eläintarhoissa.”

Puheenvuoro päättyi esitykseen:

Delfinaario tulee sulkea, nyt tai myöhemmin. Tärkein peruste nousee eläinsuojelulain tavoitteesta turvata kaikille eläimille lajinmukaiset elinolot. Villieläimien kohdalla se tarkoittaa elämää luonnossa. Muuta

mahdollisuutta turvata lajinnukaiset elinolot delfiinien kohdalla ei ole kuin vapauttaminen – suojatusti, vähitellen, asiantuntijoiden johdolla. Vapautusoperaatio olisi johdonmukainen jatko Tampereen kaupungin pyrkimykselle nousta ympäristönsuojelun kärkikaupungiksi.

Delfiinien vapautusesitys hylättiin tällä kertaa äänin 57–9. Kului 15 vuotta ennen kuin Särkänniemi Oy päätti itse lakkauttaa delfinaarion. Irene oli silloin Särkänniemi Oy:n hallituksen jäsen ja joutui vastaamaan eläinsuojelijoiden kritiikkiin, kun delfiinejä ei vapautettu, vaan ne siirrettiin Kreikkaan ulkoilma-akvaarioon. Se onkin tämän tarinan viimeinen näytös.

HERVANTAJÄRVEN OMAKOTIALUE NOUSEE PÖYTÄLAATIKOSTA

Marraskuussa 1999 valtuusto käsitteli vuoden 2000 budjettia. Vihreät olivat taas ulkona budjettisovusta, samoin Paavolan porukka. Kannatimme kuitenkin kaikkia akselin ja vasemmiston hyviä ehdotuksia, kunnes Seppo Rantanen (kok) teki yllätysesityksen:

”Omakotitonttien suuren kysynnän vuoksi Hervantajärven asemakaava tuodaan pikaisella aikataululla valtuuston päätettäväksi.”

Tämä oli vastoin kantakaupungin yleiskaavaa, jossa tuo alue oli määritelty selvitysalueeksi. Mitään selvityksiä ei oltu tehty, vanha asemakaava pölyttyi edelleen kaavoittajien pöytälaatikossa. Sen ”pitkät pojat” aikoivat nyt ajaa läpi pikavauhtia.

Esitys hyväksyttiin äänin 50–16, mutta se aiheutti demareissakin pienen kapinan. Hervantalainen Pia Viitanen esitti eriävän mielipiteen:

Esitämme eriävän mielipiteemme valtuuston hyväksymään päätöspontteen, joka koskee Hervantajärven asemakaavaehdotuksen tuomista valtuuston hyväksyttäväksi. Laajan keskustelua herättäneen ja varsin kiistanalaisen kaavaehdotuksen liittäminen kaupungin talousarvioon erillisenä pontena on täysin perusteetonta ja epäasiallista. Maankäyttö- ja kaavoitusasiat ovat tärkeitä ja vakavasti otettavia, eikä niitä tule käsitellä talousarvion ponsiasioina.

Valtuutetut Liisa Haapaniemi (sd), Lea Minkkinen (vas), Irja Tulonen (kok), Tarmo Silander (vas), Jukka Gustafsson (sd), Sirpa Koivisto (sd), Tarja Jokinen (sd), Jukka Leino (sd) ja Johan Tast (kok) yhtyivät Pia Viitanen eriävään mielipiteeseen, samoin vihreiden Jouko Havu, Tellervo Tuominen, Irene Roivainen ja Outi Aaltonen, Pauli Välimäki ja Aila Dünder-Järvinen.

Ponsi jäikin lopulta kuolleeksi kirjaimeksi, kun Hervantajärvelle alettiin tehdä osayleiskaavaa.

MUUTTO LEVONMÄKEEN JA ESITYS PIHAKADUISTA

Toukokuussa 1997 alkoi kauan valmisteltu unelmamme toteutua: Tillikatu 11 tontille ilmestyivät kaivinkoneet. Pauli hääri rakennuksella hankkien rakennustarvikkeita, kilpailuttaen urakoitsijoita, neuvotellen pulmatilanteista – joita riitti jokaiselle päivälle - rakennusmestari Matti Varjosen kanssa, ja välillä heiluen lapion varressa. Irene hoiti lapsia ja kotia – ja molemmat yritimme ehtiä myös töihin ja kokouksiin.

Tasan vuoden kuluttua, toukokuussa 1998, muutimme uuteen kotiimme, olkoonkin että keskeneräiseen. Viherhuone, kellari, piha ja piharakennus jäivät tulevan kesän ja seuraavien vuosien työmaiksi. Pauli oli laihtunut 8 kiloa vuoden aikana, lompakko vielä enemmän. Mutta olimme taloomme kovin tyytyväisiä, se oli meidän oma ekokotitalomme, jonka rakentumisesta Pauli oli pitänyt kolumnia Hesarissa ja josta valmistui myös Krista Virtasen lisensiaatintyö vuonna 2005.

Tai ehkä sitä pitäisi kutsua perinnetaloksi, sillä arkkitehti Anna-Maija Varjosen suunnittelema talo on puurakenteinen ja muoviton, eli siinä on hengittävä seinärakenne – kuten vanhempiemmekin rintamamiestaloissa. Ekomaalit, 1940-luvulta peräisin olevat puuovet ja pari vuotta sitten hankkimamme maa-lämpö täydentävät ekologisia ratkaisuja.

Samaan aikaan Irene viimeisteli väitöskirjaansa ”Sokeripala metsän keskelä” Helsingin Sanomien lähiökirjoittelusta ja väitteli yhteiskuntatieteiden tohtoriksi. Työt jatkuivat Tampereen yliopistossa sosiaalipedagogiikan yliassistenttina, aluksi määräaikaisena, sittemmin virkaan valittuna.

Lähes kaikki Levonmäen muut talot olivat siihen mennessä jo valmistuneet ja Tillikadun ja Meiramikadun ympyrässä vilisti lapsia ja heidän vanhempiaan. Joku laski, että alueella asui 104 lasta. Vanhemmat olivat huolissaan liikenneturvallisuudesta. Asukkailta lähti yhteinen esitys kaupungille, että Tillikatu ja Meiramikatu muutettaisiin pihakaduiksi, jossa ajoneuvojen pitää sovittaa kulkunsa jalankulkijoiden vauhtiin.

Liikenneinsinööri Risto Laaksonen vastasi kesäkuussa 1998: ”Kaduilla on 40 km/h nopeusrajoitus. Kadut ja koko alue ovat varsin uusia. Tekninen suunnittelu ei puolla katujen muuttamista pihakaduiksi. Katu, edes pihakatu, ei ole lasten leikkipaikka.”

Vastaus sapetti meitä. Teimme 9.9.1998 valtuustoaloitteen asuntokatujen aluenopeusrajoituksen laskemisesta 40 kilometristä 30 kilometriin tunnissa: ”Samalla kartoitetaan ne asuntoalueet, joilla kadut on syytä muuttaa piha- ja hidaskaduiksi. Suunnitelmaa tehtäessä ja toteutettaessa käytetään mahdollisimman paljon hyväksi asukkaiden asiantuntemusta.”

Aloite ei silloin antanut aihetta toimenpiteisiin, mutta vuonna 2019 yhdyskuntalautakunta päätti muuttaa asuntokaduilla aluenopeusrajoituksen 30 kilometriin tunnissa.

YKSITYISEN HOIDON KUNTALISÄN PUOLESTA

Päivähoidon monimuotoisuuden lisääminen oli yksi vihreiden kestoteema, johon liittyen ajoimme niin Tampere-lisää kuin ostopalvelujen lisäämistä yksityisistä päiväkodeista.

Uusi innovaatio oli yhteisöpäiväkoti, jollainen oli perustettu 1990-luvulla syntyneisiin Kotipenhkun ja Hiidenkiven asuinyhteisöihin Hallilaan ja Olkahisiin. Tampere-lisä oli saatu hetkeksi, mutta lakkautettu säästöjen paineissa. Meillä oli hyviä kokemuksia niin sanotusta kolmiperhehoidosta, jossa kolmella perheellä on yhteinen lastenhoitaja ja hoito tapahtuu vuorotellen kunkin perheen kotona.

Irene yritti saada sosiaali- ja terveyslautakunnassa läpi käytäntöä, että yksityisen hoidon kuntalisää annettaisiin perheille, jotka palkkaavat yhteisen hoitajan. Siinä hän oli joutunut ristiriitaan päivähoidosta vastaavien virkähenkilöiden kanssa, jotka halusivat rajata yksityisen hoidon kuntalisän vain yrityksille, jotka tarjosivat päivähoitopalvelua.

Kun asia ei lautakunnassa edennyt, teki Irene asiasta valtuustoaloitteen vuoden 1999 lopulla:

Kun Tampere-lisästä luovuttiin pari vuotta sitten, rakensi sosiaali- ja terveyslautakunta sen tilalle yksityisen hoidon kuntalisää. Ajatuksena oli nimenomaan sen avulla luoda uusia vaihtoehtoja ja monimuotoisuutta päivähoitoon. Paitsi yksityinen päiväkoti- ja perhepäivähoito tai perheeseen työsuhteeseen palkattu hoitaja, tukea voisivat saada myös perheet, jotka paikkaisivat yhteisen lasten hoitajan. Lautakunnan ajatus oli myös se, että kotihoidossa olevasta lapsesta voisi saada tätä tukea, jos perhe ottaa hoitoon toisen, vieraan lapsen. Tästä syntyi tulkinnallinen erimielisyys virkamiesten kanssa, eikä tukea ole omista lapsista maksettu.

Irene arveli, että yksityisen hoidon tuesta voisi tulla todellinen vaihtoehto päiväkotihoidolle, jolloin se voisi hellittää päivähoitopaikkojen pulaa monilla alueilla – tai lopettaa lasten kuljettamiset vieraisiin kaupunginosiin, mikä oli päivähoitopulasta kärsivässä kaupungissa iso ongelma. Näin voitaisiin välttää tai siirtää myös uusien päiväkotien rakentamispaineita.

Toimiva tästä mallista tulisi, jos tukea markkinoitaisiin tehokkaasti erityisesti niissä kaupunginosissa, joissa on pulaa päivähoitopaikoista. Perheitä saatettaisiin yhteen ja kannustettaisiin palkkaamaan yhteinen hoitaja. Kun muutama perhe näin liittoutuisi ja saisi yksityisen hoidon tuen ja kuntalisän, kustannukset hoitajan palkasta olisivat samaa tasoa kuin päivähoitomaksu. Kaupungille se olisi edullisempaa kuin päiväkotihoidon ja varsinkin alle 3-vuotiaille lapsille se olisi oivallinen ratkaisu, koska hoito voisi tapahtua vuorotellen lasten kodeissa tai joka tapauksessa lähellä kotia. Lisäksi tällä mallilla on työllistävä vaikutus, ammattitaitoista työvoimaa kun on runsaasti tarjolla.

VAALIVOITTO VUODEN 2000 KUNTAVAALEISSA

Lokakuun 2000 kuntavaaleissa vihreät saivat mukavan voiton.

Valtuustoryhmän koko kasvoi kahdella, kuudesta kahdeksaan. Satu Hassi ei enää ollut vihreiden ehdokkaana ja odotimme vähän jännittyneinä, minne hänen äänensä siirtyvät. Ilmeisesti ne ainakin pysyivät vihreillä, kun ryhmän koko vain kasvoi.

Muita voittajia olivat kristilliset, joiden ryhmä kasvoi yhdestä kolmeen, SKP, joka sai Kaukajärvellä asuvan kommunistiveteraanin Taavi Lintusen läpi ja keskusta, jonka ryhmä kasvoi kahdesta kolmeen. Sitoutumattomat saivat kuusi valtuutettua, eli saman verran kuin aiemmin. Vaalit olivat siis pienten ryhmien voitto, demarit ja vasemmistoliitto menettivät molemmat kaksi paikkaa, kokoomus yhden. Tampereen tulos heijasteli koko maan tulosta, sillä keskusta oli valtakunnallisesti suurin voittaja, vihreät ja kristillinen liitto voittivat myös ja kokoomus, SDP ja vasemmistoliitto hävisivät.

Rosa Meriläinen sai vihreistä eniten ääniä, yli 1400, Irene oli toisena yli 900 äänellä ja Pauli kolmantena yli 600 äänellä. Vihreistä läpi menivät myös Outi Aaltonen, Per Ashorn, Perttu Pesä, Harri Rinne ja Oras Tynkkynen.

Koko vaalien äänikuningatar Tampereella oli vasemmistoliiton Marjatta Stenius-Kaukonen yli 4000 äänellä. Kansanedustajat Irja Tulonen (kok) ja Saa-ra Karhu (sd) olivat odotetusti puolueidensa äänimagneetteja. Pekka Paavolan äänimäärä romahti ja sitoutumattomien listan ykköseksi nousi ex-kansanedustaja Veltto Virtanen yli 2000 äänellä. Paavolan äänimäärän putoaminen oli mitä ilmeisimmin seurausta siitä, että hän oli vajaa vuosi aiemmin saanut kymmenen kuukauden ehdollisen rangaistuksen törkeästä veropetoksesta. Mielenkiintoista ja Tampereen politiikalle tyypillistä oli sekin, että eräät valtuuston kärkipoliitikot, kuten Timo P. Nieminen ja Kalervo Kummola kokoomuksesta tai Pauli Ruoholahti ja Seppo Salminen, eivät olleet puolueidensa kärkinimiä.

Juhlimme vaalivoittoa ylioppilastalolla vaali-iltana sunnuntaina. Irene sai tiedon läpimenostaan lentokentälle, kun hän oli palaamassa kielikurssilta Lontoosta, mutta ehti vielä juhliin mukaan. Ääntenlasku eteni niin, että ensin tulivat tiedot ennakköäänistä. Vihreät olivat jopa kärsimässä tappion. Sitten alkoi tulla vaalipäivän ääniä, ja vihreiden kannatus lähti nousuun. Kun kaksi lisäpaikkaa varmistui, tunnelma kohosi ylioppilastalon kattoon. Rosa Tampereen vihreiden puheenjohtajana ja Pauli valtuustoryhmän puheenjohtajana kävivät kiittämässä kaikkia vaaliväijästä tehneitä aktiiveja ja onnittelemassa läpimenneitä.

Olimme iloisesti yllättyneitä myös omasta menestyksestäme. Kotona nostimme vielä maljat toisillemme. Lopultakin myös henkilökohtaista menestystä vuosien työn jälkeen!

YÖNEUVOTTELU JA AAMULYPSY

Politiikan arki alkoi tiistaita vasten yöllä. Pekka Paavola soitti Paulille joskus aamuvuodelta.

”Anteeksi jos herätin sinut, mutta nyt on semmoinen tilanne, että meidän pitää toimia nopeasti.”

”Mitä on tapahtunut?”

”Kokoomus ja demarit jakavat jo paikkoja ja ovat pyytäneet vasemmistoliiton ja keskustan mukaan.”

”Ai nyt yöllä vai?”

”Kuulin, että neuvottelut ovat parhaillaan käynnissä kokoomuksen toimistolla. Siellä on keskustakin mukana. Jos keskusta lähtee Paukun ja Sepon kelkkaan, me emme saa enää kasaan ryhmä 17:sta edes kommunistien Taavi Lintusen kanssa.”

”Oho, enpä arvannut, että pitkät pojat ovat näin vikkeliä. Luulin että tämä viikko menee tunnusteluissa. Juttelin tänään päivällä Paukun kanssa ja sovimme, että keskustelemme paikkajaosta myöhemmin tällä viikolla.”

”Se on niin Ruoholahden tapaista. Minulla on yhteys keskustan Matti Kaperiin. Meidän pitää tehdä heille parempi tarjous. En usko, että kokoomus ja demarit antavat keskustalle kaupunginhallituksen paikkaa. Tarjotaan me sitä ja lisäksi lautakuntapaikkoja.”

”Tavataan heti aamulla ja sorvataan tarjous, josta he eivät voi kieltäytyä.”

”Päasetkö meille jo kahdeksalta? Pyydän keskustan neuvottelijoita tulemaan kymmeneltä.”

”Nähdään silloin.”

Aamulla Pauli tapaa Pekan Paavoloiden kauniissa kodissa Pyynikintorin laidalla. Herrat juovat aamukahvia ja muokkaavat Pekan kirjoittamaa pohjapaperia. He päättävät tarjota keskustalle kaupunginhallituspaikkaa kahdeksi vuodeksi, ja varajäsentä toiseksi kahdeksi vuodeksi. Lisäksi keskusta saisi liiketoimintajaoston jäsenyyden neljäksi vuodeksi – se kiinnostaisi varmasti Gunnar Graeffea. Lisäksi keskustalle tarjottaisiin paikkoja heitä kiinnostavissa lauta- ja johtokunnissa sen verran, että sopimus varmasti syntyisi.

Kymmeneltä ovikelloa soittaa Matti Kaperi. Hän ilmestyy aina vaalien jälkeen paikalle, kun paikkaneuvottelut alkavat. Hän on keskustan juonikas neuvottelija, ja muutoin kohtelias vanhan ajan herrasmies.

Keskustan edustajat ovat yöllä klo 2.30 allekirjoittaneet sopimuksen kokoomuksen, kristillisten, demarien ja vasemmistoliiton kanssa. Se ei Kaperia tunnusta haittaavan, hän on tyytyväinen tilanteeseen, jossa hänen mukanaan kulkee paikka niin kaupunginhallituksessa kuin lautakunnissa.

Me taas Paavolan kanssa olemme tyytyväisiä siitä, että Kaperi tuli aamulypsylle.

Ja syntyyhän siinä sopimus, pari tuntia ennen kuin kokoomuksen, demarien, vasemmistoliiton ja keskustan tiedotustilaisuuden pitäisi alkaa. Allekirjoitamme Paavolan ja Kaperin kanssa alustavan sopimuksen ryhmä 17

paikkajaaosta. Kaperi lähtee Tiiliholviin viemään Seppo Rantaselle viestiä, että heidän nimensä voi vetää sopimuksesta yli. Seppo Rantanen suuttuu, kun tajuaa, että salaisten yöneuvotteluiden tärkein tavoite – ryhmä 17 syntymisen estäminen ja vihreiden ja sitoutumattomien vaikutusvallan heikentäminen – epäonnistuu viime metreillä.

Kello 15.00 alkaa kokoomuksen, kristillisten, demarien ja vasemmistoliiton tiedotustilaisuus. Lehdistökutsussa on vielä keskustankin nimi. Keskustan edustajaa ei kuitenkaan siihen tilaisuuteen ilmaannu. Sen sijaan kello 15.30 on vihreiden, Pirkanmaan sitoutumattomien ja keskustan tiedotustilaisuus, josta vielä edellispäivänä mekään emme tiedenneet mitään.

Paikkajako vaalien jälkeen on ollut Tampereella perinteisesti jännitteistä aikaa. Se johtuu siitä, että osa valtuustosta on haluttu pitää ulkona niistä vaikutusvaltaisimmista paikoista, joita ovat valtuuston ja kaupunginhallituksen sekä lautakuntien puheenjohtajuudet. Aseveliakseli halusi vuosikymmenten ajan jakaa puheenjohtajuudet keskenään – ja akselin sisälläkin demarit rohmusivat itselleen kaksi tärkeintä paikkaa, valtuuston ja kaupunginhallituksen puheenjohtajuudet aina vuoteen 1985 saakka.

Kuntalaki velvoittaa suhteelliseen puheenjohtajavaaliin vain silloin, jos toimieliimellä on useampi puheenjohtaja. Myös siksi ryhmä 17 muodostaminen oli tärkeä tavoite: koalitiio sai valtuuston toisen varapuheenjohtajan paikan, johon valittiin ensin sitoutumattomien edustaja, sitten vihreiden edustaja jälkimmäiseksi kaksivuotiskaudeksi. Valtuuston varapuheenjohtajuus ei ole merkittävä tehtävä, mutta tässä roolissa pääsee mukaan kaupunginhallituksen työskenteilyyn läsnäolo- ja puheoikeudella, ja se tekee paikoista haluttuja.

Paikkajaon jännitteet olisivat huomattavasti pienempiä, jos kaikki puheenjohtajuudet jaettaisiin suhteellisuuden mukaan, eli esimerkiksi niin, että 10 tärkeimmästä puheenjohtajan paikasta 10 prosentin kannatuksen omaava ryhmä tai vaaliliitto saisi yhden, 20 prosentin kannatuksen omaava porukka kaksi jne.

Akselivallan aikana kaksi yhteensä hieman yli 50 prosentin ryhmää ottivat 100 prosenttia puheenjohtajuuksista.

VIHREÄT MUKANA BUDJETTISOVUSSA

Vaalien ja paikanjakokohinan jälkeen alettiin vähitellen käydä vuoden 2001 talousarvion kimppuun. Vihreät olivat neuvotteluissa mukana kokoomuksen, demarien ja vasemmistoliiton kanssa. Ryhmä 17 ei siis ryhmänä osallistunut neuvotteluihin. Sitoutumattomat ja keskusta olivat vaatineet veroprosentin laskemista, kuten useana aikaisempanakin vuonna, ja jääneet siksi ulos neuvotteluista.

Paulille ne olivat ensimmäiset neuvottelut ryhmänjohtajan roolissa. Kokeamattomuus näkyi siinä, että hän meni virastotalolle 3.11. yksin ja vasta kokoushuoneessa huomasi, että muilla ryhmillä oli sihteerit mukana, ja vasemmistoliitolla kaksikin.

Pauli Ruoholahti veti neuvotteluja asiallisesti. Pohjustustyö oli ryhmien ennakokeskusteluissa tehty hyvin, sillä kaikkien ryhmien lisäysehdotukset liikkuiivat 8–9 miljoonan markan välillä. Paukku arveli, että esityksissä on paljon samoja asioita ja arveli, että yhteinen linja on mahdollista löytää. Sitä helpotti kaupungin jo neljänä vuonna ylijäämäiseksi kääntynyt talous, oli laihojen vuosien jälkeen taas jaettavaa.

Seppo Rantanen toivoi, että yhteistä linjaa voitaisiin noudattaa myös kaupungin strategian ja yleensäkin kaupunkisuunnitteluun liittyvien asioiden käsittelyssä. Tämä oli osoitettu vasemmistoliiton ryhmyrille Minna Sirnölle, mutta varsinkin vihreille. Rantasta närästi vihreiden kritiikki ja käydyt kaavoitustaistot.

Lisäyksiä tehtiin lopulta yli 12 miljoonaa markkaa, mikä oli tavanomaista enemmän. Pääosa lisäyksistä meni sosiaali- ja terveystoimen palvelujen parantamiseen. Irene ja Irmeli Salomaa olivat ajaneet lautakunnassa sosiaalityöntekijöiden määrän lisäämistä ja omaishoidon tuen korotusta sekä toimeentulotuen jonojen poistamista käsittelijöiden määrää lisäämällä. Kaikkiin näihin saatiinkin parannuksia.

Sopimus takasi myös pieniä, mutta vihreille tärkeitä asioita, kuten Hämeenkadun pyöräilyn jatkumisen ja ympäristötietokeskuksen suunnittelun alkamisen (mikä johti Ekokumppanit Oy:n perustamiseen vuonna 2003). Pauli sai uitettua sopimukseen myös kestävän kehityksen toiminnan siirtämisen ympäristötoimesta keskushallintoon ja kestävän kehityksen koordinaattorin toimen hoitamaan asiaa. Tästä alkoi kestävän kehityksen asiantuntijayksikön toiminta, joka vähitellen laajeni niin, että sinne tuli mm. kestävien hankintojen, energia- ja ilmastotyön ja ympäristötalouden asiantuntijat.

Neuvottelutuloksen paras anti oli meidän näkökulmastamme Karosen koulun rakennusrahojen saaminen vuosille 2001–2002.

ANNALAN LAPSET SAAVAT UUDEN KOULUN

Annalan puolesta oli syntynyt oikea kansalaisliike. Se oli ensimmäinen iso kunnallispoliittinen voittomme.

Alun perin koulupuolen apulaiskaupunginjohtaja Lasse Eskonen oli esittänyt Haiharan koulun laajentamista. Asutus kuitenkin levisi nimenomaan Annalaan ja kohti Kangasalan rajaa. Annalan lähikoulun seinät pullistelivat koululaisten paineesta. Vuonna 1998 tehty läisiipikään ei riittänyt. Omakin tyttäremme kävi koulua Annalan talonmiehen asuntoon saneeratussa Montessori-luokassa. Vaihtoehdoksi tarjottu pienten lasten kulkeminen tai kuljettaminen kolmen kilometrin päässä olevaan Haiharan kouluun ei tuntunut parannukselta asiaan.

Eskonen oli todistellut väestöennusteilla, miten Annalan ja Levonmäen lasten määrän kasvu pysähtyy ja uuteen kouluun ei riitä pitkällä tähtäimellä lapsia. Annalan koulun vanhempainyhdistyksessä – jonka hallitukseen Paulikin

kuului – osattiin myös laskea. Yhdistyksen puheenjohtaja Arja Lanki ja vanhempien tilatyöryhmän jäsen Ari Asp kävivät läpi väestöennusteet ja löysivät niistä tukun virheitä tai tulkinnanvaraisuuksia.

Yhdistys toi jo huhtikuussa omat laskelmansa valtuuston puheenjohtajalle, koululautakunnan jäsenille ja ryhmien puheenjohtajille. Ne osoittivat, että Kaukajärven väestönkasvu painottuu selvästi Annalan ja Levonmäen alueelle, missä syntyy 100–150 lasta vuosittain. Annalan koulussa järjestettiin tutustumiskäyntejä alueen valtuutetuille ja koululautakunnan jäsenille. Tietoa oli jaettu monipuolisesti, kun budjettineuvottelut syksyllä käynnistyivät.

Saimme hyviä liittolaisia niin demareista kuin kokoomuksesta. Demarien Matti Länsiö ja kokoomuksen Matti Asseri Nyberg sekä Matti J. Mäkelä lupasivat kannattaa uuden koulun rakentamista Karosen pelloille. Valtuustopuheessa Pauli kiitti ”kolmea Mattia” Annalan lasten tukemisesta.

Vähitellen paineet olivat kasvaneet niin, että vuoden 2001 budjettineuvotteluissa kaikki neljä ryhmää kannattivat uuden koulun rakentamista ja Haiharan koulun laajennukseen varatut määrärahat siirrettiin uuden koulun rakentamiseen Karosen pelloille Hikivuorenkadun ja Juvankadun kulmaan.

Vaalien läheisyys edesauttoi varmasti tuen saamista myös kokoomukselta ja demareita. Se näkyi siinä, että Seppo Rantanen ja Pauli Ruoholahti lähettivät Matti J. Mäkelän ja Matti Länsiön kanssa 10.10. henkilökohtaisen kirjeen Annalan koulun vanhempainyhdistykselle. Kirjeessä he kertoivat koulutuslautakunnan päättäneen aikaistaa Karosen koulun rakentamista ja ehdottaneen, että Haiharan koulun laajennukseen varatut määrärahat siirretään Annalan koulua varten. ”Olemme palaverissamme sopineet, että pyrimme varmistamaan sen, että koulutuslautakunnan tekemät päätökset toteutuvat lautakunnan tahdon mukaisesti.”

Koulun paikka määriteltiin budjettineuvotteluissa osoitteen tarkkuudella, koska Lasse Eskonen yritti viimeiseen asti vääntää koulun paikaksi Saarenmaankatua Kangasalan rajalla. Hänen mukaansa asutus leviäisi Kangasalan puolelle ja siksi koulu piti viedä aivan kunnan rajalle. Vielä tänä päivänäkin, 19 vuotta koulun valmistumisen jälkeen, asutus ei ole levinnyt rajan yli ja Karosen pelloille rakennettu koulutalo on juuri sopivasti Annalan ja Levonmäen keskustassa.

Kun valtuuston budjetti ja Karosen koulu hyväksyttiin, kutsuimme vanhempainyhdistyksen aktiivit ja muut asiaan vaikuttaneet meille kotiin kohottamaan maljat uudelle koululle – ja menestykselliselle kansalaisvaikuttamiselle.

Kuopuksemmekin sai sitten jatkaa Montessori-luokkia Karosen koulussa.

KOMEDIEATEATTERI PÄÄSEE AVUSTUSTEN PIIRIIN

Saimme talousarvioneuvotteluissa läpi myös pari pienempää avausta, joilla on ollut pysyvä merkitys.

Ympäristötietokeskuksen suunnitteluun varattiin määräraha. Sen turvin käynnistyi Ekokumppanit Oy:n toiminta Patovoimalassa. Tavoitteena oli oman

rakennuksen saaminen ympäristötietokeskukselle. Sen paikaksi suunniteltiin Sorin aukiota ja piirustuksiakin jo tehtiin. Seuraavina vuosina kaupunginjoh-tajan punakynä kuitenkin poisti hankkeen investointirahat ja niinpä Ekokump-panit on edelleen Patovoimalan kohinassa.

Komediateatterin avustamiseen lisättiin 300 000 euroa. Tämä oli kokoo-muksen ja vihreiden vaatimus. Se oli kuvaava kiista, jossa murrettiin Tampe-reen vanhaa demarihegemoniaa. Komediateatteri ei kuulunut teatterin valtio-navun piiriin. Yksi syy siihen oli kaupungin tuen vähäisyys, ja siihen syynä taas olivat demarit ja eritoten teattereiden avustusasiat esitellyt Lasse Eskonen. Hän ei halunnut edistää kaupallisin periaattein toimivan Komediateatterin ja Suo-men Teatteriopiston pääsyä valtionavun piiriin. Olimme käyneet Perttu Pesän kanssa tapaamassa Esko Raipiaa ja tulleet vakuuttuneiksi, että toiminta on am-mattiteatterin kriteerit täyttävää ja tasapuolisuuden nimissä ansaitsee pääsyn kaupunginavustuksen piiriin.

Myöhemmin teatteri pääsi myös valtionavustuksen piiriin ja pormestari Timo P. Nieminen myönsi Esko Raipialle Tampereen palkinnon työstä tam-perelaisen kulttuurielämän eteen. Raipiat ovat myös tehneet upeaa työtä ra-kennuskulttuurin puolella kunnostaessaan Lapintiellä sijaitsevan Tampereen Komediateatterin Juhlatalon, alun perin vuonna 1897 valmistuneen Tampellan Juhlatalon nykyiseen loistoonsa. Talohan on Raatihuoneen suunnitelleen ark-kitehti George Schreckin piirtämä ja saman tyyliisyyden luomus. Saneeraus on vieläpä ekologisesti tehty, talossa on nykyään mm. maalämpö ja katolla aurinkopaneelit.

VALTUUSTOKAUSI 2001–2004

KOK+RKP	SDP	VAS	VIHR	KESK	SIT	KD	SKP
19+1	16	10	8	3	6	3	1

2001 PIKARATIKKA NOUSEE KESKUSTELUUN

”Hyvästi vihreät” eli Steiner-koulun tontti vastaan lidesjärven luonto. Korkeaa vai matalaa täydennysrakentamista? Kiista Särkijärven sillasta. Annikinkadun puutalot säilyvät, mutta vanha värjäämö puretaan.
Pikaratikka yllättää vihreätkin.

VIHREIDEN ASEMAT VAHVISTUVAT

Vihreät saavat nyt kaksi jäsentä kaupunginhallitukseen, Rosa Meriläinen valitaan Paulin ohella kaupunginhallitukseen. Pauli jatkaa myös valtuustoryhmän puheenjohtajana. Kaupunginhallituksessa istuvat ne keskeiset poliitikot, joiden kanssa vihreät tällä ja seuraavalla valtuustokaudella koettelevat akselin kestävyyttä ja uusia koalitioita: Timo P. Nieminen puheenjohtajana ja jäsenenä Sepo Rantanen (kok), Riitta Koskinen (kok), Pauli Ruoholahti (sd), Hanna Tainio (sd), Matti Länsiö (sd), Pekka Paavola (tasi). Vasemmistoliitosta kaupunginhallitukseen valitaan Minna Sirnö, jonka kanssa yhteistyö sujuu mainiosti.

Irene on sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsen, toisena vihreänä lautakuntaan valitaan lääketieteilijä Per Ashorn. Lautakunnan puheenjohtajaksi nousee Päivi Sillanaukee (kok), joka osoittautuu keskustelevalaksi uudistajaksi, ja on valmis aiempaa laajempaan yhteistyöhön.

Valtuuston puheenjohtajaksi valitaan ensimmäisen kerran kaupungin historiassa nainen. Hän on Sirkka Merikoski (sd), jonka kanssa olemme tehneet hyvää yhteistyötä Kaukajärven asioissa. Valtuuston ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi valitaan Pirjo Rauhala (kok) ja toiseksi varapuheenjohtajaksi Velto Virtanen (tasi). Velto pitää kaupunginhallituksessa asiallisempia

puheenvuoroja kuin valtuustossa, jossa hänen laajoja ja arvaamattomia kaaria tekevästä puheistaan ei aina ota selvää. Ilmeisesti median puuttuminen pitää jalat maassa. Veltto on myös mukavaa seuraa kaupunginhallituksen matkoilla, hän on aina hyväntuulinen ja juttua piisaa.

Vuosi alkoi mukavissa merkeissä myös meillä henkilökohtaisesti. Pauli sai Vuoden freelancer -tunnustuksen tammikuussa 2001. Noina vuosina Pauli teki radioon ympäristöohjelmia yhdessä toimittaja Minna Pyykön kanssa, ja useisiin lehtiin kolumneja ja ekokulutuspöytäkirjoja. Vuonna 2001 ilmestynyt Kirkon ympäristödiplomin käsikirja, jonka Pauli oli toimittanut yhteistyössä kirkon ympäristötyöryhmän ja sen vetäjien Ouri Mattilan ja Ilkka Sipiläisen kanssa, oli menestys. Seuraavina vuosina yli sata seurakuntaa hankki diplomin. Kyse oli kirkon vapaaehtoisesta ympäristöjärjestelmästä, joka kattoi seurakunnan kaikki toiminnot. Se kertoi osaltaan siitä, miten ympäristötyö oli muuttunut osaksi valtavirtaa.

Irenen työt jatkuivat yliopistolla virkaan valittuna yliassistenttina. Kiinnostava lähiötutkimus oli jätettävä, kun se tuntui olevan kaukana sosiaalityön ytimestä. Sosiaalipedagogiikan ma. professori Leena Kurki oli houkuttellut Irenen tutkimaan setlementtityötä. Siitä alkoikin paitsi setlementtityön, myös yhteisösosiaalityön tutkimus ja kehittäminen yhteistyössä Lapin yliopiston professori Simo Koskisen kanssa. Tästä alkoi myös pitkä ura Setlementtiliiton hallituksessa.

STEINER-KOULUN TONTISTA SYNTYY IKÄVÄ KIISTA

Vuoden ensimmäisessä kokouksessa tammikuussa valtuusto hylkäsi yksimielisesti uuden Steiner-koulun tonttikaavan. Päätös oli luonnonsuojelulle voitto, mutta Steiner-koululle tappio.

Koulu oli tulossa Iidesjärven itäpäähän aivan luonnonsuojelualueen viereen. Luonnonsuojelijat olivat nousseet vastustamaan arvokkaan lintujärven reunamille rakentamista jo kantakaupungin yleiskaavaehdotuksessa. Vihreiden Harri Helin oli vääntänyt luonnonsuojelupiirin työntekijän roolissa valituksen asiasta ja päätöstä odoteltiin aivan valtuuston kokouksen alla.

Pauli viestitti Katariina Poskiparralle ympäristöministeriöön, että tämä laittaisi tiedon päätöksestä välittömästi Tampereelle, jotta se ehtisi ennen valtuuston kokousta. Näin kävikin, ja tieto ministeriön kannasta vaikutti siihen, että valtuusto hylkäsi yksimielisesti asemakaavaehdotuksen koulutontista luonnonsuojelualueen naapuriin.

”Ei kannata lyödä päätä seinään ja juuttua valituksiin”, tulkitsi kaavan hylkäämistä esittänyt Pekka Paavola valtuuston tunnelmia.

Vihreät joutuivat päätöksen takia ristituleen, olihan meillä paljon kannattajia molemmissa ryhmissä. Pauli sai päätöksen jälkeen kortin koulua suunnitelleelta arkkitehdilta: ”Steiner-koulun vihollinen Pauli Välimäki: Iidesjärven kaurapellon biodiversiteetti säilyi sinun ansiostasi ja saat peltoalueen YIT:n viimeiseksi asuinalueeksi. Vihollisia on ystäväienkin joukossa! Hyvästi vihreät!”

Kortti tuntui pahalta, sillä vihreät olivat edistäneet Steiner-koulun uudisrakennushanketta, mm. valtuutettu Harri Rinne toimi aktiivisesti asian puolesta. Kaupunginjohtaja Rantanen vastusti aluksi sitä, että kaupunki takaisi Steiner-yhdistyksen tarvitseman rakennuslainan. Pauli ja Harri puhuivat sen puolesta, että laina taattaisiin.

Koulu oli nimittäin pitkään toiminut hajallaan useissa tiloissa, päärakennus oli ahtaissa ja epäkäytännöllisissä tiloissa Satakunnankadun varrella vanhassa kauppaooppilaitoksessa, nykyisessä nuorten monitoimitila 13:ssa. Steiner-koulun väki oli itse halunnut Iidesjärven lähelle, he pitivät paikkaa hyvänä juuri luonnonsuojelualueen läheisyyden takia. Valitettavasti he eivät nähneet sitä, että koulun rakentaminen ja toiminta häiritsevät pahasti suojelualueen lintuja.

Myöhemmin asia sai useimpia tyydyttävän ratkaisun: koululle löytyi tontti Muotialasta, Nekalantien eteläpuolelta, itse asiassa hyvin läheltä alkuperäistä paikkaa.

RATINAN KAUPPAKESKUS – KORKEAA VAI MATALAA?

Kuntapolitiikassa alkuvuoden kiinnostava hanke oli Ratinan suunnittelukilpailu, jossa Pauli oli mukana kilpailutoimikunnassa. Hän kannatti matalaa rakentamista ja vastusti torneja, joita mm. YIT:n kilpailutyössä esitettiin liikekeskusten päälle. Matala sopi alueen vanhaan funkisympäristöön.

Samaa mieltä olivat kaupungin kaavoitusarkkitehdit. Jarmo Rantanen kiipuli asian kanssa, koska korkea rakentaminen olisi tuonut alueelle enemmän rakennusneliöitä ja kaupungin kassaan kymmeniä miljoonia markkoja enemmän rahaa. Lopulta hänkin taipui matalan ratkaisun taakse.

Rantanen ajoi myös kauppakeskusta Koskikeskuksen ja keskustan ulkopuolisten automarkettien kilpailijaksi. Samoihin aikoihin tehtiin mm. Lahdesjärven kaavaa, jonne esitettiin kaupan suuryksikköä. Vaihtoehtona Ratinaan oli jääkiekko- ja messuareena.

Rantasen linjaus meni kilpailutoimikunnassa yksimielisesti läpi, ja lopputulos näkyy tänä päivänä Ratinan kauppakeskuksena. Toki muutoksia on suunnitelmaan tehty, kauppakeskus on esimerkiksi saanut lisää korkeutta. Jälkikäteen mm. Lisää kaupunkia Tampereelle -facebook-ryhmässä on arvosteltu sitä, että ei tehty hybridiä, jossa kauppakeskuksen yhteydessä olisi asuintorneja. Hyvällä suunnittelulla sellaisen olisi voinut sovittaa alueen matalaan funkismiljööseen, huonolla suunnittelulla lopputulos olisi ollut kammutus. Ratina tuli varsin urbaani näinkin.

Tampereen valtatie toiselle puolelle kaavoitettiin samoihin aikoihin asuintaloja. Seppo Rantasen ja Pauli Ruoholahden esityksestä ja Pauli Välimäen vastustuksesta huolimatta niitä vielä korotettiin parilla kerroksella.

Jälkikäteen ajatellen ”pitkät pojat” olivat oikeassa, kyllä Tampereen valtatie varrelle sopi korkeampiakin taloja.

Vihreissä oli perinnettä vastustaa korkeaa rakentamista. Se juontui ehkä Tampella-kiistasta 1990-luvun alussa, jolloin Näsijärven rantaan oli esitetty 40-kerroksisia torneja. Oras Tynkkynen ja Per Ashorn olivat ensimmäisiä vihreitä valtuutettuja, jotka alkoivat puhua korkean rakentamisen puolesta. Oras esitti valtuustoaloitteessaan, että tehtäisiin selvitys, mitä keskustan kerrostaloja voitaisiin korottaa. Viime vuosina niitä onkin siellä täällä korotettu. Selvitys tehtiin myös siitä, minne Tampereen keskustassa korkea rakentamisen sopii. Sen mukaan radan varren vyöhyke on sopivaa korkean rakentamisen aluetta. Alueelle onkin kaavoitettu ja rakennettu suomalaisittain korkeita asuintorneja.

Ensimmäinen niistä oli tornihotelli, jonka kaavaa vihreät vielä arvostelivat, mutta eivät siitä valittaneet. Sen jälkeen vihreiden valtuustoryhmä on tukenut muita radan varren tornikaavoja.

SÄRKIJÄRVEN SILLASTA SYNTYY KIPERÄ KIISTA

Keväällä 2001 oli Vuoreksen osayleiskaavan valmistelu edennyt ratkaisuvaiheeseen. Kiista tiivistyi kahteen kysymykseen: kuinka iso kaupunginosa metsän keskelle tehdään, ja rakennetaanko sinne uusi tie ja silta Särkijärven yli.

Alun perin vihreät vastustivat ylipäättään kaupungin laajentumista Vuoreksen metsiin. ”Kantakaupunkia voidaan yhä tiivistää. Se olisi kaupungille huomattavasti edullisempi vaihtoehto kuin umpimetsään meneminen”, tuumi Pauli Aamulehden mielipidekirjoituksessaan Vuoreksen kaavoituksen alkuvaiheissa 1999.

Kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen puolusti Vuorekseen menemistä kahdella kieltämättä ihan relevantilla näkökulmalla: Vuores on kaupungille edullisempi vaihtoehto verrattuna Nurmi-Sorilaan, joka voidaan jättää reserviksi. Vuores on kaupunkiseudun mittakaavassa kaupunkirakenteen sisällä ja tässä laajemmassa katsannossa kyse on tiivistyskaavasta.

Kun kaavoitus sitten alkoi, Irene, Pauli ja tuolloin ympäristölautakunnassa vihreiden edustajana ollut arkkitehti Jukka Järvinen, esittivät, että Vuoreksesta tehtäisiin ”uusi Tapiola”, puutarhakaupunki, josta järjestettäisiin arkkitehtikilpailu, jotta ”uusi kaupunginosa muistettaisiin arkkitehdeistään eikä ongelmistaan” (AL 1.3.2000).

Kaupungin johto suhtautui näihin ideoihin positiivisesti. Silloin ympäristötoimen apulaiskaupunginjohtajana ”kierrätyksessä” ollut Lasse Eskonen arveli, että arkkitehtikilpailu voidaan järjestää, samoin puu- ja ekorakentamista. ”Vuoreksessa voidaan tehdä jotain uutta ja luonnonläheistä” (AL 2.3.2000).

Vuoreksen kaupunginosan laadullisista tavoitteista oltiin laajalti yhtä mieltä. Aamulehden yhteishaastattelussa kaavoitusjohtaja Jyrki Laiho suhtautui myönteisesti Paulin ideaan järjestää asuntomessut Vuoreksessa sitten kun alue alkaisi valmistua. Ja asuntomessut järjestettiin sitten vuonna 2012 teemana mm. energiatehokkuus.

Erimielisyyttä sen sijaan oli Vuoreksen koosta ja Särkijärven sillasta. Seutukaavassa Vuorekseen oli varauduttu rakentamaan vain 7000 asukkaan asuinalue, osayleiskaavan tavoitteeksi oli asetettu enimmillään 15 000 asukasta. Virkamiehet esittivät siltaa Särkijärven yli, koska se lyhensi parilla kilometrillä matkaa Tampereen keskustaan. Luonnonsuojelijat, Pirkanmaan ympäristökeskus ja puolueista vihreiden lisäksi vasemmistoliitto ja keskusta kannattivat siltatonta vaihtoehtoa, jotta kaunis järvi ja sen ympärillä olevat metsät säilyisivät virkistysalueena.

Osayleiskaava oli Tampereen ja Lempäälän yhteinen ja siitä päätti kuntien yhteinen toimielin, joka koostui molempien kuntien kunnanhallituksista. Pauli oli Tampereen puolelta mukana yhteiselimessä. Hän sai liittolaisen Juha Kuisma, joka oli Lempäälän kunnanhallituksen jäsen, ja keskustan arvostettuja ideologeja. Juha ja Pauli olivat tutustuneet jo Vihreän Langan aikana, kun Pauli viritteli puolueiden vihertävien vaikuttajien yhteistyötä.

Lempäälän intressissä oli pienempi Vuores, sillä Lempäälällä ei ollut halua tehdä tuhansien asukkaiden satelliittia Tampereen rajalle. Toisaalta siltaan lempääläläisillä oli neutraali tai jopa myönteinen kanta, koska osa Sääksjärven asukasyhdistyksen aktiiveista halusi siltaa, ettei Vuoreksen liikenne purkautuisi Sääksjärven lähelle.

Virkamiehet esittivät, että jatkosuunnitteluun otettaisiin kaksi vaihtoehtoa, joissa molemmissa Vuores rakennettaisiin 13 500 asukkaalle. Ainoa ero olisi liikenne: toisessa se kulkisi Ruskontien kautta, toisessa Särkijärven sillan kautta. Juha ja Pauli vetosivat Aamulehdessä 14.4. sen puolesta, että myös kevyempi 10 000 asukkaan vaihtoehto, jossa asutus painottuisi Ruskontien varteen eikä siltaa rakennettaisi, olisi mukana vaihtoehtojen joukossa.

Pauli ja Juha tekivät vastaesityksiä kuntien yhteisessä elimessä, usein Minna Sirnö (vas) ja Lempäälän Raimo Siren (kok) liittyivät joukkoon. Löysimme yhteisen sävelen, mutta se herätti poliittisia intohimoja ja Tampereen valta-akseli painosti Lempäälän demareita ja kokoomusta. Osa Lempäälän poliitikoista pelkäsi tilannetta, jossa Lempäälä kunnanhallituksen jäsenet sekä Tampereen ”oppositio”, eli vihreät, vasemmistoliitto ja sitoutumattomat ratkaisevat asian vastoin Tampereen valta puolueiden näkemystä.”

Huhtikuussa oli yhteisen toimielimen kokous, jossa osayleiskaavan periaatteet lyötiin lukkoon. Lobbaus oli kovaa puolin ja toisin. Tampereen kokouksesta ja demareista viestitettiin lempääläläisille, että suur-Vuoreksen ja sillan vastustaminen aiheuttaisi särön seutuyhteistyöhön. Vihreät taas viestittivät, että suur-Vuores on seutukaavan vastainen ja osayleiskaava kaatuisi ministeriössä.

Pauli esitti vaihtoehtoa, jossa Vuoreksen tavoitteellinen asukasmäärä on 10 000–12 000, joka vastasi ”venyttäen” seutukaavan linjausta. Asutus painottuisi Ruskontien varteen, jolloin rakentamisen vaikutukset metsä- ja järviluontoon olisivat mahdollisimman vähäisiä. Liikenne järjestettäisiin Ruskontien, kolmostien ja Hervannan valtavylyn kautta. Särkijärveä kehitettäisiin alueen keskeisenä virkistysalueena, ”eteläisten kaupunginosien Kauppina”.

Perusteellisen keskustelun jälkeen yhteinen toimituslinja äänestettiin. Paulin ja Juhan vastaesitys hävisi niukasti pohjaesitykselle, jossa tavoitteeksi otettiin 13 500 asukkaan Vuores ja uusi tieyhteys Särkijärven ylittävine siltoineen.

Kiistely Vuoreksen ympärillä kesti useita vuosia. Mukana oli monia tahoja, kuten Särkijärven ranta-asukkaat, Anniston kylän, Hervantajärven, Höytämöjärven ja muiden lähialueiden asukkaat ja mökkiläiset sekä lisäksi hervantalaisten asukasaktiivit, jotka olivat huolissaan mm. Suolijärven metsien kohtalosta. Luonnonsuojelijoiden äänitorvena oli mm. Harri Helin, jolla oli myös mökki Särkijärven rannalla. Hervantalaisten äänitorvena esiintyi mm. Esko Vuoristo, joka kirjoitti valituksia liki päivätyökseen.

Osapuolena täytyy pitää myös liito-oravaa, jonka jätöksiä löytyi Vuoreksestakin, joskin kaupungin virkamiehet arvelivat, että Helin ja kumppanit kiertelevät liito-oravan papanapussi taskussaan levittämässä niitä strategisiin kohtiin. Suojelijat taas ihmettelivät, kuka kumma työnsi puskutraktorilla yhden alueen vanhoista taloista nurin. Talon ullakolla pesi suojeltava lepakkolaji, minkä takia talon säilyttämistä vaadittiin.

Kun osayleiskaava aikanaan hyväksyttiin, vihreät tyytyivät tilanteeseen, eivätkä valittaneet kaavasta. Sen sijaan Esko Vuoristo jatkoi valittamista asemakaavoistakin, vaikka valitukset eivät menestyneet, suurta osaa ei edes otettu tutkittaviksi. Vihreät sen sijaan lähtivät mukaan kehittämään Vuoreksesta mahdollisimman hyvää, ekologisista, yhteisöllisistä ja urbaanein periaattein rakennettavaa kaupunginosaa, jossa vanhan lähiörakentamisen virheitä ei toistettaisi. Samoin esimerkiksi Juha Suonpää Anniston tilalta oli mukana monissa yhteisissä hankkeissa ja mm. valokuvasi Vuoreksen kehittymisen luonnonmukaisesta metsäalueesta ”pikkukaupungiksi luonnon kainalossa”, kuten alueen slogan kuuluu.

Pauli teki Vuoreksen projektijohtaja Pertti Tammisen kanssa vuosikautia hyvää yhteistyötä ensin ECO2-projektin puitteissa ja sitten puurakentamisen ohjelmassa. Yhteistyön tuloksena Vuoreksessa vuonna 2012 järjestettyjen asunotomessujen yhtenä pääteemana oli energiatehokkuus. Toinen iso yhteinen hanke on ollut Vuoreksen Isokuusi, jonne on tulossa Suomen suurin puukerrostalojen alue.

ANNIKINKADUN KORTTELI PÄÄTETÄÄN SÄILYTTÄÄ

Puu-Tammelassa sijaitseva, vuosina 1907–09 rakennettu Annikinkadun kortteli oli yksi vuosia jatkunut kiistanaihe. Vuodelta 1966 peräisin olleesta asemakaavassa tämä Tammelan vanhin puutalokortteli oli määritelty puistoalueeksi ja siis purettavaksi. Koska läheisen Osmonpuiston laajentamisella ei ollut ollut kiire, kortteli oli saanut olla rauhassa – ja rapistua. Se oli kaupungin omistuksessa, eikä kaupunki purettavaksi ajateltua kohdetta myöskään kunnostanut.

Annikinkadun korttelissa asui aktiivisia vaihtoehtoihmisiä, jotka olivat jo vuonna 1990 esittäneet talojen säilyttämistä. Suojelijoiden puhemiehenä toimi

isännöitsijä, itsekin korttelissa tuolloin asunut toimittaja Pasi Toivonen. Vuonna 1995 kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen esitti, että suojelukaavaa alettaisiin valmistella. Kaupunginhallitus hylkäsi esityksen äänin 7–4. Sama tyyli jatkui valtuustossa, kun äänin 36–31 enemmistö valtuutetuista hylkäsi Erkki Axénin ja muiden valtuustoaloitteen rakennusten säilyttämisestä. On siis asioita, joista Axénin Ekku ja vihreät ovat olleet samaa mieltä!

Sen jälkeen Pirkanmaan ympäristökeskus päätti suojella rakennukset rakennussuojelulain nojalla. Tästä päätöksestä seurasi valituskiere, joka päättyi siihen, että Korkein hallinto-oikeus kumosi vuonna 2000 suojelupäätöksen. KHO:n mukaan tällaiset sinänsä arvokkaat paikalliset kohteet tulisi suojella asemakaavalla, ei rakennussuojelulla.

Pauli teki joulukuussa 2000 Axénin ja muutaman muun valtuutetun kanssa uuden valtuustoaloitteen talojen säilyttämiseksi asemakaavalla.

Helmikuussa kaupunginjohtaja ilmoitti ryhmien puheenjohtajille, että hän aikoo esittää Annikinkadun rakennusten säilyttämistä. Hän esittää, että kaavoitusvirastoa veloitetaan muuttamaan Annikinkadun asemakaava niin, että rakennukset säilytetään ja että sen jälkeen ne myytäisiin kunnostusvelvoitteella.

Pauli ei meinannut pysyä housuissaan. Esitys oli saman sisältöinen kuin hänen ja Axénin tekemä valtuustoaloite!

Kun asia tuli päätettäväksi kaupunginhallitukseen, syntyi pitkä keskustelu, jossa kokoomus ja yllättäen myös SDP:n Hanna Tainio halusivat pitää kerrostaloyhtiöille kuulemma Tammelassa järjestettyjen asuntomessujen yhteydessä annetun lupauksen, että kortteli puretaan ja muutetaan puistiksi. Seppo Rantanen totesi, että kaupungin ei tulisi vapaaehtoisesti säilyttää taloja, vaan vasta pakon edessä. Tällä hän viittasi ympäristöministeriön mahdolliseen kaavoituskehotukseen ja ehkä uhkasakkoihin. Ministeriön virkamiehet olivat käyneet tammikuun lopulla Tampereella neuvottelemassa asiasta ja antaneet ”rivien välistä” ymmärtää, että kaavoituskehotus todella on tulossa, jos vanhentunutta kaavaa ei muuteta.

Kaupunginjohtaja Rantanen totesi, että Tampereen kaupungin ja ympäristöministeriön välillä on nyt liian monta pattitilannetta ja tarvitaan myönnytyksiä puolin ja toisin. Silloin demarien Pauli Ruoholahti totesi, että hän kääntää nyt takkinsa, koska se on järkevää kokonaisuuden kannalta. ”Ei kannata lyödä päätät seinään.”

Näin vihreät saivat jälleen yhden vaalilupauksen lunastettua – tällä kertaa kaupunginjohtajan aktiivisuuden ansiosta. Mutta meni vielä viisi vuotta ennen kuin puutalokorttelin kunnostus alkoi. Vuonna 2007 rakennukset päätettiin myydä Pirkanmaan yhteisöasujille, eli käytännössä korttelin asukkaista kootulle yhteenliittymälle 270 000 eurolla. Tästäkin kaupunginhallituksen päätöksestä valitettiin (kilpaileva ostajaehdokas), mutta valitus ei menestynyt ja lopulta yhteisöasujat pääsivät kunnostamaan korttelia.

Tänään Annikin puutalokortteli on elävä esimerkki 1900-luvun alun työläisyhdyskunnan asuinalueesta, ja elävä esimerkki myös 2000-luvun alun kaupunkikulttuurista Annikin Tähti -runofestivaaleineen.

VANHAN VÄRJÄÄMÖN SÄILYTTÄMINEN EI ONNISTU

Ei Pirkanmaan ympäristökeskus kaikissa kiistoissa ollut vihreiden kanssa samoilla linjoilla. Yksi kiista, jonka hävisimme lähes kokonaan oli Finlaysonin vanhan värjäämön suojelu.

Kyse oli tavallaan jälkinäytöksestä Tampellan ja Finlayson tehdasalueen suojelukiistalle, jota käytiin 1990-luvun alkupuolella. Joku voisi sanoa, että kyse oli iltalypsystä, sillä alueen suojeltavat ja purettavat rakennukset oli jo kaavassa ja maanomistussopimuksissa määritelty.

Pirkanmaan perinnepoliittinen yhdistys (Pirperpol) yritti kuitenkin pelastaa vielä yläkosken partaalla seisovan vanhan värjäämön. Sen vanhin osa oli 1830-luvulta ja muukin osa rakennusta 1800-luvulta. Pirkanmaan ympäristökeskus oli vuoden 2000 lopulla hylännyt esityksen värjäämön saattamisesta rakennussuojelulailla suojelluksi. Tästä Pirperpol valitti ympäristöministeriölle – tuloksetta.

Koska keinot alkoivat olla vähissä, Pauli teki valtuustokyselyn siitä, voisiko kaupunki neuvotella kiinteistön omistajan kanssa rakennuksen kunnostamisesta ja vaikka tarjota lisärakennusoikeutta viereiseltä tontilta, johon oli kaavoitettu tilaa uudisrakennukselle.

Neuvottelu käytiinkin, mutta ratkaisua ei syntynyt. Niinpä vanha värjäämö purettiin asuintalon tieltä, vain rakennuksen päädyssä oleva vanhin osa säilytettiin ja kunnostettiin – kauniisiin tiloihin tuli aikanaan kehitysvammaisten taidepaja.

Samoihin aikoihin keväällä 2001 ja myös samoilla nurkilla käynnistyi uudeleen Mältinrantaliike, joka oli jonkin aikaa elänyt hiljaiseloa. Liike aktivoitui, koska virkamiehet valmistelivat Koskenniskan ajoneuvosiltaa varten määrärahoja seuraavan vuoden budjettiin. Irja Tulonen (kok) teki valtuustoaloitteen, että autosiltaa ei rakennettaisi.

Demarivaltuutetuista mm. Tarja Jokinen oli aktiivisesti mukana Mältinrantaliikkeessä. Näistä naisista saimme liittolaisia useammassakin ympäristötaistossa. Kannat kahdessa isossa puolueessa eivät suinkaan olleet aina yhteneviä, vaan kokoomuksen ja SDP:n valtuustoryhmät hajosivat useissa isoissa ympäristö- ja kaavakiistoissa. Ikävä kyllä ryhmäkurin avulla ”kapinalliset” saatiin monesti kuriin ratkaisevissa äänestyksissä.

Kiista ratkesi lopullisesti vuonna 2006 keskustan liikenneosayleiskaavassa Mältinrantaliikkeen kannalta myönteisesti; autosilta muuttui Palatsinraitin kävely- ja pyöräsillaksi, joka rakennettiin aikanaan vanhan värjäämön paikalle nousseen uuden asuintalon viereen. Siitä tuli lopulta hieno reitti kosken yli.

PIKARATIKKA YLLÄTTÄÄ VIHREÄTKIN

Kesäkuun puolivälissä olimme kauan odotetulla aurinkolomalla Kreetalla, kaikkien aikojen ensimmäisellä meidän perheemme kohdalla. Kun lapset

olivat pieniä, harrastimme vain kaupunkilomia. Palasimme tyytyväisinä Kreetan auringosta ja ällistyimme: Tampereella oli sillä välin päätetty rakentaa metro!

Tai näin ainakin Aamulehti lanseerasi kaupungin virkamiesjohdon idean pikaratikasta etusivullaan: ”Tampere voi saada metron jo lähitulevaisuudessa” (AL 12.6.2001).

Kevään aikana valmisteltua hankeideaa oli esitelty lomamme aikana kaupunginhallitukselle. Ajatuksena oli ryhtyä suunnittelemaan kaksivirtajärjestelmään perustuvaa pikaraitiotietä välille Hervanta–Lielähti.

Idea yllätti meidätkin radikaalisuudellaan ja myös ajoituksella. Vihreät eivät olleet vuoden 2000 kuntavaaliohjelmassa edes maininneet raitiotietä, koska sille ei nähty poliittisia edellytyksiä.

Virkamiehet kuitenkin esittivät ratikkaa, joka kulkisi osin junaraitteilla, ja osin omilla raiteilla. Oma raide tehtäisiin Hervannasta Vuohenojalle, sieltä ratikka pyyhkäisi Jyväskylän rataa pitkin rautatieasemalle. Aseman jälkeen jossain Armonkallion kohdalla ratikka sukeltaisi tunneliin ja alittaisi Tampellan, keskustorin ja pääkirjasto Metson maan alla metron tapaan, nousisi sitten ylös katuverkkoon Amurissa ja jatkaisi junarataa pitkin Lielähteen. Sieltä ratikka etenisi taas katuverkossa Lentävänniemeen.

Junaratoja hyödyntävää ratikkaa olivat alkaneet ideoida tammikuussa 2001 mm. kaavoitusjohtaja Jyrki Laiho ja kaupungininsinööriksi noihin aikoihin valittu Risto Laaksonen. Asia esiteltiin 11.6. kaupunginhallitukselle. Rosa Meriläinen raportoi seuraavana päivänä vihreiden sähköpostilistalla asian saamaa vastaanottoa: ”Tän päivän Aamulehdessäkin on kai Laihon ja Laaksonen raide-liikenneselvityksestä? Anyway todettakoon, että Paukku käytti raideliikennettä ylistävän puheenvuoron ja muutkin demut + vassut. Skeptisimmän puheenvuoron käytti Paavola, myös Rantanen ja Koskinen epäilivät hankkeen hintaa.”

Poliittiset asetelmat olivat siis jo idean noustessa esille suurin piirtein samat kuin seuraavien vuosien ratikkakiistoissa.

Pauli kommentoi ideaa vihreiden listalla:

Olipa aikamoinen juttu tiistaina Aamulehdessä – tarkoitan tietysti Rantasen-Kotilahden-Laihon visiointia juna-metro-pikaratikkalinjoista. Vaikkutti aprillipilalta, mutta vuodenaika on väärä. En voi uskoa, että hanke on realistinen nopealla aikataululla. Se vaikuttaa pikemminkin koepalolta, jonka tarkoituksia voi vain arvailla. Se voi olla Jarmo Rantasen halua nostaa omaa profiilia, se voi myös olla yritys sitoa naapurikuntien johtoa Tampereeseen jonkin suuren hankkeen ideoinnin avulla. Edellyttäisihän hanke koko seudun kaavoituksen uudistamista tukemaan asutuksen kehittymistä raiteiden lähelle.

Ei ole syytä hötkyillä, katsotaan mitä tulee. Jos virkamiesjohto esittää vihreämpiä linjoja kuin me olemme uskaltaneet uneksiakaan, ei ole syytä lähteä kilpalaulantaan, vaan antaa heidän puhua ja tehdä. Selvityksiä täytyy jatkaa ja hankeryhmä on hyvä ajatus. Mutta mieluummin kannattaa kehittää realistinen keskipitkän aikavälin (5–10 v) malli kuin utopistinen kaukaisen tulevaisuuden malli. Kadulla kulkeva kevyttrattikka vaikuttaisi nopeammin toteutettavalta kuin metro. Mutta maanalaisen asemakaavan ajatus on järkevä ja siinä voi varautua myös metrojunaan.

Itse pidän metroa tämän kokoisessa (myös vuoden 2020 kokoisessa) kaupungissa utopiana. Parempi olisi muutenkin saada kevytlatikka Hämeenkadulle, ei sen alle. Kun autoja ollaan kaivamassa maan alle keskustassa, on järkevää kehittää kaduista joukko- ja kevyen liikenteen väyliä.

Kommentin sävy on jälkikäteen ajatellen yllättävän kriittinen – mutta lopputulos tietäen myös realistinen. Pauli saikin vihreiden ryhmästä mm. Oras Tynkkyseltä palautetta, että kun virkamiehet kerrankin esittävät jotain ennakkoluulotonta ja hienoa, vihreiden tulisi hurrata.

Kaupunginhallitus siunasi idean jatkokehittelyn ja siitä lähti liikkeelle raide-liikenneprojekti, jonka ohjausryhmään kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen pyysi mukaan myös seudun kuntien, Pirkanmaan liiton ja valtion, eli liikenne- ja viestintäministeriön ja silloisen ratahallintokeskuksen edustajat.

Idean ”isät” Jyrki Laiho ja Risto Laaksonen lähtivät helmikuussa 2002 tutustumismatkalle Saksan, Ranskan ja Englannin raitiotiejärjestelmiin. Ajeltuaan viikon ajan ratikoilla Karlsruhessa, Strاسبourgissa, Pariisissa, Lontoossa, Birminghamissa, Sheffieldissä ja Manchesterissa he palasivat Tampereelle innosta puhkuena ja vakuuttuneina siitä, että nyt Tampere on ajan hermolla ja tulevaisuuden joukkoliikennejärjestelmä on nimenomaan junaratoja hyödyntävä kaksivirtaratikka.

Raideprojektin loppuraportti ilmestyi toukokuussa vuonna 2004, sopivasti kuntavaalien alla nostaen ratikan vaalitaistelun kuumimmaksi puheenaiheeksi. Vihreät olivat tässä vaiheessa ainoa puolue, joka yksimielisesti liputti pikaraitiotien puolesta. Malli kariutui vuonna 2006 ratahallintokeskuksen vastustukseen, eli vaikeuksiin hyödyntää junaratoja. Silti ratikan suunnittelu ei koskaan pysähtynyt ja pikaratikkasuunnitelmasta johtaa suora linja vuonna 2021 käyttöön otettavaan kaupunkiraitiotiehen.

MIKSI RAITIOTIEHANKE SAI TUULTA SIIPIEN ALLE?

Tampereella pohdittiin raideliikennettä useasti 1900-luvulla.

Jo 1900-luvun alussa oli pitkälle viety suunnitelma raitiotien rakentamiseksi. Se kaatui kansalaissotaan, teräksen hinnannousuun sodan jälkeen ja kaupallisen bussiliikenteen kehittymiseen 1920-luvulla. Vuonna 1967 järjestetyn Hervannan kuskusakselin suunnittelukilpailun voittaneessa, arkkitehti Aarno Ruusuvuoren suunnitelmassa esitettiin pikaraitiotietä tai junayhteyttä Hervannan ja keskustan välille. Seuraavan kerran modernia raitiotietä selvitettiin Tampereella 1990-luvun alussa. Vuonna 1992 valmistuneessa selvityksessä esitettiin raitiotietä reitille Hervanta–keskusta–Tesoma. Idässä rata oli linjattu Sammonkadulle ja lännessä Pispalan valtatielle. Tuolloin jo oli esillä myös ”duoraitiotiejärjestelmä”, jossa ratikka kulkisi osan matkaa junaraiteilla. Tuo varhainen selvitys ei kuitenkaan johtanut jatkotoimenpiteisiin.

Miksi aika oli kypsä 2000-luvun alussa raideliikenteen kehittämiseksi? Taustalla oli kaksi voimakasta trendiä.

Ensinnäkin Tampereen kasvu oli johtanut autoliikenteen kasvuun niin voimakkaasti, että kapealla kannaksella sijaitsevan keskustan läpi kulkevat tiet alkoivat ruuhkautua. Kaupunginjohtaja Rantanen näki tämän niin suureksi ongelmaksi, että pysäytti useiksi vuosiksi uusien asuntokaavojen valmistelun länsipuolelle kaupunkia. Hän pelkäsi aiheellisesta väestönkasvun tukkivan Paasikiven-Kekkosentien.

Ratkaisuna kehitettiin samanaikaisesti sekä raideliikennettä että Paasikiven-Kekkosentien liikenteen sujuvoittamista tunnelilla.

Toinen vahvistuva trendi oli kestävä kehityksen asettamat haasteet kaupunkisuunnittelulle. Liikenteen kasvu oli suuri päästöjen aiheuttaja. Valtion taholta oli jo 1990-luvun alussa alettu patistaa kuntia priorisoimaan liikennepoliitikassa joukkoliikennettä ja kävelyä ja pyöräilyä.

Tampereella kehitys oli mennyt vain huonompaan suuntaan. Joukkoliikenteen matkustajamäärät olivat laskeneet koko 1990-luvun. Se oli seurausta paitsi autoistumisen kasvusta, myös siitä, että Tampereen kaupungin konsernitukea omalle liikennelaitokselle, TKL:lle, oli pienennetty huomattavasti. Kun se aiemmin oli ollut 33 prosenttia, oli sitä hinattu vuosi vuodelta alaspäin niin että 1990-lopulla se oli enää 20 prosenttia. Pudotuksen taustalla oli pelko siitä, että EU:n valmisteleva säädös pakottaisi kaupungin kilpailuttamaan joukkoliikenteen, jos tuki on yli 20 prosenttia. TKL oli vastannut tulojen pienenemiseen harventamalla vuoroja, mikä tietysti laski matkustajamääriä entisestään.

Bussiliikenne oli Tampereella jäänyt autottomien vaihtoehdoksi. Joukkoliikenteen saaminen nousu-uralla ja autoliikenteen päästöjen kääntäminen laskuun vaati kokonaan uutta ajattelua. Joukkoliikenne tulisi tehdä nopeammaksi ja houkuttelevammaksi vaihtoehdoksi henkilöautoon verrattuna. Kapealla kannaksella sijaitsevan kaupungin liikenne ei voinut perustua henkilöautoiluun jatkuvaan kasvuun. Siihen tarpeeseen kehitettiin pikaratikkahanke.

Mutta vuonna 2001 kukaan ei vielä arvannut, miten monta mutkaa asiassa tulisi olemaan.

P-HÄMPIN AJORAMPPI NOSTATTAA VASTARINTAA

Syksyllä 2001 valtuustoon tuli Hämeenkadun alle YIT:n aloitteesta suunnitellun Hämpin parkkikuolan asemakaava. Se oli nostattanut laajan keskustelun lähinnä yhdestä näkökulmasta: onko järkeä tehdä sisäänajo luolaan Pikku Kakkosen puiston viereen Pellavatehtaankadulle?

Lähikortteleiden taloyhtiöt vastustivat ramppia, mutta niin myös monet muut tahot. Maan ystävät -ympäristöjärjestö, jota Oras Tynkkynen veti, vastusti ylipäänsä koko luolaa. Yhdistys katsoi, että ydinkeskustaan ei pitäisi parkkiluolia tehdä, vaan keskustan ulkopuolelle, mistä autoilijat voisivat siirtyä joukkoliikenteellä keskustaan.

Tampereen Vihreät oli suvaitsevaisempi omassa muistutuksessaan. Vihreiden yhdistys piti maanalaista pysäköintiä perusteltuna, jos kadun varsilta

poistetaan pysäköintipaikkoja ja parannetaan kevyen liikenteen reittejä. Pellavatehtaankadun ramppia yhdistys vastusti, koska lähellä on Pikku Kakkosen puisto, pyörätie ja kaksi vanhusten palvelutaloa. Parempi rampin paikka olisi tulevalla Ratapihankadulla.

Kaavoittajien mielestä suuaukkoa ei voi viedä Ratapihankadulle, koska kadun rakentaminen saattaa tapahtua vasta myöhemmin kuin parkkiluolan. Muut vaihtoehdot olivat eri syistä myös kelvottomia. Valtuusto hyväksyi lopulta kaavan Matti Leinosen (sd) ponsien saattelemana. Ponsissa haluttiin selvittää mahdollisuus sulkea Pellavatehtaankatu muulta autoliikenteeltä rampin valmistuttua ja myös selvittää ”maanpäällisten parkkipaikkojen tarve”. Leinonen halusi vähentää kadunvarsipaikkoja, mutta valtuuston autopuolueen yliherkkyyden takia muotoilu oli näin ylimalkainen.

YIT luopui sittemmin Hämpin parkista ja hanke siirtyi kaupungin omistaman Finnpark Oy:n toteutettavaksi. Pauli oli hankkeessa alusta asti mukana yhtiön hallituksen ja rakennustoimikunnan jäsenenä. Pysäköintiluolasta tehtiin lopulta alkuperäisiä suunnitelmia suurempi, ja myös Ratapihankadun ramppi toteutettiin heti alusta pitäen, koska turvallisuussyistä luolaan piti tehdä kaksi suuaukkoa.

2002

NELOSTEN YHTEISTYÖTÄ VIRITELLÄÄN

Paavola erotetaan valtuustosta. Torni-hotelli aloittaa korkean rakentamisen aikakauden. Nuorisovastuksia puidaan oikeudessa. Viimeinen hyvien vuosien budjetti tehdään neljän suurimman ryhmän voimin. Tampereen valtapyramidi on yhä lähes all male panel.

PAAVOLA EROTETAAN VALTUUSTOSTA

Pekka Paavola oli vuoden 1999 lopulla saanut käräjäoikeuden tuomion törkeästä veropetoksesta. Rikos oli tapahtunut vuonna 1989, jolloin Paavola oli järjestellyt Lehtimiehet Oy:n myynnin Yhtyneille Kuvalehdille. Lehtimiesten omistaja Urpo Lahtinen oli lykännyt Paavolalle käteen 400 000 markkaa kiitokseksi hyvin tehdystä työstä. Tämä oli Pekalta jäänyt ilmoittamatta verottajalle.

Tapauksesta napsahti kymmenen kuukauden ehdollinen rangaistus, joka sai lainvoiman valituksen takia vasta keväällä 2002. Silloin valtuusto päätti äänin 58–9 erottaa Paavolan kaikista luottamustoimista. Vain tapulaiset ja keskusta vastustivat erottamista.

Omassa lausunnossaan Paavola katsoi, että erottamiseen ei ole syytä, koska käräjäoikeuden päätöksen jälkeen äänestäjät olivat valinneet hänet uudelleen valtuustoon. Tällä perusteella hallinto-oikeus vuonna 2003 kumosi valtuuston päätöksen. Kaupunki valitti Korkeimpaan hallinto-oikeuteen joka kesällä 2004 puolestaan kumosi Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen ja vahvisti valtuuston erottamispäätöksen.

Paavola pysyi siten poissa koko lopun valtuustokauden ja Tapun ryhmää veti Lasse Oksanen. Seuraavissa vaaleissa ”pomo” taas palasi ja oli täysillä mukana rakentamassa uusia valtakuvioita Tampereelle.

TORNIHOTELLIN KAAVA ALOITTAÄ KORKEAN RAKENTAMISEN

Rautatieasemaa vastapäätä, radan itäpuolelle vanhojen veturitallien väliin kaavailtiin tornihotellia. Se nostatti keskustelun korkeasta rakentamisesta.

Veturitallit oli suojeltu, mutta huonossa kunnossa eikä VR ollut kiinnostunut niiden korjaamisesta. Kaavoituspäällikkö Jyrki Laiho oli saanut SOK:n innostumaan ideasta rakentaa tallien viereen hotelli. SOK vaati siihen kuitenkin vähintään 300 huonetta, mikä teki hotellista 25 kerrosta korkean.

Ympäristökeskus ja museovirasto pitivät tornia sopimattomana Suomen vanhimpien 1870-luvulla rakennettujen punatiilisten veturitalien kylkeen. Myös Pirkanmaan perinnepoliittinen yhdistys vastusti tornia ja esitti hotellin tekemistä Sorin sillan ja veturitalien väliin, missä tuolloin oli vielä tyhjä tontti. Toinen kritiikkiä aiheuttanut asia kaavassa oli veturitalien taakse esitetty pysäköintikansi. Se teki hotellin takapihasta tylyn parkkikentän. Pysäköintipaikat olisi voitu viedä maan alle ja tehdä alueesta viihtyisä piha veturitalleille ja hotellille.

Pauli yritti Rosa Meriläisen kanssa kaupunginhallituksessa saada kaavaehdotusta palautettua uudelleen valmisteluun, mutta muut ryhmät pitivät tornia komeana, varsinkin kun se olisi Suomen korkein asuintorni.

Valtuustossa asia kuitenkin jakoi vihreitä. Harri Helin esitti kaavaa hylättäväksi ja Irene kannatti. Oras Tynkkynen ja Per Ashorn kannattivat kaavan hyväksymistä ja se hyväksyttiin äänin 59–4. Vihreistä vain Irene äänesti lopulta vastaan, sillä Harri Helin oli joutunut poistumaan kokouksesta ja Pauli päätti tukea ryhmän enemmistön kantaa.

Ympäristökeskus ja museovirasto valittivat kaavasta, mutta valitukset kaatuivat oikeudessa.

Tämä oli tavallaan käännekohta vihreiden suhtautumisessa korkeaan rakentamiseen. Sen jälkeen muut radan varteen kaavoitetut tornitalot ovat saaneet ryhmän tuen.

NUORISOAVUSTUKSIA JAETAAN LAITOMASTI

Vihreät ja sitoutumattomat olivat vuosikausia turhaan yrittäneet korjata ilmiselvää epätasa-arvoa nuorisojärjestöjen avustuksissa. Kolmen puolueen, SDP:n, kokoomuksen ja vasemmistoliiton, nuorisojärjestöt rohmusivat puolet koko avustussummasta, vaikka sitoutumattomia harrastusjärjestöjä oli kymmenittäin ja niissä paljon enemmän jäseniä ja toimintaa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa vihreitä edusti Katri Lietsala, joka uutena luottamushenkilönä oli ällikällä lyöty isojen puolueiden sulle-mulle-politiikasta, ja myös siitä tavasta, jolla asioita valmisteltiin. Lautakunnan puheenjohtaja Riitta Ollila (sd) osallistui lautakunnan varajäsenen Seppo Kovalan (kok) kanssa virkamiestyöryhmän kokouksiin, missä esitys rahanjaosta tehtiin. Erityisesti Kovalan mukanaoli oli hämmäntävää, koska lautakunta ei ollut valinnut häntä valmistelijaksi.

Tällä piilopuoluetuella oli pitkät perinteet. Demarien, kokoomuksen ja vasemmistoliiton nuoriso- ja varhaisjärjestöt turvasivat näin itselleen työntekijöiden palkkarahat. Samalla tavalla puoluetauksaisia järjestöjä suosittiin kulttuuri- ja eläkeläisjärjestöjen avustuksissa. Nuorisopuolella meno tuntui kaikkein räikeimmältä.

Vuoden 2002 avustusten jakopäätös oli viimeinen pisara.

Kun ryhmä 17 esitti kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa tasapuolisempaa rahanjakoa, lopputulos oli, että lautakunta maaliskuun kokouksessaan vielä

lisäsi kolmen puolueen nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöjen tukia. Yhdeksän poliittista nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöä saivat yhteensä 136 800 euroa (51 %) ja 48 sitoutumatonta yhdistystä saivat yhteensä 129 000 euroa (49 %). Monille järjestöille herui lautakunnalta vain muutama satasen.

Muutamat rahanjakoon todella pettyneet järjestöt päättivät valittaa vuoden jakopäätöksestä. Katri Lietsala ja lautakunnan varajäsen Harri Helin avustivat Hämeen luontopiiriä, Tampereen akvaarioseuraa ja Tampereen formula K-kerhoa ensin tekemään oikaisuvaatimuksen ja sitten valituksen Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen.

Se kannatti. Seuraavan vuoden syksyllä hallinto-oikeus hyväksyi valituksen ja katsoi, että lautakunta on ylittänyt toimivaltansa suosiessaan puoluejärjestöjä ja avustuspäätös on lainvastainen. Oikeus palautti asian uuteen käsittelyyn. Kaupunki kuitenkin valitti päätöksestä Korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja asian ratkaisu venyi. Sinä aikana epätasa-arvoinen käytäntö jatkui. Lautakunnan puheenjohtaja Riitta Ollila (sd) perusteli vuoden 2003 päätöstä Aamulehdessä väittämällä, että ”yhteiskunnalliset nuorisojärjestöt ansaitsevat rahansa, koska niissä nuoret oppivat vaikuttamaan – toisin kuin esimerkiksi leijakerhossa”.

Korkein hallinto-oikeus oli eri mieltä ja piti voimassa hallinto-oikeuden päätöksen. Vuonna 2006 lautakunta joutui tekemään uuden päätöksen vuoden 2002 avustusten jaosta. Puolueiden osuutta pienennettiin 13 300 eurolla eli vain noin kymmenellä prosentilla. Se ei ymmärrettävästi tyydyttänyt sitoutumattomia järjestöjä. Käännös kuitenkin tapahtui, eikä vähiten siksi, että vihreät ja sitoutumattomat pääsivät vaikuttamaan avustuspäätökseen. Vuonna 2007 yli 70 prosenttia avustuksista jaettiin sitoutumattomille nuorisojärjestöille.

Myös sosiaali- ja terveyslautakunta jakoi avustuksia oman toimialansa järjestöille, ja siellä haasteet olivat hieman toisenlaiset. Oli kova kynnyks saada uusia järjestöjä avustusten piiriin. Neuvottelukulttuuri avautui kuitenkin Päivi Sillanaukeen (kok) johtaessa lautakuntaa. Irene ja Per Ashorn saivat vuonna 2001 läpi lisäävustuksen Kansainväliselle naisten tapaamispaikalle ja raiskausten uhrien Tukinainen ja Tampereen Seta pääsivät ensimmäistä kertaa avustusten piiriin.

Pauli raportoi ryhmälleen:

Saavutus on mainio varsinkin, jos sitä vertaa kuvalan tapaukseen, jossa kokoomus ja demarit eivät suostuneet neuvottelemaan ankarasta kinuaamisesta huolimatta meidän kanssamme lainkaan, vaan kuppasivat lisärahoja omille järjestöilleen. On syytä myös kiittää sotelan puheenjohtaja Päivi Sillanaukeeta reiluudesta, hän pyrkii neuvotteluratkaisuihin, joissa kaikki ryhmät ovat mukana.

NUDISTISAARI NÄSIJÄRVEEN JA MUITA ALOITTEITA

Vihreiden uusi valtuustoryhmä ei ollut yhtä vauhdikas tekemään aloitteita kuin edeltäjänsä, mutta hyviä tai ainakin huomiota herättäviä ideoita silläkin riitti.

Internet oli jo lyönyt itsensä läpi kaupunkilaisten jokapäiväiseen käyttöön ja Oras Tynkkynen esitti sähköpostin ottamista käyttöön terveystalveissa. Se toteutui paljon myöhemmin, samoin Perttu Pesän aloite pysäköintimaksujen maksamisesta kännykällä.

Hieman nopeammin toteutui Per Ashornin aloite hyvinvointineuvoloien kokeilemisesta. Kokeilu alkoi ja vähitellen kaikki neuvolat muutettiin hyvinvointineuvoloiksi.

Sen sijaan Irenen ja Rosa Meriläisen aloite miesten ja naisten palkkaerojen selvittämiseksi ja poistamiseksi ei johtanut toimenpiteisiin kaupungin henkilöstöyksikössä. Pekka Palolan mukaan sukupuoleen perustuvia palkkaeroja ei kaupungilla ole.

Rosa esitti myös nudistisaaren perustamista Näsijärvelle. Virkamiehet ehdottivat vastauksessaan sopivaksi saareksi Pallosaarta, joka onkin veneilijöiden suosima auringonottoaari. Liikuntatoimi ei kuitenkaan halunnut ottaa tehtävää vastaan resurssipulaansa vedoten.

VIIMEINEN HYVIEN AIKOJEN BUDJETTI

Vuoden 2003 budjettia tehtiin tavallista kireämmissä tunnelmissa.

Takana oli monta ylijäämäistä vuotta, jotka olivat johtuneet paljolti Nokia-yhtymän menestyksestä ja sen tuomista verotuloista. Tuolloin Tampere tapasi tehdä alijäämäisiä budjetteja, mutta ylijäämäisiä tilinpäätöksiä. Varovainen talusjohto arvioi verotulokertymän todellista matalammaksi.

Vuoden 2002 aikana talouden suhdanteet alkoivat kuitenkin kääntyä ja kaupunki varautui niihin kiristämällä budjettia kesken vuotta. Kaupunginjohtaja antoi toimialoille säästövelvoitteen, josta nousi melkoinen älämölö. Säästöjä haettiin esimerkiksi viilentämällä uimahallien vedet, mikä tietysti kuumensi kaupunkilaisten tunteet.

Silti talousarvio sai vihreiltä positiivisen vastaanoton. Pauli kehui ryhmäpuheessaan sitä, miten kaupungin uusi "Kaikem paree" -kaupunkistrategia arviointikriteereineen ja tavoitetasoineen parantaa valtuuston mahdollisuuksia ohjata kaupunkia. Esimerkiksi "vanhusten kotihoidon tukeminen ja omalääkärijonojen lyhentäminen ovat strategian painopisteitä, jotka näkyvät budjetissa uusina vakansseina: neljä terveydenhoitajaa kotihoitoon ja viisi uutta omalääkärinä".

Toisena esimerkkinä Pauli nosti ns. neljännen sektorin tukemisen, mikä oli sosiaali- ja terveystoimen strategiassa nostettu erääksi kehittämiskohteeksi. Siihen liittyen vihreät esittivät tukea mm. kehitysvammaisten vanhempien käynnistämälle Oma polku -asuin- ja työyhteisölle, joka pyrki rakentamaan aikuistuville kehitysvammaisille turvallisen asuinyhteisön ja myös työtilaisuuksia.

Budjettineuvotteluissa sovittiin myös, että teatteri Telakan mahdollisuudet päästä kaupungin vakituiseen tuen piiriin "selvitetään ensi vuonna". Tämä oli

yksi neuvottelutaktiikka, jolla ei heti saatu rahaa uusiin kohteisiin, mutta asia nostettiin virkamiesten pöydälle ja seuraavana vuonna saatiin jo rahaakin.

Kun vuoden 2003 budjetti oli hyväksytty, Pauli innostui tekemään loppuvuonna 2002 Ruoholahdelle ja Rantaselle esityksen yhteistyön syventämisestä:

Rakenteellisista uudistuksista, kuten tilaaja-tuottajamalli, palvelusetelit, seutuyhteistyö, neuvotellaan yhdessä. Pyritään säännölliseen neuvotte-
luhyteyteen muissakin asioissa esim. pitämällä ryhmyreiden palavereita säännöllisesti. Henkilöön käyvää kritiikkiä ei harrasteta sopimuskump-
paneista. Julkisuudessa ollaan yhteisesti sovittujen pelisääntöjen taka-
na. Jos yhteistyö toimii hyvin, aloitetaan samalla koalitiolla vuoden 2004
budjetin rakentaminen.

Sekä Paukku että Seppo hyväksyivät esitykset periaatteessa. Käytännössä yhteistyö ei siitä syventynyt, vaan koski seuraavakin vuonna vain talousarvion toteuttamista.

TAMPEREEN MIEHINEN VALTAPYRAMIDI

Toimittaja Markku Leppänen teki marraskuussa (30.11.) Aamulehteen ”Tampe-
reen valtapyyramidin” kolmannen kerran. Haastatteluihin perustuen hän laitto
kaupungin viisitoista ”tärkeintä vaikuttajaa” järjestykseen.

Ylimpänä oli tietysti kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen (sd), jonka vallan
katsottiin vain pönkittyneen. Kaukana hänen allaan olivat rahoitusjohtaja Juha
Yli-Rajala (kok) ja demariryhmän puheenjohtaja Pauli Ruoholahti, Rantasen oi-
kea ja vasen käsi.

Kolmannella rivillä olivat porvariryhmän vetäjä Seppo Rantanen ja apu-
laiskaupunginjohtajat Lasse Eskonen (sd) ja Esa Kotilahti (kok), joka johti liike-
toimialaa Reijo Hautalan (kok) jäätyä eläkkeelle. Eskosen mainittiin johtavan
koulu-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialaa ”jopa jyrävin ottein”.

Neljännellä rivillä olivat hallintojohtaja Mauri Eskonen (sd), sosiaali- ja ter-
veystoimen apulaiskaupunginjohtaja Vesa Kauppinen (sd), kaupunginsihteeri
Pekka Kivekäs (sd) ja valtuuston puheenjohtaja Sirkka Merikoski (sd).

Viidennellä ja alimmalla rivillä olivat kaupunginhallituksen puheenjohtaja
Timo P. Nieminen (kok), henkilöstöjohtaja Pekka Palola (sd), teknisen toimen
vs. apulaiskaupunginjohtajaksi noussut Kalevi Lammi (sit), vihreiden ryhmän-
johtaja Pauli Välimäki ja kaavoitusjohtaja Jyrki Laiho (kok).

Tässä Leppäsen valtapyyramidissa kiinnittyy huomio kahteen asiaan. Vii-
dentoista keskeisen vallankäyttäjän joukossa oli vain yksi nainen, ja vain kaksi,
joilla ei ollut kokoomuksen tai demarien jäsenkirjaa – ja hekin alimmalla por-
taalla. Muitakin huomioita voi tehdä: poliitikkoja listalla oli vain viisi, virka-
miehiä kymmenen. Ja valtuuston ja kaupunginhallituksen puheenjohtajien ei
arvioitu olevan kovin vahvoja vallankäyttäjiä.

Pyramidi kuvaa hyvin aikaa ennen pormestarimallia.

2003

VIETTELEVÄÄ POLITIIKKAA

Yhteistyötä kokoomuksen nuoren polven kanssa. Vihreät saavat toisen kansanedustajan Pirkanmaalta, mutta odottavat eteisessä pääsyä budjetti-neuvotteluihin. Pormestarimallia valmistellaan.

YHTEISTYÖTÄ KOKOOMUKSEN NUOREN POLVEN KANSSA

Valtuustokauden puolivälissä valitaan kaupunginhallitukseen ja lautakuntiin jäsenet. Irene jatkaa sosiaali- ja terveyslautakunnassa, Pauli siirtyy kaupunginhallituksen jäsenen paikalta valtuuston toiseksi varapuheenjohtajaksi. Valtuuston varapuheenjohtajat osallistuvat myös kaupunginhallituksen kokouksiin läsnäolo- ja puheoikeudella, siksi myös nämä ovat tärkeitä paikkoja. Outi Aaltonen nousee vihreiden edustajaksi kaupunginhallitukseen.

Helmikuun alussa julkistettiin Henki&Elämä -kirjafestivaaleilla Finlaysonilla Juha Kostiaisen, Tere Vadénin ja Paulin yhdessä kirjoittama poliittinen pamfletti nimeltä ”Viettelevä politiikka”. Kirjan kuvituksena on taitelija Osmo Rauhala upeita maalauksia. Kirjan kustansi Mikko Närhin tuore kustantamo Traff Oy.

Kolmikkoa yhdisti asuinpaikka, Kaukajärvi, ja lapset, jotka ovat käyneet samaa Montessori-päiväkotia ja Karosen koulun Montessori-ala-astetta. Kirjan idea oli Juhan, hän halusi tehdä tämän vuosikymmenen poliittisen ohjelmajulistuksen ja pyysi mukaan opiskeluaikojen kaverinsa Teren ja Paulin, jonka tunsikin kunnallispolitiikasta. Juha oli tuolloin YIT:n kehitysjohtaja ja toiminut aiemmin kaupunginvaltuutettuna (kok) ja Tampereen elinkeinojohtajana, Tere oli teoreettisen filosofian dosentti ja hypermedian ma. professori Tampereen yliopistossa. Kolmikko kokoontui kevään, kesän ja syksyn ajan joka toinen lauantai Kaukajärven kotileipomon kahvilaan keskustelemaan ja ruotimaan toistemme ajatuksia ja kirjoituksia.

Kirjassa ideoidaan paikallisuuden ja kansainvälisyyden yhdistävää globalisaation politiikkaa, avoimen tiedon ja verkostoyhteiskunnan mahdollisuuksia, hyvinvointivaltion rinnalle nousevaa elämänpolitiikkaa, kierto- ja jakamistalouteen perustuvaa ekotaloutta, sivistystä, joka perustuu arvo-osaamiseen, avointa ja osallistuvaa demokratiaa.

Herrat Kostiaisen-Vadén-Välimäki luonnehtivat viettelevää politiikkaa näin:

Viettelevä politiikka ei ole kolmas tie eikä neljäs ikkuna, vaan politiikan paluu politiikkaan. Poliitikalle on annettava sille kuuluva arvo ja politiikan on kannettava arvoja, jotta se ei latistuisi asioidenhoidoksi

tai asiantuntijuudeksi – managerismiksi. Politiikka on intohimojen ja järjen, yllättävien mahdollisuuksien ja sisukkaan puurtamisen asia. Politiikkaa voi tehdä viittaamalla ihanteisiin ja utopioihin, mutta viettelevä politiikka on tämän maailman asia, joka ruumiillistuu elämän käytännöissä.

Yhteinen pamfletti oli jälkeensä ajatellen myös uuden sukupolven edustajien avaus vihreiden ja kokoomuksen yhteistyöhön. Se sai tulikasteensa muuttaman vuoden kuluttua pormestarivalinnassa ja sen jälkeisissä tapahtumissa. Juha oli tuolloin naimisissa Leena Kostiaisen kanssa ja Leena oli lastemme opettaja. Myöhemmin Leenasta tuli keskeinen kuntopoliitikko Tampereen kokoomuksessa ja Juha vetäytyi taustavaikuttajaksi ja muuttikin Helsinkiin. Mikko Närhin puoliso Eeva taas työskenteli Iso-Heikkilän Montessori-päiväkodissa, jossa lapsemme olivat olleet. Hyvät ystävyys-suhteet edesauttoivat yhteistyötä myös politiikassa. Mikko oli jo Hervannan Sanomien päätoimittajana tukenut Ireneä ja Paulia, kun pyrimme valtuustoon vuonna 1992.

Kirja oli samalla vaalipamfletti, nimittäin Juha oli kokoomuksen ehdokasna kevään eduskuntavaaleissa, Pauli vihreiden.

EDUSKUNTAVAALIT OVAT KOVA RUTISTUS

Maaliskuun eduskuntavaaleissa Pirkanmaan Vihreät tavoitteli tosissaan kahta paikkaa.

Ehdokaslistakin oli monipuolinen, Tampereelta tarjolla olivat mm. Satu Hassi, Harri Helin, Rosa Meriläinen, Maija Palander (Kajan), Perttu Pesä, Oras Tynkkynen ja Pauli Välimäki.

Paulin kampanjassa oli ensimmäisen kerran kunnollinen tukiryhmä, jota veti Janne Mikkonen, pitkäaikainen vihreiden aktiivi ja valtuustoryhmän sihteeri. Myös valtuutetut Outi Aaltonen ja Per Ashorn olivat Irenen kanssa mukana tukijoukoissa. Tukilistoihin antoivat nimensä myös monet seudun vihreät aktiivit, kuten Kari Talasmäki Pirkkalasta ja Ali Kulhia Nokialta, ja myös puolueen silloinen puheenjohtaja Osmo Soininvaara, entinen puheenjohtaja Pekka Haavisto ja Vihreän Langan ex-päätoimittaja Timo Harakka.

Pauli kiersi maakuntaa ja vaalipaneeleja, oli tavattavissa torilla ja rahaakin paloi tavallista enemmän lehtimainontaan.

Vaalikopilla Tampereen keskustorilla on hyvä tunnelma, kirjoittaa Pauli vaalipäiväkirjassaan:

Aamupäivän ehdin tehdä töitä, iltapäivä kuluu kaupungilla vaaliasioidella. Ehdin ensimmäisen kerran keskustorin vaalikopille. Vihreiden keltaisella työmaakopilla on hyvä tunnelma. Ihmisiä tulee kahville, silmäilee ehdokasjulistetta, kyselee kaikenlaista. Puolueiden ehdokaskopit ovat kuin poliittinen tori tai kävelykatu, jonka varrella on aatteiden markkinat. Parin tunnin aikana ehdin keskustella vihreiden henkisistä ja hengellisistä arvoista (itse olen vakaumusellinen luterilainen – yksi mottoni on Lutherin ajatus: vaikka huomenna tulisi maailmanloppu, tänään

istutan omenapuun...), Natosta, EU:n liittovaltiokehityksestä, edustuksellisesta ja suorasta demokratiasta, vihreiden mahdollisuuksista, joo, ja toki myös huumeista.

Huumeista nousee vihreille ehdokkaille kysymyksiä kaikissa vaalitulaisuuk-sissa, koska Helsingissä on ehdokas Markus Drake polttanut pilveä Vihreiden vaalikopin edustalla. Typerä ja kaikkia vihreitä ehdokkaita leimaava tempaus tältä ”Tottelemattomat”-anarkistiryhmän kaverilta.

Ennakkoluuloja vihreitä kohtaan riittää. Oriveden katutapahtumasta on jäänyt seuraava merkintä päiväkirjaan:

S-Marketin edessä seisoksen toista tuntia. Varpaat jäätyvät, mutta moni ottaa mielellään vihreiden vaalilehden ja oman esitteeni. Eräs vanhempi nainen katsoo minun pitkää tummaa ulsteriani: ”Oletteko te VIHREITTEN ehdokas? Ja noin hyvin pukeutunut! Ettekö olekaan niitä... mitä ne nyt ovat... viherpiipertäjiä?” Naisen kanssa sukeutuu viidentoista minuutin keskustelu pukeutumisesta, sukupolvien välisestä kuilusta, nuoruuden idealismista, isien perinnöstä, oikeistosta ja vasemmistosta, ideologisten erojen pienenemisestä, kettutyöistä. Hän poistuu kiitel-len, että sai keskustella. Ja ottaa esitteen, vaikka kertoo jo äänestäneen-sä kokoomusta. Ehkä siinä keskustelussa karisi yksi turha ennakkoluulo vihreitä kohtaan.

Jännitämme rankan kampanjan jälkeen vaalitulosta tavallista enemmän. Olemme alkuillan kotona ja katselemme televisiosta ääntenlaskentaa. Ennakkoäännet lupaavat vihreille vaalivoittoa, joskaan ei niin suurta kuin olimme odot-taneet. Näyttää kuitenkin siltä, että Pirkanmaalta menee kaksi vihreää läpi!

Sitten tulevat ensimmäiset ehdokaskohtaiset äänet Pirkanmaalta. Satu Has-si on saamassa äänivyöryn, toisena vihreistä on Rosa Meriläinen, sitten muita kaukana perässä, Pauli vasta viidentenä. Iloitsemme vihreiden voitosta, mutta Pauli on pettynyt omaan tulokseensa.

Satu saa lopulta huimat 8781 ääntä. Rosa on toinen läpimenijä vihreiden listalta, hän saa myös komeasti 5050 ääntä. Sitten onkin tasaisempaa, kolman-neksi tulee Oras Tynkkynen 1560 äänellä, neljäs on Maija Palander 1539 äänellä ja viidentenä Pauli 1465 äänellä. Irene saa tehdä kovasti töitä, että saa Paulin lähtemään vihreiden vaalivalvojaisiin. ”Viimeinen käyttöpäivä meni jo”, ehdo-kas mutisee.

Vihreät saavat koko maassa kolme lisäpaikkaa, yhteensä 14 kansanedus-tajaa. Valtakunnallinen kannatus on 8 % ja Pirkanmaalla 9,7 % (+ 2,7 %). Tampereella vihreät nousevat kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi ohi vasemmistoliiton saaden 14,4, % äänistä (+ 4,6 %). Tulos on niin hyvä, että vaalivalvojaisissa Paulikin piristyy ja nostaa maljan jos toisenkin yhteiselle menestykselle.

Myöhemmin pohdimme vaalitulosta yleisesti ja erityisesti. Vaalitulost oli Tampereen vihreille kannatusloikka, jonka taustalla oli 2000-luvulla nous-sut uusi sukupolvi. Se näkyi erityisesti Rosa Meriläisen äänimäärässä, hän oli tämän nuoren polven tulkki. Vihreät olivat myös yhä leimallisemmin nais-ten puolue, mikä näkyi Satun ja Rosan huimassa suosiossa. Näitä kahta eri

sukupolven naista myös yhdisti myös räväkkä tyyllilaji, kumpikin oli suorasanainen ja epäsovinainen normien rikkoja, mikä ärsytti osaa äänestäjiä, mutta vetosi moniin. Pauli jäi näiden trendien varjoon, vihreissä ei ollut tilausta sille niin sanotulle valkoiselle, keski-ikäiselle ja keskiluokkaiselle miehelle.

Pauli päätti unohtaa valtakunnan politiikan ja keskittyä vain Tampereen asioihin. Myös Irene sai lisää hommia, sillä hänet valittiin Rosan tilalle kaupunginhallituksen jäseneksi.

VEROPROSENTIN NOSTO VAIKEUTTAA BUDJETTINEUVOTTELUJA

Vihreät olivat mukana budjettisopimuksissa vuosina 2001–2004, eli kaikissa tämän valtuustokauden talousarvioissa.

Perustelimme tätä kokoomuksen ja demarien johdolle – ja myös omillemme – sillä, että budjetti sitoo koko valtuustoa ja lautakuntia seuraavan vuoden ajan, ei vain sen hyväksyneitä ryhmiä. Siksi sen teossa tulisi kaikkien halukkaiden voida olla mukana.

Vuoden 2004 budjetti tehtiin yhdessä SDP:n, kokoomuksen, vasemmistoliiton ja vihreiden, eli ”nelosten” kesken, lisättynä SKP:n yhden miehen valtuustoryhmällä.

Talousarvioneuvottelut olivat tavallista vaikeammat, sillä kaupunginjohtaja Rantanen esitti veroprocentin korottamista 17,25:stä 18 prosenttiin. Kokoomuksen valtuustoryhmä tyrmäsi esityksen. Näytti jonkin aikaa siltä, että budjetti vietäisiin läpi vasemmiston ja vihreiden niukalla enemmistöllä. Siksi myös SKP:n Jari Heinonen otettiin mukaan ringkiin.

Viime hetkillä Seppo Rantanen onnistui taivuttelemaan ryhmänsä veronkorotuksen taakse, ja vain muutama kokoomuslainen äänesti vastaan.

Budjettineuvottelut syksyllä olivat aina intensiivistä aikaa. Konsernihallinnon punakynä karsi monia lautakuntien esityksistä, jotta kaupunginhallituksen jo keväällä asettamassa menokehyksessä pysyttäisiin. Kaupunginjohtajan esityksen jälkeen valtuustoryhmät tekivät omia lisäysesityksiään, joissa usein pyrittiin palauttamaan lautakuntien toiveita.

Esimerkiksi vihreiden alkuperäisellä listalla vuoden 2004 talousarvioon oli yli 2 miljoonaa euroa lisäyksiä. Ryhmä karsi ne itse neuvotteluja varten alle miljoonaan euroon. Lopulta yhteiseen ehdotukseen päätyi vihreiden listalta noin 400 000 euron edestä lisämäärärahoja. Osa ehdotuksista oli muidenkin ryhmien listoilla, mutta olimme tyytyväisiä, sillä kokonaislisäykset olivat vain hieman yli miljoona euroa.

Budjettineuvotteluista Pauli nautti. Hän sovelsi edeltäjältään, Jouko Havulta, oppimia taktiikoita:

Laitoimme listalle aina muutamia ylimääräisiä lisäyksiä, joista voi ensimmäiseksi luopua – isoon ääneen valittaen. Näin pyrimme saamaan tärkeimmät ehdotukset läpi. Tosin muutaman kerran kävi niinkin, että ylimääräiset ehdotukset menivätkin läpi.

Kannatti pyrkiä saamaan mieluummin pysyviä vakansseja tai vakituisia määrärahoja kuin kertalisäyksiä. Näin pienenkin lisäyksen vaikutus moninkertaistui. Tämä taktiikka on tietysti talousjohdon mielestä kauhistus, mutta näin saimme läpi esimerkiksi kestävän kehityksen koordinaattorin ja luonnontieteellisen museon intendentin vakanssit. Molemmilla on ollut suuri vaikutus: nykyään kaupungilla on kestävän kehityksen yksikkö useine asiantuntijoineen ja intendentin suunnittelema pysyvä luonnontieteellinen museo.

Kannatti tehdä kotiläksyt hyvin ja esittää vain perusteltuja lisäyksiä, joilla oli myös lautakuntien virkamiesten tuki. He antoivat hyvää taustatukea virkатыönä.

Jos määrärahaesityksiä ei saanut läpi, kannatti muuttaa ne tekstilisäyksiksi tai selvityksiksi. Niillä oli usein lopulta sama vaikutus. Esitimme huonolla menestyksellä omia määrärahoja lasten valtuustolle, nuorten foorumille, eläkeläisten toimikunnalle ja vammaisneuvostolle. Kun määräraha ei mennyt läpi, muutimme esityksen muotoon: ”Vuoden 2005 talousarvion yhteydessä selvitetään mahdollisuudet varata määrärahat lasten valtuustolle”. Ja niin se asia saatiin vuoden viiveellä eteenpäin.

Seppo Rantasta tuntui kismittävän vihreiden halu yhteistyöhön. Sitä kuvastavat syksyn 2003 budjettineuvottelut. Kun pyysimme päästä pöytään mukaan, Rantanen letkautti että ”kyllä sitä nyt ollaan kuin partiopojat mukaan tulossa vastuuta kantamaan”. Häntä ilmeisesti kiusasivat edellisten vuosien kiistat, joissa olimme eri puolilla, kuten Särkijärven silta, Koskenniskan silta ja värjäämön suojelu.

Muistikuva vuoden 2004 talousarvioneuvotteluista Työväentalolla. Kokoomus, demarit ja vasemmistoliitto istuvat keskenään budjettimuutoksia sorvaamassa, vihreät on pyydetty paikalle tuntia myöhemmin. Istumme Per Ashornin, Perttu Pesän ja Janne Mikkosen kanssa eteisessä odottamassa, että meidät kutsuttaisiin sisään. Ovi pysyy kiinni, vaikka kello on jo yli sovittun ajan. Lopulta ovi avautuu, mutta demareiden kunnallissihteeri Marja-Liisa Järvinen se vain menee vessassa käymään, nyökkää mennessään, että ”kai se kohta päättyy”. Tunnetuamme jälki-istunnossa siinä Työväentalon käytävällä.

Kun meidät lopulta kutsuttiin sisään, kävi ilmi, että kolmoset olivat budjettimuutokset jo käsitelleet ja hyväksyneet. Rantanen kysyi, sopivatko ne meille. Lisäyksen katto oli sovittu taas noin miljoonaan euroon ja kun me esittelimme oman listamme, Rantanen pyöritteli päätään ja alkoi kysellä, mistäs näihin rahat otetaan. Pauli sai puhua kuin Runeberg, jotta vihreiden esitykset otettiin vakavasti ja niitä alettiin käydä kohta kohdalta läpi.

Pauli Ruoholahti oli näissä neuvotteluissa usein joviaalimpi ja laukaisi tilanteita huumorilla tai toteamalla Rantaselle, että eiköhän mennä eteenpäin.

ESIMAKUA TULEVASTA PORMESTARIPELISTÄ

Pormestarimallia oli selvitelty perusteellisesti vuoden 2002 kesästä lähtien. Kaupunginjohtaja Jarmo Rantasen johtama työryhmä oli laatinut kolme

vaihtoehtoista mallia, joiden kaikkien tavoitteena oli lisätä kaupungin poliittisen johdon roolia ja vastuuta vallankäytössä.

Mikään malleista ei kuitenkaan saanut sellaisenaan hyväksyntää puolueissa ja siksi Rantanen esitti kahden vuoden aikalisää: pormestarimalliin siirryttäisiin vasta vuoden 2007 alussa ja sitä ennen valmisteltaisiin ”tamperelainen malli”.

Emme pitäneet ehdotuksesta, koska se tarkoitti pormestarin valintaa kesken vaalikauden. Vihreät halusivat käydä seuraavat kuntavaalit pormestarivaaleina ja siksi Pauli esitti valtuustossa pitäytymistä alkuperäisessä aikataulussa. Valtuusto päätti kuitenkin kesäkuussa lisääjasta kaupunginjohtajan esityksen mukaisesti.

Pormestaripeli käynnistyi julkisuudessa välittömästi.

Syyskuussa Aamulehti julkaisi toimittaja Petri Ahoniemen laajan jutun tulevien kuntavaalien asetelmista. Etusivun otsikko oli tietysti räväkkä: ”Kaupunginjohtajan virkaa tyrkytetään kokoomukselle”. Jutussa keskustan Gunnar Graeffe sanoi: ”Meitä ei paljon tarvitsisi edes kosiskella, niin seuraava kaupunginjohtaja olisi kokoomuslainen.” Pauli paukautti: ”Jos esimerkiksi Juha Kostiainen on ehdolla, vihreät voivat äänestää häntä.” (Aamulehti 28.9.)

Pauli Ruoholasti hermostui tästä ja sivalsi 5.10.: ”Mielenkiintoista Aamulehden jutussa oli, että vihreiden Pauli Välimäki toi nyt jo jonkin aikaa sitten perustamansa poliittisen sekatavarakaupan julkisuuteen. --- Aloitteineen Välimäki on palannut vanhanajan kunnallispolitiikan parhaisiin perinteisiin. Kaikki on kaupan ja oma mies on rakennusliikkeestä.”

Pauli V. vastasi kaimalleen 9.10.: ”Juha Kostiainen ei ole vihreiden ehdokas seuraavaksi kaupunginjohtajaksi. Sanoin että esimerkiksi Juha Kostiaista voisimme tukea. --- Haluan viestittää, että vihreät eivät arvioi mahdollisia ehdokkaita jäsenkirjan, vaan ehdokkaan pätevyyden ja henkilökohtaisten ominaisuuksien mukaan. Me haluamme uuden sukupolven visionäärin johtoon.”

Petri Ahoniemen juttu loi osaltaan paineita kokoomuksessa vaatia pormestarin paikkaa itselleen, olihan kokoomus valtuuston suurin puolue ennen vaaleja ja niiden jälkeenkin.

2004

"YHTEISTYÖHÖN EI VOI VAIN ILMOITTAUTUA"

Rosan huumekohu. Kuntavaaleista tulee ensimmäiset ratikkavaalit. Neloset alkavat neuvotella yhteistyöstä, mutta pian vihreät heitetään ulos valtakoalitiosta ja myös budjettisopimuksesta.

ROSA MERILÄINEN HUUMEKOHUN KESKELLÄ

Toukokuun alussa 2004 Pauli oli Pysäköintitalon hallituksen opintomatkalla tutustumassa pysäköintitaloihin ja -laitteisiin Etelä-Saksassa. Yhtenä iltana illallisen jälkeen hän soitti iloisissa tunnelmissa kotiin. Tunnelma muuttui hetkessä, kun Irene kertoi kotimaan pääuutisen: Rosa Meriläinen oli pyörtynyt suorassa tv-lähetyksessä. Hän oli joutunut valtakunnallisen mediakohun keskelle kerrottuaan Image-lehden haastattelussa käyttäneensä kannabista sen jälkeen, kun hänet oli valittu kansanedustajaksi.

Pauli oli vihainen. Mitä hittoa Rosa touhusi? Vasta oli selvitty Markus Draken pilven pössyttelystä vaalikopilla. Rosa oli kutsunut sitä omaan pesään kusemiseksi. Mitäs tämä nyt oli!? Pauli soitti seuraavana aamuna Satu Hassille, joka tuolloin oli vihreän eduskuntaryhmän puheenjohtaja. Satu kertoi, että eduskuntaryhmä aikoi käsitellä asiaa ja tuomita kannabiksen käytön. Silti hän piti kohua pahasti ylimitoitettuna eikä pitänyt tarpeellisena, että valtuustoryhmä ottaa asiaan mitään kantaa. Pauli oli eri mieltä. Syksyllä olisivat kunnallisvaalit ja tämä voisi heikentää kannatustamme ja vaikeuttaa vaalikampanjaa.

Kun Pauli kotiutui reissultaan, asiat olivat jo edenneet. Lööpit jatkuivat, Rosa oli jäänyt sairauslomalle, Satu ja Osmo Soininvaara, joka oli tuolloin puolueen puheenjohtaja, olivat lausunnoissaan vähätelleet asiaa, pakinoitsijat irvailivat "vihreiden huumeongelmasta". Outi Aaltonen oli ollut yhteydessä Ireneen ja ehdottanut, että Rosan jäsenyydestä valtuustoryhmässä on käytävä keskustelu. Pauli kutsui ryhmän koolle ja kävimme pitkän keskustelun asiasta. Rosa oli jäänyt sairauslomalle ja viestitti sähköpostilla, että kyse on ollut vain parista kerrasta. Valtuustoryhmässä Rosa sai ymmärrystä osakseen, mutta myös asian haitalliset poliittiset seuraukset tajuttiin. Olihan Tampereen vihreän valtuustoryhmän yksi keskeinen tavoite viime vuosina ollut huumeiden haittojen ehkäisy ja päihdeongelmaisten auttaminen.

Pauli oli laatinut kannanoton, jossa todettiin että "julkisuuden henkilöiden huumekokeilut antavat huonon esimerkin. Meriläisen toiminta on ollut myös puolueemme päihdepoliittisen linjan vastaista. Vihreät eivät kannata huumeiden käyttöä tai niiden laillistamista". Kannanotossa todettiin myös, että "huumeiden käyttö on lisääntynyt huolestuttavasti. Myös huumeongelmaisten

määrä on kasvanut. Ratkaisu pahenevaan tilanteeseen ei ole huoleton suhtautuminen huumekekeiluihin. Viestimme on, että elämä ilman kannabista ja muita huumeita on kokonaisuutena rikkaampaa.”

Pauli pyysi Rosaa itse vetäytymään toistaiseksi valtuustoryhmän työstä. Hän suostui siihen ja ryhmä allekirjoitti kannanoton, vaikka meille jäi tunne, että meitä pidettiin aika konservatiiveina. Ja joissakin arvokysymyksissä näin olikin.

Aamulehdelle Pauli antoi haastattelun 14.5.: ”Tulen huolehtimaan henkilökohtaisesti siitä, että meidän listoillamme ei ole ainuttakaan ehdokasta, joka on kannabisyhdistyksen jäsen tai joka käyttää huumeita, mietojaakaan. Kysymme huumeidenkäytöstä jokaiselta, joka aikoo vihreiden ehdokkaaksi.”

Huumekohu oli iltapäivälehtien lööpeissä useita päiviä ja muiden puolueiden poliitikot ja kolumnistit ilkkuivat ”vihreiden huumeongelmasta”. Myös Rosan muut ”hörhöilyt”, kuten alatyylinen kielenkäyttö ja esiintyminen eduskunnassa minihameessa, eli ”roiskeläpässä”, muistettiin.

Asiaa puitiin ahkerasti myös vihreiden valtuutettujen suljetulla valtakunnallisella keskustelulistalla. Pauli analysoi Rosan tempausta:

Minä olen modernin ajan poliitikko ja pidän Vihreää liittoakin sellaisena. Rosa on postmoderni poliitikko, jonka mediapolitiikka on jatkuvaa manifestia radikaalisti toisenlaisesta elämästä. Hän kyseenalaistaa perhe- ja heterokeskeisiä ja myös keskiluokkaisia ja keski-ikäisiä arvoja, toki myös maskuliinisia arvoja. Itse edustan niitä kaikkia. Hänen räikeytensä häkellyttää, monesti myös hävettää. Äitini meinasi ruveta puhelimesta itkemään, kun erehdyin kysymään, että no mitäs mieltä Meriläisestä. ’En kehtaa enää sanoa, että sinäkin olet siellä vihreissä.’ Silloin minua hävetti. En osannut ruveta selittämään, että sehän on vain sellaista postmodernia roolipeliä, älä ota sitä vakavasti.

Toimittaja Pekka Ervasti kiteytti varmasti monen äänestäjän tunnot tapahtumista: ”Joka vaalikausi eduskunnassa on vähintään yksi ns. parlamentaarinen kylähullu. Propellihattua on kunniakkaaksi kantanut mm. Veltto Virtanen. Meriläisen tavoin myös hänet valittiin valtiopäiville Tampereelta. Siellä tuntuu olevan erityisen huumorintajuisia äänestäjiä.” (Ilta-Sanomat 7.5.2004)

Ai että mitä se Rosan ”paljastus” Image-lehdessä sisälsi? Toimittaja kysyi: ”Koska viimeksi poltit pilveä?” Rosa vastasi: ”On siitä jonkin verran aikaa... mä en tykkää pilvestä, siitä olostä, mikä siitä tulee, mutta ei siitä nyt ole vuotta kauempaa, kun olen jossain bileissä polttanut vähän.”

Tästä ”paljastuksesta” ei lopulta seurannut syytettä, vain syyttelyä julkisuudessa.

Kesän jälkeen Rosa palasi ryhmään, tosin Paulin ja hänen henkilökohtaiset välinsä olivat saaneet kolauksen ja nuo kaksi ”puolueen uskollista soturia” loitoutuivat toisistaan.

Voi olla, että kohu vaikeutti myös yhteistyötä demarien ja varsinkin kokoomuksen kanssa. ”Nyt ilmenneet paljastukset luovat epävarmuutta orastavalle yhteistyölle. Luottamusta vihreiden toimintaan on muutenkin epäilty valta-
puolueiden keskuudessa, ja luottamusta juuri murentaa kaikki tämänkaltainen

julkisuus”, kirjoitti Rieväkylän Ritu, aseveliakselin nimimerkkikolumnisti, Tamperelaisessa 15.5.2004.

Tämän päivän näkökulmasta Rosa toimi typerästi, mutta kohukin meni yli äyräiden, kuten Satu jo silloin sanoi. Nykyisin Vihreä liitto esittää ohjelmassaan huumeiden käytön dekriminialisointia. Näin alennettaisiin ongelmakäyttäjien kynnystä hakeutua hoitoon. Huumeiden myynti olisi edelleen rangaistava teko. Sitä kannattavat myös yhä useammat huumeepolitiikan asiantuntijat.

VUODEN 2004 KUNTAVAALIT OVAT ENSIMMÄISET RATIKKAVAALIT

Lokakuun 2004 kuntavaalit olivat poikkeuksellisen repivät.

Tampereen sitoutumattomat oli valinnut populistisen linjan ja hyökkäsi pikaratikkaa ja myös pormestarimallia vastaan mustavalkoisin tai valheellisin väittein. He onnistuivat kauhistelemaan ja isottelemaan ratikan kustannuksia niin hyvin, että demarit ja kokoomus välttelivät ottamasta ratikkaan selvää kantaa. Vihreät vaativat pikaratikan rakentamista vuoteen 2012 mennessä. Käytiin ensimmäiset ratikkavaalit.

Vaalitulos selvisi lopullisesti vasta puolenyön jälkeen. Odottelimme Irenen ja Per Ashornin kanssa valtuustosalissa viimeisiä tuloksia jännittäen enää vain sitä, nousevatko vihreät kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi Tampereella. Viimeiset äänet tulivat – huvittavaa kyllä – meidän kotinurkiltamme Annalasta ja Etelä-Hervannasta. Kyllä, ohitimme vasemmistoliiton 121 äänellä!

Vihreiden paikkamäärä ei kasvanut, vaan pysyi kahdeksassa ja myös ääni-osuus pysyi tismalleen samana, eli 11,9 %:ssa. Ääniä saimme enemmän kuin koskaan kuntavaaleissa Tampereella, eli selvästi yli 10 000. Se oli sinänsä hieno juttu.

Odotettu vaalivoitto liukui kuitenkin jonnekin. Demarit saivat kaksi lisäpaikkaa, ne tulivat vasemmistoliitolta, joka menetti kaksi paikkaa. Syynä oli lähinnä Marjatta Stenius-Kaukosen poisjäänti, ja Anneli Kivistön loikkaus demareihin. Anneli piti entiset äänensä ja varsinkin Saara Karhu keräsi Marjatan ääniä. Kokoomus sai myös lisäpaikan, mutta sen menetti RKP, joka kuului samaan valtuustoryhmään, joten ryhmän koko ei kasvanut. Muuten paikat pysyivät kaikilla ennallaan. Tasi säilytti kuusi paikkaansa, vaikka menetti hieman kannatusosuuttaan. Pikaratikkapropaganda ei siis purrut siinä määrin kuin pelkäsimme. Kyllä se kuitenkin sen aiheutti, että sitoutumattomat säilyttivät paikkansa, muuten heille olisi tullut selkeä tappio. Vaikutus näkyy siinäkin, että Lasse Oksanen keräsi 1500 ääntä, kolminkertaisti oman kannatuksensa. Sen sijaan Pekka Paavolan äänisaalis pysyi ennallaan.

Vihreiden sisällä tapahtui mielenkiintoisia siirtymiä. Oras Tynkkynen nousi tuoreena kansanedustajana kärkeen 1252 äänellä. Hänelle siirtyi ilmeisesti Rosa Meriläisen ääniä, sillä Rosan äänimäärä puolittui. Siinä näkyi kevään huumekohu. Silti hän oli ryhmämme kakkonen 781 äänellä. Kolmannen paikan sai Irene 624 äänellä ja neljännen Pauli 539 äänellä. Per Ashorn sai lähes yhtä

paljon ääniä, eli 522. Perttu Pesä oli kuudes 472 äänellä. Uusia vihreitä valtuutettuja olivat gynekologi Maija Palander ja Tamyn puheenjohtaja Laura Granat. Harri Rinne putosi ensimmäiseksi varavaltuutetuksi, vaikka hieman lisäsi äänimääräänsä. Se oli harmillista, koska Harria arvostettiin yli puoluerajojen ja hän oli puhunut suurella sydämellä erityisesti nuorten hyvinvoinnin puolesta. Varavaltuutetuksi nousi myös Tampereen vihreiden nuorten puheenjohtaja Olli-Poika Parviainen.

Saattaa olla, että huumekohu vei paradoksaalisesti myös meidän ääniämme, profiilimme olivat niin erilaisia kuin Rosan. Mutta otimme sen riskin ja suurin osa äänestäjistä kuitenkin ymmärsi, että huumekohu oli median kohuttomasti paisuttama ilmiö.

Jarmo Rantanen soitti Paulille ensimmäisenä arkipäivänä vaalien jälkeen. Hän onnitteli hyvästä vaalituloksesta ja kiitti erityisesti siitä, että vihreät olivat puolustaneet pikaratikkaa. Pauli sanoi olevansa hieman pettynyt, koska odotti lisäpaikkoja. Hän epäili vaalivoiton tyssänneen ratikkapelotteluun, jota sitoutumatomat harrastivat. Vihreät olivat ainoa ryhmä, joka selkeästi puolusti pikaratikkaa.

”Arvelen, että suoraselkäisyys tällaisessa asiassa on teille pitkässä kolkkeessa eduksi ja luulen, että pikaratikan puolustaminen myös toi vihreille ääniä”, tuumi Rantanen.

NEUVOTTELUT NELOSTEN YHTEISTYÖSTÄ ALKAVAT

Vaalien jälkeen vihreillä oli suuret toiveet, että pitkä, 20 vuotta jatkunut oppositiotaival päättyy.

Ennen vaaleja Pauli oli yhteydessä sekä Pauli Ruoholahteen että Seppo Rantaseen ja pyysi, että nämä eivät kiirehtisi vaalituloksen tultua julki tekemään muita pois sulkevaa sopimusta akseliyhteistyöstä, vaan laajemmasta yhteistyöstä neuvoteltaisiin rauhassa. Pauli sanoi, etteivät vihreätkään tee sopimusta teknisestä vaaliliitosta sitoutumattomien tai muiden oppositioryhmien kanssa. Molemmat herrat lupailivat, että näin toimitaan.

Vaalien jälkeen näyttikin siltä, että valtuustoon syntyisi laaja nelosten koalitio. Vihreät eivät kiirehtineet perinteiseen tapaan tekemään niin sanottua pienten ryhmien koalitiota.

Pauli soitti Paavolalle vaalien jälkeen ja kertoi, että vihreät eivät nyt lähde mukaan pienryhmien koalitioon, vaan koettavat päästä mukaan suurten yhteistyöhön. Paavola myhäili kuin olisi arvannut lopputuloksen ja sanoi, että palataan sitten asiaan, jos tilanne muuttuu.

Paavola sen sijaan ei aikaillut, vaan kokosi heti vaalien jälkeisenä maanantaina 25.10. teknisen vaaliliiton sitoutumattomien, keskustan ja kristillisdemokraattien kanssa. Näin syntyi ”ryhmä 12”, jolla nuo ryhmät turvasivat kaksi paikkaa kaupunginhallituksessa ja lautakunnissa.

”Nopeat syövät hitaat. Jos yhteistyö ei synny nopeasti, se ei synny ollenkaan”, kommentoi Paavola Tamperelaiselle 27.10.

Juha Kostiainen pyrki kokoomuksen aluejärjestön puheenjohtajana laajentamaan aseveliakselia vihreiden suuntaan. Demarien intressi oli saada vasemmistoliitto mukaan. Vihreät olivat vaa'ankieli vasemmiston ja porvariryhmien välissä, tosin vasemmiston ja vihreiden enemmistö oli vain kaksi paikkaa. Siksi halusimme laajemmat hartiat: kokoomus, SDP ja vasemmistoliitto sekä vihreät muodostivat 54 valtuutetulla selkeän enemmistön.

Vihreät olivat olleet mukana budjettisopimuksissa koko edellisen valtuustokauden ajan. Kuvittelimme, että se kertoisi riittävästi yhteistyöhalustamme. Alkavalla valtuustokaudella päätettäisiin isoista asioista: talouden vakautus, pormestarimalli, sosiaali- ja terveystoimen uudistus, pikaratikka, keskustan liikenneosayleiskaava, Vuoreksen, Ratinan, Nurmi-Sorilan ja Ranta-Tampellan kaavoitus ym. Ajattelimme, että kannattaa yrittää päästä ”sisältäpäin” vaikuttamaan näihin asioihin, vaikka olisimme saaneet enemmän paikkoja oppositioryhmiensä koalitiossa.

Se oli turha toive. Pian vaalien jälkeen kävi ilmi, että pitkien poikien lupaus neuvotella oli harhautus.

Nelosekset kyllä kokoontuivat vaalien jälkeisellä viikolla ja sopivat, että paikkoja ei heti ryhdytä jakamaan, vaan käydään ohjelmalliset neuvottelut ensin. Sovittiin noin kymmenen kysymyksen listasta, joihin jokainen ryhmä vastaa. Sen pohjalta laaditaan valtuustokauden kestävä ”hallitusohjelma”. Tässä palaverissa Pauli kertoi, että vihreiden tavoitteena on reilu yhteistyö, jossa asioista neuvotellaan kaikkien neljän ryhmän kesken tasaveroisesti ja paikat jaetaan suhteellisesti, myös lautakuntien puheenjohtajuudet.

Myöhemmin tajusimme, että tämä oli liikaa vaadittu. Se säikäytti pitkät pojat, olihan tuolloin suunnitteilla päätoimisten kuntaneuvosten malli osana pormestari-mallia, eli lautakuntien puheenjohtajat saattaisivat olla vuoden 2007 alusta lähtien päätoimisia luottamushenkilöitä. Demarit ja kokoomus olivat varmasti jo paikkoja jalleelle mielessään omilleen.

Sirkkaliisa Virtanen tajusi heti, että Pauli taisi vaatia nyt liikaa. Hän ilmoitti, että vasemmistoliitolle puheenjohtajuuksien saaminen ei ole kynnyskysymys. Sirkkaliisa osasi mielistellä Paukkua ja Seppoa, sitä taitoa Paulilla ei ollut.

Pauli laati lokakuun viimeisenä viikonloppuna innostuneena vastauksia kymmenen kysymykseen. Irene oli samaan aikaan kaupungin johdon opintomatalla Pariisissa – seuranaan mm. Seppo Rantanen, Pauli Ruoholahti ja Sirkkaliisa Virtanen. Kun nähtävyydet oli kierretty ja ratikalla ajeltu, Irene yritti ottaa puheeksi neuvottelut, mutta Seppo Rantanen katsoi häntä kuin ei olisi kuullut kysymystä. Rantanen ja Ruoholahti vetäytyivät Pariisiin yöhön miettimään, miten vihreät heitetään ulos neuvottelupöydästä.

VIHREÄT JÄTETÄÄN ULOS VALTAKOALITIOSTA

Tiistaiamuksi 2.11. klo 7.30 oli sovittu nelosten tapaaminen Viola-kodin ravintolan kabinettiin. Vihreiden Per Ashorn, Otto Auranen ja Pauli menivät paikalle suurin odotuksin Paulin kirjoittamat vastaukset kopioituna jokaiselle ryhmälle.

He eivät ehtineet edes jakaa vihreiden vastauksia, kun Pauli Ruoholahti avasi keskustelun:

”Ennen kuin puhutaan ohjelmista, pitää puhua siitä, kannattaako tätä edes jatkaa. Vasemmistoliitto ja vihreät ovat kuulemme neuvottelleet SKP:n kanssa. Ja vihreät myös Paavolan kanssa. Mistä on kysymys?”

Keskustelu eteni suunnilleen näin:

Sirkkaliisa Virtanen: ”Olemme vain juoneet kahvit ja todenneet, että nyt neuvottelaan ensin nelosten kanssa.”

Pauli Välimäki: ”Juuri näin. Lisäksi olen tavannut Paavolan kerran ennen vaaleja ja soittanut kerran vaalien jälkeen ja todennut molemmilla kerroilla, että ensisijaisesti pyrimme mukaan enemmistöön. Kyse ei ole ollut neuvotteluista, vaan tilanteen päivityksestä.”

Pauli Ruoholahti: ”Demariryhmä on eilen päättänyt, että neuvottelut on syytä keskeyttää epäluottamuksen takia.”

Seppo Rantanen: ”Meidän ryhmässä ollaan samaa mieltä.”

Pauli Välimäki: ”No onhan meidänkin ryhmässä esiintynyt epäluuloa sitä kohtaan, onnistuuko nelosten yhteistyö, mutta kyllä meillä on mandaatti jatkaa neuvotteluja.”

Seppo Rantanen: ”No sittenhän epäluottamus on molemminpuolista. Neuvottelut keskeytetään viikoksi.”

Keskustelu vaiken. Rantanen ja Ruoholahti katselivat puhumattomina vihreitä. Pauli katsoi Juha Kostiaiseen kysyvästi, mutta tämä ei sanonut mitään, näytti hieman nololta tilanteen saamasta käännteestä. Lopulta Pauli tokaisi:

”No, tämä lieenee sitten tässä.”

Vihreät poistuivat ravintolasta ja menivät kadun toisella puolella olevaan kahvilaan ihmettelemään, mistä on kysymys. Vasta hetken kuluttua joku huomasi, että ”hei, Sirkkaliisa ei ole tullut ulos”.

Noin kahden tunnin kuluttua soittivat tiedotusvälineiden edustajat Paulille ja kertoivat, että heille on tullut kokoomuksen aluejärjestöstä tiedote, jossa kerrotaan, että kokoomus, SDP ja vasemmistoliitto ovat tehneet esisopimuksen teknisen vaaliliiton solmimisesta ja aikovat tehdä vaalikauden mittaisen ohjelman.

Kyse ei siis ollut neuvottelujen keskeyttämisestä, vaan vihreät oli päätetty heittää ulos. Se varmistui meille myöhemmin. Ruoholahti ja Rantanen olivat maanantai-iltana soittaneet Virtaselle ja kysyneet häneltä, jääkö vasemmistoliitto sisälle, jos vihreät pannaan pihalle. Virtanen oli luvannut jäädä.

Miksi kokoomus ja demarit yhtäkkiä lopettivat neuvottelut vihreiden kanssa ennen kuin ne olivat kunnolla alkaneetkaan? Pauli kysyi sitä Seppo Rantaselta, kun he seuraavan kerran tapasivat. Seppo totesi, että kyse ei ollut epäluottamuksesta Paulia kohtaan, vaan heidän ryhmässään on epäluuloa vihreän ryhmän kykyyn sitoutua yhteistyöhön koko vaalikaudeksi.

”Yhteistyöhön ei voi vain ilmoittautua”, tokaisi Rantanen.

Kun kysyimme asiaa Ruoholahdelta, hän selitti, että Paulin käytös oli herättänyt epäluottamusta, koska hän oli neuvotellut Paavolan kanssa ja alkanut vaatia paikkoja, vaikka oli sovittu, että ensin puhutaan asioista.

Vaikea uskoa, että vihreiden ulos heittäminen olisi johtunut yhdestä puhe-
lusta Pekka Paavolan ja Paulin kesken. Jokainen ryhmärynnäkö on tunnuksella kaikkien
ryhmien tilanteen monivaiheissa neuvottelukuvioissa, se ei ole epäluotta-
muksen merkki, vaan politiikan pelisääntöjä. Me osoitimme nimenomaan luot-
tamusta nelosia kohtaan, kun emme vaalien jälkeen tehneet Paavolan kanssa
diiliä, vaikka olisimme sillä turvanneet maksimaalisen paikkamäärän.

Siis miksi vihreät joutuivat syrjään? Se johtui vallanjaosta ja paikkojen jaosta.

Kokoomuksen ja demareiden ryhmärynnäkö eivät olleet halukkaita luopumaan
saavutetusta edusta: asioiden sopimisesta kahden kesken ja johtavien paikko-
jen jaosta kahden kesken.

Paikkojen jaosta ei päästy edes keskustelemaan, mutta ilmeisesti kokoo-
mus ja demarit laskivat, että vihreät eivät tuo yhtään lisäpaikkaa verrattuna kol-
mosten yhteistyöhön. Kolmen kesken jaettavaa on enemmän. Ja kun vaadimme
vielä puheenjohtajuuksia, aloimme olla häiriötekijä, joka kannatti poistaa. Eli
vanhojen valta-asemien säilyttäminen oli tärkeämpää kuin yhteistyön laajenta-
minen ja asiapohjainen yhteistyö.

Ratkaisu harmitti Paulia, hän koki sen henkilökohtaisena epäonnistumise-
na. Neljän vuoden ”luottamusta rakentava politiikka” oli epäonnistunut. Näytti
siltä, että vihreät ovat oppositiossa myös neljä seuraavaa vuotta.

Pauli joutui soittamaan uudelleen Pekka Paavolalle, joka tuntui odotta-
neenkin soittoa, eikä ollut lainkaan yllättynyt nelosten kariutumisesta. Niinpä
29.11. vihreät ja ryhmä 12 tekivät teknisen vaaliliiton. Syntyi ryhmä 20 kolmos-
ten vastavoimaksi (tai valinnoissa se oli ryhmä 21, sillä SKP:n Jari Heinonen
liittyi siihen myös).

Miksi vihreät tekivät taas vaaliliiton Tampereen sitoutumattomien kans-
sa, vaikka vaalikampanjassa nämä kaksi ryhmää olivat ääripäitä esimerkiksi
pikaratikka-asiassa ja ryhmä veti edellisellä valtuustokaudella erotettu Pekka
Paavola?

Kyse oli teknisestä vaaliliitosta, ei poliittisesta yhteistyöstä. Vaaliliittoa tar-
vittiin vain luottamuspaikkojen jaossa, se turvasi tälle koalitiolle kaupunginval-
tuuston ja -hallituksen toisen varapuheenjohtajan paikat, 7-jäsenisiin toimieli-
miin vaaliliitto sai kaksi paikkaa ja 5-jäsenisiin yhden paikan. Tosin 5-jäsenisten
toimielinten paikka meni pääosin ryhmä 12:lle. Nopeat söivät hitaat... Paulin
riskipeli aiheutti vihreille muutamien luottamuspaikkojen menetyksen.

Harmistuksen keskellä oli vaikea uskoa, että pormestarivaali muuttaisi ku-
vion aivan uusiksi jo kahden vuoden kuluttua.

VIHREÄT ULKONA MYÖS BUDJETTINEUVOTTELUISTA

Vaalien jälkeisissä budjettineuvotteluissa vihreät jätettiin neljän vuoden yhteis-
pelin jälkeen oppositioon.

Kokoomuksen, kristillisdemokraattien ja RKP:n ryhmä sekä demarit ja
vasemmistoliitto tekivät budjettisopimuksen, jossa lisättiin menoja miljoona

euroa ihan hyviin kohteisiin, kuten vanhusten kotona asumisen tukemiseen ja lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukemiseen sekä koulutukseen.

Vihreiden ryhmä teki 1,5 miljoonan euron lisäysesitykset. Vihreiden isoimmat lisäysesitykset olivat omaishoidon tukeen 415 000 euroa, toimeentulotuella työllistämiseen 450 000 euroa, liikennelaitoksen konserniavustukseen 200 000 euroa ja päihdepalvelupisteiden Matalan ja Nervin toiminnan jatkamiseen 160 000 euroa. Pienempiä summia esitettiin mm. nuorisokahvilan perustamiseen Tampereen keskusta (se toteutui myöhemmin), kehitysvammaisten Oma polku -yhteisölle ja Tesoman Naapurille.

Silloinkin, kun olimme oppositiossa ja tiesimme, että esityksemme häviävät äänestyksessä, valmistelimme esitykset huolella, yritimme olla kohtuullisia ja keskittyä vain tärkeimpiin ongelmiin. Taustatyöt tehtiin huolella ja virkamiehiltä ja kolmannen sektorin yhteisöiltä kyseltiin todellisia tarpeita ja hintalapuja. Esimerkiksi edellä kuvatuissa lisäysesityksissä on niin sanottuja ”sotelan ponsia”, eli sosiaali- ja terveystalouden yksimielisesti hyväksymiä lisäysesityksiä budjettiin.

Toisaalta kolmoset olivat keskenään miettinyt uutta ja tiukkaa suhtautumista juuri edellä kuvattuihin lautakuntaponsiin. Koska ne eivät mahtuneet kaupunginhallituksen kehyksiin, Seppo Rantanen vaati omassa ryhmäpuheessaan, että lautakuntien ei tulisi sellaisia väsätkä eikä valtuustossa enää tehtäisi määrärahamuutoksia, vaan kaupunginhallituksen esitys vietäisiin sellaisenaan läpi. Tämä ajatus jäi kyllä kuolleeksi kirjaimiksi.

Koska lisäysesityksemme olivat kohtuullisia ja perustuivat toimialojen selkeisiin tarpeisiin, oppositioon jääminen harmitti erityisen paljon. Perttu Pesä tiivistä tunnelmat Aamulehdelle: ”Vihreät hävisivät kuherruskuukauden. Nyt menee aikaa palautua, mutta uskon että pääsemme eteenpäin yhteistyön kehittämisessä muiden ryhmien kanssa.”

Saimme kyllä pientä tukea demarien riveistä. Jukka Gustafssonin sanat olivat enteelliset: ”Lähivuosina voi osoittautua virheeksi, etteivät vihreät ole mukana yhteistyösopimuksessa.”

APULAISKAUPUNGINJOHTAJAN VIRKA JAOSSA – KOKOOMUKSELLE

Marraskuussa valtuusto valitsi uuden apulaiskaupunginjohtajan eläkkeelle jääneen Vesa Kauppisen (sd) tilalle. Vihreillä oli ensimmäisen kerran oma ehdokas.

Kärkiehdokkaita oli haastateltu valtuustoryhmissä, ehdokkaat olivat kokoomuksen valtuutettu, terveydenhuoltoalueen johtaja Päivi Sillanaukee, vihreiden valtuutettu, lääketieteen tohtori Per Ashorn ja sosiaali- ja terveystoimen suunnittelujohtaja Seppo Prunnila.

Per Ashorn oli koulutukseltaan ja kokemukseltaan monien muidenkin kuin vihreiden mielestä paras hakija, mutta jotkut demarit valittivat meille yksityisesti, että eivät voi Perää äänestää, koska ”paikka on sovittu kokoomukselle”.

Niinpä virkaan valittiin Päivi Sillanaukee kahden vuoden määräajaksi. Päivi oli meidänkin mielestämme hyvä tyyppi, hän edusti kokoomuksen uutta ja uudistavaa sukupolvea. Irene oli tehnyt hänen kanssaan yhteistyötä jo sosiaali- ja terveystalokunnassa, jonka puheenjohtaja Päivi oli.

VALTUUSTOKAUSI 2005–2008

KOK+RKP	SDP	VAS	VIHR	KESK	SIT	KD	SKP
20	18	8	8	3	6	3	1

2005 PORMESTARIPELI KÄYNNISTYY

Jarmo Rantanen pelataan ulos pormestarikuvioista. Suosikit hakeutuvat hyviin asemiin. Valtuuston puheenjohtajaksi nousee Hanna Tainio. Kaupunginhallituksen johdossa jatkaa Timo P. Nieminen. Neloset tekevät tarjouksen kolmosille.

JARMO RANTASTA YRITETÄÄN PORMESTARIKSI

Tampereen pormestarimallin isä oli kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen. Häntä myös kaavailtiin ensimmäiseksi pormestariksi.

Jarmo Rantanen käynnisti keskustelut toimintamallin uudistamisesta vuonna 2000 kertomalla mietteistään ”pitkille pojille”, eli demarien ryhmänjohtaja Pauli Ruoholahdelle ja kokoomuksen ryhmäri Seppo Rantaselle. Se oli tapa muidenkin isojen asioiden kanssa siihen aikaan.

Seppo Rantanen kuvailee avoimesti tätä toimintatapaa Jarmo Rantasesta tehdyssä elämänkerrassa ”Viides ja viimeinen” (Tampere-Seura 2007). Kulmahuoneen kokouksesta asiat vietiin porvariryhmän ja demarien nokkamiesten palaveriin ja sieltä ne etenivät molempien puolueiden valtuustoryhmiin. Vasta sen jälkeen tiedotettiin asiasta muille ryhmille. Toki moni uudistus muutti matkan varrella muotoaan, kun muutkin pääsivät ottamaan kantaa – vihreät ja muut oppositioryhmät viimeisinä.

Jarmo Rantasen yksi pääperuste pormestaramalliin oli se, että kaupunginjohtaja joutuu tekemään paljon tarkoitusharkintaa vaativaa strategista johtamista. Se sopisi paremmin poliittisella mandaatilla toimivan pormestarin rooliin.

Hän tuskin kuitenkaan arvasi, mihin mallin toteuttaminen johtaisi: aseveliakselin hajoamiseen. Ehkä pikemminkin Rantanen ajatteli, että hän itse voisi päättää pitkän kaupunginjohtajauransa ensimmäisenä pormestarina.

Lokakuussa 2004 Pauli Ruoholahti oli esittänyt Jarmo Rantasta demarien pormestariehdokkaaksi. Ehdotus oli siinä mielessä luonteva, että Rantanen ei ollut jäämässä eläkkeelle ja pormestarimalliin aiottiin siirtyä kesken valtuustokauden, vuoden 2007 alussa. Seuraavat kuntavaalit lokakuussa 2008 olisi voitu käydä sitten ensimmäisinä pormestarivaaleina, joissa suurin puolue olisi saanut pormestarin pestin.

Myös kokoomuksen ryhmänjohtaja Seppo Rantanen liputti valmisteluvaiheessa Jarmo Rantasen puolesta. Pitkien poikien suunnitelmaan kuului, että kokoomus saisi kaksi apulaispormestaria – tai kuntaneuvosta, kuten titteli aluksi kuului – ja Seppo Rantanen olisi heistä toinen. Demareiden kuntaneuvoksen paikkaa kaavailtiin Matti Länsiölle tai Hanna Tainiolle.

Kokoomuksen valtuustoryhmässä Seppo Rantasen kanta ei kuitenkaan saanut ymmärrystä, olihan kokoomus suurempi ryhmä kuin demarit. Kansanedustaja ja ääniharava Marja Tiura sekä puoluesihteerinä tuolloin työskennellyt kaupunginvaltuutettu ja Kauppakamarin aiempi toimitusjohtaja Harri Jaskari esittivät syksyllä 2004 pormestariksi TE-keskuksen johtaja Riitta Varpea. Kokoomuksen aluejärjestön puheenjohtaja Juha Kostiainen ja kaupunginhallituksen puheenjohtaja Timo P. Nieminen kannattivat myös omaa ehdokasta – Timo P. tiesi varmasti jo tuolloin, kuka olisi paras mies tehtävään.

Pauli Ruoholahden ja Seppo Rantasen kaavailut kaupunginjohtaja Rantasen valinnasta pormestari Rantaseksi kariutuivat kokoomuksen valtuustoryhmästä nousseeseen vastustukseen. Myöskään vasemmistoliitto ei kannattanut ideaa. Sirkkaliisa Virtanen sanoi sen julki Aamulehden Kunnalliskäräjillä lokakuussa 2004: ”Rantanen on ollut hyvä kaupunginjohtaja, mutta muutosta ei tule, jos hän jatkaa pormestarina.” Myös demariryhmässä oli oppositio, joka näki pormestarimallissa tilaisuuden vaihtaa kaupungin ykkösjohtajaa.

Kun prosessi oli saanut uuden käänteen, Jarmo Rantanen ilmoitti keväällä 2005 jäävänsä eläkkeelle 1.1.2007, eli samana päivänä, kun pormestarimalliin siirryttäisiin.

Valtuusto hyväksyi uudet johtosäännöt toukokuussa 2005 ja linjasi niissä, että pormestarin tulee olla valtuuston jäsen. Kaupunginhallitus oli esittänyt, että tehtävään voidaan valita myös valtuuston ulkopuolinen henkilö. Muutosesityksen teki Seppo Rantanen ja sitä kannatti Pauli Ruoholahti. Aina eivät isotkaan asiat siis edenneet kulmahuoneessa sovitulla tavalla.

Samalla Rantanen esitti, että apulaispormestareita valitaankin neljä kolmen sijasta. Vasemmistoliiton Sirkkaliisa Virtanen oli neuvotellut itselleen paikan.

Ryhmä 20 hajosi pormestariasiaassa. Jokaisella ryhmällä oli omat korjausehdotuksensa malliin. Vihreiden Rosa Meriläinen esitti pormestarin valintaa suoralta kansanvaalilla ja apulaispormestareiden valitsemista suhteellisella vaalilla. Kristillisten Satu Sipilä vastusti apulaispormestareiden valintaa kokonaan ja sitoutumattomien Pekka Paavola ja kommunistien Jari Heinonen esittivät koko pormestarimallin hylkäämistä.

Kokoomuksella ja demareilla ei vielä ollut omaa ehdokasta, mutta Aamulehden valtuutetuille tekemässä gallupissa nousivat jo suosikit: Timo P. Nieminen kokoomuksesta ja Hanna Tainio demareista.

OPPOSITIO TEKEE YHTEISTYÖTARJOUKSEN

Oppositioryhmien puheenjohtajat Pauli Välimäki, Pekka Paavola, Gunnar Graeffe ja Satu Sipilä esittivät 12.12.2005 yhteistyötarjouksen ”kolmosille”:

Tampereella valmistaudutaan ensimmäiseen pormestarivaaliin. Valintaan on enää hieman yli puoli vuotta aikaa, sillä tavoitteen mukaan valtuusto suorittaisi pormestarivaalin kesäkuussa 2006.

Ryhmä 20, eli vihreät, sitoutumattomat, keskusta ja kristilliset, esittää neuvotteluja pormestarin valinnasta kokoomukselle, sdp:lle ja vasemmistoliitolle. Näkemyksemme mukaan paikka ei itsestään selvästi kuulu millekään ryhmälle, vaan tehtävään on etsittävä ’paras vertaistensa joukosta’. Tampereelle tulee valita pormestari, joka kykenee luotsaamaan kaupunkia edessä olevan historiallisen toimintamallin uudistuksen läpi.

Katsomme myös, että apulaispormestareiden toimenkuvasta ja työnjaosta on keskusteltava valtuustoryhmien kesken, samoin valintatavasta. Olemme esittäneet että apulaispormestareiden valinnassa tulee noudattaa samaa suhteellisuusperiaatetta kuin muidenkin luottamushenkilöiden valinnassa ja näin toteuttaa Kuntalain kirjainta ja henkeä. Ryhmä 20 edustaa lähes kolmasosaa valtuutetuista. Olemme neljä itsenäistä valtuustoryhmää, mutta kantamme pormestarmalliin on yhtenäinen.

Pormestarmalliin siirtyminen tarjoaa mahdollisuuden laajentaa vastuunkantajien piiriä. Äskettäin seitsemän valtuustoryhmän voimin hyväksytty budjetti osoitti, että Tampereella on mahdollista hoitaa yhteisiä asioita laajalla yhteistyöllä. ”Neloset” ovat halukkaita neuvottelemaan kaikista avoinna olevista kysymyksistä ”kolmosten” kanssa tamperelaisten kannalta parhaan ratkaisun löytämiseksi.

Tässä neuvottelutarjouksessa oli kaksi koukkua: ryhmä 20 ilmoitti olevansa valmis kannattamaan joko demaria tai kokoomuslaista ehdokasta, kunhan ryhmittymä saisi suhteellisen osuuden pormestarikunnasta, eli käytännössä yhden apulaispormestarin.

Tarjoukseen ei tullut vastausta. Tai tavallaan tuli: kolmoset tekivät keskinäisen sopimuksen, jossa kiellettiin neuvottelut ryhmä 20:n kanssa. Kolmosten sopimuksessa jaettiin apulaispormestarien paikat. Vasemmistoliitto saisi yhden ja kokoomus ja demarit yhden tai kaksi riippuen siitä, kumman puolueen ehdokas valitaan pormestariksi. Häviäjää lepyteltäisiin siis kahdella apulaispormestarilla.

Mutta pormestarista puolueet eivät kyenneet sopimaan. Se antoi valtit ryhmä 20:n käsiin.

SEUTUYHTEISTYÖSSÄ SIIRRYTÄÄN UUTEEN AIKAKAUTEEN

Syksyllä aloitti toimintansa myös uusi toimielin, Tampereen seudun kuntayhtymä. Sen tarkoitus oli valmistella ja linjata kaupunkiseudun kuntien yhteistyötä ja isoja strategisia seutuasioita, kuten seudullista rakennesuunnitelmaa ja sen pohjalta tehtävää yleiskaavaa, ja myös seudun ilmastostrategiaa ja liikennehankkeita. Seutuhallitukseen tuli kunkin kunnan luottamushenkilöiden ”ykkösketju”, Tampereelta Seppo Rantanen seutuhallituksen puheenjohtajaksi ja jäseniksi Elina Sirén, Pauli Ruoholahti, Hanna Tainio, Sirkkaliisa Virtanen ja Pauli Välimäki.

Rakennesuunnitelman ja ilmastostrategian valmistelun ohjaaminen oli ensimmäisen seutuhallituksen merkittävin asia. Pauli oli ohjelmiin tyytyväinen, varsinkin rakennesuunnitelman liikennejärjestelmä antoi vision ja tavoitteen seudullisen raideliikennejärjestelmän kehittämiseksi, jossa uusi katuratikka oli keskeinen, mutta myös lähijunat ja bussien runkolinjat.

Vuonna 2010 hyväksytty Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2030 oli tavallaan käännekohta, jossa koko 1990-luvun jatkunut yhdyskuntarakenteen hajautuminen Tampereen seudulla käännettiin tiivistymiseksi joukkoliikennekäytävien varrelle ja seudun taajamiin. Näin on 2000-luvulla myös käytännössä tapahtunut.

Sen sijaan samaan aikaan valmisteltuun seudun ilmastostrategiaan Pauli ei ollut tyytyväinen. Siinä toki asetettiin tavoitteeksi 30 prosentin vähennys kasvihuonekaasupäästöihin vuoteen 2030 mennessä, mutta se osoittautui jo pian kovin vaatimattomaksi tavoitteeksi. Lisäksi liikenteen päästöjen ennustettiin vain kasvavan, edes raideliikenteen kehittäminen ei näyttänyt pysäyttävän autoliikenteen kasvua. Ilmastostrategia vain painotti tarvetta saada Tampereelle oma, kunnianhimoisempi ilmasto-ohjelma – joka sitten toteutui, kun ECO2-ohjelma alkoi vuonna 2010.

BUDJETISTA SYNTYY YKSIMIELISYYS

Syksyllä 2005 neuvoteltiin vuoden 2006 talousarviosta kaikkien ryhmien kesken.

Vihreät olivat aktiivisesti mukana sorvaamassa sopimusta, joka toi hie-man yli miljoonan euron lisäykset budjettiin ja jokaiselta ryhmältä muutaman tekstilisäyksen.

Vihreille tärkeitä määrärahalisäyksiä olivat joukkoliikennekaistojen ja -valotuuksien lisääminen, kotihoidon ja omaishoidon tuki ja koulunkäyntiavustajien lisääminen. Talousarvion tekstiin saatiin myös pari tärkeää avautusta, jotka myöhemmin toteutuivat: vammaisasiamiehen vakanssin perustaminen ja kansallisen kaupunkipuiston perustaminen.

Joulukuussa vietimme yhteisiä 50-vuotispäiviä Karosen koululla. Pakkasillassa onnittelijoiden jono ulottui ulko-ovelle saakka. Pispalan trubaduurin Jouko Mäki-Lohiluoman yhtye ”Punapapit” soitti mukavasti kantaa ottavaa

musiikkia ja lapset olivat tehneet mainion kuvakavalkadin vuosikymmenten varrelta.

Aamulehdessä Markku Leppänen haastatteli Paulia vuosipäivän johdosta: ”Välimäki siirtäisi aseveliakselin jo museokeskus Vapriikkiin, omaan osastoonsa.” Toimittaja Seppo Saari puolestaan haastatteli Ireneä: ”Harrastan vain perhettä, maailman parantamista ja työssäkäyntiä, Irene vähättelee, kun hänen ansioluettelonsa jo kattaa monta sivua.”

2006

ASEVELIAKSELI KATKEAA

Ryhmä 20 asettaa pormestariehdokkaaksi Oras Tynkkysen. Harri Jaskari ottaa yhteyttä Paavolaan ja Välimäkeen ja Riitta Koskinen kutsuu herrat kylään. Kokoomuksen Timo P. Nieminen valitaan pormestariksi. Aseveliakseli katkeaa ja XL tekee poliittisen ohjelman.

KESKUSTAN LIIKENNEOSAYLEISKAAVASTA ENSIMMÄINEN "RATIKKAAÄNESTYS"

Vuosi alkaa presidentinvaaleilla, joissa vihreillä on ehdokkaana Heidi Hautala, kuten oli ollut edellisissäkin vaaleissa.

Irene on mukana Tarja Halosen kampanjassa, sen Pirkanmaan kansalaisvaltuuskunnan toisena varapuheenjohtajana. Pauli tukee Heidi Hautalaa. Siitä ei riitä saada perhepiirissä aikaiseksi, pariskunta jakaa yhdessä molempien esitteitä postiluukkuihin.

Irene arvosteli kyllä vihreiden päätöstä asettaa oma ehdokas, se kun saattoi viedä Haloselta juuri ne ratkaisevat prosentit, joita hän olisi tarvinnut saadaakseen jo ensimmäisellä kierroksella yli 50 prosenttia äänistä. Mutta toisaalta kaikilla puolueilla vasemmistoliittoa lukuun ottamatta oli oma ehdokas, ja toisella kierroksella Halonen sitten tuli valituksi toiselle kaudelle. Vihreiden valtuutetuista valtaosa tuki julkisesti Tarja Halosta vaalien toisella kierroksella, jossa vastaehdokkaana oli nykyinen presidentti Sauli Niinistö (kok). Juhlimme tulosta yhdessä demarien ja vasemmistoliittolaisten kanssa Tampereen työväentalolla.

Vuoden ensimmäisessä valtuustossa oli iso ja kauaskantoinen asia: keskustan liikenneosayleiskaava. Siitä väiteltiin tuntikausia, pääosin pikaratikan varauksesta, mutta myös Tampellan pitkistä tunnelista. Vihreät olivat molempien kannalla, kuten olivat olleet jo edelliselläkin valtuustokaudella.

Kaavassa pikaratikka kulki pääosin junaraiteilla, ja keskustan ali tunnelissa. Monet ratikan vastustajat pitivät mallia kalliina ja ratikan ja junien yhdistämistä mahdottomana. Myöhemmin osoittautui, että vastustajat olivat osin oikeassa, ratikka ei mahtunut junaraiteille. Mutta kaavalla oli silti iso merkitys: se tarkoitti ratikkaselvitysten jatkamista, ja Hervannan ja Lielahden-Lentävänniemen osalta varaukset olivat suurin piirtein sellaisia, miten niitä myöhemmin alettiin toteuttaa.

Liikennekaavasta tuli valtuuston ensimmäinen "ratikkääneestys". Kaavaa vastustivat pikaratikkavarauksen takia sitoutumattomien, keskustan, kristillisdemokraattien ja SKP:n ryhmät sekä kokoomuksen vastarannakiiski Erkki

Axén. Kaava hyväksyttiin silti suurella enemmistöllä äänin 50–14. Kokoomuksen ja demarien ratikan vastustajat saatiin kaavan taakse hyväksymällä heidän toivomansa ponnet erilaisten selvitysten ja vaihtoehtovertailujen tekemisestä. Ne ovat selvityksiä, joita näin isossa hankkeessa aina tehdään, mutta hyvä että ne rauhoittivat useimmat kriitikot kaavan taakse.

Ponsilla oli myös merkitys, jota ei tuolloin osattu arvatakaan. Kun Ratahallintokeskus myöhemmin tyrmäsi lausunnossaan pikaratikan sanomalla, että ratikkaraiteet eivät mahdu ratapihalle, se ei merkinnyt koko pikaratikkahankkeen hautaamista, vaan selvitykset vaihtoehtoisista malleista – joista yksi oli sittemmin toteutunut katuratikka - jatkuivat, kuten pikaratikan vastustajat olivat vaatineet.

Liikennekaava antoi hyvän selkänöjan tulevien vuosien taistoille ratikan ja myös Rantaväylän tunnelin puolesta. Vihreät esittivät kaavaan otettavaksi myös Hämeenkadun pyöräkaistoja, mutta sen äänestyksen hävisimme. Pyöräkaistat tulivat sitten aikanaan ratikan myötä kuin itsestään.

Mielenkiintoinen yksityiskohta on se, että pikaratikkakeskustelussa asiantuntijat arvioivat, että jos kaikki menisi hyvin, pikaratikka voisi toteutua noin vuonna 2020. Pikaratikka kariutui, mutta lähes samassa aikataulussa toteutuu katuratikan ensimmäinen vaihe, vain vuoden silloisesta arviosta jäljessä!

Konsulttiselvitys ratikan eri vaihtoehtoista valmistui maaliskuussa 2007. Selvityksessä suositeltiin junaraiteita hyödyntävän pikaratikan sijaan yhdistelmämallia, joka koostuisi bussiliikenteestä, vuoden 2015 jälkeen rakennettavasta katuraitiotiestä ja lähijunista.

Liikennekaavassa oli monia muitakin vihreiden tavoitteiden mukaisia ratkaisuja, kuten bussien laatukäytävät, keskustan kävelypainotteiset kadut, pyöräilyn pääväylät ja kevyen liikenteen Palatsinsilta, joka korvasi pitkään kiistellyn Koskenniskan ajoneuvosillan. Nämä kaikki kaavan tavoitteet alkavat olla toteutettuja.

KUKA SAA OMAISHOIDON TUKEA?

Lukonmäessä asuva ja äitiään hoitava Elina Tuominen otti meihin yhteyttä keväällä 2006 ja pyysi käymään. Menimme hänen luokseen ja hän kertoi omaishoitajan arjesta ja ongelmista. Hänen omaishoidontuen hakemuksensa oli hylätty, vaikka hän täytti kriteerit. Niinpä hän joutui hakemaan toimeentulotukea voidakseen hoitaa äitiään. Siitä alkoi pitkä taisto sen puolesta, että kaikki omaishoitajat saisivat kaupungin tukea. Kirjoitimme Aamulehdessä 1.4.:

Omaishoidontukea jonottaa jo 230 henkilöä Tampereella. Kahdessa vuodessa on peräti 230 hakemusta hylätty, vaikka hakijat täyttävät kaupungin laatimat omaishoidontuen kriteerit. Tämä sotii hakijoiden tasavertaisuutta vastaan. Tampereen tulisi myöntää omaishoidontukea kaikille kriteerit täyttävälle hakijoille tasapuolisesti. Se olisi myös kaupungille edullista, sillä kotihoito maksaa huomattavasti vähemmän kuin laitoshoido. – Ensi vuoden budjettiin tulee varata omaishoidon tuen määrärahaa niin paljon, että kaikki tukeen oikeutetut saavat sitä.

Omaishoitajien yhdistys lähti ensimmäistä kertaa kylttien kanssa liikkeelle, kun valtuusto käsitteli asiaa lisäbudjetissaan. Kolmoset esittivät 1,1 miljoonaa euroa lisää omaishoidon tukeen. Se riitti vain nykyisten tukien jatkamiseen ja yhden kuukausittaisen vapaapäivän järjestämiseen tuen ulkopuolelle jääneille, mutta yhtään uutta omaishoitajaa tuen piiriin ei saataisi. Siksi ryhmä 20 esitti 2,5 miljoonan euron lisäystä, jolla kaikki tukeen oikeutetut pääsisivät tuen piiriin. Paulin tekemä ehdotus kaatui äänin 43–24. Kolmosten ryhmäkurista irtosi vain kolme valtuutettua: Aila Dündar-Järvinen (silloin vielä kok), Antti Hervonen (kok) ja Anna Kontula (vas).

PORMESTARIPELI VAUHDISSA, MUTTA EHDOKKAAT VÄHISSÄ

Kesäkuussa ryhmä 20 asetti pormestarivaaliin omat ehdokkaat: Oras Tynkkyksen pormestariehdokkaaksi ja Hannu Soron, Timo Hanhilahden ja Leena Rauhalan apulaispormestariehdokkaiksi.

Tätä perusteltiin avoimuudella: ”Päteviä ehdokkaita löytyy kaikista ryhmistä, paikkoja ei tule jakaa etukäteen tietyille ryhmille, eikä ketään tule sulkea ennakkolta ulos.”

Ehdokkaiden asettamisella ryhmä 20 yritti savustaa kokoomuksen ja demarit ulos kuorestaan: ”Ryhmä 20 haastaa valtuuston kolmoset julkistamaan omat ehdokkaansa jo ennen kesälomia. Demokratia ei toteudu, jos valtapuolueet toimivat sammutetuin lyhdyin ja julkistavat ehdokkaansa vasta valintakokouksessa tai sen alla. Ryhmä 20 on valmis yhteistyöhön kaikkien ryhmien kesken, jotta mahdollisimman laajapohjainen enemmistö saadaan aikaan.”

Asiaa koskeneessa tiedotteessa ryhmä 20 vaati myös suhteellisuuden toteuttamista päätoimisten luottamuspaikkojen jaossa, jolloin ”ryhmä 20:lle kuuluu vähintään yksi paikka viidestä”.

Ensimmäiset pormestari- ja apulaispormestariehdokkaat saivat näkyvästi julkisuutta, mutta sekään ei saanut demareita ja kokoomusta ulos kuorestaan. Demarit asettivat valtuuston puheenjohtajan, Hanna Tainion, ehdokkaaksi vasta 4.9.2006 eli vain pari päivää ennen ratkaisevaa kokousta, joka oli 6.9.

Kokoomuksen ehdokas, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Timo P. Nieminen, oli asetettu elokuun puolenvälin jälkeen. Puolueet eivät päässeet yksimielisyyteen, kumman ehdokkaasta tulisi pormestari. Tämä teki ryhmä 20:stä vaa’ankielen.

HARRI JASKARI OTTAA YHTEYTTÄ

Seppo Rantanen ja Pauli Ruoholahti kieltäytyivät edelleen neuvottelemasta ryhmä 20 kanssa. Mutta elokuussa, neljä viikkoa ennen pormestarin valintakokousta kokoomuksen Harri Jaskari, tuolloin puoluesihteeriksi, mutta myös kaupunginvaltuutettu, otti yhteyttä oppositioon.

Harri ja Pauli tapasivat kaupungilla kahvikupin äärellä. Harri kysyi, millä ehdoilla vihreät voisivat tukea kokoomuksen ehdokasta pormestarivaalissa. Pauli vastasi, että ryhmä 20 haluaa päästä pois paitsioasemasta. Se tarkoitti mukanaoloa päätöksenteossa ja myös osuutta apulaispormestarikunnassa ja puheenjohtajuuksissa. Puhuttiin myös pormestarin valinnasta suoralla kansanvaalilla.

Harri raapusti pieneen muistilehtiöönsä nopeasti tarjouksen: 8 johtokuntapaikkaa sisältäen 2 puheenjohtajaa, 2 vuoden päästä pormestari valitaan valtuuston ulkopuolelta, 6 vuoden päästä kansanvaali, vihreät mukaan kolmosten budjettineuvotteluihin.

Harri oli keskustellut myös Pekka Paavolan kanssa. Päätimme tehdä ryhmä 20 yhteisen tarjouksen kokoomukselle. Sitä ennen piti tiedustella valtuutettujen kantaa, olisiko porukka valmis Timo P. Niemisen taakse. Lähinnä kyse oli vihreistä, sillä keskusta ja kristilliset olivat vanhastaan lähellä kokoomusta, ja oman ryhmänsä Paavola saisi kyllä mukaan, varsinkin kun demarien suunnalta ei kuulunut minkäänlaista kosiskelua. Vihreiden ryhmässä sen sijaan oli sympatiaa Hanna Tainiota kohtaan, joka oli demarien kärkinimi, vaikka häntä ei virallisesti oltukaan asetettu ehdokkaaksi.

Viikonlopun soittokierros osoitti, että Niemisen taakse saadaan riittävä tuki, jos vain ehdoista sovitaan. Harrin alustava tarjous ei kuitenkaan ollut alkuunkaan riittävä. Pauli raapusti vihreiltä valtuutetuilta saamansa palautteen pohjalta omaan lehtiöönsä riittävää hintalappua:

Paikat:

- apulaispormestari
- valtuuston puheenjohtaja tai ensimmäinen varapuheenjohtaja
- kolmasosa johtokuntien puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista
- sujan tai hejan pj/vpj
- yhtiöiden puheenjohtajia
- kolmasosa kh:n edustajista lautakunnissa

Muut:

- R20 mukaan päätöksentekoon
- suora vaali 09
- johtokuntia ei pienennetä
- valtuuston valtaa vahvistetaan
- nimitysvalta kh:lle ja lautakunnille

Varsinaisia asiakysymyksiä saati virkapakettia hintalappuun ei siis haluttu sisällyttää, vain suhteellisuus paikkajaossa ja demokratian laajentaminen toimintamallin uudistuksessa. Seuraavalla viikolla nimittäin johtosääntöjä oltiin uudistamassa niin, että liikelaitosten johtokuntien jäsenmäärä supistuisi seitsemästä viiteen. Tämä sulkisi pienet ryhmät kokonaan niistä ulos. Myös valtuuston päätösvaltaa oltiin kaventamassa siirtämällä asioita kaupunginhallitukselle

ja lautakunnille, samoin nimitysvaltaa oltiin siirtämässä entistä enemmän virkamiehille.

Soittokierroksen jälkeen sunnuntaina 13.8. Pauli lähti Pekka Paavolan luokse. Keskustelun jälkeen Pekka muotoili vastauskirjeen Harri Jaskarille:

Puoluesihteeri Harri Jaskari
H.V.

Tiedustelit valtuuston ns. Ryhmä-20:n kantaa pormestarivaalissa. Toteamme sen johdosta, että pidämme selvänä, että ryhmämme voi yksimielisesti tukea kokoomuksen nimeämää ehdokasta ko. tehtävään. Emme ole viikonvaihteen aikana kylläkään voineet tavoittaa kaikkia ryhmän jäseniä, mutta aikaisempien keskustelujen pohjalta pidämme asiaa selvänä. Ensi viikon aikana voimme varmistaa asian.

Kysyt myös, millaista hyvitystä ryhmämme odottaisi tuestaan kokoomukselle. Tämä asia on tietysti neuvottelukysymys, jonka ratkaisua emme voi sanella. Uskomme kuitenkin, että on mahdollista päästä asiassa lopputulokseen, joka tyydyttää molempia osapuolia.

Selkein ratkaisumalli olisi, että ryhmämme saisi yhden apulaispormestarin toimen. Paketin tulisi joka tapauksessa antaa jokaiselle neljälle Ryhmä-20:een kuuluvalla valtuustoryhmälle joitain uusia tehtäviä hoidettavaksi.

Esitämme neuvoteltaviksi vaihtoehtoisiksi seuraavia kohteita: valtuuston puheenjohtajan tai 1 varapuheenjohtajan paikka; paikka pormestarin mahdollisessa esikunnassa; joidenkin johtokuntien ja/tai kaupungin yhtiöiden puheenjohtajien paikkoja; ylimääräinen paikka joissakin johtokunnissa; kaupunginhallituksen edustajan paikka joissakin lauta- ja/tai johtokunnissa. Odotamme kokoomukselta vastaesitystä neuvottelujen pohjaksi.

Edellytämme myös, että kokoomuslainen pormestari huolehtii siitä, että asioiden valmistelu hoidetaan siten, että kaikilla ryhmillä on hänen toimikautenaan tasavertaiset mahdollisuudet olla mukana asioiden valmistelussa.

Mielestämme pormestari pitäisi seuraavaksi valtuustokaudeksi valita suoralla kansanvaalilla kunnallisvaalien yhteydessä, jos silloinen lain-säädäntö sen mahdollistaa. Tampereen pitäisi olla aktiivinen lainmuutoksen aikaansaamiseksi. Ellei tässä onnistuttaisi, pormestarin paikka tulisi avata muillekin kuin valtuutetuille.

Ensi keskiviikkona 16.8.2006 hyväksyttävät johtosäännöt pitää ensimmäisen pormestarikauden aikana ottaa uudelleen tarkasteltaviksi. Tavoitteena tulee olla luottamusmiesten päätösvallan lisääminen esimerkiksi nimityskysymyksissä, siirtämällä enemmän asioita kaupunginvaltuuston tai -hallituksen päätettäväksi.

Kuluvan valtuustokauden loppujakson aikana emme näe tarpeellisenä uuden Ryhmä-40:n muodostumista valtuustoon. Sen sijaan haluamme pormestarin johdolla tapahtuvaa, avointa keskustelua kaikkien valtuustoryhmien kesken Tampereen parhaaksi.

Paulin tekemän listan vaatimukset päättyivät kirjeeseen, joskin väljemmin muotoiltuina. Paavola ei halunnut tiukkaa kirjausta esimerkiksi siitä, että puheenjohtajuudet ja kaupunginhallituksen edustuksen jaetaan suhteellisuuden mukaan ja ryhmä 20:lle kuuluu kolmasosa paikoista.

”Tärkeintä on saada sopimus aikaan. Sen jälkeen kaikki saavat kyllä riittävästi hyvää”, hän kuvaili neuvottelutaktiikkaansa.

Jäimme odottamaan vastausta kirjeeseemme.

RIITTA KOSKINEN KUTSUU KYLÄÄN

Kokoomuksen valtuutettu Riitta Koskinen ottikin pian Pekkaan yhteyttä ja kutsui luokseen keskustelemaan. Harri Jaskari oli Helsingissä töissä, Seppo Rantanen kieltäytyi neuvottelemasta, Timo P. oli ehdokkaana jäävi, joten Riitta ryhmänsä varapuheenjohtajana ja toimen naisena otti vetovastuun. Sovittiin, että neuvottelut käydään aluksi Pekan, Riitan ja Paulin kesken.

Tämä kolmikko kokoontui sitten useamman kerran Riitan kotona. Riittakin asui Pyynikintorin lähellä, joten oli kätevää siirtyä sinne Paavolan luota ennakkopalavereista. Palavereita ei pidetty virastotalolla, koska Riitta ei halunnut, että demarit tai edes muut kokoomuslaiset tai vasemmistoliittolaiset näkevät meitä – olivathan kolmoset sopineet neuvottelukiellosta ryhmä 20 kanssa. Jopa Riitan puoliso Pekka joutui palavereidemme ajaksi lähtemään ulos, Pyynikintorin laidalla sijainneeseen Tuoppiin. Hän ei pahastunut siitä.

Riitta Koskinen piti neuvottelukieltä mahdollisena ajatuksena. Hän ei käsittänyt, miksi kokoomus menisi pormestarivaaliin epävarmana siitä, miten keskiryhmät äänestävät tai ovatko ne tehneet mahdollisesti demarien kanssa sopimuksen. Koska Seppo Rantasta ei saatu liikkeelle, olivat Harri Jaskari ja Riitta Koskinen päättäneet tehdä aloitteen. Myös Timo P. tiesi neuvotteluista, vaikka ei itse niihin osallistunut, taisi kyllä aivan loppuvaiheissa käydä hymyillen ja hyväntuulisena tervehtimässä meitä.

Ensimmäisessä palaverissa kartoitimme tilannetta ja mietimme etenemistä. Riitta piti vaatimuksiamme kohtuullisena muutoin, mutta arveli, että apulaispormestarin paikkaa he eivät voi luvata, koska kokoomus oli tehnyt kolmosten kanssa kirjallisen sopimuksen paikkajaosta, eikä sitä haluttu rikkoa. Hän pelkäsi sen hajottavan yhteistyön vasemmiston suuntaan.

Kokoomuksen ja demareiden yhteistyön katkaiseminen ei siis ollut Riitan ja kumppaneiden mielessä, päinvastoin kokoomuksen neuvottelijat tähtäsivät vain pormestarin paikan saamiseen ja olivat valmiit sen ansaitakseen jakamaan omista paikoistaan osan ryhmä 20:lle.

Pauli vaati apulaispormestarin paikkaa edelleen, kun taas Paavola korosti, että kokonaisuuden tulee olla kaikkien kannalta tyydyttävä. Pauli ja Pekka katsoivat myös, että ryhmä 20:n tulee saada varmuus siitä, että kokoomuksen ryhmä tukee sopimusta. Pekka ehdotti, että Riitta kävisi kokoomuksen valtuutetut yksittäin läpi. Riitta arveli, että saa kerättyä ryhmän enemmistön tuen.

Seuraavassa palaverissa Riitta jakoikin paperin, jossa oli 11 valtuutetun nimet, eli niukka enemmistö 20:stä kokoomuksen ja RKP:n valtuutetusta. Nämä rohkelikot olivat Erkki Axén, Esko Berg, Tuija Flinck, Antti Hervonen, Harri Jaskari, Riitta Koskinen, Peter Löfberg, Timo P. Nieminen, Antti Punkari, Miikka Seppälä, Irja Tulonen.

Jälkeenpäin ajatellen hymyilyttää kyllä, miten Riitta Koskinen joutui salaa keräämään kokoomuksen ryhmästä kannattajia sopimukselle, jolla turvattaisiin kokoomuksen ehdokkaan valinta pormestariksi.

Vain näille luotetuille Riitta oli kertonut neuvotteluista ja tarjouksesta, joka oli neuvottelupöydässä. Se oli otsikoitu ytimekkäästi ”Timo P” ja sisälsi em. valtuutettujen nimilistan sekä seuraavan tekstin:

Kiitollisuuden osoitukset

Toimintakulttuurin muuttaminen

Oppositio on ollut merkittävästi suljettuna ulkopuolelle kaupungin kehittämisessä. Sen tukea tarvitaan uuden tilaaja-tuottajamallin läpiviemiseen. Kokoomuslaisen pormestarin johdolla nykyistä toiset poissulkevaa neuvottelukulttuuria ei tulla jatkamaan. Ei kuitenkaan koske vielä tämän syksyn budjettineuvotteluja.

Pormestarin esikuntaan otetaan vihreiden luottamusta nauttiva henkilö.

Vajaan kahden vuoden päästä johtosääntöjä uudistettaessa tehdään mahdolliseksi pormestarin valinta myös valtuuston ulkopuolelta.

Uusi toimintakulttuuri edellyttää jonkinasteista tehtävien uusjakoa.

Uusia tehtäviä:

1 johtokunnan puheenjohtajuus

2 KH:n edustajaa johtokuntiin

1 uusi lautakuntapaikka

2 johtokuntapaikkaa

Tarjous oli paikkajaon suhteen vaatimaton ja kaukana vihreiden esittämästä suhteellisuusperiaatteesta puheenjohtajuuksien ja kaupunginhallituksen edustusten jaossa. Uusia johtokuntia oli 17, ryhmä 20 saisi vain yhteen puheenjohtajuuden. Eikä tarjous sisältänyt tärkeintä tavoitettamme apulaispormestarin paikasta. Hyvää tarjouksessa oli se, että kokoomus lupasi luopua opposition poissulkevasta neuvottelukulttuurista.

VIHREÄT VAATI TASAPUOLISUUTTA – EI VIRKAPAKETTIA

Keskustelimme vihreiden ryhmässä tarjouksesta ja päätimme jatkaa neuvottelua, ja vaatia yhä apulaispormestarin paikkaa. Pormestarin suorasta kansanvaalista halusimme sopimukseen tavoitteellisen kirjauksen. Esitimme, että kaupunki teki ministeriölle esityksen kuntalain muuttamisesta niin, että suora vaali olisi mahdollinen jo kahden vuoden kuluttua. Tämän saman esityksen olivat ryhmä 20 ryhmäjohtajat lähettäneet kuntaministeri Hannes Manniselle jo edellisellä vuonna.

Paikkajakoa halusimme korjata paremmin vastaamaan ryhmä 20 suhteellista osuutta. Vaadimme 4 puheenjohtajuutta johtokuntiin tai yhtiöihin ja kaupunginhallituksen edustajaa myös lautakuntiin. Emme myöskään hyväksyneet poikkeusta syksyn budjettineuvottelujen osalta – halusimme avointa neuvottelukulttuuria välittömästi.

Lisäksi esitimme, että sopimukseen kirjattaisiin, että myös kokoomuksen ja RKP:n valtuustoryhmän puheenjohtajan tulee sitoutua uuteen neuvottelukulttuuriin. Tämä kuvaa epäluottamusta kokoomuksen ryhmänjohtaja Seppo Rantaseen. Takana oli liian monta epäonnistunutta yritystä päästä yhteistyöhön hänen ja Pauli Ruoholahden kanssa.

Istunnot Riitta Koskisen kotona jatkuivat, ja valtuuston vaalipäivä lähestyi. Paavolaa selvästi ärsytti Paulin tiukkuus. Pekka oli valmis antamaan kokoomukselle yliedustusta niin paljon, että sopimus varmasti syntyisi.

Kokoomus kuitenkin paransi tarjoustaan. Ehtolause syksyn budjettineuvotteluista poistui ja tilalle tuli virke: ”Myös kokoomuksen puheenjohtaja sitoutuu tähän.” Esikuntapaikkaa muokattiin niin, että henkilön tulee nauttia ryhmä 20:n luottamusta ja tavoitteena on läsnäolo johtoryhmässä ja/tai kh:ssa. Lakimuutosesitys pormestarin suorasta kansanvaalista luvattiin tehdä. Ja ”kiitollisuuden osoituksena” luvattiin ryhmä 20:lle 2 johtokunnan ja 2 yhtiön puheenjohtajuutta sekä kaksi kaupunginhallituksen edustajaa johto- ja lautakuntaan.

PAULI TAPAA MATTI LÄNSIÖN TYÖVÄENTALOLLA

Nyt alettiin olla samalla kartalla, paitsi että se apulaispormestarin pesti puuttui edelleen tarjouksesta.

Neuvottelujen ollessa Pyynikintorin laidalla vielä kesken demarivaltuutettu ja Tampereen työväenyhdistyksen toiminnanjohtaja Matti Länsiö soitti Paulille ja pyysi käymään. Matti oli ollut hyvä yhteistyökumppanimme mm. Karosen koulukiistan aikaan ja meillä oli luottamukselliset välit. Hän kertoi, että haluaisi tietää, voisivatko vihreät tulla Hanna Tainion taakse pormestarivaalissa ja miten demarit voisivat tulla silloin vihreitä vastaan.

Keskustelu työväentalolla Matin työhuoneessa oli hyvähenkkinen. Matti sanoi Pauli Ruoholahden tietävän tunnustelusta ja hyväksyvän sen, vaikka ei voi itse neuvotella kolmosten sopimuksen takia. Pauli V. sanoi, että vihreät haluavat päästä mukaan yhteistyöhön tasaveroisena kumppanina, ja se tarkoittaa mm. apulaispormestarin paikkaa.

Matti ei sitä voinut luvata, koska paikat oli jo jaettu kolmosten kesken. Hän arveli, että joku muu paikka voisi löytyä, kuten valtuuston varapuheenjohtajuus. Hän kysyi myös, kiinnostiko Paulia joku tehtävä valkoisessa talossa. Pauli kertoi hakeneensa viestintäpäällikön paikkaa, kun se oli tullut auki Jari Sepälän siirryttyä Kuntaliittoon. Pauli oli kolmen kärkihakijan joukossa, mutta Jarmo Rantanen valitsi tehtävään Anna-Maria Maunun, jolla oli vahvaa kokemusta viranomaisviestinnästä. Pian sen jälkeen Rantanen oli kutsunut Paulin luokseen ja kehunut tämän strategista osaamista, mikä oli testeissä tullut ilmi. Rantanen oli selittänyt, miksi kuitenkin päätyi Maunuun ja kysyi suoraan, kiinnostaisiko Paulia jokin muu tehtävä kaupungilla. Pauli oli tuuminut, että kyllä kiinnostaa. Tämä keskustelu ei kuitenkaan koskaan johtanut sen pidemmälle.

Matti jäi miettimään kuulemaansa ja kaksikko päätti olla yhteydessä vielä uudelleen.

He tapasivat ennen valtuuston kokousta. Matti ei ollut saanut ryhmänsä johdolta valtuutusta luvata vihreille apulaispormestaria, mutta valtuuston varapuheenjohtajuuden he voisivat antaa, ja lupasivat ottaa vihreät mukaan kolmosten yhteistyöhön. Siis vihreät, ei koko ryhmä 20:tä.

Pekka Paavola väittää Olli Helenin kirjoittamassa ”Tampereen Pomo” -kirjassa (Tampere-Seura 2011), että koko syksyn 2006 pormestaripeli olisi alkanut, kun ”Välimäki avasi pelin ja ryhtyi innokkaasti tarjoamaan apuaan sosiaalidemokraateille ja vassareille vaatien avusta palkaksi apulaispormestarin paikkaa”. Tapahtumat etenivät kuitenkin toisin päin: ensin aloitettiin keskustelut kokoomuksen ja ryhmä 20:n välillä, ja niiden ollessa vielä kesken Matti Länsiö ja Pauli keskustelivat demarien mahdollisista vastaantulosta – jota ei siis lopulta riittävässä määrin tullut.

Myös Pyynikintorin suunnalla alkoi näyttää selvältä, että apulaispormestarin paikkaa ei tule. Pauli oli kuitenkin päättänyt vääntää asiasta viimeiseen asti, vaikka Paavola oli jo tyytyväinen neuvottelutulokseen ja toppuutteli.

Riitta Koskinen ei uskaltanut luvata apulaispormestaria, mutta hän keksi jotain muuta: kokoomus vaihtaisi ryhmän puheenjohtajan. Se oli merkki siitä, että kokoomuslaiset olivat nyt tosissaan. ”Pitkien poikien” valta-akseli, joka perustui Ruoholahden ja Rantasen keskinäiseen kemiaan ja suljettuun, pienen piirin hallitsemistapaan, oltiin valmiita katkaisemaan.

Pekka Paavola ja Pauli totesivat, että enempää ei nyt voida saada, tämä oli kokoomuksen ryhmän enemmistöltä jo kova päätös.

VALTUUSTO ÄÄNESTÄÄ TIMO P. NIEMISEN PORMESTARIKSI

Maanantaina 4.9. ryhmä 20 tenttasi Hanna Tainiota ja Timo P. Niemistä valtuustosalissa.

Molemmat vakuuttivat yhteistyöhalua. Asiakysymyksissä Hanna oli lähempänä vihreitä, Timo P. taas lähempänä sitoutumattomia, kristillisiä ja keskustalaisia. Mukavia ihmisinä molemmat. Pauli pisteytti vastauksia, tasaista oli.

Pormestarin valintakokous oli keskiviikkoiltana 6.9. Ryhmät olivat koolla tuntia ennen valtuuston kokouksen alkamista. Sitä ennen ryhmä 20:n edustajat olivat vielä tavanneet kokoomuksen neuvottelijat ja Pauli myös Matti Länsiön. Tarjoukset oli jätetty ja viilattu valmiiksi, oli ratkaisun paikka.

Vihreiden ryhmäkokouksessa asiaa puidaan hartaasti. Pauli esittelee kokoomuksen tarjouksen sopimukseksi ja kertoo käymistään keskusteluista Matti Länsiön kanssa.

Kaikki ovat samaa mieltä siitä, että arvojen ja myös eräiden tärkeiden asiakysymysten näkökulmasta Hanna Tainio on lähempänä vihreitä. Sitten tulee iso mutta. Vaikuttaa siltä, että demarit luottavat tästä syystä saavansa vihreiden äänet antamatta juuri mitään vastineeksi tuesta. Vihreät jäisi apupuolueeksi vassemistoliiton tapaan.

Kokoomus taas olisi valmis ottamaan koko ryhmä 20:n mukaan päätöksentekoon ja luopumaan toiset pois sulkevasta neuvottelukuluttuurista. Vaikka emme olleet saaneet läpi apulaispormestarin vaatimustamme, sisältää kokoomuksen tarjous mahdollisuuden päästä pois oppositiosta vaikuttajien pöytiin.

”Muutoksia tulee todennäköisemmin, jos valitsemme Timo P:n”, kiteyttää Per Ashorn.

”Sisällöissä Hanna on lähempänä. Vain jos kokoomus antaisi vihreille apulaispormestarin, voisin tukea heitä”, vastaa Irene.

Kello alkaa lähestyä puolta kuutta. Pauli pyytää valtuutettuja kertomaan, miten kukin aikoo äänestää toisella kierroksella. Olemme jo aiemmin sopineet, että ensimmäisellä kierroksella äänestämme omaa ehdokasta, Oras Tynkkystä. Toisella kierroksella Timo P:n takana lupaa olla seitsemän valtuutettua, Irene aikoo äänestää Hannaa. Kello soittaa saliin, valtuuston kokous alkaa.

Pormestarin vaali on esityslistan ensimmäinen varsinainen asia. Pauli esittää Oras Tynkkystä pormestariksi: ”Tampere tarvitsee muutosjohtajan, jolla on tahto lisätä demokratiaa ja ottaa ihmiset suunnittelemaan ja toteuttamaan heitä koskevia asioita.” Pauli Ruoholahti esittää Hanna Tainiota ja Seppo Rantanen Timo P. Niemistä.

Vaali käydään suljetuin lipuin. Ensimmäisellä äänestyskierroksella Nieminen saa 29 ääntä, Tainio 23 ja Tynkkynen 15. Jälkeenpäin selviää, että kolmoset olivat sopineet, että kolme vasemmistoliiton valtuutettua äänestää ensimmäisellä kierroksella Niemistä, jotta varmistetaan, että Tynkkynen ei pudota häntä toiselta kierrokselta! No, asian varmistivat myös kristillisdemokraatit, jotka olivat jo etukäteen julistaneet, että eivät tue Tynkkystä.

Toisen kierroksen alkaessa jännitys salissa tiivistyy. Kun Pauli vie äänestyslappunsa uurnaan ja palaa takaisin paikalleen, hän ohittaa valkoiseksi valahtaneen Ruoholahden. ”Voi Pauli, minkä teit!” mutisee Ruoholahti. Hän on jostain ehtinyt kuulla kokoomuksen ja ryhmä 20:n sopimuksesta.

Toisella kierroksella äänet jakautuvat Niemisen ja Tainion kesken 39–28 Niemisen hyväksi.

Valinnan jälkeen kokous keskeytetään toviksi. Timo P:n luokse rientää onnittelijoita, mutta demarit istuvat järkyttyneinä ja ihmetellen, mitä on tapahtunut. Paukku menee Seppo Rantasen luokse, Rantanen vaikuttaa myös olevan ihmeissään, kun heidän ehdokkaansa on voittanut.

Seuraavana päivänä Irene saa työpaikallaan kiitosta siitä, että on pysynyt loppuun asti Hanna Tainion takana. Illalla soi myös puhelin ja demarivaikuttaja tiedustelee, olisiko Irene halukas loikkaamaan heidän ryhmäänsä. Irene vastaa pilke silmäkulmassa, että ”saattaisinpä loikatakin, mutta siitä seuraisi avioero, ja niin kallista hintaa en ole valmis maksamaan”.

APULAISPORMESTARIT VALITAAN KOKOOMUKSESTA JA VASEMMISTOSTA

Apulaispormestareiden vaali menikin sitten kolmosten sopimuksen mukaan. Pauli esitti suhteellisen vaalin toimittamista kaikista apulaispormestareista samalla kertaa. Silloin ryhmä 20 olisi saanut yhden neljästä apulaispormestarista. Kolmosten äänin valtuusto päätti toteuttaa enemmistövaalin, eli valita kunkin apulaispormestarin omana vaalinaan.

Lasten ja nuorten palvelujen apulaispormestariksi (apo) valittiin Sirkkaliisa Virtanen (vas), osaamis- ja elinkeinopalvelujen ja sivistys- ja elämänlaatupalvelujen apoksi Irja Tulonen (kok), terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen sekä ikäihmisten palvelujen apoksi Riitta Ollila (sd) ja yhdyskuntapalvelujen apoksi Tarja Jokinen (sd).

Kaikessa tohinassa vähälle huomiolle jäi se, että kaikki apulaispormestarit olivat naisia. Sen sijaan esimerkiksi Tamperelaisen pakinoitsija Rieväkyän Ritu vähätteli naisten koulutustaustaa: kolme hoitoalan ihmistä ja yksi opettaja. ”Tässä valtuuston harkintakyky meni sekä syteen että saveen.” (Tamperelainen 16.9.2006) Jostain syystä Ritu ei vähätellyt pormestariksi valitun Niemisen koulutustaustaa.

Apulaispormestareiden äänestyksissä kolmosten rintama piti suurin piirtein, tosin kaikissa vaaleissa muutama ääni lipsui ryhmä 20:n ehdokkaille, eniten yhdyskuntapalvelujen apulaispormestarin vaalissa, jossa ryhmä 20:n ehdokas Timo Hanhilahti sai 26 ääntä. Ilmeisesti osa kokoomuslaisista olisi mieluummin jakanut apulaispormestareidenkin paikat uusien yhteistyökumppaneiden kesken.

Kokouksen jälkeen Timo P. Nieminen kutsui valtuutettuja Plevnaan luvaten tarjota kierroksen. Plevnan takahuoneeseen kokoontui runsaasti kokoomuslaisia ja ryhmä 20:n väkeä, mutta vain muutama demari ja vasemmistoliiton valtuutettu. Maljoja oli nostamassa myös toimittajia, joita kiinnosti erityisesti, keitä demareita uskaltautui tai viitsi tulla paikalle. No Lasse Eskonen ja Pekka Kivekäs tietysti, ja tuoreet apulaispormestarit Tarja Jokinen ja Riitta Ollila.

Timo P. kiitti porukkaa ja toivoi yhteistyön jatkuvan ja syvenevän. Irene halasi Timoa eikä tämä ollut moksiskaan, vaikka tiesi Irenen äänestäneen Hannaa. Tunnelma oli vapautunut ja iloinen ja maljojen kohottelu jatkui valomerkkiin. Paulilla oli epätodellinen fiilis, vihreiden oppositioaika politiikassa oli ohi, uusi aika oli alkamassa.

KATKERAÄ JÄLKIPELIÄ LEHTIEN PALSTOILLA

Mediat uutisoivat pormestarivaalista näyttävästi. Myös lopputulokseen johtaneista neuvotteluista kaivettiin vähitellen tietoa. Yksi virhe on hyvä korjata. Aamulehti kirjoitti (8.9.2006), että ”(Seppo) Kovalan lisäksi neuvotteluissa opposition kanssa oli muun muassa kokoomuksen toinen taustavaikuttaja Kalervo Kummola”. Kumpaakaan ei neuvotteluissa näkynyt.

Demarit eivät meinanneet toipua vaalituloksesta lainkaan. Syytökset sinkoilivat niin kokoomuksen kuin vihreiden suuntaan, kokoomuksen ryhmää syytettiin luottamuksen pettämisestä, vihreitä omien arvojemme pettämisestä. Väitettiin, että vihreät on ostettu tukemaan Niemistä kassakaappisopimuksella ja virkapaketilla.

Pauli kirjoitti vastineita väitteisiin ahkerasti, välillä myös yhdessä Pekka Paavolan ja Riitta Koskisen kanssa. Aamulehdessä (14.9.2006) Pauli ja Pekka selostivat neuvotteluja kirjoituksessaan ”Näin syntyi välipuhe”:

Mistään virkapaketista emme edes halunneet keskustella. Sen sijaan vaadimme, että jatkossa myös luottamuspaikat jaetaan tasapuolisesti. (...) Näin syntyi 'välipuhe', joka ei ole kassakaappisopimus, vaan pormestari Niemisen ja kokoomuksen valtuutettujen enemmistön sekä ryhmä 20:n yhteinen näkemys siitä, miten demokratiaa laajennetaan Tampereella ja kaikki ryhmät pääsevät suhteellisella voimallaan mukaan asioiden valmisteluun.

Jälkeenpäin ajatellen valinnan jälkipyykki ja demareiden loukkaantuminen tuntuvat aivan ylimitoitetulta reaktiolta, varsinkin kun he saivat kaksi apulaispormestarin paikkaa. Jos he olisivat ottaneet tappion vastaan asiallisesti, ajatellen että "demokratia on puhunut, pulinat pois", todennäköisesti yhteistyökuviot olisivat saaneet toisenlaiset muodot kuin sitten saivat – todennäköisesti mitään XL-ryhmää ei olisi muodostettu, vaan kolmosia laajennettu ryhmä 20:n edustajilla.

Pormestarin valinnassa syntynyt ryhmittymä oli alussa vain tekninen vaaliliitto. Vasta valinnan aiheuttama aseveliakselin murtuminen teki siitä myös poliittisen koalition. Se johti myös siihen, että kokoomus teki ryhmä 20:n kanssa teknisen vaaliliiton vuosien 2007–8 paikkajaosta. Sopimus toi ryhmä 20:lle huomattavasti enemmän ja painavampia paikkoja kuin pormestarin valintasuopimuksessa oli luvattu.

JÄLKIPELI KAATAA ASEVELIAKSELIN

Riitta Koskisen ja kumppaneiden tarkoitus ei ollut katkaista yhteistyötä kolmosten kanssa, vaan saada kaupunkiin pormestari valtuuston suurimmasta ryhmästä.

Demareiden Pauli Ruoholahti ja Hanna Tainio epäilivät jo vaaleja seuranneena päivänä, onko yhteistyö kokoomuksen kanssa enää mahdollista. "Meillä oli kokoomuksen ja vasemmistoliiton kanssa allekirjoitettu pöytäkirja, jossa sovittiin, että opposition kanssa ei käydä kauppaa. Olimme sinisilmäisiä ja uskoimme, että sopimus pitää", he totesivat Aamulehdelle. (AL 8.9.2006).

Sitä Ruoholahti ei ilmeisesti pitänyt sopimusrikkeenä, että hänen luvalaan myös demarien Matti Länsiö oli neuvotellut vihreiden tuesta heidän ehdokkaalleen.

"Julkeaa junailua", väitti Ruoholahti Aamulehdessä 17.9. kokoomuksen ja ryhmä 20:n yhteistyöstä eikä luvannut heti tukeaan uudelle pormestarille. "Jos yhteistä politiikkaa ei synny, on jaettu valtaa ilman poliittista päämäärää. Synnyy suuri sotku, ja siitä on vedettävä tarpeelliset johtopäätökset myös valintatavan suhteen." Ruoholahti antoi ymmärtää, että jos kokoomus jatkaa yhteistyötä ryhmä 20:n kanssa ja antaa sille omistaan luottamuspaikkoja, demarit eivät pormestaria tue.

Henkilökohtaisuuksiin asti mennyt julkinen riitely jatkui koko syys- ja lokakuun. Maanantaina 25.9. SDP:n Tampereen kunnallisjärjestö ja valtuustoryhmä kokoustivat ja ilmoittivat, että kokoomus on rikkonut kolmosten

yhteistyösopimuksen. ”Luottamusta kokoomuksen valtuustoryhmään ei tällä hetkellä ole”, julisti Ruoholahti Tamperealaisessa 27.9.

Maanantaina 30.10. SDP ja kokoomus neuvottelivat kahdestaan kolmosten sopimuksen kohtalosta. Vasemmistoliittoa ei kutsuttu palaveriin, mistä Sirkkaliisa Virtanen närkästyi aiheellisesti. Aika oli ajanut sovun ohi ja kokoomus irtisanoi sopimuksen, tai katsoi demarien irtautuneen sopimuksesta.

”Ankara riita hallituspaikoista romutti aseveliakselin”, uutisoi Aamulehti tiistaina 31.10. Molemmat puolueet halusivat neljä paikkaa kaupunginhallitukseen. Kokoomus tiesi saavansa ne uuden yhteistyökumppanin avulla, joten demareita ei enää tarvittu paikkajaossa.

Seuraavana päivänä kokoontuivat kokoomuksen ja ryhmä 20:n edustajat neuvotteluun teknisestä vaaliliitosta. Todettiin, että se ei tuo uusia paikkoja ryhmä 20:lle, mutta puheenjohtajuuksia ja varapuheenjohtajuuksia kyllä. Kokoomus saisi kaupunginhallitukseen neljä jäsentä pormestari mukaan lukien.

Puheenjohtajuudet päätettiin jakaa niin, että kaikki ryhmät saavat niitä. Koska demarit ja vasemmistoliitto olivat jo saaneet neljän lautakunnan päätömiset puheenjohtajuudet, niille ei kovin montaa uutta puheenjohtajuutta kuitenkaan haluttu esittää.

UUSI KOALITIO TUNNUSTELEE POLIITTISTA YHTEISTYÖTÄ

Kokoomuksen pormestarin tekijät kutsuivat ryhmä 20:n edustajia yhteiseen työseminaariin. Se pidettiin lauantaina 21.10. Siellä keskusteltiin ryhmien yhteistyöstä seuraavan vuoden budjetin tekemisessä ja laajemminkin.

Seminaarin puheenjohtajana toimi Riitta Koskinen ja kokoomuksesta olivat mukana Miikka Seppälä, Matti Heinivaho, Juha Kostiainen, Irja Tulonen ja Seppo Kovalu. Vihreistä olivat Pauli ja Oras Tynkkynen, sitoutumattomista Pekka Paavola ja Hannu Soro, kristillisistä Satu Sipilä ja keskustasta Timo Hanhilahti.

Ensin puhuttiin budjetista. Riitan mielestä olisi hyvä, että saataisiin kaikki ryhmät mukaan budjettisopimukseen. ”Seppo Rantanen vetää niitä. Tyyli on tähän asti ollut se, että ensin hän neuvottelee Paukun kanssa, sitten Sirkkaliisa Virtasen, sitten muiden.”

Paavola toivoi kaikkien ryhmien neuvotteluja ja esitti painopisteajattelua: ”Pannaan ensi vuonna jokin asia kuntoon, esimerkiksi omaishoito ja investoinneista Teiskontien joukkoliikennekaistat ja Taysin risteys.”

Pauli kysyi, ovatko kolmoset sopineet, että ne tekevät budjetin. Riitta vastasi, että jo edellisenä vuonna oli tällainen sopimus, mutta silti tehtiin laajempaa yhteistyötä. ”Tosin Seppo Rantasen mielestä yhteistyö tuli liian kalliiksi.”

Matti Heinivaho teki uuden avauksen: ”Pormestarivaalissa syntyi koalitio, sen tulisi tehdä budjetti, muut tulevat mukaan jos haluavat.” Hän ehdotti myös, että pormestariyöryhmät järjestäisivät yhteisen seminaarisarjan yrittämisestä ja elinkeinopolitiikasta.

Irja Tulonen kannatti sekä Matin että Pekan ehdotuksia ja ehdotti yhdeksi kuntoon laitettavaksi kohteeksi Hämeen museota. ”Tervehdin ilolla uudenlais- ta koalitiota. Aiemmin edes oma ryhmä ei ole ollut tietoinen neuvotteluista. Se aika on nyt ohi. Lähdetään reippaasti uudelle tielle. Kokoomuksen on pidettävä huolta, että neuvottelut laajenevat.”

Riitta hyväksyi ajatuksen. ”Vaikka olen ollut aseveliyhteistyön kannattaja, nyt haluan pitää lupaukseni laajentaa yhteistyötä. Viime viikkojen nokittelu on terästänyt kantaani. Näin tehdään, sosiaalidemokraatit tulevat mukaan, jos haluavat.”

Omaishoidon kuntoon laittaminen ensimmäisenä painopisteenä sai yksi- mielisen tuen. Oras tuumi, että laaja yhteistyö edellyttää myös vasemmiston mukaan tuloa, ehtona se, että keskustelevat samalla tasolla ryhmä 20:n kanssa.

Miikka esitteli budjetin pohjaa, joka oli vielä ”hyvien aikojen” budjetti. Ve- rotulot kasvoivat 4,6 prosenttia ja nettomenojen kasvu oli 3,5 prosenttia eikä lainamääräkään noussut yli 1200 euron asukasta kohden. Pauli esitti vihreiden painopisteitä mahdollisille lisäyksille: omaishoito kaikille kriteerit täyttävillä, vammais- ja esteettömyysasiamies, lukioon kuraattori tai psykologi, diabetes- määrärahojen turvaaminen ja aktiivipassi joukkoliikenteeseen. Investoinneis- sa joukkoliikenteen tuen nostaminen, Teiskontien joukkoliikennekaistat ja matkakeskustunneli.

Juha Kostiainen veti keskustelun yhteen: Pyritään laajaan yhteistyöhön ja saamaan budjettimuutoksilla muutama painopiste kuntoon, ensimmäisinä omaishoito, liikennehankkeet ja Hämeen museo.

Keskustelu siirtyi pidemmän aikavälin tavoitteisiin. Näkemyseroja syntyi asuntopolitiikasta. Paavola halusi käynnistää pientaloalueiden kaavoituksen pohjoisen suunnalla Nurmi-Sorilassa ja Kaukajärven suunnalla, koska hyvätu- loiset veronmaksajat lähtevät naapurikuntiin. Irja tuki tätä ajatusta.

Oras ja Pauli hyväksyivät pientalot, mutta ei väljiä omakotitalomattoja, kos- ke se johtaa autokaupunkiin. He esittivät tiiviin ja matalan pientalorakentami- sen mallia ja keskustan täydennysrakentamisen vauhdittamista. Oras kannatti myös korkeaa rakentamista keskusta- an.

Yllättäen liikenteestä yhteiset näkemykset löytyivät helpommin. Paavo- la listasi kärkihankkeita: Teiskontien joukkoliikennekaistat ja Taysin risteys, TKL:n konsernituen nostaminen 25 prosenttiin, Ratapihankatu ja Matkakes- kustunneli, Hämpin parkki Pysäköintitalon vetovastuulla sekä Tampellan pitkä tunneli. Viime mainitulle hän esitti jälkirahoitusmallia, jossa kaupunki maksai- si tunnelin ensin ja saisi valtion osuuden jälkikäteen.

Nämä ehdotukset eivät herättäneet vastalauseita, vaan keskustelu kiertyi pohtimaan, millä keinoin joukkoliikenteen matkustajamäärät saataisiin nouse- maan. Hanhilahti esitti kertapanostusta joukkoliikenneinfran parantamiseen, ”jotta Audin kuskikin nousisi bussiin”. Hän arveli myös, että ”Hämeenkatu ei ole ikuisesti naulittu autoille”.

Työseminaarin keskustelut liikkuivat siis ajankohtaisissa kaupunkikehittä- misen kysymyksissä. Paulin muistiinpanoista ei löydy sanaakaan virkapaketeista

eikä Rantatunnelin ja ratikan koplaamisesta, mitä jotkut epäilivät vihreiden motiiviksi tukea kokoomuksen ehdokasta. Ratikka on kyllä keskustelussa mainittu, sillä Pauli on kirjoittanut muistiin Matti Heinivahon lausuman: ”Ei minulla ole mitään katuratikkaa vastaan.”

Ensimmäinen XL-ryhmien työseminaari osoitti, että yhteistyön syventämisen teknisestä vaaliliitosta poliittiseen yhteistyöhön on mahdollista ja ryhmät ovat siihen valmiita.

MIHIN KAATUI ASEVELIAKSELI?

Aseveliakselin päättyminen uutisoitiin näyttävästi seuraavien päivien lehdissä.

Aamulehden pääkirjoituksessa (1.11.2006) arvioitiin aseveliakselin päättymistä:

Pitkän yhteistyökauden eväät on nykypohjalta syöty loppuun. Vaikka kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien akseli on tuottanut Tampereen ja tamperelaisten kannalta monia hyviä tuloksia, se on myös jättänyt kaupungin hallintokulttuuriin jälkiä, jotka eivät ole yksistään myönteisiä. Aseveliakseli on ollut aina pienen miesvaltaisen piirin junailua. Se on pohjustanut tärkeimmät asiat etukäteen niin valmiiksi, että muodollisesti korkeimmalle päättäjälle, kaupunkilaisten valitsemalle valtuustolle, on jäänyt usein vain kumileimasimen osa.

Aamulehden pääkirjoituksen mukaan ”pitkien poikien akselina” tunnetun yhteistyökuvion murtuminen sattui uuteen murroskohtaan, jossa kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen jää eläkkeelle, pormestari Timo P. Nieminen nousee uudeksi valtatekijäksi ja kaupungin hallintomalli muuttuu. ”Olisi outoa, jos näin isot muutokset eivät vaikuttaisi Tampereen hallintokulttuuriin. Kukaan järkevä kaupunkilainen ei toivo tempoilevaa huutokauppapolitiikkaa, mutta uudessa valtakuviossa vaikuttajia pitää olla selvästi nykyistä enemmän.”

Aseveliakseli pyöritti Tampereen kunnallispolitiikkaa kuuden vuosikymmenen ajan. Sen historiallinen peruste oli kadonnut jo kauan sitten, mutta uusia perusteita löydettiin, jotta vanhaa hallitsemistapaa ei tarvinnut muuttaa. Akselin avulla pidettiin ensin SKDL ulkona päätöksenteosta, sitten 1980-luvulla vihreät ja 1990-luvulla myös sitoutumattomat.

Akseli syntyi jatkosodan jälkeen, kun aseveljet palasivat rintamalta ja alkoivat rauhan töihin. Tampereella akselin keskeinen tarkoitus oli yhteiskunta-rauhan ylläpitäminen, jotta jälleenrakennusta voitiin toteuttaa. Akseli yhdisti porvaristoa ja työnantajapiirejä edustaneen kokoomuksen ja maltillista vasemmistoa ja työläisiä edustaneet sosiaalidemokraatit. Ulos jätettiin kommunistit, joiden pelättiin – aluksi aivan aiheesta – puuhaavan vallankumousta ja vähintäänkin levottomuuksia työpaikoilla.

Samanklaisia yhteistyökuvioita oli kaikissa etelän suurissa kaupungeissa ja myös valtakunnan politiikassa oikeistodemarien ja kokoomuslaisten kesken. Tampereella akselin vahvat miehet olivat sodan jälkeen kansliasihteeriksi,

sittemmin apulaiskaupunginjohtajaksi ja vuonna 1957 kaupunginjohtajaksi noussut Erkki Napoleon Lindfors (sd) ja kokoomuksen valtuustoryhmän puheenjohtaja, opettaja Lauri Santamäki.

Lindforsin jälkeen kaupunginjohtajaksi valittiin kaupunginsihteeri Pekka Paavola (sd) kovan jäsentenvälisen kisan jälkeen vuonna 1969. Mielenkiintoinen yhteys vuoden 2006 vallanvaihtoon on siinä, että Paavolan vastaehdokkaana oli Risto Tainio (sd), jonka tytär on Hanna Tainio. Demariryhmän enemmistö kannatti Tainiota, mutta kokoomus ja SKDL äänestivät Paavolaa.

Pekka Paavola oli oppinut akselin hallitsemistavan Lindforsilta ja jatkoi sitä varsin puhdasoppisesti. Edelleen valtakaksikon ulkopuolella pidettiin kommunistit ja kansandemokraatit, joilla oli 1970-luvulla enimmillään jopa 18 valtuutettua. Tosin vallankumousta ei enää tarvinnut pelätä, sitä tehtiin vain yliopiston alakuppilassa ja Aviisin sivuilla.

Paavolalla ei pragmaattisena miehenä ollut ideologisia esteitä tehdä yhteistyötä vasemmankaan laidan kanssa, mutta asioiden sujuvuuden kannalta porukkaa ei kannattanut laajentaa. Tampereen Pomo -kirjassa hän sen muitta mutkitta myöntää kertoessaan kaupungin isoista rakennushankkeista: ”Sivuutin niissä aivan tietoisesti kunnallisen lautakuntajärjestelmän. Se oli epäilemättä epädemokraattista, mutta samalla tehokkuudessaan varmasti Tampereelle edullista.”

Paavolan kohuttu ero kaupunginjohtajan tehtävästä sattui samana vuonna 1985, kun vihreät nousivat valtuustoon. Uuden kaupunginjohtajan Jarmo Rantasen kaudella akselin toiminta jatkui vanhaan malliin. Valtapiirin ulkona pidettävien määrä kasvoi, kun SKDL:n ja vihreiden lisäksi Tampereen sitoutumattomat nousivat vuonna 1992 valtuustoon.

Kun vielä 1950- ja -60 -luvuilla valtuustossa oli käytännössä vain kolme ryhmää, oli niitä 1990-luvulla jo kymmenen. Ja kun sosiaalidemokraateilla ja kokoomuksella (lisättyä RKP:n yhdellä valtuutetulla) oli nykyisen suuruudessa 67 jäsenen valtuustossa yli 40 valtuutettua 1980-luvun lopulla, menetti akseli vuoden 2017 vaaleissa enemmistön ja sai vain 32 paikkaa.

Puoluekenttä oli siis pirstaloitunut, äänestäjät liikkuvat entistä herkemmin ja uudet yhteiskunnalliset kysymykset olivat nostaneet uusia poliittisia liikkeitä valtuustoon. Kahden puolueen suljetulta blokilta oli kadonnut yhteiskunnallinen perusta ja oikeutus. Viime kädessä siihen kaatui aseveliakseli, eikä yhtään liian aikaisin.

TALOUSARVIO TEHDÄÄN LAAJALLA YHTEISTYÖLLÄ

Marraskuussa jatkuivat Tampereen kunnallispolitiikan kiihkeät viikot. Budjettineuvotteluja ja luottamuspaikkaneuvotteluja käytiin limittäin.

Uuden poliittisen kulttuurin avauksena kaikki ryhmät kutsuttiin marraskuun alussa saman pöydän ääreen sorvaamaan yhteistä budjettisopua. Se oli myös kokoomuksen valtuustoryhmän johtajan Seppo Rantasen viimeinen työnäyte, ja hyvin vedetty sellainen.

Riitta Koskinen toivoi malttia budjettilisäyksissä, koska pohja oli jo lautakuntien ja kaupunginhallituksen käsittelyn pohjalta varsin hyvä. Kattona lisäyksille hän esitti 1–1,5 miljoonaa euroa. Kokoomuksen ykköstavoite oli omaishoidon tuen saamisen kuntoon kahdessa vuodessa.

Pauli Ruoholahti laittoi heti paremmaksi: ”Pannaan omaishoito kerralla kuntoon.” Se sopi vihreille, mutta silloin 1,5 miljoonan katto täytyisi pelkäämään tästä lisäyksestä.

Ryhmä 20:n listalla oli yhteisinä ehdotuksina omaishoidon määrärahan lisäämisen lisäksi lukioiden kuraattori-psykologivakanssit ja investointeihin Teiskontien joukkoliikennekaistat. Kullakin ryhmällä oli lisäksi omia lempiaihteita, kuten kristillisdemokraateilla kristillisen koulun kemian ja fysiikan luokan varustaminen, keskustalla viemärin vetäminen Kämmeniemiin ja sitoutumattomilla omakotitonttien lisääminen. Vihreät esittivät joukkoliikenteen konsernituen nostamista tai aktiivipassia, vammaisasiamiestä, luonnon-tieteellisen museon amanuenssia, jotta museo saadaan avattua, ja uuden energiansäästösuunnitelman laatimista.

Kun lisäyksiä tuli yli Riitan asettaman katon, keksi Pekka Paavola vanhan vihreiden konstin: budjettiin voidaan tehdä myös vähennyksiä. Hän oli löytänyt kaksi investointimenoa, jotka esitti siirrettäväksi tuleville vuosille. Toinen oli Karkunvuorenkadun ylikulkusilta ja toinen vihreille hankalampi asia: Pispalan valtatie kavennus, jonka siirtäminen siirsi myös katusuunnitelman lupaaman uuden pyöräkaistan rakentamista.

Valtuusto hyväksyi 13.11. yksimielisesti vuoden 2007 talousarvion. Pian sen jälkeen Seppo Rantanen ilmoitti jättävänsä ryhmäjohtajan tehtävät. Ryhmä valitsi uudeksi puheenjohtajaksi Riitta Koskisen.

Demarit sen sijaan valitsivat Pauli Ruoholahden jatkamaan ryhmän puheenjohtajana. Kokoomuksesta viestitettiin, että ryhmä vaihtoi myös demari-ryhmän johdossa olisi auttanut tulehtuneiden välien korjaamisessa, mutta se taisi vain sisuunnuttaa demarit antamaan Paukulle jatkoaikaa. Tosin vaihdos sitten tehtiin uuden valtuustokauden alkaessa kahden vuoden kuluttua.

Rahanjaosta syntyi sopu, mutta luottamuspaikkojen jaosta saatiin iso riita aikaan.

RYHMÄ 40 SYNTYY TEKNISENÄ VAALILIITTONA

Valtuusto valitsi vuoden viimeisessä kokouksessaan uudet puheenjohtajat sekä kaupunginhallituksen ja lautakuntien jäsenet vuosiksi 2007–2008. Kolmosten teknisen vaaliliiton purkaututtua lokakuun lopussa oli pikavauhtia neuvoteltu kokoomuksen ja ryhmä 20 välinen tekninen vaaliliitto.

Se allekirjoitettiin 13.11. eli samana päivänä kun talousarvio hyväksyttiin. Kokoomuksen puolesta allekirjoittajina olivat ryhmän silloinen varapuheenjohtaja Riitta Koskinen ja aluejärjestön puheenjohtaja Juha Kostiainen sekä kunnallissihteeri Miia-Hannele Vuori. Ryhmä 20:n puolesta sopimuksen allekirjoittivat

ryhmien puheenjohtajat, Pauli Välimäki vihreistä, Pekka Paavola sitoutumattomista, Timo Hanhilahti keskustasta ja Satu Sipilä kristillisdemokraateista.

Tekninen vaaliliitto toi ryhmä 20:lle selvästi enemmän puheenjohtajuuksia kuin pormestarisopimuksessa oli ajateltu. Kun puheenjohtajuuksia oli jaossa 30 (lautakuntien jo jaetut puheenjohtajuuden mukaan lukien), sovittiin että ryhmä 20 saa niistä 8, eli lähes suhteellisen osuutemme. Vihreät saivat ensimmäisen kerran puheenjohtajuuksia myös kaupungin yhtiöiden hallituksiin. Kahteen isoon kaupungin yhtiöön valittiin vihreät puheenjohtajat, eli Per Ashorn Tampere-talo Oy:n hallituksen puheenjohtajaksi ja Oras Tynkkynen Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n hallituksen puheenjohtajaksi.

Sopimatta oli vielä valtuuston puheenjohtajan tehtävä.

PAAVOLASTA VALTUUSTON PUHEENJOHTAJA

Alun perin ryhmä 20 oli ollut valmiita tukemaan demarien Hanna Tainion jatkokautta. Tilanne kuitenkin muuttui, kun kolmosten vaaliliitto purkautui.

”Näkyviä paikkoja on enää vähän jaettavana”, kommentoi muuttunutta tilannetta Pekka Paavola (AL 8.11.2006). ”Pormestarien paikat menivät kokoomukselle ja vasemmistolle, eikä jäljellä ole kuin valtuuston puheenjohtajuus. Ryhmä 20 edustaa lähes kolmasosaa valtuustosta ja meidän pitäisi saada tämä paikka.”

Tämä ajatuskanta oli vahvistunut syksyn mittaan myös siksi, että demarit olivat asemoimassa itseään oppositioon, vaikka olivat saaneet kaksi apulaispormestarin tuolia.

Vihreät olisivat ryhmä 20:n suurimpana ryhmänä saaneet valtuuston puheenjohtajuuden. Paikkaa tarjottiin Paulille, mutta hän oli jo ehtinyt keskustella Timo P:n kanssa paikasta pormestarin esikunnassa. Valtuuston puheenjohtajuus oli houkutteleva tarjous. Pauli oli alun perin haaveillut apulaispormestarin tehtävästä, mutta kun se meni sivu suun, hän ajatteli että pormestarin esikuntaan siirtyminen korvaisi sen. Näin hän pääsisi mukaan valmistelemaan asioita, siirtyisi päättäjistä valmistelijaksi.

Valintaan oli myös raadollinen syy. Poliitiikka oli vienyt ajan niin totaalisesti, että Paulin freelancer-toimittajan vaativaan työhön ei tahtonut riittää enää aikaa. Lähes kymmenen vuotta kaupunginhallitustasolla ja valtuustoryhmän vetäjänä olivat olleet raskas ”harrastus”. Valtuuston puheenjohtajan luottamustoimen ja toimittajan ammattityön yhdistäminen ei tuntunut yhtään helpommalta.

Niinpä Pauli kysyi Pekka Paavolalta, olisiko tämä valmis siirtymään valtuuston nuijan varteen. Pekka ei selvästikään ollut ajatellut sellaista roolia itselleen, mutta ensihämmästyksestä toivuttuaan otti haasteen mieluusti vastaan.

Demarit saivat tästä uuden aiheen loukkaantua.

”Arvotonta kähmintää”, julisti Hanna Tainio (AL 22.11.2006) aivan kuin he olisivat enemmistökoalitiossa ollessaan jakaneet tasapuolisesti kärkipaikat. Se,

että demarit jo olivat saaneet kaksi apulaispormestarin paikkaa, ei myöskään merkinnyt mitään – lisää hyvitystä piti saada siitä, että pormestari valittiin vastoin heidän tahtoaan valtuuston suurimmasta puolueesta.

Toki ymmärrämme, että Tainio oli loukkaantunut, koska hänen kaksivuotinen kautensa valtuuston puheenjohtajana päättyi – vaikka hän oli ollut hyvä puheenjohtaja meidänkin mielestämme.

Demarit ja myös vasemmistoliittolaiset hyökkäsivät vihreiden ja varsinkin Paulin kimppuun siitä, että olimme hyväksyneet Pekka Paavolan valinnan valtuuston johtoon.

”Pekka Paavola valittiin Pauli Välimäen tahdosta. Pekalla on värikäs menneisyys, mutta toivottavasti ei yhtä värikäs tulevaisuus. Kyllä Pekalla puheenjohtajan nuija varmaankin kädessä pysyy”, kommentoi Pauli Ruoholahti. (Tamperelehti 16.12.2006).

”Paavola on kokenut kunnallismies, mutta on käsittämätöntä, että samat ihmiset, jotka erottivat Paavolan valtuustosta, ovat nostamassa häntä nyt luottamusmiestehtävien ykköspaikalle. Tämä on lehmänkauppoja pahimmillaan ja antaa oudon kuvan koko kaupungista”, tykitti vasemmistoliiton ryhmänjohtaja Sirkkaliisa Virtanen. (AL 8.11.2006).

Myös vihreiden kannattajissa tukemme Pekka Paavolan valinnalle valtuuston johtoon herätti jonkin verran kritiikkiä. Ehkä osa vihreiden kannattajista ajatteli, että Paavolan arvomaailma ja tarkoitus pyhittää keinot -tyyppinen toimintatapa ovat niin kaukana vihreistä arvoista, että hänen kanssaan ei pitäisi olla missään tekemisissä. Me taas ajattelimme, että hän ei ole saanut elinkautisrangaistusta, vaan on tuomionsa kärsinyt ja tekonsa sovittanut. Katsoimme eteenpäin, emme taaksepäin. Ne asiat, mistä sovimme Paavolan kanssa, edesauttoivat vihreiden vaikutusvallan kasvua. Tiesimme myös, että hän oli entisenä kaupunginjohtajana kykenevä hoitamaan hyvin valtuuston puheenjohtajan pääosin kokousten johtamiseen ja edustamiseen liittyvät tehtävät, eikä olisi maineriski kaupungille, pikemminkin päinvastoin.

Vihreän valtuustoryhmän sisällä Paavolan valinta ei aiheuttanut erimielisyyksiä, vaikka jo toistamiseen kävimme perhepiirissä perusteellisen keskustelun siitä, pitäisikö meidän kuitenkin tukea Hanna Tainiota. Lopulta Irenekin äänesti Pekka Paavola puheenjohtajavaalissa.

Pauli perusteli Paavolan valintaa Aamulehden Markku Leppäselle: ”Hän on asiallinen ja yhteistyökykyinen poliitikko, jonka ainut ideologia ja intohimon kohde on Tampere. Hän on valtuuston kokenein kunnallismies, jonka värikäs ura saa nyt sovinnollisen päätöksen. Sivistynyt vanhan ajan herrasmies, joka sopii hyvin edustamaan kaupunkia.”

Kun luottamuspaikat lopulta saatiin sovittua joulukuussa, vetäydyimme joulurauhaan kaiken poliittisen kohinan keskeltä. Olimme varsin tyytyväisiä, mutta myös aika yllättyneitä syksyn tapahtumien käännteistä – ja väsyneitä.

2007

PORMESTARIKAUDEN LENTÄVÄ LÄHTÖ

Uusi koalition tekee poliittisen yhteistyöohjelman. Pormestarin vuosi alkaa vauhdikkaasti. Pormestariohjelmasta nousee kipakka keskustelu. Isoja ja pieniä hankkeita käynnistyy. Rantaväylän tunneli saa vauhtia. Pettymys eduskuntavaaleissa.

XL-KOALITIO TEKEE YHTEISEN OHJELMAN

Vuosi alkaa vauhdikkaasti. Irene valitaan kaupunginhallituksen varsinaiseksi jäseneksi ja Pauli aloittaa työnsä pormestarin esikunnassa viestinnän erityisasiantuntijana 15. tammikuuta, ja jo sitä ennen hän on mukana vääsäämässä ensin XL-ryhmien ohjelmaa ja sitten sen ja valtuustoryhmille tehdyn kyselyn pohjalta pormestarin ohjelmaa. Vihreiden valtuustoryhmän uudeksi vetäjäksi valitaan Perttu Pesä.

Sopimus teknisestä vaaliliitosta sisälsi myös tärkeän poliittisen avauksen: ”Sisällöllistä yhteistyötä varten perustetaan erikseen ohjelmatyöryhmä Ryhmä 20:n ja kokoomuksen ja RKP:n Tampereen valtuustoryhmän kesken.”

Ohjelmatoimikunnan puheenjohtajana toimi Juha Kostiaisen ja jäseninä olivat Miikka Seppälä, Miia-Hannele Vuori, Pekka Paavola, Satu Sipilä, Timo Hanhilahti ja Pauli Välimäki. Tämän työryhmän synnystä ja jäsenyydestä Pauli oli iloisissaan. ”Viettelevä politiikka” oli siirtymässä sanoista tekoihin.

Ohjelmaryhmän ensimmäinen kokous pidettiin jo marraskuun lopulla. Juha Kostiaisen heuristiseen tyyliin ensin käytiin laaja ideoiva keskustelu, jossa kaikki heittelivät ajatuksiaan. Seuraavissa palavereissa muokattiin Juhan ja Miia-Hannele Vuoren tekemää pohjaesitystä. Sovittiin, että ohjelman aikajänne on seuraavat kaksi vuotta. Se sisältää konkreettisia ja pieniä asioita, jotka voidaan toteuttaa kahden vuoden aikana, mutta myös muutaman merkittävän periaatteellisen avauksen, joiden valmistelu käynnistetään.

Mietittiin myös sitä, mikä on ryhmä 40:n ohjelman ja pormestariohjelman suhde. Todettiin, että ne eivät voi olla ristiriidassa, mutta pormestari nostaa omaan ohjelmaansa painottamia asioita. Nyt halusimme tehdä nimenomaan ryhmä 40:n poliittisen tahdonilmauksen. Oli tarvetta hahmottaa, mitkä ovat uuden koalition yhteiset lähtökohdat ja tavoitteet. Myöhemmin, Timo P. Niemisen seuraavalla pormestarikaudella, ei pormestariohjelmasta erillistä XL-ohjelmaa enää tehtykään.

Ohjelma valmistui tammikuun puolella ja kaikki ryhmät hyväksyivät sen. Ohjelman nimeksi tuli ”Avoin ja keskusteleva Tampere”. Mikko Närhi

kumppaneineen taittoi sen ja keksi kansilehdelle nimen XL, joka vakiintui ryhmä 40:n kutsumanimeksi. Ohjelma julkistettiin vasta viikkoa myöhemmin kuin pormestarin ohjelma.

Konkreettisia tavoitteita ohjelmassa oli noin 50. Jälkeenpäin arvioiden suurin osa tavoitteista on toteutunut kokonaan tai osittain. Mainittakoon muutama vihreille läheinen tavoite, jotka menivät eteenpäin seuraavina vuosina: pääteetön nuorisokahvila, lähiliikuntapaikat, kuten tekonurmet kaupunginosakentille, keskustan kehittämishanke, osaamisen ja elinkeinojen kehitysohjelma ympäristötekniikan alueelle, hoitoketjut, omaishoidon tuki, palvelusetelit, bussiliikenteen kehittäminen ja raideliikennemahdollisuuden selvittäminen, seudullisen ilmastostrategian laatiminen ja asukasfoorumien käynnistäminen.

Ohjelmassa oli myös tavoitteita, jotka eivät eri syistä edenneet, vaikka pa Nurmi-Sorilan uuden asuinalueen toteuttaminen ja merkittävä panostus omakotitonttien tarjontaan. Nämä eivät edenneet, koska ne olisivat vaatineet kaupungin strategisen tavoitteen muutosta yhdyskuntarakenteen eheyttämisestä hajarakentamiseen. Liian hankalat tai ristiriitaiset tavoitteet unohdettiin pikkuhiljaa.

Jälkikäteen ajatellen ohjelman isoin merkitys oli siinä, että se loi keskusteluyhteyden ryhmien välille ja auttoi yhteisten tavoitteiden ja myös toimintatapojen löytämisessä. Aika pian huomasimme, että XL-ryhmät tulevat hyvin toimeen keskenään, ja se johtuu siitä, että ryhmässä oli pääosin varsin joustavia ja käytännönläheisiä valtuutettuja, jotka osasivat tehdä kompromisseja.

PORMESTARIN VUOSI ALKAA VAUHDIKKAASTI

Pauli aloitti tammikuussa työt pormestarin esikunnassa viestintäasiantuntijana.

Kaupungin henkilöstöpäällikkö Kirsi Koski (kok) nimitettiin pormestarin yhteysjohtajaksi ja Jarmo Rantasen sihteeri Ritva Vakkuri jatkoi myös pormestarin sihteerinä. Myöhemmin Timo P. laajensi esikuntaa vielä ottamalla siihen kaupungintalon viidennen kerroksen virkamiehistä talouspäällikkö Jukka Männikön, kansainvälisten asioiden sihteerin Satu Vuorisen ja kaavoituspäällikkö Jyrki Laihon. He olivat oman työn ohessa esikunnan jäseniä, kolme ensin mainittua muodostivat tiimin, joka pormestarin kintereillä päivittäin juoksi.

Ja kyllähän Timo P. oli vikkellä liikkeissään. Aamulla kuului iloinen vihellys ja kävelykenkien kopina jo kaukaa viitoskerroksen käytävältä, kun hän työtovereita moikkaillen lähestyi kulumahuonettaan. Hän oli miettinyt Hondallaan töihin kurvaillessaan jo noin kymmenen ideaa, joita esikunnan pitäisi viedä eteenpäin – normaalien lista-asioiden lisäksi.

Paulin siirtyminen valtuutetusta pormestarin esikunnan jäseneksi aiheutti nurinaa varsinkin demarileirissä. Tamperelaisen pakinoitsija Rieväkylen Ritu kommentoi 6.1.: ”Erityisen vaikeaa organisaatioon on sijoittaa vihreiden Pauli Välimäki, jonka työpaikan varmistamisella koko koalition synnyssä oli suuri merkitys. Hän ei saa taakseen yhtenäistä tukea, mutta mahtaako tarvitaakaan

muiden kuin Niemisen. Ritu ennustaa jälkipyykkiä, saattaa olla että asia ei olekaan tällä selvä.”

Paulin roolissa esikunnassa ei kuitenkaan ollut mitään epäselvää. Hän hoiti pormestarin viestintään liittyviä asioita, kirjoitti puheita, järjesti tilaisuuksia, hoiti yhteyksiä mediaan ja myös valtuustoryhmiin. Pauli oli myös johtoryhmän jäsen, ainoana ryhmä 20:n edustajana.

Pormestari Niemisen johtoryhmä oli laajempi kuin kaupunginjohtaja Rantasen aikainen johtoryhmä. Ensimmäisen kerran johtoryhmässä istui nyt luottamushenkilöitä, eli pormestari ja neljä apulaispormestaria. Johtavien virkahenkilöiden lisäksi johtoryhmään kuuluivat uusina jäseninä pormestarin esikunnasta yhteysjohtaja Kirsi Koski ja erityisavustaja Pauli Välimäki – yhteensä peräti 15 henkilöä.

Johtoryhmän laajuus muutti sen luonnetta. Jos Rantasen johtoryhmä oli ollut ylimmistä konsernihallinnon johtajista koostuva suppea asioita linjaava elin, Niemisen johtoryhmä oli enemmän yhteisen tilannekuvan hahmottaja ja eri prosessien – varsinkin uusien tilaajalautakuntien ja tuottajajohtokuntien – yhteensovittaja.

Poliittisesti Niemisen johtoryhmä ei juuri eronnut Jarmo Rantasen johtoryhmästä, vain vasemmistoliiton Sirkkaliisa Virtanen ja Pauli edustivat muita kuin kokoomusta tai demareita. Poliittisen asetelman muutos näkyi kyllä johtoryhmän työskentelyssä hankauksena vasemmiston ja pormestariyhtymän välillä.

Toinen jännite syntyi tilaaja-tuottajamallista. Tilaajapäällikkö Lasse Eskonen (sd) ja palvelutuotantojohtajat Asko Koskinen (sd) ja Päivi Sillanaukee (kok) olivat usein tukkanuottasilla siitä, mitkä roolit tilaajalla ja tuottajalle on uudessa toimintamallissa. Näitä ristiriitoja ei johtoryhmässä aina kyetty yksiselitteisesti ratkaisemaan. Pauli oli johtoryhmän sihteeri ja kirjasi silloin päätökseksi: ”Johtoryhmä keskusteli asiasta”.

Timo P. Nieminen ei ollut johtajana vahvasti kantaa ottava ja oman tahtonsa läpi jyräävä tyyppi, vaan antoi tilaa prosesseille, jolloin ristiriidat ratkesivat keskustellen ja ajan kanssa tai unohtuivat uusien ristiriitojen alle. Hän vaikutti myös hiljaisesti hyödyntämällä laajoja henkilösuhteitaan ja varmisti vähitellen asioiden etenemisen haluamaansa suuntaan.

KIPAKKAA KESKUSTELUA PORMESTARIOHJELMASTA

Pauli erosi uuden työnsä takia valtuustosta tammikuun kokouksessa, jossa pormestarin ohjelma esiteltiin ja siitä keskusteltiin.

Demarit höykyttivät uutta valtakolitiota erityisesti Kansan Lehti -verkko-lehdessä, jota Paavo Luokkala toimitti ärhäkkään tyyliinsä. Paulia syytettiin jopa siitä, että pormestarin ohjelmaa ei jaettu etukäteen valtuutetuille. Se oli esikunnan kokemattomuutta, ei ollut mallia siitä, miten uudessa toimintamallissa pormestarin ohjelma tulisi käsitellä. Myös aikataulu oli turhan tiukka,

ohjelma ei ehtinyt kiertää kaupunginhallituksen kautta. Niinpä se jaettiin valtuutetuille pöydälle ja kokouksen alla pidettyjen hätäisten pohdintojen tulokseksi valtuuston uusi puheenjohtaja Pekka Paavola ilmoitti, että pormestari esittelee ohjelmansa kokouksen alussa ja keskustelu siitä käydään kokouksen jälkeen epävirallisesti. Tämä erikoinen järjestely herätti aiheellisestikin kritiikkiä.

Sosiaalidemokraattien katkeruus pormestarin vaalissa kärsitystä tappiosta ei ottanut laantuaakseen. Kansanedustaja-valtuutettu Jukka Gustafsson julkaisi Demarissa 24.1. ”Kirjeen vihreille”. Kirjeessään hän kertoi olleensa punavihreä jo yli 10 vuotta, mutta olevansa nyt suhteessa vihreisiin ”asumuserossa”. ”Ruotsissa vihreä puolue katsotaan yksiselitteisesti kuuluvan ei-porvariblokkiin. Siksin vihreiden naimakauppa oikeiston kanssa oli pettymys vailla vertaa. Toivon avioeroa viimeistään kunnallisvaalien jälkeen.” Näin ihmetteli Gustafsson, mutta sitä hän ei kysynyt, onko demarit enää aikoihin ollut punainen puolue, kun on Tampereella ollut naimisissa kokoomuksen kanssa 60 vuotta.

Valtuuston keskustelussa pormestarin ohjelma sai odotetusti kehuja XL-valtuutetuilta ja kritiikkiä vasemmisto-oppositiolta. Valtuutettu Anna Kontulan (vas) mielestä ohjelma oli ”oikeistolainen, säälimätön ja älyllisesti köyhä”. Pauli Ruoholahti (sd) piti ohjelmaa latteana ja ympäripyöreänä. Hänen mielestään yksityistäminen ja kaupungin palvelujen ulkoistaminen korostuvat, kun ohjelmaan oli kirjattu: ”Tilaa-tuottajamalli ei saa johtaa näennäismarkkinoihin, jossa kaupunki tilaa vain itseltään palveluja. Tavoitteena on aito monituottajamalli. Kaupungin oman palvelutuotannon rinnalla on oltava nykyistä enemmän yhteisöjen ja yritysten palvelutuotantoa; laatua ja laadunvalvontaa unohtamatta.”

Ruoholahti ei enää muistanut sitä, että tilaa-tuottajamallin tavoitteet oli valmisteltu kaupunginjohtaja Jarmo Rantasen (sd) aikana ja hyväksytty yksimielisesti valtuustossa.

Ohjelmaa arvosteltiin myös liian yleisluontoiseksi ja sanottiin, että siitä puuttuvat konkreettiset uudet avaukset. Se kritiikki piti osin paikkansa, joskin johtui siitä, että pormestari oli halunnut kerätä kaikilta ryhmiltä ideoita ohjelmaan, eikä vain kopioida ryhmä 40:n ohjelmaa omaksi ohjelmakseen. Ohjelma myös perustui kaupungin yhteiseen strategiaan. Siinä pormestariohjelman merkitys oli painotuksissa: aktiivisempi elinkeino- ja tonttipolitiikka ja nopeampi yritysten tarpeisiin vastaaminen, tiiviimmät yhteydet seudun muihin kuntiin, pääkaupunkiseutuun ja kansainvälisiin verkostoihin, pientalotonttien lisääminen ja liikennehankkeiden nopeampi edistäminen. Nämä asiat olivat edellisen kaupunginjohtajan kaudella nousseet kritiikin kohteiksi varsinkin porvarileirissä.

Kritiikot väittivät myös, että ohjelmasta puuttuu vihreiden peukalonjälki kokonaan. Esimerkiksi raitiotiehanketta ei pormestarin ohjelmassa mainittu lainkaan. Pauli oli kirjoittanut ohjelman pohjapaperin yhteysjohtaja Kirsi Kosken kanssa, ja arvelee jälkikäteen, että kritiikot olivat ja eivät olleet oikeassa.

Pormestari näki ratikan toteutuvan vasta kaukaisessa tulevaisuudessa, ja siksi hän halusi piilottaa ratikan mahdollisuuden ikään kuin rivien väliin.

XL-ohjelmassa todettiin: ”Kehitetään joukkoliikennettä kunnianhimoisesti bussiliikenteen varassa, mutta jatketaan samalla raideliikennemahdollisuuden selvittämistä.” Pormestari halusi muotoilla asian omaan ohjelmaansa vielä väljemmin: ”Pian saadaan valmiiksi liikennejärjestelmävaihtoehdot. Joka tapauksessa bussiliikenne tulee olemaan pitkään tärkein joukkoliikennemuoto ja siksi sitä on kehitettävä lähivuosina. Joukkoliikennekaistat, valoetuuudet ja vuorotarjonnan parantaminen ovat ensisijaisia keinoja sinisten bussien matkustajamäärän nostamisessa.”

Ohjelman viimeinen virke oli vastaus SDP:lle, joka omassa ohjelmassaan oli vaatinut bussilippujen hinnan alentamista.

Vihreiden ja onneksi myös kaupungin liikennepuolen virkahenkilöiden näkemys ratikan ”kaukaisuudesta” oli toinen. Pikaratikan ”hautajaisten” jälkeen katuratikka nousi jo maaliskuussa 2007 uudelleen agendalle, kun konsulttiselvityksessä Tampereen seudun joukkoliikennejärjestelmäksi suositeltiin niin sanottua yhdistelmämallia, joka koostuisi runkobusseista, katuraitiotiestä ja lähijunista. Ensin kehitettäisiin bussiverkostoa ja vuonna 2015 alettaisiin rakentaa katuratikkaa Vuoreksesta Hervannan kautta Amuriin.

Tämä strategia vahvistettiin myös Tampereen seudun TASE2025-liikennejärjestelmäsuunnitelmassa samana vuonna. Aika hyvin konsulttien skenaarit sittemmin toteutuivat, vain Vuoreksen ratikkahaara jäi toteuttamatta.

Vihreiden peukalonjälki pormestariohjelmassa näkyi mm. siinä, että elinkeinopolitiikassa esitettiin ympäristötekniikan ja ilmastomuutoksen näkökulman huomioon ottamista. Myöhemmin tämä konkretisoitui ECO2-ohjelmana.

Vihreille tärkeitä asioita olivat myös ennaltaehkäisevien lasten ja nuorten palvelujen kehittäminen, mistä esimerkkinä ohjelmassa mainittiin koulujen kehittäminen harrastuskeskuksina ja koulujen vanhempainyhdistysten tukeminen. Hoitotakuun toteuttaminen terveydenhoidossa ja hoitoketjujen kuntoon saaminen sekä ennaltaehkäisevän terveyden edistäminen olivat kaikkien valtuustoryhmien prioriteetteja, samoin vanhusten kotona-asumisen tukeminen. Vihreät painottivat omaishoidon tuen saamista kaikille kriteerit täyttävälle, mikä toteutuikin jo seuraavassa budjetissa.

TIMO P. IDEOI, EDUSTAA, LOBBAA JA MATKUSTAA

Usein pormestarin ideat olivat pieniä ja konkreettisia, mutta saivat julkisuutta ja työllistivät esikuntaa ja muuta henkilöstöä kiitettävästi.

Ensimmäisen vuoden ideoita olivat mm. Raatihuoneen käytön lisääminen, vanhan vaakunan palauttaminen, ystävyyskaupungin hankkiminen Kiinasta, siisteyskampanja, veteraanien juhhalounas itsenäisyyspäivänä ja joulutori. Timo P. tarttui myös herkästi ongelmiin, joista hän kaupunkilaisilta kuuli Branderilla tai Kauppahallissa kahvilla käydessään. Toimeksi pantiin niin keskustorin vessojen kehittämiseksi kuin arvokkaan Kino-Palatsin

säilyttämiseksi kulttuurikäytössä. Laukontorin sataman ja uuden ravintolarakennuksen kehittämiseksi nimettiin myös työryhmä. Sen tuloksena on nykyinen Kuuma-saunaravintola.

Pormestari Nieminen oli henkilönä ulospäinsuuntautuneempi ja julkisuus-hakuisempi kuin kaupunginjohtaja Rantanen. Timo P. oli ollut vuodesta 1995 lähtien kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja johtaessaan pitkiä ja välillä tylsiä kokouksia oli varmaan monesti vaipunut pohtimaan, miten hän kaupunginjohtajana asioita hoitaisi. Nyt oli ideoiden toteuttamisen aika.

Pormestari kutsui heti tammikuussa kaikki mahdolliset ja mahdottomat sidosryhmät kakkukahville Raatihuoneelle. Tilaisuus oli tietysti menestys ja kättelijöiden jono ulottui ulos asti. Raatihuoneen käyttö lisääntyi muutenkin, sinne vietiin entistä useammin kaupungin vieraat ja siellä pidettiin mediatilaisuuksia, kuten uuden elinkeinojohtajan, Kari Kankaalan, valinnan julkistus. Raatihuoneen menua uusittiin, siihen ilmestyi mm. ”pormestarin kuha”.

Idea Tampereen vanhan vaakunan käyttöön palauttamisesta sai ristiriitaisen vastaanoton. Monet ihastelivat vanhaa vihreäkeltaista vaakunaa, jossa keskellä on kuvattu Tammerkoski kivineen ja kuohuineen. Heraldikot nousivat kuitenkin vastarintaan, koska vanha vaakuna ei ollut heraldiikan sääntöjen mukainen. Timo P. kuitenkin tilasi vanhan vaakunan korkokuvana taiteilijajäseniltään ja kiinnitytti sen kaupunginhallituksen salin seinään nykyisen vaakunan viereen. Valtuusto päätti lopulta, että vanha vaakuna otetaan käyttöön kaupungin markkinointitarkoituksissa virallisen vaakunan ohessa.

Maaliskuun alussa pormestari esikuntineen vieraili Turun kaupungin johdon luona. Käynnin tärkein anti oli yhteisten tavoitteiden määrittely eduskuntavaalien jälkeen valittavalle uudelle hallitukselle. Hallitusohjelman osaksi haluttiin kaupunkipoliittinen ohjelma, jossa vastattaisiin suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen erityiskysymyksiin – ja valtio lähitisi tukemaan suurten kaupunkien joukkoliikennettä ja isoja hankkeita, kuten Rantaväylän tunnelia.

Jonkinmoinen pettymys koettiin, kun huhtikuussa työnsä aloittaneen Matti Vanhasen (kesk) II hallituksen ohjelmassa kaupunkipoliitiikka jäi kovin laihaksi. Kaupunkipoliittista ohjelmaa ei tullut, vain suurkaupunkijaosto luvattiin kaupunkipoliittiseen neuvottelukuntaan. Siihen nähden Tampereen saama valtiontuki Rantatunnelille oli merkittävä avaus.

Sinänsä maan uusi hallitus herätti toiveita Tampereella, olihan hallituksen väri samaa sinivihreää kuin Tampereen uusi valtakoolitio.

Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajunen vieraili toukokuun alussa Tampereella ja kovasti mietimme, milloin Helsingin ykköspomo olisi tehnyt virallisen vierailun Tampereelle. Kukaan ei muistanut. Pajunen vierailun konkreettinen anti oli sopimus yhteisestä Pietarin toimistosta. Käytännössä se tarkoitti sitä, että Tampereen kaupunki maksoi osan Pietarin toimiston kuluista ja sai käyttää sen palveluja ja tiloja.

Huhtikuussa pormestarin asettama ja Hanna Tainion (sd) johtama työryhmä esitti, että kiinalaiselle Guangzhoun kaupungille tehtäisiin esitys

ystävyysskaupunkisuhteiden solmimiseksi. Työryhmä arveli, että Kiinan suuntaan kannattaisi kehittää ystävyysskaupunkisuhteita, vaikka Euroopassa erilaiset kaupunkiverkostot ovat ajaneet niiden ohi tärkeämpinä vaikuttamisen väylinä. Asia järjestyi vauhdikkaasti ja Timo P. vieraili useammankin kerran Guangzhoussa saaden kaupungilta arvokkaan kunniavieraan statuksen, jota hän ylpeänä esitteli. Ystävyysskaupunkisuhde Kiinaan ei toki jäänyt pelkkään matkailuun, vaan sillä oli merkitystä erityisesti Tampereen teknilliselle yliopistolle ja ammattikorkeakoululle, jotka tekivät koulutusyhteistyötä Guangzhoun vastaavien oppilaitosten kanssa.

Keväällä valtuusto hyväksyi kestävän kehityksen ns. Aalborgin julistuksen kolmantena kaupunkina Suomessa. Se oli periaatteellinen julkilausuma ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyyden tavoittelemisesta kaikessa kaupungin toiminnassa. Pormestari Nieminen suhtautui tällaisiin julistuksiin myönteisesti ja siteerasi niitä mielellään puheissaan. Hän näki niiden imagoarvon ja mahdollisuuden profiloitua kansainvälisesti. Toisaalta julistus ei juurikaan muuttanut kaupungin käytännön toimintatapaa, siihen oli koottu hyvät käytännöt, joita jo noudatettiin. Vihreät taas näkivät julistuksessa selkänojan uusille aloitteille, kuten raideliikenteen ja ilmasto-ohjelman kehittämiselle.

Julkista porua syntyi pormestarin ja apulaispormestareiden sidonnaisuuksista. Varsinkin pormestarin monet luottamuspaikat herättivät kysymyksiä, ehtiikö hän niitä hoitaa ja onko hän jäävi istumaan esimerkiksi kaupungin yhtiöiden hallituksissa. Timo P. oli pitkään ollut puheenjohtajana Tampereen Pysäköintitalo Oy:n (nykyisen Finnpark Oy:n) hallituksessa. Ryhmä 20 esitti kokoomukselle, että pormestari ja apulaispormestarit luopuisivat hallituspaikoista jääviyden vuoksi.

Lopulta pormestari jäikin pois Pysäköintitalon johdosta ja uudeksi puheenjohtajaksi valittiin kokoomuksen Riitta Koskinen. Sitoutumattomien edustajana jatkoi Pekka Paavola ja vihreiden edustajana Pauli Välimäki. Pauli oli ollut yhdessä Timo P:n kanssa Pysäköintitalon hallituksessa jo 1990-luvun lopulta lähtien. XL-tiimi tapasi siis näissäkin merkeissä, joskaan se huhu ei pidä paikkaansa, että Pysäköintitalon kokouksissa muita kaupungin asioita olisi sovittu. Hallitustyöskentely ja vuosittaiset tutustumismatkat muiden kaupunkien pysäköintilaitoksiin kyllä tiivistivät henkilötasolla luottamusta ja yhteistyötä.

JOULUTORISTA SIISTEYSKAMPANJAAN

Pormestarin ohjelmassakin mainittua joulutoria valmistelemaan nimitettiin työryhmä, jonka sihteeriksi Pauli joutui. Puheenjohtajana oli Juhani Penttimäki, kaupungilla lähes 50 vuotta töissä ollut tilakeskuksen toripäällikkö. Ryhmään kutsuttiin myös ulkopuolisia asiantuntijoita, kuten Jari Mylläri Tori-lehdestä ja Virve Pajunen Taito Pirkanmaasta.

Työryhmä teki perusteellista työtä aina budjettia, joulutorimökkien piirustuksia ja toiminnan sisältöä myöten. Mallia haettiin Bremenin, Hampurin ja

Berliinin joulutoreilta joulun 2007 alla. Tavoitteeksi otettiin paikallisten käsityöläisten kaunis, lämmin, soiva, tuoksuva ja maistuva joulutori. Lopulta valtuusto myönsi tarkoitukseen 200 000 euron määrärahan ja joulutorin järjestäjää päästiin kilpailuttamaan.

Pormestarin ja valtuuston puheenjohtajan asukasillat olivat uusi tapa käydä suoraa keskustelua kaupunkilaisten ja päättäjien välillä. Pauli järjesteli niitä yhteistyössä kuntademokratiapäällikkö Antti Leskisen ja hänen yksikkönsä kanssa. Ensimmäinen asukasilta järjestettiin huhtikuussa pormestarin kotikulmilla Lielahdessa, toinen Paulin kotikulmilla Kaukajärvellä, ja sen jälkeen eri puolilla kaupunkia muutaman kuukauden välein.

Asukasillat olivat hyviä kohtaamispaikkoja, ne vetivät varsinkin aluksi runsaasti väkeä ja keskustelu lainehti laidasta laitaan, bussivuoroista lääkärille pääsyyn ja liikenneturvallisuudesta nuorisotilojen puutteeseen. Pauli veti tilaisuuksia ja pormestarin ja apulaispormestareiden lisäksi kysymyksiin vastauksissa oli liuta virkamiehiä ja yleisössä istuneet valtuutetutkin.

Siisteyskampanjaan Timo P. sai esimerkin mm. New Yorkista, missä sikäläinen pormestari Rudy Giuliani oli saanut mainetta kampanjoillaan kaupungin siisteyden ja turvallisuuden puolesta. Myös Singaporen siisti katukuva oli tehnyt häneen vaikutuksen. Tosi siistii -kampanjan työntekijäksi pestattiin Saara Saarteinen, aktiivinen kokoomusnuori, joka osoittautui mainioksi ideageneraattoriksi ja organisaattoriksi.

Kampanjan lähtölaukaukseksi pormestari ja apulaispormestarit pesivät Hämeenpuiston patsaat vappuna. Muitakin talkoita järjestettiin ja esikuntakin keräsi rojua Viinikanojasta. Siisteyskampanja toistettiin useampana vuonna ja oli sillä varmasti asenteita muokkaava merkitys. Myös roskiksia saatiin keskustaan runsaasti, samoin keskustan siivousta ja tapahtumien jätehuoltoa tehostettiin. Saara siirtyi sittemmin ideoimaan ja organisoimaan muita tapahtumia Perttu Pesän vetämään Tapahtumatoimistoon.

Kesäkuussa valtuustossa jätettiin vasemmistoliiton alulle panema ja lähes kaikkien ryhmien allekirjoittama aloite Reilun kaupan kaupungiksi julistautumisesta. Se valmisteltiin syksyn aikana ja vuoden lopulla kaupunginvaltuusto päätti, että Tampereesta tulee Reilu kaupunki – ensimmäisenä Suomessa. Aluksi Reilun kaupan kahvia ja teetä tarjoihtiin vain virallisissa tilaisuuksissa, mutta jo maaliskuussa 2008 Irene teki kaupunginhallituksessa esityksen, että virastotalon Näköala-ravintolassa aletaan tarjoilla Reilun kaupan kahvia ja teetä. Esitys meni yksimielisesti läpi ja vähitellen Reilun kaupan tuotteita ilmestyi muihinkin kaupungin työpaikkaruokaloihin. Joka vuosi tuotteita lisättiin, se kuului tunnuksen vaatimuksiin.

Toinen pieni, mutta vihreille mieluista ja pormestarille sopiva pr-avaus oli lentomaksu. Idean esitti alun perin uusi elinkeinojohtaja Kari Kankaala. Siinäkin Tampere oli edelläkävijä. Pormestari otti sen ensimmäiseen budjettiesitykseensä. Kaupunki lupasi laskea lentokoneella tehtyjen työmatkojen kasvihuonekaasupäästöt ja hyvittää ne tukemalla päästömaksun suuruisella summalla ilmastonmuutosta ehkäiseviä projekteja. Ensimmäiset päästömaksut menivät

metsän istutukseen Tansaniaan. Päästömaksu on edelleen käytössä, ja edelleen Tampere on ainoa suomalainen kaupunki, joka lentojen päästöt hyvittää.

Positiivisen vastaanoton sai pormestarin aloite veteraanien itsenäisyyspäivän juhlalounaasta. Sitä nautittiin kaikissa ikäihmisten palvelukeskuksissa. Pormestari ja apulaispormestarit kiersivät viemässä kaupungin tervehdysten veteraaneille. Ensimmäisinä vuosina pormestarin esikunta, käytännössä Pauli ja Ritva Vakkuri, järjesteli tapahtuman yhteistyössä palvelukeskusten kanssa. Vähitellen tapahtuma vakiintui ja siirtyi ikäihmisten palvelujen vastuulle.

VAUHTIA RANTAVÄYLÄN TUNNELIHANKKEESEEN

Isompiakin hankkeita käynnistettiin asettamalla niitä varten työryhmiä.

Ekä tärkein oli Rantaväylätyöryhmä, jonka johtoon pormestari nimitti valtuuston puheenjohtaja Pekka Paavolan. Mukaan saatiin myös tiehallinnon eläkkeelle jäänyt pääjohtaja Eero Karjaluo. Pormestarin taktinen veto oli nimittää työryhmään kaksi demaria, apulaispormestari Tarja Jokinen ja yhdyskuntalautakunnan jäsen Ilpo Sirniö.

Työryhmä teki Tampellan pitkästä tunnelista rahoitusmallin. Loppuraportin kirjoitti puhtaaksi Paavola itse, ja raportti onkin harvinaisen selkokielenen. Samalla hän valaistui rahoitusmallin edullisuudesta kaupungin kannalta niin hyvin, että kääntyi tunnelin epäilijästä sen vankkumattomaksi kannattajaksi – kuten teki koko sitoutumattomien ryhmä.

Työryhmän teettämien laskelmien mukaan tunneli maksaisi 120 miljoonaa euroa, josta valtion 30 prosentin osuuden ja 60 miljoonan euron tontinmyyntitulojen ja kaavoituskorvausten jälkeen kaupungin osuus olisi vain noin 24 miljoonaa euroa. Valtuusto hyväksyi työryhmän esityksen pitkän tunnelin toteutusmallista elokuussa 2007 vain kolmen valtuutetun vastustaessa asiaa.

Päätöksen jälkeen neuvottelut valtion kanssa vauhdittuivat ja kevään 2008 kehysriihessä valtio sitoutui maksamaan kolmasosan tunnelin kustannuksista, jotka tuolloin arvioitiin 140 miljoonaksi euroksi. Valtuusto hyväksyi tunnelin rahoitussopimuksen marraskuussa 2008 suurella enemmistöllä äänin 54–8. Demareiden rivit hajosivat, mutta enemmistö, 12 valtuutettua 18:sta, kannatti sopimuksen hyväksymistä.

Tässä vaiheessa tunnelin takana oli siis valtuuston suuri enemmistö. Vaikeuksia tosin ennakoiti se, että osa sosiaalidemokraateista oli kääntynyt sopimusta vastaan.

Tunnelisopimusta voi pitää pormestari Niemisen ensimmäisen kaksivuotiskauden tärkeimpänä saavutuksena. Se avasi myös hyvät neuvotteluyhteydet valtion suuntaan, samoja kanavia pitkin neuvoteltiin myöhemmin valtio mukaan ratikkahankkeeseen.

ASEMANSEUDUN UUDISTUMINEN ALKAA

Myös isoja elinkeinopoliittisia läpimurtoja saatiin jo keväällä.

Niistä näyttävin oli IKEA:n tavaratalon tulo Lahdesjärvelle. Siitä oli neuvoteltu pitkään ja kisailtu tontista mm. Pirkkalan kanssa. Lopulta asia ratkesi siihen, että IKEA halusi mahdollisimman lähelle Tamperetta ja hyviä liikenneyhteyksiä. Pormestari vauhditti kolmostien rampin kaavoittamista alueelle ja sai Palokallion omakotiyhdistyksen vetämään kaavavalituksen pois lupaamalla, että ramppia siirretään hieman omakotialueesta kauemmaksi.

Toinen kevään 2007 uutinen oli Technopolis Oy:n päätös perustaa uusi teknologiakeskus Tampereelle. Sille varattiin tontti yliopiston vierestä Sorin sillan kupeesta. Asia tuotiin pikavauhtia lisälistalla kaupunginhallitukseen kesäkuun alussa. Päätös heijasteli ajattelutavan muutosta suhteessa teknologiakeskuksiin. Kun 1980-luvulta lähtien niitä oli perustettu keskustan ulkopuolelle, Tampereella Hermia Hervantaan ja FinnMedi Taysin alueelle, nyt teknologiayritykset hakeutuivat keskustoihin ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien solmupisteisiin, jollainen Tampereen asemanseutu on.

Tullin alueelle, veturitallien kylkeen kaavoitetun tornihotellin rakennuspäätöstä pormestari Nieminen yritti myös vauhdittaa ja viestitti SOK:n suuntaan, että hotellin tulisi olla korkeatasoinen SAS Radisson, koska sellainen Tampereelta puuttui. Rakentamispäätös aikanaan tuli, mutta ”vain” Sokos-hotelli. Asemanseudun kehittäminen oli muutenkin tapetilla. P-Hämpin rakentaminen lähti liikkeelle vuoden lopulla, kun kaupunki varasi budjetissaan sitä varten pääomalainan Finnpark Oy:lle.

Pauli oli Finnpark Oy:n hallituksessa ja valittiin myös yhtiön rakennustoimikunnan puheenjohtajaksi, kun pormestari jäi hallituksesta pois vuonna 2009. Rakennustoimikunta oli hallitusta pienempi toimielin, jolle toimitusjohtaja Markku Hiltunen raportoi tarkemmin rakentamisprosessin yksityiskohdista. Käytäntö oli Pekka Paavolan kaupunginjohtaja-aikana luotu kaupungin isoimpiin yhtiöihin, ja tyyliin oli kuulunut, että kaupunginjohtaja itse istuu rakennustoimikunnan puheenjohtajana varmistaen hankkeiden virtaviivaisen etenemisen. Nyt tavat olivat muuttuneet ja rakennustoimikunta tuntui välillä turhalta byrokratialta, sillä samat asiat käsiteltiin kuitenkin uudestaan hallituksessa.

Finnpark Oy rakensi aktiivisesti Paulin 12-vuotisen hallitusjäsenyyden aikana: Anttilan P-talon yhteyteen tehtiin uusi liike- ja toimistotalo, P-Frenckell ja P-Hämppi valmistuivat ja P-Aseman liike- ja toimistotaloon tehtiin lisäkerroksia. P-Hämppi oli hankkeista suurin ja haastavin, mutta myös innostavin. Tavoitteeksi otettiin Euroopan paras pysäköintihalli – ja se myös saavutettiin, sillä kansainvälinen pysäköintitalojen liitto palkitsi P-Hämpin vuoden pysäköintitalona, kun se valmistui vuonna 2013.

Myös monitoimihallin paikkaa selviteltiin entisen apulaiskaupunginjohtajan, silloisen omistajaohjaus- ja maapolitiikkaohjohtajan Esa Kotilahden vetämässä työryhmässä. Se esitti hallia Sorsapuiston kentälle, mistä mm. seurakunnat

kauhistuivat, olihan tien toisella puolella Kalevankankaan hautausmaa. Kun Aamulehti julkaisi kuvan, jossa Tukholman Globen-halli oli istutettu Sorsun kentälle, ehdotus vaivihkaa kuopattiin ja kaavoitusjohtaja Jyrki Laiho pantiin jälleen kerran etsimään hallille uutta paikkaa. Se löytyikin sitten aivan läheltä: Sorin sillan kupeesta.

EDUSKUNTAVAALIT PETTYMYS PIRKANMAAN VIHREILLE

Maaliskuun eduskuntavaaleissa kokoomus sai valtakunnallisesti suurvoiton, kymmenen lisäpaikkaa. Demarit menettivät kahdeksan paikkaa, keskusta neljä, vaikka säilyi niukin naukin suurimpana puolueena. Vihreä liitto voitti yhden lisäpaikan ja sai 15 kansanedustajaa.

Pirkanmaalla vihreät kuitenkin saivat läpi vain Oras Tynkkysen, eli puolue menetti toisen paikan. Oras oli komeasti toiseksi suosituin ehdokas Tampereella kokoomuksen Marja Tiuran jälkeen. Satu Hassin ja Rosa Meriläisen pois jääminen ehdokaslistalta oli kuitenkin kohtalokasta. Enteellistä oli sekin, että vihreiden toisen paikan nappasi perussuomalaisten Veltto Virtanen.

Pauli sai vain 717 ääntä, puolet vähemmän kuin edellisissä vaaleissa. Se oli kuitenkin pienempi pettymys kuin 2003, koska silloin hän yritti tosissaan. Toki se hieman kirpasi, että äänestäjät tuntuivat rankaisevan Paulia siitä, että hän oli nostamassa vihreitä Tampereella mukaan valtakaoalitoioon.

Myöskään toinen vallanvaihdoksen arkkitehti, kokoomuksen Riitta Koskinen, ei yltänyt kovasta kampanjasta huolimatta eduskuntapaikkaan, joskin keräsi komeasti yli 3000 ääntä.

IISAKKI NIEMINEN KOMMENTOI MAAILMANMENOJA PISPALAN RINTEELTÄ

Tamperelaisen päätoimittaja Jari Niemelä otti yhteyttä Pauliin ja kysyi, voisiko tämä alkaa kirjoittaa kolumneja Tamperelaiseen, vaikka nimimerkin takana.

Jari oli Paulin tuttu paitsi Radio 957:n alkuajoilta, myös etäinen sukulaismies Lohtajalta, eli äidin pikkuserkku. Mikäs siinä, vastasi Pauli ja siitä alkoi Iisakki Niemisen vuoteen 2013 saakka jatkunut ura Tamperelaisen kolumnistina.

Tamperelaisessahan oli vuosikaudet ilmestynyt Rieväkylän Ritun poliittisia kolumneja. Niitä kirjoittelivat vuoroviikkoina aseveliakselin osapuolet, juttujen sisällöstä oli aika helppo päätellä, oliko Ritu tällä viikolla demari vai kokoomuslainen. Jari halusi lehteensä uusia näkemyksiä, johtihan kaupunkia nyt XL-koalitie.

Eikä varmaan pahitteeksi ollut sekään, että Iisakki Nieminen istui päivätyökseen kaimansa Timo P. Niemisen työhuoneen vieressä.

Iisakki otti tavakseen kommentoida Tampereen kehityshankkeita ja poliittisia kiemuroita Pispalanharjulta, jossa hän eleli kissansa Alfildin kanssa.

Usein Iisakin katse yhdisti historiaa ja tätä päivää, välillä tulevaakin. Eduskuntavaalien tulosta hän kommentoi:

Vihreät jättivät vasemmistoliiton kauaksi taakse ja jopa keskusta sai Tampereelta enemmän ääniä kuin vasemmistoliitto. Keskusta nousi 10 prosentin pintaan. Punainen Tampere on enää historiallinen käsite.

Niin, miten paljon Tampere on muuttunut sadassa vuodessa? Iisakin siirtyi keinutuoliinsa, otti kannettavan syliinsä ja etsi netistä ensimmäisten eduskuntavaalien tulokset.

Sosiaalidemokraatit saivat sata vuotta sitten 37 prosenttia äänistä, nyt vasemmisto sai 32,7 prosenttia. Suomalainen puolue sai sata vuotta sitten 27,3 prosenttia, nyt kokoomus sai täsmälleen samat 27,3 prosenttia äänistä! Nuorsuomalainen puolue sai 13,7 prosenttia, nyt vihreiden äänisaali oli 13,1 prosenttia äänistä. Maalaisliitto sai 5,8 prosenttia vuonna 1907, nyt keskustapuolue sai 9,9 prosenttia. (Tamperealainen 21.3.2007)

Iisakki suhtautui niin myönteisesti pormestarikaimansa tekemisiin ja osoittautui vähintäänkin piilovihreäksi luomuleipää Kauppahallista hakiesaan ja ratikkaa kannattaessaan, että poliittisesti valveutuneet lukijat arvasivat pian nimimerkin takana piileksivän kirjoittajan. Tämän takia Iisakin tarinoita kirjoitti välillä myös Jari Niemelä itse – ja Paulikin yritti hämätä liian fiksuja lukijoita laittamalla Iisakin kannattamaan ydinvoimaa ja vaatimaan lisää omakotitaloja Tampereelle.

Nämä yritykset olivat tietysti turhia, sillä Iisakin suorasukaiset kommentit kyllä paljastivat hänen kotiosoitteensa. Joulukuun pakinassaan hän otti kantaa tuoreeseen myrskyyn virastotalon vesilasissa, eli Perttu Pesän (vihr) valintaan Teatterikesän hallitukseen Lasse Eskosen (sd) tilalle:

Jos Eskonen olisi valittu Pesän sijasta Teatterikesän hallitukseen, voima-suhteet olisivat olleet 3–3. Vasemmistolla olisi ollut yliedustus, onhan heitä valtuustossa ja kaupunginhallituksessa vain vähän yli kolmannes. Tällainen hallitus olisi ollut kuntalain vastainen ja valinta olisi kaatunut oikeudessa, jos joku olisi siitä valittanut. Perjantaina on muuten Tampereen Teatterikesä ry:n vuosikokous. Saa nähdä, nouseeko näyttelijä Pesä hallituksen puheenjohtajaksi. Iisakin mielestä on jo aikakin vaihtaa vetojuhtaa, vaikka hyvä näyttelijä tuo Eskonenkin on ollut. (Tamperealainen 12.12.2007)

HERVANTAJÄRVEN RANTA SÄÄSTYY – TAAS KERRAN

Uusi valtakoalitio helpotti ratkaisevasti myös ympäristöasioiden ajamista. Enää vihreät eivät olleet oppositiossa, vaan kaavojen sisältöön päästiin vaikuttamaan valmisteluvaiheessa. Esimerkiksi pitkään puolustamamme Hervantajärven rantametsät säästyivät rakentamiselta.

Kaupunginhallituksen suunnittelujaosto linjasi Irenen esityksestä äänin 5–1, että alueen osayleiskaava palautetaan uudelleen valmisteluun niin, että maakuntakaava otetaan huomioon. Maakuntakaavassa Hervantajärven rannat oli määritelty viheralueeksi.

Lisakki Nieminenkin kommentoi asiaa:

Hervantajärven osayleiskaavassa pitäisi Iisakin mielestä etsiä kompromissia kahden ääripään välillä. Jotain Ruskontien eteläpuolelle varmasti rakennetaan, onhan se hyväksytty maakuntakaavassakin. Rantojen rakentaminen kuitenkin maakuntakaavassa kielletään. On erikoista, että kaupungin kaavoittajat silti sellaisenkin vaihtoehdon haluavat tuoda keskusteluun. (Tamperelainen 18.4.2007)

Muutos näkyi siinäkin, että vihreät eivät osallistuneet kaavavalitusten tekemiseen. Päinvastoin Pauli vetosi Hervannan Sanomissa kesäkuussa asukasaktiiveihin, että valitus Vuoreksen Mäyrämäen asemakaavasta vedettäisiin pois: ”Vuoreksen asuntomessuja jouduttiin siirtämään vuoteen 2012 asemakaavoista tehtyjen valitusten takia. Valitukset viivästyttävät myös Mäyrämäen pientaloalueen rakentamista. Nyt pitäisi sota kaupungin ja asukasaktiivien välillä viheltää poikki. Kuten iso kirja sanoo: aika on sodan, aika rauhan.”

Vetoomus kaikui kuuroille korville, Hervanta-Seuran Esko Vuoristo vain loukkaantui ja väitti, että Pauli kaupungin hallinnon edustajana yrittää painostaa asukkaita luopumaan kansalaisoikeuksistaan.

BUDJETTI SYNTYY KAIKKIEN RYHMIEN KESKEN

Pormestari Niemisen ensimmäinen budjetti vietiin läpi yksimielisesti marraskuussa 2007. Se ei sinänsä ollut yllättävää, olivathan budjettia valmistelemassa olleet kolme vasemmiston apulaispormestaria. Sopua edesauttoi myös hyvä taloustilanne, elettiin nousukauden huippua.

Lisakki Nieminen kommentoi:

Jokaiselle jotakin. Se sopii Timo P. Niemisen tyyliin. Budjetti on kuin tuhti pormestarin pizza, josta löytyy jokaiselle sopivia makupaloja. Busilippujen hintaa ei nosteta. Sitä ovat vaatineet niin vihreät kuin vasemmisto. Omaishoitoa maksetaan kaikille hakijoille. Sen nosti budjettiin XL-ryhmä. Mutta myös kotihoitoa, joka perinteisesti on ollut vasemmiston huolenaihe, lisätään. Elinkeino- ja liikenneasioita edistetään, se sopii porvariryhmien ja sitoutumattomien linjaan. (Tamperelainen 31.10.2007)

Uutena käytäntönä budjettimuutokset tehtiin jo kaupunginhallituksen esitykseen. Ryhmien puheenjohtajat olivat sunnuntaina 4.11. vääntäneet sopimuksen, joka sisälsi 1,5 miljoonan euron lisäykset talousarvioehdotukseen. Kaupunginhallitus hyväksyi esityksen maanantaina 5.11. Irene kommentoi blogissaan: ”Olemme sopineet siitä, että kunnia läpimenosta kuuluu koko joukkueelle. Se on ilman muuta selvää, että meille tämä oli varsinainen pajatson tyhjennys kautta aikain. Onnistuimme erittäin hyvin tavoitteissamme osana XL-ryhmää.”

Lisäyksissä oli muutama merkittävä painotus, jotka olivat vihreille kovin mieluisia: joukkoliikenne, kevyt liikenne ja omaishoito.

Jo edellisen vuoden budjettineuvotteluissa saatu 600 000 euron lisäys joukkoliikenteen tukeen sai nyt jatkoa 450 000 euron summalla. Näillä satsauksilla saatiin katkaistua jo parikymmentä vuotta jatkunut bussiliikenteen matkustajamäärien laskeva kierre. Lisäresurssi käytettiin bussivuorojen lisäämiseen, mikä näkyi matkustajamäärien kääntymisenä nousuun.

Kun kaupunginjohtaja Jarmo Rantasen kaudella 1990-luvulla TKL:n tukea vähennettiin vuosi vuodelta 33 prosentista noin 20 prosenttiin, pormestari Niemisen kaudella kahden ensimmäisen vuoden aikana joukkoliikenteen tuki nostettiin 20 prosentista 26 prosenttiin. Käännös on merkittävä, varsinkin kun pormestaria syytettiin yksityisautoilun suosimisesta.

Kevyen liikenteen väylien kunnostamiseen ja rakentamiseen lisättiin 300 000 euroa. Se oli tavallaan hyvitys siitä, että Pispalan valtatiekorjausta lykättiin – ajoradan kaventaminen ja kävely- ja pyöräilyväylien levenyttäminen oli saanut ”autopuolueen” heräämään ja vaatimaan hankkeen lykkäämistä.

Omaishoidontukea korotettiin 100 000 euroa lapsille ja nuorille ja 70 000 vanhusväestölle. Vihreät olisivat halunneet enemmänkin rahaa omaishoitajille, mutta apulaispormestarit Virtanen ja Ollila olivat sitä mieltä, ettei lisärahaa tarvita lainkaan. Lasten ja nuorten puolella apulaispormestari Virtanen oli unohtanut kirjata vuosittavoitteeseen, että kaikki omaishoidon tuen kriteerit täyttävät pääsevät tuen ja palvelujen piiriin. Tavoite kirjattiin nyt mittareineen sinnekin, ikäihmisten puolella se jo olikin.

Näin toteutui vihreiden pitkäaikainen tavoite saada omaishoidon tuki kaikille kriteerit täyttävälle.

Budjetin lisäyksissä toteutettiin muitakin XL-ohjelman tavoitteita, kuten keskustan nuorisokahvila sai määrärahat, vammaisten henkilökohtaisiin avustajiin lisättiin varoja, perustettiin kaksi sosiaalityöntekijän vakanssia lastensuojeluun ja neljä koulunkäyntiavustajan tointa ja nostettiin Komediateatterin tukea.

Kokouksen päätyttyä Irene istui vielä hetken Perttu Pesän, Soron Hannun ja Koskisen Riitan kanssa. Perttu ihmetteli, miten helppoa asioista sopiminen on nyt verrattuna muutaman vuoden takaiseen aikaan, jolloin vihreitä istutettiin eteisessä odottamassa pöytään pääsyä.

Huokaisimme helpotuksesta: ohi on! Kun palailin iltamyöhällä kotiin, muistelin aikaa, kun Pauli tapasi tulla myöhään neuvotteluista kotiin. Kerrankin odotellessa kannoin motin uunipuita pihalta lumisateen alta kellariin. Onneksi Pauli oli vuorostaan ymmärtänyt laittaa saunan päälle ja korkata budjettisovun kunniaksi viinipullon odottamaan. (Irenen blogi 5.11.2007)

”KOKOOMUS JOHTAA TAMPERE-LAIVAA”

Aamulehden toimittaja Markku Leppänen summasi kuntapolitiikan muutoksia vuoden 2007 Moro-lehdessä 27.12. otsikolla ”Kokoomus johtaa Tampere-laivaa”.

Hän arvioi johtavia luottamushenkilöitä vuosittaisessa ”valtapyramidissaan” tähän tapaan:

Timo P. Nieminen. Ensimmäinen pormestari aloitti vauhdikkaasti ja näkyvästi kuin olisi ikänsä valmistautunut tehtävään. Matkat Keski-Euroopan pormestariomaissa olivat varmasti antaneet oppia, miten kaupunkilaiset ja media otetaan haltuun. Uuden ykkösmiehen toimintatapa on ollut hyvin erilainen viimeiseen kaupunginjohtajaan verrattuna. Suosio on seurannut pormestaria – hänellä on hyvä avustajakaarti, hän edustaa, luovii, sukkuloi ja delegoi. (...)

Pekka Paavola. Kuka olisi uskonut, kuinka korkealle Paavola vielä nousee korkealta putoamisen jälkeen. Aamulehden valtapyramidissa ketään muuta valtuuston puheenjohtajaa ei ole nostettu portaikolla kolmanneksi. Tämä osoittaa, ettei valta aina riipu muodollisesta asemasta, vaan usein henkilöstä ja tilanteesta. Paavola on pormestarin luottomiehä, käy neuvottelemassa Helsingissä muun muassa Rantaväylän tunnellista. Aikoihin ei valtuuston puheenjohtajalla ole ollut näin suurta asemaa asioiden valmistelussa. (...)

Riitta Koskinen. Suurimman valtuustoryhmän, kokoomuksen ja rkp:n puheenjohtaja on puolustanut ärhäkkäästi XL:n enemmistövaltaa. Demarit ja etenkin Pauli Ruoholahti ovat saaneet toistuvasti kuulla, missä kaappi nyt seisoo. Jotkut taas arvostelevat Koskisen johtamista liiasta varovaisuudesta ja pehmeystestä. Kannattanut voimakkaasti pormestari Niemiselle jatkoaikaa. Hoitelee asioita myös vihreiden Irene Roivaisen ja demarien Anneli Kivistön kanssa; mielenkiintoista nähdä, syntyykö tästä henkilöakselista isompikin voimatekijä. (...)

Irja Tulonen. Tuskin kukaan olisi arvannut Tulosen nousevan vielä kaupungin valta-asemaan, mutta kokoomuksen apulaispormestariksi valinta muutti kaiken. Pormestarin ykkösvara, ja kansanedustaja-ajalta hyvät yhteydet valtakunnan päättäjiin, mikä helpottaa lobbausta. On erittäin aktiivinen ja myös julkisuushakuinen, eikä kaikkien mielestä malta pysyä aina omalla reviiirillään.

Virtanen, Ollila, Jokinen. Muista apulaispormestareista Sirkkaliisa Virtasella (vas) on eniten kytköksiä valtakunnanpolitiikkaan, ja hän on ollut yhteistyöhakuinen enemmistön suuntaan. Riitta Ollila (sd) istuu isoimman rahasäkin päällä, tahtoa löytyy, mutta demarien oppositioasema ei tee tehtävää helpoksi. Monen mielestä Tarja Jokinen (sd) joutui vähän kylmiltään suunnittelu- ja rakentamispuolen johtoon, vaikka lautakuntakokemusta olikin runsaasti. Aktiivinen, mutta perehtymistä riittää vielä. (...)

Perttu Pesä. Nousi kuin raketti, kun vihreiden pitkäaikainen ryhmänjohtaja Pauli Välimäki pääsi virkamieheksi. Näyttelijäntaidoista ei tuntunut olleen haittaa – päinvastoin. Monen mielestä taitavin ryhmyri, ja hyvällä pelisilmällä saanut tilaa toimia, mikä näkyi esimerkiksi budjettineuvotteluissa. Aika näyttää, kasvaako Pesä ulos Välimäen isällisestä ohjauksesta ja tuleeko hänestä täysin itsenäinen kunnallispolitiikko. (...)

Pauli Ruoholahti. Ei ole monikaan muodollisen asemansa säilyttänyt pudonnut valta-arvioinneissa niin paljon kuin demarien ryhmänjohtaja. Oppositiojohtajalle ei kaupungissa anneta paljon arvoa, vaikka valtaa vielä olisikin. Ruoholahti on joutunut koville myös omiensa joukossa. (...)

Markku Leppänen tapasi kerätä suppealla kyselyllä valtapyramidiinsa arviot kunkin vuoden viidestätoista johtavasta virka- ja luottamushenkilöstä. Pauli

taisi parhaimmillaan päästä neljänneksi tässä leikkimielisessä pyramidissa. Markun luonnehdinnat olivat osuvia ja täytyy vain lisätä yllä olevaan Perttu Pesän luonnehdintaan, että kyllä hän veti itsenäisesti ja hyvällä menestyksellä vihreitä osana XL-ryhmää. Meitä harmitti, kun Markku Leppänen sittemmin siirtyi eläkkeelle, hänen tarkkoja arvioitaan kunta-politiikasta ja miellyttävää tapaansa haastatella ja kirjoittaa tuli monta kertaa ikävä.

2008

XL JOHTAA KAUPUNKIA

Pormestaripeli alkaa jälleen, ehdolla Nieminen, Tainio, Roivainen. Vastakkainasettelu XL:n ja demarien välillä kiristyy vaalien lähestyessä. XL saa äänestäjiltä mandaatin jatkoon, mutta "tunnelivaalit" kiristävät hallitus-oppositio-jakoa.

PORMESTARIKAMPANJA ALKAA: IRENE VIHREIDEN EHDOKKAAKSI

Jo syksyllä oli alkanut spekulatio pormestariehdokkaista.

Kun Timo P. Nieminen valittiin vuonna 2006 pormestariksi, hän ilmoitti, että "96 %:sti" hän on vain kaksi vuotta pormestarina. Riitta Koskinen esitti ensimmäisenä jo syksyllä 2007 jatkokausta Niemiselle, ja helmikuussa 2008 Timo P. lupautui pormestariehdokkaaksi kokoomuksen, RKP:n ja sitoutumattomien lähetystön sitä häneltä pyytäessä. Taivuttelu ei ollut vaikeaa, siksi onnistunut oli ollut ensimmäinen pormestarivuosi.

"Niemisellä on myös useita vastaehdokkaista. Todennäköisesti kovimman vastuksen tarjoaa viime kierroksella katkeran tappion kärsinyt sosiaalidemokraattien pormestariehdokas Hanna Tainio, joka haastaa Niemisen uusintaoteluun", arveltiin Aamulehdessä (21.2.2008).

Demarit olivat jo edellisellä viikolla valinneet Hanna Tainion ehdokkaakseen. Tainion vaaliohjelmassa vaadittiin mm. bussilippujen hintojen alentamista 30 prosentilla, hoitotakuun toteuttamista ja pääsymaksun poistamista museoilta. Palvelujen ulkoistamiseen ja kaupungin omaisuuden myyntiin otettiin tiukan kriittinen kanta. "Sähkölaitos ja tietotekniikkakeskus eivät ole kaupan", linjasi Tainio. Sähkölaitoksen myyntiä ei kukaan ollut ehdottanutkaan ja myös Timo P. Nieminen ilmoitti vastustavansa sitä. Sen sijaan tietotekniikkakeskus aikanaan myytiin ja toiminta järjestettiin palvelussopimuksella huomattavasti edullisemmin.

Vasemmistoliiton ehdokas oli apulaispormestari Sirkkaliisa Virtanen. Vihreiden tilanne oli se, että Satu Hassi oli europarlamentissa ja kansanedustaja Oras Tynkkynen oli ollut aiemmin pormestariehdokkaana eikä halunnut enää tähän rooliin. Irene oli ryhmän kokenein valtuutettu ja kaupunginhallituksen jäsen ja häntä maaniteltiin ehdokkaaksi, vaikka kaikki tiesivät, että mitään mahdollisuuksia vihreään pormestariin ei näissä vaaleissa ole. Pitkään pähkäilytään Irene suostui ottamaan haasteen vastaan.

Asia julkistettiin lehdistötilaisuudessa torstaina 21.2., päivä kaupunginvaltuuston kokouksen jälkeen. Irene kuvaa infoa blogissaan:

Tiedotustilaisuus oli leppoisa. Toimittajat tiukkasivat tietysti, millaisia diilejä meillä on XL:n kanssa. Kassakaappisopimuksia ei ole, katsotaan vaalit ensin, vakuutin. Mutta aseveliakselia emme toivo takaisin

ja olemme olleet tyytyväisiä yhteistyöhön XL:ssä. Ratkaisu ei ole kuitenkaan uusi akseli, vaan avoin yhteistyöpolitiikka eri ryhmien kesken. Kaksivuotiskausi on vahvistanut keskiryhmien valtaa tässä kaupungissa, meitä ei voi määritellä enää kaksinapaisen sinipuna-akselin ehdoilla.

Pormestariehdokkuus nosti Irenen ja hänen siivellään myös Paulin lehti- ja palstoille. Perheen nuorisokin eli mukana: Vilja (18 v) voivotteli isänsä kesäpartaa Moron kuvassa, ”kauheaa, olet 70-vuotiaan näköinen”, Tuomas (13 v) lupautui vaaliavustajaksi, jos on pienintäkään toivetta tulla valituksi, ”ja palkka nousee” ja esikoisemme Tuukka (26 v) lähetti ainakin kolme kannustavaa tekstiviestiä päivän aikana.

Tekstiviestejä, puheluja ja sähköpostiviestejä saapui vihreiltä, ystäviltä ja työtovereilta. Työpaikalla oven raosta kurkisti hymyileviä kasvoja ja rohkaisuja.

Pormestariehdokkuus oli esillä myös Kainuun Sanomissa: ”Vanhempien puhelin oli alkanut piristä jo aamuvarhaisella: sedät ja tädit ovat innoissaan. Kahdeksankymppinen Rauha-tätini oli visioinut: ”Pormestarille nyt tietä antaa!” Rauha oli varaätini lukioaikana, kun asuin kaukana kotoa ja kävin vanhempieni luona vain viikonloppuisin.” (Irenen blogi 24.2.2008)

Valtuustoryhmän ohella Tampereen seudun vihreät naiset (Tasvina) oli tärkeä tukija pormestarikampanjassa. ”Tämä on riemun päivä. Vihreä nainen näkyy”, tuuletti varapuheenjohtaja Maija Kajan lehdistötilaisuudessa ja varusti Irenen led-valolla varustetulla otsalampulla. ”Tällä hän näyttää valoa meille ja paljastaa parantamista vaativat epäkohdat.” (Aamulehti 22.2.2008)

Tasvina järjesti mm. halaamistempauksen Kansainvälisenä Naistenpäivänä Kuninkaankadun kävelykadulla. Ensimmäinen halauksen saaneista oli kokoomuksen Piippa Jumppanen, tärkeä kumppani sosiaali- ja terveyslautakunnassa.

Teimme Irenelle pormestariohjelman. Se syntyi yhtenä iltana keittiön pöydän ääressä. Ohjelman otsikko oli ”Kaikille paras Tampere”. Se oli mukailtu Tampereen kaupunkistrategian otsikosta ”Kaikem paree Tampere”. Irene ei virallisesta otsikosta pitänyt, se kun viittasi Tampereen perinteiseen haluun näyttää erinomaisuuttaan milloin missäkin. Irene halusi korostaa kaupunkilaisten oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa, valinnanvapautta ja kestävä kehitystä. ”Olkoon Tampere paras hyvän jakamisessa tasapuolisesti asukkailleen, myös kaikkein heikoimmassa asemassa oleville.”

MIKSI VIHREÄT EIVÄT HETI MENNEET NIEMISEN TAAKSE?

Markku Leppänen haastatteli Ireneä Aamulehteen 22.2. ja kysyi: ”Eivätkö vihreät asetu lopulta Timo P. Niemisen (kok) taakse; miksi lähteä pormestariehdokkaaksi?”

Irene sanoi lähtevänsä pormestarikampanjaan tosissaan ja arveli, että vihreillä on mahdollisuudet päästä vaalin toiselle kierrokselle. Markku Leppäsen kysymys oli kuitenkin aiheellinen. Olivathan sitoutumattomat jo menneet Timo P. Niemisen taakse. Tampereen Vihreiden puheenjohtajana tuolloin ollut

Olli-Poika Parviainen oli jo 17.2. pohdiskellut Tamperelaisen haastattelussa samaa asiaa näin: ”Puolensa on silläkin. Tällöin pitäisi olla yhteinen pormestari-ohjelma, jossa näkyisi myös voimakkaasti vihreitä painotuksia.”

Pauli olikin yhdessä Kirsi Kosken ja Mikko Närhin kanssa sorvaamassa myös Timo P. Niemisen vaaliohjelmaa, tosin ”hygieniasyistä” hän lähinnä kommentoi ja stilisoi ohjelmaluonnosta – varmistaen kyllä samalla, että siellä oli myös vihreiden näkökulmasta tärkeitä tavoitteita, kuten kestävä kehitys, ilmastomuutoksen hillintä, yhdyskuntarakenteen tiivistäminen, joukkoliikenteen kehittäminen ja seudullisen raideliikenteen suunnittelu.

Näin halusimme varmistaa, että XL-yhteistyö voisi politiikan sisällön puolesta jatkaa.

Myös kokoomuksen suunnalla oltiin yhteistyöhön tyytyväisiä. Kokoomuksen Tampereen aluejärjestön puheenjohtaja Seppo Kovala julisti NykyTampere-lehdessä 1/2008 Tampereen siirtyneen ”sinipunasta sinivihreään”. Kokoomuksen valtuustoryhmän puheenjohtaja Riitta Koskinen hehkutti, miten ”vuosia syrjässä olleet vihreät ja XL-ryhmän muut pienpuolueet ovat tuoneet uutta eloa ja ajatusmaailmaa päätöksentekoon” ja ”yhteistyö XL-ryhmässä on osoittautunut sujuvaksi, toisten mielipiteitä kuunnellaan ja arvostetaan” Riitta toivoi, että tamperelaiset syksyn vaaleissa näyttävät ”vihreää valoa uudelle toimintakulttuurille – toimintakulttuurille, jossa halukkaat otetaan mukaan päätöksentekoon”.

Tämä oli juuri vihreiden keskeinen peruste tukea Timo P. Niemistä vuonna 2006 – ketään ei tule ennalta sulkea pois yhteistyöstä.

Vihreät halusivat kuitenkin käydä vaalit ensin. Mitään sopimuksia yhteistyön jatkosta ei etukäteen tehty. Toki se oli kokoomuksenkin etu. Jos SDP nousi vaaleissa kokoomuksen ohji, se pääsisi paalupaikalle yrittämään enemmistön kokoamista, ja muut ryhmät halusivat turvata omat neuvotteluasemansa. XL-ryhmät eivät kuitenkaan olleet sitoutuneet siihen SDP:n esittämään sääntöön, että suurin valtuustoryhmä automaattisesti saisi pormestarin paikan. Varsinkin ryhmä 20 korosti, että pormestaripuolueen asema täytyy ansaita koostamalla valtuuston enemmistö yhteisen ohjelman taakse.

VIHREÄT JA DEMARIT OTTAVAT YHTeen

Irenen ehdokkuuden saamaa myönteistä julkisuutta seurasi kuitenkin pian ärhäkkä vastareaktio paikallismediassa. Sen kärjessä olivat tuttuun tapaan Tamperelaisen pakinoitsija Rieväkylän Ritu ja Kansan Lehden toimittaja Paavo Luukkala. Luukkala arvosteli vihreitä mm. siitä, että vastustimme valtuustossa itse allekirjoittamaamme pontta bussilippujen hinnan alentamisesta.

Tämä oli demarien oppositiopolitiikan yksi nyt jo huvittavalta tuntuva taktiikka. He kaivoivat esiin vanhoja vihreiden allekirjoittamia valtuustoaloitteita ja tekivät niitä uudestaan saadakseen meidät äänestämään omia näkemyksiämme

vastaan. Nuori demarivaltuutettu Joonas Lepistö oli tässä aktiivinen, olimmehan monissa asioissa samoilla linjoilla.

Bussilippujen hinnan alentaminen oli pormestariehdokas Tainion vaaliohjelman osa. XL-ryhmät taas olivat ohjelmassaan ottaneet tavoitteeksi käyttää kaupungin joukkoliikennetukea palvelutason parantamiseen, kuten bussivuorojen lisäämiseen. Siksi vihreät äänestivät lipunhintojen laskua vastaan.

Toinen kiista koski henkilöautoliikenteen rajoittamista Hämeenkadulla. Se oli vihreiden vanha vaatimus. Demarit avasivat asian uudelleen Joonas Lepistön valtuustoaloitteen yhteydessä. Vihreät äänestivät XL-koalition mukana autoliikenteen kieltävää aloitetta vastaan. Paavo Luukkala kaivoi esille aloitteen alekirjoittajat keväältä 2006 ja löysi sieltä meidänkin nimemme. Siitä riitti ilkuttavaa.

Irene vastasi blogissaan: ”No ei hävetä yhtään, että on tullut aloite aikanaan allekirjoitettua, hyvää tavoitetta kohti mennään, mutta oikeassa järjestyksessä. Sen ymmärtää jokainen demarikin. Vaan eipä näy ymmärtävän.”

Autoliikenne kiellettiin Hämeenkadulla pysyvästi siinä vaiheessa, kun ratiikan rakentaminen alkoi.

Kaikissa asioissa ei demarien kanssa sentään tapeltu. Vihreät tukivat Tarja Jokisen aloitetta Hämeenkadun pyörätiekokeilusta kesällä 2008 – toki vasta sen jälkeen, kun Rosa Meriläisen ehdotus pysyvästä pyörätiestä ei ollut mennyt läpi lautakunnassa. Pyöräkaistat maalattiin jalkakäytävään valkoisella maalilla. Kokeilu sai ristiriitaisen vastaanoton. Me kävimme pyöräilemässä kadun päästä päähän heti ensimmäisenä mahdollisena päivänä ja totesimme, että maaliviivat selkeyttävät tilannetta. Ongelmaksi jäivät väärään suuntaan pyöräilevät ja viivan väärällä puolella kävelevät kaupunkilaiset.

Nahistelu demarien kanssa sai Iisakki Niemisen ottamaan kantaa vaalien jälkeisiin apulaispormestarivalintoihin:

Iisakin mielestä apulaispormestarit tulisi valita niistä puolueista, jotka tukevat pormestaria ja hänen ohjelmaansa. Se olisi äänestäjien kannalta selkeää. Kaupunkilaiset voisivat sitten vaaleissa nostaa peukalon ylös tai alas. Nyt se pitää tehdä jokaisen apulaispormestarin kohdalla erikseen, mutta mitenkäs teet, kun vaaleissa on vain yksi ääni? Lisäksi Iisakki ehdottaa, että otetaan pormestarin valintatavassa rohkeasti mallia Saksasta ja siirrytään kansanvaaliin niin pian kuin mahdollista. (Tampere-lainen 9.1.2008)

KIISTAA OMAISHOIDON TUESTA JA KOUKKUNIEMEN JUKOLA-TALOSTA

Näkemyseroja oli myös demareiden apulaispormestari Riitta Ollilan kanssa niin omaishoidon tuesta kuin Koukkuniemen Jukola-talon kohtalosta.

Heti tammikuussa kaupunginhallituksen agendalla oli omaishoidon tuen riittävyys. Loppuvuodesta 2007 oli omaishoidontuesta jäänyt jakamatta miljoona euroa, vaikka jonossa oli ollut samaan aikaan parikymmentä tukeen oikeutettua alle 21-vuotiaiden omaishoitajaa.

Tämä herätti tietysti kysymyksiä, miten asiaa on hoidettu. Apulaispormestarit Virtanen ja Ollila vakuuttivat, että jonot oli saatu purettua, mutta tilanne voisi heikentyä, kun olimme valtuustossa menneet päättämään, että kaikille kriteerit täyttävälle on maksettava tuki. Tätä Irene ihmetteli, olihan valtuusto juuri lisännyt vuoden 2008 budjettiin omaishoidon määrärahoja, jotta kaikille kriteerit täyttävälle sitä voidaan myöntää.

Väittely omaishoidosta tuntui muuttuneen ideologiseksi. Vasemmistolle tärkeää oli vahvistaa kaupungin omaa kotihoitoa, XL-ryhmät halusivat tukea myös kotona tehtävää omaishoitoa. Tampereella oli tuolloin Suomen laitosvaltaisin vanhustenhuolto. Siksi avopalveluiden ja kotona asumisen tukeminen oli tärkeää, mutta se vaati kovaa väantöä. Vastakkainasettelu tuntui turhauttavalta, ja varsinkin Ollilalla tuntui olevan vaikeuksia sopeutua pormestarikoalition tavoitteeseen.

Koukkuniemen Jukola-talon kohtaloa puitiin monessa yhteydessä. Jo vuonna 2006 oli tehty virkamiesten toimesta Koukkuniemen tilasuunnitelma, jossa alueen komeimmalla paikalla Näsijärven rantamaisemissa sijaitseva, 1950-luvun kaunistu rakennusperintöä edustava Jukola-talo purettaisiin ja tilalle rakennettaisiin senioriasuntoja kumppanuushankkeena.

Irene kommentoi asiaa blogissaan 26.6.:

Kaupunginvaltuusto oli päättänyt lisätalousarviossaan myöntää lisäresursseja tehostettuun palveluasumiseen, mutta erikseen emme olleet päättäneet Koukkuniemen alueen suunnittelusta, saatikka Jukola-rakennuksen kohtalosta. Kuitenkin Riitta Ollila esitti eri yhteyksissä, että valtuusto olisi asiasta päättänyt, koska hän oli käyttänyt valtuustossa puheenvuoron asiasta!

Myöhemmin Ollila vetosi, että asia on ollut valtuuston ja kaupunginhallituksen käsittelyssä lisätalousarviosta päätettäessä kesäkuussa, jolloin päätöspöytäkirjan liitteessä oli teksti: ”Vanhainkotipalveluja uudelleenarvioidaan Koukkuniemen alueen kehittämisohjelman mukaisesti. Palveluja supistetaan arvioimalla ja uudelleen suuntaamalla Jukola-talon toiminnat”.

Tällainen sivulauseessa tehty päätös ei tietenkään ollut päätös Jukola-talon purkamisesta, eihän kehittämisohjelmaa oltu edes esitelty valtuustolle.

Valtuuston ”akka-akseli”, eli Riitta Koskinen (kok), Anneli Kivistö (sd) ja Irene järjestivät syyskuussa Pantin auditoriossa ”Ikäihmisten illan”. Anneli ja Irene olivat luvanneet lähteä Aino-tossut jalassa Jukola-taloon kahleisiin, jos taloa ryhdytään purkamaan. Pantin auditoriossa puhuttiin mm. Koukkuniemestä, kotihoidosta ja omaishoidosta.

Tilaisuuden loppupuolella myös apulaispormestari Riitta Ollila saapui paikalle. Hän tuli juuri Ikäihmisten palvelujen lautakunnan budjettikokouksesta ja kertoi, että Koukkuniemen kehittämiseen on tehty lautakunnassa budjettivaraus, mutta sen tulevaisuuteen ei ole otettu kantaa. Yleisön joukosta ihmeteltiin, miten on mahdollista, että Jukola-rakennusta on ryhdytty tyhjentämään, kun päätökset luottamuselimestä tehdään vasta nyt. Riitta väitti, että valtuusto on tehnyt päätöksen ja viittasi lisätalousarvion sivulauseeseen, jossa päätettiin ikäihmisten hoitopaikkojen lisäostoista.

”Tästä olimme hänen kanssaan eri mieltä”, kommentoi Irene blogissaan. ”Tosiasiassa on, että valtuusto ei ole päättänyt Jukola-talon kohtalosta mitään. Edes Koukkuniemen suunnitelmia ei ole esitelty valtuustolle, ei niitä ole muuten myöskään julkistettu kaupunkilaisten arvioitaviksi.”

Viikkoa myöhemmin Hyvä ikä -messujen paneelikeskustelussa Tampereen Messu- ja Urheilukeskuksessa keskusteltiin yhtäältä laitoshoidon, toisaalta kotihoitoon vajeista. Myös omaishoito nousi esille. Kun Riitta Ollila otti ansiokseen omaishoitajien aseman parantamisen, Irene kimmastui:

Pakko oli sanoa, ettei rouva apulaispormestarilla ole mitään ansioita tässä asiassa, vaan kaupunginhallitus teki yksimielisen päätöksen hänen vastustuksestaan huolimatta. Riitta Ollila syytteli jo herjauksesta. Kun esitin toukokuun 2007 lopulla valtuustokyselyn asiassa sekä Ollila että tilaaja johtaja Lasse Eskonen torppasivat vaatimukseni omaishoidontuen kriteerien laajentamisesta kaikkiin kriteerit täyttäviin taloudellisesti epärealistisena. Kun sitten vuosi sitten tein kaupunginhallituksessa esityksen asiasta akka-akselin, Riitta Koskisen (kok) ja Anneli Kivistön (sd) tuella, liittyi koko kaupunginhallitus siihen, jolloin Riitta Ollilan oli pakko korjata budjetin vuositavoitetta. Totta se on apulaispormestarinkin puhuttava. (Irenen blogi 27.9.2008)

Sekä omaishoidon tuki että Koukkuniemen hoitajien määrä nousivat useaan otteeseen otsikoihin ja valtuustokeskusteluihin tällä ja seuraavalla valtuustokaudella. Määrärahoja lisättiin vuosittain ja lisäbudjeteissakin, kunnes kohtuulliseen palvelutasoon vähitellen päästiin. Samalla kehitettiin omaishoitajien tukipalveluja ja Koukkuniemen toimintaa muutettiin vanhainkodista palveluasumisen malliin. Vihreiden tavoitteista toteutuivat omaishoidon tuen maksaminen kaikille kriteerit täyttävälle ja Koukkuniemen Jukola-talon säilyttäminen ja kunnostaminen. Seuraavalla valtuustokaudella apulaispormestari Anna-Kaisa Ikosen (kok) johtaessa sosiaali- ja terveyspalveluja sinne perustettiin yhteiskunnallinen yritys vanhusten palveluasumista varten.

90 VUOTTA KANSALAISSODASTA – SOVINNON PÄIVÄ TAMPEREELLA

Huhtikuussa Tampereella vietettiin Päivä Tampereella 1918 -tapahtumaa kansalaissodan päättymisen 90-vuotismuiston merkeissä. Puuhamiehiä olivat Timo Malmi ja Mikko Närhi. Vuoden 1918 tapahtumiin perustuvassa kavalkadissa esitettiin tamperelaisia hahmoja kansalaissodan aikaisessa kaupungissa. Järjestäjien ideana oli, että esiintyjät sonnustautuisivat vastakkaisen puolen hahmoihin. Näin haluttiin kokea sovinnon päivä.

Mukaan lähtikin satoja ihmisiä aina kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Pekka Paavolasta ja monista kaupunginvaltuutetuista lähtien. Mikko Närhi ja Juha Kostiainen olivat pukeutuneet punapäälliköiksi. Katujen varsilla oli tuhansia katsojia, kun hiljainen kulkue vuoden 1918 aikana eläneitä kaupunkilaisia kulki Tuomiokirkosta Finlaysonin aukiolle. Irene esitti Punaisen Ristin sairaanhoitajaa Mary Lavoniusta ja Pauli Suomen Kuvalehden toimittajaa Matti

Kivekästä, jotka kansalaissota oli tuonut yhteen sairaalaksi muuttuneessa Klassillisen koulussa.

Olimme tutkineet Lavoniuksen ja Kivekkään kohtaloita sodan tiimellyksessä ja saatoimme samaistua hahmoihimme. Lavonius auttoi haavoittuneita käsivarsinauhan väriin katsomatta, Kivekäs oli tullut kaupunkiin uteliaana toimittajana juttumatkalle, mutta jäänyt saarretun kaupungin sisään ja mennyt vapaaehtoiseksi Punaisen ristin sairaalaan. Hänen kohtalokseen tuli kuolla punaisten ampumaan luotiin, kun hän saattoi Lavoniusta tuomiokirkkoon auttamaan sinne paenneita yli tuhatta naista ja lasta.

Kirkosta siirryimme Klasun pihalle ja SPR:n ruotuun, pormestari Ano Caseliusta esittäneen Kimmo Sasin taakse ja Leena Rauhalan, Sirkka-Liisa Virtasen ja Tarja Jokisen esittämien hoitajien eteen.

Henkilöhahmomme Mary Lavonius ja Matti Kivekäs ovat tuoneet paikalle myös todellisten henkilöiden sukulaisia, jotka tulevat Klasun pihalle tervehtimään meitä. Saan kopion Ylisen tilan vieraskirjasta, jossa on Mary Lavoniuksen nimikirjoitus pariinkin otteeseen. Vieraskirjassa on myös merkintä huhtikuun 1. päivästä vuonna 1918 ”sotapakolaisista”, nähtävästi sukulaisnaisista, jotka olivat tulleet Lapinniemenstä yövyttyään kaksi yötä ensin vaivaistalossa; Mary ei ole tässä joukossa. Pauli taas tapaa Matti Kivekkään sukulaismiehen, jolla on tämän päiväkirja sodan vuosilta tallessa.

Väkeä oli katuvieret täynnä, väitettiin että tapahtumassa oli 10 000 osallistujaa. Oli hyvin vaikuttavaa kulkea hiljaisena saattona Haavoittuneen enkelin jäljessä, mutta joku jälkijoukoissa tullut kertoi, että vielä vaikuttavampaa oli seurata katuviertien kansan siirtymistä hiljaisena joukkona kulkueen perässä Finlaysonin alueelle. (Irenen blogi 6.4.2008)

VASEMMISTOLIITTO OTTAA ETÄISYYTTÄ DEMAREIHIN

Kun SDP alkoi syksyn kuntavaalien lähestyessä yhä enemmän virittäytyä oppositioasemaan, vasemmistoliitto valitsi maltillisemmän strategian valtuustoryhmän puheenjohtajan Jari Heikkilän ja apulaispormestari Sirkkaliisa Virtasen johdolla. Ryhmä äänesti valtuustossa muutamissa tärkeissä asioissa XL:n mukana ja demarit jäivät SKP:n yhden valtuutetun kanssa yksin oppositioon.

Edellisenä syksynä vasemmistoliitto oli vastustanut demarien yritystä jarruttaa Hämpin parkin rahoitusta. Helmikuun valtuuston kokouksessa vasemmistoliitto äänesti XL:n mukana kahdessakin asiassa. Puolue kannatti XL:n tavoin neljän apulaispormestarin mallia, kun demarit olisivat rajanneet apulaispormestarin määrän kahteen. Lisäbudjetista päätettäessä vasemmistoliitto ei lähtenyt SDP:n kahden miljoonan euron lisäsesitykseen henkilöstömäärärahoihin, vaan katsoi että XL:n esittämä 400 000 euroa riittää. Kyse oli kunta-alan palkkaratkaisun kattamisesta.

Pauli Ruoholahti (sd) syytti Aamulehdessä (29.2.2008) vasemmistoliiton poliittikkaa hampaattomaksi. ”Näyttää siltä, että puolue haluaa olla mukana valta koalitiiossa. Näin ulkoapäin katsoen toiminta näyttää jopa mielistelyltä. Mitä hän perinteiset kannattajat tuumivat.”

Sekä Jari Heikkilä että Riitta Koskinen (kok) kiistivät, että vasemmistoliiton ja XL:n kesken olisi sovittu pysyvämmästä yhteistyöstä saati apulaispormestarin paikasta vaalien jälkeen.

Mitään sopimuksia ei oltukaan tehty, mutta vasemmistoliiton silloinen johto halusi vetää hajurakoa demarien vastakkainasettelua ruokkivaan politiikkaan. Näin he pitivät ovea auki vaalien jälkeiselle yhteistyölle, mutta toimivat myös loogisesti: koska Sirkkaliisa Virtanen oli lasten ja nuorten palvelujen apulaispormestari vastaten asioiden valmistelun suuntaviivoista, hän ei lähtenyt tekemään valtuustossa oppositiopolitiikkaa tavallaan omaa valmistelua vastaan. Demareita tämä ristiriita ei häirinnyt.

Aivan auvoista ei yhteistyö Sirkkaliisa Virtasenkaan kanssa ollut. Kaupunginhallitus oli jo syksyllä 2007 päättänyt XL-ohjelman mukaisesti, että englanninkielistä päivähoidtoa laajennetaan. Asia ei kuitenkaan edennyt, sillä apulaispormestari Virtanen halusi järjestää toiminnan kaupungin omissa tiloissa, joita ei ollut kuitenkaan riittävästi tarjolla. Tämä oli rajaamassa kilpailutukseen osallistuvien tuottajien määrää, kun edellytyksenä oli toiminta kaupungin toimitiloissa.

Näkemyseroja oli myös Tampere-lisän palauttamisesta, joka oli XL:n tavoitteena, ja nuorisoavustusten jakoperiaatteista, missä erityisesti ryhmä 20 halusi parantaa sitoutumattomien järjestöjen asemaa.

Kolmen vasemmistolaisen apulaispormestarin takana tällaisissa ristiriitailanteissa naruja veteli uusi tilaajajohtaja Lasse Eskonen (sd). Hänen asemastaan syntyikin vielä vuoden loppupuolella kova kalabaliikki.

HALLITUS – OPPOSITIO -ASETELMA VAHVISTUU

Ennen kesälomia valtuustossa keskusteltiin kiivaasti terveydenhuollon maksujen korotuksista.

Vasemmisto vastusti korotuksia, XL piti niitä kohtuullisina, koska maksukatto kuitenkin säilyi ennallaan. Vasemmiston apulaispormestarit äänestivät korotuksia vastaan, mistä Irene sai aiheen kysyä pormestarilta, mihin toimenpiteisiin tämä aikoo apulaispormestareiden esimiehenä ryhtyä, jotta nämä edustaisivat kaupunginhallituksen ja omien lautakuntiansa linjauksia myös valtuustossa.

Pormestari antoi ymmärtää, ettei hän vaalien alla ryhdy suurempiin toimenpiteisiin. Tämä saattaa olla viisautta, tai sitten ei. Nyt näyttää nimitäin siltä, että sekä demareiden että vasemmistoliiton apulaispormestarit käyttävät surutta hyväkseen epäselvää tilannetta, pelaavat kaksilla korteilla ja – Katto Kassisen termein – ”tärsyttävät” tahallaan niin pormestaria kuin koko XL-koalitiotakin. Pormestarin pitäisi tohtia asettaa perälauta tälle touhulle, mutta hän ei sitä näytä haluavan tehdä.

Sirkkaliisa Virtanen tuntui ymmärtävän huoleni ja näkökohtani, mutta ymmärrystä tarvittaisiin myös demarileirissä, jossa kokeneet poliitrikit tuntuvat vievän apulaispormestareita kuin pässejä sarvista. (Irenen blogi 29.7.2008)

Vasemmiston ja erityisesti demarien apulaispormestareiden toiminta heikensi yhteistyön edellytyksiä, mikä vaikutti syksyn vaalien jälkeiseen asetelmaan, jossa XL sitten otti kaikki apulaispormestareiden paikat. Se taas vahvisti hallitus-oppositio-asetelmaa, joka vihreiden mielestä ei kuntapolitiikkaan kuulu ja josta olimme yrittäneet päästä uudella koalitiolla eroon. Paradoksaalisesti pormestarimalli kuitenkin tuotti tämän asetelman uudessa muodossa eteemme.

LÄHIKOULUJEN PUOLESTA SYNTYY KANSANLIIKE

Kaupungin valmistelemassa palveluverkkoselvityksessä ehdotettiin useiden pienten lasten koulujen lakkauttamista. Tämä sai vanhemmat liikkeelle lähikoulujen pelastamiseksi. Nimelistat kiersivät niin Hallilassa, Irjalassa kuin Muotialassa.

Irene oli jo alkukesästä kirjoittanut Hallilan ja Lukonmäen koulutilanteesta, ja omassa pormestariohjelmassaan linjannut, että 1.-4. -luokkalaisten paikka on lähikoulussa, ei vaarallisten liikenneyhteyksien päässä. Kaupungin tilahallinnon haasteet tulee ratkaista muilla keinoin kuin lähikouluja lakkauttamalla.

Kaupunginhallituksen suunnittelujaosto (suja) otti kantaa asiaan elokuussa päättäen pyytää kustannusarviota siirtokelpoisten koulutilojen hankinnasta. Suja otti kantaa myös Koukkuniemen tilanteeseen edellyttämällä, että asiaa ei valmistella eteenpäin ilman kaupunginvaltuuston linjausta. ”Akka-akseli” Riitta Koskinen (kok), Anneli Kivistö (sd) ja Irene sekä sujan jäsenet Elli-Maija Pöllänen (vas), Miikka Seppälä (kok), Timo Hanhilahti (kesk), pormestari Timo P.Nieminen (kok) ja valtuuston pj. Pekka Paavola (sit) olivat sujan linjauksen tekijät.

Tilaaajohtaja Lasse Eskonen yritti viedä valmistelua eteenpäin oman tahonsa mukaisesti palveluverkkoselvitykseen vedoten.

Tämä taisi olla ainut kerta, kun Irene näki Pekka Paavolan suuttuvan. Hän ärähti Eskoselle, että ”virkamiehen velvollisuus on tehdä laskelmat, jos luottamushenkilöt sitä vaativat”.

Keskustelua käytiin myös Messukylän lukioista, jonka säilyttämistä vihreät olivat jo vuosia vaatineet. Toisaalta vihreissä oli ymmärrystä lukioiden keskittämiseksi kaupungin keskustaan. Lukiolaisille liikkuminen keskustaan ei ole ongelma ja suurissa lukioissa on enemmän aineyhdistelmiä. Messukylän lukion puolustajillakin oli vahvat argumentit ja Irene asettui tiukasti heidän taakseen, olivathan vanhemmat keränneet yli 1000 nimen adressin Irjalan koulun ja Messukylän lukion puolesta.

Asiat näyttivät menevän hyvään suuntaan. Sitten tuli tieto, että lasten ja nuorten palvelujen lautakuntaan oli menossa esitys, jossa Hallilan koulusta lopetettaisiin 3.-4. -luokat vastoin vanhempien toiveita. Lautakunnan esittelyteksti kertoi, että virkamiehet olivat viemässä jääräpäisesti läpi

kouluverkkoselvityksen ideaa, vaikka kaupunginhallituksen suunnittelujaosto oli jo torpannut ajatuksen.

Puhelimet kävivät kuumana koko torstaiaamun. Pertulta tuli viesti ennen puolta päivää: XL saattaa hajota lautakunnan äänestyksessä. Me päätimme pysyä loppuun asti hallilalaisten takana. Soron Hannu lupasi myös sitoutumattomien pysyvän rintamassa. Laitoin Riitta Koskiselle pikaisen viestin ja pyysin vetoamaan pormestariinkin Hallilan 3.-4-luokkien säilyttämisen puolesta. Tavoitin myös Leena Rauhalan juuri ennen yliopiston avajaisia, ja hän lupasi että kristillisdemokraatitkin tukevat Hallilan koulua. (Irenen blogi 6.9.2008)

Myös lautakunnan jäsenemme Mervi Janhunen kävi kuumana. Lopulta Riitta Koskiselta tuli tieto, että kokoomuskin tukee koulun säilyttämistä. Merviä pyydettiin valmistelamaan ponsi asiasta. Iltapäivän kuluessa tuli viesti, että esittelijä muuttaa esitystään – ja Sirkkaliisa Virtanenkin tulee mukaan ratkaisuun. Se merkitsi 150 000 euron lisäkustannuksia, mikä oli pieni hinta siitä, että niin Messukylän, Takahuhdin, Irjalan kuin Hallilan lasten ja vanhempien toiveita kuultiin. ”Kun Mervi saapui sitten vaalipaneelin loppupuolelle yleisön joukkoon ja heilautti iloisesti kättään, tiesin, että taas on yksi koulu pelastettu!” (Irenen blogi 6.9.2008)

Messukylän lukio sai lopulta vain pari vuotta lisää elinaikaa. Se yhdistettiin vuonna 2010 Sammon keskuslukioon. Vasta valmistunut suurlukio tarvitsi lisää oppilaita ja Messukylästä se niitä sai. Takahuhdin, Irjalan ja Hallilan pienten lasten koulut pelastuivat, ja toimivat vielä tänäänkin. Virkamiehet joutuivat keksimään muitakin tehostamistapoja, kuten koulujen hallinnollinen yhdistäminen.

PORMESTARIKAMPPAILU SÄVYTTÄÄ KUNTAVAALEJA

Syksyllä vaalikampanjointi pääsi vauhtiin, mikä merkitsi arkityön ja päivänpolitiikan ohella melkoista rutistusta.

Vihreät järjestivät lokakuussa vaalitulaisuuden ”Hoivaa ja huolenpitoa”, jonne Rosa Meriläinen oli kutsunut Anni Sinnemäen. Aamulehti järjesti vaalipaneeleja, joiden puheenjohtajana toimi sympaattinen päätoimittaja Matti Apunen, jonka kanssa Irene sittemmin teki hyvää yhteistyötä Särkänniemi Oy:n hallituksessa. Panelistit joutuivat pitämään lyhyen puheenvuoron arvotusta aiheesta.

Irene sai aloittaa kierroksen puhumalla omakotitalotonttien rakentamisen tarpeesta: ”Tässä kohdin oli helppo esitellä oma visioini Nurmi-Sorin kaavoituksesta, jota olen suunnittelujaostossa vienyt eteenpäin. Tiivis keskusta puukerrostaloiheen, siitä säteittäin laajeneva pientaloalue, reunoilla isoimmat, myös viljelykseen sopivat tontit hedelmä- ja puutarhoineen ja kotieläimineen.” (Irenen blogi 24.10.2008)

Aamulehden gallupin mukaan vihreille olisi tulossa yksi lisäpaikka, sen sijaan Irenen kannatus oli vain 3 % luokkaa, kuten Jari Heinosenkin (SKP). Kärjessä

olivat tietysti Timo P. Nieminen ja Hanna Tainio. Mutta seuraavat nimet olivatkin sitten jo yllättäviä: Pertti ”Velto” Virtanen, Mikko Alatalo ja Leena Rauhala.

Gallup perustui pieneen otokseen eikä ehdokkaiden puoluetunnuksia oltu mainittu. Moni kannatti julkisuudesta tuttuja nimiä. Pormestarigallupit olivat silkkaa poliittista viihdettä, koska kyseessä ei ollut suora pormestarivaali, vaan pormestari valitaan kaupunginvaltuutettujen joukosta.

Tamperelaisen Rieväkyllän Ritu pääsi kuitenkin tölväisemään: ”Aamulehden gallupissa puolet vihreiden kannattajista ilmoitti kannattavansa pormestariksi demarien Hanna Tainiota eikä monikaan vihreiden omaa ehdokasta Irene Roivaista.”

Irene vastasi heti:

Ritu hyvä, suosittelen muistiterapiaa. Sellaiset pienet keltaiset lapun tietokoneen kyljessä ovat hyvä tapa pitää asiat ja luvut järjestyksessä. Tainion kannatus vihreiden keskuudessa oli Aamulehden gallupissa 17 % ei suinkaan 50 %. Gallupin mukaan lähes puolet vihreiden kannattajista ”ei vielä tiedä ehdokastaan”. Kampanja on vasta alkanut, joten se on ymmärrettävää, varsinkin kun Aamulehti jätti kyselyssä mainitsematta mitä puoluetta ehdokkaat edustavat. Saman gallupin mukaan vihreiden kannatus on Tampereella noin 13,5 % ja saisisimme sillä yhden lisäpaikan. Hyvältä siis näyttää. (Irenen blogi 14.9.2008)

Vihreillä oli ensimmäistä kertaa Tampereella täysi ehdokaslista, mikä merkitsi hyviä asemia vaaleissa. Taloustutkimuksen Gallup lupaili hyvää vaalitulosta vihreille: ennusteen mukaan saisisimme kaksi lisäpaikkaa.

Myös pormestariehdokkaiden puoliset joutuivat testiin.

Aamulehteä kahvipöydässä avatessani Pauli pyyteli anteeksi, että oli mokannut vaalikampanjani. Etikettivirhe: lusikka väärässä kohdassa. Höpö höpö, kaikkea se lehti keksiikin. En paljon perusta amerikkalaisuutypisistä pormestarikampanjoinnista, jossa kandidaattien puolisoilta kysellään vaatekerroista ja ruokailuvälineistä. Oletushan on, että puoliset ovat naisia: herrat Tossavainen, Jalkanen ja Välimäki ovat rajojenrikkokijia tässä suhteessa. Pormestariehdokkaiden näkemyksistä lehti ei jaksa olla syvemmin kiinnostunut, eikä myöskään siitä, miten kandidaattit selviytyvät kotitöistä virkatyönsä ja vaalikampanjansa aikana. Eipä tietenkään, koska oletus on, että pormestari on mies, jonka ei tarvitse tehdä koitöitä. Vaan kun ei ole. Tässä vaiheessa kampanjaa voin paljastaa, että pyykkikorista pursuaa mankeloimatonta ja silittämätöntä pyykkiä, hyvä kun koneellisen likapyykkiä ehtii yön tunteina pestä. (Irenen blogi 20.10.2008)

Herra Tossavainen oli Hanna Tainion puoliso, herra Jalkanen Sirkkaliisa Virtasen miesystävä.

Vihreä Lanka teki Irenestä kansikuvajutun. Toimittaja Lena Björklund pyöri Irenen kanssa ympäri kaupunkia ja Irene kertoi vihreiden vaiheista ja vaiikutuksista Tampereen kaupunkikuvaan: Kauppahallin virastotalo, Tampellan ja Finlaysonin kansallismaisema, Näsijärven rantojen avaaminen asukkaille tunnelin avulla, Koukkuniemen Jukola...

”Rakastan valtaa. On ihan turha olla päätöksentekijänä, jos ei halua käyttää valtaa.” Tätä aforismiaan Irene joutui myöhemmin selittämään.

VIHREILLE VAALIVOITTO JA NUORENNUSLEIKKAUS

Lokakuun kuntavaaleissa vihreät saivat makoisan vaalivoiton, kolme lisäpaikkaa, eli valtuustoryhmän koko nousi kahdeksasta yhteentoista.

Peräti seitsemän uutta vihreää nousi valtuustoon: Kirsikka Siik, Anna-Kaisa Heinämäki, Olli-Poika Parviainen, Emilia Olkanen, Vesa Eskola, Petri Siuro ja Niina Rissanen. Vanhoista jatkoivat vihreiden ääriharava Oras Tynkkynen, Irene Roivainen, Perttu Pesä ja Maija Kajan. Ryhmä oli valtuuston nuorekkain, keski-ikä vain 38 vuotta.

Sitoutumattomat menetti neljä paikkaa saaden vain kaksi valtuutettua. Pekka Paavola ei ollut enää ehdokkaana, mikä näkyi heti sitoutumattomien tuloksessa. Ryhmä oli pitkälti yhden miehen luomus. Tappion varmisti Velto Virtanen, joka oli eduskuntaan päästyään irtautunut sitoutumattomista ja perustanut oman perussuomalaisen ryhmän. Perussuomalaiset oli toinen iso voittaja, he rynnistivät valtuustoon neljällä paikalla, eli perivät sitoutumattomien paikat. Koukkuniemen hoitajapuljan ”paljastaja” Laila Koskela ja Velto olivat heidän vetonaulojaan.

SDP menetti peräti kolme paikkaa saaden 15 valtuutettua. Kokoomus menetti kaksi paikkaa saaden 18 valtuutettua, mutta säilyi silti valtuuston suurimpana puolueena. Kun RKP sai sen perinteisen yhden paikkansa takaisin, kokoomuksen ja RKP:n valtuustoryhmän menetys oli vain yksi paikka. Vasemmistoliitto säilytti kahdeksan paikkaansa, suurelta osin sen ansiosta, että heidän ehdokkaanaan oli jälleen perinteinen äänimagneetti Marjatta Stenius-Kaukonen, joka keräsi hurjat 5783 ääntä. Keskusta sai yhden lisäpaikan saaden kolme valtuutettua. Kristillisdemokraatit säilyttivät kolme paikkaansa ja SKP ainokaisensa.

XL-ryhmittymä sai yhteensä 39 paikkaa, eli edelleen selvän enemmistön ja kokoomus säilyi suurimpana puolueena. Edellytykset Timo P. Niemisen jatkokaudelle olivat hyvät.

Iisakki Nieminen kommentoi vaalitulosta:

Näin isoja muutoksia ei ole tapahtunut sitten vuoden 1992, jolloin sitoutumattomat rynnistivät valtuustoon 8 paikalla ja vihreät voittivat 4 lisäpaikkaa. Silti tulos ei muuttane Tampereen poliittisia valtasuhteita. XL-ryhmä menetti vain yhden paikan ja voi halutessaan jatkaa ja itse asiassa lujittaa otettaan asioiden hoidosta. Kuluneen kahden vuoden aikana on tilanne ollut sekava, koska aseveliakselin peruina kolme apulaispormestaria on edustanut vasemmistoa eikä pormestariyhmittymää. (TampereLainen 29.10.2008)

Irene sai näyttävän pormestarikampanjan jälkeen 810 ääntä, parisataa ääntä enemmän kuin vuoden 2004 vaaleissa, mutta vähemmän kuin vuoden 2000 vaaleissa. Pauli ei päässyt valtuustoon, vaan jäi neljännelle varavaltuutetun paikalle.

Irene mietti vaalitulosta blogissaan 2.11.: ”Pohdin, oliko parasta ennen -päiväys ohi, vai johtuiko tulos siitä, että näissä vaaleissa vihreillä oli kaksi kertaa

enemmän ehdokkaita kuin kahdeksan vuotta sitten. XL-yhteistyö rokotti paitsi Pauli Välimäkeä, joka putosi valtuustosta, myös Perttu Pesää, Maija Kajanian ja minua. Sosiaaliääniä valui meiltäkin Marjatta Steniukselle ja Hanna Tainiolle.”

Mielenkiintoinen ilmiö oli, että apulaispormestarit menestyivät vaaleissa huonosti, Tarja Jokinen jopa putosi valtuustosta. Paulille varavaltuutetuksi jääminen oli tietysti pettymys. Hän oli tavoitellut valtuustopaikkaa ja sitä kautta mahdollisuutta kilvoitella apulaispormestarin paikasta, jota vihreät eivät kaksi vuotta sitten saaneet. Pettymystä helpotti se, että työ pormestarin esikunnassa todennäköisesti jatkuisi. Pauli valittiin jo vaaleja seuraavana päivänä XL-ryhmien ohjelmatyöryhmän vetäjäksi.

XL-YHTEISTYÖ JATKUU JA VIHREIDEN ASEMA VAHVISTUU

XL-ryhmien vetäjät pohtivat vaalitulosta jo vaali-iltana sunnuntaina 26.10. kokoomuksen vaalivalvojaisten jatkoilla Plevnassa. Vaalitulos loi edellytykset Timo P. Niemisen jatkokaudelle. Sitä päätettiin ryhtyä valmistelemaan.

Maanantaina 27.10. pidettiin virallinen XL:n yhteistyöpalaveri, jota veti Seppo Kovala. Hän toivoi, että kukin XL-ryhmä ilmoittaisi mahdollisimman pian tukevansa Timo P. Niemisen uudelleenvalintaa, koska muuten spekulatiot jatkuvat ja syntyy ”vauhtia ja vaarallisia tilanteita”.

Vihreiden Olli-Poika Parviainen toivoi, että keskusteluyhteys vasemmistoon säilytetään, koska ”kuntatasolle ei kuulu hallitus-oppositio-asetelma”. Hän arveli, että vihreiden asemaa helpottaisi, jos ainakin vasemmistoliitto sitoutuisi pormestariohjelmaan. Perttu Pesä esitti, että ensin tehdään suuntaviivat sisältävä pormestariohjelma ja sitten sopimus XL:n jatkosta.

Näin meneteltiinkin. Kokouksessa valittiin kaksi työryhmää, Paulin vetämä työryhmä ryhtyi valmistelemaan pormestariohjelmaa ja Miikka Seppälän (kok) vetämä työryhmä paikkajakoa. Kokouksessa sovittiin myös, että XL-puolueet eivät käy erillisneuvotteluja muiden puolueiden kanssa, vaan XL neuvottelee koalitiona. Tähän oli syynsä.

Demarit olivat vaalituloksen selvittyä ryhtyneet houkuttelemaan yksittäisiä XL-ryhmiä omaan koalitioonsa. SDP:n kunnallisjärjestö esitti Hanna Tainiota pormestariksi sillä perusteella, että hän sai selvästi enemmän henkilökohtaisia ääniä (4355 ääntä) kuin Timo P. Nieminen (2402 ääntä). Vielä keväällä demarit olivat olleet sitä mieltä, että suurimmalle puolueelle kuuluu pormestarin paikka.

Puhelin soi meilläkin: jaossa oli virkapaikkoja ja korkeita asemia vasemmistokoalitiiossa. Huhu kertoi, että demarit olisivat yrittäneet hieroa kauppoja kokoomuksen kanssa vuoteen 2015 ulottuvalla virkapaketilla, jossa virat jaettaisiin sulle mulle -periaatteella. (Irenen blogi 2.11.2008)

Aikaa ohjelma- ja paikkajakotyöryhmille annettiin aluksi 14.11. saakka. Vaalien jälkeinen epävarmuus, kosiskelut vasemmiston puolelta ja myös demarien

ja perussuomalaisten tekemä tekninen vaaliliitto vauhdittivat XL-koalition yhteistyötä. Tiistaina 4.11. ryhmät kokoontuivat ja tekivät aiesopimuksen Timo P. Niemisen valinnasta jatkokaudelle. Samalla julkistettiin 14-kohtainen pormestariohjelma.

Aamulehti uutisoi XL-ryhmän aiesopimuksesta ja pormestariohjelman keskeisistä hankkeista nostaen kärkeen Rantaväylän tunnelin. Meidän mielestämme kärkihanke oli raideliikenteen kehittäminen niin lähijunaliikenteen kuin kaupunkiratikan osalta.

Ratikkaa ei enää piilotettu rivien väliin, vaan ohjelmassa oli tarkka kirjaus vuosilukuineen: ”Tehdään periaatepäätös raitiotieverkon toteuttamisesta Tampereelle. Raitiotien suunnittelu käynnistetään tällä valtuustokaudella tavoitteena saada ensimmäinen linja välille Hervanta-Keskusta-Lielähti valmiiksi vuoteen 2020 mennessä.”

Pormestariehdokas Timo P. Niemisen ohjelmassa ratikkaa ei oltu mainittu lainkaan, ainoastaan lähijunaliikenteen kehittäminen.

Ohjelma vihersi muutenkin: siellä olivat mukana myös vihreän pormestariehdokkaan ohjelmasta tutut lähipalveluperiaate ja vanhustenhuollon laatusuosituksat v. 2012 mennessä, samoin Koukkuniemen vanhan miljöön säilyttäminen ja kunnostaminen vastaamaan asukkaiden ja hoidon tarpeita. Tavoitteeksi otettiin kehittää Tampereesta ilmastonsuojelun kärkikaupunki, mikä konkretisoitui vuonna 2010 alkaneessa ECO2-ohjelmassa. Hämeenkadun pyöräkaistat, modernit kaupunkipyörät ja lähijunaliikenteen aloittaminen nousivat ohjelmaan bussiliikenteen palvelutason parantamisen seuraan.

Julkisuudessa pormestariohjelmasta jäi elämään seuraava ”diili”: kokoomus sai Rantaväylän tunnelin ja vihreät saivat ratikan. Vihreiden kannalta tuo diili oli kyllä mainio, olimmehan kannattaneet molempia hankkeita alusta lähtien.

Kokoomuksen aluejärjestön puheenjohtaja Seppo Kovala esitti aiesopimuksen julkistamisen jälkeen, että yhteistyö demareiden kanssa ei toimi. Demarit eivät vaalien jälkeen olleet tulleet suurimman valtuustoryhmän, kokoomuksen, pormestariehdokkaan taakse. Repivä kirjoittelu Kansan Lehdessä jatkui, eikä tekninen vaaliliitto perussuomalaisten kanssa edistänyt yhteistyötä.

XL OTTAA APULAI SPORMESTARIEN PAIKAT

Ohjelmaneuvoittelujen jälkeen edessä oli luottamuspaikkojen jako. Edellinen kaksivuotiskausi oli vahvistanut sitä käsitystä, että apulaispormestareiden tulee olla sitoutuneita pormestariohjelmaan.

Demareiden kanssa neuvottelut eivät edenneet alkua pidemmälle. Luottamusta ei syntynyt riittävästi, vaikka SDP:n ryhmä oli uusinut johtonsa. Pauli Ruoholahden tilalle ryhmän puheenjohtajaksi oli valittu Pekka Salmi. Vaalien jälkeen demarit eivät kuitenkaan olleet tulleet suurimman ryhmän ehdokkaan, Timo P. Niemisen taakse, vaan yrittivät hajottaa XL-koalitiota.

Viimeinen pisara varsinkin kokoomukselle oli se, miten osa demariryhmästä yritti jarruttaa valtion tiehallinnon kanssa neuvottelun Rantaväylän tunnelin rahoitussopimuksen hyväksymistä marraskuun valtuuston kokouksessa esittäen asian siirtämistä uudelle valtuustolle. Vielä kaupunginhallituksessa tunnelisopimus oli hyväksytty yksimielisesti, ”läpihuutojuttuna”, kuten Irene blogissaan kommentoi. Tunnelia vastustava kansanliike oli järjestäytymässä ja perussuomalaiset, ja osa SDP:stä halusivat tukea liikettä arvelen, että uusi valtuusto olisi tunnelia vastaan.

Sen sijaan vasemmistoliiton kanssa päästiin aivan sopimuksen kynnykselle. Torstai-iltana 4.12. XL:n ja vasemmistoliiton neuvottelijat hyväksyivät yhteistyösopimuksen, jossa vasemmistoliitto sitoutuisi pormestariohjelmaan ja saisi yhden apulaispormestarin paikan. Se olisi ollut todennäköisesti lasten ja nuorten palvelujen apulaispormestari, jossa tehtävässä XL olisi mielellään nähnyt Sirkkaliisa Virtasen jatkavan. Kokoomus olisi silloin saanut yhden apon paikan. Se olisi ollut sivistys- ja elämänlaatupalvelujen sekä osaamis- ja elinkeinopalvelujen apulaispormestarin tehtävä, johon tarjolla oli ryhmän varapuheenjohtaja Miikka Seppälä. Yhdyskuntalautakunnan apoksi varsinkin kokoomus ajoi keskustan Timo Hanhilahtea – kokoomuksen aluejärjestön puheenjohtaja Seppo Kovala oli ajatuksen heittänyt ilmoille jo edellisenä keväänä. Vihreille olisi ollut tarjolla terveyden ja hyvinvointipalvelujen sekä ikäihmisten palvelujen apulaispormestarin tehtävä. Se olisi sopinut hyvin Irenelle, ja hänet XL:n ryhmät olisivat mieluusti paikalle myös valinneet.

Kaikki meni kuitenkin toisin. Vasemmistoliiton valtuustoryhmän enemmistö hylkäsi sopimusehdotuksen ja päätti jäädä oppositioon. Ryhmän johto oli siirtynyt maltillisen Jari Heikkilän käsistä jyrkempää linjaa edustavalle Marjatta Stenius-Kaukoselle. Marjatta otti vaalien kiistattomana äänikuningattarena nokkiinsa siitä, että varsinkin kokoomuksen suunnalta oli viestitetty heidän haluavan Sirkkaliisa Virtasen jatkavan apulaispormestarina. Marjatta vaati myös ohjelmaluonnoksen laittamista uuteen valmisteluun sillä perusteella, ettei hänen ryhmänsä ollut päässyt vaikuttamaan siihen ennakkoon. Hänelle ei riittänyt lupaus siitä, että vasemmistoliitto pääsee nostamaan kaupungin uuteen strategiaan omat painotuksensa.

Ohjelmapaperia ei haluttu avata ja neuvottelut vasemmistoliiton suuntaan päättyivät siihen. Todennäköisesti ainakin kokoomuksessa huokaistiin helpotuksesta. Mitä kaikkea ”mummojen Batmaniksi” kutsuttu Marjatta olisikaan saanut aikaan!

Apulaispormestareiden paikat päätettiin jakaa XL-ryhmien kesken. Paikkajako jouduttiin miettimään uudelleen, kun vasemmistoliitto jäi ulos koalitiosta. Vihreätkin joutuivat miettimään asiaa kohdaltaan, sillä Irene oli kieltäytynyt apulaispormestarin tehtävästä, koska ei voinut jättää määräaikaista työsuhdettaan yliopistolla. Irene pyysi vihreän ryhmän puheenjohtajaa Perttu Pesää harkitsemaan apulaispormestariksi ryhtymistä. Perttu suostui, kunhan tontti olisi hänelle sopiva. Näin palaset loksahdivat kohdalleen ja sunnuntaina 14.12. XL-ryhmät kokoontuivat sopimaan paikkajaosta. Kokoomus saisi kaksi apulaispormestaria, vihreät ja keskusta molemmat yhden.

IRENE TAIVUTELLAAN VALTUUSTON PUHEENJOHTAJAKSI

Valtuuston puheenjohtajan paikalle esitettiin vihreiden edustajaa, eli Irene Roivaista.

Tosin Irene aluksi vastusti ehdokkuuttaan ja esitti, että paikka annettaisiin SDP:lle, koska se oli valtuuston toiseksi suurin ryhmä. Hän oli kannattanut myös apulaispormestarin paikan antamista demareille.

Minusta olisi outoa, jos joku lilliputtiryhmä saisi apulaispormestarinpaikan, mutta toiseksi suurin valtuustoryhmä jätettäisiin jaon ulkopuolelle. Yhteistyö apulaispormestareiden kanssa toimii yhteisen pormestariohjelman pohjalta, ja jos ei toimi, apulaispormestarin paikat laitetaan kiertoon. Tämä vaatii toki niin pormestarilta kuin valtuustoltakin määrätietoisia otteita. (Irenen blogi 5.11.2008)

Aamulehtikin sotkeentui valtuuston puheenjohtajan valintaan ehdottaen pääkirjoituksessaan 28.11. että vihreät luopuisivat omasta ehdokkaastaan demarien Hanna Tainion hyväksi.

Irene taivuttelikin kokoomusta vielä joulukuun alussa antamaan valtuuston puheenjohtajuuden demareille.

Olimme varanneet naapureidemme kanssa yhteisen perheloman La Palman saarelle joulukuun alkuun, ja lähdimme sinne kesken neuvotteluprosessin. Viikko auringossa virkisti keskellä kotomaan räntäsohjoa. Kevästä jatkunut menoputki hellitti hetkeksi, mitä nyt välillä lähetettiin tekstareita valtuustoryhmän päivystäville neuvottelijoille – mamma ja pappa valvoivat.

Irene puhui matkalta puhelimesta Riitta Koskisen kanssa ja kyseli, eikö hän saisi kokoomuksen ryhmää suostumaan siihen, että Hanna Tainio valittaisiin puheenjohtajaksi. Riitta olisi ehkä ollutkin valmis siihen, mutta ei hänen valtuustoryhmänsä.

Olen sanonut olevani käytettävissä puheenjohtajistossa, mutta ykköspaikalle en ole ollut pyrkimässä. Siinä tilanteessa, ettei sopua synny demareiden kanssa, olemme toki seuraavaksi suurin ryhmä, ja salkku kuuluu meille. Aamulehden pääkirjoituksessa esitetty toive, että jous-taisimme demareiden hyväksi, on väärä: me olemme kyllä olleet valmiit antamaan puheenjohtajuuden demareille, mutta muu XL ei. (Irenen blogi 10.12.)

Kun XL joulukuun puolivälissä julkisti sopimuksen johtavien luottamuspaikkojen jaosta, Aamulehti kirjoitti kriittisen pääkirjoituksen otsikolla ”XL-ryhmän itsetunto XXL-kokoa”. (AL 16.12.2008). Lehden mukaan ”Tampereen kunnallispolitiikassa on nyt hybristä ilmassa. Pari vuotta sitten valtaan noussut XL-ryhmittymä aikoo kahmia kaikki kaupungin ylimmät poliittiset johtopaikat ja jättää muut nuolemaan näppejään”. Lehti kyllä muisti, että aseveliakselin aikana kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien ”pitopöydältä tippui vain murusia muille”, mutta arveli, että edessä on kovia aikoja, jolloin ei ole jaettavana uusia etuuksia, vaan säästötoimia. ”Niiden valinta ja toteuttaminen kannattaisi jättää mahdollisimman laajan piirin tehtäväksi.”

Pauli vastasi pääkirjoitukseen ”neuvotteluja läheltä seuranneena”: ”Ahneudesta ei kuitenkaan ollut kysymys”. (AL 18.12.2008). Paulin mukaan kysymys oli kahdesta muusta asiasta: ”Ensinnäkin luottamuksesta tai sen puuttumisesta ja toiseksi pormestarimalliin kuuluvasta toimintatavasta.” Pormestarikoalitiota pyrittiin laajentamaan vasemmiston suuntaan juuri sen takia, mitä pääkirjoittaja vaati: että vastuunkantajia saataisiin edessä olevina vaikeina aikoina lisää.

”Lähimpänä yhteistyötä oli vasemmistoliitto, koska se oli jo ennen vaaleja rakentanut yhteistyötä XL:n suuntaan. Demarit hukkasivat luottamus pääoman sa päättyvällä valtuustokaudella. Vaalien jälkeen uusi ryhmäjohto yritti kahdessa kuukaudessa kursia kasaan sitä luottamusta, mitä edellinen ryhmäjohto oli kaksi vuotta repinyt rikki. En yllätynyt, ettei se onnistunut.”

Vasemmistoliiton osalta neuvottelut kariutuivat ryhmän sisäiseen eripuraan, lähteäkö yhteistyöhön vai ei. Pauli piti ymmärrettävänä sitä, että pormestarikoalition eri osapuolilla on veto-oikeus myös apulaispormestareiden nimiin. ”Sillä turvataan se, että pormestarin tärkeimmät apulaiset ja työtoverit muodostavat yhteistyökykyisen tiimin.”

Tässä näkemyksemme erosivat. Irenen mielestä tällainen puuttuminen toisen ryhmän henkilövalintoihin oli ”ihan pöljä ajatus; ryhmällä täytyy olla autonomia asiassa” (Blogi 10.12.2008). Hän kuitenkin arveli, että vasemmistoliiton pois jääminen ei kaatunut tähän, vaan ryhmän sisäisiin erimielisyyksiin.

Pauli puolusti tehtyä ratkaisua pormestarimallilla.

”Pormestarin, apulaispormestareiden ja valtuuston puheenjohtajan täytyy pelata samaan maaliin. Muuten ei kaupunkia voi johtaa yhteen suuntaan. Siksi on oikein valita tämä joukkue niistä valtuustoryhmistä, jotka sitoutuvat pormestarin ja hänen ohjelmansa taakse. Vaaleissa kansa voi antaa harjoitetusta politiikasta arvosanansa. Tämä malli on käytössä lähes kaikissa Euroopan maissa.”

Lopuksi Pauli huomautti, että suhteellisuus kyllä toteutuu pormestarimallissakin, kun luottamuselinten jäsenet valitaan valtuuston voimasuhteiden mukaan. Lisäksi Tampereella on XL:n aikana laajennettu suhteellisuutta johtokuntien ja yhtiöiden puheenjohtajuuksien valintaan. ”Se kertoo uudesta asenteesta: ovet yhteistyöhön pidetään auki.”

Kun tänä päivänä luemme 12 vuoden takaisia kirjoituksia, niistä paistaa läpi, että olimme eri mieltä vaalien 2008 jälkeisestä vallanjaosta. Irene puolusti vallan suhteellista jakoa myös johtavien luottamuspaikkojen osalta ”henkeen ja vereen saakka”, kuten hän blogissaan sanoi. Pauli hyväksyi sen, että johtavat paikat jaetaan pormestarikoalitiioon kuuluvien ryhmien kesken. Kovin voimalisesti emme kuitenkaan tästä asiasta riidelleet, julkisesti emme lainkaan eivätkä kotonakaan ovet paukuneet.

Irene halusi pitää kiinni siitä kuntalain hengestä ja vihreiden periaatteellisesta linjasta, että kaikkien ryhmien tulee päästä suhteellisella painoarvollaan mukaan päätöksentekoon. Tätähän olimme vuosikaudet vaatineet, kun aseveliakseli ulkoisti vihreät ja muut pienryhmät vallan sisäpiiristä.

Pauli ajatteli asiaa pormestarimallin ja käytännön kokemusten kannalta. Kuluneet kaksi vuotta olivat osoittaneet, että pormestarimalli edellyttää hyvin

toimiakseen kaikilta johtavissa asemissa olevilta poliitikoilta sitoutumista yhteiseen ohjelmaan ja lojaaliutta pormestarin politiikalle.

Lisäksi meidän ajattelumme eroihin vaikuttivat varmasti myös henkilöihin liittyvät syyt. Irene oli tukenut Hanna Tainiota jo pormestarivaalissa ja halusi edistää yhteistyötä vaalien jälkeisessä tilanteessa. Pauli taas oli sitoutunut pormestarin esikunnan jäsenenä Timo P:n uudelleenvalintaan ja XL-koalition linjauksiin.

Olihan meillä myös ideologisia painotuseroja. Irene oli monissa asioissa punavihreän yhteistyön kannattaja, Pauli taas näki vihreät osana vahvistunutta keskiryhmää, joka toisissa asioissa oli lähempänä vasemmistoa, toisissa taas lähempänä kokoomusta.

Uusia yhteistyömahdollisuuksia näimme siinä, että uusia kasvoja nousi tärkeille paikoille. Apulaispormestareista kolme oli 40-vuotiaita ja neljäskin juuri 50 täyttänyt. Kokoomuksen valtuustoryhmään oli noussut mm. lastemme opettaja Leena Kostiainen Kaukajärveltä ja yliopistolta Irenelle tuttu sosiaalipolitiikasta väitellyt yhteiskuntatieteiden tohtori Anna-Kaisa Ikonen. Demarien ryhmässä uusia valtuutettuja olivat mm. ryhmän puheenjohtajaksi valittu työväenyhdistyksen toiminnanjohtaja Pekka Salmi ja opettaja Johanna Loukaskorpi. Vasemmistoliiton ryhmässä oli uutena valtuutettuna mm. Mikko Aaltonen. Valtuuston puheenjohtajistoon nousivat Irenen seuraksi ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi Marjatta Stenius-Kaukonen (vas) ja toiseksi varapuheenjohtajaksi Elina Siren (kok).

Uusi kuvio vaalien jälkeisessä vallanjaossa oli vasemmiston ja perussuomalaisen tekninen vaaliliitto. Se takasi demareille kolme paikkaa kaupunginhallituksessa, mutta antoi myös perussuomalaisille enemmän paikkoja luottamuselimiin mitä he olisivat omin voimin saaneet. Vaaliliitto aiheutti ristivetoa niin demarien kuin vasemmistoliiton ryhmien sisällä, mm. Atanas Aleksovski ei hyväksynyt liittoutumista maahanmuuttoon kielteisesti suhtautuvien perussuomalaisen kanssa. Vaikka aluksi kyse oli teknisestä vaaliliitosta, se osoittautui myöhemmin mm. Rantaväylän tunneliasiaissa myös poliittiseksi koalitioksi.

Pienen lisävahvistuksen vasemmisto-oppositio sai vielä joululahjaksi, kun valtuutettu Aila Dündar-Järvinen ryhtyi kolmiloikkaajaksi ilmoittamalla siirtyvänsä kokoomuksesta SDP:n valtuustoryhmään. Ailahan oli alun perin vihreiden listalta valittu ja ryhmästämmme miehensä perässä kokoomukseen loikannut valtuutettu. Nyt loikan syynä oli tyytymättömyys kokoomuksen ryhmään, koska se ei suhtautunut kannustavasti hänen aloitetehtailuunsa eikä valinnut häntä kaupunginhallituksen varajäseneksi.

Tämän loikan jälkeen valtuuston voimasuhteet olivat 38–29 pormestarikoalition ja opposition välillä.

KAUPUNGIN TALOUS KÄÄNTYY MIINUKSELLE

Vaalien jälkeinen paikkajako aiheutti valtuustoryhmissä suurempia jännitteitä kuin vuoden 2009 talousarvio. Se julkistettiin perinteiseen tapaan heti vaalien jälkeen 3.11.

Koko vuoden ajan oli maailmalta kantautunut huonoja uutisia. USA:sta liikkeelle lähtenyt finanssi- ja pankkikriisi oli rantautunut Eurooppaan ja ajanut kansantaloudet epävarmuuden tilaan. Vaikka Tampereen kuntatalous oli vielä plussalla, ennakoitiin vuodelle 2009 taantumaa.

Yritysten investoinneissa se näkyi jo syksyllä 2008. Esimerkiksi Sponda siirsi Ratinan uuden ostoskeskuksen rakentamista. IKEA siirsi Lahdesjärven myymälän rakentamista vuodelle. Peab Seicon ei löytänyt kumppania Tampereen ensimmäiseen Public-Private-Partnership-hankkeeseen, eli Pyynikin majan ja uimahallin saneeraukseen. Asuntokauppa oli hiljentynyt, samoin uusien asuntojen rakentaminen. Ja ennen kaikkea: Tampereen kaupungin tärkein yhteisöverojen maksaja, Nokia-yhtiö oli ajautunut kriisiin, sen tuotteet eivät enää menestyneet älypuhelinmarkkinoilla.

Tampereella oli tehty ylijäämäisiä tilinpäätöksiä lähes joka vuosi 2000-luvulla, joten paniikkijarrutukseen ei nähty aihetta. Käyttömenojen 5–6 prosentin vuosikasvu oli kaupunginhallituksen budjettikehyksessä kuitenkin suositettu reiluun 4 prosenttiin. Silti budjettikirja päättyi neljä miljoonaa euroa miinukselle.

Joitakin pormestariohjelmassa luvattuja uusia avauksia kuitenkin tehtiin. Niistä tärkein oli Tampere-lisä, jota erityisesti kokoomuksen naisvaltuutetut Elina Sirenin johdolla olivat nostaneet ohjelmaan, ja joka oli myös vihreiden vanha tavoite. Se oli pormestarin henkilökohtainen lisäys, virkamiehet eivät sitä olisi suin surminkaan halunneet – ja muutaman vuoden kuluttua säästöpainneiden yltyessä se karsittiinkin taas kerran budjetista.

Muita pormestariohjelman lunastettuja lupauksia olivat mm. hammashuollon hoitotakuun toteuttaminen ja omaishoidon ulottaminen kaikille kriiteerit täyttävälle.

Kun pormestarin viimeinen ”hyvien aikojen budjetti” hyväksyttiin valtuustossa, ei kukaan ainakaan valtuutetuista tainnut arvata, että se jouduttaisiin aukaisemaan heti uuden vuoden jälkeen.

TILAAJAOHTAJAN TUOLI HORJUU

Irene tapasi lukea kokouspaperit huolella läpi, samoin syksyllä valmistuneen budjettikirjan. Tällä kertaa sieltä löytyi yllätys.

Kun vihdoinkin sunnuntai-iltana sain käytyä kirjan läpi kannesta kanteen, hyppäsin suurin piirtein kattoon investointiosaa lukiessa ja aloin teksteillä Pertulle, vaikka kello lähenei jo puolta yötä. Sinne oli uitettu palveluverkkoselvityksen esitykset ilman, että niistä oli pienintäkään vihjettä kirjan tilaaja- tai tuottajaosassa. Palveluverkkoselvitys on tulossa suunnittelujaostoon joulukuun alussa: Koukkuniemen ja koulujen kohtalo linjataan silloin. Nyt budjettikirjan investointiosassa esitetään jo linjauksia niin Koukkuniemen kuin Järvensivun koulun kuin Lamminpään kirjastonkin osalta.

On merkillistä, ettei Tilakeskuskusta saada aisoihin, kun se sanelee jo toiminnan sisältöjäkin. Vaan enpä jaksa uskoa, että Ilkka Ojala olisi

yksin tekstin takana, kyllä tekstistä voi helposti koodata tilaajaohtaja Lasse Eskosen puumerkin. Häntä yksinkertaisesti ottaa edelleen pattiin, että suja ei hyväksynyt keskeneräisiä palveluverkkosuunnitelmia elokuussa. Koukkuniemen suojelu ja lähipalveluperiaate on onneksi kirjattu Timo. P. Niemisen pormestariohjelmaan. Tältä pohjalta tuleamme esittämään budjettivaltuustossa myös tekstimuutoksia investointiosaan. (Irenen blogi 11.11.2008)

Budjettikirjan syynääminen kannatti.

Ennen kaupunginvaltuuston kokousta kaupunginhallitus kokoontui vielä keskustelemaan talousarvion investointiosan korjauslistasta. Ja niin investointiosasta poistettiin sinne livahtaneet palveluverkkosuunnitelman tekstit Koukkuniemestä, Lamminpään kirjastosta ja Järvensivun koulusta.

Tämä episodi on yksi tapaus, jossa tilaajaohtaja Lasse Eskonen (sd) oli napit vastakkain XL-koalition kanssa. Tilaajaohajan roolista oli käyty muutenkin keskustelua toimintamallin arvioinnin yhteydessä. Joulukuussa putkahti julkisuuteen XL:n piirissä käyty pohdinta tilaajaohajan viran lakkauttamisesta ja Lasse Eskosen siirtämisestä muihin tehtäviin. Asian toi julkisuuteen tilaajaohtaja Eskonen itse. Hän arveli Aamulehdessä (6.12.2008), että hänen viranhoidossaan ei ole ollut huomauttamista. ”Viran lakkauttamiseen on kaksi syytä: minun henkilöni ja se, että olen sosiaalidemokraatti.”

Riitta Koskinen tokaisi Aamulehdessä, että ”henkilö- ja puoluekysymys vaikutti jo viran perustamiseenkin”. Hän ja Perttu Pesä perustelivat kuitenkin viran lakkauttamisen pohtimista sillä, että tilaajaohajan virka ei ollut mukana tilaaja-tuottajamallin alkuperäisissä suunnitelmissa. Asian käsittely oli jäänyt edellisenä keväänä kesken kaupunginhallituksen suunnittelujaostossa ja siihen oli ollut tarkoitus palata loppusyksystä.

Jarmo Rantanen kiinnitti huomiota siihen, että mitään virallista valmistelua ei ole tehty. Se pitikin paikkansa, sillä virkamiehet eivät olleet muutosesityksiä valmistelleet, vaikka asiasta oli puhuttu kaupunginhallituksen suunnittelujaostossa. Rantanen piti näitä keskusteluja ”varjossa tapahtuneena poliittisena valmisteluna”, jossa tilaajaohajan vakanssi oli laitettu ”poliittisesti mestauspölkylle”. Hän vaati, että valtuusto panee pelin poikki ja teettää asiantuntijaselvityksen toimintamallin kehityksestä ja nykytilasta. (Aamulehti 13.12.2008)

Itse asiassa suurin piirtein näin sitten tapahtuikin, kun valtuusto yksimielisesti päätti 17.12. että tilaajaryhmän hallinnon uudelleenjärjestelyistä tehdään selvitys, joka tuodaan valtuuston käsittelyyn maaliskuussa 2009.

Eskonen näytti saaneen erävoiton. Tilaajaohajan asema puhutti kuitenkin koko seuraavan kevään kaupungin ylintä johtoa. Pormestari Niemistä asia kiusasi myös, sillä painetta syntyi sekä XL:n suunnalta tehdä muutoksia tilaajaohajan rooliin että demareiden ja Lasse Eskosen itsensä suunnalta säilyttää nykytilanne.

Kiistan ymmärtämiseksi täytyy nähdä, että Lasse Eskonen oli demarien ykkösvirkamies tuolloin, ja hän osasi myös käyttää taitavasti valtaansa. Tilajaohajana hän oli tilaajapäälliköiden esimies ja 300 henkilöä käsittävän tilaajaorganisaation johtaja. Hän vaikutti keskeisesti kaupungin palvelujen järjestämiseen

ja ostopalveluiden suunnitteluun. Samalla hän oli SDP:n aktiivinen taustavai-
kuttaja, joka kävi ahkerasti valtuustoryhmän kokouksissa ja otti kantaa kaik-
keen, mikä liikkui valkoisen talon sisällä tai ympärillä.

Pormestari oli kuitenkin varovainen ennen vaaleja asian suhteen eikä sik-
si virallisia valmisteluja käynnistetty. Tilaa- ja tuottajamalliin liittyvä selvitys oli
sopivan ei-poliittinen tapa edetä.

JOULUTORI KÄYNNISTYY KESKUSTORILLA

Joulun vietto alkoi mukavissa merkeissä, kun 11.12. avattiin Tampereen ensim-
mäinen joulutori keskustorilla.

Pauli oli ollut puolitoista vuotta valmistelutyöryhmän sihteerinä junaile-
massa järjestelyjä. Pormestarille joulutori oli hänen hankkeidensa lempilapsi
ja hän seurasi valmisteluja tarkasti tuoden valmisteluun omia Keski-Euroopan
joulutoreilta poimimiaan ideoita.

Joulutorin tuottajaksi oli kilpailutuksen pohjalta valittu Tampereelta ko-
toisin oleva, mutta Turussa silloin asunut tapahtumayrittäjä Rami Lehtinen ja
hänen firmansa Event Company Oy. Se osoittautui mainioksi ratkaisuksi. Rami
oli kekseliäs, ahkera, kokenut ja mukava kaveri, jonka kanssa oli helppo löytää
yhteinen sävel.

Timo P. avasi ensimmäisen joulutorin ja väkeä oli mökkien väliset käytävät
aivan tupaten täynnä. Alusta lähtien oli selvää, että joulutorista tulee pysyvä
vetonaula Tampereelle ja Suomen paras joulutori. Eikä se ollut liioittelua. Vuo-
sien varrella Tampereen joulutori on vain parantanut juoksuaan, värejä, valoja,
makuja, tuksuja, tuotteita ja tunnelmaa on tullut lisää.

Ainoa asia, mikä meitä harmitti, oli alkoholioikeuksien puuttuminen.
Olimme oikein lähetystönä käyneet ministeriössä esittämässä, että joulutori
saisi glögioikeudet, mutta päätös oli kielteinen. Perusteena oli se, että joulutori
on perhetapahtuma ja siellä käy paljon lapsia. Emme tätä ymmärtäneet, koska
glögitarjoilu oli ajateltu järjestää teltassa rajatulla alueella eikä taivasalla koju-
jen edustoilla, kuten Keski-Euroopan joulutoreilla.

Myöhemmin tämäkin asia korjaantui niin paljon kuin se Suomessa on mah-
dollista ja terästettyä glögiä sai nauttia ravintolateltassa. Vielä on matkaa siihen
keskieurooppalaiseen filistelyyn, jossa voi kulkea oma joulutorimuki kädessä
ja vertailla eri kokujujen glögejä ja glühweineja.

LINNAN JUHLAT HUIPENTAA VUODEN

Irene sai vuoden lopulla kaksi mukavaa yllätystä.

Häntä esitettiin yhteisösozialityön erikoisalaprofessorin tehtävään.
Hauska yhteensattuma oli, että Irenestä tulisi valtuustokollega Jari Heinosen
työpari!

Toinen mukava yllätys oli presidentti Tarja Haloselta tullut kutsu Itsenäisyyspäivän juhliin. Kutsu tuli Irenelle, koska hän oli tuolloin 90 vuotta täyttävän Suomen Setlementtiliiton liittohallituksen varapuheenjohtaja. Tarja Halonen oli liiton kunniajäsen oltuaan aikoinaan myös puheenjohtaja.

Pauli osallistui Irenen avecina Linnan juhliin, nautiskellen ainutkertaisesta tilaisuudesta, mutta samalla vähän nolona, sillä Tampereen pormestaria ja valtuuston puheenjohtajaa ei juhliin kutsuttu, ei tuona vuonna eikä myöhemminkään; ei edes seuraavan presidentin, kokoomuslaisen Sauli Niinistön, ensimmäisellä kaudella. Molemmat presidentit olivat vierailleet Tampereella vuosien varrella useammankin kerran. Ritva Vakkuri piti pormestareiden kalenterin auki 6.12. päivän kohdalla mahdollisimman pitkään, mutta kutsua ei tullut. Protokollassa Tampereen kaupunginjohtajan edelle menivät nykyisen pääkaupungin ja entisen pääkaupungin valtuustojen puheenjohtajat ja kaupunginjohtajat. Erityisesti jälkimmäinen hieman harmitti.

VALTUUSTOKAUSI 2009–2012

KOK+RKP	SDP	VAS	VIHR	KESK	SIT	PS	KD	SKP
18+1	15	8	11	4	2	4	3	1

2009 VIHREÄ NAINEN JOHTAA VALTUUSTOA

Pormestari Nieminen aloittaa toisen kautensa. Valtuuston puheenjohtajaksi nousee vihreä nainen. Demarit tekevät Rantaväylän tunnelista opposition asean. Ruotsin kuningaspari saapuu Tampereelle. Vaikea taloustilanne synnyttää laajan valtuustososituksen.

IRENE VALTUUSTON JOHTOON, TIMO P. PORMESTARIKSI

Keskiviikkona 14.1. valittiin kaupunginvaltuuston puheenjohtajisto ja pormestari. Etukäteen oli epäselvää, tuleeko puheenjohtajasta äänestys, pormestarin valinnasta se tulisi varmasti.

Vaikka etukäteen olinkin saanut vihiä, ettei äänestystä puheenjohtajasta ehkä tulisi, koska ehdokkaana olin minä, eikä joku muu, olin silti yllättynyt ja liikuttunut yksimielisestä päätöksestä. Onnittelijoita tuli tasapuolisesti salin molemmilta puolilta ja halauksia niin pormestarilta kuin demareiden ja vasemmistoliiton ryhmyreiltäkin.

Vihreiden ryhmänjohtaja Olli-Poika Parviainen totesi puheessaan, että puhuin vasemmistoryhmien puolesta loppuun asti ja vaadin puheenjohtajan paikkaa valtuuston toiseksi suurimmalle ryhmälle, sosiaalidemokraateille. Mutta kun neuvotteluissa ei päästy laajaan sopuun, puheenjohtajan paikka tuli vihreille. (Irenen blogi 12.1.2009)

Irene oli ensimmäinen vihreä ja ilmeisesti ensimmäinen junan tuoma Tampereen valtuuston puheenjohtaja, ja kolmas naispuheenjohtaja: ensimmäinen oli Sirkka Merikoski ja toinen Hanna Tainio. Tampere oli toinen kunta Suomessa, jossa valittiin vihreä valtuuston puheenjohtaja. Se toinen oli Helsinki, jossa puheenjohtajan nuijaa paukutti vuosina 2009–11 Otto Lehtipuu ja 2011–12

Minerva Krohn, joka muuten on vihreiden edellisen kauden valtuutetun Per Ashornin serkku.

Pormestarin valinta synnytti pitkän keskustelun. Timo P. Nieminen oli XL-ryhmien yhteinen ehdokas ja demarit esittivät Hanna Tainiota. Äänestys oli uusintanäytös kahden vuoden takaisesta valinnasta, nyt tosin ei jännitystä ollut ilmassa, koska lopputulos oli selvä kaikille. Jo toistamiseen vasemmisto kiellettiin hyväksymästä valtuuston suurimman puolueen ehdokasta pormestariksi. Äänestys vahvisti jo kaksi vuotta jatkuneen hallitus – oppositio -asetelman.

Timo P. Nieminen valittiin äänin 39–28 uudelleen pormestariksi. Hän sai yhden äänen XL-koalition ulkopuolelta, yleisesti arveltiin, että se tuli perussuomalaisien ryhmästä. Tosin samasta ryhmästä varavaltuutettu Kalevi Suoniemi julisti pormestari Niemisen rikkoneen perustuslakia. Kirosanoja viljelleestä ja uhittelevasti käyttäytyneestä Suoniemestä tulikin sitten yksi valtuustokauden riesoista niin Irenelle kuin pormestarille.

Pormestari toivoi kiitos- ja linjapuheessaan valtuustolta yksituumaisuutta ja vastuullisuutta erityisesti kaupungin talouden hoidossa ja palvelujen turvaamisessa talouden vaikeina aikoina.

Irenen kiitospuheessa oli sama sävy. Hän arveli, että kaupunki voi joutua karsimaan menoja alkaneella valtuustokaudella. ”Vuodelta 2008 kaupunki tulee tekemään selvästi ylijäämäisen tilinpäätöksen. Tätä pelivaraa tulisi nyt käyttää elvytykseen ja lisätä esimerkiksi sosiaalista asuntotuotantoa. Emme myöskään saa unohtaa pitkän tähtäimen kehityshankkeita. Tällaisia ovat esimerkiksi Koukkuniemen ja koko vanhushuollon kehittäminen, Vuoreksen ja Ratinan rakentaminen sekä Rantaväylän tunnelin ja raideliikenteen suunnittelun aloittaminen.”

Jokin kehä oli kiertynyt umpeen, kun valtuuston vihreä puheenjohtaja kehotti valtuustoa turvaamaan kaupungin kehityshankkeiden jatkumisen vaikeinkin aikoina. Myöhemmin näimme, että kehoitus ei ollut turha, sillä vasemmisto käänsi takkinsa ja ryhtyi vastustamaan valtuustossa jo päätettyä Rantaväylän tunnelihanketta.

Aamulehti julkaisi näyttävän jutun kaupunginvaltuuston uudesta puheenjohtajasta otsikolla ”Irenen ensimmäinen”. Sari Sainion kirjoittaman jutun väliotsikot ”Aatteita etsimässä”, ”Punaista ja vihreää”, ”Pelisäännöt sovittava” ja ”Näpit irti Jukolasta” kuvaavat hyvin haastattelun teemoja. Lehti puetutti Irenen Tampereen teatterin puvustamossa kuningattaren asuun, ”vaikkei valtuuston puheenjohtaja olekaan yksinvaltiass”. (AL 18.2.2009)

Erikoista jälkipeliä halusi pelata Sdp:n kunnallisjärjestön puheenjohtaja Antti Jehkonen. Hän ei ollut kuullut puheenjohtajan nuijan kopausta, kun pormestariehdokkaiden jääviys todettiin. Jääviyskin todettiin hänen mielestään väärässä kohtaa. Hän spekuloi Aamulehdessä 20.1. ”vitsin varjolla”, että päätöksestä voisi valittaa hallinto-oikeuteen.

Aamulehti kysyi Ireneltä, pamauttiko hän nuijaa pöytään. ”Kyllä pamautin. Se oli ensimmäinen pykälä, jonka vedin. Minulla oli niin tarkka nuotitus, että siihen oli merkitty nuijankopautuksetkin.” (AL 22.1.2009)

Tällaiset pienet ja sinänsä mitättömät episodit kuvasivat sitä katkeruutta, mikä demareissa vallitsi. Se purkautui varsinkin vihreisiin, vaikka juuri vihreät olivat XL:n sisällä puolustaneet laajempaa suhteellisuutta.

Kaikki demarit eivät olleet kuitenkaan yhtä ylseistä.

Ryhmän entinen puheenjohtaja Pauli Ruoholahti kehui jo ensimmäisessä valtuuston kokouksessa kainuulaisten johtajataitoja (hänen puolisonsa on kotoisin Kainuusta, kuten Irenekin). Toisessa kokouksessa Paukku lahjoitti valtuuston puheenjohtajalle Aino-tohvelit, koska Irene oli uhannut eräässä haastattelussa sitoa itsensä ketteingeillä Koukkuniemen Jukola-taloon Anneli Kivistön kanssa, jos Kotilinna tai joku muu taho uhkaa rakentaa uudistalon sen paikalle. Ja etupulpetissa istunut Jukka Gustafsson sujautti piennän paperilapun puheenjohtajan pöydälle: ”Kyllä sinua on mukavampi katsella kuin edeltäjääsi!” Edellinen puheenjohtaja oli Pekka Paavola.

PERTTU PESÄSTÄ TULEE ENSIMMÄINEN VIHREÄ APULAISPORMESTARI

Valtuusto valitsi myös uuden kaupunginhallituksen. Vihreistä kaupunginhallitukseen nousivat ryhmän uusi puheenjohtaja Olli-Poika Parviainen ja Maija Kajan. Pauli oli hiljaa mielessään tyytyväinen valintoihin, hän oli aikoinaan mentoroinut sekä Olli-Poikaa että Maijaa kuntapolitiikan kiemuroihin.

Viikon kuluttua valtuusto valitsi apulaispormestarit ja lautakuntien jäsenet. Valinnat menivät nyt yksimielisesti ennakkopäästösten mukaisesti. XL sai apulaispormestareiden myötä lautakuntien puheenjohtajuudet, mutta johtokuntien puheenjohtajuuksia annettiin samaan tapaan kuin kaksi vuotta sitten myös vasemmisto-oppositiolle.

Perttu Pesästä tuli vihreiden ensimmäinen apulaispormestari ja samalla osaamis- ja elinkeinolautakunnan sekä sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunnan puheenjohtaja. Timo Hanhilahti alkoi johtaa yhdyskuntapalveluja ja Kristiina Järvelä lasten ja nuorten palveluja. Harri Airaksinen aloitti terveyden ja hyvinvointipalvelujen ja ikäihmisten palvelujen apulaispormestarina. Hänen kautensa jäi kuitenkin lyhyeksi, sillä jo syksyllä hän jätti tehtävän saatuaan VTT:llä johtajan paikan. Airaksisen tilalle valittiin sitten Anna-Kaisa Ikonen, joka olikin mainio valinta juuri noille vastuualueille, hän nimittäin väitteli samana syksynä sosiaalipolitiikan oppiaineesta yhteiskuntatieteiden tohtoriksi.

Pauli jatkoi työtään pormestarin esikunnassa. Hänen kahden vuoden määräaikaista työsuhdetta pidennettiin neljällä vuodella, eli pormestari Niemisen toisen toimikauden mittaiseksi. Titteli muuttui viestinnän erityisasiantuntijasta pormestarin erityisavustajaksi ja Pauli siirtyi hallinnollisesti viestintäyksiköstä suoraan pormestarin alaisuuteen. Se vastasi paremmin toimenkuvan moninaisuutta.

Esikunta jatkoi muutenkin ennallaan. Paulin kollegoja olivat yhteysjohtaja Kirsi Koski ja pormestarin sihteeri Ritva Vakkuri. Kahden vuoden aikana tämä

pieni esikunta oli hioutunut yhteen pelaavaksi tiimiksi, jossa oli hyvä henki. Esikunnassa oli motivoivaa ja jopa hauskaa tehdä töitä.

Kirsi ja Ritva tunsivat hyvin kaupungin henkilöstön ja talon tavat, he olivat työskennelleet pitkään keskushallinnossa. Kirsi tuli toimeen kaikkien kanssa ja osasi ulkoa kaupungin hallinnolliset menettelytavat kiskoen pormestarin lennokkaimmat ideat maan päälle ja pykälän muotoon. Ritva piti huolen pormestarin kalenterista ja siitä, että Timo P. oli siellä missä pitikin. Kun me muut juoksimme kokouksesta toiseen, Ritva istui kulmahuoneen vieressä lasiseinän takana, vastasi puhelimeen ja otti vastaan Timo P:n luokse pyrkijöitä, ja siinä sivussa järjesteli tulevia tapahtumia ja sammutti alati syttyviä pieniä ja suurempia tulipaloja.

Paulin rooliin kuului pormestarin puheiden ja esitysten valmistelu, viestintä ja lehdistösuhteet, asukasillat ja erilaiset työryhmät sekä johtoryhmän sihteerin työt. Kun Kirsi ja Ritva hoitivat hallintoa ja yhdessä Ritva Salisman kanssa päätösvalmistelua, Pauli keskittyi pormestarin ohjelman ja aloitteiden edistämiseen.

30 MILJOONAN EURON SÄÄSTÖOHJELMA

Samaan aikaan kun uusi valtuusto vasta järjestäytyi, kaupungin virkamiehet valmistautuivat jo avaamaan joulukuussa hyväksytyn talousarvion.

Maailmalta Suomeen työntynyt finanssi- ja pankkikriisi oli ajanut Tamperelle tärkeän vientiteollisuuden vaikeuksiin. Tilauskirjat tyhjenivät, edessä oli pakkalomautuksia ja irtisanomisia. Kaupungin taloudesta vastaavat Juha Yli-Rajala ja Jukka Männikkö ynnäilivät, paljonko se tulee vähentämään verotuloja.

Alijäämä näytti repeävän yli 30 miljoonaan euroon.

Helmikuun alussa kaupungin kaikkien toimialojen päälliköt kutsuttiin valtuustosaliin kuulemaan talouden madonluvut. Toimintamenoista tuli etsiä lähes 30 miljoonan euron säästöt. Se jyvitettiin kullekin palvelualueelle, sekä tilaajalautakunnille että tuottaja johtokunnille. Aikaa annettiin maaliskuulle asti etsiä säästökohteet.

Apulaispormestarit joutuivat uuden haasteen eteen. Nyt ei jaettu enää kasvua, vaan niukkuutta. Heidän tehtävänsä oli antaa suuntaviivat leikkauslistoille. Tehtävä oli kovin erilainen, mihin he olivat valmistautuneet.

Myös uudet luottamuselimet saivat tehtävän, joka oli tasan päinvastainen kuin moni poliitikko oli kuvitellut: palvelujen laajentamisen sijaan tuli keksiä, mistä supistetaan.

Myös pormestariohjelma joutui koetukselle. Lasten ja nuorten palvelujen lautakunnan virkamiehet esittivät Tampere-lisän saajien puolittamista. Osaa- mis- ja elinkeinolautakunta esitti lukiokurssien vähentämistä 150:llä. Päivähoi- don ja perusopetuksen johtokunta esitti päiväkotien kesäsulkujen laajentamis- ta ja perusopetuksen vähentämistä 340 vuosiviikkotunnilla. Sijaisten käytön vähentämistä esitettiin kaikilla palvelualueilla.

Säästöesityksissä oli monia kipeitä kohtia, jotka herättivät kaupunkilaisissa ja tietysti myös luottamushenkilöissä kovaa vastarintaa: Lamminpään kirjaston lakkauttaminen, Tasanteen nuorisokeskuksen sulkeminen, vammaisten taksi-matkojen yhdistely, tuoreen leivän poistaminen kouluruokailusta.

Kaiken kukkuraksi Aamulehti räpäytti koko sivun otsikon: Miksei säästetä Rantaväylän tunnelista? (28.3.2009).

Vaikka Juha Yli-Rajala selitti, että isot kehittämisinvestoinnit rahoitetaan lainalla eikä lainarahaa voi käyttää juokseviin menoihin, syntyi asetelma, jonka kanssa kaupunki, valtuusto ja pormestari joutuivat elämään koko valtuustokauden: investoinnit vastaan palvelut. Jouduimme selittämään käyttötalouden ja investointien eroa jatkuvasti, eikä vain kaupunkilaisille, vaan myös joillekin valtuutetuille, jotka esittivät käyttötalouden vaikeuksiin hokkuspokkusratkaisua: leikataan investoinneista.

Säästölistoista neuvoteltiin lautakunnissa ja johtokunnissa hartaasti, ja lopputulosta viilattiin vielä kaupunginhallitustasolla puolueiden välillä poistamalla eniten vastustusta aiheuttaneita säästökohteita. Esimerkiksi pienten lasten koulut Järvensivulla ja Hallilassa säästettiin jo lautakuntakäsittelyssä. Sen sijaan Messukylän lukio esitettiin siirrettäväksi Sammon lukion yhteyteen. Päätös oli hankala meille Kaukajärvellä asuville, mutta kokonaisuus ratkaisi. Lukioikäiset nuoret voivat reissata pidemmän matkan kouluun kuin pienet peruskoululaiset.

Valtuusto hyväksyi säästöpäätökset ylimääräisessä kokouksessaan huh-tikuun lopulla. Vihreän ryhmän puheenjohtaja Olli-Poika Parviainen arvioi lopputulosta:

Kevään ensimmäinen tulikoe oli kaupungin talouden korjaaminen säästöillä. Kouluverkkokeskustelussa korostimme erityisesti pienten lasten lähikoulujen puolta ja saimme kevennettyä säästöjä mm. mielenterveyspalveluista ja neuvolapalveluista. Yhdessä muun XL-ryhmän kanssa ajamamme lasten kotihoidon tuen Tampere-lisä jatkuu ja tuo lisää monimuotoisuutta päivähoitoon sekä lasten ja heidän vanhempiensa elämään. (Vihreä Tampere, Tampereen Vihreiden kausijulkaisu 2/2009)

Kymmenien miljoonien eurojen säästöpaketin käsittelyn yhteydessä otsikoihin nostettiin myös valtuuston kokouspalkkiot. Joku oli laskenut, että kuu-kauden kokouspalkkioilla saataisiin säästöä noin 70 000 euroa ja sillä voitaisiin palkata kaksi koulunkäyntiavustajaa vuodeksi. Aamulehti kyselyssä moni valtuutettu olikin siihen valmis, mutta Irene ei ollut. Tästä hän sai kipakkaa palautetta.

Aamulehti kyseli viime viikolla valtuutettujen halusta luopua kokouspalkkioistaan kuukauden ajalta. Tulokset uutisoitiin sunnuntain lehdessä. Mikäpä siinä, mutta olin sanonut vastauksessani ”EI” esitetylle säästömallille ja myös pyrkinyt perustelemaan sitä, miksi ei. Lehti ei huomionut perustelujani. Niinpä siinä sitten menikin hyvä tovi sunnuntaipäivästä näkökulmien perusteluun Aamulehden blogeissa.

Muistutin, että viime keskiviikkona valtuusto leikkasi jo omia kokouspalkkioitaan yli 3 tuntia kestävien kokousten osalta niin, että 50 %

korotus valtuuston kokouspalkkioon (132 e) maksetaan jatkossa vain kerran, tähän asti se on maksettu joka kolmen tunnin ylittävältä kokoustunnilta. Tästä lähtien valtuutettu saa jatkossa kokouspalkkion vasta kun on ollut kokouksessa paikalla yli tunnin. Lisäksi valtuusto on esityksensä luopunut perinteisestä ulkomaille suuntautuneesta opintomatkastasta nyt taantumien aikana. Pormestarin ohjeen mukaan myöskään lautakunnat eivät nyt tee ulkomaanmatkoja. Näistä ”talkoista” kertyy säästöjä jo huomattavasti enemmän kuin kuukauden kokouspalkkioista. (Irenen blogi 27.4.2009)

JUKOLA-TALON KOHTALO EDELLEEN VAAKALAUDALLA

Maaliskuun lopulla kaupunginhallituksen suunnittelujaostossa esiteltiin Tilakeskuksen suunnitelma Koukkuniemen alueen kehittämiseksi. Alueelle esitettiin lähes kymmenen uudisrakennusta, joihin tulisi yli 500 tehostetun palveluasumisen paikkaa ja myös uusi ravinto- ja huoltorakennus.

Suunnitelma oli muuten mainio, mutta alueen alkuperäistä rakennuskantaa edustanut Jukola-talo esitettiin taas purettavaksi ja yhtä uudistaloa sen paikalle. Yhtenä perusteluna purkamiselle esitettiin sitä, että vanhaa rakennusta ei saada saneerattua matalaenergiatasolle. Jukolaa oli jo alettu tyhjentää asukkaista.

Tilakeskuksen johtaja Ilkka Ojalan esittely Jukolan tulevaisuuden vaihtoehtoista maalausta kyllä niin selvän 6–0 -asetelman säilyttävän ratkaisun tappioksi, että heikkouskoisempi alkaisi jo menettää toivonsa. Kiinnostavaa on, että juuri Koukkuniemen Jukola saa tässä kaupungissa olla pilotoimassa rakentamisen ”matalaenergiaratkaisua” kymmenen senttimetrin seinätiivisteineen. Samoin, jos tilanormiksi asetetaan kovimmat mahdolliset, eihän vanha rakennus voi edustaa upouuden rinnalla kuin pelkkää tappioluetteloa. Toivon edelleen, että apulaispormestari Airaksinen lautakuntineen etsii erilaisia vaihtoehtoisia ratkaisuja Jukolan tulevaisuudelle, muutoin akoille ja ukoille ei jää muuta keinoa, kuin ryhtyä tossukaartiin. Kivistön Annelilla on jo pitkä lista ”Ainoja” ja ”Reiskoja” tulossa mukaan rintamaan. Meilläkin on tossut lähtövalmiudessa. (Irenen blogi 6.4.2008)

Anneli Kivistö ja Irene vaativat yhteisessä mielipidekirjoituksessaan Koukkuniemeen suojelukaavaa ja kehitysohjelman toteuttamista siinä järjestyksessä, että Jukola-rakennus korjattaisiin ensin ryhmäkotiasunnoiksi vanhuksille ja uudisrakennusten osalta järjestettäisiin arkkitehtikilpailu vanhaan miljööseen soveltuvan uudisrakentamisen tavan löytämiseksi. (Aamulehti 16.4.2009)

Näistä vaatimuksista aikanaan toteutuikin Jukolan korjaaminen ja vanhan rakennuskannan suojelu, eikä Ainojen ja Reiskojen tarvinnut edes kahliutua Jukolan pattereihin, vaan Tilakeskus muutti suunnitelmiaan palautteen pohjalta.

TILAAJAJOHTAJAN ROOLIA MUUTETAAN

Maaliskuussa palattiin taas tilaajajohtajan asemaan, kun selvitys muutostarpeista valmistui. Pormestarimallin tavoitteiden mukaisesti vihreät olivat koko ajan halunneet siirtää sisällöllistä valtaa apulaispormestareille ja tilaajapäälliköille, jolloin tilaajajohtajan keskeiseksi tehtäväksi jäisi prosessien yhteensovittaminen.

Uudessa mallissa lautakuntien asioiden esittely kaupunginhallituksessa esitettiin siirrettäväksi konsernihallinnon muille ryhmän johtajille. Kuntalaki ei mahdollistanut esittelyn siirtämistä apulaispormestareille ja tilaajapäälliköille esittelyä ei haluttu hajauttaa.

Seuraavan pormestarin aikana tämä kehitys vielä vahvistui, kun esittelyvalta keskitettiin konsernijohtaja Juha Yli-Rajalalle ja Tampere siirtyi tosiasiaassa ”kaksipäiseen” hallintomalliin, jossa pormestari on poliittinen johtaja ja konsernijohtaja virkamiesjohtaja.

Nämä aika isot muutokset pormestarimalliin tehtiin kokoomuksen toiveiden mukaisesti. Demareiden ryhmänjohtaja Pekka Salmi ei kuitenkaan syyttänyt kokoomusta, vaan vihreitä tilaajajohtaja Eskoseen kohdistuvasta ajohahdistista. Siitä ei ollut kysymys, vaan tilaaja-tuottajamallin kehittämisestä, johon kohdistui koko ajan monia ja ristiriitaisiakin vaatimuksia. Irene oli sittemmin vuonna 2013 valitsemassa Kari Hakaria (sd) tilaajajohtajaksi Eskosen jäätyä eläkkeelle. Hakarin poliittinen väri ei ollut este, koska hän oli oman alansa huippuammattilainen.

Irene oli puolileikkilään vihjaissut kyllä Lasse Eskoselle, kun tämä kertoi aikovansa jäädä eläkkeelle, että voisi itse harkita paikan hakemista. Lasse tokaisi: ”Ei siihen sosiaalitantoja valita.” (Irenen blogi 4.3.2013)

HÄIRIKKÖ ILMESTYY KOTIOVELLEMME

Heinäkuun lopulla vietimme viimeistä kesälomaviikkoa kotosalla, kun ovikello soi. Ovella seisoi kookas mies, jonka Irene muisti tavanneensa vaalimökillä viime syksynä.

Nyt mies uhkasi joukkomurhalla, ellei hänelle järjestetä asuntoa välittömästi. Hän kohdisti uhkauksensa kahteen tiettyyn virkamieheen ja valtuustoon: ”Minulla on tarkka suunnitelma, jonka mukaan toimin. Sen jälkeen tulee ruumiita ja runsaasti. En ole yksin, vaan minulla on useita kumppaneita. Tiedossani on jokaisen kaupunginvaltuutetun kotiosoite ja mökkien osoitteet.”

Irene rauhoitteli miestä ja lupasi viedä hänen asiaansa eteenpäin.

Seuraava iltana puoli kymmenen aikaan ovikello soi. Sama mies yritti taas sisälle. Olimme juuri tulleet saunasta ja jo yövaatteissa. Irene huikkasi ovenraosta, että emme ota vieraita tähän aikaan illasta vastaan. Mies jäi pyöräilemään kadulle talomme eteen. Hän tutki myös pihalla olevia autoja ja

postilaatikkoja. Pauli kävi sanomassa, että hän rikkoo kotirauhaa, ellei poistu. Mies uhusi, ettei pelkää kuolemaa.

Seuraavana aamuna koimme yllätyksen: sekä oman automme että pihalla olleen Irenen serkun auton renkaat oli puhkottu. Niitä oli viilletty jollain terä-aseella. Aivan ilmeisesti kyseessä oli sama mies, hän oli costanut meille, kun ei päässyt iltamyöhällä toimittamaan asiaansa.

Kun kerroimme asiasta pormestarin esikunnalle, kävi ilmi, että sama mies oli esittänyt uhkailuja myös kaupungin virastotalolla. Hän oli vaatinut pääsyä pormestarin puheille ja kertonut, että hänellä on paljon aseita ja niillä syntyi- si suurta tuhoa, ellei hänen vaatimuksiinsa suostuta. Hän ei ollut tyytyväinen kaupungilta saamaansa yksiöön, vaan vaati parempaa asuntoa keskustasta.

Oli uhkana, että mies ilmaantuisi yleisölehterille valtuuston kokouksen aikana, joten vartiointia lisättiin sisäänkäyntien ovilla. Ensimmäiset valtuus- ton kokoukset tapauksen jälkeen vaativat myös puheenjohtajalta lehteriyleisön seuraamista, istuivathan valtuutetut selin lehteriyleisöön.

Meillä oli myös huoli kotirauhasta, varsinkin kun selvisi, että mies on asus- tanut entisen puolisonsa asunnossa vain kivenheiton päässä kotitalostamme. Saimme syksyn aikana lähestymiskiellon miehelle ja poliisi etsi häntä, tulokset- ta. Kuukausia myöhemmin näimme miehen kuolinilmoituksen lehdessä, hän oli hukkunut.

Tapaus herätti huolta niin virkahenkilöiden kuin luottamushenkilöiden turvallisuudesta ja osaltaan johti tiukempaan kontrolliin virastotalon sisääntu- lossa ja kulkuoikeuksissa.

KUNINGASPARI SAAPUU TAMPEREELLE

Elokuun lopulla Tampereen virastotalolla elettiin kuumeisia aikoja. Ruotsin ku- ningaspari oli tulossa kylään.

Edellisestä kuninkaallisesta vierailusta oli 30 vuotta, se tapahtunut Tampe- reen täyttäessä 200 vuotta. Nyt kun oli Tampereen 230-vuotisjuhlavuosi, kunin- gas Kaarle Kustaa ja kuningatar Silvia olivat vastanneet myönteisesti kaupungin kutsuun.

Irene oli protokollassa kaupungin ykkönen, pormestari todellisuudessa. Ennen vierailua olimme vääntäneet protokollasta Arasalon Raijan kanssa, Raija vaati, että valtuuston puheenjohtajan piti vastaanottaa vieraat, Irenen mieles- tä se oli pormestarin tehtävä. Lopputulos oli, että Irene liittyisi kuningasparin seuraan junamatkalle esitellen siellä Tamperetta ja pormestari ottaisi vieraat vastaan asemalla.

Ohjelmaa oli harjoiteltu etukäteen ruotsin kertauskurssilla ja hovin ja presidentinkanslian etukäteisvierailulla. Aamuvarhain kampaajalla käyn- nin jälkeen kaupungin auto kuljetti Irenen ja lääketieteen tutkija Bettina Lindroosin Turkuun. Bettina oli valmistellut esityksen Tampereella kehitetystä bioteknologiasta.

”Esitykseni meni omasta mielestäni ihan mukavasti, mutta nuori ja lahjakas Bettina oli aivan loistava. Hänen asiantuntemuksensa ja äidinkielenään puhuma ruotsi hurmasivat vieraat niin, ettemme meinanneet ehtiä ulos junasta Tampereen asemalla”. (Irenen blogi 27.8.2009)

Irene ja pormestari kulkivat koko päivän vieraiden matkassa Svenska Samskolanille, Raatihuoneelle, Muumilaaksoon ja Finlaysonin alueelle, Pauli liittyi seurueeseen lounaalla.

Lounastimme Raatihuoneella. Irene oli plaseerattu kuningatar Silvian ja Ruotsin suurlähettiläs Johan Molanderin väliin, Pauli tohtori Arajärven ja stadsrådet Christina Husmark Pehrssonin keskelle. Raija oli päättänyt lähemme etikettiä, kuten että kuningas ja kuningatar aloittavat keskustelun ja heitä tulee puhutella ”hänen majesteetiksensa”. Hänen majesteettinsa kuningatar Silvia osoittautui hyvin sydämelliseksi ja helposti lähestyttäväksi. Hän kertoi mm. hyväntekeväisyssäätiöstään, mutta oli kiinnostunut myös Irenen taustasta. Presidentti Halonen kyseli mm. valtuuston voimasuhteista ja sukupuolijaosta. Hänen majesteettinsa Kaarle Kustaa hymyili ystävällisesti, mutta oli hieman omissa oloissaan keskustellen etupäässä Halosen kanssa. Päivän loppuksi saattelimme vieraat lentokentälle. Tuolta vierailulta meillä on muistona messinkiset, hovin pajassa valmistetut ”kuninkaalliset kynttilänjalat”.

Aamulehti raportoi seuraavan päivän lehdessä laajasti vierailusta:

”Tampere saatiin sekaisin kuudessa tunnissa”

”Kuningasparia oli vastassa Tampereen Keskustorilla ainakin 5000 ihmistä”

”Jäyhimmätkin kaupunkilaiset huomasivat hurraavansa kuningasparille”

Raatihuoneen lounaslistakin esiteltiin: ”Alkuruokana oli maa-artistokka-keittoa, pääruokana nieriää tomaattikastikkeessa, juurikaskakkaa, vihanneksia ja peruna-anjovispiirakkaa. Jälkiruuaksi oli tyrnimarjavanukas metsämansikka-raparperiparfaitilla, kahvia ja suklaata.” Lehti kertoo kuningasparin saaneen lahjaksi Ainot ja Reinot Ruotsin väreissä – kiitos esikunnan ideageneraattori Mikko Närhin kuningasidean! Iltalehti kirjoitti: ”Kun kuningaspari vilkutti parvekkeelta, torin äänentoistolaitteista pärähti soimaan Abban hitti Mamma Mia.” Molemmissa lehdissä huomion veivät prinsessoiksi pukeutuneet pikkutyöt, joiden kanssa kuningatar Silvia keskusteli ystävällisesti.

RANTAVÄYLÄN TUNNELISTA VAADITAAN KANSANÄÄNESTYSTÄ

Lokakuussa valtuustossa käytiin vilkas keskustelu Rantaväylän tunnelin kansanäänestysaloitteesta. Rantaväyläliike oli järjestäytynyt vuoden alussa ja alkanut kerätä nimiä kansanäänestysaloitteeseen. Vaadittavat 5 prosenttia kaupunkilaisista olikin allekirjoittanut aloitteen, joten valtuuston oli päätettävä, järjestetäänkö kansanäänestys.

XL:n äänin aloitteeseen ei suostuttu. Vihreät vastustivat kansanäänestystä, koska aloite tuli liian myöhään, asiasta oli edellisenä vuonna tehty jo periaatepäätökset ja rahoitussopimus valtion ja tiehallinnon kanssa.

Irene käytti valtuuston puheenjohtajan roolissa keskustelun avauspuheen-vuoron korostaen valtuuston vastuuta noudattaa tehtyjä päätöksiä:

Kertasin valtuuston esityslistallekin kirjatut tunneliratkaisun vaiheet ja muistutin valtuustoa tehtyjen päätösten sitovuudesta. Tämäkös hermostutti demarit. Teinkö tahtomattani näkyväksi heidän lipsumisensa tehdyistä päätöksistä? Työjärjestys ei muka sallisi valtuuston puheenjohtajan käyttää tällaista puheenvuoroa. Olin varmistanut menettelytavan jo etukäteen päätösvalmistelupäällikkö Ritva Salismalta. Ei tule kuuloonkaan, että suostun kaupungin ylimpänä luottamushenkilönä seinäkoristeen rooliin, etenkin silloin kuin valtuustoinstituution arvovaltaa ollaan uhmaamassa linjattomilla päätösesityksillä. (Irenen blogi 22.10.2009)

Irene meni keskustelun kuluessa pitämään toisen puheenvuoron omalta paikaltaan valtuustopulpetista. Hän korosti kansanäänestyksen arvokkuutta, jota ei pitäisi halventaa väärillä motiiveilla:

On väärin käyttää kansanäänestyskorttia tunnelin rakentamisen lykkäämiseksi tai muuttaa jo tehtyjä, sitovia sopimuksia. Pyrkimys kaataa jo selvin luvuin tehdyt päätökset on väärä. Valtuusto on instituutio, jonka tekemät linjaukset kestävät yli valtuustokausien: ne sitovat valtuutettuja ja valtuustoryhmiä. Pidän vääränä myös sitä, että kansanäänestys järjestettäisiin vain näön vuoksi, muka kansaa kuunnellen. Moraalitonta ja kallista.

Kansanäänestysaloite hylättiin äänin 35–30. Äänestys osoitti, että demarit olivat kääntäneet takkinsa tunneliasiassa. Tämä kävi myöhemmin ilmi prosessin eri vaiheissa ja aiheutti pahaa säröä ja jännitteitä valtuustotyöhön myös seuraavalla valtuustokaudella.

VALTUUSTOSOPIMUS TURVAA TYÖRAUHAN – HETKEKSI

Syksyllä osana talousarvioneuvotteluita neuvottelivat valtuustoryhmät pormestarin johdolla valtuustosopimuksesta, jolla pyrittiin saamaan aikaan taloudellisen taantuman aikana tarpeellinen menokuri ja kuitenkin turvaamaan myös välttämättömät palvelut ja kaupungin strategisten tavoitteiden eteneminen.

Uutta Tampereen poliittisessa historiassa oli se, että kaikki valtuustoryhmät neuvottelivat tällä tavoin. Uutta oli myös se, että pormestari otti neuvottelutuloksen lähes sellaisenaan budjetin pohjaksi. Pauli oli mukana neuvotteluissa sihteerinä ja pormestarin edustajana. Olli-Poika Parviainen edusti vihreitä. Hän oli tyytyväinen saatuun sopuun:

Syksyllä vihreät olivat avainasemassa mahdollistamassa laajaa valtuustosopimusta, jossa kaupunki sitoutuu välttämättömiin säästöihin ja vielä välttämättömämpiin ympäristötavoitteisiin. Sopimukseen on kirjattu seudullisen ilmastostrategian edelläkävijäskenaarion noudattaminen. Tämä tarkoittaa eduskunnan kaavailemia tavoitteita kunnianhimoisempaa linjaa. Yhtenä askeleena kohti vähäpäästöistä tulevaisuutta kaupunki käynnistää energiaohjelman, jonka tavoitteena on mm. tuottaa

kaupunkilaisille koteja uusille matalaenergia-asuinalueille. (Vihreä Tampere, Tampereen Vihreiden kausijulkaisu 2/2009)

Valtuustosopimuksen synnyttämisessä oli kyllä omat tuskansa. Perussuomalaiset jättäytyivät sopimuksesta jo neuvottelujen alkuvaiheessa pois. SDP ja vasemmistoliitto ehtivät myös kertaalleen katkaista neuvottelut ja syyttivät XL:ää sanelupolitiikasta. XL:ssä odoteltiin kärsivällisesti opposition mukaan tuloa. Kyse oli käytännössä yhden yksityiskohdan viilaamisesta: mitä sanotaan lomautuksista vai sanotaanko mitään.

Irene kommentoi tilannetta, kun neuvottelut olivat kariutumassa lomautusasiaan: ”Kukaan ei niitä halua, mutta jos niihin joudutaan, niistäkin on päätettävä yhdessä. Ennen vanhaan vihreät heitettiin ulos budjettineuvotteluista, ennen kuin ehtivät päivää sanomaan. Ajat ovat todellakin muuttuneet, kun nyt ei ovia laiteta kiinni senkään jälkeen kun ’oppositio’ on itse neuvottelupöydästä poistunut.” (Irenen blogi 3.11.2009)

Kipupisteitä sopimuksessa oli jokaiselle taholle. Kokoomukselle veronkorotus oli vaikea pala. Demareille ja vasemmistoliitolle vaikeita olivat välttämättömät 20 miljoonan euron henkilöstösäästöt ja niihin liittyen lomautusten mahdollisuuden sanominen ääneen, vihreille ja muillekin ryhmille palvelujen leikkaukset, joita kireän menokehyksen asettaminen tarkoitti.

Myös Rieväkylässä Ritu syytti vihreitä demareiden poissulkemisyrityksestä valtuustosopimusneuvotteluissa. Moron Aki Taponen arveli ”vihreiden johtoroikan”, Pesän, Välimäen ja Roivaisen, olleen tällaisten pyrkimysten takana. Irene kiisti Taponen arvailut:

Toki toimittaja voi aina heitellä koepalloja, mutta huti tuli tällä kerralla. Valtuustoryhmämme neuvottelijoina toimi puheenjohtajistomme: Olli-Poika Parviainen, Niina Rissanen ja Kirsikka Siik. Olen varma että he toimivat asiapohjalta, eikä vanhalla kaartilla, Pertulla, Paulilla ja minulla ole ollut osaa eikä arpaa neuvotteluprosessissa. (Irenen blogi 7.11.2009)

Kun jo ensimmäisen neuvottelukierroksen jälkeen demareiden Pekka Salmi ja vasemmistoliiton Marjatta Stenius-Kaukonen olivat ehtineet antaa julkilausuman, etteivät he ole sopimuksessa mukana, oli heidän enää vaikea perääntyä kasvojaan menettämättä. Neuvottelupöytäan istuttiin kuitenkin uudelleen demareiden varapuheenjohtaja Atanas Aleksovskin ja eräiden muiden demareiden ansiosta, ja niin sopimus lopulta syntyi. Ainoastaan perussuomalaiset ja SKP jäivät sopimuksen ulkopuolelle.

Olen pormestarikampanjasta lähtien vaatinut, ettei mitään valtuustoryhmää suljeta päätöksenteon ulkopuolelle, koska hallitus-oppositio-asetelma ei sovi kuntaparlamentarismiin. Näinä vaikeina aikoina valtuuston pitäisi puhalttaa yhteen hiileen, eikä kuluttaa energiaa turhanpäiväiseen nahisteluun. Demarit ovat toiseksi suurin valtuustoryhmä, siksi erityisesti heidän panostaan tarvitaan yhteistyössä. Vihreillä ei ole mitään syytä kilpailla demareiden kanssa, sillä olemme samoilla linjoilla heidän kanssaan monissa asioissa, vaikkapa joukkoliikenteen kehittämisessä. (Irenen blogi 7.11.2009)

Valtuustosopimus konkretisoitui marraskuussa hyväksytyssä vuoden 2010 talousarviossa. Veroprosenttia nostettiin 18 prosentista 19 prosenttiin ja kiinteistövero 0,1 prosentilla. Samalla päätettiin tehdä palvelujen tuottavuusohjelma. Näin vältettiin pahimmat leikkaukset palveluihin. Nettomenojen kasvu oli -0,9 %, kun se edellisen vuoden budjetissa oli +4,5 %. Muutos toimintaympäristössä oli ollut raju. Tiukasta menokurista huolimatta budjetti päättyi noin 12 miljoonaa pakkaselle.

Talousarvioneuvotteluissa lisättiin kuitenkin vielä kaksi miljoonaa euroa pormestarin esitykseen. Näin ryhmät saivat toivomiaan palvelujen karsimisia hieman lievennettyä ja omia painotuksiaan budjettiin. Vihreille tärkeitä asioita olivat mm. sosiaalityöntekijöiden määrän lisääminen lastensuojelun jonojen purkamiseen ja etsivään sosiaalityöhön, nuorten työllistämiseen osoitettujen varojen lisääminen ja ilmastohankkeiden tukeminen sekä kaupunkipyörien hankinta. Koko XL:lle tärkeä lisäys oli Tampere-lisään osoitettu 0,9 miljoonaa euroa. Sillä voitiin pitää uuden Tampere-lisän kriteerit ennallaan.

Ilmastohankkeille osoitetuilla varoilla käynnistettiin seuraavana vuonna Tampereen ensimmäinen ilmasto-ohjelma, ECO2, jonka vetäjäksi Pauli ryhtyi esikuntatyönsä ohella.

Valtuustosopimus rauhoitti poliittista ilmapiiriä seuraavina vuosina, mutta kun vuoden 2012 kuntavaalit lähestyivät, jännitteet XL:n ja vasemmisto-opposition välillä kasvoivat jälleen.

2010

ECO2 – ILMASTO-OHJELMA ALKAA

Pormestarin suora vaali mutkistuu. Sosiaaliasemat viedään alueilta. ECO2-ohjelma käynnistyy. Vasemmisto jarruttaa isoja hankkeita.
Irene joutuu luopumaan eduskuntavaaliehdokkuudesta.

PORMESTARIN SUORA VAALI MUTKISTUU – KOKEILU HYLÄTÄÄN

Uusi vuosi käynnistyi keskustelulla pormestarin suorasta kansanvaalista.

Tammikuussa kaupunginhallitus otti kielteisen kannan ministeriön valmistelemaan suoran pormestarivaalin kokeiluun. Tämä herätti ihmettelyä julkisuudessa ja myös ministeriössä, koska Tampere oli nimenomaan esittänyt suoran pormestarivaalin mahdollistamista uuteen kuntalakiin.

Mikä muutti XL:n – ja vihreiden – kannan, vai muuttuiko se sittenkään? Asiahan oli vuonna 2016 pormestaria valittaessa ollut nimenomaan vihreiden keskeinen vaatimus.

Ministeriön kokeilulakiesitys lähti siitä, että pormestari olisi valtuuston puheenjohtaja, ei siis kaupunginhallituksen puheenjohtaja niin kuin Tampereella. Ministeriön ehdotuksessa kaupungin hallintoa olisi johtanut edelleen pormestarin alaisuudessa toimiva virkahenkilö, eli kyse oli kahden johtajan mallista, jota Tampereella nimenomaan ei oltu haluttu.

Timo P. Nieminen ilmoittikin, että kaupunki on valmis suoraan pormestarivaaliin vain Tampereen mallilla. Tästä Nieminen keskusteli myös sisäministeri Mari Kiviniemen (kesk) kanssa ennen valtuuston 24.2. ollutta kokousta, jossa kokeiluun ilmoittautumisesta päätettiin. Kiviniemi arveli, että uuteen kuntalakiin voidaan saada mahdollisuus suoraan pormestarivaaliin ja kehotti Tamperetta lobbaamaan asiaa eduskuntaryhmille. Tämä tehtiinkin. Sekä XL-ryhmät että vasemmistoliitto lähettivät omille puolueilleen kirjelmän, jossa esitettiin kuntalakiin suoraa pormestarivaalia.

XL piti tätä parempana tienä kuin ilmoittautua kokeiluun, jossa riskinä oli siirtyminen aivan erilaiseen pormestarmalliin. Sosiaalidemokraatit luottivat, että ministeriö taipuu Tampereen malliin ja esittivät ilmoittautumista kokeiluun. Äänin 37–29 valtuusto päätti, että kokeiluun ei lähdetä.

Demarit olisivat ottaneet riskin kokeilusta, jonka sisällöstä meillä ei ole tietoa. Näkemyserot olivat kuitenkin paljon pienemmät kuin julkisuudessa on annettu olettaa. Valtuustossa on suoran kansanvaalin kannattajia selvä enemmistö. Toisin oli vielä neljä vuotta sitten, jolloin vihreät olivat lähes yksin kansanvaalin kannalla! (Irenen blogi 1.3.2010)

Pekka Salmi (sd) epäili, että kokoomus ei halunnut suoraa vaalia, koska puolueella ei ollut yhtä valovoimaisia ehdokkaita kuin vasemmistolla:

Ilmeisesti varsinkin Kokoomuksen piirissä pelätään, että tarpeeksi veto-voimaista ehdokasta ei löydy, joka voisi päihittää sosialidemokraattien Hanna Tainion tai Vasemmistoliiton Marjatta Stenius-Kaukosen. Vihreiden takin käännökselle on vaikea löytää perusteita. (Pekka Salmen blogi 26.2.2010)

Vihreät tai XL eivät olleet kääntäneet takkia, vaan ajoivat kokeilun sijaan pysyvää suoraa vaalia. Kokeiluun ilmoittautui vain pari pientä kuntaa, Kokemäki ja Kesälahti. Ministeri Kiviniemi ilmoitti maaliskuussa eduskunnalle vastatessaan kansanedustaja Kimmo Sasin (kok) kirjalliseen kysymykseen, että kokeilua ei järjestetä: ”Sen sijaan hallituksen tarkoituksena on käynnistää lainvalmistelu niin, että suora pormestarinvaali olisi kunnan niin päätettäessä mahdollista ottaa käyttöön seuraavien kunnallisvaalien yhteydessä pysyvällä ratkaisulla.”

Asia näytti siis etenevän XL:n toivomalla tavalla, jolloin vuonna 2012 olisi pormestari voitu valita suoralla vaalilla. Niin ei kuitenkaan tapahtunut. Valtiovarainministeriön asettaman työryhmän esitys suorasta vaalista valmistui vasta vuonna 2015, jolloin oli käynnissä sote- ja maakuntauudistus, eikä tässä tilanteessa pormestarin suoraa vaalia ja samassa yhteydessä esitettyä kunnan-osahallintoa haluttu viedä eteenpäin.

Valtuuston keskustelusta täytyy poimia vielä yksi anekdootti. Jari Heinonen (skp) kysyi pormestarilta:

”Olli-Poika Parviainen on sanonut, että valtuuston puheenjohtajana pormestari olisi seremoniamestari. Onko Irene Roivainen teistä seremoniamestari, jota pormestari operatiivisesti pyörittelee?”

Timo P. Nieminen vastasi:

”Kyllä se taitaa olla niin, että me miehet emme puheenjohtaja Roivaista pyörittele muuten kuin tanssilattialla.”

Pormestari Niemisellä oli tilannetajua ja kyky ilmaista itseään positiivisesti.

SOSIAALIASEMAT VIEDÄÄN POIS ASUINALUEILTA

Edellisellä valtuustokaudella oli käyty kamppailua lähikoulujen puolesta, nyt agendalla oli sosiaaliasemien keskittäminen.

1980-luvulla luotu alueellisen palvelurakenteen malli, jossa kaikilla viidellä palvelualueella oli moniammatillinen sosiaali- ja terveysasema, oltiin nyt romuttamassa. Terveyspalvelut jäisivät alueille, mutta sosiaalityö keskitettäisiin Sarvikselle Hatanpään valtatievarrelle. Terveysasemille taas perustettaisiin hyvinvointineuvolat, joissa sosiaalityön asema on marginaalinen. Samalla kouluissa toimivia neuvoloita lakkautettaisiin.

Irene harmitteli tätä keskittämislinjau:

Lautakunta on päätöksensä tehnyt, kokoomus-demarit-koalitio voitti selvin luvuin. Se, ettei tätä vihreiden ”kynnyskysymystä” valtuustoso-

pimusosapuolena ole huomioitu, on vakava signaali. Mikäli lautakunta ei edellyttänyt sosiaalisten vaikutusten arviointia, pitäisi prosessi pistää vielä jäihin, niin huteralla pohjalla se on. Tappio on tunnustettava, mutta sosiaalityön asemasta keskustelu ei jää tähän, vaan sen asemaa on vahvistettava organisaatiossa. Onneksi pääsen loppuviikoksi työmatkalle Sosiaalityön tutkimuksen päiville nollaamaan tilannetta. (Irenen blogi 17.2.2010)

Tämä oli jatkumoa kaupungin palvelujen keskittämislle, jonka taustalla oli talouden säästöpainet. Vihreät olivat näissä kiistoissa puolustuskannalla ja joutuivat tyytymään parhaimmillaankin torjuntavoittoihin. Yhtenä perusteena keskittämislle virkamiehet käyttivät sitä, että kun joukkoliikennettä kehitetään, voidaan palveluja siirtää päälinojen varrelle, jolloin ne ovat hyvin busseilla – ja myöhemmin ratikalla – saavutettavissa.

Ikään kuin tämä argumentti olisi suunnattu vihreille.

TAMPEREEN ENSIMMÄINEN ILMASTO-OHJELMA KÄYNNISTYY

Pauli valmisteli koko alkuvuoden budjetissa esitettyjä energia- ja ilmastoaloitteita yhdessä ympäristöpäällikkö Kaisu Anttosen kanssa.

Tampere oli liittynyt edellisenä vuonna EU-kaupunkien ilmastositoumuksen, jonka nimi oli Covenant of Mayors, pormestareiden ilmastositoumus. Siinä kaupungit lupasivat alentaa kasvihuonekaasujen päästöjä 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

Pormestari kävi Paulin kanssa Brysselissä juhlallisessa sitoumuksen allekirjoitusseremoniassa. Paikalla olivat sinä vuonna sitoumuksen hyväksyneiden kaupunkien pormestarit, varmaan viitisenkymmentä pormestaria. Monia pieniä, tuntemattomia kaupunkeja varsinkin Italiasta ja Espanjasta, mutta myös kiinnostavia Tampereen kokoisia tai isompia kaupunkeja Saksasta, Hollannista ja muista Pohjoismaista. Niiden ilmastohankkeista oli kiinnostavaa kuulla ja miettiä yhteistyötä.

Tänä päivänä 20 prosentin päästövähennys tuntuu pieneltä, mutta tuolloin se oli kunnianhimoinen tavoite, sillä päästöt olivat kasvaneet Tampereellakin joka vuosi ja olivat vuonna 2010 korkeimmillaan, noin 1,4 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia. Tavoite vastasi EU:n yhteistä ilmastostrategiaa, johon kaupungit näin liittyivät. Suomesta mukana olivat Tampereen lisäksi muut six-pack-kaupungit, eli kuusi suurinta kaupunkia.

Tampereen ilmastosuunnitelmat saivat vauhtia, kun Sitra etsi kaupunkia, joka haluaisi olla esimerkki ”systeemisestä muutoksesta”, jossa ilmastotavoitteet läpäisevät kaupungin kaikki toimialat ja myös muuttavat toimintatapoja vähähiilisiksi. Sitrassa osattiin katsella Tampereelle päin, sillä Juha Kostiainen oli siirtynyt sinne töihin. Kari Kankaala ja Pauli neuvottelivat Sitran energiaohjelman johtajan Jukka Noposen kanssa diiliin: Sitra tukee hanketta 200 000 eurolla vuodessa, kunhan kaupunki laittaa saman summan.

Se oli tarjous, josta ei voinut kieltäytyä, olihan kuluvan vuoden budjetissa suurin piirtein tuo summa jo varattu energia- ja ilmastohankkeisiin. Pormestari

Nieminen nyökkäsi ja Kaisu Anttonen ja Pauli alkoivat kiireesti kirjoittaa projektisuunnitelmaa valmiiksi – unohtamatta kirjoittaa sinne uutta ja hienoa tavoitetta: ”systeeminen muutos”.

Toukokuussa 2010 täyttyi Finlaysonin vanhan tehtaan, ”kuusivooninkisen” yksi kerros uteliaista ihmisistä, jotka tulivat kuulemaan, miten tehdään ”ekotehokas Tampere 2020” ja millä keinoin aikaan saadaan käänne ”kohti hiilineutraalia kaupunkia”. Nuo olivat ECO2-ohjelman iskulauseita. Varsinkin ”hiilineutraalia” makusteltiin ECO2-tiimissä pitkään, sillä vuonna 2010 sanaa ei juurikaan käytetty yleisessä keskustelussa ja pelkona oli, että sitä ei ymmärretä.

Sitran rahoituksen turvin käynnistettiin monia rakentamiseen, energiaan ja liikenteeseen sekä kaupunkisuunnitteluun liittyviä selvityksiä ja pilottihankkeita, joilla testattiin vähähiilisiä toimintatapoja. Kaupungin yksikköjä houkuteltiin mukaan kokeiluihin, tehtiin kaavoittajien ja konsultin – joka muuten oli Eero Paloheimon ja hänen poikansa Pekka Paloheimon perustama EPECC Oy - kanssa Nurmi-Sorilaan hiilineutraalin asuinalueen kaavaluonnos, laskettiin Pertti Tammisen ja kumppaneiden kanssa Vuoreksen kortteleiden hiilijalanjälkeä, suunniteltiin asuntomessuille nollaenergiataloa yhteistyössä VTT:n kanssa, käynnistettiin sähköpyörien käyttökokeilu kaupungin työntekijöiden kanssa, suunniteltiin kaupungin Tilakeskuksen kanssa Suomen ensimmäinen passiivienergiapäiväkoti ja laskettiin koko kaupungin alueen aurinko- ja tuulienergiapotentiaali.

Pauli laski, että niiden kolmen vuoden aikana, jolloin Sitra oli mukana rahoittamassa ECO2-ohjelmaa yhteensä 600 000 eurolla, toteutettiin Tampereella projekteja ja pilotteja noin neljän miljoonan euron edestä. Suurin osa rahoituksesta tuli yrityksiltä ja ulkopuolisilta rahoittajilta, kuten Tekesiltä.

VASEMMISTO JARRUTTAA ISOJA HANKKEITA

Keväällä kaupunginhallituksessa oli esillä entisen kaupunginvaltuutetun, yrittäjän ja urheiluvaikuttajan Rikard Bjurströmin ja NCC:n vetämä Keskusareena ja kansi -hanke.

Vasemmisto vastusti kaupungin taloudellista sitoutumista hankkeeseen, koska pelkäsi monitoimiareenan kaatuvan kaupungin syliin. Kyse oli kuitenkin yhtä areenaa suuremmasta kokonaisuudesta. Kaupunginhallitus hyväksyi yhteistyön NCC:n kanssa, joka visioi Sorin sillan kupeeseen rautatien ylle kantta, jolle nousisi monitoimihalli, toimistotaloja, asuntoja ja hotelli. Sorin silta laajenisi aukioksi, jonka ympärillä olisi ravintoloita, kahviloita ja muita houkutuksia. Kaupungin panos oli tuossa vaiheessa noin viisi prosenttia kokonaisinvestoinneista.

Iisakki Nieminen kommentoi:

Jos ja kun suunnitelma toteutuu, Tampere saa uuden kaupunginosan: vanhan keskustan rinnalle syntyy Downtown, uusi liikekeskusta, joka yhdistää yliopistokampuksen ja ydinkeskustan. Kaupungin halkaissut

junarata ylitetään huomaamatta. Toivottavasti valtuusto siunaa kaupungin starttirahan hankkeeseen, vaikka vasemmisto haraa vastaan. (Tampere-lainen 15.5.2010)

Visio herätti innostusta Iisakissa, mutta vielä oli tulossa monta mutkaa tähänkin matkaan.

Lokakuussa demarit yllättivät perääntymällä tunnelihankkeesta sillä perusteella, että raideliikenteen kehittäminen pitäisi aloittaa jo seuraavalla valtuustokaudella. Iisakki Nieminen otti tähänkin kantaa ihmetellen, mistä demarit löytävät rahat ratikkaan, jos tunneliinkaan ei ole rahaa. Myös Irene kommentoi demarien takinkääntöä:

Ratikan osalta esityksessä ei ole mitään uutta avautusta, sillä kaupunginvaltuusto on jo seudullisessa rakennemallissa linjannut katuraitiotien rakentamisen aloittamisen ensi valtuustokaudella. Mutta uutta on tietysti se, että demarit ovat valmiita hylkäämään valtion 57 miljoonan tunneliavustuksen. Demarit käyvät tosi kallista vaalikampanjaa, ja vielä veronmaksajien rahoilla. (Irenen blogi 14.10.2010)

Pekka Salmi vastasi omassa blogissaan Irenelle ja Iisakille, että ”kaikkean kivaan ei ole varaa” ja arveli että Irenen blogi kertoo ”vihreiden suunnattomasta hädästä”, kun he ovat tukemassa Tampereen historian suurinta hanketta, joka mahdollistaa paitsi keskustan kehittämisen myös yksityisautoilun edistämisen sekä rakennusyritysten tilipussien paisuttamisen”. (Pekka Salmen blogi 31.10.2010)

Hätä ei kyllä ollut tämännäköinen, mutta siitä olimme huolissamme, onnistuvatko demarit jarruttamaan näitä hankkeita.

IRENE LUOPUU EDUSKUNTAVAALIEHDOKKUUDESTA

Syksy sai tummempia sävyjä Irenen jouduttua epäonnistuneen operaation vuoksi sairaalakierteeseen.

Se joulun aika Taysissa säilyi aina mielessä. Pormestari Nieminen lähetti osastolle komean kukka-asetelman ja demareiden Anneli Kivistö ja Atanas Aleksovski myötätuntoisen tervehdyksen. Omasta valtuustoryhmästä ei kuulunut mitään, ehkä siellä seurattiin hämmentyneenä tilannetta, liikkeellä oli kuulemma pohdintoja siitä, pitäisikö valtuuston puheenjohtaja vaihtaa tässä tilanteessa, kun hän ei ollut voinut johtaa marraskuun budjettikokousta.

Ryhmä pysyi kuitenkin onneksi Irenen tukena ja vaivatkin menivät ohi. Sen tämä tapaus kuitenkin sai aikaan, että Irene päätti luopua eduskuntavaaliehtokkuudesta, vaikka oli jo ehtinyt ilmoittautua kisaan mukaan.

2011

RANTATUNNELIA JA RATIKKAA VALMISTELLAAN

Valtuuston roolista ja vallanjaosta keskustellaan. Perussuomalaisten jytty järkeyttää. Apulaispormestarit vaihtuvat tiheään. Aamulehti tyylyttää valtuuston puheenjohtajaa. Rantatunnelin ja ratikan suunnitelmat hyväksytään. Vasemmisto lähtee mukaan budjettisopuun.

KARKAAKO VALTA VIRKAMIEHILLE?

Kaupunginvaltuuston ensimmäisessä kokouksessa tammikuussa 2011 valittiin kaupunginhallitus ja toimielinten puheenjohtajat.

Myös valtuuston puheenjohtajan toimikausi oli katkolla, mutta Irene valittiin yksimielisesti uudelle kaudelle, juuri sairaalasta kotiutuneena. Se tuntui hyvältä, sillä työ oli vasta alkanut. ”Olimme valtuuston puheenjohtajiston, Marjatta Stenius-Kaukosen ja Elina Sirénin kanssa kehittäneet valtuustotyöskentelyn rakenteita: lyhentämällä puheenvuoroja ja muuttamalla kokouspäivän keskiviikosta maanantaille huomisen alkaen”, pohti Irene blogissaan.

Aamulehti julkaisi Vapun päivänä Puheenaihe-jutun ”Karkaako valta Tampereella virkamiehille”. Toimittaja Simo-Pekka Virkkula oli haastatellut Ireneä ”Turun taudista”, alun perin vanhojen talojen purkamisvimasta 1970-luvulla, mutta juttu laajeni koskemaan päätöksentekokulttuuria Tampereen kaupungissa. Siitäkö metakka syntyi!

Irenen esittämää Tampereen toimintamallin kritiikkiä ja vallan karkaamista virkamiehille tulkittiin niin, että taustalla olisi väärinkäytöksiä. Sellaisesta ei oltu puhuttu, vaan apulaispormestareiden ja kaupunginvaltuuston ”vallatto- muudesta” ja ”vallan katoamisesta raskaiden verhojen taakse”:

Valtuuston puheenjohtajana puolustan valtuuston ja muiden luottamuselinten valtaa ja toivoisin, etten olisi tässä tehtävässä yksin. Olen esittänyt myös avointa kritiikkiä valtuuston puheenjohtajan/puheenjohtajiston ohittamiseen päätöksenteossa. Vain avoimella keskustelulla saadaan muutoksia aikaan, ei selän takana jurputtamalla. (Irenen blogi 3.5.2011)

Myös Kansan Uutiset julkaisi (8.5.2011) jutun Tampereen toimintamallista, ”Tampereen taudissa valta valuu virkamiehille”, jossa toimittaja Sirpa Koskinen haastatteli sekä valtuuston puheenjohtajaa että pormestari Niemistä. Pormestari torjui kritiikin ja korosti luottamushenkilöiden vallan kasvua Tampereella, mistä esimerkkinä pormestari malli.

Timo P. Nieminen oli perustanut uuden ”johtajien kokouksen”, johon kuuluivat pormestari ja ylimmät konsernijohtajat. Perusteena oli kaupungin

johtoryhmän laajuus, 15 henkilöä. Kansan Utisten mukaan ”vaikuttaa siltä, että se on ottanut itselleen myös tehtäviä, jotka kuuluvat politiikalle”.

Jutusta käy ilmi, että myös valtuuston puheenjohtajisto on perustanut oman fooruminsa, johon he ovat kutsuneet myös apulaispormestarit ja valtuustoryhmien puheenjohtajat. ”Ja pormestarilta pyydetään, että hän tuo siihen pöytään kaikki vireillä olevat asiat kerran kuukaudessa, Roivainen sanoo.” Toimittaja pääättelee, että ”vihreät ovat alkaneet profiloitua pois kokoomuksen XL-kainalosta” tappiollisten eduskuntavaalien ja lähestyvien kuntavaalien vuoksi.

Aamulehden jutun julkaisemisen jälkeisessä kaupunginhallituksen kokouksessa kokoomuksen Irja Tulonen arvosteli ankarasti Ireneä, koska koki hänen esittäneen korruptiosyytteitä kaupungin ylintä virkamiesjohtoa, ennen muuta konsernijohtaja Juha Yli-Rajalaa kohtaan. Juha sen sijaan ei suutansa avannut, roikotti vain mielensä pahoittaneena päätään, kun Tulonen antoi suorasukaiseen tapaansa tulla täydeltä laidalta. Irene sai selitellä ja pahoitella, että hänen haastattelustansa sai väärän käsityksen siitä mitä hän tarkoitti. Tilanne rauhoittui, mutta välikohtaus kertoi kuitenkin siitä, kuinka herkkään kohtaan kritiikki oli sattunut. Kokoomus pyrki keskittämään valtaa takaisin konsernijohdolle, kun Irene ja vihreät olisivat vahvistaneet valtuuston roolia.

Myöhemmin, pormestari Anna-Kaisa Ikosen (kok) aikana, kehitys meni yhä vahvemmin kokoomuksen tahtomaan ”kaksipäisen johdon” suuntaan, kun Juha Yli-Rajalasta tehtiin konsernijohtaja ja hän valitsi oman johtoryhmänsä kaupungin operationaalista pyörittämistä varten.

PERUSSUOMALAISTEN ”JYTKY” YLLÄTTÄÄ

Huhtikuun eduskuntavaalit olivat useimmille puolueille melkoinen shokki. Timo Soinin johtamat perussuomalaiset olivat nostaneet kannatustaan jo pitkään ja kisasivat vaalien alla suurimman puoleen asemasta. Soinin puoluetta ruokki kansalaisten EU-vastaisuus, joka taas oli nostanut päätään Etelä-Euroopan kriisimaiden tukipaketin takia.

Gallupien ennakoinnista huolimatta Timo Soinin ”jytkyksi” ristiksi voitto oli hätkähdyttävä. Viiden kansanedustajan ryhmä kasvoi 39 kansanedustajaan kerta heitolla. Se tuntui uskomattomalta ja katkeraltakin, olivathan nämä Vihreälle liitolle jo kahdeksan vaalit, ja mikä oli tulos: 10 kansanedustajaa ja 5 paikan tappio.

Moni vihreiden kokenut kansanedustaja, kuten Erkki Pulliainen Oulusta, Kirsi Ojansuu Hämeenlinnasta ja Jyrki Kasvi Espoosta, putosivat. Sen sijaan perussuomalaisista meni ensi yrittämällä läpi Teuvo Hakkaraisen kaltaisia sankareita, joiden suurin eduskuntauran suurin saavutus tuli olemaan iltapäivälehtien kanteen päätyminen humalassa toikkaroinnin ja naisten käpälöinnin takia.

Pirkanmaalla Vihreä liitto sai 8,28 prosenttia äänistä, missä oli laskua 0,5 prosenttiyksikköä edellisiin vaaleihin. Sillä irtosi vain yksi paikka, eli Oras Tynkkynen uusi kansanedustajan paikkansa saaden hienosti ääniä, yli 7400.

Vihreiden listalla kakkosena oli Anna-Kaisa Heinämäki, mutta matkaa toiseen paikkaan jäi runsaasti.

Piirin äänikuningatar oli Hanna Tainio (sd), joka sai 10 400 ääntä. Tässä saattoi olla demariäänestäjiltä myös palautetta parin vuoden takaisesta pormestarinvaalista. Tainion kannoilla oli kuitenkin perussuomalaisten Laila Koskela, joka oli lyönyt itsensä politiikkaan valittamalla Koukkuniemen hoitajapulasta.

Yksi vaalituloksen yllätys oli se, että vasemmistoliiton Anna Kontula pudotti kansanedustajan paikalta Minna Sirnön 32 äänen erolla. Tämä harmitti meitäkin, sillä olimme tehneet Minnan kanssa hyvää yhteistyötä Tampereen valtuustossa, ja hän edusti vasemmistoliiton maltillisempaa siipeä.

Vihreä liitto lähti vaalitappiosta huolimatta uuteen Jyrki Kataisen (kok) sateenkaarihallitukseen, joka sittemmin vaihtui Aleksander Stubbin hallitukseksi. Hallitukseen kohdistui suurten kaupunkien kannalta paljon odotuksia. Vihreä liitto jätti kuitenkin hallituksen syyskuussa 2014 vastalauseena Fennovoiman ydinvoimalalle myönnetylle luvulle.

APULAISPORMESTARIT VAIHTUVAT TIHEÄN

Vuosi 2011 merkitsi melkoista rotaatiota apulaispormestareiden paikoissa.

Ensiksi vaihtui kesäkuussa lasten ja nuorten palvelujen lautakunnan Kristiina Järvelä Leena Kostiaiseen, elokuussa ikäihmisten palvelujen lautakunnan ja terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunnan apulaispormestari Anna-Kaisa Ikosesta Irja Tuloseen ja joulukuussa osaamis- ja elinkeinolautakunnan ja sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunnan Perttu Pesästä Olli-Poika Parviaiseen. Apulaispormestareiden vaihdokset kesken kauden paljastivat yhden ison puutteen pormestarimallissa, apulaispormestareiden kanssa ei oltu tehty minkäänlaista johtajasopimusta, mikä sitouttaisi heidät koko valtuustokaudeksi tehtäviinsä.

Vihreiden Perttu Pesä siirtyi kaupungin tapahtumatoimiston johtoon, mutta hänen, kuten Tampere-talon hallituksen puheenjohtajan Per Ashornin (vihr) nimet olivat esillä myös keskusteltaessa Kalervo Kummolan seuraajasta Tampere-talon johtoon. Paikalle valittiin kuitenkin mainioksi osoittautunut yllätysnimi politiikan ulkopuolelta: Pauliina Ahokas.

Pertun siirtyminen toisiin tehtäviin merkitsi valtuustoryhmässä uuden apulaispormestarin valintaa. Olli-Poika Parviainen oli itseoikeutettu Pertun seuraaja: olihan hän paitsi kulttuuripuolen osaaaja, myös tehtävään kouliintunut lautakunnassa ja kaupunginhallituksen henkilöstöjaoston johdossa. Päätös merkitsi myös sitä, että valtuustoryhmän puheenjohtajan ja apulaispormestarin tehtävät yhdistyivät samalle henkilölle. Siitä keskusteltiin ryhmässämme pitkään, koska vallan keskittämisenä on aina riskinsä. Kokoomus oli jo tehnyt saman Leena Kostiaisen kohdalla, ja päätimme kokeilla, miten homma toimii.

Se toimikin monessa mielessä hyvin. Asiat sujuivat juohevasti ja tieto kulki ryhmien välillä, kun ryhmärytmi kohtasivat päivittäin apulaispormestarin

tehtävissä. Samalla kuitenkin valtuustoryhmä koki vallan liukuvan entistä enemmän virastotalon sisälle apulaispormestareille ja virkamiehille. Seuraava valtuustokausi mentiin kuitenkin näin ja myös demarit ja vasemmistoliitto yhdistivät ryhmien puheenjohtajan ja apulaispormestarin tehtävät. Vanhaan käytäntöön palattiin vuonna 2017. Se taas johti uudenslaisiin jännitteisiin, mutta se on jo toinen tarina.

VALTUUSTO HYVÄKSYY RANTAVÄYLÄN TUNNELIN KAAVAT

Syksyllä kaupunginvaltuusto otti kantaa Rantaväylän tunnelikaavaan. Olimme toiveikkaita, että asia etenisi nopeasti valtuustossa XL-voimin, mutta ihan niin ei käynyt.

Olimme perhepiirissä saaneet esimakua tunneleihin ajellessamme kesällä Lofoteilla monien tunneleiden läpi, joista pisin oli yli kuusi kilometriä ja joista osa kulki vuonojen alitse. Näimme Rantatunnelin kaupunkikehityshankkeena, joka yhdistäisi Näsijärven rantamaisemat kaupunkiin ja toisi mukanaan paljon uusi asuntoja keskustaan.

Valtuuston tunnelipäätös lykkääntyi syyskuussa, sillä opposition voimin asia jätettiin pöydälle. Se oli pettymys XL:lle ja valtuustosalin ulkopuolella puhuttiin jopa ylimääräisen valtuuston kokouksen koolle kutsumisesta. Siihen ei sentään menty.

Lokakuun kaupunginvaltuustossa äänestystulos tunnelin hyväksi oli lopulta varsin selvä: 36 kaavan puolesta ja 30 vastaan. Kokoomuksen Antti Ivanoff äänesti tyhjää. Luvut olisivat tietysti olleet vieläkin selvemmät tunnelin puolesta, elleivät demarit olisi kääntäneet kelkkaansa. Jokaisessa ryhmässä oli alusta alkaen ollut valtuutettuja puolesta ja vastaan, mutta nyt kaikki salin vasemmalla puolella eivät voineet ryhmäkurin vuoksi äänestää omantuntonsa mukaan. Kaksi suorasekäistä vasemmistoliiton valtuutettua äänesti tunnelin puolesta: Sirkkaliisa Virtanen ja Jari Heikkilä, he toimivat johdonmukaisesti valtuuston aikaisempien päätösten mukaisesti. Tosin Virtanen myöhemmin muutti kantansa ja liittyi tunnelin vastustajiin.

"ROIVAINEN TYLYTTI SENIORIA"

Perussuomalaisten ryhmänjohtaja Heikki Luoto oli käynyt ennen lokakuun kokousta selittämässä, että iäkäs varavaltuutettu Paavo V. Suominen on tulossa ensimmäistä kertaa kokoukseen. Kokouksen alettua kävi ilmi, että ilmeisesti varavaltuutettua ei oltu perehdytetty valtuustotyöhön esimerkiksi puheenvuorojen pituuksista kertomalla.

Suominen oli kirjoittanut pitkän puheenvuoron eikä kolme minuuttia riittänyt alkuunkaan. Kun Irene huomasi, että Suomisen puhepumaskassa on vielä puheajan loputtua paljon sivuja jäljellä, hän pyysi Suomista ottamaan uuden

puheenvuoron. Toimittaja Taponen tuli kokoustauolla Irenen luokse ja sylkäisi suustaan tuotuneena: ”Törkeästi toimittu”.

Tunnelikeskustelu jatkui vilkkaana ja polveili välillä levottomasti. Puheenjohtaja joutui kehottamaan useitakin valtuutettuja, kuten Heikki Luotoa, Anneli Kivistöä ja Jari Heinosta, pysymään asiassa. Puheenjohtajan pulpetin takaa oli myös hupaista seurata sitä mediapeliä, mitä toimittaja Taponen piti perussuomalaisen valtuustoryhmän liepeillä. Salin takaosassa näytti myös kiertävän seurakuntien Suurella sydämellä -lehti, jonka kansikuvatyttöä oli Irene!

Kokouksen vielä jatkuessa Taponen oli ehättänyt kirjoittamaan jutun Aamulehden verkkojulkaisuun varavaltuutettu Suomisen puheen keskeyttämisestä. Hän ei jättänyt asiaa siihen, vaan paria päivää myöhemmin Aamulehti julkaisi Taposen kolumnin: ”Roivainen tilytti senioria.” Historiallisen tunnelikokouksen kommentoinnissa ei voittanut suhteellisuuden taju, vaan kaunaisuus. Lehden verkkokeskustelu kävi kuumana, Pauli suositteli Irenelle, ettei hän kommentteja lukisikaan.

Jälkeen päin tätä episodua ei voinut ymmärtää muutoin kuin perussuomalaisten katkeruutena koetusta häviöstä tunneliäänestyksessä. Taponen sanoitti heidän tuotumustaan, jonka kohteeksi valtuuston puheenjohtaja joutui. Kokousmenettely oli kuitenkin kaikille valtuutetuille selvä, olihan valtuusto jo keväällä 2010 yksimielisesti hyväksynyt kokousmenettelyohjeet, joissa puheenvuoron suosituspituudeksi oli sovittu kolme minuuttia ja repliikin yksi minuutti. Valtuustoryhmien velvollisuutena oli pitää huolta, että näitä yhdessä sovittuja pelisääntöjä noudatetaan.

Iäkäs varavaltuutettu Paavo V. Suomisen joutui ikävällä tavalla pelinappulaksi asiassa. Myöhemmin Irene tapasi Suomisen ja asia puhuttiin selväksi:

Vuorineuvos Paavo V. Suomisen kanssa tervehdimme tänään ystävällisesti toisiamme. Olin lähestynyt häntä taannoin sähköpostitse. Hän vastasi siihen erittäin ystävällisesti todeten ’rouva puheenjohtajan’ olleen aivan oikeassa puheenvuoron pituuden rajoittamisessa kolmeen minuuttiin. Vuorineuvos ja herrasmies. Toivottavasti meille tarjoutuu tilaisuus yhteiseen kahvihetkeen. Tänään siihen ei ollut tilaisuutta, sillä lounastauollakin kokousettiin. (Irenen blogi 21.11.2011)

Jälkeenpäin olemme pohtineet, miten media käyttää valtaa määritellen tapahtumien mielikuvia. Irenen tapa pitää puheenvuorot aikataulussa ja asiassa oli hyvin samanlainen kuin Sanna Marinin muutama vuosi myöhemmin valtuuston suuressa ratikkakokouksessa. Media teki Irenestä tilyttäjän, Marinista määrätietoisuuden kokouksen johtajan.

Keskustelu tunneliäänestyksen jälkeen jatkui julkisuudessa. Jukka Koo Salonen vihjaili mielipidekirjoituksessaan ”Kellot soivat nyt napin painajille” (AL 25.10.2011), että Tampereen kaupungin virkamiehet olisivat korruptoituneita ja puolueet saisivat vaalirahoitusta palkkioksi Ranta-Tampellan tunnelista ja asemakaavoista.

Väite oli perusteeton ja vastuuton, oli outoa, että Aamulehti julkaisi sen edes mielipidesivulla. Kaupungin virkamiesten ja valtuuston enemmistön

syyttäminen korruptiosta, kun oma mielipide oli hävinnyt, oli raukkamaista. (Irenen blogi 26.10.2011)

DEMARIT MUKANA BUDJETISSA, SITOUTUMATTOMAT ULKONA

Vuoden loppupuolella Tampereen sitoutumattomat (Tasi) jäi budjettisovun ulkopuolelle, kun ryhmä ei hyväksynyt kiinteistöveron korotusta. Samaan aikaan kuitenkin demarit saivat olla mukana budjettisovussa ilman minkäänlaista velvoitetta äänestää tunneliratkaisun puolesta. Se kertoi yhteistyökuvioiden olevan muuttumassa, kokoomus ja demarit lähestyivät taas toisiaan.

Tasin ”Oka” Oksanen vakuutti kuitenkin, ettei XL-yhteistyö tähän kaadu, eikä ryhmä tehnyt yhtään vastaesitystä budjettiesityksen pohjaan. Budjettisovussa olivatkin mukana sitoutumattomia, perussuomalaisia ja SKP:tä lukuun ottamatta kaikki muut ryhmät. Budjetin loppusummaa korotettiin lopulta n. 3,7 miljoonalla eurolla.

Lisäksi tehtiin mm. työllisyyteen, peruspalvelujen kehittämiseen ja erikoissairaanhoidon. Yhtenä uutena avauksena nostettiin esille ns. aktiivipassi, jota monet valtuustoryhmät ajoivat vuoden 2006 Linziin suuntautuneen opintomatkan jälkeen.

Muistan, että ainakin vasemmistoliiton ja vihreiden kannatus asialle oli taattu. Kun hanketta ei apulaispormestari Tarja Jokisen aikana saatu etenemään, teki Jari Heinonen uuden valtuustoaloitteen. Tämän päivän tekstimuutosta ei Heinonen saanut aikaiseksi, koska hän ei koskaan ilmaantunut budjettineuvotteluihin. Jo tänään saimme huomata, että hankkeelle ei ole eduksi, mikäli se leimautuu vain yhden valtuutetun asiaksi. Oli varsin ikävää kuunnella esimerkiksi valtuutettu Leppälahden näkemyksiä joutilaista työttömistä ajelemassa kaupungin bussilla ympäri ämpäriinsä. (Irenen blogi 21.11.2011)

Eräs yksityiskohta budjetissa oli Tohlopin talviuimareiden saunan rakentaminen. Aloite tuli demarien ryhmän vetäjältä Pekka Salmelta, joka vanhaan namurahatyyliin halusi kotikonnuilleen pienen joululahjan. Se harmitti meitä, koska budjetista oli juuri karsittu vihreiden hellimä hanke Vuoreksen yhteisötalosta.

RATIKAN ALUSTAVA YLEISSUUNNITELMA HYVÄKSYTÄÄN

Ratikka eteni merkittävän askeleen kohti toteutumista, kun valtuusto hyväksyi joulukuun kokouksessaan ”Tampereen modernin katuraitiotien” ensimmäisen vaiheen Hervanta – Keskusta – Lentävänniemi alustavan yleissuunnitelman. Sitä oli laadittu jo parin vuoden ajan virkamiestyönä. Pauli oli ollut mukana valmistelua vetäneessä projektiryhmässä pormestarin esikunnan ja ECO2-ohjelman edustajana.

Suunnitelmassa määriteltiin katuraitiotien taloudelliset, liikenteelliset, ympäristölliset, maankäytölliset ja palvelutasoon liittyvät tavoitteet, tekninen toteutettavuus ja linjausvaihtoehdot.

Tavoitteissa olennaisia olivat pyrkimys tehdä ratikasta sujuva ja nopea joukkoliikenneväline, joka kulkisi niin tiheästi, että aikatauluja ei tarvitsisi vilkuilla eikä kauaa odottaa pysäkillä. Tällä pyrittiin siihen, että myös autoilijat kokisivat ratikan houkuttelevana kulkupelinä. Tavoitteeksi otettiin vetää ratikkalinja läheltä keskeisiä palveluja ja toisin kuin Helsingissä, mahdollisimman paljon omalla väylällä, ei autojen seassa. Näin pyrittiin pitämään kiinni pikaraitiotien ideasta.

Työryhmä oli päätyntyn neljään linjausvaihtoehtoon: Paasikiventie tai Pispalan valtatie ja Itsenäisyydenkatu/Tays tai Kalevantie/Sammonkatu. Näihin ei kuitenkaan otettu kantaa, vaan se jäi poliitikkojen ratkaistavaksi.

Suunnitelmassa raitiotietä verrattiin nykyiseen bussilinjastoon ja kehitettyyn bussivaihtoehtoon, jossa oli parannettu bussien runkolinjojen palvelutasoa. Ratikka lisäisi vertailun mukaan joukkoliikenteen matkustajamääriä 9–11 prosenttia nykyiseen verrattuna, ja 7–9 % kehitettyyn bussivaihtoehtoon verrattuna. Matka-ajat lyhenisivät hieman, samoin autoliikenne. Raiteiden varrelle saataisiin enemmän uusia asuntoja kuin bussireittien varrelle.

Mielenkiintoinen tieto oli se, että ratikan hyötykustannusarvio oli linjausvaihtoehtoista riippuen 1,1–1,4. Se tarkoitti sitä, että raitiotie oli kannattava investointi samassa taloudellisessa mielessä, millä tiehankkeita Suomessa arvioidaan. Joukkoliikennehankkeet harvoin ovat kannattavia, mutta ratikka osoittautui sellaiseksi. Hankkeen kustannusarvio oli tässä vaiheessa 177–184 miljoonaa euroa.

Työryhmä arvioi, että kaupunkiraitiotie voisi aloittaa liikennöinnin jo vuonna 2017, jos kaikki menisi nappiin. Aivan näin sukkana ratikka ei edennyt, mutta valtuusto hyväksyi alustavan yleissuunnitelman jatkosuunnittelun pohjaksi.

Valtuuston päätöksenteon kannalta linjausvaihtoehdot olivat se kiinnostavin asia. Joksikin aikaa keskustelun painopiste siirtyikin kyllä vai ei -jankkaamisesta siihen, kulkeeko ratikka Pispalanharjulla vai Paasikiventiellä, ja menäänkö Taysin kautta vai suoraan Sammonkatua keskustaan.

Mutta Iisakki Nieminen huristeli jo ratikalla vuodessa 2030:

Iisakki laskeutui kabiinihissillä Pispalanharjulta Santalahteen ja jatkoi sieltä ratikalla rautatieasemalle... Ratikka pysähtyi Onkiniemen kohdalla, ja kyytiin nousi nuoria nörttejä, boheemeja taiteilijoita ja liuta lapsia. Luovien alojen keskus katos Hämeenkadun ylle. Ihmiset pääsivät säältä kurvasi Mustanlahden uusien asuintalojen vierestä Hämeenpuistoon. Iisakki katseli, kuinka autot sukelsivat Kunkun Parkkiin, sillä Hämeenkatu oli rauhoitettu autoliikenteeltä. Koko vanha kaupunki oli kävelijöiden ja pyöräilijöiden valtakuntaa. Ratikka pysähtyi Keskustorille, jonne oli rakennettu lasinen katos Hämeenkadun ylle. Ihmiset pääsivät säältä suojassa kävelemään kauppakortteleihin... Hän jäi pois Keskusareenan kannella ja vilkaisu Sorin sillan pohjoispuolelle nousseita tornitaloja. Daniel Libeskindin luomukset olivat kaupungin maamerkki, vaikka radan varteen oli rakennut kokonainen tornien ketju aina Ranta-Tampellan uudelle asuinalueelle saakka. (Tampere-läinen 19.3.2011)

TARVITAANKO VALTUUSTOSSA ENÄÄ PROFESSOREITA?

Irene jatkoi työtään yliopistolla sosiaalityön erikoistumiskoulutuksesta vastaavana professorina. Yhdessä Satu Ylisen ja Jari Heinosen kanssa julkaistu tutkimusraportti ”Köyhä byrokratian rattaissa” kiinnosti mediaakin. Kunnallissalan kehittämissäätiön julkaisemaa raporttia ja siitä kertovaa artikkelia klikkailtiin ahkerasti verkossa.

Valtuustotyö vei paljon aikaa, eikä puheenjohtajan vuosipalkkio, bruttona 4000 euroa, rikastuttanut. Mutta luottamuspalkkiot olivat tarpeen talovelan maksamisessa. Irenelle kaupungin korkein luottamustehtävä ei ollut kuitenkaan mikään meriitti yliopistolla, vaan se oli pikemminkin riski menettää määrääkainen työsuhde.

Joskus keskustelimme siitä, miten ”ennen vanhaan”, eli 1970- ja -80-luvuilla valtuustossa oli eri puolueilla aina professoriedustajat, joita arvostettiin niin kaupungin päätöksenteossa kuin yliopistolla. Tällaisia olivat esimerkiksi valtio-opin professori, liberaalien Olavi Borg, joka ennätti tehdä myös vihreiden kanssa yhteistyötä 1980-luvulla, kunnallispolitiikan professori, kokoomuksen Erkki Pystynen, joka kohosi aina eduskunnan puhemieheksi saakka, valtio-opinut ja ”vaaliproгноosien” taitaja, demareiden Risto Sänkiaho ja Tampereen teknillisen yliopiston fysiikan professori, keskustan Gunnar Graeffe, joka oli myös melkoinen pelimies ja mukana 1990-luvulla rakentelemassa yhteistyökuvioita niin pienryhmien kuin kokoomuksen kanssa.

Muutos tapahtui tälle vuosituhannele tultaessa. Niin yliopistoissa kuin kaupungin toiminnoissa vaadittiin entistä kapeampaa tulostavastuullisuutta. Laaja-alainen osaaminen ja tutkimuksen ja politiikan maailmojen yhdistäminen ei enää yliopistolla ollut ansio, vaan sen jopa epäiltiin haittaavan tuloksekasta tutkimustyötä. Samaan aikaan kaupungin hallinnossa kehitettiin uutta julkisjohtamista, joka perustui kapeasti hallintotieteelliseen ajatteluun.

Tällainen kapea-alastuminen on ristiriidassa sen kanssa, että samaan aikaan yhteiskunnallisen kehityksen ja jopa taloudellisen kasvun voimana on alettu nähdä verkottumista ja oman ”boxin” yli hyppäämistä.

Irenen asemaan yliopistolla vaikuttivat kuitenkin myös poliittiset asenteet. Kaikki sujui kuin leikiten siihen asti, kun vihreistä tuli osa XL-koalitiota. Se teki näkyväksi vasemmistolaisen asenneilmapiirin yliopistolla etenkin yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa. Oli kiinnostavaa, että henkilökunnan keskuudessa vasemmisto nautti edelleen suurta luottamusta samaan aikaan, kun opiskeleva nuoriso kannatti jo vihreitä.

Valtuustokausi 2017–2020 on ollut sikäli historiallinen, että vuosikymmenen perinne on katkenut ja valtuustossa ei ole ollut yhtään yliopistoprofessoria. Sen sijaan Tampereen uusi yliopisto on nimittänyt työelämäprofessoreja, vaikka oikeasti heillä ei ole professorin kelpoisuutta ja harvalla heistä on edes tohtorin tutkinto, kuten nykyisellä valtuuston puheenjohtaja Anna-Kaisa Iko-sella (kok).

2012

TUNNELIVAALIT MUUTTAVAT VALTAKUVIOITA

Rantatunneli päätetään toteuttaa allianssimallilla. Vasemmisto vastustaa säästöpäätöksiä. Asuntomessut Vuoreksessa. Kuntavaaleista tulee tunnelivaalit. XL vaihtuu nelosten aikaan. Tampereen ilmastotyö palkitaan.

HAAVISTO-ILMIÖ YLLÄTTÄÄ PRESIDENTINVAALEISSA

Tammikuussa Tampereella vieraili vihreiden presidenttivaaliehdokas Pekka Haavisto samaan aikaan kokoomuksen Sauli Niinistön kanssa.

Aamulehti uutisoi näyttävästi molempien vierailusta ja vertaili ehdokkaiden näkemyksiä toisiinsa (AL 29.1.2012): ”Pekka Haavisto kehotti hurmoksessa olevia tukijoukkojaan Keskustorilla vielä tekemään töitä vaalivoiton eteen. ’Pipo päähän Haavistolle’ huudettiin yleisöstä ihan ensimmäisenä.” Oli kylmä pakkasilta, mekin olimme mukana vaalitorilla, pipot päässä.

Haaviston menestys vaalien ensimmäisellä kierroksella oli yllättänyt median ja politiikan tarkkailijat. Pekka pudotti 18,7 prosentin äänisaaliilla niin Paavo Värysen (kesk) kuin Timo Soinin (ps) ja Paavo Lipposen (sd) toiselta kierrokselta. Jännittävä kamppailu käytiin Haaviston ja Värysen välillä, sillä Värysen sai ensimmäisellä kierroksella 17,5 prosenttia äänistä.

Toisella kierroksella Niinistö voitti selvästi prosenttein 63–37. Vaali oli silti Haavistolle henkilökohtaisesti ja Vihreille puolueena iso saavutus.

Haaviston ehdokkuus nostatti kansanliikkeen, joka ohitti ja ylitti Vihreiden puoluekampanjan. Ihmiset lähtivät spontaanisti tukemaan häntä ja sosiaaliseen mediaan ja katukuvaan ilmestyi aivan uusia kampanjoinnin tapoja, kuten kotien pihoissa jouluvaloista tehty numero 2 (Pekan numero vaaleissa) tai flashmob -tempaukset, kuten Youtubessa levinnyt MieskuoroPekan Finlandia-hymni Helsingin rautatieasemalla, jota on katsottu lähes 1,4 miljoonaa kertaa, tai Facebookissa levinneet sarjakuvataiteilija Pertti Jarlan stripit, joissa Pekka Haavisto seikkailee Fingerporin hahmojen maailmassa.

”Ihmeitä ei tapahdu, niitä tehdään”, oli Haaviston voiton taustalla olleen kampanjapäällikkö Riikka Kämppin motto. Riikka oli Paulin työtoveri Vihreän Langan ajoilta 1980-luvulta, ajan hermolla oleva ideageneraattori, joka osasi myös toteuttaa ideat käytännössä. Pekan kampanjan hurmos oli osin myös liberaalin Suomen vastareaktio vuoden 2011 eduskuntavaaleissa tapahtuneelle perussuomalaisten vaalivoitolle, Timo Soinin jytkyille.

RAKASTAVATKO VIHREÄT VALTAA?

Valtuustokauden viimeinen vuosi alkoi pienellä väännöllä valtuuston kokousten striimaamisesta suorana videolähetyksenä kaupungin verkkosivuille. Sitä oli kokeiltu menestyksellisesti edellisellä vuonna, mutta kaupunginhallitus oli vuoden lopulla tuuminut, että koko hanke joutaa vaalivuodeksi lepotilaan.

Valtuuston puheenjohtajan toimivalta ylsi kuitenkin siihen, mitä valtuustosalissa tapahtuu. Niinpä Irene sai valtuuston työjärjestykseen vedoten suositeltua kaupunginhallituksen jäseniä jatkamaan kokeilua vielä vuoden, koska kokeilu oli edullinen eikä siihen tarvittu lisämäärärahaa. Asia etenikin niin vihreiden kuin apulaispormestari Olli-Poika Parviaisen ja apulaispormestari Leena Kostiaisen sekä valtuuston varapuheenjohtaja Marjatta Steniuksen tuella valtuustokäsittelyyn.

Päätöksenteon läpinäkyvyys on demokratian kannalta olennainen asia etenkin näin vaalivuonna. Niinpä jo ensi viikon kokous kuvataan ja sitä voi taas seurata suorana netistä. Olen tyytyväinen lopputulokseen, mutta samalla harmistunut asian läpimenon vaatimasta taivuttelusta. (Irenen blogi 6.2.2012)

Sittemmin kaikki valtuuston kokouksen alettiin lähettää suorana videona kaupungin nettisivuilla.

Kaikenlaisia väitteitä jouduimme oikomaan. Yksi erikoinen arvostelija oli entinen taistolainen, sittemmin vihreä ja nyttemmin demareihin siirtynyt Kauko Tuovinen, joka Tori-lehdessä paheksui siitä, kuinka me kaksi ja vihreät ylipäätään rakastamme valtaa. Pormestarikampanjan aikana Irene oli todennut Vihreä Lanka -lehden haastattelussa, että valtaa on rakastettava, jos sitä on saanut, muuten valta menee hukkaan. Mutta valtaan ei pidä rakastua, vaan siitä on myös osattava luopua, kun se aika tulee.

Irene selitti, mitä hänelle vallan ”rakastaminen” hänelle tarkoittaa:

Aivan liian usein törmää päätöksenteossa ihmisiin, jotka eivät rohkene käyttää sitä mandaattia, jonka kuntalaiset ovat heille antaneet. He piiloutuvat ryhmänsä tai virkamiesten selän taakse tai pyrkivät miellyttämään ylempiään. Minusta luottamushenkilön tehtävä ei ole vain luottaa, vaan linjata ja päättää. Näin olen pyrkinyt tekemään kuluneella valtuustokaudellakin valtuuston puheenjohtajana, tehtävässä, johon minut on kaksi kertaa yksimielisesti valittu.

Valtuuston puheenjohtajalla on suhteellisen vähän tosiasiallista valtaa, mutta toki hänkin käy keskusteluja eri pöydissä ja pyrkii vaikuttamaan asioiden kulkuun. Henkilökohtaisesti olen koettanut muistaa, että valta on lainaa. Kristittynä pidän vallanhimoa ja mammonantavoittelua syntinä ja yritän tiedostaa nämä pyrkimykset itsessäni ja tehdä parannusta niistä. (Irenen blogi 26.2.2012)

Irene muistutti, että vuoteen 2007 saakka aseveliakseli piti Tampereella huolen siitä, etteivät vihreät ja muut pienryhmät päässeet käyttämään sitä valtaa, jonka kuntalaiset ovat heille antaneet.

”Itse olen johdonmukaisesti vaatinut suhteellisuuden huomioimista luottamushenkilöiden paikkajaossa. Ensi syksyn kuntavaalit näyttävät, kuinka paljon tamperelainen poliittinen kulttuuri on muuttunut kuudessa vuodessa.” (Irenen blogi 4.3.2012)

KOKOUSHALKKIOT OTSIIKOISSA

Aamulehti uutisoi toukokuussa luottamushenkilöiden kokouspalkkioista. Valtuuston puheenjohtaja sijoittui edellisen vuoden tilastoissa komeasti hopeasijalle.

Irene puolusti palkkioita eikä pitänyt niitä mitenkään kohtuuttomina:

Mielestäni valtuuston puheenjohtajuus voisi olla Tampereen kokoisessa kaupungissa puolipäivätoimi, hyvinkin sen verran siihen vapaa-aikaa joutuu käyttämään. On hyvä muistaa, että valtuuston puheenjohtajan vuotuiset luottamushenkilöpalkkiot vastaavat pormestarin kuukauden ja apulaispormestarin 1,5 kk palkkaa. (Irenen blogi 21.5.2013)

Luottamushenkilöiden kokouspalkkiot ovat kestoaihe julkisuudessa. Ne ovat myös politiikan vastaisen populismin ruokaa. Luottamushenkilöiden työtä ei voi kuitenkaan verrata mihin tahansa harrastukseen, jota tehdään vain vapaaehtoisuuden innosta. Ison kaupungin valtuutetun, kaupunginhallituksen ja lautakunnan jäsenen mahdollisuus käyttää aikaansa luottamustehtävän hoitamiseen on demokratian avainkysymys.

Valtuuston puheenjohtaja saa vuosipalkkion ja osallistuu asemansa vuoksi myös kaupunginhallituksen ja joidenkin muiden toimielinten työhön. Näistä kaikista maksetaan kokouspalkkio. Sen sijaan kokouksiin valmistautumisesta, ryhmäkokouksista, saati edustusmenoista ei makseta korvausta.

Irene oli tässä asiassa mahdollisimman epäpopulisti. Hän esitti ja sai läpi seuraajalleen vuosipalkkion korotuksen ja muutenkin tuki sellaista järjestelyä, että edellinen valtuusto päättää aina seuraavan valtuustokauden luottamushenkilöpalkkioista, jolloin valtuutetut eivät pääte omista palkkioistaan. Näin tehtiinkin ja vuonna 2017 Irene oli valtuustosta pois jäävien valtuutettujen muodostamassa työryhmässä valmistelemassa esitystä seuraavan valtuustokauden palkkioista.

RANTAVÄYLÄN TOTEUTUS ALLIANSSIMALLILLA HYVÄKSYTÄÄN

Toukokuussa kaupunginvaltuusto keskusteli ja päätti Rantaväylän tunnelin rakentamisesta allianssimallilla.

Keskustelun kuluessa tilaajapäällikkö Risto Laaksonen joutui palauttelemaan tehtyjä päätöksiä valtuutettujen mieleen. Emme voineet kuin ihaila Laaksonen tyynen rauhallista esiintymistä, vaikka hänen sisällään varmasti kiehui, kun eräät valtuutetut kyseenalaistivat jo tehtyjä päätöksiä.

Vihreät olivat koko ajan kannattaneet sekä tunnelia että ratikkaa. Pauli puolusti Aamulehdessä molempia hankkeita:

Ratikka ja tunneli eivät ole vaihtoehtoja. Molemmat ovat tarpeellisia keskustan vetovoiman, kestävästä liikennejärjestelmän ja ekotehokkaan kaupungin kehittämiseksi. Siinä missä tunneli mahdollistaa sujuvan ja turvallisen ohitusliikenteen, ratikka tuo ihmisiä keskustaan nopeasti ja tehokkaasti. Tunneli luo katutasolle tilaa ratikalle ja busseille, ja myös keskustaan tuleville autoille. Näin keskustan vetovoima kasvaa. (AL 12.5.2012)

Nyt oli kyse tarkennuksista jo hyväksyttyyn toteutussopimukseen ja hankkeen tarkennetun tavoitekustannuksen hyväksymisestä. Allianssimalli oli uusi toteutusmuoto, jossa kaupunki, valtio ja hankkeen toteuttajaksi kilpailulla valittu Lemminkäinen Infra Oy yhdessä riskit ja hyödyt jakaen toteuttavat hankkeen. Tavoitekustannus oli nyt 185 miljoonaa euroa, mikä oli toki selvästi enemmän kuin vuoden 2008 arvio 140 miljoonaa, mutta valtio oli sitoutunut maksamaan kolmasosan kustannuksista.

Silti vasemmisto ja muutama XL:n tunnelin vastustaja vaativat koko hankkeen hylkäämistä. Risto Laaksonen selitti, että jos tätä sopimusta ei hyväksytä, se ei lopeta hanketta, vaan voimaan jää vuonna 2008 hyväksytty sopimus.

Valtuusto päätti äänin 37–30 hyväksyä Rantaväylän tunnelin toteutussopimuksen tarkennukset ja toteutuksen Allianssimallilla. Enemmistön mukana äänestivät vasemmistoliiton Sirkkaliisa Virtanen ja Jari Heikkilä, XL:n linjasta lipesi kolme valtuutettua, Erkki Axén (kok), Satu Sipilä (kd) ja Petri Siuro (vihr).

Kun päätös oli nuijittu pöytään, Irene kiitti valtuuston enemmistöä vastuullisesta päätöksestä. Tästäkö riemu repesi: eikö valtuuston puheenjohtaja arvosta hävinneiden näkemyksiä!

Irene vastasi blogissaan: ”Kyllä arvostan, mutta tosiasia on, että pääasiassa XL-koalition harteille jäi vuonna 2008 tehdystä sopimuksesta kiinnipitäminen, olihan tämän päivän päätös tuon vanhan sopimuksen tarkistaminen kaupungin kannalta edulliseen suuntaan. Valtuuston puheenjohtajana kannoin huolta sopimuksessa pysymisestä.” (Irene blogi 14.5.2012)

Irene halusi pitää kiinni kaupungin luotettavuudesta sopimuskumppanina. Tunnelin vastustajien tarkoituksena ei ollut kaataa vain Allianssisopimusta, vaan koko hanke. Se olisi ollut vakava kolaus Tampereen kaupungin luotettavuudelle valtiovallan ja myös yritysten silmissä. Olihan eduskunta ottanut hankkeen vuonna 2011 liikennepoliittiseen selontekoon ja myöntänyt hankkeelle valtion rahoituksen. Hankkeen toteuttajakin oli jo valittu.

Rantaväylän tunnelihankkeen historiaa kaivellessa käy ilmi, että 26.11.2008 Tampereen kaupunginvaltuusto oli ottanut kantaa tunnelisopimukseen ja äänestänyt asiasta kolme kertaa selvin numeroin. Viimeisessä äänestyksessä oli kaatunut Erkki Axénin (kok) hylkäämisesitys luvuin 54–8, tyhjää 5. Kaupunginvaltuuston päätökseksi tuli, ”että Tampereen Rantaväylä työryhmän lopuraportti merkitään tiedoksi ja että sopimus rakentamiseen liittyvistä toimenpiteistä valtatie 12 parantamiseksi rakentamalla Rantaväylän tunneli,

Paasikiventien joukkoliikennekaistat sekä Santalahden ja Naistenlahden eritasoliittymät hyväksytään”.

Tämä oli asiallisesti se ratkaiseva päätös, jossa kaupunki sitoutui toteuttamaan valtion kanssa Rantaväylän tunnelin. Myöhemmin tehtiin lisää päätöksiä, mutta ne olivat seurausta tuosta päätöksestä, jonka valtaosa vasemmistosta hyväksyi. Heistä yksitoista istui edelleen kaupunginvaltuustossa vuonna 2012. Kuitenkin vain Sirkkaliisa Virtanen ja Jari Heikkilä pysyivät tehtyjen päätösten takana.

Tämä sai Irenen kommentoimaan:

Valtuutetuilla on toki oikeus muuttaa kantaansa, mutta valtuuston puheenjohtajana katson, että vuonna 2008 hyväksytty sopimus sitoo edelleen Tampereen kaupunkia ja valtuutettuina olemme vastuussa siitä, että tehdyistä sopimuksista pidetään kiinni. (Irenen blogi 15.5.2012)

Myöhemmin jouduimme monta kertaa palaamaan tähän samaan asiaan. Se kertautui muissakin isoissa ja vuosien valmistelun vaativissa hankkeissa, kuten Kansi ja areena -hankkeessa ja raitiotiehankkeessa. Tällaiset hankkeet edellyttävät yhteistyötä monien osapuolien kanssa ja kaupunki sitoutuu hankkeisiin sopimuksellisesti jo suunnitteluvaiheessa. Mainittuihin kolmeen hankkeeseen saatiin myös kymmeniä miljoonia euroja valtion rahoitusta. Prosessien peruuttaminen sen jälkeen, kun valtuusto on hankkeen hyväksynyt ja sopimuksia tehty, on mahdollista vain erittäin painavista syistä.

Se, että valtuutettu on ollut eri mieltä hankkeesta ja hävinnyt demokraattisessa päätöksenteossa, ei ole riittävän painava syy kampittaa asiaa sen jälkeen, kun päätökset on tehty.

Usein isot hankkeet kestävät yli valtuustokausien, mikä luo vastustajille houkutuksen tehdä hankkeista vaalikampanjan vetonauloja. Näin tekivät sosiaalidemokraatit ja perussuomalaiset Rantaväylän tunnelin osalta syksyn 2012 vaaleissa. Se aiheutti pahan särön seuraavan valtuustokauden yhteistyöhön ja loi turhaa epävarmuutta myös hankkeen toteuttajien keskuuteen.

ILMAPIIRI KIRISTYY – VASEMMISTO VASTUSTAA SÄÄSTÖJÄ

Kesäkuun valtuustossa kiisteltiin 22 miljoonan euron säästöpaketista.

Kaupungin talous oli painunut odotettua enemmän miinukselle ja talousarvio oli jouduttu avaamaan. Neuvotteluyhteys oli katkennut XL:n ja opposition välillä. Pekka Salmi syytti XL-ryhmää valtuustosopimuksen rikkomisesta, kun palveluista joudutaan leikkaamaan. Tätä syytetä ei pormestarikoalition puolella nieltä.

Kokouksen tunnelma oli tiivis ja jännitteinen. Demareiden Pekka Salmen hyökkäys pormestari Niemistä vastaan oli yllättävän raju: hän moitti pormestaria huonosta taloudenpidosta ja johtajuudesta ja luonnehti Tamperetta seudun 'heikoimmaksi lenkiksi'. Salmi viittasi puheessaan

kj. Rantasen parempiin aikoihin. Syytös on kova, sillä pormestari Niemiselle ja kokoomukselle hyvä taloudenpito on ollut kunniakysymys. Jokainen vanha valtuutettu muistaa myös kj. Rantasen säästötoimenpiteet. (Irenen blogi 19.6.2012)

Vaalien läheisyys kuumensi tunteita valtuustosalissa, mutta syytöksissä oli mukana myös katkeruutta. Pekka Salmea ärsytti se, että XL oli kaupunginhallituksessa päättänyt karsia hänen lempilapsensa, Tohlopin talviuintisaunan, pois budjetista. Mausteena sopassa oli vielä toukokuun kokouksessa hävitty tunneliäänestys.

XL oli kaupunginhallituksessa tehnyt lievennyksiä säästölistaan. Tampere-lisän leikkaukset peruttiin ja ikäihmisten palvelujen leikkaukset jaettiin kahdelle vuodelle, eli puolitettiin. Valtuustossa vihreä apulaispormestari Olli-Poika Parviainen vielä lievensi toisen asteen koulutuksen leikkauksia esittämällä, että konsernihallinnosta ja Vuores-projektista siirretään 300 000 euroa toisen asteen opetukseen. Nämä lievennykset säästöihin olivat yhteensä 1,7 miljoonaa euroa.

Tämä ei oppositiota tyydyttänyt, vaan Salmi esitti opposition säästölistan, jossa mm. Rantaväylän tunnelin ja Keskusareenan investointirahoista luovuttaisiin.

Apulaispormestarit todistivat yksi toisensa jälkeen, että säästötoimenpiteet oli toteutettu lautakuntapäätöksiin nojaten ja hyvässä yhteisymmärryksessä toimialojen kanssa. Kritiikille ei juuri jäänyt asiaperusteita. Taloustilanne oli heikentynyt, se oli tosiasia, johon oli reagoitava, vaikka säästöjä ei yksikään valtuutettu tai ryhmä mielellään tehnyt. Opposition mielenosoitukselliset esitykset äänestettiin XL:n enemmistöllä kumoon.

Iisakki Nieminen kuvaili tunnelmia kolumneissaan:

Politikointi on vetänyt kokoomuksen ja demareiden välit jälleen kireälle. Demarit syyttävät kokoomusta ja XL:ää valtuustopöytäkirjan rikkomisesta, kun palveluja heikennetään säästöjen paineessa. Kokoomus syyttää demareita vastuun pakoilusta talouden tosiasioiden edessä. Demarit vyöryttävät syytä talousvaikeuksista pormestarin niskoille. Kokoomus on tästä loukkaantunut – ja ihan aiheesta, eihän Nokian kriisistä voi Tampereen pormestaria syyttää. (Tampere-lainen 30.6.2012)

VUOREKSEN ASUNTOMESSUT ON KESÄN SUURIN YLEISÖTAPAHTUMA

Kesän suur tapahtuma oli Vuoreksessa järjestetyt valtakunnalliset asuntomessut.

Lopultakin, sillä messuja oli jouduttu siirtämään asemakaavavalituksen takia vuodelle. Onneksi Kokkola oli suostunut vaihtamaan paikkaa ja järjesti messut ensin. Se oli onnekas sattuma, sillä Paulin siskon mies Mikko Hyyppä oli Kokkolan messujen isäntä ja antoi hyviä vinkkejä Vuoreksen messujärjestäjille.

Pauli oli aikoinaan esittänyt idean messuista Aamulehden haastattelussa jo vuosituhannen alussa, kun Vuoreksen yleiskaavaa valmisteltiin. Nyt hän oli täysillä mukana messuvalmisteluissa ja ajoi yhdessä Vuoreksen projektipäällikkö

Pertti Tammisen kanssa energia- ja ekotehokkuuden yhdeksi messujen keskeiseksi teemaksi.

ECO2:n tiimi osallistui aktiivisesti messujen valmisteluun. Messualueelle oli tehty Vuores-projektin, kaavoituksen ja ECO2-ohjelman yhteistyönä rakennustapaohjeet, joiden mukaan kaikkien talojen tuli täyttää vuonna 2012 voimaan tulevat uudet energiamääräykset ja olla vähintään A-energiatasoa. Lisäksi omakotitaloihin tuli toteuttaa kiinteistökohtaisia uusiutuvan energian ratkaisuja. Toteuttajia valittaessa energia- ja ekotehokkuus oli yksi pääkriteereistä. Siitä myös palkittiin: passiivi- ja nollaenergiatalon rakentajat saivat viiden vuoden ajan 50 % alennuksen tontinvuokraan.

Tuloksena oli Suomen energiatehokkain asuinalue. Jokaisen talon energiankulutus laskettiin ja esiteltiin uuden energiatodistuksen mukaisesti messuvieraille. Asuntomessuilla esiteltiin 39 kotia, joista omakotitaloja oli 27 kappaletta. Niistä kaksi oli nollaenergiataloja, jotka tuottivat itse oman energiansa uusiutuvilla energialähteillä, ja 8 oli passiivienergiataloja, joissa lämmitysenergian tarve oli vain neljäsosa normaalin uuden talon energiankulutuksesta. Muutkin messutalot olivat uuden energiatodistuksen mukaisesti A-energiatasoa.

Messuilla vieraili yli 145 000 ihmistä. Uusi energiateknikka kiinnosti ja sitä olikin runsaasti tarjolla. Joka kolmannessa pientalossa oli hyödynnetty aurinkolämpöä tai -sähköä ja myös maalämpöä. Esillä oli tuolloin uutta tekniikkaa, kuten ilma-vesilämpöpumppuja ja poistoilmalämpöpumppuja ja erilaisia energiansäästetekniikoita. Uutta oli myös Vuoreksen jätteenkeräysjärjestelmä, joka perustui kortteleiden yhteisiin jätepisteisiin, mistä jätepussit imaistiin maanalaista putkea pitkin Vuoreksen yhteiselle koonta-asemalle. Jäteautot eivät kolistelleet asuntokortteleissa.

Pauli oli vähän tohkeissaan asuntomessujen saamasta myönteisestä julkisuudesta. Aluetta mainostettiin Suomen energiatehokkaimpana asuinalueena. Vihreiden tavoite energiaa säästävien asuntoalueiden kehittämisestä oli saanut lentävän lähdön.

VAALIKAMPANJASSA PALJON PELISSÄ

Syksyn kuntavaaleihin kohdistui paljon odotuksia.

Kokoomus lähti tavoittelemaan pormestaripaikalleen jatkoa, sosiaalidemokraatit lähtivät tavoittelemaan suurimman puolueen asemaa. Perussuomalaiset odottivat samanlaista jytkyä kuin edellisen vuoden eduskuntavaaleissa. Vihreät toivoivat lisäpaikkoja, mutta me pelkäsimme, miten paljon vastuunkantajan rooli rokottaa.

Rantaväylän tunneli nousi vasemmiston ja perussuomalaisten vaalikampanjan keskiöön.

”Tunneli romuttaa talouden”, pelotteli demarien ryhmäjohtaja Pekka Salmi puolueensa Reilu Tampere -lehdessä 10.10.2012 ja vaati hankkeen lykkäämistä. ”Tunnelirahat ovat pois lapsilta ja vanhuksilta”, pelottelivat puolestaan

perussuomalaiset omassa vaalilehdessään. Lehti uhosi, että vaalit ovat kansanäänestys tunnelista ja että ”valtuuston päätöksellä kaupunki voi milloin vain heittää tunnelisuunnitelman romukoppaan”. Lehdessä väitettiin, että tunnelin hinta tulee nousemaan 378 miljoonaan euroon. Pekka Salmi sentään tyytyi puhumaan 100 miljoonan euron nettokustannuksista.

Tarkistetaanpa nämä väitteet.

Tunnelin lopullinen tavoitekustannus oli 180 miljoonaa euroa, ja toteutuneet kustannukset alittuivat tästä noin miljoonalla eurolla. Kun valtion maksoi tästä 33 prosenttia ja maanmyyntituloja ja kaavoituskorvauksia kaupunki sai yli 50 miljoonaa euroa Ranta-Tampellan alueelta, jäi kaupungin nettokuluiksi tunnelista noin 70 miljoonaa euroa.

Vain jos kustannuksiin lasketaan mukaan Näsinkallion maanalaisen eritasoliittymän toteuttaminen, josta ei tosin vieläkään, vuonna 2021, ole tehty päätöstä, voivat kaupungin kustannukset nousta Pekka Salmen ennustamaan 100 miljoonaan euroon. Perussuomalaisten väitteet olivat joka tapauksessa fake news, ja myös Pekka Salmen siltä osin, että tunneli olisi romuttanut Tampereen talouden.

KUKAAN EI OLE IHMISROSKA

Irenen vaaliteemoina olivat köyhyyden ja huono-osaisuuden ehkäisy.

Vaalikortissa oli teksti ”Kukaan ei ole ihmisroska”. Teeman taustalla oli keskustelu keskustorin juopoista, joita eräät kokoomuksen poliitikot olivat kutsuneet ihmisroskiksi.

Aamulehti kirjoitti elokuussa 2012:

Tampereen kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Irene Roivainen (vihr.) ehdottaa, että keskustassa ylenpalttisesti alkoholia nauttiville häiriköille rakennetaan pylvässali, kansan kielellä juoppokatos”. Ajatus oli kopioitu Helsingin kaupunkisosaaliteemasta ja se oli ”vastakkainen mielipide joidenkin valtuutettujen näkemykseen, että laitapuolen kulkijat viedään saareen ja haetaan syksyllä pois. (AL 11.8.2012)

Ehkä nämä sosiaaliset teemat eivät olleet kodin muodikkaita vaaliteemoja, syrjäytyneet seuraavat ehkä vähemmän politiikkaa ja ainakin äänestävät harvemmin kuin hyväosaiset. Kaupungin heikko talous ja säästöpainheet leimasivat vaalikeskustelua ja populistista puhetta investointien leikkaamisesta ja säästävien varojen käyttämisestä palveluihin piisasi.

TUNNELIN VASTUSTAJAT EIVÄT SAA ”JYTKYÄ” VAALEISSA

Vaalitulos on voitto perussuomalaisille ja demareille ja tappio XL-puolueille ja vasemmistoliitolle.

Silti XL säilyttää yhden paikan enemmistön valtuustossa. Kaikille on selvää, että sen varaan ei voi enää rakentaa pormestarikoalitiotia, se on pettymys

XL:lle. Kokoomus kuitenkin säilyttää suurimman puolueen aseman ja käytännössä siten pormestari paikan. Se taas on pettymys demareille. Vaalitulos jättää pelivaraa sille, millaisella koalitiolla jatketaan.

Vihreät menettävät yhden valtuustopaikan ja saavat Tampereella 14,1 % äänistä. Se on -1,6 prosentin tappio. Kaupunginvaltuustoon valitaan kymmenen vihreää: Satu Hassi, Oras Tynkkynen, Anna-Kaisa Heinämäki, Olli-Poika Parviainen, Maija Kajan, Irene Roivainen, Kirsikka Siik, Hanna Hakko ja uusina tulevaisuuden niminä Jaakko Mustakallio ja Juhana Suoniemi. Hanna Hakon ura valtuustossa jää yhden kauden mittaiseksi, kun hän muuttaa ulkomaille.

Ilman Satun paluuta vihreiden tulos olisi saattanut olla heikompi. Harmittelemme Vesa Eskolan putoamista, hän oli ottanut mainiosti paikkansa vihreän sosiaali- ja terveystalouden asiantuntijana.

Perussuomalaiset nousevat vihreiden kantaan saaden 9 valtuutettua, eli peräti 5 lisäpaikkaa. Silti puolue jää kauaksi eduskuntavaalituloksesta. Vasemmistoliitto, keskusta, kokoomus, kristillisdemokraatit ja sitoutumattomat menettävät kukin yhden valtuutetun.

Vihreiden vaalitulos eroaa perinteisesti suuresti eri äänestysalueilla. Paras se on keskustassa, nyt Vihreä liitto on suosituin puolue kolmella äänestysalueella, Sampolassa, Saukonpuistossa ja Tampereen normaalikoululla ja kokoomuksen jälkeen toiseksi suosituin useilla keskustan äänestysalueilla. Sen sijaan lähiöissä vihreät jäävät kauaksi kärjestä ja perussuomalaiset nousevat jopa vasemmiston ohii joissakin lähiöissä.

Sellaisenkin huomion teemme, että vihreillä on vaalista toiseen sukupuolten välillä tasa-arvoisin ehdokasasettelu sekä nuorimmat ehdokkaat ja valtuutetut, niin näissäkin vaaleissa.

Vaikka perussuomalaiset ja sosiaalidemokraatit voittivat vaalit, ei voi sanoa, että Rantatunnelin vastustajat olisivat selkeästi voittaneet. Vihreän valtuustoryhmän ainoa tunnelia tiukasti vastustanut, eli Petri Siuro putosi varavaltuutetuksi. Silti näytti siltä, että uudessa valtuustossa tulisi olemaan enemmän tunnelin vastustajia kuin aiemmassa.

Myös Irene oli varautunut jopa putoamiseen valtuustosta, koska oli valtuuston puheenjohtajana puolustanut valtuuston päätöksiä ja tehtyjä sopimuksia. Lopputulos oli kuitenkin tyydyttävä, vaikka äänimäärä tippui 440:llä. Pohdimme vaalien jälkeen, olisiko XL:n pitänyt rohkeammin puolustaa tehtyjä ratkaisuja ja vielä paremmin perustella moneen kertaan valtuustossa koeteltua tunneliratkaisua.

Kaupunkilehti Tamperelaisen päätoimittaja Sakari Nupponen arvioi vaalitulosta ehdokkaista leimaavasti: ”Vielä kerran vaalit: Tässä jyvät ja akanat” (7.11.2012).

Irene vastasi Nupposelle:

Kaupunginvaltuutetun paikka on luottamushenkilöpaikka, ei sijoitus rankinglistalla. Vaaleissa läpimenneiden välillä ei tehdä eroa jyvien ja akanoihin, kaikki ovat lähtökohtaisesti samanarvoisia kaupunginvaltuutettuja. Eivätkä niitäkään, jotka eivät onnistuneet uusimaan

valtuustopaikkaansa, voi luokitella ”luusereiksi”; lyödyn lyöminen osoittaa vain sivistymättömyyttä.

Henkilökohtaisten äänimäärien vaihteluun on aina useita syitä, niitä voisi toki analysoida. Jos toimituksen asiantuntemus ei siihen riitä, analyysia voi aina pyytää asiantuntijoilta. Luokittelun ongelmallisuudesta kertoo sekin, että ”laskussa” listalla on joukko tunnettuja kansanedustajia. Henkilökohtaisesti olen otettu päästyäni tähän seuraan.

Näitä vaaleja luonnehti Tampereella myös paikallismedian voimakkaat kannanotot ja ikävät ”moskajournalismin” piirteet. Toivoisin, että jatkossa media keskittyisi enemmän tosiasioihin ja huolellisiin analyysiin. (Irenen vastine ja blogi 7.11.2012)

NELOSET LÖYTÄVÄT TOISENSA – LOPULTAKIN

Vaalien jälkeen alkoivat luottamuspaikkaneuvottelut.

Tilanne oli jälleen uusi. XL ei voinut jatkaa yhden paikan epävarman enemmistön turvin. Myös punavihreä enemmistö olisi ollut yhden paikan varassa. Ja niin olisi ollut myös vanhan aseveliakselin enemmistö.

Vasemmisto tuntui nyt hyväksyvän mukisematta sen, että suurin puolue aloittaa pormestarineuvottelut. Vaalitulos puolsi kolmen suurimman yhteistyötä, mutta demarit halusivat vasemmistoliiton mukaan.

Sehän oli koalitio, jota vihreät olivat tavoitelleet jo vuoden 2004 vaalien jälkeen. Myös kokoomuksella oli intressi saada vasemmisto mukaan yhteistyöhön, jotta vaikeassa taloustilanteessa välttämättömien säästöjen läpi saaminen valtuustossa olisi helpompaa. Perussuomalaisten uusi ja poliittisesti arvaamaton ryhmä jäi koalition ulkopuolelle, mutta myös pienryhmät.

Kokoomuksen pormestariehdokas oli Anna-Kaisa Ikonen. Hän edusti kokoomuksen uutta sukupolvea, jolla ei ollut ennakkoluuloja vihreiden suuntaan, eikä kaihoa aseveliakseliin. Laajapohjaiselle yhteistyölle näytti syntyneen hyvät edellytykset.

Apulaispormestareiden paikat sovitettiin ryhmien puheenjohtajille. Leena Kostianen ja Olli-Poika Parviainen jatkaisivat entisissä tehtävissään, SDP:n ryhmäjohtaja Pekka Salmi saisi yhdyskuntapalvelujen ja vasemmistoliiton ryhmäjohtaja Mikko Aaltonen terveyden ja hyvinvoinnin palvelujen ja ikäihmisten palvelujen apulaispormestarin paikan.

Pauli keskusteli jo syksyllä Anna-Kaisan kanssa mahdollisuudesta jatkaa esikunnassa ja tuleva pormestari toivoikin sitä. Hyvä yhteistyökumppanimme Mikko Närhi oli tulossa Anna-Kaisan toiseksi erityisavustajaksi ja Tuija Telén osaamis- ja kilpailukykylautakunnan kehityspäällikön tehtävistä yhteysjohtajaksi. Paulilla oli omalta osaltaan kuitenkin yksi ehto. Hän ei halunnut enää kolmatta kautta työskennellä määräaikaisena, vaan halusi vakinaistaa työsuhteen kaupungilla. Tästä oli puhuttu pormestari Niemisen kanssa ja hän suhtautui asiaan myönteisesti, jos vain luonteva tehtävä löytyy.

Siitä Pauli neuvotteli kaupunkikehitysjohdaja Kari Kankaalan kanssa, jonka alaisuudessa hän puoliksi oli vetäen ECO2-ohjelmaa. Kari tuumi, että

kaupungin ilmastotavoitteet ulottuivat vuoteen 2020, niissä riittää tehtävää mahdollisen pormestarin erityisavustajan pestin päätyttyä. Hän laitto vireille kehityspäällikön vakanssihakemuksen kaupungin kestävän kehityksen hankkeiden kehittämistä ja koordinointia varten.

ECO2 SAA TUNNUSTUSTA JA JATKOAJAN

Sitran rahoitus ECO2-ohjelmalle päättyi vuoden 2012 lopussa. Pauli neuvotteli pormestarin ja Kari Kankaalan sekä XL-ryhmien vetäjien kanssa ohjelman jatkosta.

ECO2 oli saanut erittäin hyvän vastaanoton ja sen myötä Tampere saanut kansainvälistäkin huomiota aktiivisena ja aikaansaavana ilmastokaupunkina. ECO2 oli saanut ensimmäisen palkinnon Pohjoismaiden neuvoston kilpailussa, jossa etsittiin käytännön ratkaisuja ilmastomuutokseen. Raati piti ECO2:ta esimerkillisenä ilmastohankkeena, koska siinä on kunnianhimoiset tavoitteet ja kaupungin johto on pormestari etunenässä sitoutunut siihen.

Vahvin näyttö Tampereen onnistumisesta oli se, että vuoden 2010 jälkeen kasvihuonekaasujen päästöt olivat kääntyneet laskuun, kun siihen saakka ne olivat vuosi vuodelta kasvaneet. Lasku oli pääosin Tampereen Sähkölaitoksen ansiota: siellä oli alettu tehdä tosissaan energiakäännettä, ja nostettu uusiutuvien energialähteiden osuus kolmessa vuodessa kolminkertaiseksi (vuonna 2009 uusiutuvien osuus oli 6 %, vuonna 2010 jo 18 %). Myös muita saavutuksia voitiin näyttää: Joukkoliikenteen matkustajamäärät olivat nousseet kolmessa vuodessa 12 %. Pyöräilijöiden määrä oli kymmenessä vuodessa kasvanut peräti 45 %. Käänne kohti ekotehokasta ja hiilineutraalia Tamperetta oli siis alkanut.

Silti ilmastotyö oli vasta alussa. Tähtäin oli vuodessa 2020. Jatkoajalle löytyi siksi ymmärrystä. Tosin kaupungin talouspäällikkö Jukka Männikkö asetti tyylilleen uskollisena ehdon: Ohjelman tulee korvata Sitran rahoituksen päättymisen tuoma 200 000 euron aukko hankkimalla joka vuosi vähintään sama määrä ulkopuolista rahoitusta. Se oli kova tavoite, mutta samalla hyvä kirittäjä.

Kari Kankaala puolestaan asetti kaksikin ehtoa jatkolle: Projektisilpusta on siirryttävä isompien kokonaisuuksien kehittämiseen, ja ohjelman tiiviimmin tehdä yhteistyötä kaupungin yksiköiden kanssa. Jonkun verran oli nimittäin tullut kritiikkiä siitä, että ECO2 kehittää uusia toimintamalleja ”pormestarin siipien suojassa” ohittaen kaupungin toimintayksiköt. Pauli lupasi parantaa tapansa.

ECO2-ohjelman ensimmäisen kauden päätöstilaisuus järjestettiin marraskuussa 2012 Monitoimitalo 13:ssa. Pääpuhujana oli USA:n suurlähettiläs Bruce Oreck, josta oli tullut lämmin Tampereen ja ECO2-ohjelman ystävä, sillä hän oli intohimoinen ilmaston puolestapuhuja. Hän käytti koko puheensa esittelemällä silloin vielä uutta led-valoteknologiaa. Bruce suositteli Los Angelesin kokeuksiin vedoten, että Tampereen tulisi vaihtaa saman tien kaikki ulkovalonsa led-lamppuihin.

Kaikki eivät poliitikkojen tai virkamiestenkään joukossa olleet tyytyväisiä ECO2-ohjelmaan ja Paulin toimintaan. Kumpi taho lieneekään ollut Tori-lehdessä 14.3.2012 julkaistun mielipidekirjoituksen takana:

“ECO2:n toiminta perustuu siihen, että se omii hankkeita, joita ei edes kykene hoitamaan. Välimäki palkkaa yksikköön työntekijöitä, jotka korottavat kustannuksia ja pyrkivät häiritsemään luonnollisen organisaation tehtäviä.”

Tuo häirikkö sai ECO2-ohjelmalle kolmen vuoden jatkoajan. Jotta homma sujuisi kitkatta uudessa koalitiossa, Pauli pyysi tulevaa apulaispormestari Pekka Salmea vetämään ohjelman ohjausryhmää.

BUDJETTI TEHDÄÄN SOVUSSA – MELKEIN

Vaalien jälkeinen budjettikokous sujui ennätysajassa, sillä laajan budjettisovun ulkopuolelle jäi vain muutama pienryhmä.

Budjettisovussa olevat ryhmät esittivät lisämäärärahoja erityisesti lukioiden kurssitarjontaan ja nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamiseen sekä pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Nyt nousi budjettineuvotteluissa esille myös koulujen pahaksi äityneet sisäilmaongelmat, niiden korjaamiseen esitettiin lisää rahaa.

Vihreiden painotuksia budjetissa olivat opetuksen ja nuorten yhteiskuntatakuun lisäksi päihdeongelmaisten päiväkeskustoiminnan turvaaminen ja kevyen liikenteen suunnittelijan saaminen liikenneyksikköön.

Tulevan pormestarikoalition jännitteet näkyivät kokouksessa, sillä Rantaväylän tunneli jakoi vaalien ja tehtyjen päätösten jälkeenkin ryhmiä. Vasemmisto oli saanut erivapauden äänestää Rantaväylän suunnittelurahoja vastaan. Pekka Salmen esitys Rantaväylälle varattujen 6,5 miljoonan euron poistamisesta hävisi äänin 37–30. XL-ryhmän voimin hankkeen suunnittelumäärärahat saatiin pidettyä budjetissa, eikä valtuusto rikkonut aiempia päätöksiä ja sopimuksia valtion kanssa.

Irene kommentoi:

Tunnustus on annettava XL:n pienryhmille – sitoutumattomille, Kd:lle ja kepulle – että ne olivat linjakkaita loppuun asti, siitä huolimatta, että ne jätettiin uuden pormestarisopimuksen ulkopuolelle. Vasemmistoliiton Jari Heikkilä ei myöskään kääntänyt takkiaan, vaan oli valtuuston linjan puolustajien joukossa. (Irenen blogi 20.11.2012)

TAMPERE SAA ENSIMMÄISEN LUONNONSUOJELUOHJELMAN

Joulukuun valtuustossa hyväksyttiin yksimielisesti Tampereen kaupungin ensimmäinen luonnonsuojeluohjelma.

Sitä oli valmisteltu ympäristösuunnittelija Lasse Kososen johdolla koko vuosi ja vihreät olivat aktiivisesti edistäneet sitä niin lautakunnassa ja

kaupunginhallituksessa. Aiemmin samana vuonna vihreät olivat vasemmistoliiton kanssa tehneet valtuustoaloitteen Teiskon metsien suojelemisesta. Aloitteessa esitetyt kohteet oli nyt otettu mukaan suojeluohjelmaan.

Suojeltavien alueiden kokonaismäärä oli kuitenkin ohjelman ensi versioissa vähäinen, vain 1,5 prosenttia kaupungin maapinta-alasta. Jopa Helsingissä se oli suurempi, 2,9 prosenttia. Tämä herätti kritiikkiä muissakin ryhmissä kuin vihreissä. Kaupunginhallituksessa saatiin esitykseen iso parannus, kun Kintulammen laaja erämaa-alue päätettiin lisätä suojeluohjelmaan. Kansalaispalautteen ansiosta ohjelmaan otettiin myös Hervannan Makkarajärven ja Viitastenperän alueet yhtenäisenä kokonaisuutena, samoin Kaupin Tuomikallion alue.

Luonnonsuojeluohjelma ulottui vuoteen 2020 saakka ja sisälsi 68 luonnonsuojelualueita, jotka tuona aikana oli tarkoitus perustaa. Alkuperäisessä ehdotuksessa alueita oli noin 700 hehtaaria, mutta lisäysten jälkeen yli 1300 hehtaaria.

Vihreät olivat tyytyväisiä ohjelmaan, vaikka aivan kaikkia luontoväen ehdotuksia ei siihen saatu. Ohjelman myötä luonnonsuojelualueiden määrä nousisi 2,5 prosenttiin kaupungin maapinta-alasta ja kaupungin metsistä noin 15 prosenttia tulisi suojelun piiriin.

TIMO P:N JA IRENEEN KAUDET PÄÄTTYVÄT

Timo P. Niemisen viimeiset viikot pormestarina olivat yhtä läksiäistä. Hän järjesti erilaisia jäähyväislounaita, -kahvituksia ja -illallisia kaikille mahdollisille yhteistyökumppaneille. Hänen kuusi vuotta kestänyt pormestarikausi oli ollut muutosten aikaa monessakin mielessä.

Kaupunginjohtajamallista oli siirrytty pormestariin, jossa luottamushenkilöiden asema kaupungin strategisessa johtamisessa korostui. Palvelujen järjestämisessä oli siirrytty tilaaja-tuottajamalliin, jossa palvelujen tuottajina oli kaupungin lisäksi entistä enemmän yhteisöjä ja yrityksiä. Isoissa infrahankkeissa oli päästy sanoista tekoihin ja saatu myös valtio mukaan toteutukseen. Taloudessa oli pitkään jatkunut nousukausi päättynyt ja hitaan kasvun kausi alkanut. Aseveliakselista oli siirrytty uuteen kokoomuksen, keskiryhmien ja vihreiden koalitioon.

Pauli suuntautui jo seuraavan pormestarin aikaan osallistumalla Mikko Närhin kanssa Anna-Kaisa Ikosen pormestariohjelman kirjoittamiseen. Sitä työstettiin laajalla joukolla: Neljän valtuustoryhmän edustajat tuottivat ehdotuksia useissa työryhmissä taloudesta, palveluista, kaupunkiympäristön kehittämisestä ja liikenteestä, ilmasto- ja ympäristöasioista, henkilöstöpolitiikasta, elinkeino- ja elinvoimapolitiikasta.

Lopulta joulukuussa Irenelle koitti valtuustokauden 2009–2012 viimeinen kokous puheenjohtajan paikalta. Kiitospuheessaan hän kiinnitti huomiota siihen, että kokoukset olivat lyhentyneet valtuustokauden aikana vuosi vuodelta.

Puheenvuorojen pituuksien leikkaaminen viidestä kolmeen minuuttiin ja repliikkipuheenvuorojen lyhentäminen kahdesta yhteen minuuttiin näkyi näissä luvuissa positiivisella tavalla. Puheenvuorojen leikkaaminen oli parantanut valtuuston keskustelukulttuuria, edistänyt vuoropuhelua ja spontaanien puheenvuorojen käyttämistä.

Hallitus-oppositio-asetelmakin näytti loiventuneen kauden loppua kohden tultaessa: tilastojen mukaan äänestyksiä oli ollut viimeisenä vuonna aikaisempia vuosia vähemmän. Valtuustoaloitteita oli kuitenkin vaalivuonna jätetty enemmän kuin edellisinä vuosina. Tiedonantotilaisuuksia valtuustolle oli lisätty ja monia muutoksia oli tehty kokouskäytäntöihin, esimerkkeinä sähköinen kokousjärjestelmä ja kokouspäivän siirto keskiviikolta maanantaille.

Irene oli päätöspuheessaan huolissaan siitä, että vuonna 2007 käyttöön otettu uusi toimintamalli ei ole lisännyt valtuuston valtaa siinä määrin kuin tavoiteltiin.

Tilaaaja-tuottaja -malliin siirtymisen yhtenä tavoitteena oli valtuuston vallan lisääntyminen sitä kautta, että tilaajalautakuntien jäseninä on valtuutettuja tai varavaltuutettuja ja niitä johtavat apulaispormestarit. Apulaispormestarit profiloivatkin hyvin lautakuntiansa toimintaa. Olen ollut huolissani valtuuston roolin kaventumisesta pormestarimallin myötä: kaupunginhallituksesta on tullut – professori Aimo Rynnästä siteeraten – ’pikkuvaltuusto’, jossa pieni ydinjoukko tekee suuret linjavedot. Haluan muistuttaa siitä, että valtuusto on edelleen Tampereellakin ylin päättävä luottamuselin ja instituutio, jonka vallan säilyttämisestä on pidettävä huolta.

Kulunutta valtuustokautta leimasi taloustilanteen kiristyminen. Kaupunkilaisten palvelutaso oli kuitenkin pyritty säilyttämään aikaisemmalla tasolla ja jopa hieman parantamaan sitä. Irene harmitteli, että sen hintana oli palveluverkon keskittäminen ja erityisesti sosiaali- ja terveystalouden väheneminen alueilla.

Irene puuttui puheessaan myös vaalikeskusteluihin todeten, että niissä oli asetettu virheellisesti vastakkain suuret investoinnit, kuten Rantaväylän tunnelin rakentaminen, ja käyttötalouden menojen kasvu.

Tampereen kaupunki on sitoutunut ottamaan vuoteen 2030 mennessä vastaan puolet koko kaupunkiseudun väestönkasvusta. Selviämme tästä haasteesta taloudellisesti ja ekologisesti vain tiivistämällä rohkeasti kaupunkirakennetta: rakentamalla Ranta-Tampella, Santalahti, ratapihan alue ja täydentämällä Tammelan kaupunginosaa ja muita kaupunginosia. Tämän lisäksi tarvitsemme sujuvan joukkoliikenteen, joka perustuu sekä raide- että bussiliikenteeseen niin kaupungin sisällä kuin koko seutukunnan alueella. (Irenen puhe valtuustossa ja blogi 20.12.2012)

Pauli kuunteli radion ääressä valtuuston viimeistä istuntoa ja kommentoi Facebookissa: ”Irene Roivainen piti mainion puheen Tampereen kaupunginvaltuuston viimeisen istunnon päätteeksi. Kuuntelin sitä Radio Moreenista ja tunsin ylpeyttä niin vihreää puheenjohtajaa kuin rakasta puolisoani kohtaan. Tampereella on Irenen kaudella tehty eniten muutoksia valtuuston työskentelyyn

sinä aikana kun mä olen Tampereen kuntapolitiikkaan osallistunut, ja se tarkoittaa noin 30 vuotta...” (Paulin FB-päivitys 10.12.2012).

Kiitosta tuli muiltakin, kuten kaupunginvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Marjatta Stenius-Kaukoselta, joka piti kiitospuheen jo kokouksessa. Facebookissa pitkäaikaisen kokoomuslaisen luottamushenkilön Matti J. Mäkelän palautte (19.12.2012) oli ystävällinen: ”Irene! Kaukaa ja varsin läheltä työtäsi valtuuston puheenjohtajana seuranneena haluan sanoa seuraavaa! Olet onnistunut hyvin! Kiitos siitä!”

Toki matkan varrella kuulimme toisenlaisiakin arvioita. Kokoomuksen Erkki Axén paukautti eräässä illanvietossa Paulin kuullen, että ”Irene on huonoin valtuuston puheenjohtaja Tampereella koskaan”. Tätä Ekku ei ole ehkä uskaltanut kotona ääneen sanoa joutumatta ulkoruokintaan, olihan hänen puolisonsa Anneli Kivistö Irenen hyvä yhteistyökumppani, ja nämä ”akka-akselin” jäsenet kutsuivatkin toisiaan ”isosiskoksi” ja ”pikkusiskoksi”.

PORMESTARIOHJELMAA TEHDÄN LAAJALLA PORUKALLA

Anna-Kaisa Ikosen pormestariohjelmaa valmisteltiin vuoden vaihteessa.

Ohjelmaa värkättiin useassa työryhmässä puolueiden luottamushenkilöiden voimin. Monista tavoitteista jouduttiin sorvaamaan aika ympäripyöreitä muotoiluja, jotta puolueiden painotuserot tasoittuivat.

Esimerkiksi kokoomukselle ja vihreille tärkeän palvelujen monituottajamallin rinnalle nostettiin vasemmistolle tärkeä kaupungin oman palvelutuotannon kehittäminen. Elinkeinopolitiikassa kokoomukselle ja vihreille tärkeiden korkean osaamisen alojen kehittämisen rinnalle tuli vasemmistolle tärkeä valmistavan tuotannon alojen kehittäminen.

Yksi iso ja vihreiden näkökulmasta myönteinen painopisteen muutos oli keskustan täydennysrakentamisen aiempaa vahvempi korostaminen ja Kangasalan kanssa suunnitellun Ojala-Lamminrahkan alueen nostaminen Nurmi-Sorilan edelle.

Vihreät olivat tyytyväisiä ohjelman joukkoliikenne- ja ilmastopainotuksiin. Tavoitteeksi asetettiin joukko- ja kevyen liikenteen kulkutapaosuuden nostaminen viidellä prosenttiyksiköllä, mikä on erittäin kunnianhimoinen tavoite. Katuraition toteutuspäätös luvattiin tehdä vuonna 2014.

Sen sijaan vasemmiston vaatimuksesta Rantaväylän tunneliratkaisu päätettiin avata uudelleen. Ohjelmaan kirjattiin: ”Rantaväylän tunnelin suunnitteluvaihe päättyy syksyllä 2013, jolloin valmistuu lopullinen toteutussuunnitelma ja kustannusarvio. Tässä vaiheessa valtuustossa arvioidaan uudelleen hankkeen toteuttamisedellytykset ja aikataulu.”

Kirjaus oli vasemmistolle lupa vastustaa tunnelihanketta edelleen. Olimme pettyneitä siihen, että kokoomuksen ja vihreiden ryhmäpuheenjohtajat suosivat tällaiseen kompromissiin ja aavistelimme, että se tietää vakavia vaikeuksia pormestarikoalition yhteistyölle.

VALTUUSTOKAUSI 2013–2017

KOK+RKP	SDP	VAS	VIHR	KESK	SIT	PS	KD	SKP
17+1	16	7	10	3	1	9	2	1

2013 IKOSEN PORMESTARIKAUSI ALKAA

Anna-Kaisa Ikonen pormestarikausii alkaa tuulisissa merkeissä. Vasemmisto yrittää kaataa Rantaväylän tunnelin. Tunnelin kohtalo ratkeaa: neljä demarinaista äänestää tunnelin puolesta. Ratikan suunnittelu etenee kuin juna.

SUKUPOLVEN VAIHDOS KAUPUNGIN JOHDOSSA

Anna-Kaisa Ikonen (kok) valittiin yksimielisesti pormestariksi valtuuston tammikuun kokouksessa.

Muutenkin luottamuselinten valinnat tehtiin ilman äänestyksiä. Valtuuston puheenjohtajaksi nousi ehkä hieman yllättäen nuori Sanna Marin (sd) ja varapuheenjohtajiksi Irja Tulonen (kok) ja Maija Kajan (vihr). Apulaispormestareiksi valittiin nelosten sopimuksen mukaisesti Leena Kostiainen (kok), Pekka Salmi (sd), Olli-Poika Parviainen (vihr.) ja Mikko Aaltonen (vas.). He olivat myös omien valtuustoryhmiensä puheenjohtajia.

Valinnat kertoivat sukupolven vaihdoksesta niin isoissa puolueissa kuin koko kaupungin poliittisessa johdossa. Myös naiset nousivat vahvasti esille, kun kaupungin kahteen tärkeimpään luottamustehtävään valittiin nainen. Valtuuston johdossa oli ollut jo kolme naista ennen Marinia, mutta nyt myös pormestariksi valittiin nainen.

Apulaispormestareiden salkkujakoa Irene hieman ihmetteli:

Luontevaa toki on, että Parviainen ja Kostiainen jatkavat nykyisillä toimialoillaan, mutta toisaalta olisi voinut odottaa, että salkut jaettaisiin ryhmien koon mukaisessa järjestyksessä. Nyt budjettivaikutuksiltaan (ja myös vastuultaan) painavin salkku meni pienimmälle ryhmälle eli Vasemmistoliitolle. (Irenen blogi 29.1.2013)

Irenen mielestä valintoja ei olisi pitänyt tehdä ”henkilö edellä”, vaan ryhmien ja salkkujen painoarvon mukaan. ”Tilannehan alkoi huolestuttavasti muistuttaa takavuosien tilannetta, jossa ’pitkät pojat’ linjasivat vuosikaudet kahdestaan Tampereen politiikan tahdit. Nyt näitä tahdittajia olisi neljä.” (Irenen blogi 29.1.2013)

Anna-Kaisa Ikosen johtoryhmässä oli 12 jäsentä. Se oli hieman suppeampi kuin Timo P. Niemisen johtoryhmä, ja samalla poliittisesti laajempi. Nyt joryssa oli 5 kokoomuslaista, 2 demaria, 2 vihreää, yksi vasemmistoliittolainen ja kaksi sitoutumatonta virkahenkilöä. Kokoomus oli selvästi ottanut johtavan aseman, sen mikä Jarmo Rantasen aikana oli demareilla, mutta nyt myös vihreät ja vasemmistoliitto olivat mukana kaupungin hallinnon ytimessä.

Irene oli ehdolla kaupunginhallitukseen, mutta asia ei ollut läpihuutojuttu, sillä valtuustoryhmän puheenjohtaja Olli-Poika Parviainen oli lupaillut paikkaa Anna-Kaisa Heinämäelle, joka oli vaaleissa kerännyt selvästi enemmän ääniä. Paikkajakoa valmistelleen työryhmän puheenjohtaja Oras Tynkkynen ehdotti kuitenkin Ireneä kaupunginhallitukseen hänen kokemuksensa perusteella. Valtuustoryhmä hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Irene valittiin myös kaupunginhallituksen toiseksi varapuheenjohtajaksi.

Kaupunginhallitus kokoontui suurelta osin tutulla kokoonpanolla, sillä jo edellisessä kaupunginhallituksessa mukana olleiden lisäksi kaksi meistä valtuuston entiseen puheenjohtajistoon kuuluvista istuu nyt päättäjän paikalla. Helppo meidän olikin Elina Sirénin kanssa vaihtaa tuolia kokouksessa, kun oli jo entuudestaan kartalla käsiteltävistä asioista. Valinnat kertovat siitä, että kaupunginhallitukseen on istutettu pääsääntöisesti kokeneimpia poliitikkoja, opettelu paikka se ei olekaan. (Irenen blogi 29.1.2013)

Kahden vuoden kuluttua Irene jäi omasta tahdostaan ”jähdyttelemään” rivivaltuutetuksi ja vuosiksi 2015–16 kaupunginhallitukseen valittiin vihreistä Jaakko Mustakallio.

Valinnat sujuivat muutenkin hyvässä yhteisymmärryksessä. Pormestari-koalition ulkopuolelle jäi viisi ryhmää, perussuomalaiset, keskusta, kristillisdemokraatit, sitoutumattomat ja SKP, joilla oli yhteensä 16 valtuutettua. Pormestari Anna-Kaisa Ikosen takana oli siis laaja 51 valtuutetun koalitio, ja tiesimme, että monissa kysymyksissä myös pienryhmistä tulisi tukea.

TUNNELIALOITE KOETTELEE KOALITIOTA

Helmikuun valtuustossa keskusteltiin kolmen tunnin ajan Anna-Kaisa Ikosen pormestariohjelmasta ”Uusi Tampere, tervetuloa”.

Nimi oli Mikko Närhin käsialaa, kuten Anna-Kaisan pormestarilogo ja hänen viestintänsä tyyli muutenkin. Uusi Tampere sisälsi myös vihjeen, joka konkretisoitui vuotta myöhemmin Rauno Saaren seutuselvityksessä, jossa suositeltiin kaupunkiseudun kuntien yhdistymistä uudeksi kaupungiksi.

Kiihkeämmin kuin pormestariohjelmasta, valtuustoryhmissä kuitenkin supistiin tiedosta, että demarit ja vasemmistoliitto olisivat jättämässä yhdessä perussuomalaisen kanssa valtuustoaloitteen kaupungin irtautumisesta Rantaväylän tunneliin liittyvästä toteutus sopimuksesta.

Näin kävikin. Kokouksen lopussa jätettiin 35 valtuutetun – eli valtuuston niukan enemmistön – allekirjoittama aloite Rantaväylän tunnelin toteutus sopimuksesta irtaantumisesta jo ennen kesää. Vasemmistonkin hyväksymässä ja samassa kokouksessa käsitellyssä pormestariohjelmassa oli kirjattu, että asia tuodaan seuraavana syksynä valtuustoon ratkaistavaksi.

Vasemmisto näytti jatkavan oppositiopolitiikkaa vielä koalitiossakin. Tämä oli vakava hyökkäys uutta koalitiota ja erityisesti pormestari Ikosta vastaan, totesi Irene blogissaan:

Kun koalitioon lähdettiin, Rantaväylän tunneli -kysymys laitettiin hygieniasyistä hattuhyllylle, nyt se tipahtaa suoraan syliin jo koalition alkumetreillä. Apulaispormestareiden tuolit ovat vielä lämpimiä XL:n jäljiltä, olisi ehkä aika palata lähtöruutuun? (Irenen blogi 17.2.2013)

Lähtöruutuun ei palattu, mutta yleisesti niin kokouksessa kuin vihreissä kyseltiin, miten sosiaalidemokraattisen ryhmän puheenjohtaja Pekka Salmi voi toimia täysin ristiriitaisesti yhdyskuntapalvelujen apulaispormestari Pekka Salmen kanssa. Apulaispormestarina hänen tehtävänsä oli toteuttaa valtuuston tunnelipäätöksiä, ryhmän puheenjohtajana hän yritti kumota ne.

Tämä ristiriita tuli hallitsemaan asian käsittelyä koko vuoden ajan. Pormestari Ikonen yritti saada Pekka Salmea perumaan aloitteen, mutta turhaan. Salmi oli päättänyt kaataa tunnelihankkeen hinnalla millä hyvänsä. Hän perusteli aloitetta sillä, että jos kaupunki irtisanoa allianssisopimuksen ennen kuin toteutusvaihe alkaa kesäkuun jälkeen, päätöksestä ei seuraa kaupungille mitään sanktioita.

Vuosien suunnittelulle, menetettävälle valtion rahoitukselle ja mainehaitalle yhteistyökumppaneiden silmissä hän ei laskenut arvoa. Salmi kommentoi aloitettaan Yleisradiolle 19.2.2013: ”Uudessa valtuustossa on enemmistö, joka vastustaa tunnelia. Siltä vaikuttaa, että tunneli haudataan ensi syksynä.”

Pormestarin esikunnassa mietittiin nyt ankarasti, miten tilanteesta selvitään. Jos aloitteeseen vastataan, vaarana on, että enemmistö valtuutetuista todellakin irtaantuu tunnelisopimuksesta. Tarvittiin lisää aikaa, aloitetta ei voitu viedä valtuustoon keväällä.

Vasemmistolle päätettiin tarjota mallia, joka noudatti myös pormestari Ikonen lanseeraamaa tiedolla johtamisen periaatetta: Perustetaan kaikkien valtuustoryhmien edustajien ja asiantuntijoiden yhteinen työryhmä, joka valmistelee vielä uudestaan Rantaväylän vaihtoehtoista ratkaisusta kattavat vaikutusarvioinnit. Ne tuodaan syksyllä valtuustoon samalla kun tunneliallianssin kehitysvaiheen tuloksena tehtävä toteutus suunnitelma. Päätös Rantatunnelin kohtalosta tehdään selvitysten pohjalta.

Näin myös tapahtui, tunnelin vastustajat suostuivat siihen, että asia ratkaistaan alkuperäisen aikataulun mukaan syksyllä.

Pormestari asetti 20.5. Rantaväylätyöryhmän, jonka puheenjohtaja hän itse oli. Varapuheenjohtajaksi tuli Pekka Salmi ja kaikkien valtuustoryhmien puheenjohtajat ja valtuuston puheenjohtaja Sanna Marin nimettiin työryhmän jäseniksi. Lisäksi työryhmään nimettiin kaikki keskeiset asiaan liittyvät johtavat virkahenkilöt. Sidosryhmien edustajat kutsuttiin Pirkanmaan liitosta, liikennevirastosta ja Pirkanmaan ELY-keskuksesta. Esittelijöinä toimivat tilaajapäällikkö Risto Laaksonen ja hankejohtaja Tero Tenhunen. Paulista tuli työryhmän sihteeri.

Aikaa oli kolme kuukautta. Elokuun puolivälissä piti vaihtoehtoselvitysten olla valmiita syyskuussa pidettävää valtuuston päätöskokousta varten. Kari Kankaala kutsui Risto Laaksosen, Tero Tenhusen ja Paulin luokseen pohtimaan, mitä selvityksiä tehdään, keneltä ne tilataan ja miten ne julkaistaan. Kaikki tajusivat, että kyse on tärkeimmästä työtehtävästä seuraavien kuukausien aikana – mahdottomasta tehtävästä, jossa on pakko onnistua.

Iisakki Nieminen oli jo hyvissä ajoin aloittanut lobbauksen visioimalla, milaista on Ranta-Tampellassa joskus vuonna 2025:

Iisakki laskeutui hissillä yhdeksännestä kerroksesta suoraan Ranta-Tampellankadulle. (...) Kanavan rannalla hän pysähtyi katselemaan veneitä ja portailla istuskelevia nuoria pareja ja heidän leikkiviä lapsiaan. Tunnelma oli vähän kuin Amsterdamissa tai Kööpenhaminassa. (...) Näsijärven rantaraitista oli tullut Suomen tunnetuin ja houkuttelevin rantapromenadi sen jälkeen, kun valtuusto oli päättänyt pitkän pähkäilyl jälkeen syksyllä 2013 laittaa ohitusliikenteen tunneliin ja luoda Näsijärven rannasta kaupunkilaisten vehreän keitaan. Silloin asiasta kiisteltiin, mutta nyt kaikki kiittelevät kaukonäköisiä päättäjiä. Iisakki pysähtyi Näsinsillalla, jonne oli rakennettu näköalaravintola. Pajasaaressa ryhmä turisteja oli lähdössä veneretkelle. Iisakki istui oluelle ja laski, montako purjevenettä Näsin selällä seilasi. (Tampere-lainen 6.3.2012)

TAMPERE PÄÄSEE MUKAAN INNOVATIIVISET KAUPUNGIT -OHJELMAAN

Paulin työajasta puolet kului edelleen ECO2-ohjelmaan.

Kun Sitra oli lopettanut rahoituksensa, haettiin uusia yhteistyökumppaneita. Sellainen löytyi Työ- ja elinkeinoministeriöstä ja Tekesistä, jotka olivat aloittaneet Innovatiiviset kaupungit (INKA) -ohjelman valmistelun. Se oli jatkoa Osaamiskeskusohjelmalle, joka oli päättymässä vuoden 2013 lopussa. Jyrki Laihon ja Jari Jokisen kanssa Pauli valmisteli jo alkuvuonna Tampereen hakeumuksen INKA-ohjelmaan. Kesäkuussa TEM valitsi Tampereen vetämään INKA-ohjelman teemaa ”älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus”.

Kun Jyrki Laiho jäi pois kaupungin palveluksesta, alkoi Pauli koordinoida INKA-ohjelmaa kaupungin päässä ja käytännön toteutus siirtyi Tredean, eli nykyisen Business Tampere Oy:n vastuulle. ECO2 ja INKA toimivat hyvin yhdessä. INKA-ohjelman tavoite oli tukea yritysten älykästä uudistumista ja innovaatioita tarjoamalla kaupungin kehityshankkeita alustoiksi piloteille ja

demonstraatioille. ECO2-ohjelman tavoite oli kehittää vähähiilisiä ja ekotehokkaita ratkaisuja liikkumiseen, asumiseen ja energiantuotantoon ja -käyttöön.

Näin syntyi Smart and Sustainable City -idea, eli visio ja toimintamalli fikstusta ja kestävästä Tampereesta, joka koostuisi älykkästä liikenteestä, ekotehokkaasta asumisesta ja älykkäistä infraverkoista, kuten energia-, vesi-, jäte- ja tietoverkoista. Kaupungin monet hankkeet, kuten uudet asuinalueet, katuratikka, energiaratkaisut ja uudet sähköiset palvelut haluttiin saada älykkäiden teknologioiden kehitysalustoiksi ja näin vauhdittaa teollisuuden uudistumista ja kestäväää kasvua Tampereella.

Anna-Kaisa Ikonen innostui Smart City -teemasta ja näki siinä hyvän mahdollisuuden verkostoitua johtavien eurooppalaisten ja myös amerikkalaisten ja aasialaisten älykaupunkien kanssa. Teollisen internetin ja muun älykkään teknologian kehittämislle oli myös sosiaalinen tilaus, sillä Nokian matkapuhelimien tutkimus- ja tuotekehityksikön alasajon jäljiltä vapaana oli paljon tietotekniikkainsinöörejä, joilla oli innostusta ja visioita uusien yritysideoiden kehittelyyn. Pauli saikin kirjoittaa aiheesta pormestarille useita puheita erilaisiin tilaisuuksiin.

Tästä kaikesta jalostui myöhemmin Smart Tampere -ohjelma, jossa kehitettiin niin digitaalista kaupunkia, hiilineutraalia kaupunkia kuin yrityseskysteemien kaupunkia.

RANTAVÄYLÄTYÖRYHMÄN RAPORTTI VALMISTUU

Rantaväylätyöryhmän raportin kasaaminen työllisti virkamiehiä koko kesän.

Pauli ei paljon ehtinyt lomailla, eivät myöskään Risto Laaksonen ja Tero Tenhunen. He olivat laittaneet konsultit töihin ja joutuivat ohjaamaan vaikutusselvitysten tekemistä. Vaihtoehtoina pitkälle tunnelille selvitettiin – jälleen kerran – lyhyttä tunnelia ja pintavaihtoehtoa.

Pekka Salmen vaatimuksesta uutena vaihtoehtona selvitettiin myös niin sanottua bulevardivaihtoehtoa, jossa Valtatie 12 muutettaisiin kaupungin ylläpitämäksi kaduksi Alasjärveltä Ylöjärven rajalle saakka. Vaihtoehtojen vaikutuksia selvitti viisi konsulttitoimistoa: maankäytön mahdollisuuksia kartoittivat Eriksson Arkkitehdit Oy ja WSP Finland Oy, liikenteellisiä vaikutuksia Sito Oy, talous- ja työllisyysvaikutuksia VTT ja taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia Deloitte Oy.

Lisäksi runsaasta aineistosta valmistettiin havaintomateriaaliksi näyttely ja verkkosivusto, jossa pääsi katsomaan panoraamakuvia ja virtuaalimalleja eri vaihtoehtoista.

Pauli kokosi Riston ja Teron kanssa kaikista selvityksistä lähes 100-sivuisen yhteenvetoraportin, ”Rantaväylän vaihtoehtoselvitys 2013”, joka oli mahdollisimman havainnollinen taulukoineen ja havainnekuvineen eri vaihtoehtoista. Raportti jaettiin työryhmälle ja kaikille valtuutetuille.

Pormestarin asettama työryhmä kokoontui kaikkiaan viisi kertaa ja kuuli monia asiantuntijoita. Tunnelin ja sen vaihtoehtojen vaikutuksia arvioivat

erilaiset hankkeen vaikutuspiirissä olevat toimijat, kuten Kauppakamarin, ay-liikkeen, maansiirtourakoitsijoiden ja rakennusliikkeiden edustajat. Myös LVM:n ja Rantaväyläliikkeen edustajia kuultiin. Rantaväylän allianssin kehitysvaiheen raportti esiteltiin tuoreeltaan työryhmälle, kun se kesäkuussa valmistui.

Työryhmän kokoukset olivat hyvin asiallisia ja keskustelevia, aivan jotain muuta kuin julkisuudessa käyty tunnelikiistely. Vain viimeinen kokous, jossa hyväksyttiin selvitysten johtopäätökset, oli erimielinen.

Selvitykset tukivat pääosin pitkää tunnelia. Mielenkiintoinen ja tärkeä asia oli tietenkin eri vaihtoehtojen hintalappu. Bulevardi oli bruttokustannuksiltaan edullisiin ja pitkä tunneli kallein. Mutta kun laskettiin kaupungin nettokustannukset, eli mukaan otettiin valtion rahoitusosuudet ja maanjalostuksen tulot, bulevardi osoittautuikin kalleimmaksi vaihtoehdoksi. Halvimpia olivat lyhyt tunneli ja pintavaihtoehto, mutta ero pitkään tunneliin oli vain 3 miljoonaa euroa. Kun mukaan laskettiin se tosiasia, että pitkän tunnelin suunnitteluun oli jo käytetty yli 6 miljoonaa euroa rahaa, mitä ei voitu siirtää muiden vaihtoehtojen hyväksi, oli pitkä tunneli todellisuudessa edullisin vaihtoehto.

Pitkä tunneli mahdollisti eniten uutta asuntorakentamista. Tästä johtuen vaihtoehdon työllisyysvaikutukset olivat suurimmat.

Pitkän tunnelin ympäristöedut olivat myös selkeitä. Melu- ja päästövaikutus sekä tien estevaikutus poistuivat yli 2 kilometrin matkalta kaupungin keskustassa Näsijärven rannalla. Myös maisemalliset vaikutukset olivat positiivisia, sillä lyhyessä tunnelissa jouduttaisiin tekemään eritasoliittymä Mustalahteen ja pintavaihtoehdossa myös Onkiniemeen. Meluvallit rumentaisivat maisemaa. Bulevardivaihtoehto ei olisi maisemallisesti yhtä paha, mutta siinäkin tien estevaikutus säilyisi.

Työryhmän enemmistö hyväksyi selvitysten johtopäätökset, mutta Pekka Salmi kirjoitti eriävän mielipiteen, johon Jari Heinonen (skp) ja Aarne Raevaara (vata) yhtyivät. Salmen mukaan selvitys oli ”täysin puolueellista ja tarkoitushakuista”. Esimerkkinä hän mainitsi sen, että Näsinkallion eritasoliittymän kustannusta (25 milj. euroa) ei ole otettu laskelmissa huomioon. Se piti paikkansa, mutta eritasoliittymästä aiottiinkin tehdä vain varaus, ja jättää myöhemmin ratkaistavaksi, rakennetaanko liittymä.

Syyskuun alussa kaupunginhallitus hyväksyi äänin 6–5 valtuustolle annettavan esityksen tunnelin rakentamisesta. Pekka Salmi raivostui, kun kokouksessa esittelijänä toiminut tilaajapäällikkö Risto Laaksonen kertoi allianssin saaneen kehitysvaiheen valmiiksi ja osapuolet olivat allekirjoittaneet loppuraportin, joka käytännössä on yhtä kuin hankkeen toteutussuunnitelma.

Salmi väitti Laaksosen toimineen omavaltaisesti ja vastoin pormestarin ja kaupungin johtoryhmän ohjeita. Hän väitti virkamiesten pyrkineen mitätöimään valtuuston mahdollisuudet estää tunnelin toteuttaminen ja pelkäsi, että kehitysvaiheen loppuraportin allekirjoittaminen esti kaupunkia irtisanoutumasta hankkeesta.

Rantaväylätyöryhmän työ eri vaihtoehtojen tarkasteluksi oli pelkkää luetta alusta alkaen. Muita vaihtoehtoja ei edes haluttu selvittää tosiaan, koska silloin pitkä tunneli olisi osoittautunut kalleimmaksi vaihtoehdoksi. Nyt sitten tunnelin vastustajilta vedetään mattoa alta, kun sopimusten juridinen irtisanomismahdollisuus mitätöitiin. (Pekka Salmen blogi 3.9.2013)

Nämä pelot olivat turhia. Allianssimallin luonteeseen kuuluu, että päätökset tehdään yksimielisesti ja jos kaupunki hankkeen toisena pääosapuolena ja rahoittajana olisi halunnut siitä irtautua, se olisi sen voinut tehdä ja allianssi olisi purkautunut. Kustannuksia siitä kyllä olisi tullut. Liikennevirasto oli jo elokuussa lähettänyt kaupungille kirjeen, jossa ilmoitti, että mikäli kaupunki vetäytyy hankkeesta, jäävät kehitysvaiheen kustannukset, 6,5 miljoonaa euroa, kaupungin kannettavaksi, ja tietysti myös eduskunnan myöntämä 61 miljoonan euron valtion rahoitusosuus saamatta.

Työryhmä oli työnsä tehnyt. Nyt päätös ei ollut ainakaan tiedon puutteesta kiinni.

TUNNELIVALTUUSTO LÄHESTYY: TIETO VASTAAN RYHMÄKURI

Tilanne ei näytä hyvältä.

Valtuuston kokoukseen on aikaa kuukauden päivät. Mikko Närhi ja Pauli pitävät listaa äänestystilanteesta. Näyttää siltä, että tunneli voi hävitä jopa äänin 30–37.

Esikunnassa käydään nimi nimeltä valtuutettuja läpi ja mietitään, keneen voisi selvitysten tuottamalla tiedolla vielä vaikuttaa. Ehkä Mikko Aaltooseen ja Sirkkaliisa Virtaseen? Molemmat sanovat kuitenkin pitäytyvänsä puolueensa vaalien alla ottamassa kannassa: tässä taloustilanteessa tunneliin ei ole varaa. Entä kristillisten Leena Rauhala? Hän ei ollut ottanut ehdotonta kantaa tunnelia vastaan, kuten ryhmätoverinsa Satu Sipilä. Leena tutustuu Rantaväylätyöryhmän raporttiin ja ilmoittaa äänestävänsä tunnelin puolesta.

Tilanne 31–36.

Kokoomuksessa on yksi tunnelin vastustaja, Erkki Axén. Häneen ei kannata tuhlaa ruutia, ei mikään fakta saa miestä muuttamaan kantaansa. Vihreän ryhmän tunnelin vastustaja Petri Siuro oli pudonnut ensimmäiseksi varavaltuutetuksi. Silti vihreissäkin on tunnelikriitikko, Juhana Suoniemi. Hän on inostunut bulevardivaihtoehdosta ja esittelee kansainvälisiä esimerkkejä, miten autoväylien purkaminen on vähentänyt liikennemääriä.

Vihreiden ryhmässä keskustellaan pitkään, millä edellytyksillä Juhana voisi tukea pitkää tunnelia. Ratkaisu löytyy siitä, että hän saa kirjoittaa päätöksen saatteeksi ponsia, joilla ohjattaisiin investointeja autoliikenteen edistämisestä joukkoliikennehankkeisiin.

Tilanne: 32–35.

Tiedämme, että SDP:n ryhmä ei ole yksimielisesti tunnelia vastaan, kuten ei ole ollut missään vaiheessa. Ryhmäkuri on kuitenkin tavallista kovempi,

kenellekään ei varmasti anneta lupaa äänestää tunnelin puolesta. Pormestari keskustelee useiden demarivaltuutettujen kanssa syyskuun ensimmäisellä viikolla. Samoin Mikko ja Pauli hankkiutuvat Näköalan kahvilassa kokousten väliajalla demarien pöytään rupattelemaan aina sopivalla hetkellä. Saamme lobbauksia tässä asiassa myös demarien veteraanivirkamiehiltä, Lasse Eskoselta ja Pekka Kivekkäältä, jotka ovat niin tässä kuin monessa muussakin isossa kehityshankkeessa kaupungin virallisen linjan takana.

Entinen yhdyskuntapalvelujen apulaispormestari Tarja Jokinen on ollut panemassa tunnelihanketta liikkeelle ja tunnustaa hankkeen edut vaihtoehtoihin verrattuna. Samoin tekee toinen entinen apulaispormestari Riitta Ollila. Rantaväyläryhmän raporttia lukee tarkkaan myös opettaja Johanna Loukaskorpi. Erityisesti hankkeen talous- ja työllisyysvaikutukset saavat heidät pohtimaan, kumpi painaa vaakakupissa enemmän, puolueen vai kaupungin etu.

”Tapaamme Hanna Tainion viikonloppuna”, kertoo Johanna syyskuun ensimmäisellä viikolla Mikolle ja Paulille. ”Jos Hanna lähtee mukaan, meitä on neljä ja silloin teemme sen.”

Hanna Tainio oli ollut valtuuston puheenjohtajana vuosina 2005–6, kaksi kertaa SDP:n pormestariehdokkaana ja noussut kansanedustajaksi vuoden 2011 vaaleissa Pirkanmaan äänikuningattarena. Hän oli ollut eduskunnassa päättämässä Rantaväylän tunnelin valtion rahoituksesta. Hän ymmärsi valtuuston päätösten ja sopimusten merkityksen. Silti oman ryhmän enemmistöä vastaan asettuminen oli kova paikka, hän saattaisi riskeerata siinä koko poliittisen tulevaisuutensa.

Jännitämme viikonloppuna, mitä tuleman pitää. Sunnuntai-iltana soi puhelin: pormestari Ikonen kertoo neljän demarinaisen julkaisseen tiedotteen. He ilmoittavat siinä aikovansa äänestää Rantaväylän tunnelin puolesta.

Luemme uutisen maanantaina 9.9. Aamulehdestä. Tarja Jokinen, Johanna Loukaskorpi, Riitta Ollila ja Hanna Tainio perustelevat kantansa muutosta sillä, että tehdyt selvitykset osoittavat pitkän tunnelin olevan työllisyyden ja talouden kannalta paras vaihtoehto. Myös kaupungin keskustan kehittämisen kannalta pitkä tunneli tarjoaa parhaat mahdollisuudet. He haluavat asettaa kaupungin edun oman puolueensa kannan edelle.

Samassa lehdessä on koko sivun ilmoitus: ”Tätä ei ole kerrottu: Tunneli tukkisi keskustan liikenteen”. Asialla olivat Tampereen perussuomalaiset, jotka ovat ostaneet 17 000 eurolla koko sivun pelotellakseen vielä viime metreillä niin valtuutettuja kuin tamperelaisia tunnelia vastaan.

Kun Pauli menee aamulla töihin, on virastotalon viidennessä kerroksessa Mikko Närhi jo piirtänyt uudet numerot taululle:

Tilanne: 36–31.

Uutinen muutti asetelmat kertaheitolla. Pekka Salmi oli raivoissaan. Ilalla demarien valtuustoryhmä teki ryhmäpäätöksen äänestää tunnelia vastaan eikä antanut naisille poikkeuslupaa, vaan päätti, että ryhmän kannan vastaisesti äänestävät erotetaan ryhmästä valtuustokauden loppuajaksi. Se ei

Tiedolla johtaminen näytti osoittautuvan toimivaksi taktiikaksi.

Irene katsoi, että valtion kanssa tehty sopimus sitoo uuttakin valtuustoa:

Sopimuksen rikkominen saattaisi kyllä tämän kaupungin päätöksenteon outoon valoon. Tässä suhteessa olen pyrkinyt toimimaan johdonmukaisesti edellisenä valtuuston puheenjohtajana, vaikka monet meistä edellisen kauden valtuutetuista saimmekin maksaa viime vaaleissa korkea hinnan tästä. Siksi arvostan erittäin suuresti ex-valtuuston puheenjohtaja Tainion ja ex-apulaispormestareiden Jokinen ja Ollila päätöstä asettua tunneliratkaisun taakse tänä iltana. He toimivat aikaisemmasta asemavaltuutuksesta käsin ryhdikkäästi. Valtuutettu Loukaskorpi on vain muuten siviilirohkea nainen.

Lopuksi Irene esitti, että jatkoa ajatellen meidän on luotava pelisäännöt isojen, usealla valtuustokaudelle sijoittuvien hankkeiden toteutukselle.

”Meillä ei ole enää varaa katteettomille vaalilupauksille ja äkkijarrutuksille. Viime viikot ovat toivottavasti osoittaneet sen moraalisen rappiotilan, mihin pöyhöpopulismi johtaa: yksittäisiä virka- ja luottamushenkilöitä nostetaan tarkeitushakuisesti tikunnokkaan, kun muut pelimerkit on käytetty.”

Viiden tunnin keskustelun jälkeen päästiin äänestämään. Yllätyksiä ei enää tullut, vaan valtuusto hylkäsi ensin Perussuomalaisen pöydällepanoesityksen ja sitten Pekka Salmen hylkäsesityksen. Äänin 36–31 valtuusto päätti, että Rantaväylän tunneli rakennetaan.

Salissa ei nähty voimakkaita tunteenpurkauksia. Pormestarin toivomuksesta tunnelin kannattajat ottivat voiton vastaan hillitysti. Häviäjiä ei haluttu loukata. Maljat kyllä kohotettiin, mutta vasta myöhemmin ja pormestarin kokoushuoneessa. Valtuuston puheenjohtaja Sanna Marin (sd) katsoi viisaasti heti tulevaisuuteen ja toivoi, että nyt päästään normaalin toimintaan: ”Itse toivon, että tästä ei kovin pahoja arpia jää. Meillä on paljon muitakin isoja kysymyksiä tulossa eli kyllä tästä on nyt suunta eteenpäin. Valtuusto on asian käsitellyt, pulinat pois.” (Yle Tampere 17.9.2013)

JÄLKIPELIÄ MEDIASSA JA VALTUUSTORYHMISSÄ

Jälkipeliä jatkui kuitenkin mediassa ja blogeissa.

Aamulehti uutisoi Irenen kriittisen puheenvuoron ”hyökkäyksenä” demareita ja vasemmistoliihtoa kohtaan. Irene vastasi, että se ei ollut tarkoitettu hyökkäykseksi, vaan kritiikiksi vasemmalle laidalle, joka ei tässä asiassa kantanut vastuuta tehdyistä päätöksistä ja sopimuksista. Pormestariohjelmassa tunneli oli sovittu erilliskysymykseksi. Demareiden ryhmänjohtaja ja apulaispormestari Pekka Salmi oli käyttänyt tätä porsaanreikää hyväkseen.

Koalition jatko riippuu siitä, voidaanko sopia sellaiset pelisäännöt, ettei vastaavia ”erilliskysymyksiä” enää ilmene loppukaudella. Apulaispormestari Salmen irtiotot arvioidaan varmasti demareiden omassa ryhmässä. Mutta tämä ei riitä: koalition muiden ryhmien on arvioitava, onko Salmella edellytyksiä jatkaa tehtävässään. Apulaispormestari, joka

kyseenalaistaa toimialansa keskeisten virkahenkilöiden toiminnan ja ammattitaidon, ei voi jatkaa tehtävässään ilman perusteellista keskustelua ja julkista anteeksipyyntöä. (Irenen blogi 17.9.2013)

Irene arveli, että ”jos valtuusto olisi koululuokka, Pekka-poika olisi siirretty tarkkailuluokalle”. Tästä ja Salmen apulaispormestarin paikan kyseenalaistamisesta puolestaan Pekka loukkaantui ja Irene joutui vetämään sanojaan takaisin seuraavassa blogissaan:

Verratessani valtuustoa koululuokkaan ja pojitellessani Pekkaa en halunnut pilkata häntä tai tehdä häntä naurunalaiseksi. Apulaispormestari Salmi on pätevä ja rohkea henkilö, jota on helppo arvostaa tämänkin tapauksen jälkeen. Me kaikki teemme virheitä, mutta voimme myös oppia niistä. En ole esittänyt koalition hajottamista tai Pekka Salmen erottamista. Toivon vain reilua peliä ja suoraselkäisyyttä. (Irenen blogi 23.9.2013)

Tunnelipäätöksen jälkeen Pekka Salmi kutsui ryhmänsä ylimääräiseen kokoukseen 29.9. Neljä naisvaltuutettua erotettiin ryhmästä valtuustokauden loppuun saakka. Päätös näkyi myös valtuustosalissa, jossa oman sosiaalidemokraattisen valtuustoryhmän perustanut nelikko sijoitettiin salin takaosaan. Irene moitti tätä päätöstä, olihan takariviin joutuneiden joukossa entinen valtuuston puheenjohtaja ja kansanedustaja Hanna Tainio.

Hanna joutui maksamaan tunnelipäätöksestä kovan hinnan. Puoluetoverit ja tunnelin vastustajat ryöpyttivät pitkään naisnelikkoa julkisuudessa, puhuttiin mm. ”pettäjänaisista”. Se oli oman aikansa vihapuhetta, joka ei voinut olla vaikuttamatta myös Tainion kannatukseen seuraavissa vaaleissa. Hanna putosi eduskunnasta ja demariäänestäjät löysivät uuden idolin: Sanna Marinin, josta tuli vuoden 2015 vaalien äänikuningatar lähes samalla äänimäärällä kuin Hanna Tainio edellisissä vaaleissa.

Tunnelin rakentaminen alkoi heti päätöksen jälkeen lokakuussa 2013. Valmista tuli vauhdilla, tehtiinhän töitä kahdella Sandvikin Tampereen tehtaiden valmistamalla jättiläiskokoisella tunneliporakoneella, jotka oli ristitty Anna-Kaisaksi ja Ireneksi – uusi valtuuston puheenjohtaja ei ollut halunnut tällaista kunniaa itselleen. Meillä on kotona porakone ”Irenen” pienoismalli, joka on lastenlastemme suosikkilelu. Tunneli valmistui puoli vuotta etuajassa syksyllä 2016, ja budjettikin piti, tai oikeastaan alittui miljoonalla eurolla. Allianssimalli osoitti voimansa.

Jälkeenpäin ajatellen tunnelin vastustaminen sai aivan suhteettomat mitat. Olihan kyse isosta hankkeesta, mutta sittenkin vain maantietunnelista. Tunnelista kasvoi ”elämää suurempi kiista”. Se liittyi ehkä siihen, miten Tampereella muutenkin intoillaan liikenneasioista. Autoilijat pitävät etuoikeuksistaan kiinni ja kokevat, että heitä syrjitään, kävelijät syyttävät pyöräilijöitä, pyöräilijät autoilijoita. Ehkä tamperelaiset suhtautuvat liikenteeseen edelleen kuin pikkukaupungin asukkaat. Tunneli näyttäytyi liian suurelta hankkeelta. Ei osattu ajatella sitä, että tunneli tehdään tulevaisuutta varten. Moni puhui ”hukkaputkesta”, joku sanoi, että ei tule koskaan ajamaan tunneliin, toinen naureskeli, miten

Tampereella tehdään tunneli tasamaalle, ja kolmas ihmetteli, miten ajaminen tunnelissa voi olla sujuvampaa kuin maan päällä. Vastasimme ihmettelijälle, että koska liikennevalot poistuvat. Mutta mielipiteet eivät juuri muuttuneet, vaikka tietoa tuli lisää. Liikenneasioissa Tampereella jokainen on itsensä paras asiantuntija.

Mutta sitten tunneli tuli valmiiksi, ja tamperelainenhan ei usko ennen kuin näkee.

Kävelimme 50 000 muun tamperelaisen kanssa tunnelin läpi Tampereen päivän tapahtumassa 2. lokakuuta 2016. Torvisoittokunta soitti Tammerkoski-humppaa ja grillimakkara teki kauppaansa. Tunnelma oli iloinen kuin Vaputorilla. Suurin piirtein Tammerkosken alapuolella meitä vastaan tulivat Mikko ja Eeva Närhi.

”No mitä pidätte?”, Pauli kysyi.

”Ei huono”, Eeva vastasi.

”Täällähän on koko kaupunki”, Irene sanoi.

”Oletteko jo maistaneet makkaraa? Pauli, mulla olisi vähän asiaa ratikasta”, Mikko jatkoi.

RATIKAN SUUNNITTELU ETENEE KUIN JUNA

Samaan aikaan kun valtuustoryhmissä kiisteltiin tunnelista, jatkui raitiotien suunnittelu ilman suurempaa mekkaa.

Jo helmikuussa oli saatu MAL-sopimuksessa varmuus siitä, että valtio osallistuu 30 prosentilla raitiotien suunnitteluun ja toteutukseen. Projektiryhmä laati hankkeen projektipäälliköksi palkatun Ville-Mikael Tuomisen johdolla raitiotien yleissuunnitelmaa. Pauli oli mukana Kari Kankaalan ja Risto Laaksosen vetämässä hankkeen ohjausryhmässä. Työtä tehtiin yhdessä Turun kaupungin kanssa ajatellen, että tästä saataisiin synergiaetua ja jopa taloudellista etua, jos ratikkahankintoja päästäisiin tekemään yhdessä. Se oli turha kuvitelma, turkulaiset jäivät jälkeen Tampereesta miettimään, olisiko bussi sittenkin parempi vaihtoehto.

Tampereella sen sijaan keskustelun keskiössä olivat jo linjausvaihtoehdot. Niistä kyseltiin kaupunkilaisten mielipiteitä: Pispalan kannas ja Sammonkatu saivat suosiota. Mikko Närhi nostatti kansalaisliikettä raitiotien puolesta ja perusti Facebookiin Ratikka Tampereelle -ryhmän, joka sai nopeasti yli 3000 jäsentä. Vihreät valtuutetut ja aktiivit olivat äänekkäimpiä ratikan puolestapuhujia Aamulehdessä, Tamperelaisessa ja sosiaalisessa mediassa.

Irene osallistui ratikkalinjausten valintaan kaupunginhallituksessa ja valtuustossa touko-kesäkuussa. Kaupungin länsipuolen linjaus odotti tunneliratkaisua, mutta länsipuolelle oli tarjolla uusi ratkaisu: ratikka kulkisi Sammonkatua, mutta TAYS saisi oman linjan keskustaan. Se sai tuen myös valtuustolta.

Värikkään keskustelun jälkeen valtuusto antoi lähtölaukauksen ratikkalinjan suunnittelulle tässä vaiheessa kaupungin itäpuolelle: Hervannasta Sammonkatua Keskustorille sekä pistoraide Itsenäisyydenkadulta

Teiskontietä yliopistollisen sairaalan alueelle. Keskustelussa lanseerattiin termi ”ratikan rakastajat”, joiksi etenkin vihreät valtuutetut ilomielin leimautuivat. (Irenen blogi 18.6.2013)

Lokakuussa ratikka oli taas kaupunginhallituksen suunnittelukokouksen listalla. Linjauksen osalta virkamiehet esittivät Pispalan valtatie -vaihtoehtoa. Tätä ratkaisua puolsi ennen muuta käyttäjävolyyymi. Kokouksessa sai kannatusta myös Paasikiventien linja, mutta koska asian odotettiin jakavan jokaista valtuustoryhmää, päädyttiin kuulemaan vielä lähemmin valtuustoryhmien kantoja.

Irene kannatti Paasikiventietä:

Olen itse ollut Paasikiventien linjauksen kannalla ennen muuta Särkänniemen tavoitettavuuden vuoksi, mutta vaikuttaa siltä, että enemmistö omasta valtuustoryhmästäni on toista mieltä. Eilistä keskustelua kuunnellessa syntyi vaikutelma, että yksityisautoilua ei haluta Pispalan valtiella rajoittaa, mikä saattaa luoda paineita rantavaihtoehdolle. (Irenen blogi 8.10.2013)

Kokouksen tärkein asia liittyi kaupunkiraitiotien suunnittelun ja toteutuksen aikatauluun. Vihreät pyrkivät nopeuttamaan hanketta. Valtuustoryhmien välisissä neuvotteluissa oli ollut esillä ajatus, että kaupunginvaltuusto päättäisi hankkeen toteutuksesta keväällä 2014. Tavoitteena oli kaupunkiraitiotien ensimmäisen vaiheen (esim. Hervanta - keskusta) ottaminen liikennöintikäyttöön vuonna 2018. Näistä periaatteista ainakin nelosten koalition neuvottelijoilla oli ollut yhtenäinen kanta. Tämä aikataulu sovittiin jatkovalmistelun pohjaksi ja asia eteni lokakuun lopussa pidettävään kaupunginhallituksen kokoukseen.

Kaupunginhallitus päätyi lokakuun lopulla yksimielisesti linjaamaan ratikkareitin Paasikiventien kautta. Pispalan valtatie olisi puoltanut muiden muassa olemassa oleva kaupunkirakenne asukkaineen ja Raholan ja Tesoman laajenemissuunta. Paasikiventien ratkaisua puolsivat nopeus, Santalahden alueen kehittäminen ja Särkänniemen tarpeet sekä Pispalan valtatie liikenteen haasteet. Vihreille oli tärkeintä, että asia menee ripeästi eteenpäin, reitti ei ollut kynnyskysymys. Valittu vaihtoehto sisälsi kuitenkin monia kysymysmerkkejä mm. lisäraiteiden, risteysalueiden ja kaavoituksen osalta. Siltä varalta, että valittu vaihtoehto näyttäisi hidastuttavan hanketta, sovittiin, että linjaus voidaan ottaa uuteen tarkasteluun.

Kaupunginhallituksen konsensushenkinen ratkaisu yllätti paitsi median, myös aktivistien ratikkaryhmän, joka Facebookissa haukkui päätöksenteon ja päättäjät lyttyyn. Heidän mielestään asiantuntijoiden ja kansalaispalautteen olisi pitänyt painaa vaakakupissa enemmän. (Irenen blogi 22.10.2013)

Pispalalaisten kritiikki sai aikaan sen, että 11.11. valtuustossa käytiin kolmen tunnin keskustelu pelkästään ratikan linjausvaihtoehdoista. Lopulta pormestari esitti, että Pispalan valtatie vaihtoehto selvitetäisiin vielä kertaalleen.

Syksyllä europarlamentaarikko Satu Hassi kutsui Tampereen kaupunginhallituksen tutustumaan europarlamentin toimintaan ja samalla Strasbourgin ja Zürichin raitiotieihin.

Satu lupasi maksaa europarlamentaarikkojen vierailubudjetista 6000 euroa matkan kuluista, jolloin kaupungin kuluiksi jäisi vain 14 000 euroa. Aamulehti teki matkasta klikkijutun verkkosivuilleen ja sai aikaan somekohun: ”14 000 euron lasku veronmaksajille – Tampereen ylin johto ratikkamatkalle Eurooppaan”. (AL 18.10.2013). Aamulehden neljä verkkouutista matkasta keräsivät yli 700 kommenttia ja aiheuttivat päänaavaa virastotalolla ja kaupunginhallituksen jäsenissä. Yksi kaupunginhallituksen jäsen jopa ilmoitti itse maksavansa matkan, mikä tietysti aiheutti vain lisää kohua.

Lopulta Aamulehti totesi pääkirjoituksessaan, että some-kohu – jonka se itse oli uutisoinnillaan synnyttänyt – on sekoilua:

Seis some-sekoilu

Tampereen kaupungin poliittisiin päättäjiin on iskenyt pimeä some-pelko. Pikkuasioita pallotellaan edestakaisin ja toisia selitellään jälkikäteen ”no, mut kun mä en tienny” -höpötyksillä.

Ratikkamatka Strasbourgiin ja Zürichiin on järkevä tehdä. 14000 euron hintaisena yhdelletoista hengelle se on jopa edullinen. EU-parlamentin 6000 euron apu on tässä suorastaan innovaatio.

Nykymaailman kehityksen kerkassa pysyminen edellyttää välillä matkustamistaakin. Kaikkea ei saa selvitetyn googlettamalla. (AL 25.10.2013)

Osallistuimme vuosien varrella useallekin kaupunginhallituksen, sen suunnittelujaoston ja Pauli myös asiaa valmistelevien virkamiesten ratikkamatkoille. Ne olivat hyvinkin tarpeellisia, vaikka itse kukin on ratikoilla matkustanut turistinakin. Opintomatoilla tapasimme kaupunkien edustajia ja kuulumme, miten moderneja raitiotiejärjestelmiä on rakennettu ja miten ne on otettu vastaan. Oli hienoa nähdä, miten ratikka kulkee viherrataa pitkin Freiburgin keskustan läpi tai miten hiljainen raitiotie on Bordeaux’n kaduilla. Tällaista Tampereellekin!

Näillä matkoilla viimeistään kaupunginhallituksen jäsenet tajusivat, millainen ratikkarenessanssi Keski-Euroopassa on käynnissä.

IRENE NOSTETAAN VIRASTOTALON SEINÄLLE

Tampereen kaupunki tapaa maalauttaa muotokuvan kustakin valtuuston puheenjohtajasta tämän toimikauden jälkeen. Lokakuussa Aleksis Kiven päivänä julkistettiin Irenen muotokuva Raatihuoneella.

Valtuuston uusi puheenjohtaja Sanna Marin puhui muotokuvan äärellä:

Tunnumme Irene Roivaisen määrätietoisena ja periksi antamattomana naisena ja kuntavaikuttajana. Tästä kertoo myös se, että hän on ollut ensimmäinen vihreä valtuutettu kaupungin ykköspaikalla. Mielestäni nämä luonteenpiirteet näkyvät hyvin myös muotokuvassa. Toinen asia mikä muotokuvasta mielestäni välittyy on Irenen syvä kunnioitus valtuustotyötä ja valtuuston puheenjohtajan asemaa kohtaan. Valtuustolle hän on ollut tiukka, mutta samaan aikaan tasapuolinen puheenjohtaja.

Muotokuvan oli maalannut mänttäläinen taiteilija Riikka Lenkkeri, joka oli maalannut myös valtuuston puheenjohtajana vuosina 2005–2006 toimineen Hanna Tainion muotokuvan. Irene tapasi Riikan virastotalolla ja ensimmäisiä luonnoksia tehtiin virastotalon saunakamarissa. Irene esitteli Riikalle myös valtuustosalin komeaa Birger Kaipiaisen Orvokkimeri-teosta ja ehdotti, että se tulisi maalauksen taustaksi.

Taiteilija innostui tästä ja kuvasi ratkaisuaan: ”Orvokkimeri löysi viimeisen versionsa maalausta halkovana kukkanauhana, jossa paksulla värillä vedetyt siveltimenvedot pyrkivät nostamaan syvää, tummaa sinistä väriä esille.”

Kiitospuheessaan Irene sanoi, että Orvokkimeren sini ja musta puku merkitsevät hänelle syvyyttä ja arvokkuutta.

Ne symboloivat myös yksinkertaisen ja talonpoikaisen körttihiuvin väreinä arvoja, jotka muistuttavat vallan ja muun mammonan katoavaisuudesta. Tiedän, että vastuullinen paikka valtuuston puheenjohtajana oli lahjaa ja lainaa ja olen siitä iloinen ja kiitollinen koko kaupunginvaltuustolle, ja erityisesti omalle valtuustoryhmälleni. Musta vaate sai myös surupuvun merkityksen, kun isäni kuoli sinä päivänä, jona muotokuva alun perin oli tarkoitus paljastaa. (Irenen blogi 10.10.2013)

VUOTEEN MAHTUU ILOJA MUTTA MYÖS SURUA

Vuosi 2013 oli perhe-elämässä monen ilon, mutta myös surun aikaa. Irene oli saanut keväällä jatkoa neljäksi vuodeksi erikoistumisalaprofessuuriin. Se motivoi jatkamaan työtä kotiyliopistossa.

Huhtikuussa Irene oli käynyt tamperelaisen naisporukan kanssa viikon caminolla eli pyhiinvaelluksella Santiago de Compostelassa Espanjassa. Porukan johtajana oli kaupungin suhdetoimintasihteeri Raija Arasalo.

Heinäkuussa kuopuksemme Tuomas pääsi opiskelemaan kauppatieteitä Tampereen yliopistoon. Muitakin paikkoja oli tarjolla, mutta iloksemme hän valitsi Tampereen. Hän muutti pois kotoa ja me jäimme kahdestaan asumaan Tillikadun taloamme.

Suuri suru kohtasi perhettämme kaksi kertaa syksyn aikana. Elokuun lopulla Irenen isä menehtyi 81-vuotiaana äkilliseen sairaskohtaukseen kotonaan Sotkamossa. Marraskuun lopulla kuoli Paulin 92-vuotias äiti pitkän sairaalajakson jälkeen.

Irene oli saanut viettää kesällä viikkoja lapsuudenkodissaan vanhempiensa seurana. Isä oli kuntoutumassa toispuoleisesta halvauksesta. Pauli vieraili ahkerasti Kokkolassa äitiään katsomassa pitkin syksyä. Vielä heinäkuussa olimme ajelleet mummun kanssa hänen lapsuuden maisemissaan Lohtajalla ja retkeilleet merenrannassa ja syöneet eväitä Trullevissa. Elokuussa mummu oli joutunut sairaalahoitoon aivoinfarktin seurauksena. Hän ei enää palannut kotiin, vaan siirtyi vuodeosastolle elämänsä viimeisiksi viikoiksi.

2014

TALOUDEN ALAMÄKI JATKUU

Seutukaupunki saa kannatusta, mutta maakuntamalli ajaa sen nurin. Budjettia tehdään synkkien pilvien alla, kaupunki talous jatkuu alijäämäisenä. Ratikan yleissuunnitelma hyväksytään ja kehitysvaihe alkaa. Delfinaario lakkautetaan ja delfiinit siirretään Kreikkaan.

SEUTUKAUPUNKI SAA KANNATUSTA

Tammikuun lopulla julkistettiin entisen maaherran, selvitysmies Rauno Saaren raportti ”Elinvoimainen Tampereen kaupunkiseutu”. Irene oli keskusteluisa aktiivisesti mukana kaupunginhallituksen varapuheenjohtajana ja selvityksen ohjausryhmän yhtenä tamperelaisjäsenenä.

Selvitysmies Saari oli valmistellut raporttia koko edellisen vuoden. Hän oli tehnyt hyvää ja perusteellista työtä. Prosessin myötä myös yhteistyö ja luottamus olivat vahvistuneet seutukunnan päättäjien välillä. Sitä vauhditti myös maan hallituksen valmisteleva kuntien pakkoliitoslaki. Nyt oltiin totisen paikan edessä: lähdetäänkö yhdistämään kaupunkiseutua ja miten? Tarjolla oli kaksi vaihtoehtoa: yhden uuden kaupungin malli ja kaksipuolaisen seutukaupungin malli.

Uusi kaupunki tarkoittaisi kahdeksan kunnan kuntaliitosta ja 350 000 asukkaan uuden kaupungin perustamista. Se oli selkeä malli, jota Tampereella kaupungin johto piti parhaana. Selvää kuitenkin oli, että yhden kunnan malliin eivät Tampereen naapurikunnat olisi valmiita, eikä tämä vaihtoehto olisi saanut välttämättä Tampereellakaan yksimielistä kannatusta.

Seutukaupungin ajatus oli uusi ja kiinnostava eikä sitä heti tyrmätty. Siinä olisi vaaleilla valittu seutukaupungin valtuusto, joka päättäisi seudullisista asioista, kuten koko kaupunkiseudun yleiskaavasta ja yhteisistä sosiaali- ja terveyspalveluista. Seutukaupunki päättäisi isoista seudullisista investoinneista, kuten vesihuolto ja liikenneinvestoinneista, elinkeino-, asunto- ja maapolitiikasta sekä toisen asteen koulutuksesta. Muut tehtävät hoidettaisiin läheisyysperiaatetta painottaen palvelukunnissa. Palvelukunnat olisivat itsenäisiä tehtävissään ja toimisivat nekin vaaleilla valittujen valtuustojen ohjauksessa.

Tämä malli synnytti kiinnostavia kysymyksiä: Pitäisikö Tampereen jakautua myös pienempiin palvelukuntiin, jolloin seutukaupungin sisällä olisi esimerkiksi 12 palvelukuntaa? Vai pitäisikö nykyiset kunnanrajat poistaa ja miettiä palvelukunnat kokonaan puhtaalta pöydältä ihmisten toiminnallisten

kulkusuuntien mukaan? Miten lainsäädäntö mahdollistaa kaksi itsenäistä kuntatasoa, olisivatko palvelukunnat paremminkin kaupunginosavaltuustoja?

Näihin kysymyksiin ei ehditty saada vastauksia. Elinvoimainen kaupunkiseutu -selvitys joutui kevään kuluessa roskakoriin, kun pääministeri Stubbin hallitus irrotti toisistaan soteuudistuksen ja kuntarakennemuutoksen. Pakko-kuntalain valmistelu keskeytettiin kuntakentän vastarinnan takia.

Seutukunnan kunnanvaltuustojen oli määrä ottaa huhtikuussa kantaa selvitysmiehen luonnoksiin, mutta jo nyt tiedettiin, ettei suunnittelua voitu muuttuneessa tilanteessa jatkaa tältä pohjalta. Stubbin hallitus esitti sotemalliksi viittä erityisvastuualuetta (erva-alueita), jotka järjestäisivät sosiaali- ja terveyspalvelut. Uusi erva-konsepti veti maton alta varsinkin seutukaupunkivaihtoehdolta. Se uhkasi myös Tampereen kaupungin johdon lempivaihtoehtoa, jossa kaupunki olisi koko seutukunnan perus- ja erikoissairaanhoidon palvelujen vastuukunta. Erva-alueiden myötä yli puolet Tampereen kaupunginkin budjetista siirtyisi kulkeväksi erityisvastuualueen kautta. Muutos romuttaisi myös kaupungin tilaaja-tuottaja-mallin; kaupungista tulisi yksi tuottaja laajemmassa kokonaisuudessa.

Mahdollisesti toimintamalli menisi uusiksi muiltakin osin: elämäнкаa-
rimalli ei olisi ehkä paras tapa jäsentää palveluita, pormestarijärjestelmäkin jouduttaisiin miettimään uudelleen, sillä nyt apulaispormestarit ovat nimenomaan tilaajalautakuntien vetäjiä. Huoli demokratian kaventumisesta on myös aiheellinen, suurten yksikköjen myötä päätöksenteko karkaa helposti kauemmaksi. (Irenen blogi 30.3.2014)

Myös kaupungin johtoryhmä vastusti lausunnossaan uutta mallia ja piti parhaana isojen kaupunkien ympärille rakentuvia vastuukuntia.

Sittemmin viiden sote-alueen malli kaatui perustuslaillisiin ongelmiin ja koko soteuudistus siirtyi vaalien yli seuraavalle hallitukselle. Se oli Juha Sipilän porvarihallitus, joka lähti vuonna 2015 yrittämään maakuntahallintouudistusta ja siihen kytkettyä valinnanvapausmallia. Paikallisesti se merkitsi valmistelun siirtymistä Pirkanmaan liiton vastuulle ja niin seutukaupunki- kuin vastuukunta-ajatuksen murenemista.

Tampereen kannalta sote-uudistus lähti väärään suuntaan. Puoluenäkökulmat hajottivat vielä pakkaa: kokoomus kannatti valinnanvapautta soteuudistukseen, demarit julkisen palvelun ensisijaisuutta. Vihreät olivat lähellä keskustaa kannattaessaan vaaleilla valittavaa maakuntahallintoa nykyisten kuntayhtymien sijaan. Tästä oli vaikea koota yhtenäistä lobbauksintamaa valtion suuntaan.

Mutta lopulta Sipilän hallituksen mallikin kaatui ja asia siirtyi taas vaalien yli.

BUDJETTIKEHYSTÄ SORVATAAN TUMMIEN PILVIEN ALLA

Tampereella elettiin jo neljättä perättäistä alijäämäistä vuotta. Se teki talousarvion laadinnasta niukuuden jakamista, leikkauslistojen ja sopeutustoimien kavalkadia.

Talousyksikkö kävi Jukka Männikön johdolla tiukkoja neuvotteluja tilaajapäälliköiden kesken jo keväästä lähtien ennen kuin talousarvio saatiin kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle lähetettävään muotoon.

Toukokuussa pormestarin johtoryhmä kokoontuu Monitoimitalo 13:n suojiin laatimaan vuoden 2015 talousarviokehystä. Jukka Männikön tavoite vuodelle 2015 on nollatulot, mutta ennuste on 23 miljoonaa euroa alijäämäinen. Uhkakuvana on jopa 45 miljoonan euron alijäämä, jos menojen kasvua ei onnistuta hillitsemään.

Siitä lähdetään pohtimaan talouden tasapainotuksen keinoja. Lautakuntien kanssa on jo neuvoteltu ja tulos on se tyypillinen: kolme lautakuntaa näyttää pääsevän nollatulokseen, kolme ei. Osaamis-, sivistys- ja kaupunkiympäristöpalvelujen lautakunnat pääsevät kehykseen tiukoilla sopeutustoimilla. Lasten ja nuorten palvelujen sekä ikäihmisten palvelujen lautakunnilla on suuria vaikeuksia ja terveyden ja toimintakyvyn palvelujen lautakunta on jäämässä yli 20 miljoonaa pakkaselle.

Pauli kirjoittaa miljoonia muistiin tietokoneen näppäimet sauhuten. Tämä on ollut asetelma edellisinäkin vuosina: sosiaali- ja terveyspalvelut, perusopetus ja ikäihmisten palvelut tekevät alijäämää, muut pääsevät nollatulokseen tai lähelle sitä.

Keskustelu aaltoilee laidasta laitaan: etsitään lisätuloja niin maan ja kiinteistöjen myynnistä kuin pysäköintivontamaksuista, vieritetään säästöpainetta pois omalta palvelualueelta, kyseenalaistetaan sisäisiä palveluja tuottavan Tilakeskuksen hinnankorotukset, vaaditaan selvitystä erilaisten palvelujen leikkausten tuomista säästöistä. Esimerkki: oppilasryhmän koon kasvattaminen yhdellä oppilaalla tuo säästöjä 3 miljoonaa euroa. Filharmonian kustannukset ovat 7 miljoonaa euroa.

Sitten pohditaan rakenteellisia säästöjä. Niistä on jo edellisenä vuonna tehty TOP 10 -lista, jossa on palvelujen digitalisointia, tilankäytön tehostamista ja byrokratian karsimista. Toimenpiteiden säästövaikutuksia on kuitenkin vaikea mitata, kun samalla kaupunki kasvaa ja palvelutarpeet sen myötä. Lista päätetään päivittää.

Tilaajajohtaja Kari Hakarilla on takataskussa lisää rakenteellisia säästöjä:

Joitain pieniä neuvoloita voitaisiin siirtää isompien yhteyteen. Samoin eräitä pieniä hammashoitoloita ollaan siirtämässä isompien yhteyteen. Esiopetus aiotaan siirtää kouluihin. Hatanpään lukion lakkauttaminen on pohdinnassa. Finlaysonilla olevista vuokratiloista, TR1 ja Rupriikki, voitaisiin luopua. Nekalan kirjaston lakkauttamista harkitaan.

Pauli miettii, että ainakin Hatanpään lukiosta ja Nekalan kirjastosta syyty kansalaissota.

Palvelualueiden investointiesitykset nousevat Männikön mukaan 250 miljoonaan euroon. Kehykseksi esitetään 215 miljoonaa, eli apulaispormestareiden ja tilaajapäälliköiden on etsittävä 45 miljoonan säästöt lautakuntien investoinneista.

Keskustelu siirtyy uuteen kestoaiheeseen: lomautuksiin. Sitä pähkäillään joka vuosi Anna-Kaisa Ikosen kaudella, mutta kertaakaan siihen ei turvauduta. Taas on henkilöstöyksikössä laskettu, että kaupungin noin 15 000 työntekijästä voitaisiin lomauttaa 9000. Parin viikon lomautuksella saataisiin tarvittavat säästöt kasaan. Se antaisi aikaa palveluverkon säästöjen ja muiden rakenteellisten säästöjen keräämiseen.

Lomautusajatus herättää vastalauseita. Se on vain yhden vuoden ratkaisu. Se heikentää palvelutasoa ja se pysäyttäisi myös kaupungin työllistämistoimet. Kaupunki ei voi lomauttaa samaan aikaan kun se palkkaa työllistettyjä. Viime mainitun asian myöntää myös hallinto- ja henkilöstöjohtaja Kirsi Koski. Siksi hänkin kannattaa sen selvittämistä, voidaanko palvelutasoa muuten laskemalla saada vastaavat säästöt kuin lomauttamalla. Joka tapauksessa järeämpiä keinoja kuin vapaaehtoinen palkattomien vapaapäivien suosittelu tarvitaan.

Henkilöstöryhmässä onkin valmisteltu vaihtoehtoja lomautuksille: Kaupungin henkilöstön työajan pidentäminen normaaliksi toimistotyöajaksi olisi nostettava neuvottelupöytään. Ero (45 min) johtuu siitä, että ruokatunti lasketaan Tampereella työajaksi toisin kuin yleensä. Päätetään aloittaa neuvottelut käytännön muuttamiseksi. Toisena asiana Kirsi Koski esittää, että henkilöstön määrän vähentämiselle asetetaan tavoite myös vuodelle 2015. Tänä vuonna tavoite on 220 henkilöä ja näyttää siltä, että vähenemä tulee olemaan noin 300 henkilöä.

Pauli ynnäilee mielessään, että 300 henkilön vähentäminen säästää kaupungin menoja noin 15 miljoonalla eurolla joka vuosi. Vaikutus on pysyvä, toisin kuin kertaluontoisella lomautuksella.

Porukka lähtee syömään. Tauon aikana Juha Yli-Rajala kokoaa oikean ja vasemman kätensä, eli Jukka Männikön ja Vesa-Matti Kankaan kanssa keskustelun pohjalta listan tarvittavista sopeutustoimista, jotta nollatulokseen päästään.

Johtoryhmä palaa ruokataulolta. Sopeutustavoitteet hyväksytään mukisematta.

RATIKAN YLEISSUUNNITELMA VALMISTUU

Huhtikuussa valmistui raitiotien yleissuunnitelma.

Hankkeen kustannusarvio oli suunnitelmien tarkentueessa noussut lähes 250 miljoonaan euroon. Samalla kuitenkin olivat tarkentuneet raitiotien tuomat maankäyttöhöydyt. Ratikkalinjan varrelle voitiin rakentaa asuntoja lähes 25 000 asukkaalle enemmän kuin vastaavan bussireitin varrelle. Myös työpaikkoja arveltiin syntyvän enemmän.

Yleissuunnitelman valmistelun aikaan kaupunki oli ostanut Lielahden sel-lutehtaan tontin, ja sen tarjoamat maankäyttömahdollisuudet vaikuttivat siihen, että virkamiehet suosittelivat ratikan linjaamista Paasikiventien kautta.

Se nostatti jälleen kansalaiskeskustelun ja pispalalaiset keräsivät 4000 nimen adressin Pispalan valtatie linjauksen puolesta.

Pormestarin esikunnassa ideoitiin korkeatasoinen seminaari, jossa esiteltiin eurooppalaisia esimerkkejä raitiotien vaikutuksista kaupunkien kehittämiseen. Pauli sai hommattua paikalle Bergenin kaupungin elinkeinojohtajan, jonka esitys olikin todella vakuuttava. Bergenin uusi raitiotie oli kaikin puolin onnistunut hanke, sen käyttäjämäärät olivat ylittäneet ennakoarviot ja ratikaradan varrelle oli alkanut nousta asukkaita ja yrityksiä houkuttelevia uusia asuin- ja toimistotaloja.

Kesäkuussa kaupunginvaltuusto käsitteli raitiotien yleissuunnitelmaa. Kaupunginhallitus esitti sen hyväksymistä ja hankkeen kehitysvaiheen käynnistämistä. Linjaukseksi lännessä esitettiin Paasikiventietä eikä Pispalan valtatie. Adressitkaan eivät siis muuttanut johtopäätöstä, sillä yleissuunnitelmaa tehtäessä oli entisestään korostunut ratikan etuna tiiviimpi kaupunkirakentaminen, mille Paasikiventien vaihtoehto tarjosi hyvät mahdollisuudet toisin kuin Pispalan valtatie, jonne ei voinut käytännössä täydennysrakentaa lainkaan.

Valtuustossa yleissuunnitelma herätti vilkkaan keskustelun. Irene perusteli ratikan tarpeellisuutta Tampereen asukasluvun kasvulla, palveluverkon keskittämällä hyvän joukkoliikenneverkon varrelle ja yksityisautoilun ja hiihdioksidipäästöjen vähentämisellä.

Raitiotien vastustajat esittivät kansanäänestyksen järjestämistä ratikasta. Irene piti ideaa myöhäisheräneenä:

Eräissä puheenvuoroissa on vaadittu asiasta neuvoa antavaa kansanäänestystä. Tässä vaiheessa tällaisen esityksen voi nähdä yhtenä tapana jarruttaa hanketta. Mielestäni tässä hankkeessa on kuultu laajasti kaupunkilaisia, mukana on ollut huomattava määrä kansalaisosallistumista esim. ns. Ratikkaryhmässä, intohimoisia keskusteluja on käyty myös sosiaalisessa mediassa. (Irenen blogi 18.6.2014)

Aamulehden ”Jälkikirjoituksessa” (18.6.2014) Irenen sanottiin torjuneen puheenvuorossaan neuvoa antavan kansanäänestyksen. Vastineessaan kirjoitukseen Irene korjasi, ettei torjunut kansanäänestystä, vaan totesi sen olevan tässä vaiheessa lähinnä pyrkimys jarruttaa hanketta. Mikäli kansanäänestys olisi haluttu järjestää, olisi se pitänyt toteuttaa ennen kuin ratikka asetettiin tavoitteeksi. Tämän olivat todenneet monet muutkin valtuutetut (mm. Oras Tynkynen, Jaakko Mustakallio ja Anna Kontula) puheenvuoroissaan.

Huomaamme muuten, että vihreät ovat olleet kaksi kertaa torjumassa kansanäänestysaloitetta (Rantaväylän tunneli ja ratikka) ja kerran sitä vaatimassa (Mäلتinrannan silta). Näistä tapauksista voisi ottaa opiksi sen, että neuvoa-antavaa kansanäänestystä ei pitäisi käyttää populistiseen tarkoitukseen kaataa jokin pitkään valmisteltu hanke, jossa on jo kaikki muut demokraattiset keinot käytetty – ja hävitty.

Valtuusto hyväksyi raitiotien yleissuunnitelman äänin 48–18. Ratikan takana oli siis selvä enemmistö eikä äänestys aiheuttanut samanlaista jännitystä kuin aiemmin tunneliäänestys. Päätös merkitsi raitiotien kehitysvaiheen

alkamista. Syksyllä valtuusto päätti toteutusmalliksi Rantaväylän tunnelissa tehokkaaksi osoittautuneen allianssimallin ja toteuttajia päästiin kilpailuttamaan. Valtuusto asetti myös kaksi ehtoa ratikan toteutukselle: hankkeen kokonaiskustannukset saisivat olla enintään 250 miljoonaa euroa ja valtiolta tulee saada 30 % tuki.

Nämä ehdot nousivat erityisesti kokoomuksen ryhmän vaatimuksesta. Hiljaa mielessä pelkäsimme, että ehdot tulevat vielä aiheuttamaan päänvaivaa.

DELFINAARIO LOPETETAAN – SALAINEN SIIRTO-OPERAATIO PALJASTUU

Särkänniemen delfiinit puhuttivat kaupunginvaltuustoa syyskuun kokouksessa.

Tällä kertaa Juhana Suoniemi (vihr) oli tehnyt valtuustoaloitteen delfinaarion hallitun alasajon selvittämisestä. Vireillä oli myös delfiniinien vapauttamista vaativa kansalaisaloite, johon kerättiin parasta aikaa nimiä.

Virkamiesten valmisteleva vastaus Suoniemen aloitteeseen oli huono, se antoi ymmärtää, että vihreät olivat hörhöjä, koska halusivat palauttaa laitostuneet delfiinit vapauteen mereen. Jo kaupunginhallituksessa Irene oli vaatinut kunnollista vastausta aloitteeseen, mutta muutosesityksen tekeminen jäi valtuustoon.

Irenekin oli allekirjoittanut valtuustoaloitteen epäroimättä entisenä Särkänniemen hallituksen puheenjohtajana, koska katsoi, että myös Särkänniemi Oy:n etu on, että delfinaarion asemaa selvitetään.

Olen vakuuttunut siitä, että delfiinit ovat hyvässä hoidossa Särkänniemessä. Delfinaario on kuitenkin aikansa ilmiö, nyt on korkea aika tarkastella asiaa kriittisesti. Vai hankimmeko vielä menneiden aikojen hengessä myös eläintarhan ja pari leijonaakin? Kuten ne ensimmäiset Tampereella, Tam ja Pere. (Irenen blogi 15.9.2014)

Vasemmistoliiton Vasen kaista -verkkolehti epäili, että vihreät on pakotettu hiljaisiksi delfinaarioasiassa:

Kaupunkilaisten tietotoimiston mukaan hyväksi koettu käytäntö ei kuitenkaan ole ainoa nuivaa vastausta selittävä tekijä vaan vastauksen juuret yltävät kuuden vuoden taakse, vuoden 2008 kunnallisvaalien jälkeen tehtyyn sopimukseen. Luottamustehtävien jaosta tehdyn sopimuksen mukaan Särkänniemen hallituksen puheenjohtajuus siirtyi vihreille. Puheenjohtajuuden ehtona oli, etteivät vihreät nosta delfinaariokysymystä esille.

Lehden väite ei ollut tosi, tällaista sopimusta ei oltu tehty. Tapanaan vain yleensä on, että aloitteentekijä itse tekee palautusesitykset valtuustossa. Niin tässäkin tapauksessa tehtiin.

Ei kuitenkaan kulunut kuin kaksi vuotta, kun Särkänniemi Oy:n hallitus päätti lakkauttaa delfinaarion ja siirtää delfiinit Kreikkaan ateenalaiseen Attica Zoological Park -huvipuistoon. Irene oli tuolloin Särkänniemi Oy:n hallituksen jäsen, puheenjohtajana toimi kokoomuksen Sofia Vikman. Ireneä jäi operaatioissa harmittamaan kolme asiaa.

Delfiinien siirto toteutettiin elokuun lopulla 2016, viikkoa ennen huvi-puiston sulkeutumista, sunnuntaita vasten yöllä. Siirtoa valmisteltiin kaikessa hiljaisuudessa, pelättiin eläinaktivistien mahdollisia protesteja ja yrityksiä estää delfiinien kuljetus. Irene oli avoimen tiedotuslinjan kannalta. Hän olisi tehnyt eläinten siirrosta kansanjuhlan, jotta tamperelaiset pääsevät hyvästelemään delfiinit. Hallituksen enemmistö ja yhtiön johto valitsivat tiedotussulun, joka sitten epäonnistui surkeasti. Asia nousi julkisuuteen jo ennen kuin Veeraa, Leeviä, Delfiä ja Eeverttiä alettiin siirtää, ja Särkänniemen johto joutui selittelemään.

Toinen Ireneä harmittanut asia oli se, että hänelle kerrottiin vasta aivan viime hetkillä koko delfiinien siirto-operaatiosta. Muu hallitus sai tiedon ennen häntä. Vihreiden edustajaa pidettiin epäluotettavana, mahdollisena vuotajana Animalian suuntaan. Irene loukkaantui tästä ja kävi asiasta tiukan sananvaihdon hallituksen kokouksessa.

Kolmas harmin aihe oli sitten se, että kun delfinaarion lakkauttaminen, jota vihreät olivat vaatineet 1980-luvulta lähtien, lopultakin toteutui, operaatio saikin eläinsuojelijoiden – ja myös joidenkin vihreiden – kritiikin päälleen. Väärin sammutettu.

Olin kuvitellut, että delfinaarion alasajo olisi suuri saavutus ja ilon aihe myös omassa ryhmässäni, mutta minun odotettiinkin ajavan Animalian linjaa, joka mielestäni oli tässä asiassa epärealistinen ja olisi johtanut delfinaarion toiminnan jatkumiseen epämääräisen ajan. (Irenen blogi 22.9.2016)

AKTIIVIPASSI TOTEUTUU VIIMEINKIN

Vuoden 2015 talousarviossa varauduttiin köyhyysohjelman käynnistämiseen. Pormestari Ikonen mainitsi ohjelman samoin kuin siihen kytkeytyvän aktiivipassin talousarvion esittelytilaisuudessa lokakuun lopulla.

Marraskuun budjettivaltuustossa köyhyysohjelma ja aktiivipassi saivat kannatusta monissa ryhmäpuheenvuorossa. Pekka Salmi (sd) kytki aktiivipassin kehittämisen joukkoliikenteeseen. Vihreän ryhmän varapuheenjohtaja Jaakko Mustakallio kiinnitti perustellusti huomiota lapsiköyhyyden vähentämiseen köyhyysohjelmaa toteuttaessa.

Erityiskiitos kuuluu kuitenkin apulaispormestari Mikko Aaltoselle (vas), joka Köyhyystyöryhmän puheenjohtajana lupasi viedä aktiivipassia pilottina eteenpäin johtamassaan lautakunnassa. Pormestarin talousarvioletyksen on nyt varattu 100 000 euroa aktiivipassin toteuttamiseen ensi vuonna. (Irenen blogi 17.11.2014)

Aktiivipassin idea syntyi jo kaupunginvaltuuston opintomatalla vuonna 2006 Linzissä, missä sellainen oli käytössä. Sen tarkoitus oli aktivoida pienituloisia ihmisiä käyttämään kulttuuri- ja muita palveluja tai vain lähtemään koetaan muiden ihmisten pariin. Se jäi Tampereella kuitenkin selvittelyn asteelle

seuraavina vuosina ja kariutui pariinkin otteeseen byrokratian koukeroihin. Nyt se toteutui tuon pienen määrärahan turvin ja on sittemmin vakiintunut osaksi toimeentulotukiasiakkaiden etuuksia.

VUOSI PÄÄTTYY RAUHALLISISSA TUNNELMISSA

Nelosten koalitio, kokoomuksen ja RKP:n ryhmä, SDP, vihreät ja vasemmistoliitto, olivat toimineet tunneliäänestyksen jälkeen hyvässä yhteistyössä kaksivuotiskauden. Vuoden loppua kohti tullessa rauha oli palautunut myös demari-ryhmään ja naisnelikko otettiin takaisin ryhmän jäseniksi.

Yhtenäisyyden taustalla taisi olla matematiikka. Tammikuussa valittaisiin uudet luottamuselimet ja jos SDP:n ryhmä olisi kahtia, se menettäisi paikkoja vihreille. Mielenkiinnolla seurattiin myös sitä, nostetaanko joku tunneliäänestyksessä irtioton tehneen naisnelikon edustajista kaupunginhallitukseen. Toinen arvuuteltu asia oli, luopuvatko kaikki ryhmät viimeinkin kaksoisrooleista, eli yhtiöiden hallitukseen ei valita kaupunginhallituksen jäseniä. Näin tekivät kokoomus, vasemmistoliitto ja vihreät ennakoidessaan tulevaa kuntalakia ja sen jääviyssäädöksiä. SDP oli hangannut vastaan ja halunnut pitää joidenkin ryhmän jäsenten kaksoisroolit, koska kuntalaki ei sitä ainakaan vielä kieltänyt.

Irenen kahdeksan vuotta ”vallan kammareissa” oli päättymässä. Valtuuston puheenjohtajakautta oli seurannut kaksi vuotta kaupunginhallituksen toisena varapuheenjohtajana, nyt edessä oli kaksi vuotta rivivaltuutettuna kaupunginvaltuustossa ja jäsenenä sairaanhoitopiirin hallituksessa.

Marraskuussa Irene jätti myös Setlementtiliiton liittohallituksen puheenjohtajan paikan. Uutena puheenjohtajana aloitti Pekka Haavisto.

Paulille vuosi oli tuonut pormestarin esikunnan ja ECO2-ohjelman lisäksi uuden Innovatiiviset kaupungit (INKA) -ohjelman koordinoinnin. Päivät venyivät iltaan virastotalolla, kun ECO2- ja INKA-ohjelmissa valmisteltiin useita projekteja ja innovatiivisia hankintoja, joissa kaupunki avasi hankkeitaan yritysten uusien ratkaisujen testialustoiksi. Vuosi päättyi mukavaan uutiseen: Tekes oli päättänyt rahoittaa 2 miljoonalla eurolla Tampereen teknillisen yliopiston ja seudun kuntien kanssa tehtävää COMBI-hanketta, jossa kehitettäisiin kuntien palvelurakennuksille nollaenergiarakentamisen toimintamalli.

Perhepiirissä iloittiin huhtikuussa toisesta lapsenlapsesta, kun Tuukan ja Päivin perheeseen syntyi 4-vuotiaalle Toivolle pikkuveli Niilo. Syyskuussa saimme onnitella tuplamaisteria, kun Vilja valmistui liikuntatieteiden ja kasvatustieteen maisteriksi Jyväskylän yliopistosta. Suuri ilonaihe oli myös Viljan ja Kallen muutto Tampereelle asumaan ja töihin, nyt kaikki lapsemme asuivat Tampereella.

Irenen äiti oli muuttanut alkuvuodesta asumaan Kajaanin Arvola-kodin yksioon. Se oli suuri muutos hänen elämässään, vierailimme usein hänen luonaan ja vietimme aikaa hänen kanssaan myös kotipaikassa Sotkamossa.

2015

SUURET HANKKEET LÄHTEVÄT LIIKKEELLE

Vihreille voitto eduskuntavaaleissa. Eteläpuisto kiistelyn kohteena. ”Pormestarin kukkaruukut” herättävät ihastusta ja vihastusta. Kansi ja areena -hanke lähtee liikkeelle. ECO2 loppuu, mutta ilmastotyö jatkuu.

OLLI-POIKA PARVIAINEN NOUSEE EDUSKUNTAAN

Pienoinen yllätys nähtiin vuoden alussa, kun kokoomuksen valtuutettu Yrjö Schafeitel loikkasi Tampereen puolesta -ryhmään. Motiivikin paljastui: hän pääsi valtuuston toiseksi varapuheenjohtajaksi, koska pienryhmien teknisen vaaliliiton koko kasvoi 17 valtuutettuun. Varapuheenjohtajana Schafeitel sai osallistumis- ja puheoikeuden myös kaupunginhallitukseen.

Vihreitä tuo harmitti sikäli, että valtuuston 2. varapuheenjohtajana ollut Satu Hassi menetti paikan.

Huhtikuun eduskuntavaaleissa vihreät menestyivät hyvin, paikkoja tuli 15 (+5) ja kannatus oli koko maassa 8,5 % (+ 1,3 %). Kun vasemmistoliitto menetti pari paikkaa, nousivat vihreät sen ohi viidenneksi suurimmaksi puolueeksi. Vaalien suurvoittaja oli keskusta, muut isot puolueet kärsivät tappioita. Juha Sipilä alkoi koota hallitusta kokoomuksen ja perussuomalaisen kanssa, vihreät ja vasemmisto jäivät oppositioon.

Pirkanmaalla Vihreä liitto sai lisäpaikan saaden läpi kaksi kansanedustajaa: Satu Hassin ja Olli-Poika Parviaisen. Satu keräsi yli 6000 ääntä ja Olli-Poika yli 4000. Vihreiden kannatus Pirkanmaalla oli 10,3 % (+2 %) ja Tampereella 15 % (+2,8 %).

Iloitsimme vihreiden menestyksestä ja erityisesti Olli-Pojan läpimenosta. Hän edusti vihreiden nuorta sukupolvea tyylikkäästi ja toi vihreiden toimintaan uusia painotuksia, kuten avoimen lähdekoodin mahdollisuudet ja erilaiset kaupunkikulttuurin virtaukset, joista me vihreät fossiilit emme tienneet mitään. Samalla hän oli nuoresta iästään huolimatta ehtinyt kulkea pitkän tien vihreiden nuorten aktiivista Tampereen Vihreiden puheenjohtajaksi, valtuutetuksi, ryhmän puheenjohtajaksi ja apulaispormestariksi. Olli-Poika sopi myös hyvin jatamaan Oras Tynkkysen perintöä, Oras oli ollut vihreiden kansanedustaja Pirkanmaalta vuodesta 2004 vuoteen 2015, mutta ei enää ollut asettunut ehdokkaaksi.

Olli-Pojan siirryttyä eduskuntaan, vihreä valtuustoryhmä esitti hänen tilalleen apulaispormestariksi ryhmän puheenjohtajaa, Anna-Kaisa Heinämäkeä, ja Jaakko Mustakalliota kaupunginhallitukseen. Irene taas valittiin Särkänniemen hallitukseen Anna-Kaisa Heinämäen tilalle.

ETELÄPUISTON KAAVA MENEES UUSIKSI

Eteläpuiston asemakaavoitus alkoi kiistanalaisissa merkeissä.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmassa oli järjestetty vuonna 2014 kansainvälinen suunnittelukilpailu Eteläpuiston kehittämisestä. Voittajatyöt Seelake ja Sunny Side of the City edustivat urbaania rantarakentamista. Kaupunginhallituksen suunnittelujaosto oli vuoden 2014 lopulla valinnut Seelake-työn jatkosuunnittelun pohjaksi. Siinä alueelle tulisi uusia asukkaita noin 2500–3000. Pyhäjärven rantaan jäisi yhteinen virkistysalue, mutta ei luonnonmukaista rantaa, vaan kaupunkipromenadi laitureineen ja aukioineen.

Suunnitelman vastaanotto jakoi heti mieliä. Urbaani Tampere -yhdistyksen ympärille ryhmittyneet Lisää kaupunkia Tampereelle -aktiivit pitivät ehdotusta mainiona ja näkivät, että se elävöittäisi Eteläpuiston alueen osaksi kaupunkikeskustaa ja tarjoaisi urbaania asumista ja julkista tilaa aurinkoisella rantavyöhykkeellä.

Eteläpuistoa suojelemaan syntyi Eteläpuistoliike, joka alkoi kerätä adressia puiston säilyttämiseksi rakentamattomana. Liikkeessä oli paljon lähikortteleiden asukkaita, mutta se keräsi kannattajia laajemminkin. Liikkeen aktiivit pitivät puistoa kulttuurihistoriallisesti arvokkaana, vaikka vanhasta muotopuutarhasta oli vain pieni muistuma jäljellä ja valtaosa Eteläpuistoa oli Tampereen valtatie ja vanhan speedwayradan rikkomaa.

Asemakaavatyön osallisryhmään kutsuttiin molempien osapuolien edustajia. Vihreille tämä kiista oli sikäli hankala, että puolueen kannattajia näytti olevan molemmissa ryhmissä. Perhepiirissäkin asia jakoi mieliä, Irene kannatti alueen kehittämistä puistona, Pauli oli tykästynyt Seelake-työn urbaaniin rantakaupungin tunnelmaan.

Vihreät esittivät kaavan muokkaamista siihen suuntaan, että rakentamista kevennetään ja viheraluetta rannassa lisätään. Myös Eteläpuiston asema Hämeenpuiston eteläisenä päättenä pitäisi kaavassa huomioida. Eteläpuistoa pitkin tuli säilyä viheryhteys Pyyrikiltä Hämeenpuistoon ja myös Ratinan suvantoa kohti. Tämä oli tärkeää myös pitkään tavoitteena olleen kansallisen kaupunkipuiston kannalta.

Tähän suuntaan kaavoittajat asemakaavaehdotusta väänsivät ja yhdyskuntalautakunta hyväksyi sen vuonna 2016. Ehdotus ei kuitenkaan tyydyttänyt Eteläpuistoliiikettä eikä mikään puolue vaalien 2017 alla halunnut ehdotukseen sitoutua. Vaalien jälkeen Lauri Lylyn (sd) pormestariohjelmassa asia ratkaistiin jakamalla kaava-alue kahtia: puiston puoli jätettiin tässä vaiheessa pois kaavasta ja vain Eteläpuisto-kadun pohjoispuoleisia asuinkortteleita päätettiin täydennysrakentaa.

Puolueet reivasivat Eteläpuistoasiassa kantaansa kriittisemmiksi täydennysrakentamiseen puistoalueelle – niin myös vihreät. Vielä 1990-luvulla vihreiden ryhmä olisi ollut täysillä mukana Eteläpuistoliiikkeessä. 2010-luvun vihreät on heterogeenisempi puolue, mukana on uusia ihmisiä esimerkiksi Lisää kaupunkia Tampereelle -liikkeestä, joka haluaa edistää keskusta-asumista ja

kaupunkikulttuuria. Niinpä vihreät ovat ajaneet asiassa pragmaattista ja sovittelevaa linjaa ja kuunnelleet molempien tahojen näkemyksiä. Se ei välttämättä tyydytä kumpaakaan edellä kuvattua leiriä.

Vihreiden uusi valtuustoryhmä otti vuonna 2021 kielteisen kannan minikäänlaiseen asuntorakentamiseen Eteläpuiston alueelle ja vaati koko alueen liittämistä kansalliseen kaupunkisuunnitelmaan. Näin myös tapahtui.

"PORMESTARIN KUKKARUUKUT" HERÄTTÄVÄT IHASTUSTA JA VIHASTUSTA

Kesällä 2015 syntyi vauhdikas keskustelu Hämeenkadun "elävöittämiskokeilusta".

Tampereen pääkadun itäpää oli jo edellisenä kesänä muutettu joukkoliikennekaduksi kieltämällä autoilu Hatanpään valtatie ja Rautatiekadun välisellä alueella. Tarkoitus oli testata raitiotien aikakautta, jolloin henkilöautoilu Hämeenkadulla oli aikomus kieltää pysyvästi.

Kesäksi oli valmisteltu kokeilu, jossa lisättäisiin kadulla tilaa kävelijöille, pyöräilijöille, terasseille ja myös vaikkapa väliaikaisille tapahtumille tai myyntikojuille. Yhdyskuntalautakunta äänesti suunnitelman kumoon huhtikuun kokouksessaan. Pormestari Ikonen käytti otto-oikeutta ja vei asian kaupunginhalitukseen, joka päätti toteuttaa kokeilun.

Kokeilu päästiin viivytyksestä johtuen aloittamaan vasta heinäkuun alussa. Tuomiokirkonkadun ja Koskikadun välisellä alueella jalkakäytäviä levennettiin kaventamalla ajorataa. Tilaa vapautettiin kahvilaterasseille, myynnille ja tapahtumille. Alueelle tehtiin tekonurmella rajatut oleskelupaikat penkkeineen, jättikokoiset punaiset istutusruukut viherkasveineen ja tapahtumatori pienimuotoisille tapahtumille. Jalkakäytävän reunaan varattiin tilaa pyöräilylle. Liikennevalot poistui parista liittymästä ja kadun sai ylittää "jaetun tilan" periaatteella aina kun mahdollista.

Meidän mielestämme kokeilu oli mainio, jotain uutta ja erilaista Tampereella – ja vähän mallia maailmalta, missä autojen parkkipaikkoja vallattiin pyörille ja terasseille. Muutama joulutorin koju tuotiin Hämeenkadulle ja yrittäjät myivät katuruokaa. Taiteilijoita esiintyi väliaikaisessa Pauhu-paviljongissa. Vanha keskustan elävöittäjä Mikko Närhi oli aktiivinen ja organisoisi Saara Saarteisen kanssa tapahtumia Hämeenkadulle.

Mutta tietysti kokeilu jakoi tamperelaiset tasan kahteen leiriin: tykkääjiin ja inhoajiin. Varsinkin punaiset kukkaruukut jakoivat mieliä ja ne ristittiin "pormestarin kukkaruukuiksi". Olihan niissä kyllä samaa pirteää punaista kuin pormestarin punaisessa takissa! Myös tekonurmikko istuskelupaikkojen alla sai kritiikkiä, se kyllä olikin teennäinen ja turha.

Kun kokeilun tuloksia jälkeenpäin selvitettiin oikein kyselytutkimuksella, osoittautui, että myönteisimmin kokeiluun suhtautuivat pyöräilijät, nuoret aikuiset, keskustan asukkaat ja usein keskustassa käyvät. Kielteisimpänä kokeilua pitivät autoilijat ja eläkeikäiset. Valtaosa haastatelluista Hämeenkadun itäpään kivijalkaliikkeiden yrittäjistä piti kokeilua myönteisenä.

Toinen pieni, mutta näkyvä ja keskustelua aiheuttanut uudistus oli Valoviikkojen valojen uudistaminen. Vanhat hehkulamput ja kuviot saivat väistyä ja uudet led-kuviot tulivat tilalle. Nekin herättivät tamperelaisten tunteet pintaan: Hämeensillan uudet hevoset eivät ole yhtä hienoja kuin vanhat!

KANSI JA AREENA -HANKE LÄHTEE LIIKKEELLE

Jos herätti pienten uudistusten läpivienti keskustelua, niin tekivät myös isot uudistukset.

Pormestari Ikosen kautta leimasikin isojen hankkeiden siirtyminen suunnittelusta toteutukseen: tunneli, ratikka, Kansi ja areena -hanke, Sulkavuoren puhdistamo ja vuonna 2015 käyttöön otettu Tarastenjärven jätteenpolttolaitos. Iso hanke oli myös korkeakoulujen yhdistyminen, eli Tampere3, joka myös lähti vuonna 2015 käyntiin.

Monet suomalaiset ja varsinkin kuntapäätäjät ja yrittäjät katselivat Tamperettä ihmetellen: miten täällä saadaan läpi niin isoja hankkeita tiuhaan tahtiin. Tampereen maine ja vetovoima kasvoivat, mutta tamperelaisissa isot hankkeet herättivät myös vastustusta. Sen ymmärtää sitä taustaa vasten, että kaupungin työttömyysaste kipusi vuonna 2015 lähelle 19 prosenttia, ja kaupungin talous oli viidettä vuotta alijäämäinen.

Tilanne tarjosi populistisille poliitikoille herkullisen mahdollisuuden asettaa palvelut ja investoinnit vastakkain. Pormestari ja hänen esikuntansa saivat toistamasta päästyään toistaa, että Tampereen talouden alijäämä ei johdu investoinneista, vaan juuri siitä, että palvelut pidetään kunnossa kasvavassa kaupungissa. Tuntui turhauttavalta selittää jopa joillekin valtuutetuille, että käyttäjä ja investointimenot ei pidä sekoittaa.

Kaupunkilaiset eivät myöskään välttämättä hahmottaneet sitä, että monia hankkeita ei toteutettu kaupungin budjetista, vaan kaupungin tai seudullisten yhtiöiden toimesta ja myös erilaisin kumppanuusmallein. Kumppanuusajattelu ja kaupunki mahdollistajana olivat pormestari Ikosen sloganeita, eivätkä ne olleet sanahelinää, vaan käytännön toimintaa.

Kansi ja areena -hanke lähti toden teolla liikkeelle syksyllä 2015. Hankehan oli aloitettu jo pormestari Niemisen aikana vuonna 2009 ja Daniel Libeskindin visiosuunnitelmat Sorin sillan molemmin puolin radan päälle rakennettavista tornitaloista ja monitoimiareenasta oli julkaistu vuonna 2010. Joulukuussa 2014 NCC vetäytyi hankkeesta – tai itse asiassa kaupunki ilmoitti, että sen on paras vetäytyä, kun hanke ei neljään vuoteen edennyt toteutukseen.

Keskustan kehittämisohjelmaa vetävä Tero Tenhunen alkoi etsiä uutta toteutuskumppania ja helmikuussa 2016 kaupunginhallitus valitsi kumppaniksi rakennusliike SRV-Yhtiöt Oyj:n. Valtuusto hyväksyi hankkeen toteutussopimuksen suljetussa kokouksessa saman vuoden toukokuussa. Edessä oli kuitenkin vielä monia vaiheita ennen kuin rakentaminen Sorin sillan kupeessa alkoi.

Libeskindin tornit, mutta myös kaupungin osallistuminen taloudellisesti monitoimiareenan rakentamiseen herättivät kovan keskustelun. Kun hanke aikoinaan Timo P. Niemisen aikana ponkaistiin liikkeelle, ajatus oli toteuttaa se yksityisenä hankkeena. Se ei onnistunut, vaan kaupunki joutui sijoittamaan sekä hallin omistavaan yhtiöön että alueen infran rakentamiseen kaiken kaikkiaan 60 miljoonaa euroa. Se oli kuitenkin vain kymmenesosa koko rakennushankkeen arvosta. Kaupunki mahdollisti 600 miljoonan euron investointien liikkeellelähdon.

Vihreät hyväksyivät Kansi ja areena -hankkeen sopimuksen valtuustossa. Siinä nähtiin monia mahdollisuuksia: keskustaan rautatieaseman viereen tuleva monitoimiareena mahdollistaa autoliikenteen minimoimisen tapahtumien osalta, asumisen, hotellin ja liiketoiminnan sijoittaminen areenan ympärille luo sekoittunutta kaupunkitilaa, joka mahdollistaa elämän alueella 24/7. Uusi kaupunkikortteli yhdistää junaradan halkomaa keskustaa. Myös korkea rakentaminen innosti monia vihreitä. Paikkakin oli mainio, ei ainuttakaan puuta tarvinnut kaataa!

Kansi ja areena -hankkeen hyväksyminen on yksi esimerkki siitä, miten vihreät ovat muuttuneet vuosikymmenten varrella: Vihreiden ensimmäinen valtuustoryhmä vastusti Tampere-taltoa ja 2000-luvun alussa osa vihreistä vastusti veturitallien yhteyteen tehtyä tornihotellin kaavaa. Nyt urbaania rakentamista vastustavat lähinnä perussuomalaiset ja Aarne Raevaara, joka valitti Kansi ja areena -hankkeen sopimuksen hyväksymisestä – joskaan valitusta ei otettu käsittelyyn.

ECO2 PÄÄTTYY, ILMASTOTYÖ JATKUU

ECO2-ohjelma päättyi vuoden 2015 lopussa.

Ohjelman päätösseminaari pidettiin Finlaysonilla. ”ECO2 päättyy, mutta ilmastotyö jatkuu Tampereella”, sanoi pormestari Anna-Kaisa Ikonen. Hän kiitti ECO2-ohjelmaa suurista ansioista Tampereen ilmastokäänteen aikaansaamiseksi. ”Kasvihuonekaasujen päästöt ovat kääntyneet laskuun vuoden 2010 jälkeen ja ovat nyt noin 15 % alemmalla tasolla kuin 1990. Asukaskohtaiset päästöt ovat pudonneet 30 %.”

Sitran vanhempi neuvonantaja Jukka Noponen tuumi että ”Tampereen ECO2-tarina on kansainvälinen menestystarina.” Kehitysjohtaja Mika Pekkinen Tampereen Sähkölaitokselta kertoi tärkeimmän syyn päästöjen vähenemiseen: Sähkölaitos on kolminkertaistanut uusiutuvan energian osuuden muutamassa vuodessa. Juha Kostiainen YIT:stä, Tuula Sjöstedt Sitrasta ja Kari Kankaala Tampereen kaupungilta innostivat kaupunkveja rohkeisiin ilmastotekoihin.

ECO2-ohjelmasta pro gradu -työn tehnyt Lilli-Nora Siikasmaa arvioi, että ECO2-ohjelma on edustanut uudenlaista, poikkihallinnollista ilmastotyötä, jota johdetaan ylhäältä ja kaupungin strategiaan perustuen: ”ECO2-hanke on toiminnallaan onnistunut luomaan laajan yhteistyöverkoston, joka kattaa alleen

toimijoita niin kaupungin sisältä kuin ulkopuolelta, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.” (Lilli-Nora Siikasmaa: Ilmastotyötä strategiasta käytäntöön – Kokemuksia ECO2 Ekotehokas Tampere 2020 – hankkeesta. Pro gradu, Tampereen yliopisto, Ympäristöpolitiikka ja aluetiede 2017).

ECO2 onnistui monissa projekteissaan ja kaupungin ilmastotekojen brändämisessä, koska ohjelmaa toteutettiin pormestareiden siipien suojassa ja sekä Nieminen että Ikonen kulkivat matkasaarnaajina viemässä ilmastosanomaa eteenpäin. Toisaalta ECO2 koettiin joissakin kaupungin yksiköissä juuri tästä syystä ”ylhäältä” tulevana asiana, vähän ylimääräisenä rasitteena. Vuosien kuluessa tämä kitka kuitenkin hälveni ja ilmastonäkökulmat löysivät paikkansa yksiköiden toiminnassa.

ECO2 oli aikaansa edellä, toteaa Siikasmaa gradussaan. Ohjelmassa kehitettiin sitä alustamaista ajattelua, mikä sitten nousi 6Aika-ohjelmassa suurimpien kaupunkien kehittämisfilosofiaksi vuosikymmenen loppupuolella. Ja monet kokeilut törmäsivät vielä asenteiden tai kannattavuuden muureihin, kuten tuulivoimahanke Teiskossa, sähköpyörien ja sähköautojen kokeilu tai aurinkopaneelin hankinta kaupungin rakennusten katoille. Nyt nämä puhtaat teknologiat ovat niin asenteellisesti kuin taloudellisesti siirtymässä osaksi kehityksen valtavirtaa.

2016

HISTORIAALLINEN RATIKKAPÄÄTÖS

Poliitikkojen kaksoisroolit nousevat keskusteluun. Historiallinen ratikkavaluusto herättää valtakunnallista huomiota. Valtuustossa on uusi El-puolue. Moni konkari jättää valtuuston.

KAKSOISROOLIT NOUSEVAT KESKUSTELUUN

Maaliskuun kaupunginvaltuuston esityslistalla oli valtuutettu Harri Airaksisen (kok) erohakemus kaupunginhallituksesta ja -valtuustosta. Se aloitti kiivaan keskustelun kaksoisrooleista.

Airaksinen oli valittu seudullisen Tredea-yhtiön toimitusjohtajaksi. Kaupunginhallituksen jäsenyydestä kaupunginhallitus eroa esittikin, mutta ei valtuutetun tehtävästä. Kaupunginhallitus hyväksyi Atanas Aleksovskin (sd) ja Anneli Kivistön (sd) esityksen, ettei eroa myönnetä.

Kaupunginhallituksen päätös ei ollut johdonmukainen aiemman linjan kanssa. Kun kokoomuslainen valtuutettu Miikka Seppälä valittiin vuonna 2010 Tampereen Särkänniemi Oy:n toimitusjohtajaksi, hänen edellytettiin eroavan välittömästi myös valtuutetun paikalta, vaikka hän olisi halunnut jatkaa siellä toimikauden loppuun.

Epäjohdonmukaisuuteen saattoi olla syynsä.

Peräänkuulutin omassa puheenvuorossani kaupungilta yhtenäistä linjaa valintatilanteissa. Airaksisen kohdalla oli myös vahva seudullinen intressi. Kiinnostavaksi kaupunginhallituksen esityksen tekee se, että jo tuolloin tiedossa oli, että prosessissa oli samaan aikaan toisenkin yhtiön toimitusjohtajan tehtävä. Lehtitietojen mukaan juuri valtuutettu Aleksovski oli hakenut Kotilinnasäätiön toimitusjohtajan tehtävää. Eilisen valtuuston kokouksen aluksi puheenjohtaja onnitteli Aleksovskia valinnan johdosta. Totesin puheenvuorossani, ettei meillä ole valtaa valtuustossa yhtiöiden nimityksiin, mutta meillä on valta päättää, istuvatko yhtiöiden toimitusjohtajat kaupunginvaltuustossa. Emme voi palata aseveliakselin aikaan, jossa keskeisten valtuustoryhmien puheenjohtajat olivat kaupungin yhtiöiden toimitus-/toiminnanjohtajia. (Irenen blogi 15.3.2016)

Irene teki vastaesityksen, että valtuutettu Airaksiselle myönnetään ero valtuutetun tehtävästä. Esitys sai taakseen vain 23 valtuutettua. Vaikutti siltä, että Airaksisen eron vastustuksessa ei ollutkaan kysymys vain Airaksisesta, vaan sillä haettiin linjaa Aleksovskin luottamuspaikkojen säilyttämiseen kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa.

Pormestarikoalition ryhmät, demareita lukuun ottamatta, olivat luopuneet niin sanotuista kaksoismandaateista ja poistaneet yhtiöiden hallitusten jäsenet

kaupunginhallituksesta. Perusteena oli se, että kaupunginhallitus vastasi omistajaohjauksesta ja katsottiin, että ei ole oikein, että yhtiöiden johdossa olevat valvovat itse itseään.

Tampereella oli pitkä perinne siinä, että kaupungin tytäryhtiöitä johtivat samat poliitikot, jotka johtivat kaupunginhallitusta ja suurimpia valtuustoryhmiä. Timo P. Nieminen (kok) teki pitkän työuran Vuokratalosäätiön talousjohtajana ja samaan aikaan pitkän luottamushenkilöuran valtuutettuna, kokoomuksen ryhmänjohtajana ja kaupunginhallituksen puheenjohtajana. Seppo Salminen (sd) teki vastaavasti pitkän työuran Kotilinnasäätiön toiminnanjohtajana ja samaan aikaan toimi valtuutettuna, valtuuston puheenjohtajana ja myös kaupunginhallituksen jäsenenä.

Vihreiden Harri Helin teki 1990-luvun alussa valituksen Niemisen ja Salminen vaalikelpoisuudesta kaupunginvaltuustoon. Asia selvitettiin KHO:ta myöten, joka totesi miesten olevan vaalikelpoisia. Jääviyssäännökset ja varsinkin jääviyteen liittyvä toimintakulttuuri tiukentuivat kuitenkin 2000-luvulle tultaessa. Tampereelle tiukempi suhtautuminen jääviyteen rantautui hitaasti. Kun Seppo Salminen jäi eläkkeelle vuonna 2003, hänen seuraajakseen valittiin SDP:n silloinen ryhmänjohtaja Pauli Ruoholahti, joka oli myös kaupunginhallituksen jäsen. Nyt Ruoholahden seuraajaksi oli valittu SDP:n ryhmänjohtaja Atanas Aleksovski, joka oli myös kaupunginhallituksen jäsen ja konsernijaoston varapuheenjohtaja.

Kuntalaki oli uudistettu vuonna 2015 ja siihen esitettiin alun perin kaksoisroolien kieltoa. Tätä ennakoiden ensin kokoomus ja vasemmistoliitto, sitten myös vihreät luopuivat kaksoisrooleista, eli kaupunginhallituksen jäsenet eivät enää istuneet yhtiöiden hallituksissa tai toimivassa johdossa. Säädestä kuitenkin lievennettiin lopullisessa laissa. Kuntalain mukaan valtuuston jäsenenä ei voi olla henkilö, ”joka toimii kunnanhallituksen tai lautakunnan tehtäväalueen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä”. Vastaavasti kunnanhallituksen jäsenenä ei voi olla henkilö, ”joka on kunnanhallituksen tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa”.

Nyt syntyi tulkintakiista: Onko Kotilinnasäätiön toiminnanjohtajuus tai Vuokratalosäätiön hallituksen puheenjohtajuus, missä tehtävässä Anneli Kivistö oli, sellainen ”johtava tehtävä”, jota kuntalaki tarkoittaa?

Aleksovskin mielestä ei ollut. Hänen eronpyyntöään kaupunginhallituksesta odotettiin turhaan vielä kuukausi sen jälkeen, kun hänet oli valittu Kotilinnasäätiön toiminnanjohtajaksi. Irene kommentoi asiaa blogissaan:

Vaikka laki ei vaatisikaan, hyvään hallintotapaan tulisi kuulua se, ettei kaupunginhallituksessa, saati sen liiketoimintajaostossa, istu yhtiöiden edustajia, koska kh valvoo näitä yhtiöitä. Muut valtuuston pormestari-ryhmät noudattavat jo tätä periaatetta, vain Atso ja hänen ryhmänsä haraavat vastaan. (Irenen blogi 14.4.2016)

Aleksovskin valinta Kotilinnasäätiön toiminnanjohtajaksi oli myös vanhanaikainen näytelmä. Hakijoita oli kymmeniä, joukossa kokeneita asunto- ja

rakennusalan ammattijohtajia. Kotilinnasäätiön hallituksen puheenjohtajana oli entinen pormestari Timo P. Nieminen (kok). Hän ei suostunut laittamaan hakijoita soveltuvuustesteihin, vaikka jopa pormestari Anna-Kaisa Ikonen sitä vaati. Vain vihreiden edustaja Kotilinnasäätiön hallituksessa, Maire Martikainen, vaati soveltuvuustestejä.

Ilmeisesti Timo P. Nieminen pelkäsi, että musiikin maisteri Aleksovski ei testeissä olisi pärjännyt. Demarit painostivat ankarasti ja pitivät Kotilinnasäätiön johtajan paikkaa heille ikiaikaisesti kuuluvana läänityksenä. Irene protestoi: ”Hyvään hallintotapaan tulisi kuulua myös soveltuvuustestit johtajahaussa. Näin ei tässä tapauksessa tehty, vaikka ennakkoon niin meille vakuuteltiin.” (Irenen blogi 14.4.2016)

RATIKKAKESKUSTELU KIIHTYY

Politiikan syksyä leimasi ratikkahanke, joka oli tulossa kaupunginvaltuuston pöydälle lokakuussa.

Etukäteen vaikutti siltä, että hankkeen kannattajat olivat enemmistönä, mutta myönteinen ryhmäpäätös oli kuitenkin syyskuussa vain vihreillä ja vasemmistoliitolla. Vuosikautia oli tehty huolellista valmistelutyötä, mutta edelleen oli kannoiltaan epävarmoja valtuutettuja yllättävän paljon. Autopuolue jyräsi etenkin perussuomalaisissa ja keskiryhmissä, mutta ihmettelimme, miten kommunisteja edustanut Jari Heinonenkin vastusti ratikkahanketta.

Myös kokoomuksessa ja demareissa mielipiteet hajosivat, mutta enemmistö oli ratikan kannalla. Olimme iloisia siitä, miten kokoomuksen valtuustoryhmän johdossa oli ajattelutapa ratikkaan muuttunut. Se nähtiin kaupunkikehityshankkeena, joka tarjosi paitsi tehokkaan joukkoliikennevälineen, myös tiivistä kaupunkia palvelujen ja infran kannalta järkevästi. Leena Kostiainen oli yksi aktiivisimpia ratikan puolestapuhujia:

Ratikka on kaupungille myös vetovoimatekijä. (...) Ratikka houkuttelee kaupunkiin myös investoijia ja sitä kautta työpaikkoja. Liike- ja toimistotilan rakentajaa kiinnostaa kohteen hyvä ja luotettava saavutettavuus. Raideliikenne takaa pysyvyyttä. (...) Tiivis kaupunkirakenne, toimiva joukkoliikenne ja palvelujen läheisyys lisäävät kaupungin vetovoimaa. Ratikassa ei ole kyse vain tekniikasta ja vetovoimasta. Joukkoliikenne on palvelu. (AL 13.8.2015).

Vastakkainasettelua bussien ja ratikan välillä lievensi kokoomuslaisten keskuudessa vaikuttanut Omnibus-firman perustaja Lauri Helke, joka näki ratikan vain vahvistavan joukkoliikennekaupunkia, jolloin busseillakin on enemmän töitä.

Vihreät olivat poliitikoista näkyvimmin julkisuudessa ratikan puolesta. Aamulehden ratikkakirjoituksista tehdyn pro gradun mukaan kymmenen aktiivisimman kirjoittajan joukossa oli kuusi vihreää: Jaakko Stenhäll, Juhana Suoniemi, Sami Kallio, Petri Siuro, Olli-Poika Parviainen ja Jaakko Mustakallio.

He nostivat esille erityisesti ratikan merkitystä kaupunkisuunnittelussa: ratikka muodostaa kaupungin kasvulle kestävä ja pysyvän rungon. Moni vihreiden kirjoituksista tehtiin yhdessä muiden ryhmien valtuutettujen kanssa, mikä oli tietoinen ratkaisu. Ratikkaa ei haluttu leimata julkisuudessa ”vihreiden jutuksi”.

Alkusyksyllä valmistui raitiotien toteutussuunnitelma, kustannusarvio ja vaikutusten arviointi. Hankkeen kustannusarvio oli kasvanut 33 miljoonaa euroa ja noussut 283 miljoonaan euroon. Se lisäsi epävarmuutta siitä, miten asiaan epäroivasti suhtautuvat valtuutetut äänestävät.

Niinpä päätettiin jälleen yrittää tunnelissa hyväksi osoittautunutta tiedolla johtamista. Pauli ja Mikko Närhi tekivät Mikko Nurmisen ja raitiotiehankkeen projektipäällikkö Ville-Mikael Tuomisen pyynnöstä havainnollisen esitteen rattikkaselvityksistä. Se oli tiivis yhteenveto raitiotien toteutussuunnitelmasta ja vaikutuksista ja se jaettiin kaikille valtuutetuille.

”Tampereen raitiotie” -esite kuvasi konkreettisesti, miten ratikka rakennetaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe kestää neljä vuotta ja toteutetaan niin, että mitään katua ei kokonaan suljeta. Esitteessä kerrottiin, minne pysäkit tulevat, miten usein ratikka kulkee ja millaisia vaunut ovat. Ja tietysti eriteltiin investoinnin kustannukset, mutta myös käyttökulut ja hyödyt, joita saadaan maankäytön tehostumisesta, kiinteistöveroista ja lipputulosten kasvusta. Selvitysten mukaan ratikan hyöty-kustannussuhde on 1,9. Tässä laskelmassa olivat mukana välilliset kiinteistötaloudelliset hyödyt.

”Jokainen raitiotiehen sijoitettu euro tuo kaksi euroa takaisin”, totesi pormestari Ikonen sittemmin valtuustossa – saaden ratikan vastustajat takajaloilleen. Heidän pääargumenttinsa, kun oli, että ratikka romuttaa kaupungin talouden.

Irene nosti omista puheenvuoroistaan esille tasa-arvoisen liikkumisen näkökulmaa:

Raitiotien rakentamisella on suuri merkitys Tampereen isoissa lähiöissä, kuten Hervannassa ja Hallilassa, Lielahdessa ja Lentävänniemessä, asuvien kannalta. (...) Raitiotien pysäkkien läheisyyteen ollaan kaavoittamassa paljon asuntoja, se on omiaan lisäämään asumisen vaihtoehtoja hyvän joukkoliikenteen vaikutusalueella. Tasa-arvoa lisää sekin, että ratikalla pääsee tulevaisuudessa nopeasti isoihin työpaikka- ja palvelukeskitymiin, kuten Taysiin ja yliopistokampuksille. Suunnitteluvaiheessa yliopistollisessa keskussairaalassa käy töissä 5000 ihmistä ja päivittäin lähes saman verran asiakkaita, tulevaisuudessa vielä paljon enemmän. Yliopistoissa ja ammattikorkeakoulussa opiskelee 35 000 opiskelijaa ja tuhansia tutkijoita ja muuta henkilöstöä, mutta kampusten merkitys on vain kasvamassa uuden korkeakoulu yhteisön myötä. (Irenen blogi 23.10.2016)

Asia puhutti myös sairaanhoitopiirin hallituksessa, missä Irene istui. Sairaalan keskusaukiota uudistettiin ja eräät hallituksen jäsenet olisivat olleet halukkaita säilyttämään maanpäällisen paikoitusalueen uudistuvan Taysin etuoven edessä. Onneksi hallituksen enemmistö kannatti Irenen tavoin maanalaisten

pysäköintilaitoksen rakentamista sairaalan edustalle ja raitiotiepysäkin lähelle. Kun tänään käymme Taysin alueella ja katselemme viihtyisää ja toimivaa pääsisäänkäyntiä, ajattelemme, että onneksi parkkihalli ja raiteet voittivat autopuolueen kannattajien näkemykset.

HISTORIALLINEN RATIKKAPÄÄTÖS SYNTYY SELVIN NUMEROIN

Ratikan rakentamispäätös tehdään lopulta 6.11.2016. Lokakuun valtuustossa asia jäi pöydälle, vaikka siitä ennätettiin puhua jo viisi tuntia.

Keskustelua riittää jälleen tuntikausiksi ja välillä argumentointi varsinakin ratikan vastustajien puolelta menee niin villiksi, että se riemastuttaa kokousta netin ääressä seuraavaa ennätysyleisöä. Vauhdikkaimmat sutkaukset alkavat kiertää somessa meemeinä ja valtuuston kokouksesta tehdään YouTubeen jopa lyhytelokuva.

Pauli ja Mikko seuraavat ratikkakeskustelua kahvia juoden Näköalassa, Virastotalon ravintolassa. Ennakkolaskelmat näyttävät ratikan voittavan selvästi, joten pormestarin esikunnassa on rauhallinen tunnelma. Jotkut puheenvuorot nostavat hymyn suupielille, kuten Erkki Axénin sutkaus:

”Syypää tähän ratikkaan on vihreiden Pauli Välimäki. Ei mulla muuta.”

Somehiteiksi nousee moni ratikan vastustajien argumentti:

Satu Sipilä (kd): ”Ratikka on niin äänetön, että kuurot eivät kuule sitä.”

Timo Vuohensilta (kesk): ”Työttömät voivat kimpassa ajella ratikalla ym-päriinsä, kun ei ole muutakaan tekemistä.”

Mikko Leppälahti (kok): ”Bussien renkaiden aiheuttama vamma on aina lievempi kuin raitiovaunun kiskopyörän.”

Lassi Kaleva (ps): ”Jos Hämeenkadun yrittäjien lapsilta olisi kysytty, että haluatteko ratikan, vaikka se tarkoittaa sitä, että isä ja äiti menee konkurs-siin, te ette enää saa leluja ettekä saa jouluna lahjoja ettekä pääse matkalle, niin silloin ne lapset ei sitä ratikkaa varmasti haluaisi.”

Mikko Alatalo (kesk): ”Luuletteko tosiaan, että se audimies ajaa ensin väärään suuntaan ja jättää autonsa liityntäpysäköintiin vandalismin kohteeksi ja sitten ajaa ratikalla keskustaan?”

Vaikuttaa siltä, että ratikan vastustajatkin tietävät jo häviävänsä ja puheenvuoroissa lähinnä puretaan turhautumista ja kaivellaan argumenttien laarista viimeisiä lastuja, joilla pidetään liekkiä yllä omien äänestäjien keskuudessa.

Historiallinen päätös ratikan rakentamisesta syntyy lähes kuuden tunnin keskustelun jälkeen selvin numeroin: 41-25. Matti Höyssä (kok) äänestää tavoilleen uskollisena tyhjää.

Pormestari Ikosella on aihetta juhlaan. Hän kutsuu keskeiset ratikkaa suunnitelleet virkamiehet – myös jo eläkkeelle siirtyneen Risto Laaksosen - luokseen kohottamaan maljan uuden aikakauden alulle, Tampereesta tulee Suomen toinen ratikkakaupunki.

Mekin nostamme illalla kotona maljan, jos toisenkin. Nyt se on totta, viidentoista vuoden työ on saatu maaliin. Olemme saaneet olla mukana tekemässä historiallista päätöstä, joka aloittaa uuden luvun Tampereen kehityksessä.

VALTUUSTON UUSI EI-PUOLUE

Kun katsoo, ketkä valtuutetut äänestivät Rantaväylän tunnelia vastaan ja ketkä ratikkaa vastaan, huomaa kiinnostavan seikan. Suurin osa vasemmistoa äänesti tunnelia vastaan, mutta ratikan puolesta. Ja pienet keskiryhmät ja sitoutumattomat äänestivät tunnelin puolesta ja ratikkaa vastaan. Sitten on valtuutettujen ryhmittymä, joka vastusti molempia hankkeita.

Heitä oli 12 valtuutettua. Joukossa ei ollut yhtään vihreää eikä vasemmistoliittolaista, mutta monta perussuomalaista ja jokunen valtuutettu kaikista muista ryhmistä. Tätä ryhmää voisi kutsua valtuuston EI-puolueeksi, koska he vastustivat kahta kaupungin suurinta kehittämishanketta.

Jos tekisi samanlaisen listan niistä valtuutetuista, jotka kannattivat molempia suurhankkeita, listalle nousisi suurin osa kokoomuslaisista, muutama demari ja kaikki vihreät.

Kun vielä 1990-luvulla vihreiden sanottiin vastustavan kaikkia isoja kaupungin kehityshankkeita, 2010-luvulla vihreät ovat olleet isojen kehityshankkeiden yhtenäisin edistäjä ja vastustus on tullut kokonaan muista puolueista.

Suhtautuminen ratikkaan paljasti uudenlaisen jaon valtuutettujen joukossa. Siinä missä ratikan kannattajat näkivät sen kaupunkikehityshankkeena, joka luo mahdollisuuksia eheyttää kaupunkia tiivistämällä asutusta ja palveluja ratikkakäytävän varrelle, vastustajat pelkäsivät tämän johtavan kaupungin slummiutumiseen ja ankeisiin betonilähiöihin. Siinä missä ratikan kannattajat näkivät ratikan tehokkaana ja modernina joukkoliikennevälineenä, joka mahdollistaa sujuvan liikkumisen keskustan ja lähiöiden ja isojen työpaikkakeskittymien välillä, vastustajat pelkäsivät ratikan hidastavan liikkumista ja pitivät sitä paluuna 1800-luvun tekniikkaan. Siinä missä ratikan kannattajat näkivät ratikan lisäävän vetovoimaisia investointeja ja houkuttelevan Tampereelle uusia asukkaita, vastustajat pelkäsivät sen velkaannuttavan Tampereen ja estävän muiden palvelujen kehittämisen.

Iisakki Nieminen löysi tämän jaon jo vuoden 2011 valtuustosta ja nimitti nämä kaksi ryhmää nuortamperelaisiksi ja vanhatamperelaisiksi:

Nuortamperelaiset haluavat uudistaa Tampereen kasvoja ja kannattavat Rantatunnelia, Keskusareenaa, kävelykeskustaa ja kaupunkiratikkaa. Vanhatamperelaiset vastustavat tunnelia ja ratikkaa ja haluavat päästä autoillaan keskustassa jokaisen kaupan ovelle. Vanhatamperelaisia löytyy valtuuston molemmilta laidoilta, kuten myös nuortamperelaisia. Kyse on maailmankuvasta ja ajan hengestä, joka ei enää noudata puoluejakoa. Nuortamperelaiset ovat kansainvälisiä ja arvomaailmaltaan liberaaleja, vanhatamperelaiset kansallisia ja arvomaailmaltaan konservatiiveja. (Tamperealainen 26.11.2011)

MONI KONKARI JÄTTÄÄ VALTUUSTON

Kuntavaalien ajankohta siirrettiin keväälle 2017, joten vaaleilla valittujen valtuutettujen oli ratkaistava, olisivatko he käytettävissä vielä kevätkauden valtuustossa. Esimerkiksi Riitta Koskinen (kok) päätti jäädä vuodenvaihteessa pois eikä asettunut enää ehdolle kevään vaaleissa. Kun kävi ilmi, että lähes kaikki muut valtuutetut jatkaisivat toukokuuhun asti, päättyi Irenekin perusteellisen päähäilyn ja vihreän valtuustoryhmän suostuttelun jälkeen tähän vaihtoehtoon.

Valtuuston ja politiikan olivat jättämässä Riitta Koskisen lisäksi muiden muassa Seppo Salminen (sd), Tarja Jokinen (sd), Matti Heinivaho (kok) ja Timo Hanhilahti (kesk), kaikki pitkän linjan valtuutettuja ja monissa asioissa myös yhteistyökumppaneitamme.

Paljon kokemusta poistuisi samalla kertaa Tampereen kaupunginvaltuustosta.

Irenekin ajatteli, että nyt on aika vetää henkeä ja tehdä jotain ihan muuta. Irenen työrintamalla oli koko syksyn ollut pesäpallostermein ajolähtötilanne. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaattikoulutus oli ajettu alas. Professuurin hoito Porissa tulisi viemään aikaisempaa enemmän aikaa. Myös äidin terveys-tilanne oli heikentynyt, säännölliset käynnit Kajaanissa menivät tärkeysjärjestyksessä politiikan ohi. Olimme myös saaneet kesällä kolmannen lapsenlapsen, kun Tuukan ja Päivin perheeseen oli syntynyt Juho-poika.

Irene päätti huokaista ja katsella uusia haasteita.

VALTUUSTOKAUSI 2017–2021

KOK+RKP	SDP	VAS	VIHR	KESK	SIT	PS	KD	VaTa
15+1	16	7	14	4	3	4	2	1

VIHREÄT NOUSEVAT SUURTEN JOUKKON

Kaksoisrooleista ei päästä vieläkään eroon. Vihreät saavat suurvoiton kuntavaaleissa. Demarit pääsevät suurimman puolueen paikalle ja Lauri Lylystä tulee pormestari. Laaja koalitio supistuu valtuustokauden edetessä.

Ratikan kakkososa toteutetaan.

TAMPERE SAA SEURAAJIA PORMESTARIMALLISSA

Vanha valtuusto otti vielä kantaa hallintosäännön uudistukseen. Se ei kuitenkaan herättänyt suurempaa keskustelua valtuustossa tai ryhmien välillä. Tämä saattoi johtua siitä, että isoimmat muutokset linjattiin jo edellisellä kierroksella, kun pormestarin valtaa siirrettiin konsernijohtajalle.

Näillä uudistuksilla siirryttiin kuitenkin aika lailla erilaiseen pormestari-malliin kuin vuonna 2007. Tampere oli nyt kaksipäisen kaupungin johtajuuden tiellä: pormestari vastaa poliittisesta ja strategisesta johtamisesta, konsernijohtaja viranomais- ja operationaalisesta johtamisesta.

Se voi olla hyväkin tie. Voidaan kuitenkin kysyä, onko tällainen jako käytännössä mahdollinen, vai johtaako se siihen, että konsernijohtaja tekee väistämättä myös strategisia linjauksia. Ehkä poliittiset ryhmätkin ovat tätä epäilleet, koska hallintosääntöön on otettu aika merkittävä kohta: Kaupunginhallitus tekee konsernijohtajan kanssa johtajasopimuksen – vaikka konsernijohtaja on pormestarin alainen. (Irenen blogi 24.1.2017)

Myös Helsinki oli siirtymässä pormestari-malliin. Helsingissäkin pormestari vastaa nimenomaan poliittisesta ja strategisesta johtamisesta ja kansliapäällikkö operationaalisesta johtamisesta. Erona Tampereeseen on kuitenkin se, että Helsingissä kansliapäällikkö on määräaikainen virkamies, jonka valtuusto valitsee 7 vuodeksi tehtävänsä. Helsingissä valtuustolle on annettu suurempi

valta johtavien virkahenkilöiden valinnassa: valtuusto valitsee kansliapäällikön lisäksi toimialajohtajat ja tarkastusjohtajan. Olennainen ero on siinäkin, että apulaispormestarit – joita Helsingissä on neljä – ovat paitsi lautakuntien puheenjohtajia, myös kaupunginhallituksen jäseniä.

Esimerkiksi näistä asioista olisin suonut valmistelun yhteydessä laajempaa keskustelua. Samoin olisi voitu keskustella enemmän siitä, miten valtuuston valtaa voidaan lisätä. Esimerkiksi valtuuston puheenjohtajan roolia isojen asioiden, kuten kaupunkistrategian ja valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden valmistelussa voitaisiin korostaa. Myös kaupunkilaisten ja päättäjien vuoropuhelussa valtuuston puheenjohtajistolla voisi olla näkyvämpi rooli. Mutta ehkä uudella valtuustolla on intoa palata mm. näihin asioihin. (Irenen blogi 24.1.2017)

Tampere on siis lopultakin saamassa seuraajia pormestarimallissa. Helsingin lisäksi Turku ja Lahti ovat siirtymässä vuoden 2021 kuntavaalien jälkeen pormestarimalliin. Pienistä kunnista Pirkkalan lisäksi pormestarimallin ovat ottaneet käyttöön Kärkölä, Puolanka ja Tuusula.

KAKSOISROOLIT PUNTARISSA VIELÄ KERRAN

Toukokuussa vanha kaupunginvaltuusto kokoontui viimeisen kerran.

Se oli Irenen kohdalla päätös vuonna 1999 alkaneelle ja neljä kokonaista kautta kestäneelle valtuustouralle – ainakin tältä erää. Vielä viimeisessä kokouksessa piti kuitenkin ”vanhojen rouvien” puuttua yhteen pitkäaikaiseen epäkohtaan.

Kokouksessa oli esillä konsernisääntö, jossa niin sanottuja kaksoisrooleja ei ollut kielletty. Tietoomme oli tullut, että virkamiehet olivat alun perin esittäneet jääviyslauseketta, jonka mukaan sama henkilö ei voi olla kaupungin yhtiöiden johdossa ja kaupunginhallituksessa, mutta tämä esitys oli poistettu kaupunginhallituskäsittelyssä.

Valtuustouraansa päättävä kollega Tarja Jokinen (sd) teki eilisessä kokouksessa valtuustokyselyn, jossa hän peräänkuulutti jääviyspykälää konsernisääntöön, niin ettei kaupungin tytäryhteisön johtoon kuuluva henkilö voisi kuulua kaupunginhallitukseen tai sen konsernijaostoon. Jokinen kysyi aivan perustellusti, kuinka voi valvoa itseään, jos istuu kahdella tuolilla samaan aikaan? Myöhemmin, varsinaisessa valtuuston kokouksessa Jokinen teki asiaa koskevan muutosesityksen, jota lämpimästi kannatin. (Irenen blogi 20.5.2017)

Jokisen kyselyyn oli saatu vastaukset liiketoiminta- ja rahoitusjohtaja Arto Vuojolaiselta ja pormestari Anna-Kaisa Ikoselta. Vuojolainen oli näkemyksissään hyvin samoilla linjoilla kuin Tarja Jokinen. Pormestari sen sijaan päätyi vastauksessaan tukemaan kaupunginhallituksen pohjaesitystä ja arvioi yhtiön johtoon kuuluvan henkilön jäävyyksen riittävän niissä tilanteissa, joissa tämän edustaman yhtiön asia on esillä. Tarja Jokinen, Sirkka-Liisa Virtanen (vas) ja

Irene olivat asiasta eri mieltä, sillä konsernijaostossa syntyy myös yleisjäävyys-tilanteita. Jääviyslausekkeen hyväksyminen ei olisi tarkoittanut välttämättä kuntalakia tiukempaa menettelyä, vaan sellaista tulkintaa, jota mm. oikeusop-pineet Prättälä ja Harjula ovat edustaneet.

Kyselytunnilla ei saatu vastausta siihen, onko esteellisyysasia ollut esillä liiketoimintajaostossa. Varsinaisessa valtuuston kokouksessa konsernijohtaja Yli-Rajala vastasi Irenen asiaa kysyttyä, että virkamiesten esitys jääviyslausek-keesta oli poistettu liiketoimintajaoston puheenjohtajiston toimesta.

Liiketoimintajaoston (vuodesta 2017 konsernijaosto) puheenjohtaja oli Kalervo Kummola (kok) ja varapuheenjohtaja SDP:n valtuustoryhmän johta-ja Atanas Aleksovski (sd). Jälkimmäinen oli siis liikkeellä omassa asiassaan, kaksoisroolissa.

Tarja Jokisen esitys kaksoisroolien kieltämisestä hävisi selvin luvuin 44–16, tyhjää äänesti 7. Kokoomuksen ryhmä vastusti esitystä, vaikka se on vihrei-den ja vasemmistoliiton kanssa ”herrasmiessopimuksena” luopunut kaksois-rooleista. Kun jääviyslauseketta ei kirjattu konsernisääntöön, oli siis edelleen mahdollista, että henkilö toimii niin luottamushenkilönä tai toimihenkilönä tytäryhtiön johdossa kuin samalla jäsenenä niiden toimintaa valvovassa kau-punginhallituksessa ja sen konsernijaostossa (aiempi liiketoimintajaosto).

Irene pohti blogissaan, miksi valtuustolla ei riittänyt kanttia toimia linjak-kaammin: ”Käytävillä huhuttiin, että pienet ryhmät oli ostettu pohjaesityksen taakse luottamuspaikkoja lupaamalla. Koalitionneuvottelujen samanaikaisuus valtuustokäsittelyn kanssa sai salin varovaiseksi: äänestyksestä pelättiin muo-dostuvan koalitiokysymys.” (Irenen blogi 20.5.2017)

Asia ei kuitenkaan ollut tällä selvä.

KOTILINNASÄÄTIÖN TONTTIKAUPAT SYYNISSÄ

Paineet luopua kaksoisrooleista kasvoivat, kun Atanas Aleksovski sai syksyllä 2018 syytteen Kotilinnasäätiön tonttikaupasta ja asiasta nousi iso kohu.

Kotilinnasäätiö oli myynyt vuonna 2017 kaupungilta vuokraamansa tontin vuokraoikeuden eteenpäin rakennusliike Lehto Groupin konsortioon kuuluval-le Rakennuskartio Oy:lle 1,15 miljoonalla eurolla. Tällainen rakentamattoman tontin vuokraoikeuden myynti eteenpäin on kaupungin tonttivuokraehtojen vastaista. Tästä seurasi lopulta poliisitutkimus ja syyte, jossa Aleksovski sai kä-räjäoikeudessa seitsemän kuukauden ehdollisen tuomion. Hän valitti päätök-sestä ja hovioikeus kumosi myöhemmin tuomion. Kaupungin sääntöjä ja myös säätiölakia oli kuitenkin rikottu, minkä niin kaupungin sisäinen tarkastus kuin myös Patentti- ja rekisterihallitus totesivat.

Atanas Aleksovski ei pyrkinyt hyötymään henkilökohtaisesti kaupassa, vaan katsoi ajavansa vain Kotilinnasäätiön etua. Hän luotti siihen, että asiat järjesty-vät hyvillä suhteilla, olihan hän myös kaupunginhallituksen ja sen konsernijaos-ton jäsen ja tottunut hoitamaan asioita ”kavereiden kesken”. Myös kaupungin

johdossa haluttiin pitkään katsoa asiaa läpi sormien eikä rikkomuksesta säädettyä sakkoa haluttu ensin periä lainkaan. Lopulta kaupunginhallitus päätti antaa ”rangaistuksena” Kotilinnasäätiölle tontin Ranta-Tampellasta – eräältä kaupungin arvokkaimmilta alueilta - ja velvoitti yhtiön käyttämään Muotialan tontista saamansa rahat siellä sosiaaliseen asuntotuotantoon. Todellisuudessa tonttia oli pidetty jo pitkään epävirallisesti varattuna Kotilinnasäätiölle.

Tämä erikoinen ”rangaistus” ja yritys kiertää kaupungin omia sääntöjä ei onnistunut. Vihreiden aktiivit Juha Joki ja Joel Rouvinen tekivät päätöksestä oikeasuvaatimuksen, joka johti siihen, että asia palautettiin uudelleen valmisteluun. Nyt kaupungin kiinteistöjohtaja toimi sääntöjen mukaan ja lähti perimään sopimussakkoa Kotilinnasäätiöltä. Säätiö vastusti sakkoa ja riita eteni tuomioistuinsovitteluun asti. Lopulta kaupunginhallitus hyväksyi äänestyksen jälkeen sovintosopimuksen, jossa säätiö joutui maksamaan kaupungille alle puolet alkuperäisen sopimussakon määrästä. Vihreiden Olga Haapa-aho ja Jaakko Mustakallio sekä vasemmistoliiton Sinikka Torkkola vastustivat päätöstä.

Kaupungin haluun sopia asia ja luopua sakkojen perimisestä vaikutti varmasti se, että Aleksovski istui prosessin ollessa käynnissä kaupunginhallituksessa ja sen liiketoimintajaostossa, johti demariryhmää ja osallistui käytäväkeskusteluihin omassa asiassaan, vaikka jääväsin muodollisesti itsensä päätöksenteossa.

Jupakalla oli moninaisia seurauksia.

Maire Martikainen (vihr) erosi Kotilinnasäätiön hallituksesta kesken kauden vastalauseena Aleksovskin toiminnalle. Hänen tilalleen valittiin Perttu Jussila (vihr), joka joutui myös hankauksiin toiminnanjohtajan kanssa. Aleksovski itse erosi lopulta tammikuussa 2019 luottamustehtävistään saatuaan käräjäoikeuden tuomion. Hän erosi myös SDP:n ryhmänjohtajan paikalta ja uudeksi ryhmänjohtajaksi valittiin Pekka Salmi. Aleksovski pysyi rivivaltuutettuna koko valtuuston loppukauden, vaikka sai hovista vapauttavan päätöksen. Kotilinnasäätiön hallitus vaihtui kokonaan, myöskään puheenjohtaja Niemistä ei valittu enää uuteen hallitukseen. Kaiken kukkuraksi kaupunginhallitus antoi huomautuksen pormestari Lauri Lylylle ja konsernijaoston puheenjohtaja Kallervo Kummolalle sekä kirjallisen varoituksen konsernijohtaja Juha Yli-Rajalalle. Syynä oli se, että Aleksovski oli kesken rikostutkinnan nimitetty uudelleen Finnpark Oy:n hallituksen puheenjohtajaksi, mikä on konserniohjeiden vastainen. Lyly, Kummola ja Yli-Rajala olivat saaneet poliisilta tiedon asiasta siitä, että Aleksovski on tutkinnan kohteena, mutta he eivät olleet kertoneet asiasta päätöksen tehneelle kaupunginhallitukselle.

Koko sotkuinen prosessi osoitti ikävällä tavalla, millaisiin ongelmiin kaksoisroolit voivat johtaa.

Tärkein seuraus oli kuitenkin se, että vuonna 2019 kaupunginvaltuusto päätti, että kaksoisrooleista luovutaan.

VIHREISTÄ TULEE YKSI SUURISTA TAMPEREELLA

Kuntavaalit järjestettiin sunnuntaina 9. huhtikuuta. Ville Niinistön johtama Vihreä liitto oli vaalien suurin voittaja. Vihreät kävivät vaalikampanjaa vahvasti koulutusteema edellä. Se puri ainakin nuoriin äänestäjiin, sillä maan hallitus oli leikannut koulutuksen resursseja isoilla saksilla.

Koko maassa Vihreä liitto nosti kannatuksensa 12,5 prosenttiin (+3,9 %). Vasemmistoliitto nosti myös hieman kannatustaan, ja kokoomus, keskusta ja SDP kärsivät tappion, mutta suurin häviöjä oli perussuomalaiset, jonka kannatus laski 8,8 prosenttiin (-3,5 %).

Tampereella Vihreä liitto sai 20 % äänistä (+5,9 %) ja 14 valtuutettua, missä oli neljän paikan lisäys. Vihreät nousivat vaalivoitollaan suurten puolueiden joukkoon ja aivan kahden suurimman kannoille, sillä kokoomus menetti kaksi paikkaa ja sai 15 paikkaa ja SDP säilytti paikkansa saaden 16 valtuutettua. Ääniosuuksissa kolme suurinta puoluetta olivat 2 prosenttiyksikön päässä toisistaan, demarit 22,1 %, kokoomus 21,6 %, vihreät 20,0 %.

Koko maassa kokoomus oli suurin puolue, mutta Tampereella se menetti suurimman puolueen aseman sosiaalidemokraateille 575 äänen erolla. Vaikka laskettaisiin mukaan kokoomuksen kanssa vaaliliitossa olleen RKP:n äänet, SDP oli suurin puolue 103 äänen erolla.

Marginaali oli pieni, mutta tulos tiesi sitä, että Anna-Kaisa Ikosen kausi pormestarina ei jatkunut, vaan tehtävään nousi entinen Sähköliiton puheenjohtaja, eläkkeelle jäänyt ja valtuustoon isolla äänimäärällä valittu ay-johtaja Lauri Lyly. Vaalien äänikuningatar oli Sanna Marin (sd), mutta hän taisi tähytää kansanedustajana jo ministerin pestejä.

Vihreiden listalta nousivat valtuustoon apulaispormestari Anna-Kaisa Heinämäki, joka keräsi lähes 3000 ääntä, Vihreiden nuorten puheenjohtaja ja yllättäjä Iiris Suomela, joka sai lähes 2000 ääntä, Sitran vanhempi neuvonantaja Oras Tynkkynen, eduskunta-avustaja Jaakko Mustakallio, kansanedustaja Olli-Poika Parviainen, sosiaalipoliittinen asiantuntija Olga Haapa-aho, hallintotieteiden maisteri Juhana Suoniemi, juristi Miisa Karjalainen, opettaja Matti Helimo, DI Jaakko Stenhäll, sairaanhoitaja Petri Siuro, gynekologi Maija Kajan, ensihoitaja Henri Backman ja opettaja Väinö Friman.

Ryhmään tuli paljon uusia valtuutettuja ja monipuolista asiantuntemusta, mikä näkyi valtuustokauden aikana mm. aktiivisuutena koulutusasioissa, sosiaali- ja terveyspolitiikassa ja nuorten mielenterveyskysymyksissä.

Vaalivoitto merkitsi myös sitä, että vihreät saivat kolme jäsentä kaupunginhallitukseen ja kuhunkin lautakuntaan. Se oli aikamoinen muutos aiempaan verrattuna, nyt luottamuselimissä voitiin työskennellä paremmin tiiminä.

Vihreiden roimaan voittoon saattoi vaikuttaa edellisenä syksynä tehty rattikap päätös. Se oli ollut vihreiden keskeinen tavoite ja sai voimakasta tukea juuri nuorten ja opiskelijoiden joukossa, missä vihreiden suurin kannattajakunta on. Kokoomus kärsi myös koulutusleikkauksista, joita vihreät olivat Ville Niinistön johdolla ankarasti moittineet.

Pormestarin esikunnassa oltiin Anna-Kaisan puolesta pettyneitä vaalitulokseen. Olisi ollut hienoa saada jatkoa hyvin sujuneelle pormestarikaudelle. Tuntui siltä, että tulos ei ollut ansaittu, sillä kaupunki oli mennyt vauhdilla eteenpäin ja isoja hankkeita oli saatu liikkeelle.

Olivatko kokoomus ja Anna-Kaisa Ikonen leimautuneet liikaa isojen hankkeiden ajajiksi? Ne innostivat monia, mutta myös herättivät ärtymystä vaikeassa taloustilanteessa, jossa jouduttiin peruspalveluista säästämään. Toisaalta kokoomuksesta ei ollut siirtynyt ääniä populistille, sillä perussuomalaiset kärsivät vielä suuremman tappion. Näytti jopa siltä, että ääniä oli siirtynyt vihreille.

Vaalitulos merkitsi sitä, että pormestarin esikunta vaihtuisi. Mikko Närhi kertoi jäävänsä eläkkeelle ja jatkavansa myös yrittäjän ja tietokirjailijan toimiaan. Pauli siirtyi vuoden alussa alkaneeseen Smart Tampere -ohjelmaan kestävän rakentamisen ja energian projektipäälliköksi. Näin hän sai jatkaa työtä kaupungin ilmastoprojektien parissa. Vain Ritva Vakkuri jatkoi uuden pormestarin esikunnassa, hänen upea uransa jatkui jo neljännen kaupunginjohtajan sihteerinä.

Vihreät tukivat uuden ryhmäpuheenjohtajansa, Jaakko Stenhällin, johdolla sosiaalidemokraattien pormestariehdokasta Lauri Lylyä ja lähtivät neuvottelemaan uudesta, entistä laajemmasta koalitiosta.

Me itse emme enää olleet mukana uuden pormestariohjelman valmistelussa emmekä uuden valtuustoryhmän työssä. Seuraavat arviot vuosien 2017–2021 kuntapolitiikasta perustuvat julkisiin lähteisiin, mutta myös keskusteluihin vihreiden kuntapolitiikkojen kanssa.

LAAJA KOALITIO HAJOAA VÄHITELLEN

Uusi pormestariohjelma syntyi laajan yksimielisyyden vallitessa. Vain Aarne Raevaaran yhden miehen ryhmä irtaantui siitä.

Työllisyyden edistäminen oli ohjelman kärki, mutta vihreiden kannalta isoin saavutus oli aiempaa kunnianhimoisemman ilmastotavoitteen asettaminen: hiilineutraali Tampere vuoteen 2030 mennessä. Tavoite nostettiin myös Tampereen uuteen strategiaan. Myös ratikan rakentamista luvattiin jatkaa ja käynnistää uusien ratikkalinjojen suunnittelu. Kiinnostava yksittäinen avaus oli lupaus rakentaa nopea pyörätie, ”baana” Hervannasta keskustaan.

Yhtä vaille yksimielinen tuki Lauri Lylyn pormestariohjelman takana ei kestänyt kuin vuoden päivät, sillä jo keväällä 2018 vasemmistoliiton ryhmä jäi tai jätettiin ulos koalitiosta.

Kyse oli talouden tasapainotusohjelmasta, jossa vasemmistoliitto äänesti asiakasmaksujen korotusta vastaan. Muut ryhmät katsoivat, että yli 40 miljoonan säästöpaketti on hyväksyttävä kokonaisuutena, eikä ”poimittava rusinoita pullasta”. Maksujen korotuksissa oli kyse vain 1,5 miljoonasta eurosta, mikä oli pieni raha budjetissa ja myös säästöpaketissa. Todellinen syy vasemmistoliiton

irtiottoon taisikin olla se, että puolue ei ollut saanut apulaispormestarin salkkua ja koki jääneensä liian näkymättömäksi pormestarikoalitiossa.

Seuraava repeäminen tapahtui syksyllä 2019, kun talousarvioneuvotteluissa päädyttiin korottamaan veroprosenttia 19,75:stä 20,25:een. Se oli kompromissi, sillä pormestari Lyly oli esittänyt 0,75 prosenttiyksikön korottamista, mutta kokoomus vastusti sitä ja suostui pitkän hampain pienempään korotukseen. Perussuomalaiset ja sitoutumattomat eivät hyväksyneet mitään korotusta ja irtaantuivat pormestarikoalitiosta.

Pormestariryhmään jäivät SDP, kokoomuksen, kristillisdemokraattien ja RKP:n yhteinen ryhmä, vihreät ja keskusta. Käytännössä demarit, kokoomus ja vihreät ovat johtaneet kaupunkia, sillä pienillä ryhmillä ei ole ollut apulaispormestaria eikä edustusta kaupungin johtoryhmässä. Silti pormestarin takana on suuri enemmistö, ja opposition koko on asiasta riippuen ollut vain alle tai hieman yli kymmenen valtuutettua.

Repeämiset eivät jääneet tähän, vaan myös SDP:n ryhmä hajosi vuonna 2020. Ryhmästä irtaantui neljä valtuutettua, Atanas Aleksovski, Esa Kanerva, Anneli Kivistö ja Ilpo Sirniö sekä varavaltuutettu Ulla Kampman. Hajoaminen oli Kotilinnasäätiön ja Aleksovskin aseman ympärillä käydyin kiistelyn jälkinäytös ja kertoi enemmän ryhmän sisäisistä ristiriidoista kuin suhtautumisesta pormestarikoalitioon. Se on kuitenkin osaltaan lisännyt myös koalition sisäisiä jännitteitä valtuustokauden loppupuolella.

KOLMEN SUUREN YHTEISTYÖTÄ

Yhteistyö laajassa koalitiiossa on vaatinut pormestari Lylyn neuvottelutaitoja, joita hänellä kokeneena ay-johtajana tunnetusti on.

Lauri Lyly tuli kuitenkin uutena kasvona Tampereen poliitikkokaartiin, samoin monet keskeiset nimet vaihtuivat valtuustokauden alussa. Tämä vahvisti valtuustokauden alussa vanhojen vaikuttajien, kuten Atanas Aleksovskin (sd) ja Kalervo Kummolan (kok) roolia. Parivaljakko junaili aktiivisesti luottamuspaikkajakoa. Anna-Kaisa Ikosesta tuli kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, mutta kansanedustajana hän ei paljon kuntapolitiikan kiemuroihin sekaantunut.

Ulospäin näytti siltä, että varsinkin kokoomuksen politiikka kääntyy Ikosen pormestarikauden jälkeen konservatiivisempaan suuntaan. Vaikutti jopa siltä, että kokoomuksen ja demarien konservatiivisiipi ei halunnut vihreitä yhteistyöhön mukaan, mutta vaalitulos ja Lauri Lylyn konsensushakuinen ote kariuttivat tämän suunnitelman.

Apulaispormestareiden määrä väheni neljästä kolmeen. Kaupungin uudessa organisaatiossa ennakoitiin sote-palvelujen siirtymistä maakuntaan, minkä vuoksi hyvinvointipalvelut keskitettiin yhdeksi palvelualueeksi. Johanna Loukaskorpi (sd) valittiin hyvinvointipalveluiden apulaispormestariksi. Aleksi Jänntti (kok) nousi kaupunkiympäristöpalveluiden apulaispormestariksi

ja Anna-Kaisa Heinämäki (vihr) jatkoi elinvoima- ja kilpailukykypalveluiden apulaispormestarina.

Johanna Loukaskorven valinta oli sikäli yllättävää, että hän kuului Ranta-tunnelikiistassa ryhmästä erotettuun naisnelikkoon. Hienoa, että Johanna nyt nostettiin politiikan eturiviin.

Vihreillä oli kaupunginhallituksessa ensimmäisellä kaksivuotiskaudella kaksi edustajaa, Olga Haapa-aho ja Jaakko Mustakallio. Ryhmän puheenjohtaja Jaakko Stenhäll oli kaupunginhallituksen varajäsen ja konsernijaoston jäsen. Toisella kaksivuotiskaudella vihreät sai kolme jäsentä kaupunginhallitukseen, Olgan ja Mustakallion Jaakon seuraksi tuli ensin Stenhällin Jaakko ja syksystä 2019 alkaen Juhana Suoniemi.

Jaakko Stenhäll siirtyi syksyllä 2019 apulaispormestariksi, koska Anna-Kaisa Heinämäki oli valittu kilpailukykyjohtajan virkaan. Ryhmän puheenjohtajan tehtävään valittiin silloin Olga Haapa-aho.

Kaupunginhallituksen konsernijaostossa vihreitä edustavat kaupunginhallituksen varajäsenet Merve Caglayan ja Matti Helimo. Vihreiden karkikaarti siis uusiutui lähes täysin.

Valtuustokauden alussa jännitteitä syntyi paitsi kokoomuksen ja demarien konservatiivien kanssa, myös perussuomalaisten kanssa, jotka pormestarikoalitioon päästyään olivat voimansa tunnossa nostamassa omia näkökantojaan esille. Vasemmistoliiton jättäytyminen oppositioon merkitsi sitä, että vihreät joutuivat välillä aika yksin puolustamaan esimerkiksi pormestariohjelman ilmasto- ja kestävänn liikkumisen tavoitteita.

Varsinkin yhdyskuntalautakunnassa on ollut jännitteitä pormestarikoalitio-
tion sisällä. On vaikuttanut siltä, että kokoomuksen ja SDP:n ryhmien nokkamiehet lautakunnassa eivät ole lukeneet tai sisäistäneet pormestariohjelman tavoitteita, vaan ajaneet vanhakantaiseen tapaan esimerkiksi autoilun edistämishankkeita ja jarruttaneet kävely- ja pyöräily-ympäristön parantamista.

Yhteistyö kuitenkin parani vuoden 2019 aikana. Siihen vaikutti demarien ryhmän johdossa tapahtuneet vaihdokset – Pekka Salmen valinta ryhmänjohtajaksi – ja myös perussuomalaisten ja sitoutumattomien siirtyminen oppositioon. Yhteistyö tiivistyi kolmen suurimman ryhmän välillä, mikä näytti miellyttävän myös pormestaria, sillä asiat etenivät juohevammin. Myös keskusta on ollut mukana yhteistyössä ja pormestarikoalitio pitää viikoittain yhteisiä ryhmäkokouksia ennen kaupunginhallituksen kokousta.

KORONA HALLITSEE TALOUTTA JA TOIMINTAA

Tammikuussa 2020 havaittiin Lapissa kiinalaisella turistilla uuden tyyppinen virus, Covid19. Pian tuo Wuhanista Kiinasta liikkeelle lähtenyt ja koronaksi ristitty virus oli koko maailman riesa. Suomi käytännössä suljettiin maaliskuusta 2020 lähtien, rajat pantiin kiinni, ravintolat suljettiin, koulut siirtyivät etäopetukseen ja työntekijät etätöihin.

Covid19 hallitsi myös Tampereen kuntapolitiikkaa valtuustokauden loppupuolen. Valtuuston ja lautakuntien kokouksetkin järjestettiin etänä. Hyvänä puolenä koettiin palvelujen digiloikka, kun opetus, asiointi ja kokoukset hoidettiin verkossa. Mutta kaupungin talous, joka juuri oltiin saamassa tasapainoon, keikahti jälleen alijäämäiseksi laskevien verotulojen ja kasvavien terveydenhoidomenojen takia.

Taloutta jouduttiin tasapainottamaan taas kerran säästöillä. Se onnistuttiin tekemään ilman pahoja leikkauksia hyvinvointipalveluihin ja lomauttamatta kaupungin henkilöstöä. Yhtiöiden puolella lomautuksia kyllä oli.

Säästöistä huolimatta valtuustokaudella on tehty myös joitain vihreille tärkeitä lisäpanostuksia. Näitä ovat esimerkiksi päihtyneiden päivätoimintakeskus Huoltsun aukioloaikojen pidentäminen ja nuorisovastaanoton resurssointi tukemaan nuorten mielenterveyttä. Nuorten mielenterveyspalvelujen kehittäminen on noussut uuden vihreän valtuustoryhmän yhdeksi kärkitavoitteeksi. Lisäksi vihreille on ollut tärkeää edistää kulttuuripääkaupunkihakua ja kulttuuritoimijoiden toimintamahdollisuuksia.

Onneksi Marinin hallitus oli avokätinen ja antoi kunnille koronatukea etupainotteisesti, mikä nosti kaupungin talouden lopulta plussalle vuonna 2020.

RATIKKAA JATKETAAN LÄNTEEN JA HATANPÄÄN VALTATIELLE

Valtuustokauden merkittävin päätös talouden tasapainottamisohjelman lisäksi oli lokakuussa 2020 tehty päätös jatkaa raitiotien rakentamista länteen.

Jo aiemmin oli päätetty laajentaa jo ensimmäisessä vaiheessa raitiotietä Hämeenkadulta Hatanpään valtatielle. Pormestari Lyly oli tiukasti ratikan jatkoraikentamisen kannalla. ”Raitiotietä ei voi jättää torsioksi”, hän perusteli ja katsoi, että toinen vaihe kannattaa rakentaa heti, kun allianssi on olemassa ja suunnitelmat valmiina. Lyly muistutti myös, että ”kolmas vaihe odottaa Härmälän ja Koilliskeskuksen suunnalla ja se pitäisi saada käyntiin vuosina 2025–2027”. Valtuusto hyväksyi raitiotien toisen osan rakentamisen aloittamisen äänin 56–11. Vain perussuomalaiset, sitoutumattomat, kristillisdemokraatit sekä sittemmin kokoomuksen ryhmästä eronnut Erkki Axén ja demariryhmästä eronnut Anneli Kivistö äänestivät vastaan.

Myös ratikan seudullinen suunnittelu eteni mukavasti ja raitiotien linjatukset Pirkkalan, Kangasalan ja Ylöjärven suuntiin saatiin valmiiksi. Valtion ja seudun yhteisessä, jo neljännessä maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksessa valtio lupasi osallistua seuturatikan rahoitukseen.

Myös lähijunaliikenteen nouseminen vahvasti politiikan agendalle on valtuustokauden iso saavutus. Lähijunakokeilu on viimeinkin saatu vauhtiin, samoin pitkään odotettu Tesoman seisakkeen rakentaminen. Poliittisesti tärkeä juttu oli kaupunginhallituksen päätös lisätä useita lähijunaseisakkeiden varauksia kantakaupungin yleiskaavaan. Vihreät nostivat lähijunaliikenteen kehittämisen myös näkyväksi valtakunnalliseksi teemaksi vuoden 2021

kuntavaaleissa, tätä edisti aktiivisesti mm. Jaakko Mustakallio, joka toimi Vihreän liiton varapuheenjohtajana.

Vihreiden tavoitteista on toteutunut myös Kalevan maaumala, josta tuli heti kaupunkilaisten suosikki. Tammelan stadionin uudistamisen liikkeelleläh-
tö vuosien valmistelun jälkeen on myös tärkeä saavutus ja uudenlainen avaus keskustan täydennysrakentamiseen, siinä kun rakennetaan asuintaloja jalkapallostadionin kylkeen. Pormestariohjelmassa luvattu Hervannan pyöräbaana on jo osin valmis ja pyöräväyliä on muutenkin rakennettu, vaikka ei siinä laajuudessa eikä laadussa, mitä vihreä olisivat halunneet.

HIILINEUTRAALI TAMPERE 2030 -TIEKARTTA HYVÄKSYTÄÄN

Pauli aloitti vuonna 2018 uuden Kestävä Tampere 2030 -ohjelman projektipäällikkönä. Se oli osa Smart Tampere -ohjelmaa, sen puuttuva ”Sustainability” -osio.

Maaillalla älykkään kaupunkikehityksen rinnalle nostettiin yleensä kestävä kehitys ja hiilineutraalin kaupungin tavoite. Smart Tampere -ohjelmassa oli aluksi vain digitaalisen teknologian edistämisen näkökulma. Nyt kestävä kaupunkikehitys sai siinä vahvemman roolin. Kari Kankaala oli valittu Kaisu Anttosen seuraajaksi kestävä kehityksen johtajaksi, joten Paulilla oli taas tuttu esimieskin.

Kestävä Tampere -ohjelmassa tehtiin tiekartta hiilineutraalin Tampereen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Se valmisteltiin huolellisesti yhdessä kaupungin eri yksiköiden kanssa. Toimenpiteiden kustannuksia ja päästövai-
kutuksia laskettiin, mikä teki prosessista työlää, mutta lopputuloksesta ai-
nutlaatuisen. Jopa esikuvana ollut Helsingin ilmastotiekartta jäi toiseksi, eikä isommistakaan metropoleista löydy ihan vastaavaa.

Tiekartassa on kuvattu 236 konkreettista toimenpidettä, joilla ilmasto-
tavoitteeseen pyritään. Ne kattavat kaavoituksen, liikenteen, rakentamisen, energian, kulutuksen ja kaupunkiluonnon. Pauli oli ilahtunut siitä, miten hienosti monet kaupungin yksiköt, kuten kiinteistötoimi ja tilakeskus, kaavoitus, liikennesuunnittelu ja myös kaupungin yhtiöt, kuten Sähkölaitos, Särkännie-
mi tai Tampereen Ateria, lähtivät itse suunnittelemaan omia tiekarttojaan kohti hiilineutraalia toimintaa. Eivätkä toimenpiteet ole jääneet paperille, siitä esimerkkeinä yleiskaavan ilmastovaikutusten arviointi, Sähkölaitoksen investointi Naistenlahden biovoimalaan, ratikan rakentaminen tai kiinteistö-
toimen ja Tilakeskuksen puurakenteiset päiväkodit ja TOAS:n ja VTS:n uudet puukerrostalohankkeet.

Tiekartta valmistui elokuussa 2020 ja kaupunginhallitus hyväksyi sen yksimielisesti, vain perussuomalaiset suhtautuivat siihen kriittisesti.

Vihreät pitivät tärkeänä tiekartan hyväksymistä, mutta sisäisessä keskustelussa siihen kohdistui myös kritiikkiä: toimenpiteitä tulisi terävöittää, sillä las-
kelmien mukaan ne eivät riittäneet hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen.

Ja sekin oli vain osatavoite, tulee pyrkiä hiilinegatiiviseen Tampereeseen ja päästä eroon myös puun polttoon perustuvasta energiantuotannosta.

Siinäpä missiota seuraaville sukupolville, mietti Pauli jättäessään hommat kaupungilla elokuun lopussa 2020 ja jäädessään eläkkeelle.

Irene oli jäänyt yliopistolta eläkkeelle jo syksyllä 2019. Ajattelimme lopultakin löysätä, matkustaa, purjehtia, nauttia kesäkodeistamme Sotkamossa ja Kokkolassa ja viettää aikaa lastenlasten kanssa. Koronavuosi siirsi näitä haaveita, mutta antoi aikaa muistelmien kirjoittamiselle. Ja lastenlapsille, joista neljäs, Viljan ja Kallen esikoinen, Unto, syntyi elokuun alussa. Oli myös mukava nähdä, miten koko perhe oli asettunut Tampereelle, kun kuopuksemme Tuomaskin asettui Janinansa kanssa Vuorekseen asumaan.

LOPPUSANAT

MIKÄ OLITARINAN OPETUS?

Vihreät ovat kasvaneet Tampereella neljän valtuutetun ryhmästä neljäntoista valtuutetun puolueeksi, yhdeksi kolmesta suuresta. Se on ollut pitkä tie.

1980-luvun alun suoran toiminnan liikkeistä siirryttiin vuonna 1985 valtuustosaliin, jossa vihreät olivat aluksi kummajaisia, politiikan friikkejä, jotka ällistyttivät puheillaan ja menettelytavoillaan. Vihreät toivat miehiseen, keski-ikäiseen ja jäyhään valtuustoon paitsi ympäristö-, myös nais-, nuoriso- ja vammaisnäkökulmaa.

Aseveliakselin hallintatapa oli Tampereella vielä 1980-luvun puolivälissä voimissaan, vaikka siltä mureni sosiaalinen perusta teollisuuden murroksessa ja sen hallintatapa oli Noppa-skandaalin myötä kriisissä. Kuitenkin – kuten Markus Laine ja Lasse Peltonen väitöskirjassaan ”Ympäristökysymys ja aseveliakseli” toteavat, ”asevelikoalition asema mahdollisti ’karavaani kulkee ja koirat haukkuvat’ -tyyppisen suhtautumistavan ympäristöprotesteihin”.

1990-luvulla Tampereella käytiin suuria ympäristökiistoja, kuten Tampella, Puu-Tammela, Koskenniskan silta, Tahmelan ryytimaat, Iidesjärven ja Hervantajärven rannat, Vuores ja Särkijärven silta. Vihreät puolustivat luontoa ja viheralueita, mutta myös vanhaa rakennuskantaa uudisrakentamista vastaan. Kaupunki kasvoi ja laajeni reunojensa yli, kasvu sisään- ja ylöspäin ei vielä tuolloin ollut lyönyt läpi. Siksi vihreät näyttäytyivät ”kaiken vastustajina” ja ajautuivat konflikteihin kaupungin virka- ja poliittisen johdon kanssa.

Vähitellen vihreät arvot nousivat vastavirrasta valtavirraksi. Se näkyi vihreiden kannatuksen kasvuna ja myös voittoina monissa ympäristökiistoissa. Valtuustoon nousi myös sitoutumattomien ryhmä, joka vahvisti opposition ääntä. Monet vihreiden aloitteet, jotka oli kymmenen vuotta sitten tyrmätty mahdottomina, kuten jätteiden lajittelu ja kierrätys, sukupuolikiintiöt luottamuselimisissä, hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi tai pyöräteiden rakentaminen, alkoivat toteutua osana virkamiesvalmistelua.

2000-luvulle tultaessa aseveliakselin aatteellinen ponnistusvoima oli jo tyystin kadonnut. Akselista oli tullut vain kahden suurimman ryhmän vallassa pysymisen väline. Vanha valta piti kuitenkin sitkeästi asemansa pormestarin tulon asti. Vihreät olivat vaa’ankieliasemassa oikeiston ja vasemmiston välissä pormestarineuvotteluissa vuonna 2006 ja päättivät yhdessä sitoutumattomien ja keskiryhmien kanssa tukea ehdokasta, joka oli valmis luopumaan toiset poissulkevasta hallitsemistavasta. Näin SDP menetti kaupungin ykkösjohdajan paikan kokoomukselle. Siirryttiin aseveliakselistä XL-yhteistyön aikaan.

XL-kaudella 2007-2012 kokoomuksen, keskiryhmien, sitoutumattomien ja vihreiden yhteistyö nosti pitkään oppositiossa pidettyjä ryhmiä valta-asemiin,

mutta merkitsi samalla uudenlaista hallitus – oppositio -jakoa. Vasemmiston jääminen oppositioon vaikeutti kaupungin tasapainoista kehittämistä ja aiheutti vakavia riskejä isojen hankkeiden toteutukselle. Uhkana oli myös pormestarin johtaminen kuntaparlamentarismiin, jota aseveliakseli jo tavallaan oli edustanut ja josta oli juuri päästy eroon.

Valtuustokaudella 2013-17 vallanjaossa saavutettiin suurten ryhmien tasapaino, joka aidosti heijasti vaalitulosta. Vuoden 2017 kuntavaaleissa vihreät nousivat Tampereella suurten puolueiden joukkoon neljällätoista valtuutetulla. Kolmen suuren yhteistyö, jossa myös pienryhmiä on mukana, on osoittanut toimivuutensa ja valtuustoryhmiä on kohdeltu niiden suhteellisen painoarvon mukaan.

Vihreiden ”30-vuotinen sota” toiset poissulkevan hallitsemistavan lopettamiseksi on päättynyt – demokratian voittoon.

Mutta ei vain Tampere, vaan myös vihreät ovat muuttuneet vuosikymmenten aikana.

Suoran toiminnan liikkeestä on kasvanut sisäsiisti ja politiikan kiemurat osaava puolue. ”Kaikkea vastustavista valittajista” on tullut yhteistyökykyisiä kompromissien taitajia. Vaihtoehtopuolueesta on tullut yleispuolue. Ympäristöaktiivien rinnalle on noussut yhä enemmän lisää kaupunkia Tampereelle -aktiiveja.

Mikä enää erottaa vihreät muista puolueista?

Vihreät ovat edelleen yhtenäisimpiä ympäristön puolustajia. Vihreät olivat alusta lähtien naisten puolue ja ovat sitä edelleen. Tasa-arvo on edelleen puolueen vahva lähtökohta, se on vain laajentunut sukupuolten tasa-arvosta seksuaaliseen tasa-arvoon ja laajasti ymmärrettyyn ihmisten väliseen tasa-arvoon. Vihreät nousivat politiikkaan oikeiston ja vasemmiston ulkopuolelta, ja edustavat edelleen ”kolmatta tietä”. Vihreät syntyivät nuorten sukupolvien protestiliikkeenä, ja ovat edelleen nuorten tunteiden tulkki, jopa siinä määrin, että ikääntyneemmät ihmiset saattavat kokea sen nykyään ”nuorisopuolueena”. Vihreät ovat aina olleet arvoliberaali puolue. Suvaitsevaisuus, moniarvoisuus ja monikulttuurisuus ovat vihreän liikkeen geeniperimää.

Miten vihreiden mukaantulo vallankäyttöön näkyy Tampereen kehityksessä?

Isot muutokset ovat aina monien tekijöiden tulosta eikä yhden puolueen roolia pidä liikoa korostaa. Vihreät ovat kuitenkin vaikuttaneet vahvasti siihen, että Tampere on ottanut etunojaa ympäristö- ja ilmastopolitiikassa, tehnyt energiakäsitteen ja alkanut rakentaa ratikkaa. Sama asia toisin sanoen: Vihreät ovat olleet keskeisiä toimijoita siinä kehityksessä, jossa Tampereesta on rakennettu urbaani ja kansainvälinen ratikkakaupunki, joka aikoo olla hiilineutraali vuonna 2030. Myös suvaitsevaisuus ja vahva sosiaalinen ja ihmisoikeuksia painottava eetos on saanut 2000-luvulla lisää jalansijaa Tampereen päätöksenteossa.

Vihreiden poliittisen aseman muutos näkyy siinäkin, että vuoden 2021 kuntavaaleissa puolue tavoittelee toisissaan suurimman puolueen paikkaa ja on asettanut pormestariehdokkaaksi Jaakko Stenhällin.

Tämä kirja on ollut meille henkilökohtaisesti muistelumatka menneisyyteen. Kirjoittaminen on ollut peiliin katsomisen paikka: olemmeko muuttuneet ja mihin suuntaan? Kun luemme tänään kirjoituksia ja puheita vuosien takaa, ihmettelemme kovaa kielenkäyttöä puolin ja toisin monissa kiistakysymyksissä. Osattiin sitä iskeä ja lujaa näemmä jo ennen someaikaa. Täytyy kuitenkin lohduttaa sillä, että enimmäkseen asiat riitelivät, eivät ihmiset. Poliitikassa ystävyys-suhteet ovat usein tilanteisia, harvemmin henkilökohtaisia. Vaikka Pauli otti tiukasti yhteen ”pitkien poikien” kanssa, olemme edelleen puheväleissä, ja Seppo Rantasen kanssa teimmekin hyvää yhteistyötä vuoden 2018 Tampereen herättäjäjuhlien valmistelussa. Ja vaikka Irene oli tavan takaa napit vastakkain Pekka Salmen kanssa, ovat he sittemmin tulleet hyvin juttuun keskenään.

Pysyvien yhteistyöakselien sijaan kunta-politiikassa ovat vahvistuneet erilaiset verkostot, joissa toimitaan yhdessä ja yhteistyö synnyttää luottamus-pääomaa. Omalla kohdallamme tällaisia verkostoja ovat olleet monet valtuustokollegat, mainiot ja asiaansa vihkiytyneet virkamiehet, kirkon avaramieliset ihmiset, oman asuinalueemme asukas-yhteisöt, Montessori-päiväkotien ja -koulujen opettajat ja vanhemmat, settlementtityö, kaupungin yhtiöt, joissa olemme saaneet toimia ja myös yritysten ja yliopiston monet yhteistyökumppanit.

Tampereelta on noussut monia vihreitä valtakunnallisiksi vaikuttajiksi. Me huomasimme erinäisten kokeilujen jälkeen, että paikallispolitiikka on meidän leipälajimme. Tampereen kokoisen kaupungin asioiden hoitaminen edellyttääkin sitoutumista pitkäjänteiseen työhön. Ensimmäinen valtuustokausi menee usein toimintatapojen opetteluun. Luottamuksen rakentaminen ja tavoitteiden toteutuminen vaatii vuosien työn ja isot hankkeet, kuten kaupunkiratikka, jopa vuosikymmenen väännön.

Onko jotain vielä jäljellä niistä kahdesta nuoresta aikuisesta, jotka lähtivät vaihtoehtoliikehdintään mukaan 1970-luvun lopulla? Vaihtoehtoliikkeiden slogan ”henkilökohtainen on poliittista” on ehkä vuosien saatossa muuttunut muotoon: ”poliittinen on henkilökohtaista”. Pyrimme edelleen kestävään elämäntapaan, mutta tiukka vaihtoehtopipoisuus on vaihtunut armollisempaan kohtuullisesta elämästä nautiskeluun. Yhteiskunnallisesta osallistumisesta on tullut kiinteä osa identiteettiämme. Tästä syystä vanha taistelupari lupautui taas ehdolle kevään 2021 kuntavaaleissa Tampereella.

”Jäsenkirjarakkaus” on kestänyt yli neljäkymmentä vuotta, vain väri on vaihtunut kokonaan vihreäksi.

TERVETULOA MATKALLE VIRASTOTALON VALTAUKSEEN

Miksi Kauppahallin virastotalo vallattiin vuonna 1981?

Mikä oli "Vihreä vaihtoehtoinen Tampere" -yhteislista vuonna 1984?

Mitä ympäristöliikkeet saivat aikaan 1990-luvulla?

Miksi aseveliakseli murtui vuonna 2006?

Miten syntyi ratikkapäätös 2010-luvulla?

Vihreät ovat vaikuttaneet Tampereen kunta politiikassa pian 40 vuotta. Pauli Välimäki ja Irene Roivainen ovat olleet mukana vihreiden vaiheissa läpi vuosikymmenten. Tässä kirjassa he kertovat omiin kokemuksiinsa perustuen, miten vihreät ovat kasvaneet pienestä vaihtoehtoliikkeestä yhdeksi Tampereen suurista puolueista.

Toimittaja Pauli Välimäki kuuluu vihreän liikkeen perustajiin. Hän vaikutti Tampereen kaupunginvaltuustossa vuosina 1993–2006 ja oli nostamassa vihreät oppositiosta valtaan Tampereella. Hän työskenteli kahden ensimmäisen pormestarin erityisavustajana vuosina 2007–2017 ja johti myös kaupungin ilmasto-ohjelmia.

YTT Irene Roivainen on toiminut 1980-luvulta vuoteen 2019 Tampereen yliopistossa sosiaalityön tutkijana ja opettajana, viimeksi ma. professorina. Hän on saanut sosiaalineuvoksen arvonimen toimittuaan neljä kautta kaupunginvaltuutettuna, josta vuodet 2009–2012 valtuuston puheenjohtajana.

ISBN 978-952-94-4491-5

9 789529 444915

Tillikadun Teos Avoin yhtiö
tillikadunteos@gmail.com